אוצרות יהודים

בתוספת "היכל הנצח", דבר יום ביומו מרביה"ק זיע"א

"אוצרות יהודים"
הביאור המיוחד שכבש בסערה
את לומדי הדף היומי!

בשורה גדולה ללומדי הדף היומי

"הדף היומי"
עם **"אוצרות יהודים"**
הפרוש החדש, הבהיר והמדויק
בשפה ברורה ובלשון קצרה.

תורה, נביאים, כתובים,
משנה, שולחן ערוך,
עמוד היומי משנה ברורה
זוהר עם תרגום לשון הזוהר,
תהילים,
כתבי ברסלב.

פרויקט "תורה בשנה"
מהדורה מיוחדת
באותיות מאירות עיניים
מתאים ללימוד גם בנסיעה.

יד ושם לעבד ה', הר"ר נחמן בן שמואל ליאני, ממתי בדרך מצוה
י"א כסלו תשס"ח

חוברת תת"ל - שבת פרשת עקב, י"ב אב - י"ח אב תשפ"ו

אוצרות יהודים
גוטמכר 5 בני ברק 5138948
טל' **03-6186699** **03-6186699**
036186699X@gmail.com

להצטרפות- **03-6186699**
ובעמדות "נדרים פלוס"

ניתן להשיג בארה"ב:
Route 17M #515 Harriman, NY 10926
P: 845.476.8899 E: oitzresyehidim@gmail.com

הֲרֵינִי מְקַשֵּׁר אֶת עַצְמִי

בְּלִמּוּדִי/בִּתְפִלָּתִי

לְכָל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים שֶׁבְּדוֹרֵנוּ

וּלְכָל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים שׁוֹכְנֵי עָפָר

קְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה

וּבִפְרַט לְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ

צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם

נַחַל נוֹבַע מְקוֹר חָכְמָה

רַבֵּנוּ נַחְמָן בֶּן פֵּיגָא

זְכוּתוֹ תָּגֵן עָלֵינוּ אָמֵן

פרשת עקב

לפי ימים • י״ב אב עד י״ח אב

הדף היומי עם פירוש אוצרות יהודים • נ״ך • משנה • שולחן ערוך • עמוד יומי משנה ברורה • זוהר עם תרגום ללשון הזוהר • תהילים • כתבי ברסלב: ליקוטי מוהר״ן • ליקוטי הלכות • ספרי רבינו על פי הסדר • ספר המידות • שמות הצדיקים • ליקוטי תפילות

פרשת השבוע ותיקון הכללי מופיעים בנפרד

נושאי הלימוד בחוברת ערוכים לפי ימות השבוע

בכל יום מרוכז חלק הלימוד השייך לאותו יום

הקש על היום הרצוי כדי לעבור אליו

יום ראשון | יום שני

יום שלישי | יום רביעי

יום חמישי | יום שישי

שבת קודש

לפרשת השבוע | לתיקון הכללי

ניווט בתוך החוברת

לחצו על הכפתורים למעבר מהיר בין הנושאים

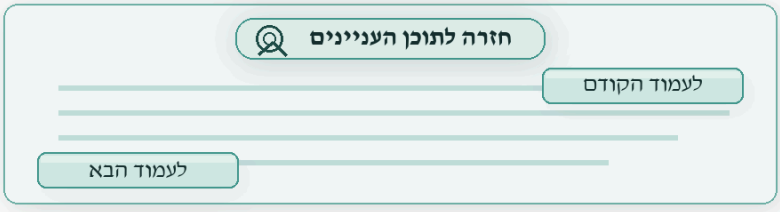

מעבר לארכיון החוברות

לחוברות מפרשות קודמות

להצטרפות לקבלת החוברות

יב וְהָיָה | עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֵת הַמִּשְׁפָּטִים
הָאֵלֶּה וּשְׁמַרְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְשָׁמַר
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת־הַבְּרִית וְאֶת־
הַחֶסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ: יג וַאֲהֵבְךָ
וּבֵרַכְךָ וְהִרְבֶּךָ וּבֵרַךְ פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי־
אַדְמָתֶךָ דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ שְׁגַר־
אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרֹת צֹאנֶךָ עַל הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לָתֶת לָךְ: יד בָּרוּךְ
תִּהְיֶה מִכָּל־הָעַמִּים לֹא־יִהְיֶה בְךָ עָקָר
וַעֲקָרָה וּבִבְהֶמְתֶּךָ: טו וְהֵסִיר יְהוָה מִמְּךָ
כָּל־חֹלִי וְכָל־מַדְוֵי מִצְרַיִם הָרָעִים אֲשֶׁר
יָדַעְתָּ לֹא יְשִׂימָם בָּךְ וּנְתָנָם בְּכָל־
שֹׂנְאֶיךָ: טז וְאָכַלְתָּ אֶת־כָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לֹא־תָחוֹס עֵינְךָ
עֲלֵיהֶם וְלֹא תַעֲבֹד אֶת־אֱלֹהֵיהֶם כִּי־
מוֹקֵשׁ הוּא לָךְ: ס יז כִּי תֹאמַר בִּלְבָבְךָ
רַבִּים הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִמֶּנִּי אֵיכָה אוּכַל

יב וַיְהִי חֶלֶף דִּי
תְקַבְּלוּן יַת דִּינַיָּא
הָאִלֵּין וְתִטְּרוּן
וְתַעְבְּדוּן יַתְהוֹן וְיִטַּר
יְיָ אֱלָהָךְ לָךְ יַת קְיָמָא
וְיַת חִסְדָּא דִּי קַיִּים
לַאֲבָהָתָךְ: יג וְיִרְחֲמִנָּךְ
וִיבָרְכִנָּךְ וְיַסְגִּנָּךְ וִיבָרֵךְ
וַלְדָא דִמְעָךְ וְאִבָּא
דְאַרְעָךְ עִבּוּרָךְ וְחַמְרָךְ
וּמִשְׁחָךְ בַּקְרֵי תוֹרָיךְ
וְעֶדְרֵי עָנָךְ עַל אַרְעָא
דִּי קַיִּים לַאֲבָהָתָךְ
לְמִתַּן לָךְ: יד בְּרִיךְ
תְּהֵי מִכָּל־עַמְמַיָּא לָא
יְהֵי בָךְ עֲקַר וְעַקְרָא
וּבִבְעִירָךְ: טו וַיַּעְדֵּי יְיָ
מִנָּךְ כָּל־מַרְעִין וְכָל־
מַכְתְּשֵׁי מִצְרַיִם בִּישַׁיָּא
דִּי יְדַעַתְּ לָא יְשַׁוִּנּוּן
בָּךְ וְיִתְּנִנּוּן בְּכָל־
סַנְאָיךְ: טז וּתְגַמַּר יַת
כָּל־עַמְמַיָּא דִּי יְיָ
אֱלָהָךְ יָהֵב לָךְ לָא
תְחוּס עֵינָךְ עֲלֵיהוֹן
וְלָא תִפְלַח יַת
טַעֲוַתְהוֹן אֲרֵי לְתַקְלָא
יְהוֹן לָךְ: יז דִּלְמָא תֵימַר בְּלִבָּךְ סַגִּיאִין עַמְמַיָּא הָאִלֵּין מִנִּי אֶכְדֵּין אִכּוּל לְתָרָכוּתְהוֹן:

רש״י

(יב) **והיה עקב תשמעון.** אם המצות קלות שאדם דש בעקביו תשמעון: **ושמר ה׳ אלהיך לך את הברית וגו׳.** ישמור לך הבטחתו: (יג) **שגר אלפיך.** ולדי בקרך שהנקבה משגרת ממעיה: **ועשתרות צאנך.** מנחם פירש אבירי בשן מבחר הצאן כמו עשתרות קרנים לשון חוזק ואונקלוס תרגם ועדרי ענך ורבותינו אמרו למה נקרא שמם עשתרות שמעשרות את בעליהן: (יד) **עקר.** שאינו מוליד: (יז) **כי תאמר בלבבך.** על כרחך לשון דלמא הוא

לְהוֹרִישָׁם: יח לֹא תִירָא מֵהֶם זָכֹר תִּזְכֹּר
אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְפַרְעֹה
וּלְכָל־מִצְרָיִם: יט הַמַּסֹּת הַגְּדֹלֹת אֲשֶׁר־
רָאוּ עֵינֶיךָ וְהָאֹתֹת וְהַמֹּפְתִים וְהַיָּד
הַחֲזָקָה וְהַזְּרֹעַ הַנְּטוּיָה אֲשֶׁר הוֹצִאֲךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ כֵּן־יַעֲשֶׂה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְכָל־
הָעַמִּים אֲשֶׁר־אַתָּה יָרֵא מִפְּנֵיהֶם: כ וְגַם
אֶת־הַצִּרְעָה יְשַׁלַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּם עַד־
אֲבֹד הַנִּשְׁאָרִים וְהַנִּסְתָּרִים מִפָּנֶיךָ: כא לֹא
תַעֲרֹץ מִפְּנֵיהֶם כִּי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּקִרְבֶּךָ
אֵל גָּדוֹל וְנוֹרָא: כב וְנָשַׁל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵל מִפָּנֶיךָ מְעַט מְעָט לֹא
תוּכַל כַּלֹּתָם מַהֵר פֶּן־תִּרְבֶּה עָלֶיךָ חַיַּת
הַשָּׂדֶה: כג וּנְתָנָם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ
וְהָמָם מְהוּמָה גְדֹלָה עַד הִשָּׁמְדָם: כד וְנָתַן

יח לָא תִדְחַל מִנְּהוֹן
מִדְכַּר תִּדְכַּר יַת דִּי
עֲבַד יְיָ אֱלָהָךְ לְפַרְעֹה
וּלְכָל־מִצְרָיִם: יט נִסִּין
רַבְרְבִין דִּי חֲזָאָה
עֵינָיךְ וְאָתַיָּא וּמוֹפְתַיָּא
וִידָא תַקֶּפְתָּא וּדְרָעָא
מְרָמְמָא דִּי אַפְּקָךְ יְיָ
אֱלָהָךְ כֵּן יַעְבֵּד יְיָ
אֱלָהָךְ לְכָל־עַמְמַיָּא דִּי
אַתְּ דָּחֵל מִקֳּדָמֵיהוֹן:
כ וְאַף יַת עֲרָעִיתָא יְגָרֵי
יְיָ אֱלָהָךְ בְּהוֹן עַד
דְּיֵיבְדוּן דְּאִשְׁתְּאָרוּ
וּדְאִטַּמָּרוּ מִקֳּדָמָךְ:
כא לָא תִתְבַּר
מִקֳּדָמֵיהוֹן אֲרֵי יְיָ
אֱלָהָךְ שְׁכִינְתֵּה בֵּינָךְ
אֱלָהָא רַבָּא וּדְחִילָא:
כב וִיתָרֵךְ יְיָ אֱלָהָךְ יַת
עַמְמַיָּא הָאִלֵּין
מִקֳּדָמָךְ זְעֵר זְעֵר לָא
תִכּוּל לְשֵׁצָיוּתְהוֹן
בִּפְרִיעַ דִּלְמָא תִסְגֵּי
עֲלָךְ חֵיוַת בָּרָא: כג וְיִמְסְרִנּוּן יְיָ אֱלָהָךְ קֳדָמָךְ וִישַׁגֵּשִׁנּוּן שִׁגּוּשׁ רַב עַד דְּיִשְׁתֵּצוּן:

רש״י

שמא תאמר בלבבך מפני שהם רבים לא אוכל להורישם אל תאמר כן: (יח) **לא תירא מהם.** ולא יתכן לפרשו באחת משאר לשונות של כי שיפול עליו שוב לא תירא מהם: (יט) **המסת.** נסיונות: **והאתת.** כגון ויהי לנחש והיו לדם ביבשת: **והמפתים.** המכות המופלאות: **והיד החזקה.** זה הדבר: **והזרוע הנטויה.** זה החרב של מכת בכורות: (כ) **הצרעה.** מין שרץ העוף שהיתה זורקת בהם מרה ומסרסתן ומסמאה את עיניהם בכל מקום שהיו נסתרים שם: (כב) **פן תרבה עליך חית השדה.** והלא אם עושין רצונו של מקום אין מתיראין מן החיה שנאמר וחית השדה השלמה לך אלא גלוי היה לפניו שעתידין

מַלְכֵיהֶם בְּיָדֶךָ וְהַאֲבַדְתָּ אֶת־שְׁמָם
מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם לֹא־יִתְיַצֵּב אִישׁ בְּפָנֶיךָ
עַד הִשְׁמְדֶךָ אֹתָם: כה פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם
תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ לֹא־תַחְמֹד כֶּסֶף וְזָהָב
עֲלֵיהֶם וְלָקַחְתָּ לְךָ פֶּן תִּוָּקֵשׁ בּוֹ כִּי
תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא: כו וְלֹא־תָבִיא
תוֹעֵבָה אֶל־בֵּיתֶךָ וְהָיִיתָ חֵרֶם כָּמֹהוּ
שַׁקֵּץ | תְּשַׁקְּצֶנּוּ וְתַעֵב | תְּתַעֲבֶנּוּ כִּי־
חֵרֶם הוּא: פ ח א כָּל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי
מְצַוְּךָ הַיּוֹם תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת לְמַעַן
תִּחְיוּן וּרְבִיתֶם וּבָאתֶם וִירִשְׁתֶּם אֶת־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם:
ב וְזָכַרְתָּ אֶת־כָּל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הוֹלִיכְךָ
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה בַּמִּדְבָּר
לְמַעַן עַנֹּתְךָ לְנַסֹּתְךָ לָדַעַת אֶת־אֲשֶׁר
בִּלְבָבְךָ הֲתִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו אִם־לֹא: ג וַיְעַנֶּךָ

כד וְיִמְסַר מַלְכֵיהוֹן
בִּידָךְ וְתוֹבֵד יַת
שְׁמְהוֹן מִתְּחוֹת שְׁמַיָּא
לָא יִתְעֲתַד אֱנָשׁ קֳדָמָךְ
עַד דְּתֶשֵׁיצֵי יָתְהוֹן:
כה צַלְמֵי טַעֲוָתְהוֹן
תּוֹקְדוּן בְּנוּרָא לָא
תַחְמֵד כַּסְפָּא וְדַהֲבָא
דִּי עֲלֵיהוֹן וְתִסַּב לָךְ
דִּלְמָא תִּתָּקֵל בֵּהּ אֲרֵי
מָרְחֲקָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ
הוּא: כו וְלָא תָּעֵל
דְּמָרְחָק לְבֵיתָךְ וּתְהֵי
חֳרְמָא כְּוָתֵהּ שַׁקָּצָא
תְּשַׁקְּצִנֵּהּ וְרַחֲקָא
תְּרַחֲקִנֵּהּ אֲרֵי חֳרְמָא
הוּא: ח א כָּל־
תַּפְקִידְתָּא דִּי אֲנָא
מְפַקֶּדָךְ יוֹמָא דֵין
תִּטְרוּן לְמֶעְבַּד בְּדִיל
דְּתֵיחוֹן וְתִסְגּוֹן
וְתֵעֲלוֹן וְתֵירְתוּן יַת
אַרְעָא דִּי קַיֵּים יְיָ
לַאֲבָהָתְכוֹן: ב וְתִדְכַּר
יַת כָּל־אָרְחָא דִּי דַבָּרָךְ
יְיָ אֱלָהָךְ דְּנַן אַרְבְּעִין

שְׁנִין בְּמַדְבְּרָא בְּדִיל לְעַנָּיוּתָךְ לְנַסָּיוּתָךְ לְמִדַּע יַת דִּי בִלְבָּךְ הֲתַטַּר פִּקּוּדוֹהִי אִם לָא:

רש״י

לחטוא: (כד) **והמם**. נקוד קמץ כולו לפי שאין מ״ם אחרונה מן היסוד והרי הוא כמו והם אותם אבל והמם גלגל עגלתו כולו יסוד לפיכך חציו קמץ וחציו פתח כשאר פעל של שלש אותיות: (א) **כל המצוה**. כפשוטו. ומ״א אם התחלת במצוה גמור אותה שאינה נקראת המצוה אלא על שם הגומרה שנאמר ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם והלא משה לבדו נתעסק בהם להעלותם אלא לפי שלא הספיק לגומרה וגמרוה ישראל נקראת על שמם: (ב) **התשמור מצותיו**. שלא תנסהו ולא תהרהר

וַיַּרְעִבֶךָ וַיַּאֲכִלְךָ אֶת־הַמָּן אֲשֶׁר לֹא־
יָדַעְתָּ וְלֹא יָדְעוּן אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן הוֹדִיעֲךָ
כִּי לֹא עַל־הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם כִּי
עַל־כָּל־מוֹצָא פִי־יְהוָה יִחְיֶה הָאָדָם:
ד שִׂמְלָתְךָ לֹא בָלְתָה מֵעָלֶיךָ וְרַגְלְךָ לֹא
בָצְקָה זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה: ה וְיָדַעְתָּ עִם־
לְבָבֶךָ כִּי כַּאֲשֶׁר יִיַּסֵּר אִישׁ אֶת־בְּנוֹ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ מְיַסְּרֶךָּ: ו וְשָׁמַרְתָּ אֶת־מִצְוֹת
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וּלְיִרְאָה
אֹתוֹ: ז כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֲךָ אֶל־אֶרֶץ
טוֹבָה אֶרֶץ נַחֲלֵי מָיִם עֲיָנֹת וּתְהֹמֹת
יֹצְאִים בַּבִּקְעָה וּבָהָר: ח אֶרֶץ חִטָּה
וּשְׂעֹרָה וְגֶפֶן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ־זֵית שֶׁמֶן
וּדְבָשׁ: ט אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכֵּנֻת
תֹּאכַל־בָּהּ לֶחֶם לֹא־תֶחְסַר כֹּל בָּהּ אֶרֶץ
אֲשֶׁר אֲבָנֶיהָ בַרְזֶל וּמֵהָרֶרֶיהָ תַּחְצֹב
נְחֹשֶׁת: י וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת־

ג וַעֲנָיָךְ וְאַכְפָּנָךְ
וְאוֹכְלָךְ יַת מָנָא דִּי לָא
יְדַעְתָּא וְלָא יְדָעוּן
אֲבָהָתָךְ בְּדִיל
לְאוֹדָעוּתָךְ אֲרֵי לָא עַל
לַחְמָא בִלְחוֹדוֹהִי
מְתְקַיֵּם אֱנָשָׁא אֲרֵי עַל
כָּל־אַפָּקוּת מֵימְרָא דַיְיָ
יִתְקַיֵּם אֱנָשָׁא:
ד כְּסוּתָךְ לָא אִבְלִיאַת
מִנָּךְ וּמַסְנָךְ לָא יְחֲפִי
דְּנַן אַרְבְּעִין שְׁנִין:
ה וְתִדַּע עִם לִבָּךְ אֲרֵי
כְּמָא דִי מְאַלֵּף גַּבְרָא
יַת בְּרֵהּ יְיָ אֱלָהָךְ
מְאַלֵּף לָךְ: ו וְתִטַּר יַת
פִּקּוּדַיָּא דַּיְיָ אֱלָהָךְ
לְמֵהַךְ בְּאָרְחָן דְּתִתְקַנָּן
קֳדָמוֹהִי וּלְמִדְחַל
יָתֵהּ: ז אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ
מַעֲלָךְ לְאַרְעָא טַבְתָּא
אַרְעָא נַגְדָּא נַחֲלִין
דְּמַיִין מַבּוּעִי עֵינָן
וּתְהוֹמִין נַפְקִין בְּבִקְעָן
וּבְטוּרִין: ח אַרַע חִטִּין
וְשַׂעֲרִין וּגוּפְנִין
וּתְאֵנִין וְרִמּוֹנִין אַרְעָא

דְּזֵיתָהָא עַבְדִין מִשְׁחָא וְהִיא עַבְדָּא דְּבָשׁ: ט אַרְעָא דִּי לָא בְעִצּוּרִין (ס״א: בְּמִסְכֵּנוּ)
תֵּיכוֹל בַּהּ לַחְמָא לָא תֶחְסַר כָּל־מִדַּעַם בַּהּ אַרְעָא דִּי אַבְנָהָא פַּרְזְלָא וּמִטּוּרָהָא תִּפְסוֹל
נְחָשָׁא: י וְתֵיכוֹל וְתִשְׂבַּע וּתְבָרֵךְ יַת יְיָ אֱלָהָךְ עַל אַרְעָא טַבְתָּא דִּיהַב לָךְ:

רש״י

אחריו: (ד) **שמלתך לא בלתה**. ענני כבוד היו שפין בכסותם ומגהצים אותם כמין כלים מגוהצים ואף קטניהם כמו שהיו גדלים היה גדל לבושן עמהם כלבוש הזה של חומט שגדל עמו: **לא בצקה**. לא נפחה כבצק כדרך הולכי יחף שרגליהם נפוחות: (ח) **זית שמן**.

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל־הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר
נָתַן־לָךְ: שני יא הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּשְׁכַּח
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְבִלְתִּי שְׁמֹר מִצְוֹתָיו
וּמִשְׁפָּטָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם:
יב פֶּן־תֹּאכַל וְשָׂבָעְתָּ וּבָתִּים טוֹבִים תִּבְנֶה
וְיָשָׁבְתָּ: יג וּבְקָרְךָ וְצֹאנְךָ יִרְבְּיֻן וְכֶסֶף
וְזָהָב יִרְבֶּה־לָּךְ וְכֹל אֲשֶׁר־לְךָ יִרְבֶּה:
יד וְרָם לְבָבֶךָ וְשָׁכַחְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
הַמּוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים:
טו הַמּוֹלִיכְךָ | בַּמִּדְבָּר הַגָּדֹל וְהַנּוֹרָא
נָחָשׁ | שָׂרָף וְעַקְרָב וְצִמָּאוֹן אֲשֶׁר אֵין־
מָיִם הַמּוֹצִיא לְךָ מַיִם מִצּוּר הַחַלָּמִישׁ:
טז הַמַּאֲכִלְךָ מָן בַּמִּדְבָּר אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּן
אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן עַנֹּתְךָ וּלְמַעַן נַסֹּתֶךָ
לְהֵיטִבְךָ בְּאַחֲרִיתֶךָ: יז וְאָמַרְתָּ בִּלְבָבֶךָ
כֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי עָשָׂה לִי אֶת־הַחַיִל הַזֶּה:
יח וְזָכַרְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי הוּא הַנֹּתֵן
לְךָ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חַיִל לְמַעַן הָקִים אֶת־
בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ כַּיּוֹם
הַזֶּה: פ יט וְהָיָה אִם־שָׁכֹחַ תִּשְׁכַּח

יא אִסְתְּמַר לָךְ דִּלְמָא
תִתְנַשֵּׁי יַת דַּחֲלְתָא דַיְיָ
אֱלָהָךְ בְּדִיל דְּלָא
לְמִטַּר פְּקוּדוֹהִי
וְדִינוֹהִי וּקְיָמוֹהִי דִּי
אֲנָא מְפַקֶּדָךְ יוֹמָא
דֵין: יב דִּלְמָא תֵּיכוֹל
וְתִשְׂבַּע וּבָתִּין שַׁפִּירִין
תִּבְנֵי וְתִיתֵב: יג וְתוֹרָךְ
וְעָנָךְ יִסְגוּן וְכַסְפָּא
וְדַהֲבָא יִסְגֵּא לָךְ וְכֹל־
דִּי לָךְ יִסְגֵּא: יד וְיֵירַם
לִבָּךְ וְתִנְשֵׁי יַת דַּחֲלְתָא
דַיְיָ אֱלָהָךְ דִּי אַפֵּקָךְ
מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם
מִבֵּית עַבְדוּתָא:
טו דְּדַבָּרָךְ בְּמַדְבְּרָא
רַבָּא וּדְחִילָא אֲתַר
חֱיָן קָלָן וְעַקְרַבִּין
וּבֵית צַחֲנָא אֲתַר דִּי
לֵית־מַיָּא דְּאַפֵּק לָךְ
מַיָּא מִטְּנָרָא תַּקִּיפָא:
טז דְּאוֹכְלָךְ מָנָּא
בְּמַדְבְּרָא דִּי לָא יְדָעוּ
אֲבָהָתָךְ בְּדִיל לְעַנָּיוּתָךְ
וּבְדִיל לְנַסָּיוּתָךְ
לְאוֹטָבָא לָךְ בְּסוֹפָךְ:
יז וְתֵימַר בְּלִבָּךְ חֵילִי
וּתְקוֹף יְדִי קְנוֹ לִי יַת
נְכָסַיָּא הָאִלֵּין:
יח וְתִדְכַּר יַת יְיָ אֱלָהָךְ
אֲרֵי הוּא יָהֵב לָךְ עֲצָה

לְמִקְנֵי נִכְסִין בְּדִיל לְקַיָּמָא יַת קְיָמֵהּ דִּי קַיֵּים לַאֲבָהָתָךְ כְּיוֹמָא הָדֵין: יט וְיְהֵי אִם
מִנְשָׁא תִּנְשֵׁי יַת דַּחֲלְתָא דַיְיָ אֱלָהָךְ וּתְהַךְ בָּתַר טַעֲוָת עַמְמַיָּא וּתְפַלְחִנּוּן וְתִסְגּוֹד לְהוֹן

אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהָלַכְתָּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים
אֲחֵרִים וַעֲבַדְתָּם וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם
הַעִדֹתִי בָכֶם הַיּוֹם כִּי אָבֹד תֹּאבֵדוּן:
כ כַּגּוֹיִם אֲשֶׁר יְהוָה מַאֲבִיד מִפְּנֵיכֶם כֵּן
תֹּאבֵדוּן עֵקֶב לֹא תִשְׁמְעוּן בְּקוֹל יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם: פ ט א שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתָּה עֹבֵר
הַיּוֹם אֶת־הַיַּרְדֵּן לָבֹא לָרֶשֶׁת גּוֹיִם גְּדֹלִים
וַעֲצֻמִים מִמְּךָ עָרִים גְּדֹלֹת וּבְצֻרֹת
בַּשָּׁמָיִם: ב עַם־גָּדוֹל וָרָם בְּנֵי עֲנָקִים אֲשֶׁר
אַתָּה יָדַעְתָּ וְאַתָּה שָׁמַעְתָּ מִי יִתְיַצַּב
לִפְנֵי בְּנֵי־עֲנָק: ג וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם כִּי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ הוּא־הָעֹבֵר לְפָנֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה
הוּא יַשְׁמִידֵם וְהוּא יַכְנִיעֵם לְפָנֶיךָ
וְהוֹרַשְׁתָּם וְהַאֲבַדְתָּם מַהֵר כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
יְהוָה לָךְ: שלישי ד אַל־תֹּאמַר בִּלְבָבְךָ
בַּהֲדָף יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֹתָם | מִלְּפָנֶיךָ
לֵאמֹר בְּצִדְקָתִי הֱבִיאַנִי יְהוָה לָרֶשֶׁת
אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת וּבְרִשְׁעַת הַגּוֹיִם
הָאֵלֶּה יְהוָה מוֹרִישָׁם מִפָּנֶיךָ: ה לֹא

לְמֵירַת יַת אַרְעָא הָדָא וּבְחוֹבֵי עַמְמַיָּא הָאִלֵּין יְיָ מְתָרֵךְ לְהוֹן מִקֳּדָמָךְ: ה לָא בְּזָכוּתָךְ

רש״י

זיתים העושים שמן: (א) **גדלים ועצמים** תאמר בלבבך. צדקתי ורשעת העובדי כוכבים ממך. אתה עצום והם עצומים ממך: (ד) **אל** גרמו: (ה) **לא בצדקתך אתה בא לרשת כי**

בְּצִדְקָתְךָ וּבְיֹשֶׁר לְבָבְךָ אַתָּה בָא לָרֶשֶׁת
אֶת־אַרְצָם כִּי בְּרִשְׁעַת ׀ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישָׁם מִפָּנֶיךָ וּלְמַעַן
הָקִים אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה
לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב:
ו וְיָדַעְתָּ כִּי לֹא בְצִדְקָתְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
נֹתֵן לְךָ אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה הַזֹּאת
לְרִשְׁתָּהּ כִּי עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף אָתָּה: ז זְכֹר
אַל־תִּשְׁכַּח אֵת אֲשֶׁר־הִקְצַפְתָּ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בַּמִּדְבָּר לְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר־יָצָאתָ ׀
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד־בֹּאֲכֶם עַד־הַמָּקוֹם
הַזֶּה מַמְרִים הֱיִיתֶם עִם־יְהוָה: ח וּבְחֹרֵב
הִקְצַפְתֶּם אֶת־יְהוָה וַיִּתְאַנַּף יְהוָה בָּכֶם
לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם: ט בַּעֲלֹתִי הָהָרָה לָקַחַת
לוּחֹת הָאֲבָנִים לוּחֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר־כָּרַת
יְהוָה עִמָּכֶם וָאֵשֵׁב בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם
וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַלְתִּי וּמַיִם
לֹא שָׁתִיתִי: י וַיִּתֵּן יְהוָה אֵלַי אֶת־שְׁנֵי

וּבְקַשִּׁיטוּת לִבָּךְ אַתְּ
עָלֵל לְמֵירַת יַת
אַרְעֲהוֹן אֲרֵי בְּחוֹבֵי
עַמְמַיָּא הָאִלֵּין יְיָ
אֱלָהָךְ מְתָרֵיכְהוֹן
מִקֳּדָמָךְ וּבְדִיל
לַאֲקָמָא יַת פִּתְגָמָא דִּי
קַיִּים יְיָ לַאֲבָהָתָךְ
לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וּלְיַעֲקֹב: ו וְתִדַּע אֲרֵי
לָא בְזָכוּתָךְ יְיָ אֱלָהָךְ
יָהֵב לָךְ יַת אַרְעָא
טַבְתָּא הָדָא לְמֵירְתַהּ
אֲרֵי עַם קְשֵׁי קְדַל
אַתְּ: ז הֱוֵי דְכִיר לָא
תִנְשֵׁי יַת דִּי אַרְגֶּזְתָּא
קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ
בְּמַדְבְּרָא לְמִן יוֹמָא דִּי
נְפַקְתָּא מֵאַרְעָא
דְמִצְרָיִם עַד מֵיתֵיכוֹן
עַד אַתְרָא הָדֵין
מְסַרְבִין הֲוֵיתוּן קֳדָם
יְיָ: ח וּבְחֹרֵב אַרְגֶּזְתּוּן
קֳדָם יְיָ וַהֲוָה רְגַז מִן
קֳדָם יְיָ בְּכוֹן לְשֵׁצָאָה
יַתְכוֹן: ט בְּמִסְּקִי
לְטוּרָא לְמִסַּב לוּחֵי
אַבְנַיָּא לוּחֵי קְיָמָא דִּי
גְזַר יְיָ עִמְּכוֹן וִיתֵבִית
בְּטוּרָא אַרְבְּעִין יְמָמִין וְאַרְבְּעִין לֵילָוָן לַחְמָא לָא אֲכָלִית וּמַיָּא לָא אִשְׁתֵּיתִי: י וִיהַב
יְיָ לִי יַת תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָּא כְּתִיבִין בְּאֶצְבְּעָא דַיְיָ וַעֲלֵיהוֹן כְּכָל־פִּתְגָמַיָּא דִּי מַלִּיל יְיָ

רש״י

ברשעת וגו׳. הרי כי משמש בלשון אלא: עכבה: (י) לוחת. לוחת כתיב ששתיהן שוות: (ט) ואשב בהר. אין ישיבה אלא לשון

לוּחֹת הָאֲבָנִים כְּתֻבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים
וַעֲלֵיהֶם כְּכָל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
עִמָּכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ בְּיוֹם הַקָּהָל:
יא וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה
נָתַן יְהוָה אֵלַי אֶת־שְׁנֵי לֻחֹת הָאֲבָנִים
לֻחוֹת הַבְּרִית: יב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קוּם
רֵד מַהֵר מִזֶּה כִּי שִׁחֵת עַמְּךָ אֲשֶׁר
הוֹצֵאתָ מִמִּצְרָיִם סָרוּ מַהֵר מִן־הַדֶּרֶךְ
אֲשֶׁר צִוִּיתִם עָשׂוּ לָהֶם מַסֵּכָה: יג וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר רָאִיתִי אֶת־הָעָם הַזֶּה
וְהִנֵּה עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף הוּא: יד הֶרֶף מִמֶּנִּי
וְאַשְׁמִידֵם וְאֶמְחֶה אֶת־שְׁמָם מִתַּחַת
הַשָּׁמָיִם וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי־עָצוּם וָרָב
מִמֶּנּוּ: טו וָאֵפֶן וָאֵרֵד מִן־הָהָר וְהָהָר בֹּעֵר
בָּאֵשׁ וּשְׁנֵי לוּחֹת הַבְּרִית עַל שְׁתֵּי יָדָי:
טז וָאֵרֶא וְהִנֵּה חֲטָאתֶם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם
עֲשִׂיתֶם לָכֶם עֵגֶל מַסֵּכָה סַרְתֶּם מַהֵר
מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶתְכֶם:
יז וָאֶתְפֹּשׂ בִּשְׁנֵי הַלֻּחֹת וָאַשְׁלִכֵם מֵעַל
שְׁתֵּי יָדָי וָאֲשַׁבְּרֵם לְעֵינֵיכֶם: יח וָאֶתְנַפַּל

עִמְּכוֹן בְּטוּרָא מִגּוֹ
אֶשָּׁתָא בְּיוֹמָא
דִקְהָלָא: יא וַהֲוָה
מִסּוֹף אַרְבְּעִין יְמָמִין
וְאַרְבְּעִין לֵילָוָן יְהַב יְיָ
לִי יַת תְּרֵין לוּחֵי
אַבְנַיָּא לוּחֵי קְיָמָא:
יב וַאֲמַר יְיָ לִי קוּם
חוּת בִּפְרִיעַ מִכָּא אֲרֵי
חַבִּיל עַמָּךְ דִּי אַפֶּקְתָּא
מִמִּצְרָיִם סָטוּ בִּפְרִיעַ
מִן אֹרְחָא דִּי
פַקֵּידְתִּנּוּן עֲבָדוּ לְהוֹן
מַתְּכָא: יג וַאֲמַר יְיָ לִי
לְמֵימָר גְּלִי קֳדָמַי
עַמָּא הָדֵין וְהָא עַם
קְשֵׁי קְדַל הוּא: יד אָנַח
בָּעוּתָךְ מִקֳּדָמַי
וַאֲשֵׁצִנּוּן וְאֶמְחֵי יַת
שִׁמְהוֹן מִתְּחוֹת שְׁמַיָּא
וְאַעְבֵּד יָתָךְ לְעַם תַּקִּיף
וְסַגִּי מִנְּהוֹן:
טו וְאִתְפְּנֵיתִי וּנְחָתִית
מִן טוּרָא וְטוּרָא בָּעֵר
בְּאֶשָּׁתָא וּתְרֵין לוּחֵי
קְיָמָא עַל תַּרְתֵּין יְדָי:
טז וַחֲזֵיתִי וְהָא חַבְתּוּן
קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן
עֲבַדְתּוּן לְכוֹן עֵגַל
מַתְּכָא סְטֵתוּן בִּפְרִיעַ
מִן אֹרְחָא דִּי פַקִּיד יְיָ
יַתְכוֹן: יז וַאֲחָדִית
בִּתְרֵין לוּחַיָּא וּרְמִיתִנּוּן מֵעַל תַּרְתֵּין יְדָי וְתַבַּרְתִּנּוּן לְעֵינֵיכוֹן: יח וְאִשְׁתַּטָּחִית קֳדָם יְיָ

לִפְנֵי יְהוָה בָּרִאשֹׁנָה אַרְבָּעִים יוֹם
וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַלְתִּי וּמַיִם
לֹא שָׁתִיתִי עַל כָּל־חַטַּאתְכֶם אֲשֶׁר
חֲטָאתֶם לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה
לְהַכְעִיסוֹ: יט כִּי יָגֹרְתִי מִפְּנֵי הָאַף וְהַחֵמָה
אֲשֶׁר קָצַף יְהוָה עֲלֵיכֶם לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם
וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֵלַי גַּם בַּפַּעַם הַהִוא:
כ וּבְאַהֲרֹן הִתְאַנַּף יְהוָה מְאֹד לְהַשְׁמִידוֹ
וָאֶתְפַּלֵּל גַּם־בְּעַד אַהֲרֹן בָּעֵת הַהִוא:
כא וְאֶת־חַטַּאתְכֶם אֲשֶׁר־עֲשִׂיתֶם אֶת־
הָעֵגֶל לָקַחְתִּי וָאֶשְׂרֹף אֹתוֹ | בָּאֵשׁ וָאֶכֹּת
אֹתוֹ טָחוֹן הֵיטֵב עַד אֲשֶׁר־דַּק לְעָפָר
וָאַשְׁלֹךְ אֶת־עֲפָרוֹ אֶל־הַנַּחַל הַיֹּרֵד מִן־
הָהָר: כב וּבְתַבְעֵרָה וּבְמַסָּה וּבְקִבְרֹת

עַפְרֵה לְנַחֲלָא דְּנָחַת מִן טוּרָא: כב וּבִדְלֶקְתָּא וּבְנִסָּתָא וּבְקִבְרֵי דְמִשַׁאֲלֵי מַרְגִּזִין הֲוֵיתוּן

רש"י

(יח) **ואתנפל לפני ה' כראשונה ארבעים יום.** שנאמר ועתה אעלה אל ה' אולי אכפרה באותה עלייה נתעכבתי ארבעים יום ונמצאו כלים בכ"ט באב שהוא עלה בי"ח בתמוז בו ביום נתרצה הקדוש ברוך הוא לישראל ואמר למשה פסל לך שני לוחות עשה עוד מ' יום נמצאו כלים ביום הכפורים בו ביום נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ואמר לו למשה סלחתי כדברך לכך הוקבע למחילה ולסליחה ומנין שנתרצה ברצון שלם שנאמר בארבעים של לוחות אחרונות ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים מה הראשונים ברצון אף האחרונים ברצון אמרו מעתה אמצעיים היו בכעס: (כ) **ובאהרן התאנף** ה'. לפי ששמע לכם: **להשמידו**. זה כלוי בנים וכן הוא אומר ואשמיד פריו ממעל: **ואתפלל גם בעד אהרן**. והועילה תפלתי לכפר מחצה ומתו שנים ונשארו השנים: (כא) **טחון**. לשון

הַתַּאֲוָה מַקְצְפִים הֱיִיתֶם אֶת־יְהוָה:
כג וּבִשְׁלֹחַ יְהוָה אֶתְכֶם מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ
לֵאמֹר עֲלוּ וּרְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי
לָכֶם וַתַּמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְלֹא
הֶאֱמַנְתֶּם לוֹ וְלֹא שְׁמַעְתֶּם בְּקֹלוֹ:
כד מַמְרִים הֱיִיתֶם עִם־יְהוָה מִיּוֹם דַּעְתִּי
אֶתְכֶם: כה וָאֶתְנַפַּל לִפְנֵי יְהוָה אֵת־
אַרְבָּעִים הַיּוֹם וְאֶת־אַרְבָּעִים הַלַּיְלָה
אֲשֶׁר הִתְנַפָּלְתִּי כִּי־אָמַר יְהוָה לְהַשְׁמִיד
אֶתְכֶם: כו וָאֶתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה וָאֹמַר אֲדֹנָי
יְהוָה אַל־תַּשְׁחֵת עַמְּךָ וְנַחֲלָתְךָ אֲשֶׁר
פָּדִיתָ בְגָדְלֶךָ אֲשֶׁר־הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם
בְּיָד חֲזָקָה: כז זְכֹר לַעֲבָדֶיךָ לְאַבְרָהָם
לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב אַל־תֵּפֶן אֶל־קְשִׁי הָעָם
הַזֶּה וְאֶל־רִשְׁעוֹ וְאֶל־חַטָּאתוֹ: כח פֶּן־
יֹאמְרוּ הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָנוּ מִשָּׁם מִבְּלִי
יְכֹלֶת יְהוָה לַהֲבִיאָם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־
דִּבֶּר לָהֶם וּמִשִּׂנְאָתוֹ אוֹתָם הוֹצִיאָם
לַהֲמִתָּם בַּמִּדְבָּר: כט וְהֵם עַמְּךָ וְנַחֲלָתֶךָ

לְאַרְעָא דִּי מַלִּיל לְהוֹן וּמִדְּסָנֵי יַתְהוֹן אַפֵּקנוּן לְקַטָּלוּתְהוֹן בְּמַדְבְּרָא: וְאִנּוּן עַמָּךְ

רש"י

הוה כמו הלוך וכלות. מולאנ"ט בלע"ז (צערמאלמענד צומאלען): (כה) **ואתנפל** וגו'. אלו הן עצמם האמורים למעלה וכפלן כאן לפי שכתוב כאן סדר תפלתו שנאמר ה' אלהים

קֶדֶם יְיָ: כג וְכַד שְׁלַח יְיָ יַתְכוֹן מִרְקַם גֵּיאָה
לְמֵימַר סְקוּ וְאַחֲסִינוּ יַת אַרְעָא דִּי יְהָבִית לְכוֹן וְסָרֵבְתּוּן עַל גְּזֵרַת מֵימְרָא דַייְ אֱלָהֲכוֹן וְלָא הֵימַנְתּוּן לֵהּ וְלָא קַבֶּלְתּוּן לְמֵימְרֵהּ: כד מְסָרְבִין הֲוֵיתוּן קֳדָם יְיָ מִיּוֹמָא דִּידְעִית יַתְכוֹן: כה וְאִשְׁתַּטַּחִית קֳדָם יְיָ יַת אַרְבְּעִין יְמָמִין וְיַת אַרְבְּעִין לֵילְוָן דִּי אִשְׁתַּטַּחִית אֲרֵי אֲמַר יְיָ לְשֵׁצָאָה יַתְכוֹן: כו וְצַלֵּיתִי קֳדָם יְיָ וַאֲמָרִית יְיָ אֱלָהִים לָא תְּחַבֵּל עַמָּךְ וְאַסְגַנְתָּךְ דִּי פְרַקְתָּא בְּתָקְפָּךְ דִּי אַפֵּקְתָּא מִמִּצְרַיִם בְּיַד תַּקִּיפָא: כז אְדַכַּר לְעַבְדָּיךְ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָא תִתְפְּנֵי לְקַשְׁיוּת עַמָּא הָדֵין וּלְחוֹבֵיהוֹן וְלַחֲטָאֵיהוֹן: כח דִּלְמָא יֵימְרוּן דַּיָּרֵי אַרְעָא דִּי אַפֵּקְתָּנָא מִתַּמָּן מִדְּלֵית יוּכְלָא דַייָ לְאַעֲלוּתְהוֹן

אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ בְּכֹחֲךָ הַגָּדֹל וּבִזְרֹעֲךָ
הַנְּטוּיָה: פ רביעי י א בָּעֵת הַהִוא אָמַר
יְהוָה אֵלַי פְּסָל־לְךָ שְׁנֵי־לוּחֹת אֲבָנִים
כָּרִאשֹׁנִים וַעֲלֵה אֵלַי הָהָרָה וְעָשִׂיתָ לְךָ
אֲרוֹן עֵץ: ב וְאֶכְתֹּב עַל־הַלֻּחֹת אֶת־
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים
אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ וְשַׂמְתָּם בָּאָרוֹן: ג וָאַעַשׂ
אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים וָאֶפְסֹל שְׁנֵי־לֻחֹת
אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וָאַעַל הָהָרָה וּשְׁנֵי
הַלֻּחֹת בְּיָדִי: ד וַיִּכְתֹּב עַל־הַלֻּחֹת
כַּמִּכְתָּב הָרִאשׁוֹן אֵת עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֲלֵיכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ
בְּיוֹם הַקָּהָל וַיִּתְּנֵם יְהוָה אֵלָי: ה וָאֵפֶן
וָאֵרֵד מִן־הָהָר וָאָשֶׂם אֶת־הַלֻּחֹת בָּאָרוֹן
אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וַיִּהְיוּ שָׁם כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי יְהוָה:
ו וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נָסְעוּ מִבְּאֵרֹת בְּנֵי־יַעֲקָן

וְאַחֲסַנְתָּךְ דִּי אַפֵּקְתָּא
בְּחַיְלָךְ רַבָּא וּבִדְרָעָךְ
מְרַמְמָא: י א בְּעִדָּנָא
הַהִיא אֲמַר יְיָ לִי פְּסַל
לָךְ תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָּא
כְּקַדְמָאֵי וְסַק לָקֳדָמַי
לְטוּרָא וְתַעְבֵּד לָךְ
אֲרוֹנָא דְאָעָא:
ב וְאֶכְתֹּב עַל לוּחַיָּא יַת
פִּתְגָמַיָּא דִּי הֲווֹ עַל
לוּחַיָּא קַדְמָאֵי דִּי
תְבַרְתָּא וּתְשַׁוּנּוּן
בַּאֲרוֹנָא: ג וַעֲבַדִית
אֲרוֹנָא דְאָעֵי שִׁטִּין
וּפְסָלִית תְּרֵין לוּחֵי
אַבְנַיָּא כְּקַדְמָאֵי
וּסְלֵקִית לְטוּרָא וּתְרֵין
לוּחַיָּא בִּידִי: ד וּכְתַב
עַל לוּחַיָּא כִּכְתָבָא
קַדְמָאָה יַת עַשְׂרָא
פִּתְגָמַיָּא דִּי מַלִּיל יְיָ
עִמְּכוֹן בְּטוּרָא מִגּוֹ
אֶשָּׁתָא בְּיוֹמָא דְקָהָלָא
וְיַהֲבִנּוּן יְיָ לִי:
ה וְאִתְפְּנֵיתִי וּנְחַתִית

מִן טוּרָא וְשַׁוִּיתִי יַת לוּחַיָּא בַּאֲרוֹנָא דִּי עֲבָדִית וַהֲווֹ תַמָּן כְּמָא דִי פַקְּדַנִי יְיָ: ו וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל נְטָלוּ מִבְּאֵרֹת בְּנֵי יַעֲקָן לְמוֹסֵרָה תַּמָּן מִית אַהֲרֹן וְאִתְקְבַר תַּמָּן וְשַׁמֹּשׁ אֶלְעָזָר

רש״י

אל תשחת עמך וגו׳: (א) **בעת ההוא**. לסוף מ׳ יום נתרצה לי ואמר לי פסל לך ואח״כ ועשית ארון ואני עשיתי ארון תחלה שכשאבא והלוחות בידי היכן אתם ולא זה הוא הארון שעשה בצלאל שהרי משכן לא נתעסקו בו עד לאחר יום הכפורים כי ברדתו מן ההר צוה להם על מלאכת המשכן ובצלאל עשה משכן תחלה ואחר כך ארון וכלים נמצא זה ארון אחר היה וזהו שהיה יוצא עמהם למלחמה ואותו שעשה בצלאל לא יצא למלחמה אלא בימי עלי ונעשו עליו ונשבה: (ו) **ובני ישראל נסעו מבארות בני**

מוֹסֵרָה שָׁם מֵת אַהֲרֹן וַיִּקָּבֵר שָׁם וַיְכַהֵן
אֶלְעָזָר בְּנוֹ תַּחְתָּיו: ז מִשָּׁם נָסְעוּ הַגֻּדְגֹּדָה
וּמִן־הַגֻּדְגֹּדָה יָטְבָתָה אֶרֶץ נַחֲלֵי מָיִם:
ח בָּעֵת הַהִוא הִבְדִּיל יְהוָה אֶת־שֵׁבֶט
הַלֵּוִי לָשֵׂאת אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה
לַעֲמֹד לִפְנֵי יְהוָה לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בִּשְׁמוֹ
עַד הַיּוֹם הַזֶּה: ט עַל־כֵּן לֹא־הָיָה לְלֵוִי
חֵלֶק וְנַחֲלָה עִם־אֶחָיו יְהוָה הוּא נַחֲלָתוֹ
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לוֹ: י וְאָנֹכִי
עָמַדְתִּי בָהָר כַּיָּמִים הָרִאשֹׁנִים אַרְבָּעִים

מְסָרָה תַּמָּן מִית אַהֲרֹן וְאִתְקְבַר תַּמָּן וְשַׁמֹּשׁ אֶלְעָזָר בְּרֵהּ תְּחוֹתוֹהִי:
ז מִתַּמָּן נְטָלוּ לְגֻדְגֹּד
וּמִן גֻּדְגֹּד לְיָטְבָת
אַרְעָא נַגְדָא נַחֲלִין
דְּמַיִן: ח בְּעִדָּנָא הַהִיא
אַפְרֵשׁ יְיָ יַת שִׁבְטָא
דְּלֵוִי לְמִטַּל יַת אֲרוֹן
קְיָמָא דַיְיָ לְמִקַּם קֳדָם
יְיָ לְשַׁמָּשׁוּתֵהּ וּלְבָרָכָא
בִּשְׁמֵהּ עַד יוֹמָא
הָדֵין: ט עַל כֵּן לָא
הֲוָה לְלֵוִי חוּלָק
וְאַחֲסָנָא עִם אֲחוֹהִי
מַתְּנָן דַּיְהַב לֵהּ יְיָ אֱנוּן
אַחֲסַנְתֵּהּ כְּמָא דִי
מַלֵּיל יְיָ אֱלָהָךְ לֵהּ:

י וַאֲנָא הֲוֵיתִי קָאֵים בְּטוּרָא כְּיוֹמִין קַדְמָאִין אַרְבְּעִין יְמָמִין וְאַרְבְּעִין לֵילְוָן וְקַבֵּיל יְיָ

רש״י

יעקן מוסרה. מה ענין זה לכאן ועוד וכי מבארות בני יעקן נסעו למוסרה והלא ממוסרה באו לבני יעקן שנאמר ויסעו ממוסרות וגו׳ ועוד שם מת אהרן והלא בהר ההר מת צא וחשוב ותמצא שמונה מסעות ממוסרות להר ההר אלא אף זו מן התוכחה ועוד עשיתם זאת כשמת אהרן בהר ההר לסוף ארבעים שנה ונסתלקו ענני כבוד יראתם לכם ממלחמת מלך ערד ונתתם ראש לחזור למצרים וחזרתם לאחוריכם שמונה מסעות עד בני יעקן ומשם למוסרה שם נלחמו לכם בני לוי והרגו מכם ואתם מהם עד שהחזירו אתכם בדרך חזרתכם ומשם חזרתם הגדגדה הוא חר הגדגד: (ז) **ומן הגדגדה** וגו׳. ובמוסרה עשיתם אבל כבד על מיתתו של אהרן שגרמה לכם זאת ונדמה לכם כאילו מת שם וסמך משה תוכחה זו לשבירת הלוחות לומר שקשה מיתתן של צדיקים לפני הקב״ה כיום שנשתברו בו הלוחות ולהודיעך שהוקשה לו מה שאמרו נתנה ראש לפרוש ממנו כיום שעשו בו את העגל: (ח) **בעת ההוא הבדיל ה׳** וגו׳. מוסב לענין הראשון: **בעת ההוא**. בשנה הראשונה לצאתכם ממצרים וטעיתם בעגל ובני לוי לא טעו הבדילם המקום מכם וסמך מקרא זה לחזרת בני יעקן לומר שאף בזה לא טעו בה בני לוי אלא עמדו באמונתם: **לשאת את ארון**. הלוים: **לעמוד לפני ה׳ לשרתו ולברך בשמו**. הכהנים והוא נשיאת כפים: (ט) **על כן לא היה ללוי חלק**. לפי שהובדלו לעבודת מזבח ואינן פנויין לחרוש ולזרוע: **ה׳ הוא נחלתו**. נוטל פרס מזומן מבית המלך: (י) **ואנכי עמדתי בהר**. לקבל הלוחות האחרונות ולפי שלא פירש למעלה כמה עמד בהר

יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֵלַי גַּם
בַּפַּעַם הַהִוא לֹא־אָבָה יְהוָה הַשְׁחִיתֶךָ׃
יא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קוּם לֵךְ לְמַסַּע לִפְנֵי
הָעָם וְיָבֹאוּ וְיִירְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־
נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבֹתָם לָתֵת לָהֶם׃ פ חמישי
יב וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל
מֵעִמָּךְ כִּי אִם־לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ וְלַעֲבֹד
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־
נַפְשֶׁךָ׃ יג לִשְׁמֹר אֶת־מִצְוֹת יְהוָה וְאֶת־
חֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְטוֹב לָךְ׃
יד הֶן לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי
הַשָּׁמָיִם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר־בָּהּ׃ טו רַק
בַּאֲבֹתֶיךָ חָשַׁק יְהוָה לְאַהֲבָה אוֹתָם
וַיִּבְחַר בְּזַרְעָם אַחֲרֵיהֶם בָּכֶם מִכָּל־

צְלוֹתִי אַף בְּזִמְנָא
הַהוּא לָא אֲבִי יְיָ
לְחַבָּלוּתָךְ׃ יא וַאֲמַר יְיָ
לִי קוּם זֵיל לְמַטוּל
קֳדָם עַמָּא וְיֵעֲלוּן
וְיֵירְתוּן יַת אַרְעָא דִּי
קַיֵּמִית לַאֲבָהָתְהוֹן
לְמִתַּן לְהוֹן׃ יב וּכְעַן
יִשְׂרָאֵל מָא יְיָ אֱלָהָךְ
תָּבַע מִנָּךְ אֱלָהֵין
לְמִדְחַל קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ
לְמֵהַךְ בְּכָל־אוֹרְחָן
דְּתַקְנָן קֳדָמוֹהִי
וּלְמִרְחַם יָתֵהּ וּלְמִפְלַח
קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ בְּכָל־
לִבָּךְ וּבְכָל־נַפְשָׁךְ׃
יג לְמִטַּר יַת פִּקּוּדַיָּא
דַּיְיָ וְיַת קְיָמוֹהִי דַּאֲנָא
מְפַקֶּדָךְ יוֹמָא דֵין
לְדֵייטַב לָךְ׃ יד הָא דַּיְיָ
אֱלָהָךְ שְׁמַיָּא וּשְׁמֵי
שְׁמַיָּא אַרְעָא וְכָל־דִּי
בַהּ׃ טו לְחוֹד בַּאֲבָהָתָךְ
צְבִי יְיָ לְמִרְחַם יַתְהוֹן

וְאִתְרְעֵי בִּבְנֵיהוֹן בַּתְרֵיהוֹן בְּכוֹן מִכָּל־עַמְמַיָּא כְּיוֹמָא הָדֵין׃

רש״י

בעליה אחרונה זו חזר והתחיל בה: **כימים הראשונים**. של לוחות הראשונות מה הם ברצון אף אלו ברצון אבל האמצעיים שעמדתי שם להתפלל עליכם היו בכעס: (יא) **ויאמר ה׳ אלי** וגו׳. אע״פ שסרתם מאחריו וטעיתם בעגל אמר לי לך נחה את העם וגו׳: (יב) **ועתה ישראל**. אע״פ שעשיתם כל זאת עודנו רחמיו וחבתו עליכם ומכל מה שחטאתם לפניו אינו שואל מכם: **כי אם ליראה** וגו׳. רבותינו דרשו מכאן הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים: (יג) **לשמור את מצות ה׳**. ואף היא לא לחנם אלא לטוב לך שתקבלו שכר: (יד) **הן לה׳ אלהיך**. הכל ואעפ״כ רק באבותיך חשק ה׳ מן הכל: (טו) **בכם**. כמו שאתם (ראוים אתכם) חשוקים מכל העובדי כוכבים היום הזה:

הָעַמִּים כַּיּוֹם הַזֶּה׃ טז וּמַלְתֶּם אֵת עָרְלַת
לְבַבְכֶם וְעָרְפְּכֶם לֹא תַקְשׁוּ עוֹד׃ יז כִּי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי
הָאֲדֹנִים הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר
לֹא־יִשָּׂא פָנִים וְלֹא יִקַּח שֹׁחַד׃ יח עֹשֶׂה
מִשְׁפַּט יָתוֹם וְאַלְמָנָה וְאֹהֵב גֵּר לָתֵת לוֹ
לֶחֶם וְשִׂמְלָה׃ יט וַאֲהַבְתֶּם אֶת־הַגֵּר כִּי־
גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ כ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ תִּירָא אֹתוֹ תַעֲבֹד וּבוֹ תִדְבָּק
וּבִשְׁמֹו תִּשָּׁבֵעַ׃ כא הוּא תְהִלָּתְךָ וְהוּא
אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר־עָשָׂה אִתְּךָ אֶת־הַגְּדֹלֹת
וְאֶת־הַנּוֹרָאֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ׃
כב בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבֹתֶיךָ מִצְרַיְמָה
וְעַתָּה שָׂמְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כְּכוֹכְבֵי
הַשָּׁמָיִם לָרֹב׃ יא א וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַרְתָּ מִשְׁמַרְתּוֹ וְחֻקֹּתָיו

טז וְתַעְדּוּן יַת טַפְשׁוּת
לִבְכוֹן וּקְדָלְכוֹן לָא
תַקְשׁוּן עוֹד׃ יז אֲרֵי יְיָ
אֱלָהֲכוֹן הוּא אֱלָהַ
דַּיָּנִין וּמָרֵי מַלְכִין
אֱלָהָא רַבָּא גִּבָּרָא
וּדְחֵילָא דִּי לֵית
קֳדָמוֹהִי מְסַב אַפִּין
וְאַף לָא לְקַבָּלָא
שֹׁחְדָא׃ יח עָבֵד דִּין
יְתַם וְאַרְמְלָא וְרָחֵם
גִּיּוֹרָא לְמִתַּן לֵהּ מְזוֹנָא
וּכְסוּ׃ יט וְתִרְחֲמוּן יַת
גִּיּוֹרָא אֲרֵי דַיָּרִין
הֲוִיתוּן בְּאַרְעָא
דְּמִצְרָיִם׃ כ יַת יְיָ
אֱלָהָךְ תִּדְחַל וּקְדָמוֹהִי
תִּפְלָח וּלְדַחֲלְתֵּהּ
תִּקְרַב וּבִשְׁמֵהּ תְּקַיֵּם׃
כא הוּא תֻּשְׁבַּחְתָּךְ
וְהוּא אֱלָהָךְ דַּעֲבַד
עִמָּךְ יַת רַבְרְבָתָא וְיַת
חֲסִינָתָא הָאִלֵּין דִּי חֲזוֹ
עֵינָיךְ׃ כב בְּשִׁבְעִין
נַפְשָׁן נְחָתוּ אֲבָהָתָךְ
לְמִצְרַיִם וּכְעַן שַׁוִּיךְ יְיָ

רש״י

(טז) **וערלת לבבכם**. אוטם לבבכם וכיסויו: (יז) **ואדני האדנים**. לא יוכל שום אדון להציל אתכם מידו: **לא ישא פנים**. אם תפרקו עולו: **ולא יקח שחד**. לפייסו בממון: (יח) **עשה משפט יתום ואלמנה**. הרי גבורה ואצל גבורתו אתה מוצא ענותנותו: **ואוהב גר לתת לו לחם ושמלה**. ודבר חשוב הוא זה שכל עצמו של יעקב אבינו על זה התפלל ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש: (יט) **כי גרים הייתם**. מום שבך אל תאמר לחברך: (כ) **את ה׳ אלהיך תירא**. ותעבוד לו ותדבק בו ולאחר שיהיו בך כל המדות הללו אז בשמו תשבע:

וּמִשְׁפָּטָיו וּמִצְוֹתָיו כָּל־הַיָּמִים: ב וְיֹדַעְתֶּם
הַיּוֹם כִּי | לֹא אֶת־בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ
וַאֲשֶׁר לֹא־רָאוּ אֶת־מוּסַר יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם אֶת־גָּדְלוֹ אֶת־יָדוֹ הַחֲזָקָה
וּזְרֹעוֹ הַנְּטוּיָה: ג וְאֶת־אֹתֹתָיו וְאֶת־
מַעֲשָׂיו אֲשֶׁר עָשָׂה בְּתוֹךְ מִצְרַיִם לְפַרְעֹה
מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וּלְכָל־אַרְצוֹ: ד וַאֲשֶׁר עָשָׂה
לְחֵיל מִצְרַיִם לְסוּסָיו וּלְרִכְבּוֹ אֲשֶׁר הֵצִיף
אֶת־מֵי יַם־סוּף עַל־פְּנֵיהֶם בְּרָדְפָם
אַחֲרֵיכֶם וַיְאַבְּדֵם יְהוָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה:
ה וַאֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם בַּמִּדְבָּר עַד־בֹּאֲכֶם
עַד־הַמָּקוֹם הַזֶּה: ו וַאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָתָן
וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב בֶּן־רְאוּבֵן אֲשֶׁר
פָּצְתָה הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־
בָּתֵּיהֶם וְאֶת־אָהֳלֵיהֶם וְאֵת כָּל־הַיְקוּם
אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם בְּקֶרֶב כָּל־יִשְׂרָאֵל: ז כִּי

וְדִינוֹהִי וּפְקוּדוֹהִי כָּל־
יוֹמַיָּא: ב וְתִדְּעוּן יוֹמָא
דֵּין אֲרֵי לָא עִם בְּנֵיכוֹן
דִּי לָא יְדָעוּ וְדִי לָא
חֲזוֹ יָת אַלְפָּנָא דַּייָ
אֱלָהְכוֹן יָת רְבוּתֵהּ יָת
יְדֵהּ תַּקִּיפְתָּא וּדְרָעֵהּ
מְרָמְמָא: ג וְיָת אָתְוָתֵהּ
וְיָת עוֹבָדוֹהִי דִּי עֲבַד
בְּגוֹ מִצְרָיִם לְפַרְעֹה
מַלְכָּא דְּמִצְרַיִם וּלְכָל־
אַרְעֵהּ: ד וְדִי עֲבַד
לְמַשְׁרִיַת מִצְרָיִם
לְסוּסָוָתֵהּ וְלִרְתִיכוֹהִי
דִּי אַטִּיף יָת מֵי יַמָּא
דְסוּף עַל־אַפֵּיהוֹן
בְּמִרְדַּפֵהוֹן בַּתְרֵיכוֹן
וְאוֹבְדִנּוּן יְיָ עַד יוֹמָא
הָדֵין: ה וְדִי עֲבַד לְכוֹן
בְּמַדְבְּרָא עַד מֵיתֵיכוֹן
עַד אֲתָרָא הָדֵין: ו וְדִי
עֲבַד לְדָתָן וְלַאֲבִירָם
בְּנֵי אֱלִיאָב בַּר רְאוּבֵן
דִּי פְתָחַת אַרְעָא יָת
פֻּמַּהּ וּבְלָעַתְנוּן וְיָת
אֱנָשׁ בָּתֵּיהוֹן וְיָת

מַשְׁכְּנֵיהוֹן וְיָת כָּל־יְקוּמָא דִּי עִמְּהוֹן בְּגוֹ כָּל־יִשְׂרָאֵל: ז אֲרֵי עֵינֵיכוֹן חֲזָאָה יָת

רש״י

(ב) **וידעתם היום.** תנו לב לדעת ולהבין ולקבל תוכחתי: **כי לֹא את בניכם.** אני מדבר עכשיו שיוכלו לומר אנו לא ידענו ולא ראינו בכל זה: (ו) **בקרב כל ישראל.** כל מקום שהיה אחד מהם בורח הארץ נבקעת מתחתיו ובולעתו אלו דברי רבי יהודה אמר לו רבי נחמיה והלא כבר נאמר ותפתח הארץ את פיה ולא פיותיה א״ל ומה אני מקיים בקרב כל ישראל א״ל שנעשית הארץ מדרון כמשפך וכל מקום שהיה אחד מהם היה מתגלגל ובא עד מקום הבקיעה: **ואת כל היקום אשר ברגליהם.** זה ממונו של אדם

עֵינֵיכֶם הָרֹאֹת אֶת כָּל־מַעֲשֵׂה יְהוָה
הַגָּדֹל אֲשֶׁר עָשָׂה: ח וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־כָּל־
הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְמַעַן
תֶּחֶזְקוּ וּבָאתֶם וִירִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: ט וּלְמַעַן
תַּאֲרִיכוּ יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם וּלְזַרְעָם אֶרֶץ
זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ: ס שישי י כִּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא כְאֶרֶץ
מִצְרַיִם הִוא אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִשָּׁם אֲשֶׁר

כָּל־עוֹבָדָא דַיְיָ רַבָּא דִּי
עֲבָד: ח וְתִטְּרוּן יַת
כָּל־תַּפְקִידְתָּא דִּי אֲנָא
מְפַקֶּדְךָ יוֹמָא דֵּין
בְּדִיל דְּתִתְקְפוּן
וְתֵעֲלוּן וְתֵירְתוּן יַת
אַרְעָא דִּי אַתּוּן עַבְרִין
תַּמָּן לְמֵירְתַהּ:
ט וּבְדִיל דְּתוֹרְכוּן
יוֹמִין עַל אַרְעָא דִּי
קַיֶּים יְיָ לַאֲבָהָתְכוֹן
לְמִתַּן לְהוֹן וְלִבְנֵיהוֹן
אַרַע עֲבָדָא חֲלַב
וּדְבָשׁ: י אֲרֵי אַרְעָא דִּי
אַתְּ עָלַל לְתַמָּן
לְמֵירְתַהּ לָא כְאַרְעָא

דְּמִצְרַיִם הִיא דִּי נְפַקְתּוּן מִתַּמָּן דִּי תִזְרַע יָת זַרְעָךְ וּמַשְׁקַת לַהּ בְּרַגְלָךְ כְּגִנְּתָא יַרְקָא:

רש״י

שמעמידו על רגליו: (ז) **כי עיניכם הראת.** מוסב המקרא על האמור למעלה כי לא את בניכם אשר לא ידעו וגו׳ כי אם עמכם אשר עיניכם הרואות וגו׳: (י) **לֹא כארץ מצרים היא.** אלא טובה הימנה. ונאמרה הבטחה זו לישראל ביציאתם ממצרים שהיו אומרים שמא לא נבוא אל ארץ טובה ויפה כזו יכול בגנותה הכתוב מדבר וכך אמר להם לא כארץ מצרים הוא אלא רעה הימנה. ת״ל וחברון שבע שנים נבנתה וגו׳ אדם אחד בנאן וחם בנה צוען למצרים בנו וחברון לכנען דרך ארץ אדם בונה את הנאה ואחר כך בונה את הכעור (ס״א הגרוע) שפסולתו של ראשון הוא נותן בשני ובכל מקום החביב קודם הא למדת שחברון יפה מצוען ומצרים משובחת מכל הארצות שנאמר כגן ה׳ כארץ מצרים וצוען שבח מצרים היא שהיתה מקום מלכות שכן הוא אומר כי היו בצוען שריו וחברון פסולתה של ארץ ישראל לכך הקצוה לקבורת מתים ואעפ״כ היא יפה מצוען ובכתובות דרשו בענין אחר אפשר אדם בונה בית לבנו הקטן ואח״כ לבנו הגדול אלא שמבונה על אחד מז׳ בצוען: **אשר יצאתם משם.** אפילו ארץ רעמסס אשר ישבתם בה והיא במיטב ארץ מצרים שנאמר במיטב הארץ וגו׳ אף היא אינה כארץ ישראל: **והשקית ברגלך.** ארץ מצרים היתה צריכה להביא מים מנילוס ברגליך ולהשקותה צריך אתה לנדד משנתך ולעמול והנמוך שותה ולא הגבוה ואתה מעלה המים מן הנמוך לגבוה אבל זו למטר השמים תשתה מים אתה ישן על מטתך והקב״ה משקה נמוך וגבוה גלוי ושאינו גלוי כאחת: **כגן הירק.** שאין די לו בגשמים משקין אותו ברגל

תִּזְרַע֙ אֶת־זַרְעֲךָ֔ וְהִשְׁקִ֥יתָ בְרַגְלְךָ֖ כְּגַ֥ן
הַיָּרָֽק׃ יא וְהָאָ֗רֶץ אֲשֶׁ֨ר אַתֶּ֜ם עֹבְרִ֥ים שָׁ֨מָּה֙
לְרִשְׁתָּ֔הּ אֶ֥רֶץ הָרִ֖ים וּבְקָעֹ֑ת לִמְטַ֥ר
הַשָּׁמַ֖יִם תִּשְׁתֶּה־מָּֽיִם׃ יב אֶ֕רֶץ אֲשֶׁר־יְהוָ֥ה
אֱלֹהֶ֖יךָ דֹּרֵ֣שׁ אֹתָ֑הּ תָּמִ֗יד עֵינֵ֨י יְהוָ֤ה
אֱלֹהֶ֙יךָ֙ בָּ֔הּ מֵֽרֵשִׁית֙ הַשָּׁנָ֔ה וְעַ֖ד אַחֲרִ֥ית
שָׁנָֽה׃ ס יג וְהָיָ֗ה אִם־שָׁמֹ֤עַ תִּשְׁמְעוּ֙ אֶל־
מִצְוֹתַ֔י אֲשֶׁ֥ר אָנֹכִ֛י מְצַוֶּ֥ה אֶתְכֶ֖ם הַיּ֑וֹם
לְאַהֲבָ֞ה אֶת־יְהוָ֤ה אֱלֹהֵיכֶם֙ וּלְעָבְד֔וֹ
בְּכָל־לְבַבְכֶ֖ם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶֽם׃ יד וְנָתַתִּ֧י

יא וְאַרְעָא דִּי אַתּוּן
עַבְרִין לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ
אֲרַע טוּרִין וּבִקְעָן
לִמְטַר שְׁמַיָּא תִּשְׁתֵּי
מַיָּא׃ יב אַרְעָא דַּייָ
אֱלָהָךְ תָּבַע יָתַהּ
תְּדִירָא עֵינֵי יְיָ אֱלָהָךְ
בַּהּ מֵרֵישָׁא דְשַׁתָּא
וְעַד סוֹפָא דְשַׁתָּא׃
יג וִיהֵי אִם קַבָּלָא
תְקַבְּלוּן לְפִקּוּדַי דִּי
אֲנָא מְפַקֵּד יַתְכוֹן
יוֹמָא דֵין לְמִרְחַם יַת
יְיָ אֱלָהֲכוֹן וּלְמִפְלַח
קֳדָמוֹהִי בְּכָל־לִבְּכוֹן
וּבְכָל־נַפְשְׁכוֹן׃ יד וְאֶתֵּן

רש״י

ובכתף: (יא) **ארץ הרים ובקעות.** משובח ההר מן המישור שהמישור בבית כור אתה זורע כור אבל ההר בבית כור ממנו חמשת כורין ארבע מארבע שפועיו ואחד בראשו: **ובקעות.** הן מישור: (יב) **אשר ה׳ אלהיך דרש אותה.** והלא כל הארצות הוא דורש שנאמר להמטיר על ארץ לא איש אלא כביכול אינו דורש אלא אותה וע״י אותה דרישה שדורשה דורש את כל הארצות עמה: **תמיד עיני ה׳ אלהיך בה.** לראות מה היא צריכה ולחדש בה גזירות עתים לטובה ועתים לרעה וכו׳ כדאיתא בר״ה: **מרשית השנה.** מר״ה נדון מה יהא בסופה: (יג) **והיה אם שמוע.** והיה מוסב על האמור למעלה למטר השמים תשתה מים: **והיה אם שמוע תשמעו.** אם תשמע בישן תשמע בחדש וכן אם שכח תשכח אם התחלת לשכוח סופך שתשכח כולה שכן כתיב במגלה (ר״ל במגלת סתרים אבל אינו פסוק בכל תנ״ך ובירושלמי הביאו משל לב׳ בני אדם שנפטרים זה מזה זה הולך דרך יום לצד מזרח וזה הולך דרך יום לצד מערב נמצא שרחוקים זה מזה מהלך ב׳ ימים כן המשל בתורה) אם תעזבני יום יומים אעזבך: **מצוה אתכם היום.** שיהיו עליכם חדשים כאילו שמעתם בו ביום: **לאהבה את ה׳.** שלא תאמר הרי אני לומד בשביל שאהיה עשיר בשביל שאקרא רב בשביל שאקבל שכר אלא כל מה שתעשו עשו מאהבה וסוף הכבוד לבא: **ולעבדו בכל לבבכם.** עבודה שהיא בלב וזו היא תפלה שהתפלה קרויה עבודה שנאמר אלהך די אנת פלח ליה בתדירא וכי יש פולחן בבבל אלא על שהיה מתפלל שנאמר וכוין פתיחן ליה וגו׳ וכן בדוד הוא אומר תכון תפלתי קטורת לפניך: **בכל לבבכם ובכל נפשכם.** והלא כבר הזהיר בכל לבבך ובכל נפשך אלא אזהרה ליחיד אזהרה לציבור: (יד) **ונתתי מטר ארצכם.** עשיתם מה שעליכם אף אני אעשה מה

מְטַר־אַרְצְכֶ֛ם בְּעִתּ֖וֹ יוֹרֶ֣ה וּמַלְק֑וֹשׁ
וְאָסַפְתָּ֣ דְגָנֶ֔ךָ וְתִירֹשְׁךָ֥ וְיִצְהָרֶֽךָ׃ טו וְנָתַתִּ֛י
עֵ֥שֶׂב בְּשָׂדְךָ֖ לִבְהֶמְתֶּ֑ךָ וְאָכַלְתָּ֖ וְשָׂבָעְתָּ׃
טז הִשָּׁמְר֣וּ לָכֶ֔ם פֶּן־יִפְתֶּ֖ה לְבַבְכֶ֑ם וְסַרְתֶּ֗ם
וַעֲבַדְתֶּם֙ אֱלֹהִ֣ים אֲחֵרִ֔ים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶ֖ם
לָהֶֽם׃ יז וְחָרָ֨ה אַף־יְהוָ֜ה בָּכֶ֗ם וְעָצַ֤ר אֶת־
הַשָּׁמַ֙יִם֙ וְלֹא־יִהְיֶ֣ה מָטָ֔ר וְהָאֲדָמָ֗ה לֹ֥א
תִתֵּ֖ן אֶת־יְבוּלָ֑הּ וַאֲבַדְתֶּ֣ם מְהֵרָ֗ה מֵעַל֙
הָאָ֣רֶץ הַטֹּבָ֔ה אֲשֶׁ֥ר יְהוָ֖ה נֹתֵ֥ן לָכֶֽם׃

מְטַר אַרְעֲכוֹן בְּעִדָּנֵהּ
בַּכִּיר וְלַקִּישׁ וְתִכְנוֹשׁ
עִבּוּרָךְ וְחַמְרָךְ
וּמִשְׁחָךְ׃ טו וְאֶתֵּן
עִשְׂבָּא בְחַקְלָךְ
לִבְעִירָךְ וְתֵיכוּל
וְתִשְׂבָּע׃ טז אִסְתַּמָּרוּ
לְכוֹן דִּלְמָא יִטְעֵי
לִבְּכוֹן וְתִסְטוּן
וְתִפְלְחוּן לְטַעֲוַת
עַמְמַיָּא וְתִסְגְּדוּן
לְהוֹן׃ יז וְיִתְקוֹף רֻגְזָא
דַייָ בְּכוֹן וְיֵחוֹד יַת
שְׁמַיָּא וְלָא יְהֵי מִטְרָא

רש״י

שעלי: **בעתו.** בלילות שלא יטריחו אתכם. ד״א בעתו בלילי שבתות שהכל מצויין בבתיהם: **יורה.** היא רביעה הנופלת לאחר הזריעה שמרוה את הארץ ואת הזרעים: **מלקוש.** רביעה היורדת סמוך לקציר למלאות התבואה בקשיה ולשון מלקוש דבר המאוחר כדמתרגמינן והיה העטופים ללבן לקשיא. ד״א לכך נקראת מלקוש שיורדת על המלילות ועל הקשין: **ואספת דגנך.** אתה תאספנו אל הבית ולא אויביך כענין שנאמר אם אתן את דגנך וגו׳ כי מאספיו יאכלוהו ולא כענין שנאמר והיה אם זרע ישראל וגו׳: (טו) **ונתתי עשב בשדך.** שלא תצטרך להוליכם למדבריות ד״א שתהיה גוזז תבואתך כל ימות הגשמים ומשליך לפני בהמתך ואתה מונע ידך ממנה שלשים יום קודם לקציר ואינה פוחתת מדגנה: **ואכלת ושבעת.** הרי זו ברכה אחרת שתהא ברכה מצויה בפת בתוך המעים ואכלת ושבעת: (טז) **השמרו לכם.** כיון שתהיו אוכלים ושבעים השמרו לכם שלא תבעטו שאין אדם מורד בהקב״ה אלא מתוך שביעה שנאמר פן תאכל ושבעת ובקרך וצאנך ירביון מה הוא אומר אחריו ורם לבבך ושכחת: **וסרתם.** לפרוש מן התורה ומתוך כך ועבדתם אלהים אחרים שכיון שאדם פורש מן התורה הולך ומדבק בעבודת כוכבים וכן דוד אומר כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה׳ לאמר לך עבוד וגו׳ ומי אמר לו כך אלא כיון שאני מגורש מלעסוק בתורה הריני קרוב לעבוד עבודת כוכבים: **אלהים אחרים.** שהם אחרים לעובדיהם צועק אליו ואינו עונהו נמצא עשוי לו כנכרי: (יז) **את יבולה.** אף מה שאתה מוביל לה כענין שנאמר זרעתם הרבה והבא מעט: **ואבדתם מהרה.** על כל שאר היסורין אגלה אתכם מן האדמה שגרמה לכם לחטוא משל למי ששלח בנו לבית המשתה והיה יושב ומפקידו אל תאכל יותר מצרכך שתבא נקי לביתך ולא השגיח הבן ההוא אכל ושתה יותר מצרכו והקיא וטנף את כל בני המסבה נטלוהו בידיו וברגליו וזרקוהו אחורי פלטרין: **מהרה.** איני נותן לכם ארכא ואם

יח וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם
וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־
יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם:
יט וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם
בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ
וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: כ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת
בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: כא לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם
וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם
עַל־הָאָרֶץ: ס שביעי מפטיר כב כִּי אִם־שָׁמֹר
תִּשְׁמְרוּן אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם לַעֲשֹׂתָהּ לְאַהֲבָה
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו

וְאַרָעָא לָא תִתֵּן יַת עַלְלַתַּהּ, וְתֵיבְדוּן בִּפְרִיעַ מֵעַל אַרְעָא טַבְתָּא דַּייָ יָהֵב לְכוֹן:
יח וְתָשְׁווּן יַת פִּתְגָמַי אִלֵּין עַל לִבְּכוֹן וְעַל נַפְשְׁכוֹן וְתִקְטְרוּן יַתְהוֹן לְאָת עַל יְדְכוֹן וְיהוֹן לְתִפְלִין בֵּין עֵינֵיכוֹן: יט וְתַלְפוּן יַת בְּנֵיכוֹן לְמַלָּלָא בְהוֹן בְּמִתְּבָךְ בְּבֵיתָךְ וּבְמֵהָכָךְ בְּאוֹרְחָא וּבְמִשְׁכְּבָךְ וּבְמִקְיְמָךְ: כ וְתִכְתְּבִנּוּן עַל מְזוּזָיָן וְתִקְבְּעִנּוּן בְּסִפֵּי בֵיתָךְ וּבְתַרְעָיךְ: כא בְּדִיל דְּיִסְגּוּן יוֹמֵיכוֹן וְיוֹמֵי בְנֵיכוֹן עַל אַרְעָא דִּי קַיֵּים יְיָ לַאֲבָהָתְכוֹן לְמִתַּן לְהוֹן

כְּיוֹמֵי שְׁמַיָּא עַל אַרְעָא: כב אֲרֵי אִם מְטַר תִּטְרוּן יַת כָּל־תַּפְקִידְתָּא הָדָא דִּי אֲנָא מְפַקֵּד

רש״י

תאמרו והלא נתנה ארכא לדור המבול שנאמר והיו ימיו מאה ועשרים שנה דור המבול לא היה להם ממי ללמוד ואתם יש לכם ממי ללמוד: (יח) **ושמתם את דברי**. אף לאחר שתגלו היו מצויינים במצות הניחו תפילין עשו מזוזות כדי שלא יהיו לכם חדשים כשתחזרו וכן הוא אומר הציבי לך ציונים: (יט) **ולמדתם בם**. משעה שהבן יודע לדבר למדהו תורה צוה לנו משה שיהא זה לומד דבורו מכאן אמרו כשהתינוק מתחיל לדבר אביו משיח עמו בלה״ק ולמדו תורה ואם לא עשה כן הרי הוא כאילו קוברו

שנאמר ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם וגו׳: (כא) **למען ירבו ימיכם וימי בניכם**. אם עשיתם כן ירבו ואם לאו לא ירבו שדברי תורה נדרשין מכלל לאו הן ומכלל הן לאו: **לתת להם**. לתת לכם אין כתיב כאן אלא לתת להם מכאן מצינו למדים תחיית המתים מה״ת: (כב) **שמר תשמרון**. אזהרת שמירות הרבה להזהר בתלמודו שלא ישתכח: **ללכת בכל דרכיו**. הוא רחום ואתה תהא רחום הוא גומל חסדים ואתה גומל חסדים: **ולדבקה בו**. אפשר לומר כן והלא אש אוכלה הוא אלא הדבק בתלמידים ובחכמים ומעלה אני עליך

וּלְדָבְקָה־בוֹ: כג וְהוֹרִישׁ יְהוָה אֶת־כָּל־
הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִלִּפְנֵיכֶם וִירִשְׁתֶּם גּוֹיִם
גְּדֹלִים וַעֲצֻמִים מִכֶּם: כד כָּל־הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ כַּף־רַגְלְכֶם בּוֹ לָכֶם יִהְיֶה
מִן־הַמִּדְבָּר וְהַלְּבָנוֹן מִן־הַנָּהָר נְהַר־פְּרָת
וְעַד הַיָּם הָאַחֲרוֹן יִהְיֶה גְּבֻלְכֶם: כה לֹא־
יִתְיַצֵּב אִישׁ בְּפְנֵיכֶם פַּחְדְּכֶם וּמוֹרַאֲכֶם
יִתֵּן | יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר תִּדְרְכוּ־בָהּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
לָכֶם: סמס

וּלְמִרְחַם יַת יְיָ אֱלָהָכוֹן לְמֶהֱךְ בְּכָל־אוֹרְחָן דַּרְגְּלוֹתְכוֹן דָּאְכָן לְדִלְתְּהוֹן: כג וְיתָרֵךְ יְיָ יַת כָּל־עַמְמַיָּא הָאִלֵּין מִקָּדָמֵיכוֹן וְתֵירְתוּן עַמְמִין רַבְרְבִין וְתַקִּיפִין מִנָּכוֹן: כד כָּל־אַתְרָא דִּי תִדְרוֹךְ פָּרְסַת רַגְלְכוֹן בֵּהּ דִּלְכוֹן יְהֵי מִן מַדְבְּרָא וְלִבְנָן מִן נַהֲרָא נְהַר פְּרָת וְעַד יַמָּא מַעַרְבָּא (ס״א:

בַּתָּרָאָה) יְהֵי תְחוּמְכוֹן: כה לָא יִתְעַתַּד אֱנָשׁ קֳדָמֵיכוֹן דַּחֲלַתְכוֹן וְאֵימַתְכוֹן יִתֵּן יְיָ אֱלָהָכוֹן עַל אַפֵּי כָל־אַרְעָא דִּי תִדְרְכוּן בַּהּ כְּמָא דִּי מַלִּיל לְכוֹן:

רש״י

כאילו נדבקת בו: (כג) **והוריש ה׳**. עשיתם מה שעליכם אף אני אעשה מה שעלי: **ועצמים מכם**. אתם גבורים והם גבורים מכם שאם לא שישראל גבורים מה השבח ההוא שמשבח את האמוריים לומר ועצומים מכם אלא אתם גבורים משאר העובדי כוכבים והם גבורים מכם: (כה) **לא יתיצב איש** וגו׳. אי לי אלא איש, אומה ומשפחה ואשה בכשפיה מנין

ת״ל לא יתיצב מ״מ א״כ מה ת״ל איש אפילו כעוג מלך הבשן: **פחדכם ומוראכם**. והלא פחד הוא מורא אלא פחדכם על הקרובים ומוראכם על הרחוקים. פחד לשון בעיתת פתאום. מורא לשון דאגה מימים רבים: **כאשר דבר לכם**. והיכן דבר את אימתי אשלח לפניך וגו׳:

חפטת פרשת עקב

הפטרת עקב בישעיה פרק מט

יד וַתֹּאמֶר צִיּוֹן עֲזָבַנִי יְהוָה וַאדֹנָי שְׁכֵחָנִי: טו הֲתִשְׁכַּח אִשָּׁה עוּלָהּ מֵרַחֵם
בֶּן־בִּטְנָהּ גַּם־אֵלֶּה תִּשְׁכַּחְנָה וְאָנֹכִי לֹא אֶשְׁכָּחֵךְ: טז הֵן עַל־כַּפַּיִם חַקּוֹתִיךְ
חוֹמֹתַיִךְ נֶגְדִּי תָמִיד: יז מִהֲרוּ בָנַיִךְ מְהָרְסַיִךְ וּמַחֲרִיבַיִךְ מִמֵּךְ יֵצֵאוּ:
יח שְׂאִי־סָבִיב עֵינַיִךְ וּרְאִי כֻּלָּם נִקְבְּצוּ בָאוּ־לָךְ חַי־אָנִי נְאֻם־יְהוָה כִּי כֻלָּם
כָּעֲדִי תִלְבָּשִׁי וְתָקְשְׁרִים כַּכַּלָּה: יט כִּי חָרְבֹתַיִךְ וְשֹׁמְמֹתַיִךְ וְאֶרֶץ הֶרְסָתֵךְ כִּי

עַתָּה תֵּצְרֵי מִיּוֹשֵׁב וְרֻחֲקוּ מְבַלְּעָיִךְ׃ כ עוֹד יֹאמְרוּ בְאָזְנַיִךְ בְּנֵי שִׁכְלֵיִךְ צַר־לִי
הַמָּקוֹם גְּשָׁה־לִּי וְאֶשְׁבָּה׃ כא וְאָמַרְתְּ בִּלְבָבֵךְ מִי יָלַד־לִי אֶת־אֵלֶּה וַאֲנִי
שְׁכוּלָה וְגַלְמוּדָה גֹּלָה | וְסוּרָה וְאֵלֶּה מִי גִדֵּל הֵן אֲנִי נִשְׁאַרְתִּי לְבַדִּי אֵלֶּה
אַיּפֹה הֵם׃ כב כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה הִנֵּה אֶשָּׂא אֶל־גּוֹיִם יָדִי וְאֶל־עַמִּים אָרִים
נִסִּי וְהֵבִיאוּ בָנַיִךְ בְּחֹצֶן וּבְנֹתַיִךְ עַל־כָּתֵף תִּנָּשֶׂאנָה׃ כג וְהָיוּ מְלָכִים אֹמְנַיִךְ
וְשָׂרוֹתֵיהֶם מֵינִיקֹתָיִךְ אַפַּיִם אֶרֶץ יִשְׁתַּחֲווּ־לָךְ וַעֲפַר רַגְלַיִךְ יְלַחֵכוּ וְיָדַעַתְּ
כִּי־אֲנִי יְהוָה אֲשֶׁר לֹא־יֵבֹשׁוּ קֹוָי׃ כד הֲיֻקַּח מִגִּבּוֹר מַלְקוֹחַ וְאִם־שְׁבִי צַדִּיק
יִמָּלֵט׃ כה כִּי־כֹה | אָמַר יְהוָה גַּם־שְׁבִי גִבּוֹר יֻקָּח וּמַלְקוֹחַ עָרִיץ יִמָּלֵט
וְאֶת־יְרִיבֵךְ אֲנֹכִי אָרִיב וְאֶת־בָּנַיִךְ אֲנֹכִי אוֹשִׁיעַ׃ כו וְהַאֲכַלְתִּי אֶת־ מוֹנַיִךְ
אֶת־בְּשָׂרָם וְכֶעָסִיס דָּמָם יִשְׁכָּרוּן וְיָדְעוּ כָל־בָּשָׂר כִּי אֲנִי יְהוָה מוֹשִׁיעֵךְ
וְגֹאֲלֵךְ אֲבִיר יַעֲקֹב׃ נ א כֹּה | אָמַר יְהוָה אֵי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוּת אִמְּכֶם אֲשֶׁר
שִׁלַּחְתִּיהָ אוֹ מִי מִנּוֹשַׁי אֲשֶׁר־מָכַרְתִּי אֶתְכֶם לוֹ הֵן בַּעֲוֹנֹתֵיכֶם נִמְכַּרְתֶּם
וּבְפִשְׁעֵיכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם׃ ב מַדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ קָרָאתִי וְאֵין עוֹנֶה
הֲקָצוֹר קָצְרָה יָדִי מִפְּדוּת וְאִם־אֵין־בִּי כֹחַ לְהַצִּיל הֵן בְּגַעֲרָתִי אַחֲרִיב יָם
אָשִׂים נְהָרוֹת מִדְבָּר תִּבְאַשׁ דְּגָתָם מֵאֵין מַיִם וְתָמֻת בַּצָּמָא׃ ג אַלְבִּישׁ שָׁמַיִם
קַדְרוּת וְשַׂק אָשִׂים כְּסוּתָם׃ ד אֲדֹנָי יֱהוִה נָתַן לִי לְשׁוֹן לִמּוּדִים לָדַעַת לָעוּת
אֶת־יָעֵף דָּבָר יָעִיר | בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר יָעִיר לִי אָזֶן לִשְׁמַע כַּלִּמּוּדִים׃ ה אֲדֹנָי
יֱהוִה פָּתַח־לִי אֹזֶן וְאָנֹכִי לֹא מָרִיתִי אָחוֹר לֹא נָסוֹגְתִּי׃ ו גֵּוִי נָתַתִּי לְמַכִּים
וּלְחָיַי לְמֹרְטִים פָּנַי לֹא הִסְתַּרְתִּי מִכְּלִמּוֹת וָרֹק׃ ז וַאדֹנָי יֱהוִה יַעֲזַר־לִי עַל־כֵּן
לֹא נִכְלָמְתִּי עַל־כֵּן שַׂמְתִּי פָנַי כַּחַלָּמִישׁ וָאֵדַע כִּי־לֹא אֵבוֹשׁ׃ ח קָרוֹב מַצְדִּיקִי
מִי־יָרִיב אִתִּי נַעֲמָדָה יָחַד מִי־בַעַל מִשְׁפָּטִי יִגַּשׁ אֵלָי׃ ט הֵן אֲדֹנָי יֱהוִה
יַעֲזַר־לִי מִי־הוּא יַרְשִׁיעֵנִי הֵן כֻּלָּם כַּבֶּגֶד יִבְלוּ עָשׁ יֹאכְלֵם׃ י מִי בָכֶם יָרֵא
יְהוָה שֹׁמֵעַ בְּקוֹל עַבְדּוֹ אֲשֶׁר | הָלַךְ חֲשֵׁכִים וְאֵין נֹגַהּ לוֹ יִבְטַח בְּשֵׁם יְהוָה
וְיִשָּׁעֵן בֵּאלֹהָיו׃ יא הֵן כֻּלְּכֶם קֹדְחֵי אֵשׁ מְאַזְּרֵי זִיקוֹת לְכוּ | בְּאוּר אִשְׁכֶם
וּבְזִיקוֹת בְּעַרְתֶּם מִיָּדִי הָיְתָה־זֹּאת לָכֶם לְמַעֲצֵבָה תִּשְׁכָּבוּן׃ **נא** א שִׁמְעוּ אֵלַי
רֹדְפֵי צֶדֶק מְבַקְשֵׁי יְהוָה הַבִּיטוּ אֶל־צוּר חֻצַבְתֶּם וְאֶל־מַקֶּבֶת בּוֹר נֻקַּרְתֶּם׃
ב הַבִּיטוּ אֶל־אַבְרָהָם אֲבִיכֶם וְאֶל־שָׂרָה תְּחוֹלֲלְכֶם כִּי־ אֶחָד קְרָאתִיו
וַאֲבָרְכֵהוּ וְאַרְבֵּהוּ׃ ג כִּי־נִחַם יְהוָה צִיּוֹן נִחַם כָּל־חָרְבֹתֶיהָ וַיָּשֶׂם מִדְבָּרָהּ
כְּעֵדֶן וְעַרְבָתָהּ כְּגַן־יְהוָה שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יִמָּצֵא בָהּ תּוֹדָה וְקוֹל זִמְרָה׃

יום ראשון

לנצח עוד יום

פ"ז ע"א

ומתרצינן: **הכי השתא!?** הרי אין המזון, **משתא וברוכי בהדי הדדי לא אפשר!** שכשהוא מברך ברכת המזון אינו יכול אז לשתות , ולכן כשהחליט לברך ואמר "הב ליבריך" התכוון להפסיק מלשתות עוד. אבל **הבא**, בכסוי הדם, אינו מסיח דעתו מלשחוט בעת הכסוי, שהרי **אפשר** להמשיך ולשחוט אפילו תוך כדי כסוי, על ידי **דשחיט** בחדא ידא **ומכסי בחדא** ידא .

מתניתין:

שחט ולא כסה הדם, וראהו איש **אחר**, את הדם - **חייב** האיש הרואה **לכסות! כסהו, ונתגלה** הדם אחר כך - **פטור מלכסות** עוד! אבל אם **כסהו הרוח** את הדם, ונתגלה אחר כך - **חייב לכסות!**

גמרא:

תנו רבנן: כתיב "**ושפך** את דמו **ובכסה**", ודרשינן: **מי ששפך**, דהיינו השוחט בעצמו, **יכסה** הדם! ואם **שחט ולא כסה, וראהו אחר** את הדם - **מנין שחייב לכסות? שנאמר** בפרשת כסוי הדם "**ואומר לבני ישראל**", ומשמע **אזהרה לכל בני ישראל!** שעל כולם מוטלת מצוות כסוי הדם, אלא שחיובו של השוחט קודם לכל אדם! **תניא אידך**: "**ושפך ובכסה**". ודרשינן: **במה ששפך**, דהיינו ביד, שבה הוא שוחט - **בו יכסה! שלא יכסנו ברגל!** וטעמו של דבר - **שלא יהיו מצוות בזויות עליו . תניא אידך**: "**ושפך ובכסה**". ודרשינן: **מי ששפך**, דהיינו השוחט בעצמו - **הוא יכסנו! מעשה באחד ששחט, וקדם חבירו וכסה** את הדם , **וחייבו רבן גמליאל ליתן לו**, לשוחט, **עשרה זהובים** עבור ההפסד שגרם לו בכך שחטף ממנו את המצוה.

איבעיא להו: עשרה זהובים אלו האם הם עבור **שכר המצוה** שנטל ממנו, **או** עבור **שכר הברכה** שמברכין על הכסוי, שגם את הברכה הוא נטל ממנו? **למאי נפקא מינה? לברכת המזון!** מי שחטף מחבירו ברכת המזון כמה ישלם? **אי אמרת** שהתשלום הוא עבור **שכר מצוה**, הרי מצוה **אחת היא** שנטל ממנו וחייב לו רק עשרה זהובים. **ואי אמרת** שהתשלום הוא עבור **שכר ברכה** הרי בברכת המזון יש ארבע ברכות, ואם כן **הויין ארבעים** זהובים. **מאי? תא שמע: דאמר ליה ההוא צדוקי לרבי: מי שיצר הרים לא ברא רוח, ומי שברא רוח לא יצר הרים!** [כלומר שתי רשויות הן ח"ו] **דכתיב "כי הנה יוצר הרים ובורא רוח".**

אמר ליה רבי לצדוקי: **שוטה! שפיל**, השפל עיניך וראה, **לסיפא דקרא**, דכתיב "**ה' צבאות שמו**"! שהוא לבדו ברא את כל אלו.

אמר ליה הצדוקי לרבי: **נקוט לי זימנא**, תן לי זמן **תלתא יומא, ומהדרנא לך תיובתא**, ואקשה לך על תשובתך.

יתיב רבי תלת תעניתא והתפלל שינצחו בויכוח . לסוף שלשת הימים **כי הוי בעי מיברא** להברות עצמו בסעודה שלאחר התענית **אמרו ליה** בני ביתו לרבי: **צדוקי** שקבעת לו זמן, **קאי אבבא**, עומד בפתח **! אמר** רבי על עצמו - "**ויתנו בברותי ראש**" שממררים לי בסעודתי.

לבסוף נתברר שהעומד בפתח לא היה אותו צדוקי שהתווכח עמו, אלא צדוקי אחר הוא שבא, **ואמר ליה: רבי! מבשר טובות אני לך! לא מצא תשובה אויבך** הצדוקי הראשון, **ונפל מן הגג, ומת!**

אמר לו רבי לצדוקי: **רצונך שתסעוד אצלי? אמר לו: הן!**

לאחר שאכלו ושתו אמר לו רבי לצדוקי: **כוס של ברכה אתה שותה!**? כלומר רצונך להצטרף עמנו ולצאת בברכת המזון, **או ארבעים זהובים אתה נוטל** עבור זה שתוותר על ברכת המזון!?

אמר לו הצדוקי: **כוס של ברכה אני שותה!**

יצתה בת קול ואמרה: כוס של ברכה - ישוה ארבעים זהובים! ומכאן מוכח שהחוטף ברכה מחבירו חייב לשלם לו עשרה זהובים. שהרי רבי רצה לשלם לצדוקי ארבעים זהובים עבור ברכת המזון משום שיש בה ארבע ברכות.

אמר רבי יצחק: עדיין ישנה [קיימת] **לאותה משפחה** של המבשר לרבי **בין גדולי רומי וקוראין אותה "משפחת בר לויאנוס".**

שנינו במשנה: **כסהו, ונתגלה** - פטור מלכסות!

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: מפני מה הוא פטור? וכי **מאי שנא מהשבת אבדה** שחייב להשיב אפילו אם כבר השיב את האבידה הזאת ונאבדה שוב. **דאמר מר**: נאמר "**השב**" בהשבת אבדה ללמד שחייב בה **אפילו מאה פעמים!** ואם כן גם בכיסוי נפרש מה שכתוב "וכסהו" שאפילו מאה פעמים חייב לכסות אם נתגלה הדם אחרי הכסוי!?

אמר ליה רב אשי: **התם**, בהשבת אבדה, **לא כתיב מיעוטא. הכא** בכסוי הדם **כתיב מיעוטא.** דכתיב "**וכסהו**" ולא כתיב "וכסה", ומשמע שרק כסוי אחד הוא חייב אך אם נתגלה פטור.

שנינו במשנה: **כסהו הרוח** חייב לכסות.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: לא שנו שחייב לכסות **אלא כשחזר ונתגלה** אחר שהרוח כסתה אותו. **אבל לא חזר ונתגלה** אלא הוא עדיין מכוסה מחמת הרוח **פטור מלכסות,** שהרי עתה מכוסה ועומד הוא.

ומקשינן: **וכי חזר ונתגלה מאי הוי? הא** כבר **אידחי ליה** מכסוי? שמכין שבשעה שהיה מכוסה היה פטור מלכסות כבר נדחה הדם מחיוב כסוי, ושוב לא יתחייב. כמו שמצינו בקרבנות שאם נפסל הקרבן שעה אחת הרי אף על פי שנסתלק הפסול אחר כךשוב אין הקרבן כשר להקרבה, אלא הוא נדחה לעולם.

ומתרצינן: **אמר רב פפא: זאת אומרת - אין דיחוי אצל מצות!** שרק בקרבנות נאמר פסול דיחוי. ולפיכך אם חזר ונתגלה הכיסוי שכסתהו הרוח צריך לכסותו שוב. ומקשינן על רבה בר בר חנה, שאמר שכל זמן שהדם מכוסה מחמת הרוח פטור מלכסות: **ומאי שנא מהא דתניא: השוחט ונבלע דם בקרקע - חייב לכסות!** ואפילו אם לא חזר ונתגלה מכסה על העפר שמכסה את הדם. אם כן, גם בכסהו הרוח יכסה על העפר!? ומתרצינן: **התם** מיירי **כשרישומו** של הדם עדיין **ניכר!** שלא נבלע לגמרי בקרקע, הלכך חייב לכסות על הכיסוי, אבל בכסהו הרוח, שהדם מכוסה לגמרי, פטור מלכסות. שהרי כבר מכוסה הוא.

מתניתין:

א. **דם** שחייב בכסוי **שנתערב** במים, והמים הם הרוב [וכן בכל המשנה] - **אם יש בו** בדם המעורב במים **מראית דם**, לא בטל הדם במים, **וחייב לכסות!** אך אם נשתנה מראהו כתוצאה מעירובו במים, ולא ניכר מראה הדם, בטל הדם במים ופטור מלכסות.

ב. ואם **נתערב** הדם **ביין**, שצבעו אדום כמו צבע הדם, ואין ניכר בו מראה הדם - **רואין אותו**, את היין, **כאילו הוא מים!** שאם כמות היין היא במדה כזאת שאילו היה אותו יין מים עדיין היה ניכר בתערובת מראה דם - חייב לכסות את התערובת הזו.

כסוי הדם פרק ששי חולין פז.

משתא וברוכי בהדי הדדי **לא אפשר**. מכאן היה סומר הר"ר יוסי טוב שמש עמד מתעילתו וחתפלל כשחחר ובא לאכול קודם לכן צריך לברך ברכת הזמון ולטול ידיו ולברך המוציא משום דמיכל ולוליי בהדי הדדי לא אפשר ואין נראה אלא כדמוכח הכא ובהוי הפסק אבל תפלה לא הוי אלא כגמר לקעורה לתוכו ואם תפלה לא הוי גמר לקעורה לתוכו אם בירך לו אחר שתפלל כשחחר ובא לאכול קודם לכן צריך לברך ברכת המזון ולטול ידיו ולברך המוציא משום דמיכל ובהוי הפסק כהדי הדדי לא אפשר ובהדיא משמיע לה בערבי פסחים (דף קב.). לשם הזימון מקבת מביאים ועקבו רגליהן לילך כשהגיע לבית הכנסת ואין לו לאדם לברך ברכת המזון אלא בבית הכנסת או בבית המדרש שנאמר (תהלים סח, כז) "במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל". ואם אכל בביתו או בדרך אפילו כזית אחד או כביצה אחת אינו רשאי לברך אלא בבית הכנסת או בבית המדרש שנאמר (שם) "במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל". ואם בירך בביתו או בדרך יצא ידי חובתו ואין צריך לברך בבית הכנסת או בבית המדרש. ואם בירך בבית הכנסת או בבית המדרש אפילו אכל כזית אחד אינו רשאי לברך אלא בבית הכנסת או בבית המדרש שנאמר "במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל". ואם בירך בבית הכנסת או בבית המדרש

פו: כסוי הדם פרק ששי חולין

עין משפט נר מצוה

לה א ב מיי' פ"ג מהל' מאכ"א הי"ב ח ועיי' בהשגות ובכ"מ טוש"ע יו"ד סי' סה סעיף טו:

לו ג מיי' פ"ב מהלכות פסולי המוקדשין הל' כב:

לז ד מיי' פ"ג מהלכות טומאת מת הל' יג:

לח ה מיי' פרק י מהלכות שחיטה הלכה ד:

שיטה מקובצת

ב) הלכך עד שלא תהא בו ס"ס מותרים מיהו כשר: **ג)** והוא דאיכא (כזית) [רבינו"ח] מדם גמור:

רבינו גרשום

ראוין אותו כאילו הוא מים. כלומר משערין אותו הדם של בהמה אם יש בו שיעור שאם היה מים היה מבטל דם הטוף ולא היה בו מראה אדמומית פשור מלכסות ואי (במיעוט) דם הבהמה [מועט] שאם היה מים לא היה מבטל דם הטוף והיה בו מראה אדמומית חייב לכסות: ר' יהודה אומר אין דם מבטל דם. כלומר דם הטוף אינו מבטל דם הבהמה **ג)** ופשור מלכסות: תנן התם דם שנתערב במים כו'. לענין זבח אם נתערב במים ריש בו מראה דם ונישנו מדע שם טעם כעיקר במין שנשל מים לתוך הדם כו'. לא שנו אאמר"י אם יש בו מראית דם כשר אלא שנשל מים לתוך הדם אבל דם לתוך מים דמים היו עיקר ראשון ראשון בטל הדם: לא צריכא שתמדן במי נשמים. כלומר דבענין לדעת מהו דתימא כיון דתימדו מאליהן והוא לא תימדן לא אחשביהו ולא ליכשרו קמ"ל דמכשרי: רב (יוסף) [אסי] מנהריבל בי צלתא דרמא. כלומר מה דשנינו כל מראה אדמומית שבו מכפרין ומכשירין בי צלתא דרמא: (דם התמצית) מטמאין באהל והוא דאיכא רביעית. כלומר הך צלתא דרמא שם של מה הוא מטמאין באהל: משקין היוצאין ממנו כמשקין הנוגע בהן. כלומר משקין היוצאין מבשר שנפסל יום שנטבל ולא היה בו עדיין הערב שמש כמשקין שנטבל יום ונגע בהן:

ד) פי' רבינו מזה שנראה לכאורה דלמדנה דתן לפן דם מבטל כו' דנלה מיש לנסות ומפי' רש"י ותוס' ד"ה כמלן ע"ש.

ריס נקיס לה שנו אלא לעבל פתו אבל לקדרה מוחר ונישנו אלמא לתיעלי טהרה מעורבת טומאה כ"ש דטומאה מעורבת טומאה ותיפלי לתלמי דקתני טומאה ומומה שבטלה מזרה ונישנו היינו מחמת טהרה אבל בטומאה א"דטומאה מעורבת טומאה ליכא מלן דתיש וכל שכן לתיפלי מעורב לתיפלי בלמה מוחר ונישנו לתיפלי בפסק (לה פו:) אלא בדם החיה רואין אותו כאילו [ו]הן מים [ז]רבי יהודה אומר אין דם מבטל דם [ח]דם הניתז ושעל הסכין חייב לכסות אמר רבי יהודה [ט]אימתי בזמן שאין שם דם אלא הוא אבל יש שם דם שלא הוא פטור מלכסות: **גמ'** [י]תנן התם דם שנתערב במים אם יש בו מראית דם כשר נתערב ביין רואין אותו כאילו הוא מים נתערב בדם בהמה או בדם החיה רואין אותו כאילו הוא מים רבי יהודה אומר אין דם מבטל דם [יא]א"ר חייא בר אבא אמר ר' יוחנן [יב]לא שנו אלא שנפלו מים לתוך דם אבל נפל דם לתוך מים ראשון ראשון בטל אמר רב פפא ולענין כסוי אינו כן אין דחוי אצל מצות אמר רב יהודה אמר שמואל כל מראה אדמומית מכפרין ומכשירין וחייבין בכבסוי מאי קמשמע לן מכפרין תנינא חייבין בכבסוי תנינא מכשירין איצטריכא ליה מכשירין נמי אי דם אכשורי מכשר אי מיא אכשורי מכשרי לא צריכא [יג]שתמדו במי נשמים מי נשמים נמי כיון דשקיל ורמי אחשבינהו לא צריכא שנתמדו מאליהן ר' אסי מנהריבל אומר בצללתא דרמא רבי ירמיה מדפתי אמר מדמו וכל מראה אדמומית כזית במתניתא תנא מטמאים באהל והוא דאיכא רביעית [יד]תנן התם [טו]כל משקה המת טהורין חוץ מדמו וכל מראה אדמומית שבו מטמאין באהל ומשקה המת טהורין ורמינהו [טז]משקה טבול יום [יז](משקין היוצאין ממנו) כמשקין שנוגע בהן ואלו

אם עד מת הוא: **והוא לתיכל** [יח]רביעיים. מן הדם נמוד והוא שיעור לטומאת מגע: **ומ'.** לתוך הדם מחמציניהו לכך: **בללתא דרמא.** שמוחן מים שהם מן הדם עלמן כשהוא נקרש יש קציבותו לנול כמיס ואם יש בו מראית דם מכשיר ואי ומ'. לתוך מי נשמים שנתמדו מאליהן: **מי נשמים** הן מי גשמים שנתקבצו בבור ובשיחין: **ומ'.** לתוך הדם מחמציניהו לכך: **בללתא דרמא.** שמוחן מים שהם מן הדם עלמן כשהוא נקרש יש קציבותו לנול כמיס ואם יש בו מראית דם מכשיר ואי אומר לתוך מי נשמים שנתמדו מאליהן

פ"ז ע"ב

ג. **נתערב** הדם שחייב בכסוי **בדם הבהמה**, שפטור מכסוי, **או בדם החיה** שיצא ממנה בעודה חיה ולא בשעת שחיטה , שאינו חייב כסוי - **רואין אותו**, את דם הבהמה או החיה, **כאילו הוא מים**, ומשערים אם היה ניכר מראית הדם בשיעור מים שבזה.

רבי יהודה אומר: מין במינו אינו בטל! הילכך **אין דם מבטל דם!** ואפילו התערבה טיפת דם החייב בכסוי בתוך הרבה דם שאינו חייב בכסוי - חייב כל הדם המעורב בכסוי.

ד. **דם הניתז** למרחוק, ודם **שעל הסכין** של השחיטה **חייב לכסות** .

אמר רבי יהודה: אימותי חייב לכסות דם הניתז ושעל הסכין - **בזמן שאין שם דם** אחר **אלא הוא** בלבד. **אבל**, אם **יש שם דם שלא הוא**, שיש שם דם אחר שיכול לקיים בו מצות כסוי - **פטור מלכסות** את הדם הניתז ושעל הסכין! לפי שאין חיוב לכסות את כל הדם, אלא במקצת דם שכסהו יצא ידי חובתו.

גמרא:

תנן התם במסכת זבחים [עג ב]: **דם** של קרבן העומד להיזרק על המזבח **שנתערב במים - אם יש בו** בדם המעורב במים **מראית דם**, הרי הוא **כשר** לזריקה.

ואם **נתערב** הדם **ביין - רואין אותו**, את היין, **כאילו הוא מים.**

ואם **נתערב** דם הקרבן **בדם בהמה** חולין, **או בדם החיה** שאינה קריבה על המזבח - **רואין אותו**, את דם הבהמה או החיה, **כאילו הוא מים!**

רבי יהודה אומר: בתערובת של דם קרבן בדם חולין, הרי גם אם דם הקרבן הוא מועט ביותר, הוא אינו מתבטל. לפי **שאין דם מבטל דם**, והדם המעורב כשר לזריקה.

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: לא שנו במשנה במסכת זבחים שתערובת של מים ודם כשרה לזריקה אפילו אם הרוב הוא מים [כל עוד יש בתערובת מראית דם], אלא באופן **שנפלו מים לתוך דם**, שאז כל טפה וטפה מהמים שנופלת לתוך הדם מתבטלת בדם. ולכן, כל עוד לא נתרבו המים עד שיתבטל מראית הדם מהתערובת כשר הוא לזריקה. **אבל**, אם **נפל דם לתוך מים** [ולא היתה נפילת הדם אל המים בבת אחת אלא בקילוח דק], אמרינן - **ראשון ראשון בטל!** שכל טיפה וטיפה מהטיפות הראשונות, מיד כשהיא נופלת למים, לפני שהיה בה שיעור כדי ליתן מראית דם במים, הרי היא מתבטלת ברוב המים. ולכן גם כאשר מצטרפות אליה לאחר מכן הטיפות האחרונות, שביחד עם הראשונות הן נותנות מראית דם במים, אין הטיפות הראשונות חוזרות וניעורות כדי להצטרף לאחרונות להיות כשרות לזריקה. שכיון שכבר נדחו פעם אחת מהקרבה, כשלא היתה מראית דם במים, שוב אינן ראויות לזריקה לעולם.

אמר רב פפא: ולעננן מצות **כסוי** הדם - **אינו כן!** אלא, אפילו נפל דם החייב בכסוי לתוך מים לא אמרינן שראשון ראשון בטל. אלא הטיפות הראשונות, שנפלו תחילה למים ונתבטלו, חוזרות וניעורות לאחר שיצטרף אליהם הדם הנוסף וביחד יתנו מראית דם במים, ומעתה הן חייבות בכסוי. לפי **שאין דיחוי אצל מצות!** שרק בקדשים אמרינן כיון שנדחו פעם אחת נידחו עולמית.

אמר רב יהודה אמר שמואל: דם קדשים שמעורב במים הרי **כל** זמן שיש בתערובת **מראה אדמומית - מכפרין.** שהתערובת כשרה לזריקה על המזבח ולכפר. **ומכשירין**, שאם היה דם חולין מעורב במים הרי הוא מכשיר את האכל לקבלת טומאה. [שהדין הוא שכל דבר מאכל אינו מקבל טומאה אלא אם הוכשר לפני כן לקבלת טומאה. והכשרתו הוא על ידי הרטבתו של האוכל פעם אחת במים או שאר משקין, שמאז הוא "מוכשר" לקבל טומאה. ואפילו אם לאחר מכן נתנגבו ממנו המים].

[ולקמן מקשה הגמ' למה צריך מראית דם במים לענין הכשר לקבלת טומאה והרי אפילו מים כשלעצמן מכשירין?].

וחייבין בכסוי, כל זמן שיש מראה אדמומית.

והוינן בה: **מאי קמשמע לן** רבי יהודה?

אם רצונו להשמיענו שבזריקתו **"מכפרין"**, הרי כבר **תנינא** לה במשנה בזבחים שכל זמן שיש מראית דם כשר לזריקה.

ואם רצונו להשמיענו שהם **"חייבין בכסוי"**, הרי כבר **תנינא** דין זה במשנתנו!?

ומתרצינן: **"מכשירין" איצטריכא ליה** להשמיענו, שאף לענין הכשר תלוי הכל במראית הדם. שלא מצינו דין זה במשנה.

ומקשינן: **"מכשירין" נמי** אין צורך להשמיענו, שהרי אפילו אם אין בו מראה אדמומית הרי הוא מכשיר את האכל לקבלת טומאה. **דאי דם** הוא התערובת הזו **אכשורי מכשר**, **ואי מיא** הוא נמי **אכשורי מכשרי**, שגם מים בכחם להכשיר את האכל?

ומתרצינן: **לא צריכא** אלא באופן **שתמדו**. והיינו, שעירב את הדם **במי גשמים** שאינם מכשירים את האוכל. לפי שהמים [וכל המשקין] אין בכחם להכשיר אלא אם קודם לכן הוענקה להם חשיבות בכך שהיתה דעתו של אדם להשתמש במים אלו לצורך כל שהוא. ומי גשמים, שלא גילה אדם צורך בהם, אינם מכשירים. וכשנתערבו בדם [שהיה צורך בו לאדם] הרי הדם בלבד בכחו להכשיר, ולכן דוקא כשיש מראה אדמימות בתערובת של מי הגשמים הרי הדם שבתערובת מכשיר את האוכל.

ומקשינן: **מי גשמים** הללו **נמי** מכשירים הם בעצמם. שהרי **כיון דשקיל ורמי**, שלקחם ונתנם לתוך הכלי שנמצא בו הדם - **אחשבינהו!** נעשו חשובים בכך, ושוב תיקשי למה צריך שיהא מראה אדמומית דם במים!?

ומתרצינן: **לא צריכא**, אלא **שנתמדו מאליהן!** שמי הגשמים נתערבו מעצמן עם הדם, שלא עשה בהם אדם שום שימוש כדי שיהיו חשובים.

רבי אסי מנהרביל אומר: הא דאמר רב יהודה אמר שמואל שכל שיש בו מראה אדמומית דינו כדם לא מיירי בדם מעורב במים, אלא **בצללתא דמא!** במים שנפרשים מהדם. שבשעה שהדם נקרש, נפרד ממנו חלקו הדליל, שהוא צלול כמים. ואותם מים, הנקראים צללתא דדמא, אם יש בהם מראה אדמומית, דינם כדם לענין כל הדינים דלעיל. [אך אם אין בהם מראה אדמומית, הרי אפילו לענין הכשר לא יועילו. לפי שאינם לא דם ולא מים.]

רב ירמיה מדפתי אמר: האוכל מן הצללתא דדמא הרי הוא **ענוש כרת** ככל אוכל דם. **והוא - דאיכא כזית** של דם ממש שמעורב בתוך הצללתא דדמא [ואפילו אם יש מראה אדמומית בצללתא דדמא אין חייבים עליה בפני עצמה כרת. שחיוב כרת אינו אלא בדם ממש].

במתניתא תנא: צללתא דדמא של דם מן המת **מטמאים באהל**, כל זמן שיש בו מראה אדמומית. **והוא - דאיכא רביעית** של דם ממש מעורב בה, שזהו שיעור הדם המטמא באהל [שגם לענין טומאת אהל אין הצללתא דדמא בעצמה מטמאה אלא דם ממש].

תנן התם [בתוספתא]: **כל משקה** היוצא **מהמת**, כגון דמעת עינו, וחלב אשה - **טהורין! חוץ מדמו. וכל מראה אדמומית שבו**, כלומר, צללתא דדמא של דם המת, כל זמן שיש בהם מראה דם הרי הן **מטמאין באהל.**

והוינן בה: **וכי משקה המת טהורין?**

ורמינהו: תנן: **משקה** היוצא מאדם שהוא **טבול יום** - דינו **כמשקין שנוגע בהן** הטבול יום, וכדמפרש ואזיל.

מַלְאָכִי וּפִנָּה־דֶרֶךְ לְפָנָי וּפִתְאֹם יָבוֹא אֶל־הֵיכָלוֹ הָאָדוֹן
אֲשֶׁר־אַתֶּם מְבַקְשִׁים וּמַלְאַךְ הַבְּרִית אֲשֶׁר־אַתֶּם חֲפֵצִים
הִנֵּה־בָא אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: ב וּמִי מְכַלְכֵּל אֶת־יוֹם בּוֹאוֹ וּמִי
הָעֹמֵד בְּהֵרָאוֹתוֹ כִּי־הוּא כְּאֵשׁ מְצָרֵף וּכְבֹרִית מְכַבְּסִים:
ג וְיָשַׁב מְצָרֵף וּמְטַהֵר כֶּסֶף וְטִהַר אֶת־בְּנֵי־לֵוִי וְזִקַּק אֹתָם
כַּזָּהָב וְכַכֶּסֶף וְהָיוּ לַיהוָה מַגִּישֵׁי מִנְחָה בִּצְדָקָה: ד וְעָרְבָה
לַיהוָה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת:

רש״י

ומלאך הברית. נוקם נקם ברית: **ופנה דרך.** מן הרשעים: **האדון אשר אתם מבקשים.** אלהי המשפט: **(ב) ומי מכלכל.** ומי יכיל: **ומי העומד.** שיוכל לעמוד: **וכבורית מכבסים.** כבורית של מכבסים שמעביר את כל הכתם כן יעביר כל הרשעה, בורית עשב הוא שמעביר את הכתם בלע״ז שנייר״א ולשון בורית ידבר המצחצח ומטהר כמו (תהלים ע״ג) לברי לבב: **(ג) וישב מצרף.** יפנה מכל עסקיו להיות כצורף המצרף ומטהר כסף:

מצודות ציון

הסרה ובעור כמו פנית לפניה (תהלים פ): **(ב) מכלכל.** יסבול כמו ומי יכילנו (יואל ב): **מצרף.** ענין זכוך מהסיג כמו צרפתיך ולא בכסף (ישעיה מח): **וכבורית.** שם עשב המנקה וכן ותרבי לך בורית (ירמיה ב): **מכבסים.** מלשון כבוס: **(ג) כסף.** כמו ככסף: **וזקק.** ענין זכוך וצרוף כמו מזוקק שבעתים (תהלים יב): **מגישי.** ענין הקרבה: **מנחה.** ר״ל תשורה וכל הקרבנות בכלל: **בצדקה.** ר״ל כדת וכראוי: **(ד) וערבה.** ענין מתיקות וכן ושנתי ערבה לי (ירמיה לא): **קדמוניות.** מלשון קודם:

מצודות דוד

ויאמר הנה בזמן הגאולה העתידה אשלח אני מלאך מן השמים והוא יפנה הדרך לפני ר״ל הוא יבער מן העולם הפושעים והמורדים לטהר את הארץ לפני בואי להשרות שכינתי בארץ: **האדון וגו׳.** זהו מלך המשיח אשר עין כל אדם מצפה ומייחל לו ומבקש ביאתו: **ומלאך הברית.** כן יקרא אליהו הנביא כי הוא קנא על ברית המילה שמנעה מלכות אפרים כן ארז״ל: **אשר אתם חפצים.** שיבא לבשר הגאולה ולהחיות המתים כי הוא מעותד על הבשורה הזאת ועל התחיה כמ״ש בסוף הספר הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא וכו׳: **הנה בא.** אמר בלשון עבר כי כאשר יבא המשיח יהיה אליהו כבר בא כי הוא יקדים לבוא: **(ב) ומי מכלכל.** ומי יוכל לסבול את יום בוא המלאך המפנה הדרך ומי היוכל להתקיים ביום שיהיה נראה ונגלה המלאך ההוא והוא כפל ענין במ״ש: **כי הוא.** כי המלאך ההוא יהיה כאש המצרף את הכסף ושורף את הסיג וכבורית של המכבסים שמסיר כתמי הבגדים כי כן הוא ישמיד ויכלה כל הפושעים והמורדים: **(ג) וישב מצרף.** אמר בלשון הנהוג בבן אדם שהמלאך ההוא ישב כשופט להיות מצרף ומטהר כמו שמצרפין ומטהרין את הכסף מן הסיג והוא יטהר את בני לוי הם הכהני׳ בני לוי הנגשי׳ אל ה׳ אותם יטהר להסיר מהם בוזי שם ה׳ ויזקק אותם כזהב וככסף להיות נקיים מאנשי רשע והם יהיו לה׳ להגיש לפניו קרבן ותשורה בצדקה כדת וכראוי לא כמו עכשיו שמגישים על המזבח לחם מגואל ומתועב: **(ד) וערבה לה׳.** אז

ה וְקָרַבְתִּי אֲלֵיכֶם לַמִּשְׁפָּט וְהָיִיתִי | עֵד מְמַהֵר בַּמְכַשְּׁפִים
וּבַמְנָאֲפִים וּבַנִּשְׁבָּעִים לַשָּׁקֶר וּבְעֹשְׁקֵי שְׂכַר־שָׂכִיר אַלְמָנָה
וְיָתוֹם וּמַטֵּי־גֵר וְלֹא יְרֵאוּנִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: ו כִּי אֲנִי יְהוָה
לֹא שָׁנִיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא כְלִיתֶם: ז לְמִימֵי אֲבֹתֵיכֶם
סַרְתֶּם מֵחֻקַּי וְלֹא שְׁמַרְתֶּם שׁוּבוּ אֵלַי וְאָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם אָמַר
יְהוָה צְבָאוֹת וַאֲמַרְתֶּם בַּמֶּה נָשׁוּב: ח הֲיִקְבַּע אָדָם אֱלֹהִים כִּי
אַתֶּם קֹבְעִים אֹתִי וַאֲמַרְתֶּם בַּמֶּה קְבַעֲנוּךָ הַמַּעֲשֵׂר וְהַתְּרוּמָה:

רש״י

(ו) כי אני ה׳ לא שניתי. אע״פ שאני מאריך אפי לא שינה דעתי עלי מבראשונה לאהוב את הרע ולשנוא את הטוב: **ואתם בני יעקב.** אע״פ שמתים אתם ברעתכם ולא גביתי מן הרשעי׳ בחיים: **לא כליתם.** אינכם כלים מלפני והנחתי לי הנפשות לגבות מהם דיני בגיהנם וכן ת״י ואתון דבית יעקב דמאן דמית בעלמא הדין דיניה פסוק כלומר אתם סבורים לומר דיני בטל שאין עוד ליפרע ממנו ורבותינו פירשוהו לא שניתי לא הכיתי את מי ושניתי לו אבל אתכם העמדתי אחר פורענות הרבה וחיצי כלים ואתם אינכם כלים: **(ח) היקבע אדם.** רבותינו דרשו לשון גזילה ולשון ארמי הוא: **המעשר והתרומה.**

מצודות ציון

(ה) ובעושקי. ענין גזל: **ומטי.** מל׳ הטייה: **(ו) שניתי.** מלשון השתנות וחלוף: **כליתם.** מל׳ תכלית וסוף: **(ז) למימי.** הלמ״ד נוספת: **(ח) היקבע.** ענין עושק כמו וקבע את קבעיהם נפש (משלי כד):

מצודות דוד

יערב לה׳ תשורת יהודה כימי עולם הם ימי משה וכשנים קדמוניות הם ימי שלמה שקבל המקום קרבנותיהם ברצון וירדה אש מן השמים ואכלה על המזבח: **(ה) וקרבתי.** ואז אקרב אליכם לעשות משפט לשלם גמול מעשה האיש: **והייתי עד ממהר.** ר״ל לא יתמהמה המשפט עד יחקרו את העדים כי אני בעצמי אהיה עד ממהר לענות במכשפים וגו׳: **ובעושקי שכר.** של שכירות אלמנה ויתום ולא ישלמו שכרם: **ומטי גר.** מטים משפט הגר לחייבו בחנם: **ולא יראוני.** ר״ל את כל אלה עשו כי אין פחד אדם לנגדם כי הכשוף והנאוף נעשה בלאט ובסתר ואין מי רואה ושבועת השקר אין מי יודע שנשבע על שקר ועשיקת שכר שכירות אלמנה ויתום והטיית משפט גר הלא יעשום על כי אין פחדם מוטלת עליו כי הם תשושי כח וחלפה עזרתם והנה גם מה׳ לא ייראו עם כי הוא רואה הכל ויודע תעלומות לב וידו בכל משלה ולכן אשלם להם גמול המעשה ובזה בא להשיב להם על מה שאמרו ראה איה אלהי המשפט כי בזה ישיב לומר הנה אז יקבלו משפט וגמול: **(ו) כי אני ה׳ לא שניתי.** לא נשתנה דעתי ממה שהיה מאז לאהוב את הרע לא כמו שאמרתם כל עושי רע טוב בעיני ה׳: **ואתם בני יעקב לא כליתם.** אבל אתם לא כליתם מפני ואף כי תמותו ברשע מבלי משפט גמול הנה לעתיד כאשר תעמדו בתחיה הנכם גם אז בידי ואז תקבלו הגמול הראוי: **(ז) למימי אבותיכם.** מן ימי אבותיכ׳ וכו׳: **שובו אלי.** לשמור מצותי: **ואשובה אליכם.** להיטיב עמכם כמאז: **ואמרתם.** והנה תעיזו פניכם ותאמרו במה נשוב ר״ל בעבור מה נשוב במה חטאנו: **(ח) היקבע.** האם הגון הדבר שיעשוק אדם את אלהים אשר אתם עושקים אותי:

ט בַּמְּאֵרָה אַתֶּם נֵאָרִים וְאֹתִי אַתֶּם קֹבְעִים הַגּוֹי כֻּלּוֹ: י הָבִיאוּ
אֶת־כָּל־הַמַּעֲשֵׂר אֶל־בֵּית הָאוֹצָר וִיהִי טֶרֶף בְּבֵיתִי וּבְחָנוּנִי
נָא בָּזֹאת אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אִם־לֹא אֶפְתַּח לָכֶם אֵת אֲרֻבּוֹת
הַשָּׁמַיִם וַהֲרִיקֹתִי לָכֶם בְּרָכָה עַד־בְּלִי־דָי: יא וְגָעַרְתִּי לָכֶם
בָּאֹכֵל וְלֹא־יַשְׁחִת לָכֶם אֶת־פְּרִי הָאֲדָמָה וְלֹא־תְשַׁכֵּל לָכֶם
הַגֶּפֶן בַּשָּׂדֶה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: יב וְאִשְּׁרוּ אֶתְכֶם כָּל־הַגּוֹיִם
כִּי־תִהְיוּ אַתֶּם אֶרֶץ חֵפֶץ אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: ס יג חָזְקוּ עָלַי
דִּבְרֵיכֶם אָמַר יְהוָה וַאֲמַרְתֶּם מַה־נִּדְבַּרְנוּ עָלֶיךָ: יד אֲמַרְתֶּם

רש״י

שאתם גוזלים מן הכהנים ומן הלוים היא גזילתי: **(ט) במארה אתם נארים.** על עון זה שאני שולח קללה במעשה ידיכם ואעפ״כ אותי אתם קובעים: **(י) ויהי טרף.** יהי מזון מצוי לשמשי: **(יא) וגערתי לכם באוכל.** בחסיל וגזם האוכל לכם את תבואת השדה והגפן: **(יב) ארץ חפץ.** ארץ שחפצי בה: **(יד) שוא עבוד אלהים.** על חנם נעבדנו כי לא

מצודות ציון

(ט) במארה. נארים. מל׳ ארירה וקללה: **(י) טרף.** ענין מזון והוא מושאל ממזון החיה הבאה ע״י טריפה: **ובחנוני.** מל׳ בחינה ונסיון: **נא.** עתה: **ארובות.** חלונות כמו וארובות השמים נפתחו (ראשית ז): **והריקותי.** ענין הזלה ושפיכה כמו על הארץ יריקו (קהלת יא): **בלי.** הוא כמו אל ולא: **די.** ענין הספוק: **(יא) וגערתי.** ענין זעקת נזיפה: **תשכל.** ענין הסרון הפרי והוא מושאל ממחוסר בניס הנקרא שכול: **(יב) ואשרו.** ענין הלול ושבח כמו אשרי האיש (תה״ל): **ארץ.** ר״ל בארץ: **חפץ.** ענין רצון: **(יג) חזקו.** ענין

מצודות דוד

ואמרתם. ואם תאמרו בדבר מה אנו עושקים אותך: **המעשר.** ר״ל על זה אשיב שאתם עושקים ממני המעשר והתרומה כי אינכם נותנים אותם אל הכהנים והלוים משרתי: **(ט) במארה.** הלא בעבור זה אתם מקוללים בקללה כי אין הארץ נותנת יבולה ועכ״ז לא תקחו מוסר ואתם עושקים אותי: **הגוי כלו.** כי אין א׳ מכם שיתן המעשר והתרומה: **(י) הביאו.** לכן הביאו מעתה את כל המעשר אל בית האוצר העשוי לכך בבה״מ כמ״ש בנחמיה: **ויהי טרף בביתי.** למען יהיה מזון מצוי לאנשי ביתי הם הכהנים והלוים:

ובחנוני. בחנו אותי בהמצוה הזאת אם אני משלם גמול המצוה: **אם לא.** הוא ענין שבועה כמו אם לא בתים רבים וגו׳ (ישעיה ה׳) ור״ל הריני נשבע שאפתח לכם בשכר זה את ארובות השמים ואשפוך דרך שם לכם ברכה והוא ענין גוזמא והפלגה: **עד בלי די.** ר״ל כ״כ ירבו התבואות עד שלא יהיו הגרנות די להם להחזיק את הכל: **(יא) וגערתי לכם.** בעבורכם אגער בהארבה האוכל התבואה ולא ישחית עוד וכו׳: **ולא תשכיל.** ר״ל הגפן לא תחסיר לכם את פריה: **(יב) ואשרו וגו׳.** ישבתו אתכם לפי מרבית ההצלחה: **כי תהיו אתם ארץ חפץ.** ר״ל ארצכם תהיה ארץ הממלאת חפץ ורצון יושביה כי לא תחסר כל בה: **(יג) חזקו וגו׳.** ר״ל דבריכם חזקים וקשים עלי: **ואמרתם.** ואם תאמרו מה נדברנו עליך: **(יד) אמרתם.** ר״ל אשיב לכם זהו מה שאמרתם דבר שוא הוא לעבוד את האלהים כי לפי רוב

שָׁוְא עֲבֹד אֱלֹהִים וּמַה־בֶּצַע כִּי שָׁמַרְנוּ מִשְׁמַרְתּוֹ וְכִי הָלַכְנוּ
קְדֹרַנִּית מִפְּנֵי יְהוָה צְבָאוֹת: טו וְעַתָּה אֲנַחְנוּ מְאַשְּׁרִים זֵדִים
גַּם־נִבְנוּ עֹשֵׂי רִשְׁעָה גַּם בָּחֲנוּ אֱלֹהִים וַיִּמָּלֵטוּ: טז אָז נִדְבְּרוּ
יִרְאֵי יְהוָה אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וַיַּקְשֵׁב יְהוָה וַיִּשְׁמָע וַיִּכָּתֵב סֵפֶר
זִכָּרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי יְהוָה וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ: יז וְהָיוּ לִי אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת לַיּוֹם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה סְגֻלָּה וְחָמַלְתִּי עֲלֵיהֶם כַּאֲשֶׁר

רש״י

נקבל שכר: **קדורנית.** בשפל רוח: **(טו) ועתה אנחנו מאשרים וגו׳.** אנחנו עבדנוהו ושמרנו משמרתו ועתה רואים אלו הרשעי׳ מצליחים עד כי מאשרי׳ אנו אותם על מעשה רשעם: **גם בחנו אלהים.** לומר נראה מה יוכל לעשות לנו וימלטו מן הרעה ולא נכשלו: **(טז) אז נדברו וגו׳.** אני משיב על דבריכם אז בעשות הרשעים רשעם והטובים הלכו קדורני׳ מפני שנדברו יראי ה׳ שלא לידבק במעשיהם הרעים ואני לא נשכחו דבריכ׳ מלפני ואע״פ שאיני ממהר להשיב גמול כי הקשבתי ושמעתי וצויתי לכתוב להם ספר זכרון והיו לי דבריה׳ מקוימים: **(יז) ליום אשר אני עושה סגולה.** אשר אצרתי והנחתי לשלם בו גמולי שם אראה אתכם מה בין צדיק לרשע: **סגולה.** אוצר איישטו״י בלע״ז:

מצודות ציון

קושי: **(יד) שוא.** ענין חנם: **בצע.** ענין תועלת כמו מה בצע בדמי (שם ל): **קדורנית.** ענין שחרות כמו שמש וירח קדרו (יואל ד) ור״ל שחות ובהכנעה: **(טו) מאשרים.** משבחים: **נבנו.** מלשון בנין: **בחנו.** מלשון בחינה ונסיון: **וימלטו.** ענין הצלה: **(טז) ויקשב.** ענין האזנה: **ספר.** מגילה: **ולחושבי.** מל׳ מחשבה: **(יז) סגלה.** ענין אוצר כמו וסגולת מלכים

מצודות דוד

רוממותו לא יחשב בעיניו עבודת האדם אשר בעפר יסודו: **ומה בצע.** או מה תועלת בא לנו אשר שמרנו הדברים שצוה לשמור ואשר הלכנו קדורנית שחות ובהכנעה מפני ה׳ וכאלו יאמרו או אינו משגיח בשפלים או אינו משלם גמול המעשה: **(טו) ועתה.** ר״ל הואיל ועתה ראינו שאין תועלת לשמור משמרת המקום הנה אנחנו משבחים את האנשים הזדים שלא חששו על משמרת התורה: **גם נבנו.** ר״ל טובה כפולה בא לעושי הרשעה כי גם המה קיימים כבנין וגם בחנו את אלהים לדעת אם יוכל תת עונש על עון והנה נמלטו מן העונש ולא השיגם והמה א״כ בטובה ועמדו על החקירה: **(טז) אז נדברו יראי ה׳.** בזה ישיב על אמריהם לומר הנה דעו כי אז כששמעו יראי ה׳ דברי הרשעי׳ ההם המעוררים ספיקות ותלונות נדברו גם הם איש אל רעהו כנושאים ונותנים בדברים האלה עד שמצאו בדעתם כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול וה׳ הטה אוזן להקשיב אמריהם ושמעם ויכתבם על ספר להיות זכרון לפניו ליראי ה׳ ולאותן החושבים רוממות שמו למען לא יקופח שכרם לעתיד וכמ״ש ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר (דניאל י״ב): **(יז) והיו לי.** אמריהם יהיו שמורים אצלי על היום אשר אני עושה עליו סגולה הוא יום הגמול שעל היום ההוא יאצור מעשה בני אדם לשלם לכל איש כמפעלו: **וחמלתי.** אז אחמול על יראי ה׳ כאשר יחמול איש על בנו הנזהר בעבודתו:

לעמוד הבא

כְּתוּבִים הָיוּ וְנִמְלַךְ עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא לִתְּנָם:

ח. מָצָא אִגְּרוֹת שׁוּם וְאִגְּרוֹת מָזוֹן, שְׁטָרֵי חֲלִיצָה וּמְאוּנִין, וּשְׁטָרֵי בֵּרוּרִין, וְכָל מַעֲשֶׂה בֵּית דִּין, הֲרֵי זֶה יַחֲזִיר. מָצָא בַּחֲפִיסָה אוֹ בִּדְלֶסְקְמָא, תַּכְרִיךְ שֶׁל שְׁטָרוֹת, אוֹ אֲגַדָּה שֶׁל שְׁטָרוֹת, הֲרֵי זֶה יַחֲזִיר. וְכַמָּה אֲגֻדָּה שֶׁל שְׁטָרוֹת. שְׁלֹשָׁה קְשׁוּרִין זֶה בָּזֶה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אֶחָד הַלּוֶה מִשְּׁלֹשָׁה, יַחֲזִיר לַלּוֶה, שְׁלֹשָׁה הַלּוִין מֵאֶחָד, יַחֲזִיר לַמַּלְוֶה. מָצָא שְׁטָר בֵּין שְׁטָרוֹתָיו וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה טִּיבוֹ, יְהֵא מֻנָּח עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלְיָהוּ. אִם יֵשׁ עִמָּהֶן סִמְפּוֹנוֹת, יַעֲשֶׂה מַה שֶּׁמְּסַמְפּוֹנוֹת:

פרק ב

א. אֵלּוּ מְצִיאוֹת שֶׁלּוֹ, וְאֵלּוּ חַיָּב לְהַכְרִיז. אֵלּוּ מְצִיאוֹת שֶׁלּוֹ, מָצָא פֵּרוֹת מְפֻזָּרִין, מָעוֹת מְפֻזָּרוֹת, כְּרִיכוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְעִגּוּלֵי דְּבֵלָה, כִּכָּרוֹת שֶׁל נַחְתּוֹם, מַחֲרוֹזוֹת שֶׁל דָּגִים, וַחֲתִיכוֹת שֶׁל בָּשָׂר, וְגִזֵּי צֶמֶר הַבָּאוֹת מִמְּדִינָתָן, וַאֲנִיצֵי פִּשְׁתָּן, וּלְשׁוֹנוֹת שֶׁל אַרְגָּמָן, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, (דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר). רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שִׁנּוּי, חַיָּב לְהַכְרִיז. כֵּיצַד. מָצָא עִגּוּל וּבְתוֹכוֹ חֶרֶס, כִּכָּר וּבְתוֹכוֹ מָעוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, כָּל כְּלֵי אֲנַפּוּרְיָא אֵינוֹ חַיָּב לְהַכְרִיז:

ב. וְאֵלּוּ חַיָּב לְהַכְרִיז, מָצָא פֵּרוֹת בִּכְלִי אוֹ כְלִי בְּמוֹת שֶׁהוּא, מָעוֹת בַּכִּיס אוֹ כִיס בְּמוֹת שֶׁהוּא, צְבוּרֵי פֵּרוֹת, צְבוּרֵי מָעוֹת, שְׁלֹשָׁה

רבינו עובדיה מברטנורה

ז. אחריות נכסים. שעבוד קרקעות שיגבה מהם: **לא יחזיר.** דחיישינן לפרעון ולקנוניא. שמא שטר פרוע הוא ומן הלוה נפל, והא דקא מודה לא פרעתי, עצה של רמאות היא ביניהם לטרוף את הלקוחות שלקחו ממנו קרקע שלא באחריות, ויחלקוה ביניהם: **בין כך ובין כך לא יחזיר.** דשטר שאין בו אחריות ממשעבדי נמי גבי, דאחריות טעות סופר הוא, וחיישינן לפרעון ולקנוניא. והלכה כחכמים. ודוקא בשטר שאין נזכר בו אחריות אמרו חכמים דטעות סופר הוא וגבי ממשעבדי כאילו היה האחריות כתוב בו. אבל אם פירש בשטר שאינו רוצה לקבל עליו אחריות, מודים חכמים דיחזיר, דהשתא ליכא למיחש לקנוניא:

ז. דייתיקי. צוואת שכיב מרע. דא תהא למיקם ולהיות: **ושוברים.** שעושה מלוה ללוה שנפרע ממנו שטר חובו:

ח. אגרות שום. ששמו בית דין נכסי לוה למלוה בחובו: **ואגרות מזון.** שקבל עליו לזון את בת אשתו. פירוש אחר, שימכרו מקרקע הבעל למזון האשה והבנות: **ומיאונין.** שכותבים בשטר בפנינו מיאנה פלונית בפלוני בעלה. ובקטנה שהשיאוה אמה ואחיה שאינה צריכה גט: **שטרי בירורין.** זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד שידונו להם: **מצא.** שטרות: **בחפיסה.** חמת של עור קטנה: **בדלוסקמא.** כלי עור שהזקנים מצניעים בה כלי תשמיש שלא יצטרכו לחפש אחריהם: **תכריך של שטרות.** שלשה שטרות או יותר כרוכין זה בזה: **אגודה.** מושכבים זה על זה, ארכו של זה על ארכו של זה: **הרי זה יחזיר.** דדבר שיש בו סימן הוא, שהכלי סימן כשיאמרו הבעלים בכלי פלוני מצאת אותם. וכן תכריך ואגודה סימן הוא: **אחד הלוה משלשה.** אם שלשה שטרות של לוה אחד הן שלוה משלשה בני אדם. יחזירם המוצא ללוה, דודאי מידו נפלו, שאם מידם נפלו מי קבצם למקום אחד. ודוקא שהשטרות מקוימים בבית דין. אבל אם אינם מקוימים חיישינן דלמא לקיימינהו הוליכום שלשה המלוים אצל סופר הדיינים ונפלו מיד הסופר. ואין לחוש שמא לאחר שקיימו אותם נפלו מיד הסופר, דלא משהי איניש קיומיה בידא דספרא. ואם שלשה לוים הם, שלוו מאדם אחד. יחזירם המוצא למלוה שהדבר ידוע שממנו נפלו. ואם היו שלשתן כתיבת סופר אחד, חיישינן שמא מיד הסופר נפלו ולא לוו מעולם, ולפיכך לא יחזיר: **מצא שטר בין שטרותיו ואינו יודע מה טיבו.** אצלו. אם הלוה הפקידו אצלו או המלוה, או שמא מקצתו פרוע ומסרוהו לו להיות שליש ביניהם: **יהא מונח.** בידו, ולא יחזיר לא לזה ולא לזה: **אם יש עמהן סמפונות.** המוצא בין שטרותיו שובר שנכתב על אחד משטרותיו: **יעשה מה שבסמפון.** והשטר בחזקת פרוע. ואע״פ שהיה ראוי לשובר הזה להיות מונח ביד הלוה ולא ביד המלוה, אמרינן האמינו הלוה למלוה. ואמר למחר תנהו לי ושכח. והוא שמצא המלוה השטר הזה שנכתב עליו השובר, בין השטרות קרועים, אע״פ שלא נקרע:

פרק ב אלו מציאות. מצא פירות מפוזרים. סתמן נתייאשו הבעלים והפקר הם: **מעות מפוזרות.** הואיל ואין להם סימן ניכר, כבר איאושי איאוש והפקר הן. והיינו טעמא דכולהו: **כריכות.** עמרים קטנים: **ברה״ר.** שהכל דשין עליהם, ואפילו היה בהן סימן, נפסד: **של נחתום.** אין בהם סימן, שכולם שוים. אבל של בעל הבית יש להם סימן: **הבאות ממדינתן.** לאפוקי הבאות מבית האומן, כדקתני סיפא: **ולשונות של ארגמן.** צמר צבוע ארגמן, ומשוך כמין לשון: **מצא עיגול.** של דבלה: **אנפוריא.** כלים חדשים שלא שבעתן העין ואין לבעלים בהם טביעת עין. שפעמים שמחזירים אבדה בטביעות עינא, כגון לצורבא מרבנן דלא משני בדבוריה. ואלו הכלים שידוע שאין לבעליהן בהן טביעות עין אינו חייב להכריז. והלכה כר״ש בן אלעזר. ואימתי בזמן שמצאן אחד אחד. אבל מצאן שנים שנים חייב להכריז, דמנינא הוי סימן. והמוצא מציאה בסרטיא ופלטיא גדולה בעיר שרובה נכרים, אפילו דבר שיש בו סימן אינו חייב להכריז. ובעיר שרובה ישראל, חייב להכריז:

ב. בכלי. וכלי יש בו סימן: **כמות שהוא.** ריקן: **צבורי פירות.** סימנן, מנין או מקום: **שלשה מטבעות זה על גב זה.** או

לעמוד הבא

ד. [ד] **הָאוֹמֵר: תְּנוּ ק׳ ק׳ זוּז אוֹ סֵפֶר תּוֹרָה לְבֵית הַכְּנֶסֶת, יִתְּנוּ לְבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁהוּא רָגִיל** [ה] **בָּעִיר שֶׁהוּא דָּר שָׁם.** הָגָה: וְאִם רָגִיל בִּשְׁתֵּיהֶם, יִתֵּן לְבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁמֵּן לַמָּאוֹר (טור). הָאוֹמֵר לִתֵּן שָׁמֵן לַמָּאוֹר, יִתֵּן לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְלֹא לְבֵית הַמִּדְרָשׁ (בֵּית יוֹסֵף בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הָרַמְבַּ"ן סִי' רס"ח).

ה. [ו] **הָאוֹמֵר: תְּנוּ ק׳ ק׳ זוּז לָעֲנִיִּים, יִתְּנוּ לָעֲנִיֵּי אוֹתָהּ הָעִיר שֶׁהוּא דָּר בָּהּ.** הַגָּה: וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן רנ"א סָעִיף ה'. וְכָל זֶה מִן הַסְּתָם, אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁיּוֹדְעִים כַּוָּנָתוֹ שֶׁלֹּא כֵּוַן לָעֲנִיֵּי אוֹתָהּ הָעִיר לְבַד, כְּגוֹן בִּמְקוֹמוֹת שֶׁדֶּרֶךְ עָשִׁירִים לִתֵּן לִצְדָקָה הַרְבֵּה בְּשָׁעַת מִיתָתָן, וְדַרְךְ לַחֲלֹק אוֹתָן הַצְּדָקוֹת לְכָל עֲנִיִּים, הוֹלְכִים אַחַר זֶה. וְאַפִּלּוּ נָדַר סְתָם, הוֹלְכִים אַחַר הַמִּנְהָג וְיַחְלְקוּ יוֹרְשֵׁיהֶם הַצְּדָקָה לְכָל עֲנִיִּים הַטּוֹבִים בְּעֵינֵיהֶם, אֲפִלּוּ אֵינָם בְּעִירָן. וַאֲפִלּוּ הָיְתָה אוֹתָהּ צְדָקָה מֻנַּחַת וּמְפֻקֶּדֶת בְּיַד אַחֵר, יִתְּנוּ אוֹתָהּ לַיּוֹרְשִׁים וְיוֹדִיעוּם שֶׁכָּךְ נָדַר (מָרְדְּכִי פ"ק דב"ב). הַמְחַיֵּב עַצְמוֹ בְּקֹנֶס לִצְדָקָה, וְעָבַר, צָרִיךְ לִתֵּן לָעֲנִיִּים שֶׁבָּעִיר וְלֹא יוּכַל לוֹמַר שֶׁיִּתְּנֵם לַעֲנִיִּים אֲחֵרִים. וְיוּכַל הַגַּבַּאי לִתְבֹּעַ, דְּמִקְּרֵי מָמוֹן שֶׁיֵּשׁ לוֹ תּוֹבְעִים. (מָרְדְּכִי פֶּרֶק בְּנֵי הָעִיר בְּשֵׁם מַהֲרַ"ם). אֲבָל מִי שֶׁהִקְדִּישׁ מָמוֹן הַרְבֵּה, וּמִנָּה עֲלֵיהֶם יוֹרְשָׁיו לְחַלְקוֹ כְּפִי הַטּוֹב בְּעֵינֵיהֶם, אֲפִלּוּ לָעֲנִיֵּי עִיר אַחֶרֶת, מִקְּרֵי מָמוֹן שֶׁאֵין לוֹ תּוֹבְעִים וְאֵין גַּבַּאי הָעִיר יְכוֹלִין לְכוֹף אוֹתָן וּלְתָבְעָם שֶׁיְּקַיְּמוּ צַוָּאַת הַמֵּת. וְאַף עַל גַּב דְּעוֹבְרִים וְגוֹזְלִים הָעֲנִיִּים, מִכָּל מָקוֹם מִקְּרֵי מָמוֹן שֶׁאֵין לוֹ תּוֹבְעִים, הוֹאִיל וְיכוֹלִין לְחַלֵּק לְכָל מִי שֶׁיִּרְצוּ. (בֵּית יוֹסֵף בְּסִימָן רנ"ט בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א). וַאֲפִלּוּ הָיוּ הָאַפּוֹטְרוֹפְּסִים שְׁנַיִם, וּמֵת אֶחָד מֵהֶן, אֵין הַקָּהָל יְכוֹלִין לְמַנּוֹת אַחֵר, אֶלָּא הַנִּשְׁאָר יַעֲשֶׂה מַה שֶּׁיִּרְצֶה וּכְמוֹ שֶׁצִּוָּה הַנּוֹתֵן (שָׁם וְשָׁם). וְעַיֵּן בְּחו"מ סִימָן ש"א. וַאֲפִלּוּ בִּצְדָקָה שֶׁל בְּנֵי עִיר אֵין אָדָם יָכוֹל לִתְבֹּעַ צְדָקָה, אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ הֶרְאָשָׁה מִן הַגַּבַּאי אוֹ טוֹבֵי הָעִיר. הַמְקַדֵּישׁ מָנָה לִצְדָקָה וְאֵין לוֹ לְשַׁלֵּם, מְסַדְּרִין לוֹ כְּמוֹ לִשְׁאָר בַּעַל חוֹב (בֵּית יוֹסֵף בְּשֵׁם ס"ה שַׁעַר א').

ו. [ז] **הַנּוֹדֵר צְדָקָה אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ,** [ח] **אֶלָּא אִם כֵּן נִשְׁאַל לְחָכָם וְהִתִּיר לוֹ.** [ט] **וְאִם הִגִּיעַ לְיַד הַגַּבַּאי, אֵינוֹ יָכוֹל לְהִשָּׁאֵל עָלָיו.**

ז. [י] **אֵין אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ.** כֵּיצַד, הָיָה לוֹ פִּקָּדוֹן בְּיַד אַחֵר, וְכָפַר בּוֹ וְזֶה שֶׁהָיָא אֶצְלוֹ, אֵין הַבְּעָלִים יְכוֹלִין לְהַקְדִּישׁוֹ. [כ] **אֲבָל אִם לֹא כָּפַר בּוֹ, חֲרֵי הוּא בִּרְשׁוּת בְּעָלָיו בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא.** [ל] **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמִטַּלְטְלִין. אֲבָל קַרְקַע שֶׁגְּזָלָהּ אַחֵר וְכָפַר בָּהּ, אִם יָכוֹל לְהוֹצִיאָהּ בְּדָנִים חֲרֵי זֶה יָכוֹל לְהַקְדִּישָׁהּ, וְאַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא הוֹצִיאָהּ, שֶׁהַקַּרְקַע עַצְמָהּ חֲרֵי הִיא בִּרְשׁוּת בְּעָלֶיהָ.** [מ] **הַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵרוֹ וְלֹא נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים, שְׁנֵיהֶם אֵין יְכוֹלִים לְהַקְדִּישׁוּ, זֶה לְפִי שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ, וְזֶה לְפִי שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה.** הָגָה: אִם יֵשׁ לוֹ מַשְׁכּוֹן בְּיַד חֲבֵרוֹ, מַה שֶּׁהוּא נֶגֶד הַלְּוָאָתוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְדִּישׁ, וְהַמּוֹתָר יָכוֹל לְהַקְדִּישׁ. (מָרְדְּכִי פ' הַמּוֹכֵר). וְיֵשׁ אוֹמְרִים דַּאֲפִלּוּ הַמּוֹתָר אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְדִּישׁ. (תא"ו נ"ט). הַמַּקְדִּישׁ שָׁטָר חוֹב צָרִיךְ כְּתִיבָה וּמְסִירָה כְּמוֹ בְּהֶדְיוֹט. (בֵּית יוֹסֵף סִי' רנ"ט בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א).

ח. [נ] **אִם יֵשׁ לוֹ חוֹב עַל אֶחָד וְאוֹמֵר: יִהְיֶה לְהֶקְדֵּשׁ אוֹ לִצְדָקָה, אֵינוֹ כְּלוּם.** [ס] **אֲבָל אִם אָמַר: חוֹב שֶׁיֵּשׁ לִי עַל פְּלוֹנִי, כְּשֶׁיָּבֹא לְיָדִי אַקְדִּישֶׁנּוּ אוֹ אֶתְּנֶנּוּ לִצְדָקָה, חַיָּב לְהַשְׁלִים דְּבָרָיו לְהַקְדִּישׁוֹ וְלִתְּנוֹ כְּשֶׁיָּבֹא לְיָדוֹ.** [ע] **וַאֲפִלּוּ הָאוֹמֵר: חוֹב שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיַד פְּלוֹנִי יִהְיֶה לִצְדָקָה, אִם אָמַר בֶּן בְּנִי ב"ח וּבְנֵי בְּנִי הַגַּבַּאי,** [פ] **אוֹ בְּנֵי טוֹבֵי הָעִיר** אוֹ אָדָם חָשׁוּב שֶׁבָּעִיר (בֵּית יוֹסֵף בְּשֵׁם ר"י), **זָכָה בּוֹ הַגַּבַּאי מִדִּין מַעֲמַד שָׁלְשָׁתָם, וַהֲרֵי הוּא צְדָקָה וְאֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ, וְאָסוּר לְשַׁנּוֹתוֹ.**

ט. [צ] **הַמַּכֶּה אֶת חֲבֵרוֹ אוֹ חֵרְפּוֹ, בְּעִנְיָן שֶׁחַיָּב לְפִי תַּקָּנַת הָעִיר ה' זְהוּבִים, וְאָמַר בְּנֵי הַגַּבַּאי אוֹ בְּנֵי טוֹבֵי הָעִיר: אֵינִי חָפֵץ בְּקִנָּס אֶלָּא יְהִיֶה לִצְדָקָה, וְאַחַר כָּךְ פִּיְּסוֹ עַד שֶׁמָּחַל לוֹ, אֵין מְחִילָתוֹ כְּלוּם וְזָכוּ הָעֲנִיִּים בַּקִּנָּס.**

י. [ק] **נָדַר לִצְדָקָה בְּאַסְמַכְתָּא, כְּגוֹן: אִם אֶעֱשֶׂה דָּבָר פְּלוֹנִי אֶתֵּן כָּךְ וְכָךְ לִצְדָקָה, וַעֲשָׂאוֹ, חַיָּב לִתֵּן.**

יא. [ר] **אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם חֵרֶם לְהִתְגָּרֵשׁ, וְהֶעֱמִידוּ קְנָסוֹת עַל כָּכָה לִצְדָקָה, וַאֲחַר כָּךְ נִתְפַּיְּסוּ שֶׁלֹּא לְהִתְגָּרֵשׁ, יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁפְּטוּרִים מֵהַקְּנָסוֹת.** וְהוּא הַדִּין בִּשְׁאָר דְּבָרִים כַּיּוֹצֵא בָּזֶה.

יב. [ש] **אָמַר לִתֵּן לַחֲבֵרוֹ מַתָּנָה אִם הוּא עָנִי, הֲוֵי כְּנוֹדֵר לִצְדָקָה וְאָסוּר לַחֲזֹר בּוֹ.**

יג. [ת] **הָאוֹמֵר: חֵפֶץ פְּלוֹנִי אֲנִי נוֹתֵן לִצְדָקָה בְּכָךְ וְכָךְ, וְהוּא שָׁוֶה יוֹתֵר, אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ** דְּכֹל אֲמִירָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ רְוָחָא לִצְדָקָה, אֲמִרִינַן בֵּיהּ אֲמִירָתוֹ לְהֶקְדֵּשׁ.

באר הגולה

ד תוספתא בפ"ט דב"ק ובפ"ג דב"ב וכתבו עוד הטור והמחבר בח"מ ס' רנ"ג: ה מרדכי בפ"ק דב"ב: ו שם בתוספתא: כ הרב ט"ז וכבר נתגו בקהלות קדושות למנות אבי יתומים ולפקח בעסקי אפוטרופסים ע"כ גם בזה יפקחו ויראו שאין להשאיר הממון ביד א' מהם: ז הרי"ף מברייתא בפיק זו צדקה בב"ק ריש פ"ד וכ"כ בש"ע וכתב הרשב"א בתשו' ע"ז דאע"ג דממון שאין לו תובעין הוא דכי תבע ליה האי עני אמר לעני אחרינא יהיבנא ליה מ"מ חיובי מחייב לשמים ליתן משום בפיק זו צדקה: ח טור בשם י"א מדברי הרא"ש אביו בתשו' כלל י"ב: ט שם ושם: י לשון הרמב"ם בפ"ו מהלכות ערכין מעובדא דההוא מסותא ב"מ דף ו' ע"ב: כ מעובדא דההוא גברא דאייתי קרי וכו' ב"ב דף פ"ח ע"ב: ל ממימרא דרב וכדמפרש בגמ' שם בב"מ:

באר הגולה

מ מימרא דרבי יוחנן שם: נ טור וכ"כ נ"י בשם הר"ן אהך מימרא דרבי יוחנן: ס שם וכ"כ התוספות והרא"ש והרשב"א בב"ק דף ל"ו ע"ב אהא דיד עניים אנן וכ"כ הרמב"ם בפרק ז' מה' ערכין: ע מעובדא דההוא גברא דתקע לחבריה וכו' שם בב"ק: פ רבינו ירוחם וכ' הב"י שכן נראה מברייתא דהיתומים אינם צריכים פרוזבול וכו' שם דף ל"ז ע"א: צ הרא"ש בתשובה כלל י"ג וכ"כ רבינו ירוחם בשם ה"ר דוד כהן מעובדא דלעיל: ק בתשו' הרא"ש שם ושכן כתב הר"מ בתשובה והוא במרדכי ריש פ"ד דב"ק וכ"כ בת' להרמב"ם סי' קפ"ג וכן הכריע מהר"ר איסרלן בכתביו ובשם שאר פוסקים ועיין בח"מ סי' ר"ז סעיף י"ט: ר ת"ה סי' שי"א ופי' שם דלא העמידו הקנסות אלא שלא יעכבו זה את זה וכיון שאין אחד מהם יכול לקנסו אין כאן קנס: ש שם דלא העמידו הקנסות אלא שלא יעכבו זה את זה וכיון שאין אחד מהם יכול לקנסו אין כאן קנס: ת הגהו' מרדכי פ"ק דב"ב מהירושלמי (רי"ף ורא"ש רש"ג) תובע חבירו מה לקהל עליהם והביא ראיות לדבריו: א מרדכי פ"ק דב"ב מהירושלמי (רי"ף ורא"ש רש"ג) אשיר"י בפ"ה דב"ב:

לעמוד הבא

הִלְכוֹת יוֹם הַכִּפּוּרִים סִימָן תרז

ט אֵין לְפָרֵט הַחֵטְא. וּמַה שֶּׁאוֹמְרִים עַל חֵטְא בְּסֵדֶר אָלֶ״ף בֵּי״ת לֹא מִקְּרֵי פּוֹרֵט, הוֹאִיל וְהַכֹּל אוֹמְרִים בְּשָׁוֶה אֵינוֹ אֶלָּא כְּנֻסַּח הַתְּפִלָּה. (ד״ע): **ג. ד צָרִיךְ לְהִתְוַדּוֹת ג ◎ י מְעֻמָּד. וַאֲפִלּוּ כִּי שָׁמַע לֵהּ מִשְּׁלִיחַ צִבּוּר יא וְהוּא הִתְוַדָּה כְּבָר, צָרִיךְ לַעֲמֹד:** הגה וְיַחֲזֹר ד וְיִתְוַדֶּה עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר (ר״ן פרק ב דראש השנה). וְעִקַּר הַוִּדּוּי הוּא יב אֲבָל אֲנַחְנוּ חָטָאנוּ (טור): **ד. ה עֲוֹנוֹת שֶׁהִתְוַדָּה עֲלֵיהֶם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁעָבַר וְלֹא שָׁנָה עֲלֵיהֶם, יג אֲפִלּוּ הָכִי יָכוֹל יד לַחֲזֹר וּלְהִתְוַדּוֹת עֲלֵיהֶם: ה. טו בִּתְפִלַּת מִנְחָה עֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים ה טז ו אֵינוֹ חוֹתֵם בַּוִּדּוּי שֶׁאַחֲרֶיהָ:** הגה וְאֵין הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מַחֲזִיר הַוִּדּוּי בְּמִנְחָה, אֶלָּא מִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה כְּבִשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה (טור ומרדכי עיין סוף סימן תרד), וְאֵין אוֹמְרִים אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ וְכָל שֶׁכֵּן תַּחֲנוּן: **ו. ז כָּל הַקָּהָל לוֹקִים מַלְקוֹת ו יז אַרְבָּעִים אַחַר תְּפִלַּת הַמִּנְחָה, יח שֶׁמִּתּוֹךְ כָּךְ יִתֵּן אֶל לִבּוֹ לָשׁוּב מֵעֲבֵרוֹת שֶׁבְּיָדוֹ:** הגה וְנָהֲגוּ שֶׁהַנִּלְקֶה אוֹמֵר יט וִדּוּיִים בְּשָׁעָה שֶׁנִּלְקֶה, וְהַמַּלְקֶה אוֹמֵר וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְגוֹ׳ שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים, שֶׁהֵם שְׁלֹשִׁים וְתֵשַׁע תֵּבוֹת, כְּנֶגֶד שְׁלֹשִׁים וְתֵשַׁע מַכּוֹת (מנהגים). וְנָהֲגוּ לְהַלְקוֹת בִּרְצוּעָה כ כָּל דְּהוּ, דְּאֵינוֹ רַק זִכָּרוֹן לְמַלְקוֹת, וְיִקַּח רְצוּעָה שֶׁל עֵגֶל, עַל דֶּרֶךְ שֶׁנֶּאֱמַר יָדַע שׁוֹר קֹנֵהוּ (כל בו). וְהַנִּלְקֶה לֹא יַעֲמֹד וְלֹא יֵשֵׁב, רַק מֻטֶּה (מנהגים), כא פָּנָיו ז לְצָפוֹן וַאֲחוֹרָיו לְדָרוֹם (מהרי״ל). יוֹם הַכִּפּוּרִים אֵינוֹ מְכַפֵּר אֶלָּא עַל הַשָּׁבִים הַמַּאֲמִינִים בְּכַפָּרָתוֹ, אֲבָל הַמְבַעֵט בּוֹ וּמְחַשֵּׁב בְּלִבּוֹ מַה מּוֹעִיל לִי יוֹם כִּפּוּר זֶה, אֵינוֹ מְכַפֵּר לוֹ (רמב״ם פרק ג מהלכות שגגות):

ד מֵהָא דִּשְׁמוּאֵל שָׁם. ה בְּרַיְתָא שָׁם וּכְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב רַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק ב מֵהִלְכוֹת תְּשׁוּבָה וְהַטּוּר בְּשֵׁם אָבִיו הַרֹא״ש וְהָרוֹקֵחַ. ו טוּר כֵּיוָן דְּאִיכָּא פְּלֻגְתָּא דְּרַבְוָתָא. ז שָׁם בְּשֵׁם מִנְהַג אַשְׁכְּנַז וְכֵן כָּתְבוּ הַרֹא״ש שָׁם וְהַכָּל בּוֹ.

בַּאֵר הֵיטֵב

ג. מְעֻמָּד. וְיִשְׁחֶה כְּמוֹ בְּמוֹדִים שְׁלָ״ה. בְּעַל חֵטְא יֹאמַר בְּסֵתֶר וּבַגָּלוּי בִּשְׁגָגָה וְזָדוֹן, דְּצָרִיךְ לְבַקֵּשׁ עַל הַקַּל תְּחִלָּה, וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם. סֵדֶר הַוִּדּוּי בְּעַל חֲטָאִים עוֹלָה חַטָּאת עוֹלֶה וְיוֹרֵד אָשָׁם וַדַּאי וְתָלוּי מַכַּת מַרְדוּת מַלְקוּת אַרְבָּעִים מִיתָה כָּרֵת מִיתַת בֵּית דִּין, מַהֲרָא״י. יֹאמַר כַּפָּרָה לַחֲטָאִים וּסְלִיחָה לַעֲוֹנוֹת וּמְחִילָה לַפְּשָׁעִים, מִנְהָגִים וּשְׁלָ״ה בְּשֵׁם רַמָ״א: **ד. וְיִתְוַדֶּה.** וְאֵין לְדַבֵּר בִּשְׁעַת הַוִּדּוּי, הַגָּהוֹת מַיְמוֹנִי: **ה. אֵינוֹ.** וְאַחַר אֱלֹהַי עַד שֶׁלֹּא וְכוּ׳ יֹאמַר אֱלֹהַי נְצֹר לְשׁוֹנִי וְכוּ׳, דַּרְכֵי מֹשֶׁה: **ו. אַרְבָּעִים.** הַאֲרִ״י זַ״ל לֹא הָיָה מַקְפִּיד עַל הַמַּלְקוֹת, רַק הָיוּ מַלְקִין אוֹתוֹ אַרְבַּע מַלְקוֹת נֶגֶד אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת הוי״ה, וְאַחַר כָּךְ טָבַל לְקַיֵּם בָּאנוּ בָּאֵשׁ וּבַמַּיִם: **ז. לְצָפוֹן.** וְהוּא הַדִּין אִיפְכָא, פָּנָיו לְדָרוֹם, וְלֹא מְמַעֵט אֶלָּא שֶׁלֹּא יְהֵא אֲחוֹרָיו לְמִזְרָח אוֹ לְמַעֲרָב שֶׁהֵם מְקוֹמוֹת שֶׁהַשְּׁכִינָה שְׁרוּיָה שָׁם, לְבוּשׁ וּמָגֵן אַבְרָהָם. וְטַ״ז כָּתַב דַּוְקָא יַהֲפֹךְ פָּנָיו לְצַד צָפוֹן שֶׁעִקַּר חֵטְא הָאָדָם הִתְוַדָּה עַל חֶטְאָם בְּדֶרֶךְ תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים, וְגַם בְּלָאו הָכִי הַלְּבוּשׁ שָׁם לֹא כָּתַב כְּדֶרֶךְ מֹשֶׁה אֶלָּא לְעִנְיָן שֶׁבְּלַחַשׁ נָכוֹן לְפָרֵט הַחֵטְא: ◎ **מְעֻמָּד.** וְעַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בְּנוֹדָע בִּיהוּדָה סִימָן לג שֶׁמַּה שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּשֵׁם שְׁלָ״ה לוֹמַר סְלִיחָה לַעֲוֹנוֹת וּמְחִילָה לַפְּשָׁעִים וְהִיא טָעוּת סוֹפֵר, דְּבִשְׁלָ״ה מְבֹאָר לְהֵפֶךְ, אַף שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לוֹמַר כֵּן כוּ׳ אַךְ כֵּיוָן שֶׁהֵעִיד בִּשְׁלָ״ה בְּשֵׁם הַרַמָ״א חָלִילָה לִי לַחֲלֹק עָלָיו, וְגַם בְּפִיּוּט אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב הַנֻּסָּח מְחִילָה לַחַטָּאִים כוּ׳, אַךְ בִּירוּשַׁלְמִי סוֹף יוֹמָא הַנֻּסָּח כַּפָּרָה לַפְּשָׁעִים מְחִילָה לַעֲוֹנוֹת סְלִיחָה לַחַטָּאִים, עַיֵּן שָׁם:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

ט. אֵין לְפָרֵט הַחֵטְא. מִדְּסָתַם, מַשְׁמַע ה דַּאֲפִלּוּ בְּעָוֹן שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ גַּם כֵּן אָסוּר:

ג י. מְעֻמָּד. דְּהָכִי הָוֵי דֶּרֶךְ הַכְנָעָה טְפֵי וּמִתְוַדֶּה בְּלֵב שָׁלֵם. ו וְטוֹב שֶׁיִּשְׁחֶה כְּמוֹ בְּמוֹדִים, ז וְלֹא יִסְמֹךְ עַל דָּבָר ח שֶׁאִם יִנָּטֵל אוֹתוֹ דָּבָר יִפֹּל, וְאִם סָמַךְ, צָרִיךְ עִיּוּן אִם יַחֲזֹר וְיִתְוַדֶּה [פְּרִי מְגָדִים]. וְהָעֲמִידָה צָרִיךְ לִהְיוֹת ט עַד אַחַר עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין: **יא. וְהוּא הִתְוַדָּה כְּבָר.** מִלְּשׁוֹנוֹ מַשְׁמַע י דְּדַעְתּוֹ, דְּכֵיוָן שֶׁהִתְוַדָּה כְּבָר בְּעַצְמוֹ אֵין צָרִיךְ פַּעַם שֵׁנִי לַחֲזֹר וּלְהִתְוַדּוֹת אֶלָּא לִשְׁמֹעַ מִשְּׁלִיחַ צִבּוּר כִּשְׁאָר חֲזָרַת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, וְהַרַמָ״א בְּשֵׁם הַרַ״ן פָּלִיג עַל זֶה וּסְבִירָא לֵהּ דְּצָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְוַדּוֹת, וְכֵן פָּסַק בָּעִטּוּר וּמְאִירִי וְכֵן הַמִּנְהָג בִּזְמַנֵּנוּ. בְּעַל חֵטְא צָרִיךְ לוֹמַר בַּסֵּתֶר וּבַגָּלוּי, בִּשְׁגָגָה וּבְזָדוֹן [דֶּרֶךְ הַחַיִּים], מִשּׁוּם דְּיֵשׁ לְהַקְדִּים הַקַּל לֶחָמוּר. וּבְמַטֵּה אֶפְרַיִם מַסִּיק דְּאֵין לְשַׁנּוֹת מִן הַנֻּסָּח הַכָּתוּב בַּסִּדּוּרִים, דְּאֵין כְּדַאי לְהוֹצִיא עַצְמוֹ מִן הַכְּלָל בִּשְׁבִיל זֶה, וְכָל אֶחָד לֹא יְשַׁנֶּה מִמִּנְהָג מְדִינָתוֹ. אֵין לְדַבֵּר בִּשְׁעַת הַוִּדּוּי וַאֲפִלּוּ בַּאֲמִירַת עַל חֵטְא, אָכֵן לַעֲנוֹת קַדִּישׁ וּקְדֻשָּׁה יֵשׁ לִפְסֹק אֲפִלּוּ בְּאֶמְצַע אָשַׁמְנוּ. בִּשְׁעַת אֲמִירַת הַוִּדּוּי, כְּשֶׁמַּזְכִּיר הַחֵטְא, יַכֶּה בְּאֶגְרוֹף עַל הֶחָזֶה אוֹ עַל הַלֵּב, כְּלוֹמַר, אַתָּה גָּרַמְתָּ לִי שֶׁאֶחֱטָא [אַחֲרוֹנִים]: **יב. אֲבָל אֲנַחְנוּ חָטָאנוּ.** וְהוּא הַדִּין יא שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר גַּם כֵּן עָוִינוּ פָּשַׁעְנוּ, יב אֶלָּא שֶׁנָּהֲגוּ לוֹמַר גַּם שְׁאָרֵי דְּבָרִים, כְּגוֹן מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ וְגוֹ׳, וְאַתָּה יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם וְעַל חֵטְא:

ד יג. אֲפִלּוּ הָכִי יָכוֹל וְכוּ׳. אַף בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, גָּנַב וְגָזַל וְכַדּוֹמֶה, אַף עַל פִּי שֶׁמָּחַל לוֹ וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה, מִכָּל מָקוֹם מִתְוַדֶּה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים לְעוֹלָם, דְּמִכָּל מָקוֹם בֵּין אָדָם לַמָּקוֹם חָטָא, אֲבָל אִם הִקְנִיט חֲבֵרוֹ בִּדְבָרִים אוֹ עָנִי הַמְהַפֵּךְ בַּחֲרָרָה, יֵשׁ לוֹמַר כְּהַאי גַּוְנָא, כֵּיוָן שֶׁבִּקֵּשׁ מְחִילָה מֵחֲבֵרוֹ וְהִתְוַדָּה בְּיוֹם כִּפּוּר רִאשׁוֹן, אֵין צָרִיךְ לְהִתְוַדּוֹת יג בְּיוֹם כִּפּוּר שֵׁנִית [פְּרִי מְגָדִים]: **יד. לַחֲזֹר וּלְהִתְוַדּוֹת.** וּבַגְּמָרָא יד קָאָמַר הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר וְחַטָּאתִי נֶגְדִּי תָמִיד:

ה טו. בִּתְפִלַּת מִנְחָה עֶרֶב יוֹם כִּפּוּר וְכוּ׳. לְאַפּוּקֵי מִדַּעַת רַשִׁ״י דִּסְבִירָא לֵהּ דְּכָל שֶׁהַוִּדּוּי סָמוּךְ לַתְּפִלָּה יָכוֹל לַחֲתֹם בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ הָאֵל הַסָּלְחָן, טו וְהוּא הַדִּין בְּכָל תְּפִלַּת יוֹם כִּפּוּר אֵינוֹ חוֹתֵם בַּוִּדּוּי שֶׁאַחֲרֶיהָ, וְנָקַט תְּפִלַּת מִנְחָה מִשּׁוּם דְּבָזֶה הַסִּימָן אַיְרֵי בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה: **טז. אֵינוֹ חוֹתֵם וְכוּ׳.** וְאַחַר טז אֱלֹהַי עַד שֶׁלֹּא נוֹצַרְתִּי, שֶׁהוּא גַּם כֵּן כְּעֵין וִדּוּי, יֹאמַר אֱלֹהַי נְצֹר לְשׁוֹנִי וְכוּ׳. אוֹתָן הָאוֹמְרִין תָּמִיד יִהְיוּ לְרָצוֹן מִיָּד אַחַר הַתְּפִלָּה קֹדֶם תַּחֲנוּנִים, יז הוּא הַדִּין כָּאן יֹאמַר יִהְיוּ לְרָצוֹן קֹדֶם שֶׁמַּתְחִיל לוֹמַר אֱלֹקֵינוּ וְאלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ וְכוּ׳:

ו יז. אַרְבָּעִים. לָאו דַּוְקָא, אֶלָּא שְׁלֹשִׁים וְתֵשַׁע [מָגֵן אַבְרָהָם]: **יח. שֶׁמִּתּוֹךְ כָּךְ וְכוּ׳.** דְּבֶאֱמֶת אֵין מַלְקוּת מוֹעִיל בַּזְּמַן הַזֶּה, דְּאֵין לָנוּ סְמוּכִים, וְגַם אֵין חַיָּב מַלְקוּת, דְּלֵיכָּא הַתְרָאָה אֶלָּא דְּעוֹשִׂים כֵּן שֶׁמִּתּוֹךְ כָּךְ יָשׁוּב וְכוּ׳: **יט. וִדּוּיִים.** שָׁלֹשׁ פְּעָמִים אָשַׁמְתִּי וּבָגַדְתִּי וְכוּ׳ [דַּרְכֵי מֹשֶׁה]: **כ. כָּל דְּהוּ.** אַף עַל פִּי שֶׁדִּינָהּ בְּרֹחַב טֶפַח [מָגֵן אַבְרָהָם]. וְהוּא הַדִּין דְּלוֹקֶה יח רַק מַכּוֹת קַלִּים: **כא. פָּנָיו לְצָפוֹן וְכוּ׳.** יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהוּא הַדִּין אִיפְכָא, פָּנָיו לְדָרוֹם וַאֲחוֹרָיו לְצָפוֹן, וּבָא רַק לְאַפּוּקֵי שֶׁלֹּא יְהֵא אֲחוֹרָיו לְמִזְרָח אוֹ לְמַעֲרָב, שֶׁהֵם מְקוֹמוֹת שֶׁהַשְּׁכִינָה שְׁרוּיָה שָׁם. אֲבָל הַטַּ״ז

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ה. דְּפָסַק כְּרַב דְּאֵינוֹ מְחַלֵּק בֵּין עָוֹן דְּבֵין אָדָם לַמָּקוֹם וּבֵין עָוֹן דְּאָדָם לַחֲבֵרוֹ רַק בֵּין מְפֻרְסָם לְאֵינוֹ מְפֻרְסָם, וְדַעַת הָרַמְבַּ״ם כְּרַב נַחְמָן דְּשָׁרֵי בָּזֶה: **ג ו.** מָגֵן אַבְרָהָם בְּשֵׁם שְׁלָ״ה, וְהַכַּוָּנָה דְּטוֹב לְכַתְּחִלָּה וְכֵן כָּתַב הַגְּרַ״ז, וְעַיֵּן הַטַּעַם בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל. וְאִם כָּבֵד לוֹ הַשְּׁחִיָּה יֵשׁ לְהָקֵל בָּזֶה וְדַי שֶׁיָּכֹף מְעַט אֶת רֹאשׁוֹ וּבִפְרָט בְּוִדּוּי הַשֵּׁנִי שֶׁחוֹזֵר וְאוֹמֵר עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר: **ז.** מָגֵן אַבְרָהָם: **ח.** דִּסְמִיכָה כָּזוֹ הָוֵי כִּישִׁיבָה: **ט.** דֶּרֶךְ הַחַיִּים: **י.** נְהַר שָׁלוֹם: **יא.** דְּאֲנַחְנוּ חָטָאנוּ הוּא רַק וִדּוּי עַל הַשְּׁגָגוֹת וְלֹא עַל מְזִידוֹת וָמֶרֶד, וְכֵן פָּסַק הַפְּרִי חָדָשׁ. וְיֵשׁ מֵאַחֲרוֹנִים שֶׁהֶעְתִּיקוּ דַּעַת הַשְׁלָ״ה לְדִינָא דְּגַם אָשַׁמְנוּ יֵשׁ לְצָרֵף לְעִקָּר וִדּוּי: **יב.** טוּר, וְהִנֵּה רָאִיתִי לְאֶחָד מִן הָאַחֲרוֹנִים שֶׁרוֹצֶה לוֹמַר דָּבָר חָדָשׁ, דְּכֵיוָן דְּיוֹצֵא בָּזֶה יְדֵי וִדּוּי בְּחָטָאנוּ לְבַד, מִמֵּילָא הַשְּׁאָר מֻתָּר בִּישִׁיבָה, וְדִיֵּק דָּבָר זֶה מִמַּה שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם לְדַיֵּק מִזֶּה דְּאֵין לְפָרֵט הַחֵטְא, וּמַשְׁמַע דְּדַוְקָא בָּזֶה שֶׁכְּבָר יָצָא יְדֵי וִדּוּי סוֹבֵר הַמָּגֵן אַבְרָהָם דְּאֵין לְפָרֵט וּמִמֵּילָא הוּא הַדִּין דְּבָזֶה מֻתָּר בִּישִׁיבָה, וְלֹא נְהִירָא, דְּדַעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם דְּגַם בְּעָלְמָא אֵין צָרִיךְ לְפָרֵט הַחֵטְא, וּמַה דְּכַתְבֵהּ הָכָא, מִשּׁוּם דְּרוֹצֶה לַחֲלֹק עַל הַשְׁלָ״ה, וְכֵן מוּכָח בְּסָעִיף ב בְּהַגְּרָ״א דְּדַעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם דְּגַם בְּעָלְמָא אֵין צָרִיךְ לְפָרֵט הַחֵטְא, וּלְעִנְיָן יְשִׁיבָה גַּם כֵּן יֵשׁ לְעַיֵּן, דִּנְהִי דְּאִם יִרְצֶה לְחַסֵּר שֶׁלֹּא לוֹמַר רַק אֲבָל אֲנַחְנוּ חָטָאנוּ יוֹצֵא בָּזֶה יְדֵי וִדּוּי, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁרוֹצֶה לְהִתְוַדּוֹת עוֹד לִפְנֵי ד׳ וְלוֹמַר עַל חֵטְא וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, בִּכְלַל וִדּוּי הוּא וְצָרִיךְ לוֹמַר מְעֻמָּד: **ד יג.** וְאֶפְשָׁר אַף בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים רִאשׁוֹן אֵין צָרִיךְ לְהִתְוַדּוֹת כֵּיוָן שֶׁכְּבָר פִּיֵּס אוֹתוֹ: **יד.** מָגֵן אַבְרָהָם: **ה טו.** דָּגוּל מֵרְבָבָה: **טז.** דַּרְכֵי מֹשֶׁה: **יז.** אֵלִיָּה רַבָּה וּפְרִי מְגָדִים: **ו יח.** פְּרִי מְגָדִים:

לִמְהֵימְנוּתָא, כֵּיוַן דְּאִתְדָּבַק בִּמְהֵימְנוּתָא דָא, אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְאִתְבָּחֲנָא, בְּהַהוּא אֲתַר דְּאִתְבְּחִינוּ אֲבָהָן דִּילֵיהּ דְּעָאלוּ בִשְׁלָם וּנְפָקוּ בִּשְׁלָם.

אָדָם עָאל וְלָא אִסְתַּמַּר, וְאִתְפַּתָּא אֲבַתְרָהּ, וְחָטָא בְּהַהִיא (הושע א) אֵשֶׁת זְנוּנִים, נָחָשׁ קַדְמָאָה. נֹחַ עָאל, וְלָא אִסְתַּמַּר, וְאִתְפַּתָּא אֲבַתְרָהּ, וְחָטָא. דִּכְתִיב (בראשית ט) וַיֵּשְׁתְּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אָהֳלֹה. אַבְרָהָם עָאל וְנָפַק דִּכְתִיב, (בראשית יב) וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה, וּכְתִיב, (בראשית יג) וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרָיִם. יִצְחָק עָאל וְנָפַק, דִּכְתִיב, (בראשית כו) וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים גְּרָרָה, וּכְתִיב, (שם) וַיַּעַל מִשָּׁם בְּאֵר שָׁבַע.

יַעֲקֹב כֵּיוַן דְּעָאל בִּמְהֵימְנוּתָא, אִצְטְרִיךְ לְמֵיעַל מִנְחָתָא לְהַהִיא סִטְרָא, בְּגִין דְּמַאן דְּאִשְׁתְּזִיב מִתַּמָּן, אִיהוּ רְחִימָא וּבְרִירָא דְקֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. מָאי (מה) כְּתִיב, (בראשית כח) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע, סִתְרָא דְרָזָא דִמְהֵימְנוּתָא. וַיֵּלֶךְ חָרָנָה, סִטְרָא (הושע א) דְאֵשֶׁת זְנוּנִים, אִשָּׁה מְנָאֶפֶת.

סִתְרָא דְסִתְרִין, מִגּוֹ דְתוּקְפָא דְטִיהֲרָא דְיִצְחָק (נפק), מִגּוֹ דוּרְדַּיָא דְחַמְרָא, נָפַק חַד נְעִיצוּ קְטִירָא, כָּלִיל חַד דְּכַר וְנוּקְבָא, סוּמְקָא כְוַורְדָא, מִתְפָּרְשָׁן לְכַמָּה סִטְרִין וּשְׁבִילִין. דְּכוּרָא אִקְרֵי סמאל, נוּקְבֵיהּ כְּלִילָא בְּגַוֵּיהּ תָּדִיר. כְּמָה דְאִיהוּ בִסְטַר קְדוּשָׁה, הָכִי נָמֵי בְסִטְרָא אַחֲרָא, דְּכַר וְנוּקְבָא כְלִילָן דָּא בְדָא. נוּקְבָא דִסמאל, נָחָשׁ, אִקְרֵי אֵשֶׁת זְנוּנִים, (בראשית י) קֵץ כָּל בָּשָׂר, קֵץ הַיָּמִים.

תְּרֵין רוּחִין בִּישִׁין מִתְדַּבְּקָן כְּחָדָא, רוּחָא דִדְכוּרָא דַקִּיק. רוּחָא דְנוּקְבָא, בְּכַמָּה אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין מִתְפַּרְשָׁא, וּמִתְדַּבְּקָא בְּהַהוּא רוּחָא דִדְכוּרָא. קַשִּׁיטַת גַּרְמָהּ בְּכַמָּה תַכְשִׁיטִין כְּזוֹנָה, מְרַחֲקָא קָיְימַת בְּרֵישׁ אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין, לְפַתָּאָה בְנֵי נָשָׁא.

שַׁטְיָא דְקָרִיב בַּהֲדָהּ, אַתְקִיפַת בֵּיהּ וְנַשְׁקַת לֵיהּ, מָסְכַת לֵיהּ חַמְרָא דְדוּרְדַיָא, דִּמְרוֹרַת פְּתָנִים. כֵּיוַן דְּשָׁתֵי, אַסְטֵי אֲבַתְרָהּ, לְבָתָר דְּחָמַאת לֵיהּ סָטֵי אֲבַתְרָהּ מֵאוֹרְחָא דִקְשׁוֹט, אַפְשִׁיטַת גַּרְמָהּ מִכָּל אִינּוּן תִּקּוּנִין דְּהֲוַת מִתְתַּקְנָא לְגַבֵּי דְהַהוּא שַׁטְיָא.

תִּקּוּנִין דִּילָהּ, לְפַתָּאָה לִבְנֵי נָשָׁא. שַׂעֲרָהָא מְתַקְנִין סוּמְקָן כְּוַורְדָא, אַנְפָּהָא חִוְורִין וְסוּמְקִין. בְּאוּדְנָהָא תַלְיָין שִׁיתָּא תִקּוּנִין אַטוּנָא דְמִצְרָיִם, תַּלְיָין עַל קַדְלָהָא כָל חֵילֵי דְאַרְעָא דְקָדָם. פִּיהָ מִתְתַּקְנָא בִּפְתִיחוּ דַקִּיק יָאֶה בְתִקּוּנָהָא, לִישָׁנָא חֲדִידָא כְחַרְבָּא, שְׁעִיעָן מִלָּהָא כְמִשְׁחָא. שִׂפְוָוהָא יָאָן סוּמְקִין כְּוַורְדָא, מְתִיקוּ בְכָל מְתִיקוּ דְעַלְמָא, אַרְגְּוִונָא לְבָשַׁת, אִתְתַּקָּנַת בְּאַרְבָּעִין תִּקּוּנִין, חָסֵר חַד.

שַׁטְיָא (דא) סָטֵי אֲבַתְרָהָא, וְשָׁתֵי מִכַּסָּא דְחַמְרָא וְעֲבִיד בָּהּ נִיאוּפִין וְאַסְטֵי אֲבַתְרָהּ. מָה עָבְדַת, שַׁבְקַת לֵיהּ נָאִים בְּעַרְסָא, וְסָלְקַת לְעֵילָּא וְאַלְשִׁינַת עֲלֵיהּ, וְנָטְלָא רְשׁוּ וְנַחֲתָא. אִתְעַר הַהוּא שַׁטְיָא וְחָשַׁב לְחַיְיכָא בַהֲדָהּ כְּקַדְמִיתָא, וְהִיא אַעֲדִיאַת תִּקּוּנָהָא מִינָהּ, וְאִתְהַדְּרַת גִּיבַּר תַּקִּיף קָאִים לְקֳבְלֵיהּ, לָבִישׁ לְבוּשָׁא דְנוּרָא מְלַהֲטָא, בִּדְחִילוּ תַקִּיף מְרַתְתָא גַרְמָא וְנַפְשָׁא עֲרוּמָה. מַלְיָיא דְעַיְינִין דַּחֲלָן, חַרְבָּא שְׁנָנָא בִידֵיהּ (בידה), טִיפִּין מְרִירָן תַּלְיָין מֵהַהוּא חַרְבָּא, קָטִיל לֵיהּ לְהַהוּא שַׁטְיָא, וְאַרְמֵי לֵיהּ

תרגום לשון הזוהר

הַזּוֹ, הֻצְרַךְ לוֹ לְהִבָּחֵן בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁנִּבְחֲנוּ אֲבוֹתָיו, שֶׁנִּכְנְסוּ בְשָׁלוֹם וְיָצְאוּ בְשָׁלוֹם.

אָדָם נִכְנַס וְלֹא נִשְׁמַר, וְהִתְפַּתָּה אַחֲרֶיהָ, וְחָטָא בְּאוֹתָהּ אֵשֶׁת זְנוּנִים, הַנָּחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי. נֹחַ נִכְנַס וְלֹא נִשְׁמַר, וְהִתְפַּתָּה אַחֲרֶיהָ וְחָטָא, שֶׁכָּתוּב וַיֵּשְׁתְּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אָהֳלֹה. אַבְרָהָם נִכְנַס וְיָצָא, שֶׁכָּתוּב וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה, וְכָתוּב וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרָיִם. יִצְחָק נִכְנַס וְיָצָא, שֶׁכָּתוּב וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים גְּרָרָה, וְכָתַב וַיַּעַל מִשָּׁם בְּאֵר שָׁבַע.

יַעֲקֹב, כֵּיוָן שֶׁנִּכְנַס בֶּאֱמוּנָה, הִצְטָרֵךְ לְהַכְנִיס מִנְחָה לַצַּד הַהוּא, מִשּׁוּם שֶׁמִּי שֶׁנִּצַּל מִשָּׁם הוּא אָהוּב וְנִבְחָר שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מַה כָּתוּב? וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע, הַסֵּתֶר שֶׁל סוֹד הָאֱמוּנָה. וַיֵּלֶךְ חָרָנָה – הַצַּד שֶׁל אֵשֶׁת זְנוּנִים, אִשָּׁה מְנָאֶפֶת.

סֵתֶר הַסְּתָרִים מִתּוֹךְ הַתֹּקֶף שֶׁל אוֹרוֹ שֶׁל יִצְחָק [יצא] מִתּוֹךְ שִׁמְרֵי הַיַּיִן, יָצְאָה צוּרָה מֻרְכֶּבֶת אַחַת כּוֹלֶלֶת אֶחָד זָכָר וּנְקֵבָה, אֲדֻמָּה כְּמוֹ שׁוֹשַׁנָּה, נִפְרָדִים לְכַמָּה צְדָדִים וּשְׁבִילִים. הַזָּכָר נִקְרָא סמא"ל, וּנְקֵבָתוֹ כְּלוּלָה בְּתוֹכוֹ תָּמִיד. כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּצַד הַקְּדֻשָּׁה, כָּךְ גַּם בַּצַּד הָאַחֵר זָכָר וּנְקֵבָה כְּלוּלִים זֶה עִם זֶה. הַנְּקֵבָה עִם סמא"ל, נָחָשׁ, נִקְרֵאת אֵשֶׁת זְנוּנִים, קֵץ כָּל בָּשָׂר, קֵץ הַיָּמִים.

שְׁתֵּי רוּחוֹת רָעוֹת נִדְבָּקוֹת יַחַד. רוּחַ הַזָּכָר דַּקָּה. רוּחַ הַנְּקֵבָה בְּכַמָּה דְרָכִים וּשְׁבִילִים נִפְרֶדֶת, וְנִדְבֶּקֶת בְּאוֹתָהּ הָרוּחַ שֶׁל הַזָּכָר. מְקַשֶּׁטֶת אֶת עַצְמָהּ בְּכַמָּה תַכְשִׁיטִים, כְּמוֹ זוֹנָה, מְרֻחֶקֶת, עוֹמֶדֶת בְּרֹאשׁ הַדְּרָכִים וְהַשְּׁבִילִים לְפַתּוֹת בְּנֵי אָדָם.

הַשּׁוֹטֶה שֶׁקָּרֵב אֵלֶיהָ, מַחֲזִיקָה בּוֹ וּמְנַשֶּׁקֶת אוֹתוֹ, מוֹזֶגֶת לוֹ יַיִן הַמְשֻׁמָּר שֶׁל מְרוֹרַת פְּתָנִים. כֵּיוָן שֶׁשּׁוֹתֶה, סוֹטֶה אַחֲרֶיהָ. אַחַר שֶׁרוֹאָה אוֹתוֹ סוֹטֶה אַחֲרֶיהָ מִדֶּרֶךְ הָאֱמֶת, מַפְשִׁיטָה אֶת עַצְמָהּ מִכָּל אוֹתָם הַתִּקּוּנִים שֶׁהָיְתָה מְתֻקֶּנֶת לַשּׁוֹטֶה הַזֶּה.

הַתִּקּוּנִים שֶׁלָּהּ לְפַתּוֹת בְּנֵי אָדָם: שַׂעֲרוֹתֶיהָ מְתֻקָּנִים אֲדֻמִּים כַּשּׁוֹשַׁנָּה, פָּנֶיהָ לְבָנִים וַאֲדֻמִּים, בְּאָזְנֶיהָ תְּלוּיִים שִׁשָּׁה תִקּוּנִים שֶׁל אֲטוֹן מִצְרַיִם, תְּלוּיִים עַל צַוָּארָהּ כָּל חֵילוֹת אֶרֶץ קֶדֶם, פִּיהָ מְתֻקָּן כִּפְתִיחָה דַקָּה יָפָה בְּתִקּוּנֶיהָ, לָשׁוֹן חַדָּה כַּחֶרֶב, דְּבָרֶיהָ חֲלָקִים כַּשֶּׁמֶן, שִׂפְתוֹתֶיהָ יָפוֹת אֲדֻמּוֹת כַּשּׁוֹשַׁנָּה מְתוּקוֹת בְּכָל הַמְּתִיקוּת שֶׁל הָעוֹלָם, לְבוּשָׁהּ אַרְגָּמָן, מְתֻקֶּנֶת בְּאַרְבָּעִים תִּקּוּנִים חָסֵר אֶחָד.

שׁוֹטֶה [זה] שֶׁסּוֹטֶה אַחֲרֶיהָ וְשׁוֹתֶה מִכּוֹס הַיַּיִן וְעוֹשֶׂה עִמָּהּ נִאוּפִים וְסוֹטֶה אַחֲרֶיהָ, מָה הִיא עוֹשָׂה? מַשְׁאִירָה אוֹתוֹ יָשֵׁן בַּמִּטָּה, וְעוֹלָה לְמַעְלָה וּמַלְשִׁינָה עָלָיו, וְנוֹטֶלֶת רְשׁוּת וְיוֹרֶדֶת. מִתְעוֹרֵר הַשּׁוֹטֶה הַהוּא, וְחוֹשֵׁב לִצְחוֹק עִמָּהּ כְּמוֹ בָּרִאשׁוֹנָה, וְהוּא מְסִירָה אֶת תִּקּוּנֶיהָ מִמֶּנָּה, וְחוֹזֶרֶת לְגִבּוֹר חָזָק שֶׁעוֹמֵד כְּנֶגְדּוֹ, לָבוּשׁ בִּלְבוּשׁ שֶׁל אֵשׁ לוֹהֶטֶת, בְּפַחַד חָזָק מְרַתֵּת עַצְמָהּ וְנַפְשָׁהּ עֲרֻמָּה, מְלֵאָה בְּעֵינַיִם מַפְחִידוֹת, חֶרֶב שְׁנוּנָה בְּיָדוֹ [בְּיָדָהּ]. טִפּוֹת מְרִירוֹת תְּלוּיוֹת מֵהַחֶרֶב הַהִיא.

לְגוֹ גֵּיהִנֹּם.

יַעֲקֹב נָחַת לְגַבָּהּ, וְאֲזַל לְאַתְרָהּ. שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּלֶךְ חָרָנָה, וְחָמָא כָּל תִּקּוּן בֵּיתָא, וְאִשְׁתְּזִיב מִינָהּ. דְּכוּרָא דִילָהּ סמאל, אַבְאִישׁ קַמֵּיהּ, וְנָחַת לְאַגְחָא בֵּיהּ קְרָבָא וְלָא יְכִיל לֵיהּ, דִּכְתִּיב, (בראשית לב) וַיֵּאָבֶק אִישׁ עִמּוֹ וְגוֹ'. כְּדֵין אִשְׁתְּזִיב מִכֹּלָּא, וְאִשְׁתְּלִים בִּשְׁלִימוּ וְאִסְתַּלַּק בְּדַרְגָּא שְׁלִים וְאִתְקְרֵי יִשְׂרָאֵל. כְּדֵין סָלִיק בְּדַרְגָּא עִלָּאָה וְאִשְׁתְּלִים בְּכֹלָּא, וְהֲוָה עַמּוּדָא דְאֶמְצָעִיתָא, וְעֲלֵיהּ כְּתִיב, (שמות כו) וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֹן וְגוֹ'.

מַהוּ (בראשית לב) וַיִּגַּע בְּכַף יְרֵכוֹ, לֵיהּ לָא יְכִיל, אֲבָל נָגַע בְּכַף יְרֵכוֹ, דְּאִינְהוּ נָדָב וַאֲבִיהוּא, דְּנָפְקוּ מִן יַרְכוֹ דְאַהֲרֹן, (ס"א בְּסִיבַּת אֵשׁ זָרָה. וְהָא אִתְעָרוּ לִשְׁמֹרְךָ מְאִשָּׁה זָרָה וגו', וְתִפְסָה לוֹן בִּרְשׁוּתָהָא, תָּא חֲזֵי, מָה כְּתִיב בְּיַעֲקֹב שְׁלֵימָא) (וְעַל יַעֲקֹב כְּתִיב) וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מַבְרִחַ מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה.

וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה. (בראשית כח) חֶלְמָא, מַדְרֵגָא שְׁתִיתָאָה מֵאִינוּן דַּרְגִּין תְּרֵין דִּנְבוּאָה, עַד הַהוּא דַרְגָּא, שִׁית דַּרְגִּין אִינּוּן, וְעַל דָּא, חֶלְמָא חַד מִשִּׁתִּין דַּרְגִּין דִּנְבוּאָה. סֻלָּם, חָמָא בְּנוֹי דְּזַמִּינִין לְקַבְּלָא אוֹרַיְיתָא, בְּטוּרָא דְסִינַי. סֻלָּם דָּא סִינַי. (ס"א בְּגִימַטְרִיָּא) בְּגִין דְּאִיהוּ נָעִיץ בְּאַרְעָא, וְחָשִׁיב בִּסְלִיקוּ לִשְׁמַיָּא. וְכָל רְתִיכִין (קַדִּישִׁין) וּמַשִּׁרְיָין עִלָּאִין, כֻּלְּהוּ נָחֲתֵי (נָחֲתוּ) תַּמָּן בַּהֲדֵי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד יָהִיב לוֹן אוֹרַיְיתָא.

וְכֹלָּא חָמָא. חָמָא מַטטרון, סָבָא דְבֵיתָא, דְּשַׁלִּיט בְּכָל דִילֵיהּ. דְּאִיהוּ קָאֵי בְשָׁלְטָנוּ עַל (הָאי) עַלְמָא. בְּשָׁלְטָנוּ בְּשֵׁם שד"י. וְסָלִיק לְעֵילָּא, בִּסְלִיקוּ דִשְׁמָא דְמָרֵיהּ הוי"ה, אֲתַר דְּיַעֲקֹב

תרגום לשון הזוהר

הוֹרֵג אֶת הַשּׁוֹטֶה הַהוּא, וְזוֹרֵק אוֹתוֹ לְתוֹךְ גֵּיהִנֹּם.

יַעֲקֹב יָרַד אֵלֶיהָ וְהָלַךְ לִמְקוֹמָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּלֶךְ חָרָנָה, וְרָאָה אֶת כָּל תִּקּוּן הַבַּיִת, וְנִצַּל מִמֶּנָּה. הַזָּכָר שֶׁלָּהּ סמא"ל, הֵרַע לְפָנָיו, וְיָרַד לַעֲרֹךְ בּוֹ קְרָב וְלֹא יָכֹל לוֹ, שֶׁכָּתוּב וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ וְגוֹ'. אֲזַי נִצַּל מִן הַכֹּל, וְהִשְׁתַּלֵּם בִּשְׁלֵמוּת, וְהִתְעַלָּה בְּדַרְגָּה שְׁלֵמָה וְנִקְרָא יִשְׂרָאֵל. אָז עָלָה לְדַרְגָּה עֶלְיוֹנָה וְנִשְׁלַם בַּכֹּל וְנִהְיָה הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, וְעָלָיו כָּתוּב וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֹן וְגוֹ'.

מַהוּ וַיִּגַּע בְּכַף יְרֵכוֹ? לוֹ לֹא יָכֹל, אֲבָל נָגַע בְּכַף יְרֵכוֹ שֶׁהֵם נָדָב וַאֲבִיהוּא שֶׁיָּצְאוּ מִירֵכוֹ שֶׁל אַהֲרֹן, [בְּסִבַּת אֵשׁ זָרָה. וַהֲרֵי הִתְעוֹרְרוּ לִשְׁמָרְךָ מֵאִשָּׁה זָרָה וְגוֹ', וְתִפְסָה אוֹתָם בִּרְשׁוּתָהּ. בֹּא רְאֵה מָה כָּתוּב בְּיַעֲקֹב הַשָּׁלֵם] [וְעַל יַעֲקֹב כָּתוּב] וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מַבְרִחַ מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה.

וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה. הַחֲלוֹם, הַמַּדְרֵגָה הַשִּׁשִּׁית מֵאוֹתָן שְׁתֵּי דַרְגוֹת הַנְּבוּאָה עַד אוֹתָהּ הַדַּרְגָּה, הֵן שֵׁשׁ דַּרְגוֹת, וְעַל כֵּן הַחֲלוֹם אֶחָד מִשִּׁשִּׁים דַּרְגוֹת שֶׁל נְבוּאָה. סֻלָּם, רָאָה אֶת בָּנָיו שֶׁעֲתִידִים לְקַבֵּל תּוֹרָה בְּהַר סִינַי. סֻלָּם זֶה סִינַי [בְּגִימַטְרִיָּא], מִשּׁוּם שֶׁהוּא נָעוּץ בָּאָרֶץ וְחוֹשֵׁב בַּעֲלִיָּה לַשָּׁמַיִם, וְכָל הַמֶּרְכָּבוֹת [הַקְּדוֹשׁוֹת] וְהַמַּחֲנוֹת הָעֶלְיוֹנִים, כֻּלָּם יוֹרְדִים [יָרְדוּ] לְשָׁם עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּשֶׁנָּתַן לָהֶם אֶת הַתּוֹרָה.

וְהַכֹּל רָאָה. רָאָה אֶת מטטרו"ן זְקֵן הַבַּיִת שֶׁשּׁוֹלֵט

אִשְׁתַּלִּים בֵּיהּ לְבָתָר. וְרֹאשׁוֹ, דְּשֵׁם שַׁדַּי, אִיהוּ י', וְדָא מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה. כֵּיוַן דְּמָטֵי וְסָלִיק אֶת דָּא, לְהַהוּא אֲתַר, אִשְׁתְּלִים וְאִתְקְרֵי בְּהַהוּא שְׁמָא דְמָארֵיהּ הוי"ה.

וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ, (בראשית כח) אִינּוּן מַלְאָכִין קַדִּישִׁין, דִּקְרֵבִין לְמַלְכוּתָא סָלְקִין, וְאִינּוּן אַחֲרַנִּין דְּלָא קְרֵבִין הֵם נָחֲתֵי. וְתוּ, בּוֹ סָלְקֵי וְנָחֲתֵי, כַּד אִיהוּ סָלִיק, סָלְקִין בַּהֲדֵיהּ, כַּד נָחִית, נָחֲתִין בַּהֲדֵיהּ. מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים, תְּרֵיסַר מַרְגְּלִיטָאן טָבָאן, וְאִינּוּן, מִיכָאֵל, קדמיאל, פדאל, גבריאל, צדקיאל, חסדיאל, רפאל, רזיאל, סטורי"ה, נוריאל. יפיאל, ענאל, אַלְפֵי שִׁנְאָן, שִׁנְאָ"ן, שׁוֹ"ר, נֶשֶׁ"ר, אַרְיֵ"ה, ן' אָדָם כָּלִיל דְּכַר וְנוּקְבָא. וְאִינּוּן סָלְקֵי, כַּד אִיהוּ סָלִיק, וְאִלֵּין נַחֲתֵי, כַּד אִיהוּ נָחִית.

וְתוּ, כָּל אִינּוּן דְּשָׁלְטֵי בְשָׁלְטָנוּ דְּהַאי עַלְמָא, עַל יְדֵיהּ סָלְקִין, וְכָל אִינּוּן דְּנָחֲתֵי עַל יְדֵיהּ נָחֲתֵי, כֻּלְּהוּ בְּהַאי סֻלָּם. הוי"ה שָׁלְטָא עַל כֹּלָּא, דִּכְתִּיב, (בראשית כח) וְהִנֵּה ה' נִצָּב עָלָיו. כַּד אִתְעַר, כְּתִיב, (בראשית כח) אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמָיִם. בֵּית אֱלֹהִים וַדַּאי. וְאִיהוּ תַרְעָא לְאָעֳלָא לְגוֹ, דִּכְתִּיב, (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ. זֶה הַשַּׁעַר לַה'. זֶה שַׁעַר הַשָּׁמַיִם כֹּלָּא חַד.

וַיַּרְא וְהִנֵּה בְאֵר בַּשָּׂדֶה וְהִנֵּה שָׁם שְׁלֹשָׁה עֶדְרֵי צֹאן רוֹבְצִים עָלֶיהָ. (בראשית כט) בְּאֵר, דַּרְגָּא דְאַדּוֹן כָּל הָאָרֶץ. בַּשָּׂדֶה, חֲקַל תַּפּוּחִין קַדִּישִׁין. שְׁלֹשָׁה עֶדְרֵי צֹאן, תְּלַת דַּרְגִּין עִלָּאִין

תרגום לשון הזוהר

בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ, שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּשִׁלְטוֹן עַל הָעוֹלָם [הַזֶּה], בְּשִׁלְטוֹן שֶׁל שֵׁם שַׁדַּ"י. וְעוֹלֶה לְמַעְלָה בַּעֲלִיַּת שֵׁם רִבּוֹנוֹ הוי"ה, הַמָּקוֹם שֶׁיַּעֲקֹב הֻשְׁלַם בּוֹ לְאַחַר מִכֵּן. וְרֹאשׁוֹ שֶׁל שֵׁם שַׁדַּ"י הוּא י', וְזֶה מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעָה וְעָלְתָה הָאוֹת הַזּוֹ לַמָּקוֹם הַהוּא, הֻשְׁלַם וְנִקְרָא בְּאוֹתוֹ שֵׁם שֶׁל רִבּוֹנוֹ הוי"ה.

וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. אוֹתָם הַמַּלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁקְּרוֹבִים לַמַּלְכוּת עוֹלִים, וְאוֹתָם הָאֲחֵרִים שֶׁאֵינָם קְרוֹבִים יוֹרְדִים. וְעוֹד, בּוֹ הֵם עוֹלִים וְיוֹרְדִים. כְּשֶׁהוּא עוֹלֶה, עוֹלִים עִמּוֹ. כְּשֶׁהוּא יוֹרֵד, יוֹרְדִים עִמּוֹ. מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים – שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מַרְגָּלִיּוֹת טוֹבוֹת, וְהֵן: מיכא"ל, קדמיא"ל, פדא"ל, גבריא"ל, צדקיא"ל, חסדיא"ל, רפא"ל, רזיא"ל, סטורי"ה, נוריא"ל, יפיא"ל, ענא"ל. אַלְפֵי שִׁנְאָן, שִׁנְאָ"ן – שׁוֹ"ר נֶשֶׁ"ר אַרְיֵ"ה. ן' אָדָם, כּוֹלֵל זָכָר וּנְקֵבָה. וְהֵם עוֹלִים כְּשֶׁהוּא עוֹלֶה, וְאֵלּוּ יוֹרְדִים כְּשֶׁהוּא יוֹרֵד.

וְעוֹד, כָּל אוֹתָם שֶׁשּׁוֹלְטִים בְּשִׁלְטוֹן הָעוֹלָם הַזֶּה עוֹלִים עַל יָדוֹ, וְכָל אוֹתָם שֶׁיּוֹרְדִים יוֹרְדִים עַל יָדוֹ, כֻּלָּם בַּסֻּלָּם הַזֶּה. הוי"ה שׁוֹלֵט עַל הַכֹּל, שֶׁכָּתוּב וְהִנֵּה ה' נִצָּב עָלָיו. כְּשֶׁהִתְעוֹרֵר, כָּתוּב אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמָיִם. בֵּית אֱלֹהִים וַדַּאי, וְהוּא הַשַּׁעַר לְהִכָּנֵס פְּנִימָה, שֶׁכָּתוּב (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אָבוֹא בָם אוֹדֶה יָהּ זֶה הַשַּׁעַר לַה'. זֶה שַׁעַר הַשָּׁמַיִם הַכֹּל אֶחָד.

וַיַּרְא וְהִנֵּה בְאֵר בַּשָּׂדֶה וְהִנֵּה שָׁם שְׁלֹשָׁה עֶדְרֵי צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ. בְּאֵר – הַדַּרְגָּה שֶׁל אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. בַּשָּׂדֶה – שְׂדֵה הַתַּפּוּחִים הַקְּדוֹשִׁים. שְׁלֹשָׁה עֶדְרֵי צֹאן – שָׁלֹשׁ דְּרָגוֹת עֶלְיוֹנוֹת

לעמוד הבא

שְׁאוֹן גַּלֵּיהֶם וַהֲמוֹן לְאֻמִּים׃ ט וַיִּירְאוּ | יֹשְׁבֵי קְצָוֹת מֵאוֹתֹתֶיךָ מוֹצָאֵי־בֹקֶר וָעֶרֶב תַּרְנִין׃ י פָּקַדְתָּ הָאָרֶץ וַתְּשֹׁקְקֶהָ רַבַּת תַּעְשְׁרֶנָּה פֶּלֶג אֱלֹהִים מָלֵא מָיִם תָּכִין דְּגָנָם כִּי־כֵן תְּכִינֶהָ׃ יא תְּלָמֶיהָ רַוֵּה נַחֵת גְּדוּדֶיהָ בִּרְבִיבִים תְּמֹגְגֶנָּה צִמְחָהּ תְּבָרֵךְ׃ יב עִטַּרְתָּ שְׁנַת טוּבָתֶךָ וּמַעְגָּלֶיךָ יִרְעֲפוּן דָּשֶׁן׃ יג יִרְעֲפוּ נְאוֹת מִדְבָּר וְגִיל גְּבָעוֹת תַּחְגֹּרְנָה׃ יד לָבְשׁוּ כָרִים | הַצֹּאן וַעֲמָקִים יַעַטְפוּ־בָר יִתְרוֹעֲעוּ אַף־יָשִׁירוּ׃

יב לחודש

יום ראשון

סו א לַמְנַצֵּחַ שִׁיר מִזְמוֹר הָרִיעוּ לֵאלֹהִים כָּל־הָאָרֶץ׃ ב זַמְּרוּ כְבוֹד־שְׁמוֹ שִׂימוּ כָבוֹד תְּהִלָּתוֹ׃ ג אִמְרוּ לֵאלֹהִים מַה־נּוֹרָא מַעֲשֶׂיךָ בְּרֹב עֻזְּךָ יְכַחֲשׁוּ לְךָ אֹיְבֶיךָ׃ ד כָּל־הָאָרֶץ | יִשְׁתַּחֲווּ לְךָ וִיזַמְּרוּ־לָךְ יְזַמְּרוּ שִׁמְךָ סֶלָה׃ ה לְכוּ וּרְאוּ מִפְעֲלוֹת אֱלֹהִים נוֹרָא עֲלִילָה עַל־בְּנֵי אָדָם׃ ו הָפַךְ יָם | לְיַבָּשָׁה בַּנָּהָר יַעַבְרוּ בְרָגֶל שָׁם נִשְׂמְחָה־בּוֹ׃ ז מֹשֵׁל בִּגְבוּרָתוֹ | עוֹלָם עֵינָיו בַּגּוֹיִם תִּצְפֶּינָה הַסּוֹרְרִים | אַל־יָרִימוּ יָרוּמוּ לָמוֹ סֶלָה׃ ח בָּרְכוּ עַמִּים | אֱלֹהֵינוּ וְהַשְׁמִיעוּ קוֹל תְּהִלָּתוֹ׃ ט הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא־נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ׃ י כִּי־בְחַנְתָּנוּ אֱלֹהִים צְרַפְתָּנוּ כִּצְרָף־כָּסֶף׃ יא הֲבֵאתָנוּ בַמְּצוּדָה שַׂמְתָּ מוּעָקָה בְמָתְנֵינוּ׃ יב הִרְכַּבְתָּ אֱנוֹשׁ לְרֹאשֵׁנוּ בָּאנוּ־בָאֵשׁ וּבַמַּיִם וַתּוֹצִיאֵנוּ לָרְוָיָה׃ יג אָבוֹא בֵיתְךָ בְעוֹלוֹת אֲשַׁלֵּם לְךָ נְדָרָי׃ יד אֲשֶׁר־פָּצוּ שְׂפָתָי וְדִבֶּר־פִּי בַּצַּר־לִי׃ טו עֹלוֹת מֵחִים אַעֲלֶה־לָּךְ עִם־קְטֹרֶת אֵילִים אֶעֱשֶׂה בָקָר עִם־עַתּוּדִים סֶלָה׃ טז לְכוּ־שִׁמְעוּ וַאֲסַפְּרָה כָּל־יִרְאֵי אֱלֹהִים אֲשֶׁר עָשָׂה לְנַפְשִׁי׃ יז אֵלָיו פִּי־קָרָאתִי וְרוֹמַם תַּחַת לְשׁוֹנִי׃ יח אָוֶן אִם־רָאִיתִי בְלִבִּי לֹא יִשְׁמַע | אֲדֹנָי׃ יט אָכֵן שָׁמַע אֱלֹהִים הִקְשִׁיב בְּקוֹל תְּפִלָּתִי׃ כ בָּרוּךְ אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא־הֵסִיר תְּפִלָּתִי וְחַסְדּוֹ מֵאִתִּי׃

סז א לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת מִזְמוֹר שִׁיר׃ ב אֱלֹהִים יְחָנֵּנוּ וִיבָרְכֵנוּ יָאֵר פָּנָיו אִתָּנוּ סֶלָה׃ ג לָדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ בְּכָל־גּוֹיִם יְשׁוּעָתֶךָ׃ ד יוֹדוּךָ עַמִּים | אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם׃ ה יִשְׂמְחוּ וִירַנְּנוּ לְאֻמִּים כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִישֹׁר וּלְאֻמִּים | בָּאָרֶץ תַּנְחֵם סֶלָה׃ ו יוֹדוּךָ עַמִּים | אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם׃ ז אֶרֶץ נָתְנָה יְבוּלָהּ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ׃ ח יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וְיִירְאוּ אוֹתוֹ כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ׃

סח א לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד מִזְמוֹר שִׁיר׃ ב יָקוּם אֱלֹהִים יָפוּצוּ אוֹיְבָיו וְיָנוּסוּ מְשַׂנְאָיו מִפָּנָיו׃ ג כְּהִנְדֹּף עָשָׁן תִּנְדֹּף כְּהִמֵּס דּוֹנַג מִפְּנֵי־אֵשׁ יֹאבְדוּ רְשָׁעִים מִפְּנֵי אֱלֹהִים׃ ד וְצַדִּיקִים יִשְׂמְחוּ יַעַלְצוּ לִפְנֵי אֱלֹהִים וְיָשִׂישׂוּ בְשִׂמְחָה׃ ה שִׁירוּ | לֵאלֹהִים זַמְּרוּ שְׁמוֹ סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו׃ ו אֲבִי יְתוֹמִים וְדַיַּן אַלְמָנוֹת אֱלֹהִים בִּמְעוֹן קָדְשׁוֹ׃ ז אֱלֹהִים | מוֹשִׁיב יְחִידִים | בַּיְתָה מוֹצִיא אֲסִירִים בַּכּוֹשָׁרוֹת אַךְ סוֹרְרִים שָׁכְנוּ צְחִיחָה׃ ח אֱלֹהִים בְּצֵאתְךָ לִפְנֵי עַמֶּךָ בְּצַעְדְּךָ בִישִׁימוֹן סֶלָה׃ ט אֶרֶץ רָעָשָׁה | אַף־שָׁמַיִם נָטְפוּ מִפְּנֵי אֱלֹהִים זֶה סִינַי מִפְּנֵי אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ י גֶּשֶׁם נְדָבוֹת תָּנִיף אֱלֹהִים נַחֲלָתְךָ וְנִלְאָה אַתָּה כוֹנַנְתָּהּ׃ יא חַיָּתְךָ יָשְׁבוּ־בָהּ תָּכִין בְּטוּבָתְךָ לֶעָנִי אֱלֹהִים׃ יב אֲדֹנָי יִתֶּן־אֹמֶר הַמְבַשְּׂרוֹת צָבָא רָב׃ יג מַלְכֵי צְבָאוֹת יִדֹּדוּן יִדֹּדוּן וּנְוַת־בַּיִת תְּחַלֵּק שָׁלָל׃ יד אִם־תִּשְׁכְּבוּן בֵּין שְׁפַתָּיִם כַּנְפֵי יוֹנָה נֶחְפָּה בַכֶּסֶף וְאֶבְרוֹתֶיהָ בִּירַקְרַק חָרוּץ׃ טו בְּפָרֵשׂ שַׁדַּי מְלָכִים בָּהּ תַּשְׁלֵג בְּצַלְמוֹן׃ טז הַר־אֱלֹהִים הַר־בָּשָׁן הַר גַּבְנֻנִּים הַר־בָּשָׁן׃ יז לָמָּה | תְּרַצְּדוּן הָרִים גַּבְנֻנִּים הָהָר חָמַד אֱלֹהִים לְשִׁבְתּוֹ אַף־יְהוָה יִשְׁכֹּן לָנֶצַח׃ יח רֶכֶב אֱלֹהִים רִבֹּתַיִם אַלְפֵי שִׁנְאָן אֲדֹנָי בָם סִינַי בַּקֹּדֶשׁ׃ יט עָלִיתָ לַמָּרוֹם | שָׁבִיתָ שֶׁבִי לָקַחְתָּ מַתָּנוֹת בָּאָדָם וְאַף סוֹרְרִים לִשְׁכֹּן | יָהּ אֱלֹהִים׃ כ בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם | יוֹם יַעֲמָס־לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה׃ כא הָאֵל | לָנוּ אֵל לְמוֹשָׁעוֹת וְלֵיהוִה קרי וְלֵאלֹהִים אֲדֹנָי לַמָּוֶת תּוֹצָאוֹת׃ כב אַךְ־אֱלֹהִים יִמְחַץ רֹאשׁ אֹיְבָיו קָדְקֹד שֵׂעָר מִתְהַלֵּךְ בַּאֲשָׁמָיו׃ כג אָמַר אֲדֹנָי מִבָּשָׁן אָשִׁיב אָשִׁיב מִמְּצֻלוֹת יָם׃ כד לְמַעַן | תִּמְחַץ רַגְלְךָ בְּדָם לְשׁוֹן כְּלָבֶיךָ מֵאֹיְבִים מִנֵּהוּ׃ כה רָאוּ הֲלִיכוֹתֶיךָ אֱלֹהִים הֲלִיכוֹת אֵלִי מַלְכִּי בַקֹּדֶשׁ׃ כו קִדְּמוּ שָׁרִים אַחַר נֹגְנִים בְּתוֹךְ עֲלָמוֹת תּוֹפֵפוֹת׃ כז בְּמַקְהֵלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים אֲדֹנָי מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל׃ כח שָׁם בִּנְיָמִן | צָעִיר רֹדֵם שָׂרֵי יְהוּדָה רִגְמָתָם שָׂרֵי זְבֻלוּן שָׂרֵי נַפְתָּלִי׃ כט צִוָּה אֱלֹהֶיךָ עֻזֶּךָ עוּזָּה אֱלֹהִים זוּ פָּעַלְתָּ לָּנוּ׃ ל מֵהֵיכָלֶךָ עַל־יְרוּשָׁלָם לְךָ יוֹבִילוּ מְלָכִים שָׁי׃ לא גְּעַר חַיַּת קָנֶה עֲדַת אַבִּירִים | בְּעֶגְלֵי עַמִּים מִתְרַפֵּס בְּרַצֵּי־כָסֶף בִּזַּר עַמִּים קְרָבוֹת יֶחְפָּצוּ׃ לב יֶאֱתָיוּ חַשְׁמַנִּים מִנִּי מִצְרָיִם כּוּשׁ תָּרִיץ יָדָיו לֵאלֹהִים׃ לג מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ שִׁירוּ לֵאלֹהִים זַמְּרוּ אֲדֹנָי סֶלָה׃ לד לָרֹכֵב בִּשְׁמֵי שְׁמֵי־קֶדֶם הֵן יִתֵּן בְּקוֹלוֹ קוֹל עֹז׃ לה תְּנוּ עֹז לֵאלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ וְעֻזּוֹ בַּשְּׁחָקִים׃ לו נוֹרָא אֱלֹהִים | מִמִּקְדָּשֶׁיךָ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נֹתֵן | עֹז וְתַעֲצֻמוֹת לָעָם בָּרוּךְ אֱלֹהִים׃

יג לחודש

יום שני

סט א לַמְנַצֵּחַ | עַל־שׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד׃ ב הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהִים כִּי בָאוּ מַיִם עַד־נָפֶשׁ׃ ג טָבַעְתִּי | בִּיוֵן מְצוּלָה וְאֵין

לקוטי מוהר"ן לְהַמְשִׁיךְ שָׁלוֹם יד יט

וְאִי אֶפְשָׁר לָבוֹא לְהִתְעוֹרְרוּת הַתְּשׁוּבָה, הֵן לְרִשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, הֵן לַגֵּרִים, אֶלָּא עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה, שֶׁמְּאִירִין לָהֶם אֶל מָקוֹם שֶׁהֵם שָׁם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: יְפוּצוּ וְכוּ' חוּצָה. חוּצָה דַּיְקָא, כִּי הַתּוֹרָה הֵם שִׁשִּׁים רִבּוֹא אוֹתִיּוֹת, כְּנֶגֶד שִׁשִּׁים רִבּוֹא נְשָׁמוֹת, וְיֵשׁ לְכָל הַנְּשָׁמוֹת שֹׁרֶשׁ לְמַעְלָה בַּמַּחֲשָׁבָה דְּקְדֻשָּׁה־בְּרִיךְ־הוּא, כִּי יִשְׂרָאֵל עָלוּ בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה (כ"ר פרשה א). וְעַל־יְדֵי זִוּוּג הַנְּשָׁמוֹת נִבְרָאִים נְשָׁמוֹת גֵּרִים (ב), וּכְשֶׁנִּתְעוֹרְרִים הַנְּשָׁמוֹת עַל־יְדֵי אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁהוֹצִיא מִפִּיו וּמִתְנוֹצְצִים זֶה לָזֶה, זֶה בְּחִינַת זִוּוּג, שֶׁזֶּה מְקַבֵּל הָאָרָה מִזֶּה, וְעַל־יְדֵי הַזִּוּוּג שֶׁל הִתְנוֹצְצוּת הַנְּשָׁמוֹת שֶׁבְּמַחֲשָׁבָה, נִבְרָאִים נְשָׁמוֹת גֵּרִים. גַּם הַפּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, כָּל זְמַן שֶׁשֵּׁם יִשְׂרָאֵל נִקְרָא עֲלֵיהֶם (כִּי נִקְרָא פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, נִמְצָא שֶׁשֵּׁם יִשְׂרָאֵל נִקְרָא עַל־כָּל־פָּנִים עֲלֵיהֶם עֲדַיִן, מֵאַחַר שֶׁנִּקְרָא פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל), אַף־עַל־פִּי שֶׁחָטָא, יִשְׂרָאֵל הוּא (סנהדרין מד:); יֵשׁ לוֹ אֲחִיזָה וְשֹׁרֶשׁ בְּמַחֲשָׁבָה עֶלְיוֹנָה, וְעַל־יְדֵי הַהִתְנוֹצְצוּת הִתְנוֹצְצוּת גַּם שֹׁרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ בֵּין שְׁאָר הַשָּׁרָשִׁים, וּמִגִּיעַ הָאָרָה לָזֶה הַפּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל מִשֹּׁרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ, וְעַל־יְדֵי הָאָרָה הַזֹּאת חוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה:

ד וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (נדרים פא.): מִפְּנֵי מָה תַּלְמִידֵי־חֲכָמִים אֵין בְּנֵיהֶם תַּלְמִידֵי־חֲכָמִים - מִפְּנֵי שֶׁלֹּא בֵּרְכוּ בַּתּוֹרָה תְּחִלָּה; שֶׁצָּרִיךְ כָּל אָדָם, וּבִפְרָט תַּלְמִיד־חָכָם, לְבָרֵךְ וּלְהָאִיר בִּלְמוּד תּוֹרָתוֹ בְּשֹׁרֶשׁ הַנְּשָׁמוֹת, הֵינוּ בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה, כִּי שָׁם שָׂרְשָׁנוּ. נִמְצָא, כְּשֶׁמַּבִּיא הָאָרָה וּבְרָכָה לְתוֹךְ תְּחִלַּת הַמַּחֲשָׁבָה, וְעַל־יְדֵי מִתְנוֹצְצִין וּמִתְבָּרְכִין הַנְּשָׁמוֹת, נִמְצָא, כְּשֶׁמַּמְשִׁיךְ נְשָׁמָה לִבְנוֹ, בְּוַדַּאי הוּא מַמְשִׁיךְ נְשָׁמָה בְּהִירָה וְזַכָּה, וְעַל־יְדֵי־זֶה גַּם בְּנוֹ יִהְיֶה תַּלְמִיד־חָכָם. אֲבָל כְּשֶׁאֵין מֵאִיר וּמְבָרֵךְ אֶת הַתְּחִלָּה עַל־יְדֵי לִמּוּדוֹ, אֲזַי, כְּשֶׁמַּמְשִׁיךְ נְשָׁמָה לִבְנוֹ, הַנְּשָׁמָה הִיא בִּבְחִינַת (שיר־השירים ח): אֲנִי יְשֵׁנָה, וְאִינָהּ מְאִירָה, מִפְּנֵי זֶה לֹא יִהְיֶה בְּנוֹ תַּלְמִיד־חָכָם. וְזֶה: מִפְּנֵי שֶׁלֹּא בֵּרְכוּ בַּתּוֹרָה תְּחִלָּה, הֵינוּ שֹׁרֶשׁ הַנְּשָׁמוֹת, בִּבְחִינַת יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה:

ה וְאֵין אָדָם זוֹכֶה לַתּוֹרָה אֶלָּא עַל־יְדֵי שִׁפְלוּת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (עירובין נד.): וּמִמִּדְבָּר מַתָּנָה - שֶׁיִּשְׁתַּבֵּר נַפְשׁוֹתָיו מֵאַרְבַּע בְּחִינוֹת שִׁפְלוּת, כִּי צָרִיךְ הָאָדָם לְהַקְטִין אֶת עַצְמוֹ לִפְנֵי גְּדוֹלִים מִמֶּנּוּ וְלִפְנֵי בְּנֵי־אָדָם כְּעֶרְכּוֹ וְלִפְנֵי קְטַנִּים מִמֶּנּוּ, וְלִפְעָמִים שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ קָטָן שֶׁבְּקְטַנִּים, וְצָרִיךְ לְהַקְטִין אֶת עַצְמוֹ בְּנֶגֶד מַדְרֵגַת עַצְמוֹ, וִידֻעָה בְּעֵינָיו שֶׁהוּא לְמַטָּה מִמַּדְרֵגָתוֹ, בִּבְחִינַת (שמות טז): שְׁבוּ אִישׁ תַּחְתָּיו:

וְזֶה שֶׁאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: **לְדִידִי חֲזֵי לִי אוּרְזִילָא בַּר יוֹמָא, דַּהֲווֹי כָּהֵר תָּבוֹר. וְהַר תָּבוֹר כַּמָּה הֲווֹי, אַרְבָּעָה פַּרְסֵי. וּבֵי מַשְׁכָּא דְּצוֹאֲרָה תְּלָתָא פַּרְסֵי, וּבֵי מַרְבַּעְתָּא דְּרֵישֵׁהּ פַּרְסָא וּפַלְגָא. וְרָמָא כּוּפְתָּא וְסָכְרָא לְיַרְדְּנָא:**

רַשְׁ"ם:

אוּרְזִילָא בַּר יוֹמָא. רְאֵם בֶּן יוֹם אֶחָד, דְּאוֹתוֹ הַיּוֹם נוֹלַד: **כְּהַר תָּבוֹר.** כֵּן הָיָה גָּדוֹל: **בֵּי מַרְבַּעְתָּא דְּרֵישֵׁהּ.** מְקוֹם הַנַּחַת רֹאשׁוֹ, כְּשֶׁשּׁוֹכֵב עַל הַקַּרְקַע: **רָמָא כּוּפְתָּא.** הַטִּיל רַעְיוֹ: **סַכְרָא.** הֶרְעִי לְיַרְדְּנָא לְפִי שָׁעָה, עַד שֶׁמִּסְתַּמְּסוּהוּ הַמַּיִם מֵעַט מֵעַט:

(ב) עיין זוהר שלח דף קס"ח ע"א.

אוּרְזִילָא בַּר יוֹמָא - הֵינוּ בְּחִינַת כְּבוֹד, שֶׁהוּא בָּעִבּוּ"ם בְּזִילוּתָא, וְזֶה **אוּר זִילָא.** אוּר הֵינוּ בְּחִינַת כָּבוֹד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: וְהָאָרֶץ הֵאִירָה מִכְּבוֹדוֹ. וְלָמָּה נִקְרָא **בַּר יוֹמָא** - כִּי לֹא יִתְגַּלֶּה הַכָּבוֹד אֶלָּא בְּבְחִינַת מְשִׁיחֵנוּ, וּכְתִיב בֵּהּ: אֵימָתַי יָבוֹא מַר - הַיּוֹם; הַיּוֹם אִם בְּקוֹלוֹ תִּשְׁמָעוּ (כמשארז"ל פנחדרין צח:); וּבְכָל יוֹם מוּכָן הַכָּבוֹד לָצֵאת מִזִּילוּתָא:

וַהֲוָה כָּהֵר תָּבוֹר - שֶׁרָאָה, שֶׁהַעֲלָאַת הַכָּבוֹד תָּלוּי בָּזֶה שֶׁאָדָם מְשַׁבֵּר גַּאֲוָתוֹ; כְּפִי הִשְׁתַּבְּרוּת גַּאֲוָתוֹ, כֵּן הוּא הַעֲלָאַת הַכָּבוֹד, כִּי כְּבוֹדוֹ נִתְעַלֶּה עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה כַּנַּ"ל, וְאֵין אָדָם זוֹכֶה לַתּוֹרָה אֶלָּא עַל־יְדֵי שִׁפְלוּת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: וּמִמִּדְבָּר מַתָּנָה. וְזֶה: **הַר תָּבוֹר** - הַר לְשׁוֹן גְּדֻלּוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים ל): הֶעֱמַדְתָּ לְהָרְרִי עֹז, וְתָבוֹר לְשׁוֹן שְׁבִירָה:

וְהַר תָּבוֹר כַּמָּה הֲווֹ אַרְבַּע פַּרְסֵי - הֵינוּ אַרְבַּע בְּחִינוֹת שִׁפְלוּת הַנַּ"ל, שָׁצָרִיךְ לְהַקְטִין לִפְנֵי צַדִּיקִים, בֵּינוֹנִים, רְשָׁעִים, וְלִפְנֵי מַדְרֵגַת עַצְמוֹ, וְשֶׁיִּדְמֶה בְּעֵינָיו כְּאִלּוּ לֹא בָּא עֲדַיִן לִפְנֵי מַדְרֵגָתוֹ שֶׁהוּא בָּהּ. וְזֶה: הַר תָּבוֹר אַרְבַּע פַּרְסֵי - שֶׁשִּׁבִירַת הַגְּדֻלּוּת הֵם בְּאַרְבַּע בְּחִינוֹת הַנַּ"ל:

וּמַשְׁכָּא דְּצוֹאֲרֵהּ תְּלָתָא פַּרְסֵי - זֶה בְּחִינַת הַדְּבָרִים שֶׁדָּרֶךְ בְּנֵי־אָדָם לְהִתְגַּדֵּל בָּהֶם, הֵם שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים, וְצָרִיךְ לִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מֵהֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ירמיה ט): אַל יִתְהַלֵּל חָכָם בְּחָכְמָתוֹ וְכוּ'; וְהֵם שָׁלֹשׁ בְּחִינוֹת: חָכְמָה, גְּבוּרָה, עֹשֶׁר. וְהַגְּדֻלּוּת נִקְרָא מַשְׁכָּא דְּצַוָּארָא, בִּבְחִינַת (תהלים עה): תְּדַבְּרוּ בְּצַוָּאר עָתָק:

וּמַרְבַּעְתָּא דְּרֵישֵׁהּ פַּרְסָא וּפַלְגָא - זֶה בְּחִינַת זִוּוּג, הַנַּעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית הַמַּחֲשָׁבָה. **מַרְבַּעְתָּא** - לְשׁוֹן זִוּוּג, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם קלט): אָרְחִי וְרִבְעִי; וְעַל־יְדֵי זִוּוּג הַזֶּה נַעֲשֶׂה **פַּרְסָא וּפַלְגָא**; פַּרְסָה זֶה רֶמֶז עַל הַמְשָׁכַת הַנְּשָׁמוֹת לִבְנֵיהֶם, זֶה מְכֻנֶּה בְּשֵׁם פַּרְסָה שְׁלֵמָה; וְהִתְנוֹצְצוּת, שֶׁהַנְּשָׁמוֹת מִתְנוֹצְצִין וּמְאִירִין וּמְעוֹרְרִין אֶת הַפּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל בִּתְשׁוּבָה וּמוֹלִידִין נִשְׁמוֹת גֵּרִים, זֶה מְכֻנֶּה בְּשֵׁם פַּלְגָא, כִּי עֲדַיִן רְחוֹקִים מֵהַקְדֻּשָּׁה מְאֹד, וְיָכוֹל לִהְיוֹת לָהֶם מְנִיעוֹת רַבּוֹת, וְצָרִיךְ לָהֶם יְגִיעוֹת רַבּוֹת כְּדֵי לְהַפְשִׁיט מֵהֶם הַבְּגָדִים צוֹאִים שֶׁהִלְבִּישׁוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (זכריה ג): הָסִירוּ הַבְּגָדִים הַצּוֹאִים; כִּי אִלּוּ הַבְּגָדִים הַצּוֹאִים הֵם מוֹנְעִים אוֹתָם מִלַּחֲזֹר לַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְהֵם מַפְסִיקִים כְּמוֹ נָהָר הַמַּפְסִיק, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַהֲלֹךְ דֶּרֶךְ אוֹתוֹ הַנָּהָר. וְצָרִיךְ לְהַשְׁלִיךְ הַבְּגָדִים הַצּוֹאִים.

וְזֶה: רָמָא כּוּפְתָּא וְסָכְרָא לְיַרְדְּנָא - עַל־יְדֵי שֶׁמַּפְשִׁיטִין וּמַשְׁלִיכִין מֵעֲלֵיהֶם הַבְּגָדִים הַצּוֹאִים, נִתְבַּטְּלִים כָּל הַמְּנִיעוֹת וְהַמַּפְסִיקִים הַמַּבְדִּילִים בֵּינָם לְבֵין הַקְּדֻשָּׁה. וְזֶה: **וְסָכְרָא לְיַרְדְּנָא** - כִּי הַיַּרְדֵּן מַפְסִיק בֵּין קְדֻשַּׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל לְחוּץ־לָאָרֶץ. וּכְשֶׁכֵּיוָן זֶה נִקְרָאִים בְּשֵׁם פַּלְגָא, כִּי עֲדַיִן צָרִיךְ לְהַשְׁלִיךְ מֵהֶם הַבְּגָדִים הַצּוֹאִים, כְּדֵי לְהָסִיר הַמַּפְסִיקִים וְהַמּוֹנְעִים וְהַמַּסְפִּים הַמַּבְדִּילִים בֵּינָם לְבֵין הַקְּדֻשָּׁה; אֲבָל אִלּוּ הַנְּשָׁמוֹת, שֶׁתַּלְמִידֵי־חֲכָמִים מַמְשִׁיכִין לִבְנֵיהֶם בַּנַּ"ל, זֶה מְכֻנֶּה בְּשֵׁם פַּרְסָה שְׁלֵמָה, כִּי אֵין לָהֶם מַסְפִּים הַמַּבְדִּילִים.

לעמוד הבא

עִקַּר יְצִיאַת הַנֶּפֶשׁ מִכֹּחַ הוּא עַל־יְדֵי הַפֶּה

וְהַכֹּהֵן כְּנֶגֶד כָּלַל יִשְׂרָאֵל הוּא בִּבְחִינַת דִּכּוּרָא, בְּחִינַת אִתְעָרוּתָא דִּלְעֵלָּא, כִּי הַכֹּהֵן הוּא בְּחִינַת הָרַב וְהַצַּדִּיק שֶׁבַּדּוֹר כַּנַּ״ל, וְהַצַּדִּיק וְכָל יִשְׂרָאֵל הֵם בִּבְחִינַת דְּכַר וְנוּקְבָא, כַּיָּדוּעַ (זֹהַר לֶךְ לְךָ פב.). וְעַל־כֵּן הַחֶסֶד שֶׁל הַכֹּהֵן שֶׁמְּשַׁם כָּל הַבְּרָכוֹת כַּנַּ״ל, אֵין מִתְעוֹרֵר לְהַמְשִׁיךְ בְּרָכָה כִּי אִם בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה, עַל־יְדֵי שֶׁקּוֹרְאִין אוֹתוֹ דַּוְקָא, כִּי צְרִיכִין אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא תְּחִלָּה כַּנַּ״ל. וְעַל־כֵּן בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה שֶׁהוּא בְּחִינַת כִּסּוּפִין דְּקֵדֻשָּׁה וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, אָז עַל־יְדֵי הַכִּסּוּפִין שֶׁל הַתְּפִלָּה שֶׁהוּא בְּחִינַת אִתְעָרוּתָא דְּנוּקְבָא כַּנַּ״ל, עַל־יְדֵי־זֶה מְעוֹרְרִין הַכֹּהֵן־אִישׁ־הַחֶסֶד שֶׁהוּא בְּחִינַת אִתְעָרוּתָא דְּדכוּרָא, אִתְעָרוּתָא דִּלְעֵלָּא. וּצְרִיכִין לְקָרוֹתוֹ בַּפֶּה דַּיְקָא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״אִמּוֹר לָהֶם״, כִּי עִקַּר יְצִיאַת הַנֶּפֶשׁ מִכֹּחַ אֶל הַפֶּעַל הוּא עַל־יְדֵי הַפֶּה, בִּבְחִינַת (שִׁיר־הַשִּׁירִים ה, ו): ״נַפְשִׁי יָצְאָה בְּדַבְּרוֹ״, כַּנַּ״ל בַּמַּאֲמָר הַנַּ״ל, וַאֲזַי כְּשֶׁקּוֹרְאִין הַכֹּהֵן בַּפֶּה בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה, אֲזַי נִתְעוֹרֵר גַּם הַחֶסֶד הָעֶלְיוֹן, בִּבְחִינַת אִתְעָרוּתָא דִּלְעֵלָּא, שֶׁהוּא בְּחִינַת כֹּהֵן אִישׁ הַחֶסֶד. וַאֲזַי הַכֹּהֵן עוֹלֶה וּמְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל, כִּי עַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁלָמִין כָּל הַבְּרָכוֹת כַּנַּ״ל.

מַה שֶּׁמַּקְרִין אֶת הַכֹּהֲנִים מִלָּה בְּמִלָּה כָּל בִּרְכַּת כֹּהֲנִים

וְזֶהוּ גַּם כֵּן מַה שֶּׁמַּקְרִין אֶת הַכֹּהֵן מִלָּה בְּמִלָּה כָּל **בִּרְכַּת כֹּהֲנִים** (שֻׁלְחָן עָרוּךְ אֹרַח חַיִּים סִימָן קכח, סְעִיף יג). כִּי הַכֹּהֵן הוּא בְּחִינַת אִתְעָרוּתָא דִּלְעֵלָּא, שֶׁמִּתְעוֹרֵר דַּיְקָא עַל־יְדֵי אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא כַּנַּ״ל, וְעַל־כֵּן צָרִיךְ הַמִּתְפַּלֵּל לְהַקְרוֹת תְּחִלָּה אֶת הַכֹּהֵן כָּל בִּרְכַּת כֹּהֲנִים מִלָּה בְּמִלָּה, וְאָז מִתְעוֹרֵר הַכֹּהֵן, בְּחִינַת חֶסֶד הָעֶלְיוֹן, בְּחִינַת אִתְעָרוּתָא דִּלְעֵלָּא, וּמְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל, כַּנַּ״ל.

עַל־יְדֵי בִּרְכַּת כֹּהֲנִים נִתְתַּקֵּן הַדֶּרֶךְ מִכָּל הַיְסוּרִין וְצַעַר שַׁיָּשׁ לָאָדָם בַּדְּרָכִים

וְזֶה בְּחִינַת מַה שֶּׁנּוֹהֲגִין לְבָרֵךְ בִּבְרִכַּת כֹּהֲנִים אֶת הַיּוֹצֵא לַדֶּרֶךְ. כִּי עַל־יְדֵי בִּרְכַּת כֹּהֲנִים נִתְתַּקֵּן הַדֶּרֶךְ מִכָּל הַיְסוּרִין וְצַעַר שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם בַּדְּרָכִים, כִּי כָּל נְצוֹל מִכָּל צַעַר וְיִסּוּרִין בַּדֶּרֶךְ, כִּי הַדְּרָכִים נִתְתַּקְּנִים עַל־יְדֵי בְּחִינַת בְּרִית, שֶׁהוּא בְּחִינַת בִּרְכַּת כֹּהֲנִים, כַּנַּ״ל.

הֲלָכָה ד

עַל־פִּי הַתּוֹרָה ׳חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם׳ סִימָן כ״ב לִקּוּטֵי חֵלֶק א׳, ☜ עַיֵּן שָׁם כָּל הַתּוֹרָה מֵרֹאשָׁהּ לְסוֹפָהּ. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בַּתּוֹרָה הַזֹּאת כַּמָּה פְּעָמִים.

חֲכָמִים עַל־יְדֵי נְשִׂיאַת כַּפַּיִם מְמַשִּׁיכִין בִּבְחִינַת חוֹתָם הַיָּדִין

א. **וְזֶה** בִּבְחִינַת נְשִׂיאַת כַּפַּיִם. כִּי הַכֹּהֲנִים עַל־יְדֵי נְשִׂיאַת כַּפֵּיהֶם בִּבְרִכַּת כֹּהֲנִים, הֵם מַמְשִׁיכִין בִּבְחִינַת חוֹתָם הַיָּדִין, שֶׁהוּא בִּבְחִינַת אֱמוּנָה, בִּבְחִינַת (וַיִּקְרָא ט, כב): ״וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם״. כִּי מִבְּאָר שָׁם בְּהַתּוֹרָה הַנַּ״ל (בְּאוֹת ג׳), שֶׁלְּזֹאת לִבְחִינַת חוֹתָם הַיָּדִין צְרִיכִין לְמַלֹּאת הַיָּדִים מִשְׁבְּעָה רוֹעִים וְכוּ׳, בִּבְחִינַת (שְׁמוֹת כט, לה): ״שִׁבְעַת יָמִים תְּמַלֵּא יָדָם״ וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. וְזֶה זוֹכִין הַכֹּהֲנִים דַּיְקָא, כִּי עַל חִנּוּךְ הַכְּהֻנָּה נֶאֱמַר מִקְרָא זֶה: ״שִׁבְעַת יָמִים תְּמַלֵּא יָדָם״, כַּמְבֹאָר שָׁם בַּפָּרָשָׁה. וְכָל זֶה הָיָה אָז לְתַקֵּן חֵטְא הָעֶגֶל שֶׁהוּא עֲבוֹדָה־זָרָה, שֶׁהוּא פְּגַם הַבְּרִית, שֶׁעִקַּר כֹּחָם הָיָה עַל־יְדֵי הַיָּדִים דַּיְקָא, עַל־יְדֵי שֶׁקִּבֵּל מִיָּדָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם לב, ד): ״וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיָּצַר אֹתוֹ בַּחֶרֶט״ וְכוּ׳, כַּמְבֹאָר שָׁם בְּהַתּוֹרָה הַנַּ״ל (בְּאוֹת ב׳), עַיֵּן שָׁם. וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁנִּתְרַצָּה הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ וְרָצָה לִמְחֹל וּלְתַקֵּן זֶה הַחֵטְא שֶׁל הָעֲבוֹדָה־זָרָה שֶׁל הָעֶגֶל וְצִוָּה לַעֲשׂוֹת הַמִּשְׁכָּן, אָז בִּשְׁעַת הַחִנּוּךְ שֶׁל הַמִּשְׁכָּן וְהַכֹּהֲנִים נֶאֱמַר שָׁם: ״שִׁבְעַת יָמִים תְּמַלֵּא יָדָם״, שֶׁהוּא בְּחִינַת תִּקּוּן חוֹתָם הַיָּדִין, שֶׁהוּא בְּחִינַת הָאֱמוּנָה שֶׁמְּקַבְּלִין מֵהָרוֹעִים, שֶׁכָּל זֶה זוֹכִין הַכֹּהֲנִים שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר מִקְרָא זֶה: ״שִׁבְעַת יָמִים תְּמַלֵּא יָדָם״, כַּנַּ״ל. נִמְצָא שֶׁהַכֹּהֲנִים זוֹכִין לִבְחִינַת חוֹתָם הַיָּדִין שֶׁהוּא בְּחִינַת אֱמוּנָה, בְּחִינַת ׳יְרוּשָׁלַיִם׳ ״קְרָיָה נֶאֱמָנָה״ (יְשַׁעְיָה א, כא).

שְׁלֵמוּת יְרוּשָׁלַיִם - אֱמוּנָה עַל־יְדֵי הַכֹּהֲנִים

וְעַל־כֵּן כָּל עֲבוֹדָתָם שֶׁל הַכֹּהֲנִים הוּא בִּירוּשָׁלַיִם דַּוְקָא, כִּי עִקַּר שְׁלֵמוּת וּבִנְיַן שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהוּא בְּחִינַת אֱמוּנָה, הוּא עַל־יְדֵי הַכֹּהֲנִים שֶׁזּוֹכִין לְחוֹתָם הַיָּדִין שֶׁהוּא בְּחִינַת אֱמוּנָה, כַּנַּ״ל.

אי אֶפְשָׁר לְזכות לְהִתְקָרֵב לְשִׁבְעָה רוֹעִים כִּי אִם עַל יְדֵי עִזּוּת דְּקְדֻשָּׁה

ב. **וְזֶהוּ** בְּחִינַת בִּרְכַּת כֹּהֲנִים בִּגְמַר הַתְּפִלָּה אֲצָל שִׂים שָׁלוֹם. כִּי מְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה הַנַּ"ל, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִזְכּוֹת לְהִתְקָרֵב לִבְחִינַת שִׁבְעָה רוֹעִים הַנַּ"ל שֶׁהֵם מַמְשִׁיכִין וּמַמְלִיכִים אֶת חוֹתָם הַיָּדִין, כִּי עִקַּר הָאֱמוּנָה נִמְשָׁךְ עַל־יָדָם, וְאִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם כִּי אִם עַל־יְדֵי עִזּוּת דְּקְדֻשָּׁה, וּלְעִזּוּת דְּקְדֻשָּׁה אִי אֶפְשָׁר לִזְכּוֹת כִּי אִם עַל־יְדֵי שִׂמְחָה וְחֶדְוָה וְכוּ'. וְעִקַּר הַשִּׂמְחָה זוֹכִין עַל־יְדֵי בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, דְּהַיְנוּ עַל־יְדֵי תּוֹרָה וּתְפִלָּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת נִגְלֶה וְנִסְתָּר, כִּי תְּפִלָּה הוּא בְּחִינַת נִסְתָּר, בְּחִינַת נִשְׁמָע, בְּחִינַת דְּבֵקוּת וּבְטוּל לְאֵין סוֹף. וְצָרִיךְ כָּל אֶחָד לַעֲלוֹת בְּכָל פַּעַם מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא, לַעֲשׂוֹת מֵהַנִּשְׁמָע נַעֲשֶׂה, מִנִּסְתָּר נִגְלֶה, מִתְּפִלָּה תּוֹרָה וְכוּ', וְאָז יִהְיֶה לוֹ 'נִשְׁמָע' אַחַר גְּבוֹהַּ מִמֶּנּוּ וְכוּ', וְכֵן לְעוֹלָם וְכוּ'; עַיֵּן שָׁם, כַּמְבֹאָר כָּל זֶה שָׁם בָּאֹר הֵיטֵב.

עִקַּר שְׁלֵמוּת הַשִּׂמְחָה עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה

וּמְבֹאָר שָׁם, שֶׁהַנִּשְׁמָע שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּפִלָּה, הוּא בְּחִינַת 'בְּרֵאשִׁית', שֶׁהוּא בְּחִינַת יִרְאָה, בְּחִינַת מַאֲמָר הַשָּׁלֵם וְכוּ'. וְעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לְשִׂמְחָה, כִּי עִקַּר שְׁלֵמוּת הַשִּׂמְחָה עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת 'יִרְאָה שָׁלֵם' וְכוּ'. וְעַל־יְדֵי הַשִּׂמְחָה זוֹכִין לְעִזּוּת דְּקְדֻשָּׁה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מְשַׁבְּרִין עִזּוּת הַגּוּף, וְזוֹכִין לְהִתְקָרֵב לְהַנִּשְׁמָה וּלְהַצַּדִּיק הַדּוֹר, וְשֶׁיְּקַבֵּל הַגּוּף מֵהַנִּשְׁמָה, וְכֵן כְּלָלִיּוּת הָעוֹלָם מֵהַצַּדִּיק יְקַבְּלוּ כָּל הַהֶאָרוֹת וְהַהַשָּׂגוֹת שֶׁהַנִּשְׁמָה וְהַצַּדִּיק הַדּוֹר רוֹאִין וּמַשִּׂיגִין תָּמִיד וְכוּ'. וְאָז נִשְׁלָם הָאֱמוּנָה שֶׁהִיא בְּחִינַת 'יְרוּשָׁלַיִם קִרְיָה נֶאֱמָנָה'. וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרֵאת הָאֱמוּנָה 'יְרוּשָׁלַיִם' שֶׁהִיא 'יִרְאָה שָׁלֵם' (בְּרֵאשִׁית רַבָּה נו, י), כִּי עִקַּר בְּנִינָהּ עַל־יְדֵי בְּחִינַת הַנִּשְׁמָע שֶׁהוּא 'בְּרֵאשִׁית - יֵרֵא בֹּשֶׁת' (תִּקּוּנֵי זֹהַר תִּקּוּן ד', כד.), מַאֲמָר הַשָּׁלֵם, הַיְנוּ 'יִרְאָה שָׁלֵם' וְכוּ', עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב.

עִקָּרִין רַגְלַיִם בָּעֲבוֹדָה שֶׁהוּא בְּחִינַת יִרְאָה

ג. **וְעַל־כֵּן** בִּגְמַר הַתְּפִלָּה, וְהַתְּפִלָּה הוּא בְּחִינַת נִשְׁמָע, בְּחִינַת נִסְתָּר וְכוּ' כַּנַּ"ל, וּבִגְמַר הַתְּפִלָּה כְּשֶׁמַּגִּיעִין לִבְרַכַת רְצֵה וּמוֹדִים וְכוּ' שֶׁהֵם גְּמַר הַתְּפִלָּה, כְּעֵבֶד שֶׁקִּבֵּל פְּרָס מֵרַבּוֹ וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (בְּרָכוֹת לד.) - וְאָז צְרִיכִים לִזְכּוֹת לְהַשִּׂיג הַנִּשְׁמָע, לַעֲשׂוֹת מֵהַנִּשְׁמָע נַעֲשֶׂה, דְּהַיְנוּ לִזְכּוֹת לִבְחִינַת 'יִרוּשָׁלַיִם - יִרְאָה שָׁלֵם', וְזֶהוּ בְּחִינַת בִּרְכַּת 'רְצֵה שֶׁהוּא בְּחִינַת יִרְאָה, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים שָׁם בְּעֵת שֶׁהַכֹּהֲנִים רוֹצִין לִשָּׂא כַּפֵּיהֶם, שֶׁאָז אוֹמְרִים שָׁם: 'וְשָׂם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה' וְכוּ', וְסִיּוּם הַבְּרָכָה: 'שֶׁאוֹתְךָ לְבַדְּךָ בְּיִרְאָה נַעֲבֹד'. וְעַל־כֵּן אָז הַכֹּהֲנִים עוֹקְרִין רַגְלֵיהֶם בִּשְׁבִיל נְשִׂיאַת כַּפַּיִם (סוֹטָה לח:; אֹרַח חַיִּים סִימָן קכח סְעִיף א), וְאַחַר־כָּךְ מְבָרְכִין אֶת יִשְׂרָאֵל אֲצָל 'שִׂים שָׁלוֹם', וְעִקַּר הַבְּרָכָה הוּא שָׁלוֹם שֶׁהוּא סִיּוּם גְּמַר בִּרְכָתָם, כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים: "וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם". כִּי עִקַּר נְשִׂיאַת כַּפַּיִם שֶׁל הַכֹּהֲנִים הוּא לְהַמְשִׁיךְ בְּחִינַת חוֹתָם הַיָּדִין שֶׁהוּא בְּחִינַת 'יְרוּשָׁלַיִם קִרְיָה נֶאֱמָנָה', שֶׁזּוֹכִין עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה שֶׁהוּא בְּחִינַת נִשְׁמָע כַּנַּ"ל. וְעַל־כֵּן נוֹשְׂאִין כַּפֵּיהֶם בִּשְׁעַת תְּפִלָּה דַּיְקָא. וְהָעִקָּר הוּא אֲצַל בִּרְכַּת 'שִׂים שָׁלוֹם', וְזֶה עִקַּר בִּרְכָתָם, בְּחִינַת "וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם" כַּנַּ"ל, הַיְנוּ בְּחִינַת 'מַאֲמָר הַשָּׁלֵם' הַנַּ"ל. כִּי עוֹקְרִין רַגְלֵיהֶם בָּעֲבוֹדָה שֶׁהוּא בְּחִינַת יִרְאָה כַּנַּ"ל, וְאַחַר־כָּךְ מְבָרְכִין בְּשָׁלוֹם, הַיְנוּ בְּחִינַת 'יִרְאָה שָׁלֵם', שֶׁהוּא בְּחִינַת 'יְרוּשָׁלַיִם קִרְיָה נֶאֱמָנָה', שֶׁזֶּה עִקַּר בְּחִינַת חוֹתָם הַיָּדִין שֶׁמַּמְשִׁיכִין הַכֹּהֲנִים דַּיְקָא עַל־יְדֵי נְשִׂיאַת יְדֵיהֶם כַּנַּ"ל.

צְרִיךְ כָּל אֶחָד לְקַבֵּל מֵהַנִּשְׁמָה שֶׁלּוֹ כָּל הַהַאֲרוֹת וְהַהַשָּׂגוֹת שֶׁהַנִּשְׁמָה מַשָּׂגֶת

ד. **כִּי** בֶּאֱמֶת הַכֹּל אֶחָד, וְזֶה תָּלוּי בָּזֶה. כִּי מְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה הַנַּ"ל שֶׁצְּרִיכִין לְקַבֵּל שְׁלֵמוּת הָאֱמוּנָה מֵהַצַּדִּיק הַדּוֹר שֶׁהוּא בְּכְלָלִיּוּת שִׁבְעָה רוֹעִים וְכוּ', וְכֵן צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְקַבֵּל מֵהַנִּשְׁמָה שֶׁלּוֹ כָּל הַהַאֲרוֹת וְהַהַשָּׂגוֹת שֶׁהַנִּשְׁמָה מַשָּׂגֶת, שֶׁהַגּוּף גַּם כֵּן יֵדַע מִזֶּה. וְכָל זֶה אִי אֶפְשָׁר לִזְכּוֹת כִּי אִם עַל־יְדֵי עִזּוּת דְּקְדֻשָּׁה וְכוּ', כַּמְבֹאָר שָׁם. וּלְעִזּוּת זוֹכִין עַל־יְדֵי הַשִּׂמְחָה שֶׁהוּא בְּחִינַת "נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע". וְעִקַּר שְׁלֵמוּת הַשִּׂמְחָה הוּא בְּחִינַת הַנִּשְׁמָע כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם. וּצְרִיכִין בְּכָל פַּעַם לִילֵךְ מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא לַעֲשׂוֹת מֵהַנִּשְׁמָע נַעֲשֶׂה, וְשֶׁיִּהְיֶה לוֹ נִשְׁמָע גְּבוֹהַּ מִמֶּנּוּ וְכוּ', וְכֵן לְעוֹלָם, עַד שֶׁיִּהְיֶה נִכְלָל בָּאֵין סוֹף וְכוּ', וְאָז זוֹכֶה לִשְׂמְחָה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לְעִזּוּת, וְעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לְקַבֵּל הָאֲרוֹת וְהַהַשָּׂגוֹת שֶׁהַנִּשְׁמָה מַשָּׂגֶת, וְכָל כְּלָלִיּוּת הָעוֹלָם יְכוֹלִין לְקַבֵּל מִצַּדִּיק הַדּוֹר וְכוּ', וְאָז זוֹכִין לֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה וְנִשְׁלָם חוֹתָם הַיָּדִין וְכוּ'. כָּל זֶה מְבֹאָר שָׁם בְּהַתּוֹרָה הַנַּ"ל.

לעמוד הבא

בְּתוֹרָתוֹ", כִּי זָכָה לְהַשָּׂגָה נִפְלָאָה בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, גְּבֹהָה וַעֲצוּמָה מְאֹד עַד אֵין־סוֹף וְאֵין תַּכְלִית:

כז. עַד כֹּה סִפַּרְנוּ קְצָת, מְעַט דִּמְעַט כְּטִפָּה מִן הַיָּם, מֵעֹצֶם הַתְּלָאוֹת וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת וְהַסַּכָּנוֹת הָעֲצוּמוֹת וְהַיִּסּוּרִים הַקָּשִׁים וְהַפְּחָדִים הַגְּדוֹלִים שֶׁהָיוּ לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בַּנְּסִיעָה לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, בַּהֲלִיכָה וּבַחֲזָרָה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעֶזְרוֹ וְעָשָׂה עִמּוֹ נִסִּים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים בְּכָל עֵת וּבְכָל רֶגַע, וְזָכָה לִגְמֹר בִּשְׁלֵמוּת מַה שֶּׁחָפַץ, וְנִכְנַס בְּשָׁלוֹם וְיָצָא בְּשָׁלוֹם, וּבָא לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם:

כח. וְתֹקֶף עֹצֶם הַהַשָּׂגָה שֶׁהִשִּׂיג בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל - אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וּלְסַפֵּר כְּלָל, מַמָּשׁ לֹא נִשְׁמַע וְלֹא נִרְאָה כָּזֹאת, שֶׁיִּזְכֶּה יְלוּד אִשָּׁה לְהַשָּׂגָה כָּזוֹ עַל־יְדֵי אֲוִירָא דְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל; וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר וּלְסַפֵּר בָּזֶה. וְהָיָה מִתְפָּאֵר עַצְמוֹ מְאֹד בְּמַה שֶּׁזָּכָה לִהְיוֹת בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְגַם בְּסוֹף יָמָיו אָמַר שֶׁהוּא מְחַיֶּה עַצְמוֹ מְאֹד בְּמַה שֶּׁזָּכָה לִהְיוֹת בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. וְאָמַר: זֶה אֲנִי יוֹדֵעַ מִכְּבָר, שֶׁכְּשֶׁאָדָם רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, וְיֶשׁ לוֹ מְנִיעוֹת עַל־זֶה וְכוּ׳ - כַּמְבֹאָר כָּל זֶה לְקַמָּן:

כט. וְזֶה הָאִישׁ שֶׁבִּזָּה אוֹתוֹ מְאֹד בִּסְטַנְבּוּל נִפְטַר מִיָּד בְּבִיאָתוֹ לְבֵיתוֹ. וְשָׁאַל הָאִישׁ הַנַּ"ל שֶׁהָיָה עִמּוֹ אֶת רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה: הֲלֹא כְּתִיב "גַּם עֲנוֹשׁ לַצַּדִּיק לֹא טוֹב". וְהֵשִׁיב מָשָׁל עַל־זֶה: שֶׁהָיָה מֶלֶךְ אֶחָד, וְאָהַב אֶחָד מִבְּנֵי־הַשְּׂרָרוֹת, וְחִבֵּב אוֹתוֹ וְקֵרְבוֹ בְּכָל מִינֵי אַהֲבָה וְחִבּוּב; וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁהִגְדִּיל הֵעֵז נֶגֶד הַמֶּלֶךְ. וְאָמַר הַמֶּלֶךְ: תֵּדַע, שֶׁאַף־עַל־פִּי שֶׁאֲנִי אֹהֵב אוֹתְךָ מְאֹד, אַף־עַל־פִּי־כֵן אִי אֶפְשָׁר לִי לַעֲבֹר עַל דַּת וּמִשְׁפַּט הַמַּלְכוּת, וּמִשְׁפָּטְךָ חָרוּץ לְמִיתָה; וְתֵכֶף צִוָּה הַמֶּלֶךְ לְסָגְרוֹ בְּכַבְלֵי בַרְזֶל, וּנְתָנוֹ בְּבֵית הַסֹּהַר.

וְהִתְחִיל זֶה הַבֶּן־שְׂרָרָה לְצַיֵּר בְּדַעְתּוֹ הַיִּסּוּרִים שֶׁלּוֹ שֶׁיִּהְיוּ לוֹ מִן הַמִּיתָה, וְרָאָה שֶׁצַּעֲרוֹ לֹא יֻמְשַׁךְ זְמַן הַרְבֵּה, כִּי אִם עַד שֶׁיֵּהָרֵג; אֲבָל כְּשֶׁהִתְחִיל לְצַיֵּר בְּדַעְתּוֹ צַעַר הַמֶּלֶךְ רָאָה שֶׁצַּעַר הַמֶּלֶךְ יִגְדַּל מְאֹד, כִּי צַעַר הַמֶּלֶךְ יִהְיֶה תָּמִיד, כִּי הוּא יוֹדֵעַ שֶׁהַמֶּלֶךְ אֹהֵב אוֹתוֹ מְאֹד, וְיִהְיֶה לוֹ גַּעְגּוּעִים אַחֲרָיו וְצַעַר גָּדוֹל מְאֹד לְעוֹלָם, וְהָיָה לוֹ רַחֲמָנוּת עַל צַעַר שֶׁל הַמֶּלֶךְ יוֹתֵר מִצַּעֲרוֹ. וְחָשַׁב מַחֲשָׁבוֹת אֵיךְ לְהַצִּיל אֶת הַמֶּלֶךְ מִצַּעֲרוֹ, וְנִתְיַשֵּׁב כָּךְ: הֲלֹא בּוּשָׁה חֲשׁוּבָה כְּמוֹ מִיתָה. וְצִוָּה לְהַשַּׂר שֶׁל הַתְּפִיסָה לְהַכְנִיסוֹ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְאָמַר אֶל הַמֶּלֶךְ: הָאֱמֶת יָדַעְתִּי כִּי צַעַרְךָ גָּדוֹל מִצַּעֲרִי, אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְךָ לַעֲבֹר עַל חָק וְדַת הַמַּלְכוּת; בְּכֵן זֹאת הָעֵצָה הַיְּעוּצָה: שֶׁתְּסַבֵּב תַּחְבּוּלוֹת שֶׁיְּבַיֵּשׁ אֶחָד אוֹתִי בָּרַבִּים, וְהַבּוּשָׁה חֲשׁוּבָה כְּמוֹ מִיתָה. עַל־כֵּן תִּרְאֶה לְהוֹצִיא

מֵהַשְּׁבוּיִים גַּזְלָן אֶחָד שֶׁדִּינוֹ לַהֲרֵגָה, וַאֲנִי אֶתְגָּרֶה בּוֹ עַד שֶׁיִּכְעַס עָלַי וִיבַזֶּה אוֹתִי וְיַכֶּה אוֹתִי בָּרַבִּים, וְיַגִּיעַ לִי מִזֶּה בּוּשָׁה גְדוֹלָה, וְיִהְיֶה נֶחְשָׁב כְּמוֹ מִיתָה; וְאַחַר־כָּךְ יִקְחוּ אֶת הַגַּזְלָן הַחַיָּב מִיתָה בְּלֹא זֶה וִימִיתוּהוּ כְּדִינוֹ, וְהָעוֹלָם יִהְיוּ סוֹבְרִים שֶׁבִּשְׁבִיל שֶׁבִּזָּה עֶבֶד הַמֶּלֶךְ הֶחָבִיב נֶהֱרַג, וְלֹא יִתְחַלֵּל כְּבוֹד הַמַּלְכוּת וְהָעֶבֶד שֶׁלּוֹ.

כָּךְ לִפְעָמִים אֶחָד מְבַזֶּה אֶת הַצַּדִּיק - וּבֶאֱמֶת הוּא עֹשֶׂה טוֹבָה גְדוֹלָה לְהַצַּדִּיק, כִּי מְכַפֵּר לוֹ עַל־זֶה מַה שֶּׁהָיָה חַיָּב לְהִסְתַּלֵּק, וְנִתְחַלֵּף עַל בּוּשָׁה זוֹ; אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵין זֶה כְּבוֹד שָׁמַיִם שֶׁלֹּא לִקַּח נְקָמָה מִזֶּה שֶׁבִּזָּה עֶבֶד הַמֶּלֶךְ הֶחָבִיב לוֹ מְאֹד, וְלַעֲנֹשׁ אֶת זֶה שֶׁבִּזָּה אֶת הַצַּדִּיק בִּשְׁבִיל זֶה - גַּם־כֵּן לֹא נִיחָא קַמֵּהּ, כִּי גַּם עֲנוֹשׁ לַצַּדִּיק לֹא טוֹב. עַל־כֵּן הוּא יִתְבָּרַךְ מְסִבּוֹת מִתְהַפֵּךְ וּמַעֲמִיד עַל הַצַּדִּיק אִישׁ כָּזֶה שֶׁהוּא חַיָּב מִיתָה וְעֹנֶשׁ מִכְּבָר, וּמְזַמְּנָם שְׁנֵיהֶם לְפֻנְדָּק אֶחָד, וְזֶה מְבַזֶּה אֶת הַצַּדִּיק, וְהַצַּדִּיק נִפְטָר בָּזֶה מִן דִּינוֹ כַּנַּ"ל; וְזֶה הָאִישׁ נֶעֱנָשׁ אַחַר־כָּךְ, וְנִתְקַדֵּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם שֶׁבִּשְׁבִיל כְּבוֹד הַצַּדִּיק נֶעֱנַשׁ, וּבֶאֱמֶת 'גַּבְרָא קְטִילָא קָטַל', כִּי כְּבָר הוּא חַיָּב עָנְשׁוֹ מִקֹּדֶם, וְדַרְכֵי ה' יְשָׁרִים, וְלֹא עַוְלָתָה בּוֹ:

ל. וּבְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הָיָה עוֹסֵק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וּבְכָל יוֹם כָּתַב בְּעַצְמוֹ תּוֹרָתוֹ; וְהָיָה מִתְפָּאֵר מְאֹד, וְאָמַר שֶׁהַחִלּוּק בֵּין תּוֹרַת חוּץ־לָאָרֶץ לְתוֹרַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כִּרְחוֹק - מִזְרָח מִמַּעֲרָב. וּבְכָל יוֹם וָיוֹם הָלְכוּ אֵלָיו הַגְּדוֹלִים עִם הַקְּטַנִּים לְשַׁמְּשׁוֹ, כְּדֵי לִשְׁמֹעַ חָכְמַת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְהַנּוֹרָאָה מְאֹד מְאֹד:

לא. וּפַעַם אַחַת בָּא אֵלָיו אֶחָד מֵהַגְּדוֹלִים שֶׁהָיָה חָשׁוּב מְאֹד בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וּבְחוּץ־לָאָרֶץ, וְקִלְּסוּהוּ שֶׁהוּא בָּקִי בְּכָל הַשַּׁ"ס כִּמְעַט בְּעַל־פֶּה וְשֶׁהוּא גַּם־כֵּן מִמָּרֵי קַבָּלָה, וּבָא אֶל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְהִזְהִיר לְהוֹצִיא כָּל אִישׁ מֵעֲלֵיהֶם, וְלֹא עָמַד אִישׁ אִתָּם בְּהִתְוַעֲדָם יַחַד, אַךְ הָאִישׁ הַנַּ"ל שֶׁהָיָה עִם רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה נִשְׁאַר שָׁם. וְהִפְצִיר אוֹתוֹ הַגָּדוֹל הַנַּ"ל, וְאָמַר לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּלָשׁוֹן זֶה: יָדַעְנוּ שֶׁכְּבוֹד־תּוֹרָתוֹ לֹא בָּא לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כִּשְׁאָר הֶהָמוֹן, בְּמֹחִין דְּקַטְנוּת, דְּהַיְנוּ כְּדֵי לֵילֵךְ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וְיִהְיֶה בֶּן עוֹלָם־הַבָּא, אוֹ שְׁאָר מַחֲשָׁבוֹת כָּאֵלּוּ כְּדֶרֶךְ אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים, רַק בְּוַדַּאי כְּבוֹד־תּוֹרָתוֹ בָּא לְכָאן בְּמֹחִין דְּגַדְלוּת, וְלִפְעֹל הַשָּׂגָה גְדוֹלָה בַּעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ; עַל־כֵּן רְצוֹנֵנוּ לֵידַע בְּאֵיזֶה נְקֻדָּה מִנְּקֻדַּת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל נִכְנַס כְּבוֹד־תּוֹרָתוֹ, וּמַה הוּא רוֹצֶה לִפְעֹל כָּאן בַּעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא, וַאֲנִי מוּכָן לְשָׁרְתוֹ בְּגוּפִי וּבְנֶפֶשׁ־רוּחַ־נְשָׁמָה שֶׁלִּי וְכוּ'. וְהֵשִׁיב לוֹ רַבֵּנוּ: יְדִיד נַפְשִׁי, אַל תְּצַעֲרוּ אוֹתִי בְּדָבָר זֶה, כִּי לֹא דָּבָר קַל הוּא לְגַלּוֹת לָכֶם חַס וְשָׁלוֹם מָה

הָעֲבוֹדָה הַזֹּאת וּבִשְׁבִיל מַה בָּאתִי לְפֹה; וְאוּלַי אֲנִי מֻשְׁבָּע וְעוֹמֵד עַל־זֶה וְכוּ׳. וְהִתְחִיל שׁוּב הָרַב הַגָּדוֹל הַנַּ״ל לְהַפְצִיר אוֹתוֹ מְאֹד, וְאָמַר: שְׁאֵלָתֵנוּ וּבַקָּשָׁתֵנוּ, עַל־כָּל־פָּנִים יְלַמְּדֵנוּ רַבֵּנוּ אֵיזֶה חִדּוּשׁ מֵחִדּוּשָׁיו הַנֶּחֱמָדִים וְהַנְּעִימִים אֲשֶׁר חָנַנוֹ ה׳, יְחָנֵּנוּ גַּם־כֵּן וְיַטְעִימֵנוּ מֵהֶם; וְאֵין כַּוָּנָתֵנוּ חַס וְשָׁלוֹם לְאֵיזֶה פְּנִיָּה, רַק כַּוָּנָתֵנוּ לִשְׁמֹעַ חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ, אוּלַי יִתְעוֹרֵר לְבָבֵנוּ מֵחָדָשׁ לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְגַם אוּלַי נִזְכֶּה מִמֵּילָא לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל אֵיזֶה רְמִיָּא מֵהַנִּקְדָּה הַנַּ״ל.

מִיָּד הִתְחִיל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לְבָרְכָה לְהִתְלַהֵב מְאֹד בְּרִשְׁפֵּי רִשְׁפֵּי שַׁלְהֶבֶתְיָה, וּפָנָיו נִבְעֲרוּ וְנִתְלַהֲבוּ כְּלַפִּידִים מַמָּשׁ, וּמֵחֲמַת הַהִתְלַהֲבוּת תִּסְמֹר שַׂעֲרוֹת רֹאשׁוֹ, וְהִשְׁלִיךְ הַכּוֹבַע־עֶלְיוֹן מֵעַל רֹאשׁוֹ וְהִתְחִיל לְדַבֵּר בְּלָשׁוֹן זֶה: הֵיכָן הֵם סוֹד כַּוָּנוֹת הַתְּפִלִּין? הֵשִׁיב לוֹ הַנַּ״ל קְצָת כַּוָּנוֹת. אָמַר לוֹ: לְאוֹ, לֹא זוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁל כַּוָּנַת תְּפִלִּין, וְכֵיוָן שֶׁאֵינְכֶם יוֹדְעִים סוֹד כַּוָּנוֹת תְּפִלִּין, אֵינְכֶם יוֹדְעִים סוֹד אַרְבַּע רוּחוֹת שֶׁל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל; וְעַכְשָׁו אַתְחִיל לְגַלּוֹת לָכֶם אֵיזֶה רֶמֶז מִזֶּה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִתְחִיל לְדַבֵּר הִתְחִיל לָצֵאת דָּם מִגְּרוֹנוֹ; וְאָמַר לְהֶחָכָם הַנַּ״ל: עַתָּה רְאוּ בְּעֵינֵיכֶם כִּי אֵין מַסְפִּימִים מִן הַשָּׁמַיִם לְגַלּוֹת לָכֶם דָּבָר. וְתֵכֶף כְּשֶׁרָאָה הֶחָכָם הַנַּ״ל זֹאת בְּעֵינָיו, נִעְנַע לוֹ רֹאשׁוֹ וּבִקֵּשׁ אוֹתוֹ מְאֹד שֶׁיִּמְחוֹל לוֹ מַה שֶּׁהִטְרִיחַ אוֹתוֹ כָּל־כָּךְ, וְנִבְהַל מְאֹד בָּזֶה, וְלֹא רָצָה לָזוּז מִשָּׁם עַד שֶׁמָּחַל לוֹ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה:

לב. גַּם תֵּכֶף כְּשֶׁבָּא לְשָׁם לִטְבֶּרְיָה שָׁלַח אֵלָיו הָרַב הֶחָסִיד הַמַּפְרְסָם הַגְּבִיר מוֹרֵנוּ הָרַב מֹשֶׁה זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, בֶּן הָרַב הַקָּדוֹשׁ הַמַּפְרְסָם מוֹרֵנוּ הָרַב מְנַחֵם מֶנְדִּיל זֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה וויטְפִּסְקֶר, שֶׁרוֹצֶה לְהִתְחַתֵּן עִמּוֹ. וְהֵשִׁיב רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה: הַאֵיךְ יְכוֹלִים לְמָאֵן בְּשִׁדּוּךְ? מִן הַסְּתָם מֻהָשָׁם יָצָא הַדָּבָר שֶׁתִּהְיֶה בִּתִּי בְּאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה; וְלֹא דִּבֵּר יוֹתֵר. וּמִיָּד הָלַךְ הַשַּׁדְּכָן, וְהֵשִׁיב לְהָרַב רַבִּי מֹשֶׁה הַנַּ״ל שֶׁרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מֵרֵצָה.

וְתֵכֶף עָשָׂה סְעוּדָה גְּדוֹלָה. וְהָיוּ עַל הַסְּעוּדָה כָּל גְּדוֹלֵי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, הֵן מִמְּדִינַת לִיטָא וְהֵן מִמְּדִינַת פּוֹלִין, כֻּלָּם כְּאֶחָד גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, וְהָיָה לָהֶם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה. וּבְתוֹךְ הַסְּעוּדָה דִּבְּרוּ דִּבְרֵי תוֹרָה בֵּינֵיהֶם, וְרֹאשׁ הַמְדַבְּרִים הָיָה זֶה הַגָּדוֹל הַנַּ״ל שֶׁרָצָה שֶׁרַבֵּנוּ יְגַלֶּה לוֹ הַנְּקֻדָּה וְכוּ׳. בְּתוֹךְ דִּבְרֵיהֶם נִשְׁבַּח מֵהֶם אֵיזֶה רֶמֶז שֶׁיֵּשׁ אֲפִלּוּ מְקוֹמָה, וְרָצוּ לְהַעֲלוֹתָהּ עַל זִכְרוֹנָם, כִּי הָיָה מֻכְרָח לָהֶם מְאֹד לְעִנְיָנָם, וְלֹא יָכְלוּ לָזוּז מִשָּׁם מֵחֲמַת זֶה; וְהָיָה לָהֶם לְפֶלֶא, כִּי כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם סִיֵּם בְּסָמוּךְ כָּל הַשַּׁ״ס, וְאֵין אֶחָד מֵהֶם יוֹדֵעַ מְקוֹם הָרַשַּׁ״י הַנַּ״ל אֵיפֹה הִיא נִשְׁנִית. וְרַבֵּנוּ הָיָה דּוֹמֶם כְּמוֹ שֶׁאֵינוֹ

יוֹדֵעַ גַּם־כֵּן, אַךְ בִּרְאוֹתוֹ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם צַעַר גָּדוֹל מִזֶּה, וְהֵם הִפְצִירוּ בּוֹ עַד־בּוֹשׁ, נַעֲנָה וְאָמַר לָהֶם: הֲלֹא רַשַּׁ״י זוֹ מְקוֹמָהּ בְּמַסֶּכֶת זְבָחִים בְּדַף זֶה עַל רֹאשׁ הָעַמּוּד; וְכֵן הָיָה, וְהָיָה לָהֶם לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה.

וְנִמְשְׁכָה סְעוּדָה זוֹ מִזְּמַן מִנְחָה גְּדוֹלָה עַד אוֹר הַיּוֹם, וְנַעֲשָׂה הִתְקַשְּׁרוּת בֵּינֵיהֶם; אַךְ אַחַר כֵּן כְּשֶׁיָּצָא רַבֵּנוּ מִשָּׁם מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל לְחוּץ־לָאָרֶץ נִפְטַר הֶחָתָן, בְּנוֹ שֶׁל הָרַב מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי מֹשֶׁה הַנַּ״ל, וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה נִשְׁתַּדֵּךְ עִם בִּתּוֹ, שֶׁהָיְתָה הַכַּלָּה שֶׁל בֶּן הָרַב מוֹרֵנוּ רַבִּי מֹשֶׁה הַנַּ״ל, עִם כְּבוֹד הַגָּאוֹן הַמְּפֻרְסָם הָרַב דְּקְהִלַּת קֹדֶשׁ וָלִיטְשִׁיסְק. וְנִתְגַּלְגֵּל אַחַר־כָּךְ מֵאֵת ה׳ שֶׁנָּסַע הָרַב הַגָּאוֹן הַנַּ״ל לָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, וְלָקַח אֶת בְּנוֹ חָתָן רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה עִמּוֹ לְשָׁם כְּדֵי שֶׁיִּלְמַד אֶצְלוֹ שָׁם, וְאַחַר־כָּךְ נָסְעָה בַּת רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה גַּם־כֵּן לְשָׁם; וְנִתְקַיְּמוּ דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁאָמַר שֶׁמֵּאֵת הַשֵּׁם הוּא שֶׁבִּתּוֹ תִּהְיֶה בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרָיו אָחוֹר לֹא יָשׁוּב רֵיקָם:

לג. וְאַחַר כָּל אֵלֶּה, אַחַר אֲשֶׁר עָשָׂה כָּל מִינֵי עֲבוֹדוֹת הַנַּ״ל בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים, וְהִרְבָּה בְּתַעֲנִיתִים וּבִתְפִלּוֹת רַבּוֹת מְאֹד וּבְסִגּוּפִים וּשְׁבִירַת תַּאֲוֹוֹת וּמִדּוֹת, וְעָמַד בְּנִסְיוֹנוֹת רַבּוֹת וּשְׁאָר כָּל עִנְיָנִים הַנַּ״ל, וְהִרְבָּה בְּהִתְבּוֹדְדוּת מְאֹד מְאֹד לְדַבֵּר בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, עַד שֶׁזָּכָה לְמַדְרֵגָה גְּבֹהָה וְעֶלְיוֹנָה מְאֹד מְאֹד בְּתַכְלִית הַקְּדֻשָּׁה וּבְתַכְלִית הַבִּטּוּל וּבְהִתְקָרְבוּת גָּדוֹל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּמַדְרֵגַת גְּדוֹלֵי בְּנֵי־עֲלִיָּה, וְכָל זֶה זָכָה בִּימֵי יַלְדוּתוֹ מַמָּשׁ, כִּי יוֹמָם לֹא נָח, לַיְלָה לֹא נָם וְלֹא שָׁקַט, וְהִתְמִיד מְאֹד בַּעֲבוֹדָתוֹ מִיּוֹם אֶל־יוֹם מִתְּחִלַּת יְמֵי קָטְנוּתוֹ וִימֵי נְעוּרָיו, וְיָגַע וְטָרַח מְאֹד מִיּוֹם אֶל־יוֹם, עַד שֶׁזָּכָה בִּימֵי נְעוּרָיו מַמָּשׁ לְכָל הַנַּ״ל, לְקֻדֻּשָּׁה גְּבֹהָה וְנוֹרָאָה וְהַשָּׂגָה עֲצוּמָה מְאֹד וְכוּ׳ בְּמַדְרֵגַת גְּדוֹלֵי בְּנֵי־עֲלִיָּה; וְאַחַר אֲשֶׁר זָכָה לְכָל זֶה, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הָיָה מְקָרֵר דַּעְתּוֹ בָּזֶה וְלֹא הִנִּיחַ עַצְמוֹ לַעֲמֹד, רַק גַּם אַחַר־כָּךְ בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה הָיָה מְשַׁתּוֹקֵק וּמִתְגַּעְגֵּעַ וְנִכְסָף לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּאִלּוּ לֹא הִתְחִיל עֲדַיִן כְּלָל בְּשׁוּם עֲבוֹדָה בָּעוֹלָם. וַאֲפִלּוּ אַחַר שֶׁבָּא מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְזָכָה שָׁם לְהַשָּׂגָה עֶלְיוֹנָה וּגְבֹהָה מְאֹד מְאֹד אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעֵר כְּלָל, אַף־עַל־פִּי־כֵן מִיּוֹם שֶׁבָּא מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם שֶׁנִּסְתַּלֵּק בְּשָׁלוֹם לְמַעְלָה לְמַעְלָה הָיָה לוֹ תָּמִיד גַּעֲגוּעִים וְכִסּוּפִין וְכוּ׳ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּאִלּוּ לֹא הִתְחִיל עֲדַיִן כְּלָל. וּלְסַפֵּר בְּעִנְיָן זֶה תִּקְצַר הַמָּזוֹן יְרִיעוֹת, אֲפִלּוּ מַה שֶּׁזָּכִינוּ לְהָבִין קְצָת בְּעִנְיָן זֶה, כְּפִי מַה שֶּׁשָּׁמַעְנוּ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ וְרָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ, כִּי בְּכָל פַּעַם הָיָה דַּרְכּוֹ שֶׁהָיָה מִתְגַּעְגֵּעַ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהָיָה שָׂפֵל בְּעֵינֵי עַצְמוֹ בֶּאֱמֶת, וְהָיָה לוֹ רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עַל

לעמוד הבא

מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ הִקְרִיב תְּמִידִין.

ו. גְּדוֹלָה הַכְנָסַת אֹרְחִים מֵהַשְׁכָּמַת בֵּית־הַמִּדְרָשׁ וְהַקְבָּלַת פְּנֵי שְׁכִינָה.

ז. כֵּיוָן דְּלָא שְׁכִיחֵי רַבָּנָן גַּבַּיְהוּ - כְּכוּתִיִּים דָּמוּ.

חֵלֶק שֵׁנִי

א. עַל־יְדֵי הַכְנָסַת אֹרְחִים אֵימָתוֹ מֻטֶּלֶת עַל הַבְּרִיּוֹת.

ב. סְגֻלָּה לְהַחֲזִיר לְאִשָּׁה וֶסְתָּהּ: עַל־יְדֵי הַכְנָסַת אֹרְחִים.

ג. עַל־יְדֵי קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ - הַהִתְנַשְּׂאוּת שֶׁל רָאשֵׁי הַדּוֹר בְּתֹקֶף וָעֹז, וְעַל־יְדֵי זֶה נֶחְשָׁב בְּעֵינֵי כֹּל הַמִּצְוָה שֶׁל הַכְנָסַת אֹרְחִים, וְעַל־יְדֵי זֶה הַלּוֹמְדִים זוֹכִים שֶׁהֲלָכָה כְּמוֹתָם.

אַהֲבָה

א. כְּשֶׁאֵין אַהֲבָה בֵּין בְּנֵי אָדָם, עַל־יְדֵי־זֶה הֵם הוֹלְכֵי רָכִיל, וְעַל־יְדֵי רְכִילוּת בָּאִים לְלֵיצָנוּת, וְעַל־יְדֵי לֵיצָנוּת הֵם דּוֹבְרִים שֶׁקֶר.

ב. עַל־יְדֵי שִׂנְאָה בָּא בַּהֲלוּת; וְעַל־יְדֵי שִׂנְאָה בָּא שְׂרֵפָה.

ג. עַל־יְדֵי אַהֲבַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִשְׁמָר הַנֶּפֶשׁ מִכָּל פְּגָעִים רָעִים.

ד. כְּשֶׁתָּשׁוּב בִּתְחִלָּה עַל עֲוֹנֹתֶיךָ, תּוּכַל לָבוֹא לְאַהֲבַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

ה. מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל עַל יִשְׂרָאֵל בִּמְסִירַת־נֶפֶשׁ - הַכֹּל אֹהֲבִין אוֹתוֹ.

ו. עַל־יְדֵי אַהֲבָה בָּא הִתְחַזְּקוּת.

ז. כְּשֶׁתְּחַזֵּק אֶת הָאָדָם בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ - הוּא יֹאהַב אוֹתְךָ.

ח. עַל־יְדֵי אֲמִירַת הַלֵּל בְּקוֹל גָּדוֹל, זוֹכִים לְאַהֲבַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

ט. כְּשֶׁתְּהֵא נִזְהָר מִשִּׂנְאַת חִנָּם, אֲזַי כְּשֶׁיִּהְיֶה לְךָ אֵיזֶהוּ מִשְׁפָּט עִם אַלָּם שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְפַשֵּׁר עִמְּךָ - עַל־יְדֵי־זֶה יִתְפַּשֵּׁר עִמָּךְ.

י. מִי שֶׁנִּזְהָר מִשְּׁבֻעַת שֶׁקֶר, בְּוַדַּאי לֹא יַעֲבֹר עַל "לֹא תִקֹּם וְלֹא תִטֹּר".

יא. הַשּׁוּם מְסֻגָּל לְאַהֲבָה.

יב. הָעוֹבֵד מֵאַהֲבָה - זְכוּתוֹ מֵגֵן עַד אַלְפַּיִם דּוֹר.

יג. בְּמָקוֹם שֶׁעֹשִׂין תְּנַאי אוֹ אֵיזֶה כְּרִיתוּת בְּרִית, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שָׁם הוּא.

חֵלֶק שֵׁנִי

א. כְּשֶׁהַצְּמָחִים גְּדֵלִים בִּמְלוֹאָם, עַל־יְדֵי־זֶה אַהֲבָה בָּעוֹלָם.

ב. אַהֲבַת אִשָּׁה לְבַעְלָהּ נִכָּר בִּזְבוּבִים וִיתוּשִׁים שֶׁבַּבָּיִת. גַּם עַל־יְדֵי אַהֲבָתָם יְכוֹלִין לֵידַע כֹּחַ הַיֵּצֶר הָרָע, אִם כְּבָר נֶחֱלַשׁ אִם לָאו.

ג. חַכְמֵי הַדּוֹר שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶם אַהֲבָה, שֶׁרֹאִים זֶה עִם־זֶה לִפְרָקִים - אֲזַי יֵשׁ כֹּחַ בְּיָדָם לָדוּן אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְדִינֵיהֶם דִּין, וְאֵין מִי שֶׁיְּשַׁנֶּה וִיבַטֵּל דִּינָם; כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אַב־בֵּית־דִּין שֶׁלָּהֶם.

ד. עַל־יְדֵי שִׂנְאַת חִנָּם נִכְשָׁל בִּטְרֵפוֹת.

ה. עַל־יְדֵי תַּאֲוַת אֲכִילָה הוּא אֹהֵב בֵּן אֶחָד יוֹתֵר מִשְּׁאָר בָּנָיו.

שַׁלּוּם. וְעַקּוּב. וְטַלְמֹן. וַאֲחִימָן. וַאֲחִיהֶם שַׁלּוּם הַרֹאשׁ. וְשַׁלּוּם בֶּן קוֹרֵא בֶּן אֶבְיָסָף בֶּן קֹרַח. זְכַרְיָה בֶּן מְשֶׁלֶמְיָה שֹׁעֵר. וּמַתִּתְיָה. יְעִיאֵל.

גִּבּוֹרֵי דָוִד - יָשָׁבְעָם בֶּן חַכְמוֹנִי. אֶלְעָזָר בֶּן דּוֹדוֹ הָאֲחוֹחִי. אַבְשַׁי אֲחִי יוֹאָב. בְּנָיָה בֶן יְהוֹיָדָע. עֲשָׂהאֵל אֲחִי יוֹאָב. אֶלְחָנָן בֶּן דּוֹדוֹ מִבֵּית לָחֶם. שַׁמּוֹת הַהֲרוֹרִי. חֵלֶץ הַפְּלוֹנִי. עִירָא בֶן עִקֵּשׁ הַתְּקוֹעִי. אֲבִיעֶזֶר הָעֲנָתוֹתִי. סִבְּכַי הַחֻשָׁתִי. עִילַי הָאֲחוֹחִי. מַהְרַי הַנְּטֹפָתִי. חֵלֶד בֶּן בַּעֲנָה הַנְּטוֹפָתִי. אִיתַי בֶּן רִיבַי, מִגִּבְעַת בְּנֵי בִנְיָמִין. בְּנָיָה הַפִּרְעָתֹנִי. חוּרַי מִנַּחֲלֵי גָעַשׁ. אֲבִיאֵל הָעֲרָבָתִי. עַזְמָוֶת הַבַּחֲרוּמִי. אֶלְיַחְבָּא הַשַּׁעַלְבֹנִי בְּנֵי הָשֵׁם הַגִּזוֹנִי. יוֹנָתָן בֶּן שָׁגֵה הַהֲרָרִי. אֲחִיאָם בֶּן שָׂכָר הַהֲרָרִי. אֱלִיפַל בֶּן אוּר. [אֲחִיאָם בֶּן שָׂכָר הַהֲרָרִי אֱלִיפַל בֶּן אוּר] חֵפֶר הַמְּכֵרָתִי. אֲחִיָּה הַפְּלֹנִי. חֶצְרוֹ הַכַּרְמְלִי. נַעֲרַי בֶּן אֶזְבָּי. יוֹאֵל אֲחִי נָתָן. מִבְחָר בֶּן הַגְרִי. צֶלֶק הָעַמּוֹנִי. נַחְרִי הַבֵּרֹתִי. עִירָא הַיִּתְרִי. גָּרֵב הַיִּתְרִי. אוּרִיָּה הַחִתִּי. זָבָד בֶּן אַחְלָי. עֲדִינָא בֶן שִׁיזָא הָרְאוּבֵנִי. חָנָן בֶּן מַעֲכָה. וְיוֹשָׁפָט הַמִּתְנִי. עֻזִּיָּא הָעַשְׁתְּרָתִי. שָׁמָע. וִיעִיאֵל בְּנֵי חוֹתָם הָעֲרֹעֵרִי. יְדִיעֲאֵל בֶּן שִׁמְרִי. וְיוֹחָא אָחִיו הַתִּיצִי. אֱלִיאֵל הַמַּחֲוִים. וִירִיבַי. וְיוֹשַׁוְיָה בְּנֵי אֶלְנָעַם. וְיִתְמָה הַמּוֹאָבִי. אֱלִיאֵל. וְעוֹבֵד. וְיַעֲשִׂיאֵל הַמְּצֹבָיָה.

וְאֵלֶּה הַבָּאִים אֶל דָּוִד וכו׳ - הָרֹאשׁ אֲחִיעֶזֶר. וְיוֹאָשׁ בְּנֵי הַשְּׁמָעָה הַגִּבְעָתִי. וִיזִיאֵל וָפֶלֶט בְּנֵי עַזְמָוֶת. וּבְרָכָה. וְיֵהוּא הָעַנְּתוֹתִי. וְיִשְׁמַעְיָה הַגִּבְעוֹנִי. וְיִרְמְיָה. וְיַחֲזִיאֵל. וְיוֹחָנָן. וְיוֹזָבָד הַגְּדֵרָתִי. אֶלְעוּזַי. וִירִימוֹת. וּבְעַלְיָה. וּשְׁמַרְיָהוּ. וּשְׁפַטְיָהוּ הַחֲרוּפִי. אֶלְקָנָה. וְיִשִּׁיָּהוּ. וַעֲזַרְאֵל. וְיוֹעֶזֶר. וְיָשָׁבְעָם הַקָּרְחִים. וְיוֹעֵאלָה. וּזְבַדְיָה בְּנֵי יְרֹחָם. עֵזֶר הָרֹאשׁ. עֹבַדְיָה. אֱלִיאָב. מִשְׁמַנָּה. יִרְמְיָה. עַתַּי. אֱלִיאֵל. יוֹחָנָן. אֶלְזָבָד. יִרְמְיָהוּ. מַכְבַּנַּי. עַדְנַח. וְיוֹזָבָד. וִידִיעֲאֵל. וּמִיכָאֵל. וְיוֹזָבָד. וֶאֱלִיהוּא. וְצִלְתַי יְהוֹיָדָע הַנָּגִיד לְאַהֲרֹן וְצָדוֹק. אֲבִינָדָב. עֻזָּא. וְאַחְיוֹ. אוּרִיאֵל הַשָּׂר. עֲשָׂיָה הַשָּׂר. יוֹאֵל הַשָּׂר. שְׁמַעְיָה הַשָּׂר. אֱלִיאֵל הַשָּׂר. עַמִּינָדָב הַשָּׂר. צָדוֹק, וְאֶבְיָתָר הַכֹּהֲנִים. זְכַרְיָהוּ, בֵּן, וְיַעֲזִיאֵל. וּשְׁמִירָמוֹת, וִיחִיאֵל, וְעֻנִּי, אֱלִיאָב, וּבְנָיָהוּ, וּמַעֲשֵׂיָהוּ, וּמַתִּתְיָהוּ, וֶאֱלִיפְלֵהוּ, וּמִקְנֵיָהוּ, וְעֹבֵד אֱדֹם, וִיעִיאֵל הַשֹּׁעֲרִים. וַעֲזַזְיָהוּ. וּכְנַנְיָהוּ. וּבֶרֶכְיָה. וְאֶלְקָנָה. וּשְׁבַנְיָהוּ. וְיוֹשָׁפָט. וּנְתַנְאֵל. וַעֲמָשַׂי. וּזְכַרְיָהוּ. וּבְנָיָהוּ. וֶאֱלִיעֶזֶר. וִיחִיָּה.

וַיֵּחָלְקֵם דָּוִד וכו׳ - לַעֲדָן. וְשִׁמְעִי. יְחִיאֵל. וְזֵתָם. וְיוֹאֵל. שְׁלֹמִית. וַחֲזִיאֵל. וְהָרָן. יַחַת. זִינָא. וִיעוּשׁ. וּבְרִיעָה. בְּנֵי מֹשֶׁה גֵּרְשׁוֹם וֶאֱלִיעֶזֶר. שְׁבוּאֵל הָרֹאשׁ. רְחַבְיָה הָרֹאשׁ. שְׁלֹמִית הָרֹאשׁ. יְרִיָּהוּ הָרֹאשׁ. אֲמַרְיָה. יַחֲזִיאֵל. וִיקַמְעָם. מִיכָה הָרֹאשׁ. וְיִשִּׁיָּה. אֶלְעָזָר. וְקִישׁ. מַחְלִי. וְעֵדֶר. וִירֵמוֹת. שְׁמַעְיָה בֶן נְתַנְאֵל הַסּוֹפֵר. אֲחִימֶלֶךְ בֶּן אֶבְיָתָר.

לעמוד הבא

חֲרִיבִי מַשְׁלִיךְ עָצְמִי עָלֶיךָ. חֲרִיבִי מוֹסֵר גּוּפִי וְנַפְשִׁי וְרוּחִי וְנִשְׁמָתִי אֵלֶיךָ לְבַד, "בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי פָּדִיתָה אוֹתִי יְיָ אֵל אֱמֶת. אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא". וַאֲנִי מוֹסֵר כָּל לִבְּכִי עָלֶיךָ לְבַד. "הוֹרֵנִי יְיָ דַּרְכֶּךָ אֲהַלֵּךְ בַּאֲמִתֶּךָ, יַחֵד לְבָבִי לְיִרְאָה שְׁמֶךָ". הוֹרֵנִי וְלַמְּדֵנִי אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּעִנְיַן הַתְּשׁוּקָה וְהַהִתְלַהֲבוּת אֵלֶיךָ. וְאֵיךְ לְצַמְּצֵם אֶת הַהִתְלַהֲבוּת, בְּאֹפֶן שֶׁאָזְכֶּה לִתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת, וְלֵילֵךְ בְּדַרְכֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים וּלְהִתְדַּבֵּק בְּמִדּוֹתֶיךָ הַטּוֹבוֹת. וּלְקַבֵּל עָלַי תָּמִיד עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם שְׁלֵמָה בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן, בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה בְּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה, וְלַעֲבֹד אוֹתְךָ בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ בְּהִדְרָגָה וּבְמִדָּה כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה יוֹדֵעַ כִּי אִי אֶפְשָׁר לִי לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי לְפָנֶיךָ בִּשְׁלֵמוּת בְּשׁוּם אֹפֶן, בִּפְרָט בְּעִנְיַן זֶה; עָזְרֵנִי עָזְרֵנִי, הוֹשִׁיעֵנִי הוֹשִׁיעֵנִי, חָנְנִי חָנְנִי, פְּדֵנִי גְּאָלֵנִי, מַלְּטֵנִי הַצִּילֵנִי, הַצִּילֵנִי נָא בְּרַחֲמֶיךָ מִן הַיֵּצֶר הָרָע. הַצִּילֵנִי מִטְּפִשׁוּת לֵב, מֵעָרְלַת לֵב, פְּדֵנִי וְחָנְנִי וּמַלְּטֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים מִמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת מֻחְכָּמוֹת רָעוֹת, שֶׁהֵם עִקַּר הַיֵּצֶר הָרָע שֶׁבַּלֵּב. חוּס וַחְמֹל עָלַי, חוּס וְחָנְנִי. גּוֹאֵל מְמֻוָּת וּפוֹדֶה מְשֻׁחָת, פְּדֵנִי מִמְּצוּלוֹת יָם, פְּדֵנִי מִמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת, מַלְּטָה נַפְשִׁי מֵהֶרְהוּרִים רָעִים, הַפּוֹגְמִים בְּנֶפֶשׁ יִשְׂרָאֵל מְאֹד מְאֹד, כַּאֲשֶׁר אַתָּה יָדֵעְתָּ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי. הַצִּילֵנִי מִלְּטֵנִי מִכָּל מִינֵי מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וּבִלְבּוּלִים אֲשֶׁר הֵם הֵם עִקַּר הַיֵּצֶר הָרָע שֶׁבַּלֵּב, אֲשֶׁר הֵם עָרְלַת לֵב, שֶׁהֵם מְטַמְטְמִין אֶת הַלֵּב, וְרַק הֵם הָיוּ בְעוֹכְרַי, כִּי עַל יָדָם נִתְפַּסְתִּי וְנִלְכַּדְתִּי בַּעֲוֹנוֹתַי וּפְשָׁעַי הָעֲצוּמִים, שֶׁחָטָאתִי וְשָׁעִוִיתִי וְשֶׁפָּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ מִנְּעוּרַי עַד הַיּוֹם הַזֶּה. אֲשֶׁר כֻּלָּם בָּאוּ עָלַי, רַק עַל יְדֵי שֶׁלֹּא נִזְהַרְתִּי לְקַדֵּשׁ אֶת מַחֲשַׁבְתִּי בְּמַחֲשָׁבוֹת קְדוֹשׁוֹת וּטְהוֹרוֹת, וְהָלַכְתִּי אַחֲרֵי שְׁרִירוּת לִבִּי. וַהֲרֵעוֹתִי אֶת מַעֲשַׂי עַל יְדֵי רִבּוּי הַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וּבִלְבּוּלִים רַבִּים אֲשֶׁר הִנַּחְתִּי לְכְנֹס בְּלִבִּי. וְלֹא הִתְגַּבַּרְתִּי לְגָרְשָׁם מִמֶּנִּי עַד אֲשֶׁר הִשְׁתָּרְגוּ עָלַי עַל צַוָּארֵי הִכְשִׁילוּ כֹּחִי. עַד אֲשֶׁר עַל יָדָם בָּאתִי לְכָל הַפְּגָמִים שֶׁפָּגַמְתִּי נֶגֶדְךָ, וּלְכָל הַהִתְרַחֲקוּת אֲשֶׁר נִתְרַחַקְתִּי מִמְּךָ עַד הֵנָּה. עַד אֲשֶׁר דַּרְכֵי הַתְּשׁוּבָה בֶּאֱמֶת נֶעְלְמוּ מִמֶּנִּי, וְאֵינִי יוֹדֵעַ שׁוּם דֶּרֶךְ אֵיךְ לָצֵאת וּלְהִמָּלֵט מֵהֶם. וְעַתָּה מֵאַיִן יָבֹא עֶזְרִי, מֵאַיִן תָּבֹא תְּשׁוּעָתִי. מֵאַיִן אֲבַקֵּשׁ מָנוֹחַ אֲשֶׁר יֵיטַב לִי לָעַד. אֲהָהּ יְיָ, עֲזֹר עֶזְרִי, הַצֵּל הַצֵּל, הוֹשִׁיעָה הוֹשִׁיעָה, "הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהִים כִּי בָאוּ מַיִם עַד נָפֶשׁ". הוֹשִׁיעֵנִי טַהֲרֵנִי קַדְּשֵׁנִי. קַדֵּשׁ אֶת מַחֲשַׁבְתִּי בִּקְדֻשָּׁתְךָ הָעֲצוּמָה, בְּקְדֻשָּׁתְךָ הַגְּדוֹלָה, בְּקְדֻשָּׁתְךָ הַנּוֹרָאָה, אֲשֶׁר אֵין שׁוּם סִטְרָא אַחֲרָא יְכוֹלָה לַעֲמֹד נֶגֶד קְדֻשָּׁתְךָ הַגְּדוֹלָה וְהַנּוֹרָאָה.

אָבִי שֶׁבַּשָּׁמַיִם גָּרֵשׁ מִפְּנֵי קְדֻשָּׁתְךָ כָּל הַטְּפֵשׁוּת שֶׁבִּלְבִּי, כָּל עֶרְלַת לִבִּי, וְקָיֵם לִי בְּרַחֲמֶיךָ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "וּמָל יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת לְבָבְךָ וְאֶת לְבַב זַרְעֶךָ, לְאַהֲבָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ לְמַעַן חַיֶּיךָ". זַכֵּנִי לְמַחֲשָׁבוֹת קְדוֹשׁוֹת וּטְהוֹרוֹת. הַצִּילֵנִי נָא מֵהֶרְהוּרִים רָעִים. הַצִּילֵנִי הַצִּילֵנִי. קַדֵּשׁ אֶת מַחֲשַׁבְתִּי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, בְּרַחֲמֶיךָ הַגְּדוֹלִים בְּרַחֲמֶיךָ הָעֲצוּמִים. יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת חֲמֹל עָלַי, מָלֵא רַחֲמִים יֶהֱמוּ וְיִכְמְרוּ מֵעֶיךָ עָלַי. קָדוֹשׁ יַעֲקֹב קַדְּשֵׁנִי וְטַהֲרֵנִי. קָדוֹשׁ עַל כָּל הַקְּדֻשּׁוֹת. תֵּן לִי בְּמַתָּנַת חִנָּם וְנִדְבַת חֶסֶד קְדֻשָּׁתְךָ הַנּוֹרָאָה, בְּאֹפֶן שֶׁאֶזְכֶּה לְקַבָּלָהּ. זַכֵּנִי מְהֵרָה שֶׁיִּהְיֶה לִבִּי פָּנוּי וְחָלָל מִכָּל מִינֵי עֶרְלַת לֵב, מִכָּל מִינֵי מַחֲשָׁבוֹת טִפְּשׁוּת הַלֵּב, מִכָּל מִינֵי מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וְהִרְהוּרִים רָעִים וְחָכְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת הַנִּמְשָׁכִין מֵהַיֵּצֶר הָרָע.

וְעָזְרֵנִי שֶׁאֶזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ לְתוֹךְ לִבִּי בְּהִדְרָגָה וּבְמִדָּה מַחֲשָׁבוֹת קְדוֹשׁוֹת וּטְהוֹרוֹת, מַחֲשָׁבוֹת זַכּוֹת וּנְכוֹנוֹת, מַחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת שֶׁהֵם הַיֵּצֶר הַטּוֹב. וְתִתֶּן לִי כֹּחַ לְהַגְבִּיר הַיֵּצֶר טוֹב עַל הַיֵּצֶר הָרָע, לְהַגְבִּיר הַמַּחֲשָׁבוֹת קְדוֹשׁוֹת עַל הַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת, לְגָרֵשׁ וּלְסַלֵּק מִלִּבִּי כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וּבִלְבּוּלִים וְכָל הַמַּחֲשָׁבוֹת הַטּוֹרְדוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. וְאָזְכֶּה לַחְשֹׁב בֶּאֱמֶת בָּרָאוּי אֵיךְ לַעֲבֹד אוֹתְךָ בֶּאֱמֶת בְּמַחֲשָׁבָה זַכָּה וְצַחָה בְּלִי שׁוּם בִּלְבּוּל הַדַּעַת כְּלָל.

וְאַתָּה תִּהְיֶה עִמִּי תָּמִיד, וְתוֹרֵנִי וְתַלְמְדֵנִי דַּרְכֶּיךָ הַטּוֹבִים, וּתְדַבְּקֵנִי בְּמִדּוֹתֶיךָ הַקְּדוֹשׁוֹת, עַד שֶׁאֶזְכֶּה לְקַבֵּל עָלַי עֹל מַלְכוּתְךָ בִּשְׁלֵמוּת, בְּאַהֲבָה וּבִירְאָה בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה בְּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה, וְלָשׁוּב אֵלֶיךָ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת, וּלְהִתְדַּבֵּק בְּךָ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת. וְאֶזְכֶּה לָרוּץ מְהֵרָה כָּל הָאַרְח הַזֶּה שֶׁהָיִיתִי יָכוֹל לֵילֵךְ בַּזְּמַן שֶׁהָיִיתִי נָזוּף מִלְּפָנֶיךָ. וְתַעַזְרֵנִי שֶׁאֶזְכֶּה לְתַקֵּן מְהֵרָה בְּחַיַּי כָּל הַפְּגָמִים שֶׁפָּגַמְתִּי לְפָנֶיךָ מִנְּעוּרַי עַד הַיּוֹם הַזֶּה. עַל־יְדֵי חֲטָאַי וַעֲוֹנוֹתַי וּפִשְׁעַי הָרַבִּים וְהָעֲצוּמִים.

חוּס וְחָנְנִי וְרַחֵם עָלַי וְהוֹשִׁיעֵנִי חִישׁ קַל מְהֵרָה יְשׁוּעָה שְׁלֵמָה וַאֲמִתִּיִּת. יְשׁוּעַת הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף בֶּאֱמֶת. יְשׁוּעָה הַנִּצְחִיִּית לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים. עָזְרֵנִי כִּי עָלֶיךָ נִשְׁעָנְתִּי. הוֹשִׁיעֵנוּ כִּי שִׁמְךָ נִקְרָא עָלֵינוּ. אַל תַּנִּיחֵנוּ וְאַל תִּטְּשֵׁנוּ וְאַל תַּעַזְבֵנוּ. "זְכוֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה. זָכְרֵנִי יְיָ בְּרָצוֹן עַמֶּךָ פָּקְדֵנִי בִּישׁוּעָתֶךָ. טַהֵר לִבֵּנִי לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת. "עוּרָה כְבוֹדִי עוּרָה הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר אָעִירָה שָׁחַר". עוּרָה נָא עוֹרְרִי נָא קוּמִי נָא עִמְדִי נָא חַלִּי נָא פְּנֵי אֵל בְּמֵיטַב הַגָּיוֹן, אוּלַי יָחֹס אוּלַי יְרַחֵם אוּלַי יָחוּס עַם עָנִי וְאֶבְיוֹן אוּלַי יְרַחֵם אוּלַי יְרַחֵם, אוּלַי יְרַחֵם. "דַּלּוּ עֵינַי לַמָּרוֹם יְיָ עָשְׁקָה לִי עָרְבֵנִי". מָרָא דְּעָלְמָא כְּלָא, אֵינִי יוֹדֵעַ

לעמוד הבא

יום שני

לנצח עוד יום

פ"ח ע"א

ואלו ואלו, בין המשקין היוצאים ממנו ובין המשקין שנוגע בהן הטבול יום, **אין מטמאין** את האחרים. לפי שטבול יום אינו מטמא את הנוגע בו.

ושאר כל הטמאין, בין טמאין **קלין ובין חמורין,** הרי **משקין היוצאין מהן** דינם **כמשקה הנוגע בהן.**

ואלו ואלו, המשקין היוצאין מהן והמשקין הנוגעים בהם, הרי הם **"תחלה"**, ראשון לטומאה, ומטמאין אחרים! שהמשקה שנגע בטומאה נעשה תמיד [מגזירת חכמים] ראשון לטומאה, ואפילו אם רק שני לטומאה נגע בו. [ומשקה שיצא משאר הטמאין אינו טמא בגלל נגיעתו בטמא, אלא גזרו בהם רבנן שיהיו ראשון לטומאה כדלקמן].

חוץ מן המשקה שהוא אב הטומאה! שישנם משקין היוצאים מאדם טמא שהן חמורים יותר, שהן אב הטומאה והן: הזוב, והרוק, ומי הרגלים של הזב.

ודייקינן: **מאי "קלין" ומאי "חמורין"** ששנינו במשנה זו?

מאי לאו "קלין" היינו שרץ וזב [שגם בשרץ יש משקין היוצאין ממנו, כגון מי רגלים שלו] , **ו"חמורין" היינו מת**, שהוא חמור משרץ וזב. שהן אב הטומאה והוא אבי אבות הטומאה. וכיון ששנינו במשנה כי טמאין קלין וחמורין משקין היוצאים מהן הרי הם בתחלה, הרי שמשקין היוצאין מן המת אף הן מטמאין, ואילו בברייתא בתוספתא לעיל שנינו שמשקין היוצאין מן המת טהורין!?

ומתרצינן: **לא! "קלין" היינו שרץ, ו"חמורין" היינו זב** [שהוא חמור משרץ, שמטמא במשכב ומושב], ולעולם משקה המת - טהור הוא!

והוינן בה: **מאי שנא זב דגזרו ביה רבנן** על משקין היוצאין ממנו שיהיו ראשון לטומאה, **ומאי שנא מת דלא גזרו ביה רבנן** כלל שיטמאו משקין היוצאין ממנו?

ומתרצינן: **זב, דלא בדילי אינשי מינה,** לפי שהוא חי וגם לא ניכר עליו שהוא טמא - **גזרו ביה רבנן** על משקין היוצאין ממנו כדי שיתרחקו ממנו!

מת, דבדילי אינשי מיניה - לא גזרו ביה רבנן! שנינו במשנה: **דם הניתז ושעל הסכין** חייב לכבוסות.

תנו רבנן: כתיב "וכבסהו", **מלמד שדם הניתז ושעל הסכין חייב לכבוסות.**

אמר רבי יהודה: אימתי, בזמן שאין שם דם אלא הוא. אבל יש שם דם שלא הוא - פטור מלכבוסות! תניא אידך: "וכבסהו", מלמד שכל דמו חייב לכבס ות.

מכאן אמרו: דם הניתז ושעל אגפים [בוחלי בית השחיטה] - **חייב לכבוסות!**

אמר רבי שמעון בן גמליאל: במה דברים אמורים שחייב לכבוסות דם הניתז ושעל אגפים **כשלא כסה** את כל **דם הנפש.** דהיינו, שדם הניתז ושעל אגפים הוא מדם הנפש ולכן צריך לכבותו, **אבל** אם **כסה** את כל **דם הנפש**, והדם הניתז ושעל האגפים אינו מדם הנפש - **פטור מלכבוסות** אותו, כיון שאין חיוב לכבוסות אלא את דם הנפש, והרי כולו מכוסה.

ומבארינן: **במאי קא מיפלגי** הני תנאים?

רבנן סברי: "דמו" דכתיב גבי כסוי - **כל דמו** משמע ! **רבי יהודה סבר: "דמו" - ואפילו מקצת דמו** משמע! שכיון שכסה מקצת מדם הנפש יצא, ואפילו אם נשאר דם הנפש שאינו מכוסה פטור מלכבוסות אותו. [שהרי הוא פוטר דם הניתז ואפילו אם הוא דם הנפש]. **ורבי שמעון בן גמליאל סבר: "דמו" - המיוחד** משמע דהיינו דם הנפש שכולו חייב בכסוי.

נמצאו שלש דעות בדבר:

א. לרבנן צריך לכבוסות את כל הדם.

ב. לרבי יהודה חייב לכבוסות רק מקצת הדם ובלבד שיהא מדם הנפש.

ג. לרבן שמעון בן גמליאל חייב לכבוסות את כל דם הנפש, ותו לא.

מתניתין:

במה מכסין, ובמה אין מכסין?

מכסין בזבל הדק, ובחול הדק, בסיד, ובחרסית [חרסים שחוקים], **ובלבנה, ובמגופה** [כסוי החבית שעשוי מחרס] **שכתשן** עד שנעשו כעפר.

אבל, אין מכסין לא בזבל הגס, ולא בחול הגס, ולא בלבנה ובמגופה שלא כתשן.

ולא יכפה עליו, על הדם, **את הכלי. כלל אמר רבי שמעון בן גמליאל: דבר שמגדל בו צמחים - מכסין בו, ושאינו מגדל צמחים - אין מכסין בו!**

גמרא:

והוינן בה: **היכי דמי חול הדק**, והיינו, מהו שיעור דקותו?

ומבארינן: **אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: כל שאין היוצר** שמשתמש בחול לעשיית קדירות **צריך לכתשו.**

ואיכא דמתני לה שדברי רבה בר בר חנה נסובו **אסיפא** דמתניתין, ששנינו בה: **אבל אין מכסין לא בזבל הגס ולא בחול הגס.** והוינן בה: **היכי דמי חול הגס** מהו שיעור גסותו? ועל זה **אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: כל שהיוצר צריך לכתשו.**

והוינן בה: **מאי בינייהו** דהני תרי לישני? ומשנינן: **איכא בינייהו** באופן **דצריך** היוצר לכתשו **ולא צריך** לכתשו. כלומר, **דמיפריך איפרוכי** שאינו כתוש אבל נפרך בקלות ביד. ללישנא קמא דאמר "כל שאין היוצר צריך לכתשו" גם חול זה הוא בכלל חול הדק שהרי אין צריך לכתשו, שאפשר לפרכו ביד. אבל ללישנא בתרא, דאמר "כל שהיוצר צריך לכתשו" משמע אפילו אם צריך כתישה כל דהו, כגון חול זה שצריך לפרכו ביד, בכלל חול הגס הוא.

תנו רבנן: אילו נאמר רק "**וכסהו**", **יכול יכסנו באבנים או יכפה עליו את הכלי? - תלמוד לומר "בעפר".**

ואין לי שאפשר לכסות בו **אלא עפר. מנין לרבות זבל הדק וחול הדק ושחיקת אבנים ושחיקת חרסית ונעורת פשתן דקה,**

חזרה לתוכן העניינים

לעמוד הקודם

כסוי הדם פרק ששי חולין פח.

עין משפט נר מצוה

ואלו ואלו אין מטמאין. לקמן גופו כהו רבנן טומאה: **ואלו ואלו אין מטמאין.** **מתני'** שחליט שני מטמא מקרץ להיות מחלה כדמתני' (לעיל דף לד.) כל הפוסל את התרומה להיות שני מטמא מקרץ ועושה חומן מחלה חוץ מן הטבול יום: **מחלה.** לקמן לגומא שני והשני שלישי: **חוץ ממקשה שהוא אב הטומאה.** כגון שלשה מעיינות הזב הטמוין בכמ"ק מחלה.

פח: כסוי הדם פרק ששי חולין

שחיקת כלי מתכות. וא"ת והא מגדל דממים הוא דתנן בפרק כל הצלמים (ע"ז דף מג:) רבי יוסי אומר שוחק וזורה לרוח ממרו לו אף היא נעשית וצל ובצל מתכות מיירי דמיירי עלה קרקע דעבוד ויי"ל דבפ"ע אין מגדל דממים אלא שמועה לגבל וכ"ת מירק דע"ע ברפה מגדל דממים דהתם ע"ע ברפה מיירי כל עבודה זרה

ממלתה ברפה דומיא דעבל:

כלל הצריך לפרט. פי' בקונטרס לפי שים לפרש הכלל בשני דברים כמו בכלי או בדבר הממעבד וצא לפרט ומפרשו וכן בסוף פרק שני דבכורות (דף יט.) תניא מכלל שהוא צריך לפרט ומפרט שהוא צריך לכלל כיצד כל כלי כל כבוד יכול לפילו נקבה מ"ל זכר אי זכר יכול לפילו יצאת נקבה לפניו הוה ליה כבוד לזכרים מ"ל פטר רחם אי פטר רחם יכול לפילו אחר יוצא דופן מ"ל כבוד ומעמא זכר לאו פירוש הכלל הוא לכלל ופרט וגמור הוא דבכור כלל זכר פרט ואין בכלל אלא מה שפקעו אלא פרט לפטר רחם הוא מפרט את הכלל שים לפרש כלל לכמה לדבין כבוד לכל הולדות או כבוד לרחמים מ"ש שלוט בכור לולדות כגון שיצא דך רחם אחר יוצא דופן או כבוד לזכרים מ"ש שיצא נקבה לפניו דך רחם הוה אלא פרט לכלל הוה אלא נקבה לפניו אלא שיהא כבוד לרחמים ולאכזי לאת ליה אחם כבוד לדבר אחד לא הוי בכור עד שיהא כבוד לכל הולדות מכ"מ צריך לפרט הוא אלא נאו פרט הוה מיגמא לאפילו יוצא דופן חשיב כבוד כיון דהוי כבוד לולדות מ"ג אלא הוי כבוד לרחמים ועוד נראה לפרש דלאכזי כבוד ופעול רחם מרוייהו כלל ותרוייהו פרט דתרוייהו צריכי להדדי וכבל אחד אחם מוצא כלל אלא לפרט ופרט הצריך לכלל שכל אחד מהם כבוד אחד ומפרש דבר אחד דבכור ממעט אפילו יוצא דופן ופעול רחם ממעט ליה אפילו יוצא אחר יוצא דופן וכבור ממעט ליה וכיצו אם מפרש דהכא והתם חשוב כלל ופרט גמור ממעט אין כאן כלי וכן הכי ואפילו פרטא למעוטי ומכאו ליה אין כאן עבד במה שילכה ופרטא ממעט עבד דוקא ומה שמוצאו צריך לפרט לאו מלכפיית כלי דהך בריישא קאי אלא אהא דלרבי לעיל (דף פב:) מצעבר צריך שיתן עבד למעלה ולמטה דמוכשרו לא ממעט למעה אלא לפרוש דאפילו יוצא דופן ת"ל כבור ובכבורות לפרט כלל בצריך לפרט אחת אלא לפרושי פרט לצריך לכלל דלקמני סיפא אי פטר רחם יכול אפילו יוצא אחר יוצא דופן ת"ל כבור ת"ש ג"ע דקתני מכלל שהוא צריך לפרט ומפרט שהוא צריך לכלל כיצד כל כלי כל כבוד יכול אפילו נקבה מ"ל זכר אי זכר יכול אפילו יצאת נקבה לפניו הוה ליה כבוד לזכרים מ"ל פטר רחם אי פטר רחם יכול אפילו אחר יוצא דופן מ"ל כבור ומעמא זכר לאו פירוש הכלל הוא לכלל ופרט וגמור הוא דבכור כלל זכר פרט ואין בכלל אלא מה שפקעו אלא פרט לפטר רחם הוא מפרט את הכלל שים לפרש כלל לכמה לדבין כבוד לכל הולדות או כבוד לרחמים ת"ש כבוד לכל הולדות א

פ"ח ע"ב

קסמין הנושרים מן הפשתן כשמנפצים אותו, **ונסורת של חרשין** נגרים **דקה, וסיד וחרסית, לבנה ומגופה שכתשן,** מנין שכל אלו מכסין בהם? **תלמוד לומר "וכסהו"** שכיון שלא כתוב "ובעפר יכסנו" שהיה משמע שרק בעפר יכסה אלא כתיב "וכסהו" לפני "בעפר", משמע שיש לדרוש את ה"וכסהו" בפני עצמו ללמד שיתכן גם כסוי שלא בעפר.

יכול שאני מרבה מ"וכסהו" **אף זבל הגס, וחול הגס, ושחיקת כלי מתכות , ולבנה ומגופה שלא כתשן, וקמח וסובין ומורסן? תלמוד לומר "בעפר" .**

ומה ראית לרבות את אלו השנויים לעיל **ולהוציא את אלו?**

אחר שריבה הכתוב מ"וכסהו", **ומיעט** מ"בעפר", **מרבה אני את אלו שהן מין עפר, ומוציא אני את אלו שאין** הם **מין עפר,** שכל אלו שנתרבו הם "מין עפר" שדומים לעפר בכך שמגדלים צמחים כמו עפר.

והוינן בה: **אימא "וכסהו" - כלל, "עפר" - פרט,** וכל מקום שכתוב **כלל** ואחר כך **פרט,** ונדרוש **שאין בכלל אלא מה שבפרט,** ונלמד מכך **כי עפר - אין, מידי אחרינא - לא!** ואפילו דבר הדומה לעפר אין מכסין בו אלא בעפר ממש!?

ומתרצינן: **אמר רב מרי:** כלל ופרט זה שונה הוא מכל כלל ופרט. **משום דהוה כלל הצריך לפרט!** שהפרט מפרש את הכלל. שהכלל "וכסהו" יש במשמעותו שני עניני כסוי שאינם דומים זה לזה: א. כסוי בדבר אחד שלם, כגון בכפיית כלי עליו. ב. כסוי בדבר דק כגון עפר וכדומה. ובא הפרט "בעפר" לפרש שהכסוי יהיה בצורה שהכסוי מתערב ונבלל בדם.

וכל כלל הצריך לפרט אין דנין אותו ב"כלל ופרט". לפי שהפרט אינו בא למעט לגמרי אלא לפרש את הכלל. וכן בענינינו ה"בעפר" לא בא למעט שרק בו מכסים, אלא לפרש שכל הדומה לעפר מכסים בו! [והיכן אנו דורשים שאין בכלל אלא מה שבפרט? במקום שהכלל משמעותו העקרונית ברורה אלא שיש בכללו הרבה פרטים, והפרט בא למעט ולומר שרק הוא ולא אחרים].

דרש רב נחמן בר רב חסדא: אין מכסים אלא בדבר שזורעים בו ומצמיח! ולא בעפר מדבר או בעפר ארץ מלחה שאם יזרעו בו לא יצמיח [זה החידוש בדברי רב נחמן, שאפילו בעפר מדבר אין מכסין. שאילו במשנה כתוב רק שיהיה מגדל צמחים, ובמדבר אכן גדלים צמחים שעולים מאליהם, אלא שמה שזורעים בו אינו צומח, וחידש רב נחמן שגם עפר שאינו מצמיח את מה שזורעים בו, אינו ראוי לכיסוי הדם].

אמר רבא: האי בורכא! דבר שאינו נכון אמר רב נחמן בר רב חסדא.

אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבא: מאי בורכתיה!? והרי **אנא אמרי לה** ניהליה לרב נחמן בר רב חסדא. **ומהא מתניתא אמריתה ניהליה.** דתניא: **היה מהלך במדבר ואין לו עפר לכסות - שוחק דינר זהב ומכסה! היה מהלך בספינה ואין לו עפר לכסות - שורף טליתו ומכסה** באפר! הרי שעפר המדבר אין מכסין בו.

והוינן בה: **בשלמא** הא דקתני "**שורף טליתו ומכסה** באפר" ניחא, שאפשר לכסות באפר, **דאשכחן אפר דאיקרי "עפר",** דכתיב "ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת". **אלא** מה ששנינו "שוחק **דינר זהב**" - **מנלן** שאפשר לכסות בו!?

ומבארינן: **אמר רבי זירא:** דכתיב "**ועפרות זהב לו**". הרי שגם זהב נקרא "עפר".

תנו רבנן: אין מכסין אלא בעפר, דברי בית שמאי. ובית הלל אומרים: מצינו אפר שקרוי "עפר" שנאמר "**ולקחו לטמא מעפר שריפת** החטאת".

ומבארינן: **ובית שמאי** לא למדו מחטאת שאפשר לכסות גם באפר שאפר החטאת "**עפר - שריפה**" **איקרי!** אבל "**עפר**" **סתמא לא איקרי!**

תנא: הוסיפו עליהן, על אלו שמנויים בברייתא לעיל שמכסין בהן: **השחור, פחמין כתושין, והכחול, ונקרת פיסולין** עפר שמנקרים מן הריחיים. **ויש אומרים אף הזז רניך.**

אמר רבא: בשכר שאמר אברהם אבינו "ואנכי עפר ואפר" זכו בניו לשתי מצות הקשורות בעפר ואפר: **אפר פרה ועפר סוטה!**

והוינן בה: **וליחשוב נמי עפר כסוי הדם?**

ומשנינן: **התם,** בכסוי הדם, **הכשר מצוה איכא, הנאה ליכא!** שאין הנאה לאדם ממצות כסוי הדם שהרי מותר לאכול הבשר גם אם לא כיסה הדם. מה שאין כן באפר פרה יש הנאה בכך שהוא מטהר אותו מטומאתו, ומכפר על מעשה העגל. ועפר סוטה משכין שלום בין איש לאשתו, שמברר את צדקתה ולאחר מכן היא מתברכת בזרע, שאם היתה יולדת בצער תלד בריוח, וכדומה.

יַחְמֹל אִישׁ עַל־בְּנוֹ הָעֹבֵד אֹתוֹ: יח וְשַׁבְתֶּם וּרְאִיתֶם בֵּין צַדִּיק לְרָשָׁע בֵּין עֹבֵד אֱלֹהִים לַאֲשֶׁר לֹא עֲבָדוֹ: ס יט כִּי הִנֵּה הַיּוֹם בָּא בֹּעֵר כַּתַּנּוּר וְהָיוּ כָל־זֵדִים וְכָל־עֹשֵׂה רִשְׁעָה קַשׁ וְלִהַט אֹתָם הַיּוֹם הַבָּא אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר לֹא־יַעֲזֹב לָהֶם שֹׁרֶשׁ וְעָנָף: כ וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ וִיצָאתֶם וּפִשְׁתֶּם כְּעֶגְלֵי מַרְבֵּק: כא וַעֲסוֹתֶם רְשָׁעִים כִּי־יִהְיוּ אֵפֶר תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵיכֶם בַּיּוֹם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: פ כב זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֹתוֹ בְחֹרֵב

רש"י

(יט) כי הנה היום בא. יום זה לשון שמש הוא שכך אמרו חכמי' אין גיהנם לעתיד לבא אלא הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה ורשעים נדונים בה וצדיקים מתרפאין בה וזהו שנאמ' וזרחה לכם יראי וגו': **שורש וענף.** ברא וברא ברא: **(כ) ופשתם.** לשון שומן כמו (ירמיה כ') כי תפושו כעגלה דשה: **מרבק.** הנכנסת לרבקה לפטם קופל"א בלע"ז: **(כא) ועסותם.** וכבשתם לשון מיעוך ודומה לו ושם עשו דדי בתולהון (יחזקאל כ"ג):

מצודות ציון

וחמלתי: (קהלת ג): ענין לממנות: **(יט) בוער.** ענין שרפה: **קש.** הוא המתן הלק: **ולהט.** ענין שרפה והתלהבות כמו שם נוהם (תהלים קד): **לא יעזוב.** לא ימיח: **(כ) ופשתם.** ענין רבוי וכ"ל רבוי הנאה וכן כי תפושו כעגלה דשה (ירמיה נ): **מרבק.** הן יקרא היל העגלים מקום שמפטמים שם וכן ועגליס מתוך מרבק (עמוס ו'): **(כא) ועסותם.** ענין מיעוך וכתיכה וכן מעסים למוני (ש"ב ה) והוא ממין מן הכמוניס שמכ יקרא כן ע"ש שממעכים וכותשים הכמוניס לעוליס ממין: **כפות.** כמו שמעמיס היל נקרא כף היל כן שמעמיס הרגל נקרא כף הרגל: **(כב) בחורב.** הוא הר בזריחתה יהיה לכם רפואה ותענוג ודמה פרישת האור וזריחתה לפרישת הכנפים כי השמש יפרוש אורו על הארץ בכנפים הפרושות וכן נאמר כשחר פרוש על ההרים (יואל ב'): **ויצאתם.** בכל מקום שתצאו ותבואו תתענגו בטוב ותתרבו בבשר ושומן כעגלים המפוטמים במרבק והוא הדיר שלהם: **(כא) ועסותם רשעים.** אתם תמעכו ותכתשו את הרשעים כי הם יהיו לאפר מונח תחת כפות רגליכ' ותרמסו אותם: **ביום אשר אני עושה.** זה יהיה ביום הגמול אשר אני מייעד אותו: **(כב) זכרו תורת**

עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים: כג הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה הַנָּבִיא לִפְנֵי בּוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא: כד וְהֵשִׁיב לֵב־אָבוֹת עַל־בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל־אֲבוֹתָם פֶּן־אָבוֹא וְהִכֵּיתִי אֶת־הָאָרֶץ חֵרֶם: הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום יהוה הגדול והנורא:

רש"י

(כד) והשיב לב אבות. להקב"ה: **על בנים.** ע"י בנים יאמר לבנים דרך אהבה ורצון לכו ודברו אל אבותיכם לאחזו בדרכי המקום וכן ולב בנים על אבותם כך שמעתי משמו של ר' מנחם ור"ד במס' עדיות לשום שלום בעולם:

מצודות ציון

סיני: על כל ישראל. בעבור כל ישראל: **(כג) לפני.** קודם: **(כד) והשיב.** מל' משובה: **על בנים.** ר"ל על ידי בנים, או על הוא כמו עם: **חרם.** ענין כלימה ובזיון כמו ומרם לא יסיר עוד ויבא ירושלים לנחלת (זכריה י"ד):

מצודות דוד

משה עבדי. ר"ל הואיל ותקבלו גמול טוב לכן בכל דור ודור זכרו התורה שמסרה לכם משה עבדי כי בשמירתה תקבלו הגמול: **אשר צויתי אותו.** ולא מלבו אמרה: **על כל ישראל.** ר"ל לא אותו לבד צויתי התורה כ"א על כל ישראל שיקיימוה כולם בין החוקים הם הדברים שלא נודע טעמן והשטן משיב עליהן בין המשפטים והם הדברים הנודעים בטעמם: **(כג) הנה אנכי שולח.** ר"ל בזכות התורה אשלח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא הוא יום הגמול: **(כד) והשיב.** הוא ישיב לב האבות למקום ע"י הבנים וכו' כי תה"מ יהיה על ידו וכמ"ש רז"ל וכשיחיו בני האבות אשר הם חיים וקיימים בזמן ההוא אז הבנים ההם אשר יעמדו בתחיה יספרו לאבותם אמתת גמול הנפשי ועי"ז ישיבם הנביא אל ה' וכן ישיב לה הבנים ע"י אבותם העומדים בתחיה כי הם יספרו לבניהם אמתת הגמול ובזה ישיב אותם לה'. או ר"ל שישיב האבות עם הבנים והבנים עם האבות כולם יחד וכפל הדבר לחזק הענין: **פן אבוא.** ר"ל לזה אשלח את אליהו לפני בוא יום ה' כי פן כשאבוא אני ביום ההוא לשלם גמול ועדיין לא שבו אכה את כל יושבי הארץ בחרם ואבדון לכן אשלח מקודם את אליהו להשיב אותם אלי להיות נכונים לקבל הגמול הטוב:

א א אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים וּבְדֶרֶךְ
חַטָּאִים לֹא עָמָד וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב: ב כִּי אִם־בְּתוֹרַת
יְהוָה חֶפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה: ג וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל
עַל־פַּלְגֵי מָיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ | יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְעָלֵהוּ לֹא יִבּוֹל וְכֹל
אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ: ד לֹא־כֵן הָרְשָׁעִים כִּי אִם־כַּמֹּץ אֲשֶׁר־

רש״י

(א) **אשרי האיש**. בעשרה לשונות של זמר נאמר ספר זה, בנצוח, בנגון, במזמור, בשיר, בהלל, בתפלה, בברכה, בהודאה, באשרי, בהללויה, כנגד עשרה בני אדם שאמרוהו, אדם, מלכי צדק, אברהם, משה, דוד, שלמה, אסף, ושלשה בני קרח, וחלוקין על ידותון י״א אדם היה כמש״כ בד״ה, וי״א אין ידותון שבספר זה אלא ע״ש הדתות והדינים של גזירות שעברו עליו ועל ישראל (אשרי האיש לישפלישמנ״ץ בלעז). אשוריו של איש ותהלותיו של אדם אלו הם אשר לא הלך כי מתוך שלא הלך לא עמד ומתוך שלא עמד לא ישב: (ב) **כי אם בתורת ה׳ חפצו**. הא למדת שמושב הלצים מביאו לידי בטול תורה: **ובתורתו יהגה**. בתחלה היא נקראת תורת ה׳ ומשעמל בה היא נקראת תורתו: **יהגה**. כל ל׳ הגה בלב הוא כד״א (לקמן יט) והגיון לבי (ישעי׳ לג) לבך יהגה אימה, (משלי כד) כי שוד יהגה לבם: (ג) **שתול**. פלנדי״ץ בלעז: **פלגי**. ראויארו״ש בלעז: **ועלהו לא יבול**. אפילו הפסולת שבו לצורך היא שיחתן של תלמידי חכמים לצורך היא וצריכה לימוד: **לא יבול**. לשון כמוש פלישטי״ר בלעז: (ד) **כמוץ**. ל׳ קש קומבל״א בלעז:

מצודות ציון

(א) **אשרי**. ענין שבח והללה כמו כי משכיוני נגוח (בראשית ל׳): **לצים**. מלשון מליצה כי המליצ׳ נבני מדס מו נחומ יומר דלכו להטעים ממריו במיטב הדבור להכניס בלב: (ב) **יהגה**. פעם תשמש ענין מחשבה כמ״ש והגיון לבי (לקמן י״ט) ופעם תשמש ענין דבור כמ״ש ולשוני תהגה (לקמן ל״ה): (ג) **שתול**. נטוע כמו שתולים בבית ה׳ (לקמן צ״ב): **על**. ממוך עמו והמוציס עליו (במדבר ג׳): **פלגי מים**. תמת המים כמו נהר פלגיו (לקמן מ״ו) ע״ש שהוא מתפלג ומתפרם ללכת לשלך ומלך: **יבול**. יכמוש כמו כמלה נובלת עליה (ישעיה מ׳): (ד) **כמוץ**. היא פסולת התבואה כמו כמוץ יסוער שהמציא בלבו טעמים וציצים פרחים לתורה: (ג) **והיה**. ובעבור זה היה גמול שכרו להיות דומה לאילן הנטוע במקום המים שמגדל פירותיו בזמנו ואף העלים אינם כומשים בעבור מרבית הלחלוחית ושפע הרטיבות כי כן האיש הזה משופע ברוב טובה מבלי מחסור וכאומר הנה מגמול השכר ניכר יושר דרכו. וכל אשר יעשה. ר״ל ובכל הנטיעות אשר ינטעו ממנו יצליח להיות כמותו וכן צאצאי האיש הזה יהיו כמוהו: (ד) **לא כן**. לא יהיו רשעים

ב תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ: ה עַל־כֵּן | לֹא־יָקֻמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט וְחַטָּאִים
בַּעֲדַת צַדִּיקִים: ו כִּי־יוֹדֵעַ יְהוָה דֶּרֶךְ צַדִּיקִים וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים
תֹּאבֵד: **ב** א לָמָּה רָגְשׁוּ גוֹיִם וּלְאֻמִּים יֶהְגּוּ־רִיק: ב יִתְיַצְּבוּ |
מַלְכֵי־אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ־יָחַד עַל־יְהוָה וְעַל־מְשִׁיחוֹ: ג נְנַתְּקָה
אֶת־מוֹסְרוֹתֵימוֹ וְנַשְׁלִיכָה מִמֶּנּוּ עֲבֹתֵימוֹ: ד יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם

רש״י

(ה) **על כן** וגו׳. דבוק הוא למקרא של אחריו: (ו) **כי יודע ה׳** וגו׳. לפי שהוא יודע דרך צדיקים ולפניו הוא להכירה תמיד ודרך רשעים שנואה בעיניו ומעבירה מלפניו על כן לא תהא הקמת רגל לרשעים ליום הדין ולחטאים ליכתב בעדת צדיקים: (א) **למה רגשו גוים**. רבותינו דרשו את הענין על מלך המשיח ולפי משמעו יהיה נכון לפותרו על דוד עצמו כעין שנאמר (ש״ב א) וישמעו פלשתים כי משחו ישראל את דוד למלך

מצודות ציון

מגורן (הושע י״ג): **תדפנו**. ענין למיפה והכאה כמו קול עלה נדף (ויקרא כ״ו): (ו) **יודע**. ענין הסגמה כמו וידע מלכיס (שמות ג׳): (א) **רגשו**. ענין קנון והמון רב וכן מרגמת פועלי און (לקמן ס״ד). ולאומים. לאומות כמו ולאם מלאס ימלוך (בראשית כ״ה): **יהגו**. יהכרו: **ריק**. דבר שמן בו ממש: (ב) **ורוזנים**. שריס: **נוסדו**. ענין עלה כמו נמסיך סוד (לקמן ל״ה) ע״ש שהעלה נעלה סוד לבל יגולה או לפי שהעלה להמעלה הוא להיסוד לבנין: (ג) **ננתקה**. ענין הסעקר ממקומו כמו ונתקו מוסרות (ירמיה ה׳): **מוסרותימו**. הס קשורי לועי הטור: **עבותימו**. מנליס עבות גם ג׳ יתריס: (ד) **למו**. להס עליהם ויקבצו פלשתים את מחניהם ונפלו בידו ועליהם אמר למה רגשו גוים ונתקבצו כולם: **ולאומים יהגו**. בלבם ריק, ולאומים מנחם פתר לאומים ואומים וגוים כלם קרובי ענין: (ב) **יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד** וגו׳. ורוזנים שינויר״ש בלעז: **נוסדו**. לשון סוד פורקונשלרוו״ט בלע״ז ומה היא העצה: (ג) **ננתקה את מוסרותימו**. דישרונפרוימ״ש לויקוראנגל״ש בלעז, אלו רצועות שקושרין העול בהם: **עבותימו**. לויקורדו״ש בלעז:

מצודות דוד

מוצלחים כן ותהי עוד להפך כי מכאובים רבים נכונים לרשע פעם בפעם כמוץ הזה הנדף בכל עת מנשיבת הרוח ולא מצא מנוח: (ה) **על כן**. בעבור כי נכון בידם מכאובים רבים לזה לא תהיה להם תקומה בעת בא המשפט כשתתמלא סאתם כי המכאובים ההם יבואו עליהם אחד באחד יגשו: **וחטאים**. מלת לא הנאמר בתחלת המקרא משמשת בשתים כאומר החוטאים לא יהיו נכללים בעדת צדיקים להיות מושגחים מה׳ כמוהם: (ו) **כי יודע ה׳**. כי המקום ב״ה נותן לב לדעת ולהשגיח על דרך הצדיקים לבל יכשלו בו אבל דרך הרשעים תהיה אבודה מהשגחת ה׳ להיות נעזב אל המקרים ולא יהיו א״כ נכללים בעדת הצדיקים: (א) **למה רגשו**. ר״ל למה להם זאת להתקבץ ולדבר דברי ריק לא לעזר ולא להועיל: (ב) **יתיצבו**. מוסב על למה האמור במקרא שלפניו לומר למה יתיצבו המלכים והשרים בעצה אחת על ה׳ ועל משיחו: (ג) **ננתקה**. וכה יאמרו בעצתם נעתק מאתנו את מוסרי עולו לבל נעבוד אותו ואחז במשל לדבר בלשון הנופל בשור המושך בעול: **ונשליכה**. הוא כפל ענין במ״ש לתפארת המליצה ולחזוק הדבר: (ד) **יושב בשמים**. כאומר הלא ה׳ יושב הוא בשמים ממעל ואפילו חלש למעלה לגבור יחשב ומכ״ש גבור למעלה וא״כ הלא ישחק על

לעמוד הבא

מַטְבְּעוֹת זֶה עַל גַּב זֶה, כְּרִיכוֹת בְּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְכְרוֹת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וְגִזֵּי צֶמֶר הַלְקוּחוֹת מִבֵּית הָאֻמָּן, כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן, הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּב לְהַכְרִיז:

ג. מָצָא אַחַר הַגַּפָּה אוֹ אַחַר הַגָּדֵר גּוּזָלוֹת מְקֻשָּׁרִין, אוֹ בִּשְׁבִילִין שֶׁבַּשָּׁדוֹת, הֲרֵי זֶה לֹא יִגַּע בָּהֶן. מָצָא כְּלִי בָּאַשָּׁפָה, אִם מְכֻסֶּה, לֹא יִגַּע בּוֹ, אִם מְגֻלֶּה, נוֹטֵל וּמַכְרִיז. מָצָא בַּגַּל אוֹ בְּכֹתֶל יָשָׁן, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. מָצָא בְּכֹתֶל חָדָשׁ, מֵחֲצָיוֹ וְלַחוּץ, שֶׁלּוֹ, מֵחֲצָיוֹ וְלִפְנִים, שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. אִם הָיָה מַשְׁכִּירוֹ לַאֲחֵרִים, אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ:

ד. מָצָא בַּחֲנוּת, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. בֵּין הַתֵּבָה וְלַחֲנָוָנִי, שֶׁל חֲנָוָנִי. לִפְנֵי שֶׁלַּחֲנִי, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. בֵּין הַכִּסֵּא וְלַשֻּׁלְחָנִי, הֲרֵי אֵלּוּ לַשֻּׁלְחָנִי. הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת מֵחֲבֵרוֹ אוֹ שֶׁשָּׁלַח לוֹ חֲבֵרוֹ פֵּרוֹת, וּמָצָא בָּהֶן מָעוֹת, הֲרֵי אֵלּוּ

רבינו עובדיה מברטנורה

יותר. והמכריז מכריז מטבעות מצאתי, וזה בא ואומר כך וכך היו והיו מונחים זה על זה:

ג. אחר הגפה. סתימת כותל של עץ או של קנים: **גדר.** של אבנים: **גוזלות מקושרין.** בכנפיהן. דכולי עלמא הכי מקטרי להו, וקשר כזה לא הוי סימן: **לא יגע בהן.** דאמרינן הני אינש אצנעינהו ואי שקיל להו לית להו למרייהו סימנא בגווייהו. הלכך לשבקינהו עד דאתי מרייהו ושקיל להו: **מכוסה לא יגע בו.** דאין זה אבידה שיהא מוזהר עליה בלא תוכל להתעלם, דמשתמר הוא:

מצא בגל ובכותל ישן הרי אלו שלו. מפני שיכול לומר לבעל הגל ולבעל הכותל של אמוריים שהוריש אבותינו היה. ובלבד שיהיה בו חלודה רבה שניכר שמזמן הרבה היה טמון שם: **מחציו ולחוץ.** באחד מחורי כותל הסמוכים לרשות הרבים. אם מצאה מחצי עוביו של כותל ולחוץ שלו, דאמרינן אחד מבני רשות הרבים נתנו שם ושכח, וחלודה שעליו מוכחת שמזמן הרבה היה שם ובודאי נתיאשו הבעלים. ודין זה דוקא בלשון זהב וחתיכת כסף וכיוצא בזה. אבל אם היה כלי ובתוכו מעות, אם פי הכלי לחוץ הרי הוא שלו, ואם פי הכלי לפנים הרי הוא של בעל הבית: **אפילו בתוך הבית הרי אלו שלו.** דלא ידע דמאן נינהו, ובעליו נואשו:

ד. מצא בחנות הרי אלו שלו. בדבר שאין בו סימן מיירי. דההוא דנפל מיניה מייאש שהכל נכנסים לשם: **בין תיבה.** שהחנווני יושב לפניה, ותמיד נוטל ממנה, ונותן לפניו ומוכר, ומעות שנותנין לו נותן בתוכה, ולא נפל שום דבר אלא מיד חנוני: **לפני שולחני הרי אלו שלו.** דאמרינן מן הבאים להחליף מעות נפלו, שהרי השלחן מפסיק בין שולחני למעות שנמצאו, ואם מן השולחני הם היה להם להמצא בינו ולכסא שהשלחן מונח עליו: **הלוקח פירות מחבירו וכו'.** וכגון שחבירו זה תגר שלקח תבואה זו או פירות הללו מאנשים הרבה ולא ידיע דמאן נינהו, וכיון דלית בהו סימן נתיאשו הבעלים. אבל אם זה שמכר את הפירות ליקטן הוא עצמו מן הקרקע שלו, שודאי המעות הללו שלו

שֶׁלּוֹ. אִם הָיוּ צְרוּרִין, נוֹטֵל וּמַכְרִיז:

ה. אַף הַשִּׁמְלָה הָיְתָה בִּכְלָל כָּל אֵלֶּה. לָמָּה יָצָאת. לְהַקִּישׁ אֵלֶיהָ, לוֹמַר לָךְ, מַה שִּׁמְלָה מְיֻחֶדֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ סִימָנִים וְיֵשׁ לָהּ תּוֹבְעִים, אַף כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָנִים וְיֵשׁ לוֹ תּוֹבְעִים חַיָּב לְהַכְרִיז:

ו. וְעַד מָתַי חַיָּב לְהַכְרִיז. עַד כְּדֵי שֶׁיִּדְעוּ בּוֹ שְׁכֵנָיו, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שָׁלֹשׁ רְגָלִים, וְאַחַר הָרֶגֶל הָאַחֲרוֹן שִׁבְעָה יָמִים, כְּדֵי שֶׁיֵּלֵךְ לְבֵיתוֹ שִׁלְשָׁה וְיַחֲזֹר שִׁלְשָׁה וְיַכְרִיז יוֹם אֶחָד:

ז. אָמַר אֶת הָאַבֵּדָה וְלֹא אָמַר סִימָנֶיהָ, לֹא יִתֵּן לוֹ. וְהָרַמַּאי אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר סִימָנֶיהָ, לֹא יִתֵּן לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב) עַד דְּרֹשׁ אָחִיךָ אֹתוֹ, עַד שֶׁתִּדְרֹשׁ אֶת אָחִיךָ אִם רַמַּאי הוּא אִם אֵינוֹ רַמַּאי. כָּל דָּבָר שֶׁעוֹשֶׂה וְאוֹכֵל, יַעֲשֶׂה וְיֹאכַל. וְדָבָר שֶׁאֵין עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל, יִמָּכֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) וַהֲשֵׁבֹתוֹ לוֹ, רְאֵה הֵיאַךְ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ. מַה יְּהֵא בַּדָּמִים. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, לְפִיכָךְ אִם

רבינו עובדיה מברטנורה

הן, חייב להחזיר: **ואם היו צרורים.** הקשר או מנין שלהם הוי סימן:

ה. בכלל כל אלה. בכלל כל אבדת אחיך: **ולמה יצאת.** וכן תעשה לשמלתו: **מה שמלה מיוחדת.** סתם שמלה יש בה סימן, וכל שמלה יש לה בעלים תובעים אותה, שנעשית בידי אדם ולא באת מן ההפקר: **אף כל שיש לו תובעים.** למעוטי מידי דמייאש. ויאוש הוא, דשמעיניה דאמר וי ליה לחסרון כיס:

ו. שכניו. שכני מקום שנמצאת בו האבידה, שמא שלהן היא: **כדי שילך** כל אחד **לביתו בשלשה ימים.** משישמע ההכרזה וידע אם אבד לו כלום, ואם יראה שאבד יחזור שלשה ויכריז יום אחד אני איבדתי ואלו סימניה. והלכה כרבי יהודה. ומשחרב בית המקדש התקינו שיהיו מכריזין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. ומשרבו האנסין דאמרי אבידתא למלכא, התקינו שיהא מודיע לשכניו ולמיודעיו ודיו:

ז. כל דבר שעושה ואוכל. אם האבדה דבר שיכולים להאכילו את שכר מעשיו, כגון שור וחמור: **יעשה ויאכל.** ולא ימכור אותו המוצא, שכל אדם נוח לו בבהמתו שהכירה בו כבר ולימדה לרצונו. ואינו חייב להטפל בה לעולם, אלא תרנגולת ובהמה גסה מטפל בה י"ב חדש. עגלים וסייחים של רעיה, כלומר שאין מגדלים אותם לפטם. וכן גדיים וטלאים, מטפל בהם שלשה חדשים. ועגלים של פיטום מטפל בהם שלשים יום. אווזין ותרנגולים זכרים, הקטנים מטפל בהן שלשים יום, והגדולים שאוכלים הרבה מטפל בהן שלשה ימים. מכאן ואילך לוקח אותם הוא לעצמו בשומא כפי שוויין, או מוכרן לאחרים ומניח הדמים אצלו: **לפיכך אם אבדו חייב באחריותן.** כיון דשרו ליה רבנן לאשתמושי בהו, אע"ג דלא אשתמש בהו כמאן דאשתמש דמי, וחייב באחריותן. והלכה כר' טרפון בדמי אבדה שמכר. אבל מעות עצמן של אבדה, כגון שמצא מעות בכיס או שלשה מטבעות זו על גבי זו, לא

ישתמש בהם כלל.
לעמוד הבא

לְגָבוֹהַּ כִּמְסִירָתוֹ לְהֶדְיוֹט. (ר"ן פ"ק דְּקִדּוּשִׁין וּבְהַגָּהוֹת אֲשֵׁרִי). **אֲבָל אִם לֹא הָיָה שָׁוֶה יוֹתֵר בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, וְאַחַר כָּךְ הוּקַר, יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ כֵּיוָן שֶׁלֹּא מָשַׁךְ וְלֹא נָתַן הַכֶּסֶף.** הַגָּה: אִם חָשַׁב בְּלִבּוֹ לִתֵּן אֵיזֶה דָּבָר לִצְדָקָה, חַיָּב לְקַיֵּם מַחֲשַׁבְתּוֹ וְאֵין צָרִיךְ אֲמִירָה, אֶלָּא דְּאִם אָמַר כּוֹפִין אוֹתוֹ לְקַיֵּם. (מָרְדְּכַי פ"ק דְּקִדּוּשִׁין ובפ"ק דב"ב וּבְהַגָּהוֹת ובמהרי"ק שֹׁרֶשׁ קפ"ה ומהר"ר פֶּרֶץ וּבְהַגָּהוֹת סמ"ק וְרֹא"שׁ פ"ק דְּתַעֲנִית). וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאִם לֹא הוֹצִיא בְּפִיו, אֵינוֹ כְּלוּם. (הָרֹא"שׁ כְּלָל י"ג). וְהָעִקַּר כַּסְּבָרָא הָרִאשׁוֹנָה, וְעַיֵּן בְּחֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט סִימָן רי"ב.

סִימָן רנט **הַנּוֹדֵר וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה נָּדַר וְדִין אֲמִירָה לְגָבוֹהַּ,** (וְדִין אִם מֻתָּר לְשַׁנּוֹת צְדָקָה, וְהַנְהָגַת הַגַּבַּאי עִם הַצְּדָקָה, אוֹ הַמְמֻנֶּה עָלֶיהָ), וּבוֹ ו' סְעִיפִים

א. [א] **הָאוֹמֵר: סֶלַע זוֹ לִצְדָקָה, אוֹ שֶׁאוֹמֵר: הֲרֵי עָלַי סֶלַע לִצְדָקָה, וְהִפְרִישׁוֹ, עַד שֶׁלֹּא בָּא לְיַד הַגַּבַּאי יָכוֹל לְשַׁנּוֹתוֹ, בֵּין לִלְווֹתוֹ לְעַצְמוֹ בֵּין לְהַלְווֹתוֹ לַחֲבֵרוֹ, וְיִפְרַע אַחֵר תַּחְתָּיו.** הַגָּה: וְכֵן [ב] אִם הִקְדִּישׁ כֵּלִים, יָכוֹל לְמָכְרָם לִפְנֵי ג' בְּקִיאִים בְּשׁוּמָא, וְנוֹתֵן דְּמֵיהֶם לִצְדָקָה. (בֵּית יוֹסֵף בְּשֵׁם הַגָּהוֹת מָרְדְּכַי דִּכְתֻבּוֹת). **מִשֶּׁבָּא לְיַד גַּבַּאי, אָסוּר לִלְווֹתוֹ, בֵּין לוֹ בֵּין לְאַחֵר בֵּין לַגַּבַּאי. וְאִם הָיָה הֲנָאָה לַעֲנִיִּים בְּעִכּוּב הַמָּעוֹת בְּיַד הַגַּבַּאי, כְּדֵי לְעַשּׂוֹת לַאֲחֵרִים לִתֵּן, הֲרֵי הַגַּבַּאי מֻתָּר לִלְווֹתָם וּלְפָרְעָם.** הַגָּה: דְּאֵין הַצְּדָקָה כְּהֶקְדֵּשׁ, וּמֻתָּר לֵהָנוֹת מִמֶּנָּהּ. (טוּר). וְאֵין נוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין בִּצְדָקָה הָעוֹמֶדֶת לְחַלֵּק לַעֲנִיִּים, כִּי אִם כֶּסֶף בְּכֶסֶף וְכַיּוֹצֵא בוֹ, שֶׁמָּא יָבֹאוּ עֲנִיִּים וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם מָעוֹת לְחַלֵּק. אֲבָל צְדָקָה שֶׁאֵינָהּ עוֹמֶדֶת לְחַלֵּק, רַק הַקֶּרֶן יְהֵא קַיָּם וְיֹאכְלוּ הַפֵּרוֹת, שָׁרֵי. (בֵּית יוֹסֵף בְּשֵׁם סה"ת שַׁעַר מ"ו ח"ד ס"ח וְהַגָּהוֹת מַיְמוֹנִי). וְכֵן נוֹהֲגִין.

ב. [ג] **צְדָקוֹת שֶׁהִתְנַדְּבוּ לְצֹרֶךְ בֵּית הַכְּנֶסֶת אוֹ לְצֹרֶךְ בֵּית עָלְמִין, יְכוֹלִים בְּנֵי הָעִיר לְשַׁנּוֹתָם לְצֹרֶךְ בֵּית הַמִּדְרָשׁ אוֹ תַּלְמוּד תּוֹרָה, אֲפִלּוּ אִם הַבְּעָלִים מְעַכְּבִים,** [ד] **אֲבָל לֹא מִתַּלְמוּד תּוֹרָה לְצֹרֶךְ בֵּית הַכְּנֶסֶת.** הַגָּה: וְדַוְקָא בִּדְאִכָּא לְמֵיחַשׁ שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם סִפּוּק לְתַלְמוּד תּוֹרָה, אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁבְּנֵי הָעִיר מְסַפְּקִים לְתַלְמוּד תּוֹרָה, וְאִם יוֹצִיאוּ אֵלּוּ הַמָּעוֹת לְצֹרֶךְ בֵּית הַכְּנֶסֶת יִתְּנוּ מָעוֹת אֲחֵרִים לְתַלְמוּד תּוֹרָה כְּשֶׁיִּצְטָרְכוּ, מֻתָּר. (מהרי"ק שֹׁרֶשׁ קכ"ח). וַאֲפִלּוּ אִם הוּא בְּמָקוֹם שֶׁאָסוּר לְשַׁנּוֹת, אִם אֵינָן צְרִיכִים לַדָּבָר שֶׁנָּדַר, כְּגוֹן שֶׁהִקְדִּישׁ קַרְקַע לִבְנוֹת עָלֶיהָ בֵּית הַמִּדְרָשׁ, וְאֵינָן יְכוֹלִין לִבְנוֹת מִיָּד, אֵין הַמִּתְנַדֵּב יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ אֶלָּא יִהְיֶה עוֹמֵד כָּךְ עַד שֶׁיִּבְנוּ עָלֶיהָ. (מָרְדְּכַי פ' בְּנֵי הָעִיר). וְכָל זֶה בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מִנְהָג יָדוּעַ בָּעִיר, אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁנּוֹהֲגִים שֶׁהַגַּבַּאי אוֹ בְּנֵי הָעִיר מְשַׁנִּים לְכָל מַה שֶּׁיִּרְצוּ, אוֹ אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁנּוֹהֲגִים שֶׁאָדָם מֵשִׂים אֵיזֶה דָּבָר בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, כְּגוֹן סֵפֶר תּוֹרָה אוֹ כְּלֵי כֶּסֶף וְכַדּוֹמֶה, וּכְשֶׁיִּרְצֶה חוֹזֵר וְלוֹקְחוֹ, וּכְשֶׁיּוֹרֵד מִנְּכָסָיו מוֹכְרוֹ לַאֲחֵרִים, הוֹלְכִים אַחַר הַמִּנְהָג. דְּכָל מַקְדִּישׁ אַדַּעְתָּא דְּמִנְהָג הוּא מַקְדִּישׁ, וְלֵב בֵּית דִּין מַתְנֶה עַל זֶה, וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיֶה מִנְהָג קָבוּעַ. (כֵּן מַשְׁמַע מֵהַבֵּית יוֹסֵף וממהרי"ק שֹׁרֶשׁ קס"א). וּמִכָּל מָקוֹם אִם הִתְנָה הַמַּקְדִּישׁ בְּפֵרוּשׁ שֶׁלֹּא יְשַׁנּוּ הֶקְדְּשׁוֹ וְלֹא יְהֵא כֹּחַ בָּזֶה, פְּשִׁיטָא שֶׁאָסוּר לְשַׁנּוֹתוֹ. וְעַיֵּן לְעֵיל סי' רנ"ו סָעִיף ד'.

ג. [ה] **יִשְׂרָאֵל שֶׁהִתְנַדֵּב נֵר אוֹ מְנוֹרָה לְבֵית הַכְּנֶסֶת, אִם נִשְׁתַּקַּע שֵׁם בְּעָלֶיהָ מֵעָלֶיהָ שֶׁאֵינָהּ נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ, יְכוֹלִים הַצִּבּוּר לְשַׁנּוֹתָהּ אֲפִלּוּ לִדְבַר הָרְשׁוּת,** אֲפִלּוּ אִם גַּם הַמִּתְנַדֵּב [ו] מוֹחֶה (מהרי"ק שֹׁרֶשׁ קכ"ג קכ"ד וּבְשֵׁם רַשְׁבָּ"א וּתְשׁוּבַת רא"ש). **וְאִם לֹא נִשְׁתַּקַּע שֵׁם בְּעָלֶיהָ מֵעָלֶיהָ, אֵין יְכוֹלִים לְשַׁנּוֹתוֹ לִדְבַר הָרְשׁוּת, אֲבָל** [ז] **לִדְבַר מִצְוָה יְכוֹלִים לְשַׁנּוֹתוֹ.** [ח] **וְאִם הָיָה הַמִּתְנַדֵּב גּוֹי, אָסוּר לְשַׁנּוֹתָהּ אֲפִלּוּ לִדְבַר מִצְוָה, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִשְׁתַּקַּע שֵׁם בְּעָלֶיהָ מֵעָלֶיהָ.** וְכָל זְמַן שֶׁשֵּׁם בְּעָלִים חָקוּק עַל הַכֵּלִים שֶׁנָּתַן, לֹא נִשְׁתַּקַּע שֵׁם בְּעָלֶיהָ. (יְרוּשַׁלְמִי פ' בְּנֵי הָעִיר).

ד. [ט] **גּוֹי שֶׁהִתְנַדֵּב מְנוֹרָה אוֹ דָּבָר אַחֵר לְבֵית הַכְּנֶסֶת, מְקַבְּלִים מִמֶּנּוּ. וְהוּא שֶׁיֹּאמַר: בְּדַעַת יִשְׂרָאֵל הִפְרַשְׁתִּי אוֹתָהּ. וְאִם לֹא אָמַר כֵּן, טָעוּן גְּנִיזָה.** וְעַיֵּן לְעֵיל סי' רנ"ד.

ה. [י] **מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ מָעוֹת וְהוּא מְסֻפָּק אִם הֵם שֶׁל צְדָקָה, חַיָּב לִתֵּן אוֹתָם לִצְדָקָה.** הַגָּה: אֲבָל מִי שֶׁהִקְדִּישׁ דָּבָר בְּלָשׁוֹן שֶׁמְּסֻפָּקִים בּוֹ, וּמֵת, שֶׁאֵין לֵידַע כַּוָּנָתוֹ, נִקְרְאוּ הַיּוֹרְשִׁים מֻחְזָקִים וְהַהֶקְדֵּשׁ שֶׁבָּא לְהוֹצִיא (מַהֶם) עָלָיו הָרְאָיָה, וְכָל זְמַן שֶׁאֵינוֹ מֵבִיא רְאָיָה הַנְּכָסִים בְּחֶזְקַת הַיּוֹרְשִׁים. (רַשְׁבָּ"א סי' תרנ"ו וּפִסְקֵי מהרא"י סי' ע"ג) וְעַיֵּן בח"ה סי' ר"ן (סעי' ג').

ו. [כ] **אֵין לְקָהָל לִתְבֹּעַ מִסִּים וְאַרְנוֹנִיּוֹת מִמְּעוֹת צְדָקָה.** הַגָּה: מִי שֶׁמָּצָא כִּיס מָלֵא מָעוֹת בְּתֵבָתוֹ, וְכָתוּב עָלָיו: צְדָקָה, סָמְכִינַן אַכְּתִיבָה וַהֲרֵי הֵן צְדָקָה. (הַגָּהוֹת מָרְדְּכַי פ"ק דב"ב). וְכֵן אִם אָמַר אֶחָד לְבָנָיו: מָעוֹת אֵלּוּ צְדָקָה הֵם, אִם נִרְאֶה לָהֶם שֶׁעָשָׂה זֶה כְּמוֹסֵר דְּבָרָיו בִּלְשׁוֹן צַוָּאָה, דְּבָרָיו קַיָּמִים. וְאִם עָשָׂה זֶה שֶׁלֹּא יִקְחוּ כְּלוּם, אוֹ שֶׁלֹּא יַחֲזִיקוּ אוֹתוֹ לְעָשִׁיר, אֵין בִּדְבָרָיו כְּלוּם. (שָׁם). וְכֵן אִם אָמְרוּ בַּחֲלוֹם: אֵלּוּ הַמָּעוֹת שֶׁהִטְמִין אָבִיךָ, שֶׁל צְדָקָה הֵם, אֵינוֹ כְּלוּם, דְּדִבְרֵי חֲלוֹמוֹת לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין. (שָׁם). אֲבָל אִם אָמַר לָהֶם כֵּן אַחֵר, אִם הֵם בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה יָכוֹל לִטֹּל אֵלּוּ הַמָּעוֹת וְלִתְּנָם לִצְדָקָה, נֶאֱמָן בְּמִגּוֹ שֶׁהָיָה נוֹתְנָם לִצְדָקָה. וְאִם לָאו, אֵינוֹ נֶאֱמָן. (מָרְדְּכַי פ' זֶה בּוֹרֵר בְּשֵׁם אז"ק). הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּתֵבָה מְעוֹת הֶקְדֵּשׁ וְחֻלִּין זֶה אַחַר זֶה, וּמָצָא אַחַר כָּךְ מָעוֹת, אַזְלִינָן בָּתַר בַּתְרָא. (הַגָּהוֹת מָרְדְּכַי פֶּרֶק קַמָּא דב"ב). וְאִם הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּבַת אַחַת בִּשְׁתֵּיהֶן, אַזְלִינָן בָּתַר רֻבָּא. וְאִם מְצָאָן בְּגוּמָא, דְּאִכָּא לְמֵימַר שֶׁהָיוּ מֻנָּחִים שָׁם זְמַן אָרֹךְ וְלֹא רָאָה, אֲפִלּוּ בָּזֶה אַחַר זֶה אַזְלִינָן בָּתַר רֻבָּא (שָׁם).

באר הגולה

א לשון הטור ממימרא דרב נחמן אמר רבה בר אבהו וברייתא שם בערכין דף ו' ע"א וכפי' רש"י והתוס' שם: ב ל' הרמב"ם בפ"ח מהמ"ע מאוקימתא דגמרא שם הא דר' ינאי דיזיף ופרע ע"ב: ג"ז שם מהגמרא שם: ג טור בשם אביו הרא"ש כלל י"ג סי' י"ד: ד שם ושם וכ"כ מהרי"ק בשורש קכ"ח דכן משמע מתשובת הרשב"א:

באר הגולה

ה ברייתא ערכין דף ו' ע"ב וכדמפרש שם: ו הרא"ש בתשו' כלל י"ג ומהרי"ק בשורש קכ"ג בשם תשו' הרשב"א: ז שם בגמרא: ח מימרא דרב אשי א"ר יוחנן כדמפרש בגמרא שם ואע"ג דאין בזה טעם משום שלום מלכות כנזכר לעיל ס"ס רנ"ב מקבלין מהם משום דהוי כמו קרבן דאתרבי מאיש איש תוספות בב"ב דף ח' ע"א והביאו רמ"א בקיצור לעיל סי' רנ"ב: ט טור בשם הרמב"ם בפ"ח מהמ"ע מברייתא עובד כוכבים שהתנדב קורה וכו' ערכין דף ו' ע"ב: י הגהמ"ר בפ"ק דב"ב בשם אז"ק מברייתא דת"כ ספק לקט לקט וכו' וביורושלמי יליף לה עני ורש הצדיקו הצדיקוהו במתנותיו: וע"ל בסי' רכ"ח סעיף א' ובמ"ש שם): כ תשו' הרא"ש כלל י"ג סימן ו' ממשנה י' פ"ד דמעשר שני (והגהמ"ר שם): (כן

לעמוד הבא

הִלְכוֹת יוֹם הַכִּפּוּרִים סִימָן תרח

תרח סֵדֶר סְעוּדָּה הַמַּפְסֶקֶת. וּבוֹ ד׳ סְעִיפִים:

א בְּרֵיתָא יוֹמָא פא. ב הַרֹא״ש שָׁם וְעַיֵּן בַּמֶּה שֶׁצִּיַּנְתִּי בְּסִימָן רסא. ג רַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק א מֵהִלְכוֹת שְׁבִיתַת עָשׂוֹר מֵהָא דְּשַׁבָּת קמח וּבֵיצָה ל.

א. [א]אוֹכְלִים וּמַפְסִיקִים קֹדֶם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, [א]שֶׁצָּרִיךְ [ל]לְהוֹסִיף מֵחֹל עַל הַקֹּדֶשׁ. [ב]וְתוֹסְפוֹת זֶה אֵין לוֹ שִׁעוּר, אֶלָּא קֹדֶם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, [ב]שֶׁזְּמַנּוֹ אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה קֹדֶם הַלַּיְלָה, צָרִיךְ לְהוֹסִיף מֵחֹל עַל הַקֹּדֶשׁ מְעַט אוֹ הַרְבֵּה: **ב.** [ג]נָשִׁים שֶׁאוֹכְלוֹת וְשׁוֹתוֹת *עַד שֶׁחֲשֵׁכָה וְהֵן אֵינָן יוֹדְעוֹת שֶׁמִּצְוָה לְהוֹסִיף מֵחֹל עַל הַקֹּדֶשׁ, [ג]אֵין [ד]מְמַחִין בְּיָדָן כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לַעֲשׂוֹת בְּזָדוֹן: הגה [ד]וְהוּא הַדִּין בְּכָל דְּבַר אִסּוּר [ה]אָמְרִינָן מוּטָב שֶׁיִּהְיוּ שׁוֹגְגִין וְלֹא יִהְיוּ מְזִידִין, *וְדַוְקָא [ו]שֶׁאֵינוֹ מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה אַף עַל פִּי שֶׁהוּא דְּאוֹרַיְתָא, *אֲבָל אִם [ג]מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה, [ז]*מוֹחִין בְּיָדָם (נימוקי יוסף פרק ד דביצה ורא״ש בשם העטור). [ח]וְאִם [ד]יוֹדֵעַ

בַּאֵר הֵיטֵב

הוּא מֵחֲמַת מָמוֹן, וּכְתִיב מִצָּפוֹן זָהָב יָאֲתָה, עַל כֵּן מַכְנִיעַ עַצְמוֹ לְאוֹתוֹ צַד לְהוֹדִיעַ שֶׁמִּשָּׁם בָּא לוֹ הַחֵטְא, עַיֵּן שָׁם:

ג. מְמַחִין. וְדַוְקָא שֶׁיּוֹדֵעַ בְּוַדַּאי שֶׁלֹּא יְקַבְּלוּ מִמֶּנּוּ, הַרֹא״ש: **ג. מְפֹרָשׁ.** אַף עַל פִּי שֶׁהוּא סָפֵק כְּגוֹן בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת מוֹחִין, יָם שֶׁל שְׁלֹמֹה בֵּיצָה פֶּרֶק ד: **ד. יוֹדֵעַ.** וְדַוְקָא כְּשֶׁבָּרוּר לוֹ. וְדַוְקָא כְּשֶׁהַחוֹטֵא שׁוֹגֵג, אֲבָל כְּשֶׁהַחוֹטֵא מֵזִיד חַיָּב לְהוֹכִיחוֹ עַד שֶׁיִּנְזֹף בּוֹ

בֵּאוּר הֲלָכָה

ב * עַד שֶׁחֲשֵׁכָה. רוֹצֶה לוֹמַר, עַד בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, אֲבָל בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת מְחֻיָּב לִמְחוֹת בְּהוּ, דְּכִמְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה דָּמְיָא שֶׁהוּא סָפֵק כָּרֵת [מָגֵן אַבְרָהָם בְּשֵׁם יָם שֶׁל שְׁלֹמֹה]. וְעַיֵּן מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל דְּזֶהוּ לְמַאן דְּאָמַר סְפֵקָא דְּאוֹרַיְתָא מִן הַתּוֹרָה לְחֻמְרָא. וְעַיֵּן בְּקָרְבַּן נְתַנְאֵל מַה שֶּׁכָּתַב עַל דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם:

*** וְדַוְקָא שֶׁאֵינוֹ מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה.** עַיֵּן בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מְעִיל צְדָקָה סִימָן יט, דִּבְדָבָר שֶׁאָחֲזוּ לָהֶם מִנְהָג גָּרוּעַ לְהָקֵל בְּפַרְהֶסְיָא מִקְּרֵי גָּלוּי לָנוּ שֶׁלֹּא יְקַבְּלוּ וְאֵין צָרִיךְ לִמְחוֹת, אֶלָּא אִם כֵּן הוּא מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה:

*** אֲבָל אִם מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה וְכוּ׳.** דָּבָר זֶה הוּא מִדִּבְרֵי הָעִטּוּר, וְהֶעְתִּיקוֹ הַרֹא״ש וְרַ״ן וְכֵן כָּתְבוּ הַרַשְׁבָּ״א וְהַמְּאִירִי בְּחִדּוּשֵׁיהֶם עַל בֵּיצָה דַּף ל. וְדַע, דְּלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל זֶה מִסּוּגְיָא דְּשַׁבָּת דַּף נה, דְּשָׁם עָבְרוּ עַל דָּבָר הַמְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה, דִּכְתִיב הַנֶּאֱנָחִים וְהַנֶּאֱנָקִים עַל כָּל הַתּוֹעֵבוֹת וְגוֹ׳, וַאֲפִלּוּ הָכִי מַשְׁמַע בַּגְּמָרָא דְּאִם הָיָה בָּרוּר שֶׁלֹּא יִשְׁמְעוּ לֹא הָיוּ נֶעֱנָשִׁים, אֶלָּא דְּיֵשׁ לוֹמַר דְּזֶהוּ רַק לְעִנְיַן עֹנֶשׁ, אֲבָל לְעִנְיַן מִצְוַת עֲשֵׂה דְּהוֹכָחָה מְחֻיָּב בְּכָל גַּוְנֵי, וְכֵן הוּא בֶּאֱמֶת דַּעַת הָר״א מִמִּיץ הַמּוּבָא בִּסְמַ״ג וּסְמַ״ק, וְהֶעְתִּיקָם הַמָּגֵן אַבְרָהָם, וְהַסְמַ״ג בְּעַצְמוֹ מַשְׁמַע שָׁם דְּהוּא סוֹבֵר דְּהֵיכָא שֶׁבָּרוּר לוֹ שֶׁלֹּא יְקַבֵּל אֵינוֹ מְחֻיָּב לְהוֹכִיחוֹ, וְכֵן מַשְׁמַע לִכְאוֹרָה מִדִּבְרֵי הַתּוֹסְפוֹת שָׁם בְּשַׁבָּת דַּף נה דִּבּוּר הַמַּתְחִיל אַף עַל גַּב וְכוּ׳. אֶלָּא דְּאֶפְשָׁר לִדְחוֹת, דְּעִנְיָנָא דְּרֵישׁ גָּלוּתָא לֹא הָוֵי בְּדָבָר הַמְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה, וְלָכֵן אִם הָיָה בָּרוּר לְרַבִּי סִימוֹן שֶׁלֹּא יִשְׁמְעוּ לוֹ לֹא הָיָה מְחֻיָּב לְהוֹכִיחָן, אָמְנָם מֵהַגְּרָ״א מוּכָח דְּדַעַת הַתּוֹסְפוֹת לְהָקֵל בְּרַבִּים כְּדַעַת הַסְמַ״ג. **וְדַע**, דְּמִסְתַּבְּרָא דְּמַה שֶּׁפָּסַק הַרַמָּ״א דִּבְדָבָר הַמְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה חַיָּב לִמְחוֹת, דַּוְקָא שֶׁהוּא בְּאַקְרַאי, אֲבָל אֵלּוּ הַפּוֹרְקֵי עֹל לְגַמְרֵי, כְּגוֹן מְחַלֵּל שַׁבָּת בְּפַרְהֶסְיָא אוֹ אוֹכֵל נְבֵלוֹת לְהַכְעִיס, כְּבָר יָצָא מִכְּלַל עֲמִיתֶךָ וְאֵינוֹ מְחֻיָּב לְהוֹכִיחוֹ, וְכֵן אִיתָא בְּתָנָא דְּבֵי אֵלִיָּה רַבָּה פֶּרֶק יח, הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת עֲמִיתֶךָ, וַעֲמִיתֶךָ שֶׁהוּא אוֹהַבְךָ וְשֶׁהוּא עִמְּךָ בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת אַתָּה חַיָּב לְהוֹכִיחַ אוֹתוֹ, אֲבָל לְרָשָׁע שֶׁהוּא שׂוֹנַאֲךָ אֵין אַתָּה חַיָּב לְהוֹכִיחַ אוֹתוֹ, וְהֶעְתִּיק זֶה הַגְּרָ״א בְּקִצּוּר בְּאַדֶּרֶת אֵלִיָּהוּ, עַיֵּן שָׁם, וּלְעִנְיַן אוֹכֵל נְבֵלוֹת לְתֵאָבוֹן אוֹ מְחַלֵּל שַׁבָּת שֶׁלֹּא בְּפַרְהֶסְיָא, יֵשׁ לְעַיֵּן בַּדָּבָר:

*** מוֹחִין בְּיָדָם.** עַיֵּן בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף שֶׁמְּצַדֵּד לוֹמַר בָּזֶה דָּבָר חָדָשׁ, דְּעַד כָּאן לֹא אָמְרִינָן דִּבְדָבָר הַמְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה צָרִיךְ לִמְחוֹת אַף שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁלֹּא יְקַבְּלוּם,

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

כָּתַב, דַּוְקָא יַהֲפֹךְ פָּנָיו לְצָפוֹן, שֶׁעִקַּר חַטַּאת הָאָדָם הוּא מֵחֲמַת מָמוֹן, וּכְתִיב מִצָּפוֹן זָהָב יָאֲתָה, עַל כֵּן מַכְנִיעַ עַצְמוֹ לְאוֹתוֹ צַד לְהוֹדִיעַ שֶׁמִּשָּׁם בָּא לוֹ הַחֵטְא, עַד כָּאן, [יט]וְכֵן נוֹהֲגִין:

א א. שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹסִיף וְכוּ׳. וְתוֹסְפוֹת זֶה אֵין בּוֹ כָּרֵת כִּי אִם מִצְוַת עֲשֵׂה, [א]וְיָלְפִינָן בַּגְּמָרָא (רֹאשׁ הַשָּׁנָה ט.) מִדִּכְתִיב וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב מֵעֶרֶב עַד עֶרֶב תִּשְׁבְּתוּ שַׁבַּתְּכֶם, וְאָמְרִינָן, יָכוֹל בְּתִשְׁעָה מִתְעַנִּין, תַּלְמוּד לוֹמַר בָּעֶרֶב, אִי בָּעֶרֶב, יָכוֹל מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ, תַּלְמוּד לוֹמַר בְּתִשְׁעָה, הָא כֵּיצַד, מַתְחִיל וּמִתְעַנֶּה מִבְּעוֹד יוֹם כְּדֵי לְהוֹסִיף מֵחֹל עַל הַקֹּדֶשׁ, וְגַם בִּיצִיאָתוֹ מוֹסִיף, מִדִּכְתִיב מֵעֶרֶב עַד עֶרֶב: **ב. שֶׁזְּמַנּוֹ אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה וְכוּ׳.** רוֹצֶה לוֹמַר, שֶׁשִּׁעוּר בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת הוּא שִׁעוּר מַהֲלַךְ אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה, וְהוּא לְעֵרֶךְ רֶבַע שָׁעָה קֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים, וְקֹדֶם לָזֶה צָרִיךְ לְהוֹסִיף מְעַט, וְשִׁעוּר הַתּוֹסְפוֹת עִם [ב]בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת בְּיַחַד עוֹלֶה כִּמְעַט חֲצִי שָׁעָה. וְהִנֵּה הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ הִזְכִּיר שֶׁזֶּה דַּעַת רַבֵּנוּ תָּם וְסִיעָתוֹ, וְאָזִיל לְשִׁיטָתוֹ בְּסִימָן רסא סָעִיף ב, וּכְבָר כָּתַבְנוּ שָׁם דְּהַרְבֵּה מֵהָרִאשׁוֹנִים חוֹלְקִין עַל זֶה, וְגַם הַגְּרָ״א הִסְכִּים לְשִׁיטָתָם, דְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת מַתְחִיל תֵּכֶף אַחַר תְּחִלַּת הַשְּׁקִיעָה, דְּהַיְנוּ מִשָּׁעָה שֶׁהַחַמָּה נִתְכַּסֶּה מֵעֵינֵינוּ, וּזְמַן הַתּוֹסְפוֹת שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹסִיף הַיְנוּ קֹדֶם שְׁקִיעַת הַחַמָּה. וְעַיֵּן שָׁם בַּמִּשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן כג לְעִנְיַן שִׁעוּר הוֹסָפָה לִפְרֹשׁ מִמְּלָאכָה, וְהוּא הַדִּין הָכָא לְעִנְיַן אֲכִילָה:

ב ג. אֵין מְמַחִין בְּיָדָן. וְדַוְקָא [ג]בְּיוֹדֵעַ בְּוַדַּאי שֶׁלֹּא יְקַבְּלוּ מִמֶּנּוּ, אֲבָל בְּסָפֵק שֶׁמָּא יְקַבְּלוּ צָרִיךְ לִמְחוֹת [ד]אֲפִלּוּ בְּמִידֵי דְּרַבָּנָן:

ד. וְהוּא הַדִּין בְּכָל דְּבַר אִסּוּר וְכוּ׳. רוֹצֶה לוֹמַר גַּם כֵּן בְּשֶׁבָּרוּר לוֹ שֶׁלֹּא יְקַבְּלוּ מִמֶּנּוּ, וְכַנַּ״ל. וּבְכָל זֶה אֵין חִלּוּק בֵּין רַבִּים לְיָחִיד:

ה. אָמְרִינָן מוּטָב שֶׁיִּהְיוּ שׁוֹגְגִין וְכוּ׳. רוֹצֶה לוֹמַר, גַּם כֵּן בְּבָרוּר לוֹ שֶׁאִם יֹאמַר לָהֶם לֹא יְקַבְּלוּ מִמֶּנּוּ, וְכַנַּ״ל. וְכָל זֶה דַּוְקָא בְּשֶׁעַכְשָׁו הֵם שׁוֹגְגִין, [ה]אֲבָל כְּשֶׁיּוֹדְעִין שֶׁהוּא אָסוּר וְעוֹבְרִין בְּמֵזִיד, צָרִיךְ לְהוֹכִיחָם אַף כְּשֶׁבָּרוּר לוֹ שֶׁלֹּא יְקַבְּלוּם, וּנְהִי דְּמִי שֶׁאֵינוֹ מוֹכִיחַ אֵינוֹ נֶעֱנָשׁ עֲבוּר חֶטְאָם כֵּיוָן שֶׁבָּרוּר לוֹ שֶׁלֹּא יְקַבְּלוּם, מִכָּל מָקוֹם מִצְוָה לְהוֹכִיחָם: **ו. שֶׁאֵינוֹ מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה.** רוֹצֶה לוֹמַר, [ו]דְּאָז אָנוּ יְכוֹלִין לִתְלוֹת שֶׁשּׁוֹגְגִין וּמֻטְעִין הֵם בָּזֶה, וּמַה שֶּׁלֹּא יִשְׁמְעוּ לָנוּ מַה שֶּׁנֹּאמַר לָהֶם שֶׁהוּא אָסוּר, מֵחֲמַת דְּקִיל לְהוּ הַדָּבָר, וְלָכֵן אָמְרִינָן בָּזֶה מוּטָב שֶׁיִּהְיוּ שׁוֹגְגִין וְכוּ׳, אֲבָל בְּדָבָר הַמְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה וְהֵם עוֹבְרִין עַל זֶה, [ז]בְּוַדַּאי אֵינָם שׁוֹגְגִין וְלֹא שַׁיָּךְ בְּהוּ לוֹמַר מוּטָב שֶׁיִּהְיוּ שׁוֹגְגִין, [ח]וּמָחִינָן בְּהוּ וְעָנְשִׁינָן לְהוּ עַד דְּפָרְשֵׁי: **ז. מוֹחִין בְּיָדָם.** דַּוְקָא בִּדְלֵיכָּא סַכָּנָה, אֲבָל בִּדְאִיכָּא חֲשַׁשׁ סַכָּנָה אֵין צָרִיךְ לִמְחוֹת, וְכֵן כָּתַב בַּחִנּוּךְ מִצְוָה רלט, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן יב וּבְיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן שלד: **ח. וְאִם יוֹדֵעַ וְכוּ׳.** זֶה קָאֵי גַּם כֵּן

שַׁעַר הַצִּיּוּן

יט. פְּרִי מְגָדִים:

א א. הַרִי״ף. וְעַיֵּן בְּטַ״ז שֶׁהִקְשָׁה עַל לִמּוּד זֶה, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה שֶׁמְּיַשְּׁבוֹ: **ב.** חַיֵּי אָדָם, וְעַיֵּן בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסִימָן רסא בְּבֵאוּר הֲלָכָה דִּבּוּר הַמַּתְחִיל אֵיזֶה זְמַן: **ב ג.** מָגֵן אַבְרָהָם בְּשֵׁם הַרֹא״ש, וְכֵן מַשְׁמַע מִפֶּרֶק בַּמֶּה בְּהֵמָה דַּף נה, וְאִלּוּ הִנַּחְנוּ בְּנֵי אָדָם עַל מַה שֶּׁשּׁוֹגְגִין בְּכָל יוֹם הָיוּ מוֹסִיפִין שְׁגָגוֹת וְתִפֹּל הַתּוֹרָה מְעַט מְעַט חַס וְחָלִילָה [תַשְׁבֵּ״ץ חֵלֶק ב סִימָן מז]. עוֹד כָּתַב שָׁם, דְּנִרְאֶה לוֹ שֶׁזֶּה הַדָּבָר לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא בְּשֶׁנִּתְרַבּוּ הַרְבֵּה שׁוֹגְגִין בַּדָּבָר, [וּכְעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר בְּפֶרֶק חֶזְקַת הַבָּתִּים דַּף ס רַבּוּ פְּרוּשִׁים בְּיִשְׂרָאֵל], אֲבָל בְּדָבָר שֶׁרַק מִעוּטָן שׁוֹגְגִין מִצְוָה לִמְחוֹת בְּיָדָם, וְאַף אִם יָבֹאוּ לִהְיוֹת מֵזִידִין, כְּדֵי לְהַזְהִיר לַאֲחֵרִים שֶׁלֹּא יִכָּשְׁלוּ, דְּיַלְפֵי מִקַּלְקַלְתָּא וְלֹא יָלְפֵי מִתַּקַּנְתָּא, וְהַמּוֹרֵה הוֹרָאוֹת, אִם הִזְהִיר אֶת הָעָם וְהֵם לֹא הֻזְהֲרוּ, עָלָיו נֶאֱמַר וְאַתָּה אֶת נַפְשְׁךָ הִצַּלְתָּ, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ: **ד.** לְבוּשֵׁי שְׂרָד שֶׁכֵּן מַשְׁמַע מֵהָרֹא״ש: **ה.** מָגֵן אַבְרָהָם בְּשֵׁם סְמַ״ק: **ו.** רַשְׁבָּ״א בְּבֵיצָה דַּף ל: **ז.** כֵּן מַשְׁמַע מֵרַשְׁבָּ״א שָׁם, וְכֵן כָּתַב בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה: **ח.** כֵּן אִיתָא בְּרֹא״ש, וְכֵן מוּכָח שָׁם בְּרַשְׁבָּ״א שֶׁכָּתַב וּמָרְטִינָן, עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה שֶׁמַּה שֶּׁכָּתַב וְעָנְשִׁינָן לְהוּ קָאֵי עַל בֵּית דִּין אוֹ עַל כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ לַעֲנֹשׁ, וְעַיֵּן בְּרַמְבַּ״ן בַּחֻמָּשׁ עַל הַפָּסוּק אָרוּר אֲשֶׁר לֹא יָקִים וְכוּ׳ מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה, אֲבָל שְׁאָר בְּנֵי אָדָם אֵינָן מְחֻיָּבִים רַק לְהוֹכִיחוֹ. וְעַיֵּן בְּרַמְבַּ״ם פֶּרֶק ו מֵהִלְכוֹת דֵּעוֹת הֲלָכָה ח:

קַדִּישִׁין, מִתְתַּקְּנָן עַל הַהוּא בֵּירָא, וְאִינוּן, נֶצַ"ח וְהוֹ"ד וִיסוֹדָא דְעָלְמָא. וְאִלֵּין מָשְׁכִין מַיָּא מִלְּעֵילָא, וּמַלְיָין לְהַאי בֵּירָא.

בְּגִין דְּהַהוּא מְקוֹרָא, יְסוֹדָא דְעָלְמָא, כַּד שָׁארֵי בְגוֹ הַהוּא בֵּירָא, עָבִיד פֵּירֵי וְנָבִיעַ תָּדִיר, וְאִתְמַלְיָא הַהוּא בֵּירָא מִנֵּיהּ. כֵּיוָן דְּאִתְמַלְיָא, וַדָּאי (בראשית כט) כִּי מִן הַבְּאֵר הַהִיא יַשְׁקוּ הָעֲדָרִים, אִלֵּין אִינּוּן כָּל אוּכְלוּסִין וּמַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין, דְּכֻלְּהוּ שַׁקְיָין וְשָׁתָאן מֵהַהוּא בֵּירָא, וְכָל חַד וְחַד כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ.

וְהָאֶבֶן גְּדוֹלָה עַל פִּי הַבְּאֵר. דָּא אֶבֶן, דְּמִינָהּ כָּשְׁלֵי בְנֵי עָלְמָא, אֶבֶן נֶגֶף וְצוּר מִכְשׁוֹל, דְּקַיְימָא תָדִיר עַל פִּי הַאי בְּאֵר, עַל מֵימְרֵיהּ, לְמִתְבַּע דִּינָא דְכָל עָלְמָא, דְּלָא יֵחוּת מְזוֹנָא וְטַב לְעָלְמָא.

וְנֶאֶסְפוּ שָׁמָּה כָל הָעֲדָרִים, וְנֶאֶסְפוּ שָׁמָּה הָעֲדָרִים, לָא כְתִיב, אֶלָּא כָל הָעֲדָרִים, מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין לְעֵילָא, וּמַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין לְתַתָּא, אִלֵּין בְּשִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן לְעֵילָא, וְאִלֵּין בִּצְלוֹתִין וּבָעוּתִין לְתַתָּא, אִלֵּין וְאִלֵּין מִיָּד (בראשית כט) וְגָלְלוּ אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר, מְגַנְדְּרִין לָהּ, וּמַעַבְרִין לָהּ מִן קֻדְשָׁא וְאִסְתַּלִּיק מִן דִּינָא. מִיָּד וְהִשְׁקוּ אֶת הַצֹּאן, נָטְלוּ מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי לְעֵילָא, וְנָטְלֵי יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא.

לְבָתָר וְהֵשִׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן, עַל מֵימְרָא, דְּהַאי בְּאֵר, לְאִתְעַטְּרָא (ס"א לְאִתְעַתְּדָא) קַמֵּיהּ, וּלְמִתְבַּע דִּינָא דְעָלְמָא, לְאִתְנַהֲגָא עָלְמָא בְדִינָא, וְהָכִי אִצְטְרִיךְ דְּהָא לָא יְכִיל עָלְמָא לְמֵיקַם אֶלָּא עַל דִּינָא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא בִקְשׁוֹט וּזְכוּ.

כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּלִים יַעֲקֹב, לָא אִצְטְרִיךְ לְהַאי אֶבֶן סִיּוּעָא אַחֲרָא, מַה כְתִיב (בראשית כט) וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב וַיְגַל אֶת הָאֶבֶן. וַיְגַל וְגָלְלוּ, וְלָא כְתִיב וַיָּסַר וְהֵסִירוּ. אֶלָּא וְגָלְלוּ, הַיְינוּ עִרְבּוּבָא דְשָׂטָן, דִּמְעַרְבְּבִין לֵיהּ, דְּלָא יְכִיל לְקַטְרְגָא. וְיַעֲקֹב בִּלְחוֹדֵיהּ, לָא אִצְטְרִיךְ לְסִיּוּעָא אַחֲרָא, אֶלָּא אִיהוּ בִלְחוֹדֵיהּ, דְּהָא שְׁלִימוּ דְּאֲבָהָתָא הָוָה יַעֲקֹב, דְּכֵיוָן דְּיָכִיל בֵּיהּ בְּעֵשָׂו בְּהַאי עָלְמָא יְכִיל לְעֵילָא. וּבְכֹלָּא אִצְטְרִיךְ עוֹבָדָא.

תְּרֵין עָלְמִין אַחְסִין יַעֲקֹב, חַד עָלְמָא דְאִתְגַּלְיָא, וְחַד עָלְמָא דְאִתְכַּסְּיָא כְגַוְונָא דִלְהוֹן מַמָּשׁ, מֵחַד נָפְקוּ שִׁית שִׁבְטִין, וּמֵחַד נָפְקוּ תְּרֵין שִׁבְטִין. עָלְמָא דְאִתְכַּסְּיָא אַפִּיק שִׁית סִטְרִין, עָלְמָא דְאִתְגַּלְיָא אַפִּיק תְּרֵין, וְאִינוּן תְּרֵין כְּרוּבִין דִּתְחוֹתָהּ, וְיַעֲקֹב בֵּין תְּרֵין עָלְמִין אִשְׁתַּכַּח, בְּדִיוּקְנָא דִלְהוֹן מַמָּשׁ, וּבְגִין כָּךְ כָּל מִלּוֹי דְלֵאָה הֲווֹ בְּאִתְכַּסְּיָא, וּדְרָחֵל בְּאִתְגַּלְיָא.

מַתְנִיתִין. בְּנֵי עֶלְיוֹן, קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין, בְּרִיכָן (ס"א בְּרִירָן) דְּעָלְמָא, מוֹחָא דֶאֱגוֹזָא. כְּנָשׁוּ לְמִנְדַע, הָא צִפֳּרָא נָחִית בְּכָל יוֹמָא, אִתְעַר בְּגִנְתָא. שַׁלְהוֹבָא דְּנוּרָא בְגַדְפָהָא. בִּידָהָא תְּלָתָא מַגְרוֹפְיָין שְׁנִינָן כְּחַרְבָּא. מַפְתְּחָן גְּנִיזִין בִּידָא יְמִינָא.

קָרֵי בְחָיִל וְאָמַר, מָאן מִנְּכוֹן דִּי נְהִירוּ אַנְפּוֹי, דִּי עָאל וְנָפַק וְאִתְתַּקִּיף בְּאִילָנָא דְחַיֵּי, מָטָא בְּעַנְפּוֹי, אָחִיד בְּשָׁרְשׁוֹי, אָכִיל מֵאִיבֵּיהּ מָתִיק מִדּוּבְשָׁא, יָהִיב חַיִּין לְנַפְשָׁא, אַסְוָוּתָא לְגַרְמֵיהּ.

אִסְתַּמַּר מֵהַרְהוּרָא בִישָׁא, מֵהַרְהוּרָא דִמְשַׁקֵּר בְּאִילָנָא דְחַיֵּי, מַסְאִיב נַהֲרָא וְנַחֲלָא מְקוֹרָא דְיִשְׂרָאֵל, דִּיהֵיב מוֹתָא לְנַפְשָׁא, וּתְבִירוּ לְגַרְמֵיהּ לֵית לֵיהּ קִיּוּמָא כְלָל.

תרגום לשון הזוהר

קְדוֹשׁוֹת מְתֻקָּנוֹת עַל אוֹתָהּ הַבְּאֵר, וְהֵן נֶצַ"ח וְהוֹ"ד וְהַיְסוֹד שֶׁל הָעוֹלָם. וְאֵלּוּ מוֹשְׁכוֹת מַיִם מִלְמַעְלָה וּמְמַלְּאִים אֶת הַבְּאֵר הַזֹּאת.

מִשּׁוּם שֶׁהַמָּקוֹר הַהוּא, יְסוֹד הָעוֹלָם, כְּשֶׁשּׁוֹרֶה בַּבְּאֵר הַזּוֹ, הוּא עוֹשֶׂה פֵּרוֹת וְנוֹבֵעַ תָּמִיד, וְאוֹתָהּ הַבְּאֵר מִתְמַלֵּאת מִמֶּנּוּ. כֵּיוָן שֶׁהִתְמַלְּאָה, וַדַּאי כִּי מִן הַבְּאֵר הַהִיא יַשְׁקוּ הָעֲדָרִים, אֵלּוּ הֵם כָּל הָאוּכְלוּסִים וְהַמַּחֲנוֹת הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁכֻּלָּם מֻשְׁקִים וְשׁוֹתִים מֵהַבְּאֵר הַהִיא, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד כָּרָאוּי לוֹ.

וְהָאֶבֶן גְּדֹלָה עַל פִּי הַבְּאֵר – זוֹ הָאֶבֶן שֶׁמִּמֶּנָּה כּוֹשְׁלִים בְּנֵי הָעוֹלָם, אֶבֶן נֶגֶף וְצוּר מִכְשׁוֹל, שֶׁעוֹמֶדֶת תָּמִיד עַל פִּי הַבְּאֵר הַזּוֹ, עַל פְּקֻדָּתָהּ לִתְבֹּעַ הַדִּין שֶׁל כָּל הָעוֹלָם שֶׁלֹּא יֵרֵד מָזוֹן וְטוֹב לָעוֹלָם.

וְנֶאֶסְפוּ שָׁמָּה כָל הָעֲדָרִים. לֹא כָתוּב וְנֶאֶסְפוּ שָׁמָּה הָעֲדָרִים, אֶלָּא כָל הָעֲדָרִים. הַמַּחֲנוֹת הַקְּדוֹשִׁים לְמַעְלָה וְהַמַּחֲנוֹת הַקְּדוֹשִׁים לְמַטָּה. אֵלּוּ בְּשִׁירִים וְתִשְׁבָּחוֹת לְמַעְלָה, וְאֵלּוּ בִּתְפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת לְמַטָּה. אֵלּוּ וְאֵלּוּ מִיָּד וְגָלְלוּ אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר. מְגַלְגְּלִים אוֹתָהּ וּמַעֲבִירִים אוֹתָהּ מִן הַקֹּדֶשׁ וּמִסְתַּלֶּקֶת מִן הַדִּין. מִיָּד וְהִשְׁקוּ אֶת הַצֹּאן. נוֹסְעִים מַלְאָכִים עֶלְיוֹנִים לְמַעְלָה, וְנוֹסְעִים יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה.

אַחַר כָּךְ וְהֵשִׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן, עַל פְּקֻדַּת הַבְּאֵר הַזּוֹ, שֶׁתִּהְיֶה מְעֻטֶּרֶת [מְזֻמֶּנֶת] לְפָנָיו וְלִתְבֹּעַ הַדִּין שֶׁל הָעוֹלָם, לְהַנְהִיג הָעוֹלָם בְּדִין, וְכָךְ צָרִיךְ, שֶׁהֲרֵי אֵין הָעוֹלָם יָכוֹל לַעֲמֹד אֶלָּא עַל דִּין, שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה בֶּאֱמֶת וּזְכוּת.

כֵּיוָן שֶׁנִּשְׁלַם יַעֲקֹב, לֹא הִצְטָרֵךְ לָאֶבֶן הַזּוֹ סִיּוּעַ אַחֵר. מַה כָּתוּב? וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב וַיָּגֶל אֶת הָאֶבֶן. וַיָּגֶל וְגָלְלוּ, וְלֹא כָתוּב וַיָּסֵר וְהֵסִירוּ, אֶלָּא [וַיָּגֶל] וְגָלְלוּ, הַיְנוּ הָעִרְבּוּב שֶׁל הַשָּׂטָן שֶׁמְּעַרְבְּבִים אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יוּכַל לְקַטְרֵג. וְיַעֲקֹב לְבַדּוֹ, לֹא הִצְטָרֵךְ לְסִיּוּעַ אַחֵר, אֶלָּא הוּא לְבַדּוֹ. שֶׁהֲרֵי יַעֲקֹב הָיָה בְּחִיר הָאָבוֹת. שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּכֹל לְעֵשָׂו בָּעוֹלָם הַזֶּה, יָכוֹל לְמַעְלָה, וּבַכֹּל צָרִיךְ מַעֲשֶׂה.

שְׁנֵי עוֹלָמוֹת יָרַשׁ יַעֲקֹב – אֶחָד הָעוֹלָם שֶׁנִּגְלָה, וְאֶחָד הָעוֹלָם שֶׁהִתְכַּסָּה, כְּמוֹ שֶׁהֵם מַמָּשׁ. מֵאֶחָד יָצְאוּ שִׁשָּׁה שְׁבָטִים, וּמֵאֶחָד יָצְאוּ שְׁנֵי שְׁבָטִים. הָעוֹלָם הַמְכֻסֶּה הוֹצִיא שִׁשָּׁה צְדָדִים, וְהָעוֹלָם הַמְגֻלֶּה הוֹצִיא שְׁנַיִם, וְאוֹתָם שְׁנֵי הַכְּרוּבִים שֶׁתַּחְתֶּיהָ. וְיַעֲקֹב נִמְצָא בֵּין שְׁנֵי עוֹלָמוֹת, בִּדְמוּתָם מַמָּשׁ, וּמִשּׁוּם כָּךְ כָּל דִּבְרֵי לֵאָה הָיוּ בְּנִכְסֶה, וְשֶׁל רָחֵל בְּהִתְגַּלּוּת.

מִשְׁנָה. בְּנֵי עֶלְיוֹן, קְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים, בְּרוּכֵי [נִבְחֲרֵי] הָעוֹלָם, מֹחַ הָאֱגוֹז, הִתְכַּנְּסוּ לָדַעַת. הִנֵּה צִפּוֹר יוֹרֶדֶת בְּכָל יוֹם, מִתְעוֹרֶרֶת בַּגַּן. שַׁלְהֶבֶת אֵשׁ בִּכְנָפֶיהָ, בְּיָדֶיהָ שָׁלֹשׁ מַגְרֵפוֹת שְׁנוּנוֹת כַּחֶרֶב, מַפְתְּחוֹת שֶׁל גְּנָזִים בְּיַד יָמִין.

קוֹרֵא בְחַיִל וְאוֹמֵר: מִי מִכֶּם שֶׁפָּנָיו מְאִירוֹת, שֶׁנִּכְנַס וְיָצָא וְהֶחֱזִיק בְּעֵץ הַחַיִּים, הִגִּיעַ לַעֲנָפָיו, אָחַז בְּשָׁרָשָׁיו, אָכַל מִפִּרְיוֹ הַמָּתוֹק מִדְּבַשׁ, נוֹתֵן חַיִּים לַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאָה לְעַצְמוֹ?

הִשָּׁמֵר מֵהַרְהוּר רַע, מֵהַרְהוּר שֶׁמְּשַׁקֵּר בְּעֵץ

תרגום לשון הזוהר

הָרְהוּרָא דְּמַסְאִיב הַהוּא מְקוֹרָא דִּילֵיהּ, עָבִיד אִילָנָא דְּשִׁקְרָא, בְּגִין דְּהַהוּא הָרְהוּרָא סָלְקָא, וְאַחְלַף נַפְשָׁא תְּחוֹת נַפְשָׁא. אִילָנָא דְּחַיֵּי אִסְתַּלַּק, וְאִילָנָא דְּמוֹתָא אִתְתַּקַּף בֵּיהּ, נַפְשָׁא מִתַּמָּן מָשִׁיךְ.

וַוי לֵיהּ, דְּאִתְעֲקַר בְּהַהוּא הָרְהוּרָא, מִגּוֹ אִילָנָא דְּחַיֵּי, וְאִתְדַּבַּק בְּאִילָנָא דְּמוֹתָא. עֲנָפִין לֵית בֵּיהּ, לָא חָמָא טָבָא לְעָלְמִין, יְבֵשָׁא אִיהוּ בְּלָא לַחוּתָא כְּלָל. אִנְבֵּיהּ מָרִיר כְּלַעֲנָה, עָלֵיהּ אִתְּמַר (ירמיה יז) וְהָיָה כְּעַרְעָר בָּעֲרָבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא טוֹב וְגוֹ'.

בְּגִין דְּהָרְהוּרָא טָבָא סָלִיק לְעֵילָּא, אָחִיד בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, אַתְקִיף בְּעֲנָפוֹי, אָכִיל מֵאִנְבֵּיהּ, כָּל קְדוּשִׁין וְכָל בְּרָכָאן נָפְקִין מִנֵּיהּ. אַחְסִין חַיִּין לְנַפְשִׁיהּ וְאַסְוָותָא לְגַרְמֵיהּ, עָלֵיהּ אִתְּמַר (ירמיה

(ט) וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל מַיִם וְעַל יוּבַל יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא חוֹם וְגוֹ'.

כָּל מִלִּין דְּעַלְמָא, אָזְלִין בָּתַר מַחְשָׁבָה וְהָרְהוּרָא, וְעַל דָּא (ויקרא יא) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים, בְּגִין דְּכָל קְדוּשִׁין דְּעַלְמָא אַפִּיק וּמָשִׁיךְ בְּהָרְהוּרָא טָבָא.

מָאן דְּאִסְתַּאַב בְּהָרְהוּרָא בִּישָׁא, כַּד אָתֵי לְאִזְדַּוְוגָא בְּאִתְתֵּיהּ וְשַׁוֵּי רְעוּתֵיהּ וְהָרְהוּרֵיהּ בְּאִתְתָּא אַחֲרָא, וְזַרְעָא זַרְעָא בְּהָרְהוּרָא אַחֲרָא, דָּא הוּא דְּאַחְלַף דַּרְגִּין עִלָּאִין דְּלְעֵילָּא, דַּרְגָּא דְּקִדּוּשָׁא בְּגִין דַּרְגָּא דְּמָסָאֲבָא. כְּמָה דְּהָרְהוּרָא דִּילֵיהּ עָבִיד חִלּוּפִין לְתַתָּא, אוֹף הָכֵי עֲבַד חִלּוּפִין לְעֵילָּא.

כְּמָה דְּגוּפָא דְּהַהוּא בָּרָא דְּיוֹלִיד, אִקְרֵי בֵּן תְּמוּרָה. אוֹף הָכֵי בְּנַפְשָׁא בֵּן

תרגום לשון הזוהר

חַיִּים, מִטַּמָּא הַנָּהָר וְהַנַּחַל הַמָּקוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁנּוֹתֵן מָוֶת לַנֶּפֶשׁ וְשֶׁבֶר לְעַצְמוֹ, אֵין לוֹ כְּלָל קִיּוּם.

הָהָרְהוּר שֶׁמִּטַּמֵּא אוֹתוֹ הַמָּקוֹר שֶׁלּוֹ, עוֹשֶׂה עֵץ שֶׁל שֶׁקֶר, מִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ הָהָרְהוּר עוֹלֶה וּמַחֲלִיף נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ. עֵץ הַחַיִּים מִסְתַּלֵּק, וְעֵץ הַמָּוֶת מַחֲזִיק בּוֹ, מוֹשֵׁךְ מִשָּׁם הַנֶּפֶשׁ.

אוֹי לוֹ שֶׁנֶּעֱקַר בַּהָרְהוּר הַהוּא מִתּוֹךְ עֵץ הַחַיִּים וְנִדְבַּק בְּעֵץ הַמָּוֶת, אֵין בּוֹ עֲנָפִים, לֹא רוֹאֶה טוֹב לְעוֹלָמִים, הוּא יָבֵשׁ בִּלְי לַחוּת כְּלָל, פִּרְיוֹ מַר כַּלַּעֲנָה, עָלָיו נֶאֱמַר (ירמיה יז) וְהָיָה כְּעַרְעָר בָּעֲרָבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבוֹא טוֹב וְגוֹ'.

מִשּׁוּם שֶׁהָרְהוּר טוֹב עוֹלֶה לְמַעְלָה, אוֹחֵז בְּעֵץ הַחַיִּים, מַחֲזִיק בַּעֲנָפָיו, אוֹכֵל מִפִּרְיוֹ, כָּל הַקְּדֻשּׁוֹת וְכָל הַבְּרָכוֹת יוֹצְאוֹת מִמֶּנּוּ, מוֹרִישׁ

תְּמוּרָה אִקְרֵי. דְּהָא לָא מָשִׁיךְ מְשִׁיכוּ קַדִּישָׁא בְּהַהוּא הָרְהוּרָא, וְנַפְשָׁא דִּילֵיהּ אִתְחַלַּף בְּדַרְגָּא אַחֲרָא.

יַעֲקֹב שְׁלֵימָא דְּכֹלָּא, גַּלֵּי קַמֵּי קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּכָל אָרְחוֹי בְּקִשּׁוֹט הֲווֹ, וְהָרְהוּרָא דְּקִשּׁוֹט הָרְהֵר תָּדִיר בְּכֹלָּא. בְּהַהוּא לֵילְיָא דְּמְשַׁמֵּשׁ בְּאִתְתֵּיהּ בְּלָאָה, הָרְהוּרָא דִּילֵיהּ בָּרְחֵל הֲוַת. מְשַׁמֵּשׁ בְּלֵאָה וְחָשִׁיב בָּרְחֵל, וּמְקוֹרָא דִּילֵיהּ בְּהַהוּא הָרְהוּרָא דִּילֵיהּ אָזְלָא.

וְלָאו לְדַעְתָּא, דְּהָא לָא הֲוָה יָדֵע. בְּגִין כָּךְ, לָא סָלִיק רְאוּבֵן בְּשָׁמְעָא. קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִתְיְלִיד בְּעַלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ירמיה כג) אִם יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וַאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ, אַל תִּקְרֵי אֶרְאֶנּוּ אֶלָּא אַרְאֶנּוּ, דְּיִסְתַּכְּלוּן בֵּיהּ. וּבְגִין דְּאִתְגְּלֵי קַמֵּיהּ דְּקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא לָא מָשִׁיךְ מְשִׁיכוּ קַדִּישָׁא בְּהַהוּא הָרְהוּרָא, וְנַפְשָׁא דִּילֵיהּ אִתְחַלַּף בְּדַרְגָּא אַחֲרָא.

יַעֲקֹב שְׁלֵימָא דְּכֹלָּא, גַּלֵּי קַמֵּי קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּכָל אָרְחוֹי בְּקִשּׁוֹט הֲווֹ, וְהָרְהוּרָא דְּקִשּׁוֹט הָרְהֵר תָּדִיר בְּכֹלָּא. בְּהַהוּא לֵילְיָא דְּמְשַׁמֵּשׁ בְּאִתְתֵּיהּ בְּלָאָה, הָרְהוּרָא דִּילֵיהּ בָּרְחֵל הֲוַת. מְשַׁמֵּשׁ בְּלֵאָה וְחָשִׁיב בָּרְחֵל, וּמְקוֹרָא דִּילֵיהּ בְּהַהוּא הָרְהוּרָא דִּילֵיהּ אָזְלָא.

וְלָאו לְדַעְתָּא, דְּהָא לָא הֲוָה יָדֵע. בְּגִין כָּךְ, לָא סָלִיק רְאוּבֵן בְּשָׁמְעָא. קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִתְיְלִיד בְּעַלְמָא, אַחְמֵי לֵיהּ וְאָמַר, רְאוּ בֵּן דְּאִתְיְלִיד בְּעַלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ירמיה כג) אִם יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וַאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ, אַל תִּקְרֵי אֶרְאֶנּוּ אֶלָּא אַרְאֶנּוּ, דְּיִסְתַּכְּלוּן בֵּיהּ. וּבְגִין דְּאִתְגְּלֵי קַמֵּיהּ דְּקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא לָא מָשִׁיךְ מְשִׁיכוּ קַדִּישָׁא בְּהַהוּא הָרְהוּרָא, וְנַפְשָׁא דִּילֵיהּ אִתְחַלַּף בְּדַרְגָּא אַחֲרָא.

תרגום לשון הזוהר

לֹא מוֹשֵׁךְ מְשִׁיכָה קְדוֹשָׁה בְּהָרְהוּר הַהוּא, וְנַפְשׁוֹ מִתְחַלֶּפֶת בְּדַרְגָּה אַחֶרֶת.

יַעֲקֹב הַשָּׁלֵם שֶׁל הַכֹּל, גִּלּוּי לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁכָּל דְּרָכָיו הָיוּ בֶּאֱמֶת, וְהָרְהוּר שֶׁל אֱמֶת הָרְהֵר תָּמִיד בַּכֹּל, בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה שֶׁשִּׁמֵּשׁ עִם אִשְׁתּוֹ לֵאָה, הָרְהוּר שֶׁלּוֹ הָיָה בְּרָחֵל. מְשַׁמֵּשׁ עִם לֵאָה וְחוֹשֵׁב עַל רָחֵל. וְהַמָּקוֹר שֶׁלּוֹ הָלַךְ בַּהָרְהוּר הַהוּא שֶׁלּוֹ.

וְלֹא לְדַעַת, שֶׁהָרִי לֹא הָיָה יוֹדֵעַ, מִשּׁוּם כָּךְ לֹא עָלָה רְאוּבֵן בַּשֵּׁם. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ, הֶרְאָה לוֹ וְאָמַר, רְאוּ בֵּן שֶׁנּוֹלַד בָּעוֹלָם. וְעַל כֵּן כָּתוּב (ירמיה כג) אִם יִסָּתֵר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וַאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ. אַל תִּקְרֵי אֶרְאֶנּוּ אֶלָּא אַרְאֶנּוּ, שֶׁיִּסְתַּכְּלוּ בּוֹ. וּמִשּׁוּם שֶׁהִתְגַּלָּה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהָרִי זֶה הָיָה לֹא לְדַעְתּוֹ וּבְדֶרֶךְ אֱמֶת

הוּא, דְּהָא לָאו לְדַעְתָּא הֲוָה וּבְאַרַח קְשׁוֹט הָרְהֵר בִּרְעוּתֵיהּ יַעֲקֹב, לָא אִיפְּסַל מִגּוֹ שִׁבְטִין קַדִּישִׁין, דְּאִי לָאו הָכִי הֲוָה אִיפְּסַל.

וּבְגִין דְּהָרְהוּרָא עַקָּרָא אִיהוּ וְעָבִיד עוֹבָדָא, קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּהֲוָה יָדַע הַהוּא הָרְהוּרָא, בְּאַתַר דְּאִתְדַּבָּקָא. בְּהַהִיא טִפָּה קַדְמָאָה, אִסְתַּמַּר לֵיהּ בְּכִירוּתָא, דְּכְתִיב, (דברי הימים א ה) כִּי הוּא הַבְּכוֹר וְגוֹ', נְתָנָהּ בְּכוֹרָתוֹ לְיוֹסֵף. בְּהַהוּא אֲתַר דְּהָרְהוּרָא אָזְלָא וְאִתְדַּבַּק בְּהַהִיא טִפָּה, תַּמָּן אִתְדַּבַּק וְאִתְמַסַּר בְּכוֹרָה. וְאִתְנְטִילַת בְּכוֹרָה מֵרְאוּבֵן, וְאִתְמַסַּר בַּאֲתַר דְּהָרְהוּרָא אִתְדַּבַּק בָּהּ. בְּרָחֵל הָרְהֵר וְאִתְדַּבַּק רְעוּתָא, בְּרָחֵל אִתְדַּבַּק בְּכִירוּתָא, וְכֹלָּא אִתְחַדַּר בָּתַר הָרְהוּרָא וּמַחֲשָׁבָה.

כְּגַוְונָא דָּא, הָרְהוּרָא וּמַחֲשָׁבָה, עָבִיד

תרגום לשון הזוהר

הַרְהֵר בִּרְצוֹנוֹ יַעֲקֹב, לֹא נִפְסַל מִתּוֹךְ הַשְּׁבָטִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁאִם לֹא כָּךְ – הָיָה נִפְסָל.

וּמִשּׁוּם שֶׁהָרְהוּר הוּא עִקָּר וְעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ אוֹתוֹ הָהָרְהוּר בַּמָּקוֹם שֶׁנִּדְבַּק, בְּאוֹתָהּ הַטִּפָּה הָרִאשׁוֹנָה נִשְׁמְרָה לוֹ הַבְּכוֹרָה, שֶׁכָּתוּב (ד"ה–א ב) כִּי הוּא הַבְּכוֹר וְגוֹ'. נִתְּנָה בְּכוֹרָתוֹ לְיוֹסֵף. בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהָהָרְהוּר הָלַךְ וְנִדְבַּק בְּטִפָּה הַהִיא, שָׁם נִדְבַּק וְנִשְׁמְרָה אוֹתָהּ הַבְּכוֹרָה, וְנִטְלָה הַבְּכוֹרָה מֵרְאוּבֵן, וְנִמְסְרָה לַמָּקוֹם שֶׁהָהָרְהוּר נִדְבַּק בָּהּ. בְּרָחֵל הֵרְהֵר וְנִדְבַּק הָרָצוֹן – בְּרָחֵל נִדְבְּקָה הַבְּכוֹרָה, וְהַכֹּל חָזַר אַחַר הַהִרְהוּר וְהַמַּחֲשָׁבָה.

כְּמוֹ כֵּן הַהִרְהוּר וְהַמַּחֲשָׁבָה עוֹשִׂים מַעֲשֶׂה, וְנִמְשֶׁכֶת מִשָּׁכָה בְּכָל מַה שֶּׁנִּדְבַּק אָדָם בְּסִפֵּר, שֶׁכָּתוּב (דברים כה) לֹא תִהְיֶה אֶשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה

לעמוד הבא

שְׁאוֹן גַּלֵּיהֶם וַהֲמוֹן לְאֻמִּים׃ ט וַיִּירְאוּ | יֹשְׁבֵי קְצָוֹת מֵאוֹתֹתֶיךָ מוֹצָאֵי־בֹקֶר וָעֶרֶב תַּרְנִין׃ י פָּקַדְתָּ הָאָרֶץ וַתְּשֹׁקְקֶהָ רַבַּת תַּעְשְׁרֶנָּה פֶּלֶג אֱלֹהִים מָלֵא מָיִם תָּכִין דְּגָנָם כִּי־כֵן תְּכִינֶהָ׃ יא תְּלָמֶיהָ רַוֵּה נַחֵת גְּדוּדֶיהָ בִּרְבִיבִים תְּמֹגְגֶנָּה צִמְחָהּ תְּבָרֵךְ׃ יב עִטַּרְתָּ שְׁנַת טוּבָתֶךָ וּמַעְגָּלֶיךָ יִרְעֲפוּן דָּשֶׁן׃ יג יִרְעֲפוּ נְאוֹת מִדְבָּר וְגִיל גְּבָעוֹת תַּחְגֹּרְנָה׃ יד לָבְשׁוּ כָרִים | הַצֹּאן וַעֲמָקִים יַעַטְפוּ־בָר יִתְרוֹעֲעוּ אַף־יָשִׁירוּ׃

יב לחודש

יום ראשון

סו א לַמְנַצֵּחַ שִׁיר מִזְמוֹר הָרִיעוּ לֵאלֹהִים כָּל־הָאָרֶץ׃ ב זַמְּרוּ כְבוֹד־שְׁמוֹ שִׂימוּ כָבוֹד תְּהִלָּתוֹ׃ ג אִמְרוּ לֵאלֹהִים מַה־נּוֹרָא מַעֲשֶׂיךָ בְּרֹב עֻזְּךָ יְכַחֲשׁוּ לְךָ אֹיְבֶיךָ׃ ד כָּל־הָאָרֶץ | יִשְׁתַּחֲווּ לְךָ וִיזַמְּרוּ־לָךְ יְזַמְּרוּ שִׁמְךָ סֶלָה׃ ה לְכוּ וּרְאוּ מִפְעֲלוֹת אֱלֹהִים נוֹרָא עֲלִילָה עַל־בְּנֵי אָדָם׃ ו הָפַךְ יָם | לְיַבָּשָׁה בַּנָּהָר יַעַבְרוּ בְרָגֶל שָׁם נִשְׂמְחָה־בּוֹ׃ ז מֹשֵׁל בִּגְבוּרָתוֹ | עוֹלָם עֵינָיו בַּגּוֹיִם תִּצְפֶּינָה הַסּוֹרְרִים | אַל־יָרִימוּ יָרוּמוּ לָמוֹ סֶלָה׃ ח בָּרְכוּ עַמִּים | אֱלֹהֵינוּ וְהַשְׁמִיעוּ קוֹל תְּהִלָּתוֹ׃ ט הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא־נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ׃ י כִּי־בְחַנְתָּנוּ אֱלֹהִים צְרַפְתָּנוּ כִּצְרָף־כָּסֶף׃ יא הֲבֵאתָנוּ בַמְּצוּדָה שַׂמְתָּ מוּעָקָה בְמָתְנֵינוּ׃ יב הִרְכַּבְתָּ אֱנוֹשׁ לְרֹאשֵׁנוּ בָּאנוּ־בָאֵשׁ וּבַמַּיִם וַתּוֹצִיאֵנוּ לָרְוָיָה׃ יג אָבוֹא בֵיתְךָ בְעוֹלוֹת אֲשַׁלֵּם לְךָ נְדָרָי׃ יד אֲשֶׁר־פָּצוּ שְׂפָתָי וְדִבֶּר־פִּי בַּצַּר־לִי׃ טו עֹלוֹת מֵחִים אַעֲלֶה־לָּךְ עִם־קְטֹרֶת אֵילִים אֶעֱשֶׂה בָקָר עִם־עַתּוּדִים סֶלָה׃ טז לְכוּ־שִׁמְעוּ וַאֲסַפְּרָה כָּל־יִרְאֵי אֱלֹהִים אֲשֶׁר עָשָׂה לְנַפְשִׁי׃ יז אֵלָיו פִּי־קָרָאתִי וְרוֹמַם תַּחַת לְשׁוֹנִי׃ יח אָוֶן אִם־רָאִיתִי בְלִבִּי לֹא יִשְׁמַע | אֲדֹנָי׃ יט אָכֵן שָׁמַע אֱלֹהִים הִקְשִׁיב בְּקוֹל תְּפִלָּתִי׃ כ בָּרוּךְ אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא־הֵסִיר תְּפִלָּתִי וְחַסְדּוֹ מֵאִתִּי׃

סז א לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת מִזְמוֹר שִׁיר׃ ב אֱלֹהִים יְחָנֵּנוּ וִיבָרְכֵנוּ יָאֵר פָּנָיו אִתָּנוּ סֶלָה׃ ג לָדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ בְּכָל־גּוֹיִם יְשׁוּעָתֶךָ׃ ד יוֹדוּךָ עַמִּים | אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם׃ ה יִשְׂמְחוּ וִירַנְּנוּ לְאֻמִּים כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִישֹׁר וּלְאֻמִּים | בָּאָרֶץ תַּנְחֵם סֶלָה׃ ו יוֹדוּךָ עַמִּים | אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם׃ ז אֶרֶץ נָתְנָה יְבוּלָהּ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ׃ ח יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וְיִירְאוּ אוֹתוֹ כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ׃

סח א לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד מִזְמוֹר שִׁיר׃ ב יָקוּם אֱלֹהִים יָפוּצוּ אוֹיְבָיו וְיָנוּסוּ מְשַׂנְאָיו מִפָּנָיו׃ ג כְּהִנְדֹּף עָשָׁן תִּנְדֹּף כְּהִמֵּס דּוֹנַג מִפְּנֵי־אֵשׁ יֹאבְדוּ רְשָׁעִים מִפְּנֵי אֱלֹהִים׃ ד וְצַדִּיקִים יִשְׂמְחוּ יַעַלְצוּ לִפְנֵי אֱלֹהִים וְיָשִׂישׂוּ בְשִׂמְחָה׃ ה שִׁירוּ | לֵאלֹהִים זַמְּרוּ שְׁמוֹ סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו׃ ו אֲבִי יְתוֹמִים וְדַיַּן אַלְמָנוֹת אֱלֹהִים בִּמְעוֹן קָדְשׁוֹ׃ ז אֱלֹהִים | מוֹשִׁיב יְחִידִים | בַּיְתָה מוֹצִיא אֲסִירִים בַּכּוֹשָׁרוֹת אַךְ סוֹרְרִים שָׁכְנוּ צְחִיחָה׃ ח אֱלֹהִים בְּצֵאתְךָ לִפְנֵי עַמֶּךָ בְּצַעְדְּךָ בִישִׁימוֹן סֶלָה׃ ט אֶרֶץ רָעָשָׁה | אַף־שָׁמַיִם נָטְפוּ מִפְּנֵי אֱלֹהִים זֶה סִינַי מִפְּנֵי אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ י גֶּשֶׁם נְדָבוֹת תָּנִיף אֱלֹהִים נַחֲלָתְךָ וְנִלְאָה אַתָּה כוֹנַנְתָּהּ׃ יא חַיָּתְךָ יָשְׁבוּ־בָהּ תָּכִין בְּטוּבָתְךָ לֶעָנִי אֱלֹהִים׃ יב אֲדֹנָי יִתֶּן־אֹמֶר הַמְבַשְּׂרוֹת צָבָא רָב׃ יג מַלְכֵי צְבָאוֹת יִדֹּדוּן יִדֹּדוּן וּנְוַת־בַּיִת תְּחַלֵּק שָׁלָל׃ יד אִם־תִּשְׁכְּבוּן בֵּין שְׁפַתָּיִם כַּנְפֵי יוֹנָה נֶחְפָּה בַכֶּסֶף וְאֶבְרוֹתֶיהָ בִּירַקְרַק חָרוּץ׃ טו בְּפָרֵשׂ שַׁדַּי מְלָכִים בָּהּ תַּשְׁלֵג בְּצַלְמוֹן׃ טז הַר־אֱלֹהִים הַר־בָּשָׁן הַר גַּבְנֻנִּים הַר־בָּשָׁן׃ יז לָמָּה | תְּרַצְּדוּן הָרִים גַּבְנֻנִּים הָהָר חָמַד אֱלֹהִים לְשִׁבְתּוֹ אַף־יְהוָה יִשְׁכֹּן לָנֶצַח׃ יח רֶכֶב אֱלֹהִים רִבֹּתַיִם אַלְפֵי שִׁנְאָן אֲדֹנָי בָם סִינַי בַּקֹּדֶשׁ׃ יט עָלִיתָ לַמָּרוֹם | שָׁבִיתָ שֶׁבִי לָקַחְתָּ מַתָּנוֹת בָּאָדָם וְאַף סוֹרְרִים לִשְׁכֹּן | יָהּ אֱלֹהִים׃ כ בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם | יוֹם יַעֲמָס־לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה׃ כא הָאֵל | לָנוּ אֵל לְמוֹשָׁעוֹת וְלֵיהוִה קרי וְלֵאלֹהִים אֲדֹנָי לַמָּוֶת תּוֹצָאוֹת׃ כב אַךְ־אֱלֹהִים יִמְחַץ רֹאשׁ אֹיְבָיו קָדְקֹד שֵׂעָר מִתְהַלֵּךְ בַּאֲשָׁמָיו׃ כג אָמַר אֲדֹנָי מִבָּשָׁן אָשִׁיב אָשִׁיב מִמְּצֻלוֹת יָם׃ כד לְמַעַן | תִּמְחַץ רַגְלְךָ בְּדָם לְשׁוֹן כְּלָבֶיךָ מֵאֹיְבִים מִנֵּהוּ׃ כה רָאוּ הֲלִיכוֹתֶיךָ אֱלֹהִים הֲלִיכוֹת אֵלִי מַלְכִּי בַקֹּדֶשׁ׃ כו קִדְּמוּ שָׁרִים אַחַר נֹגְנִים בְּתוֹךְ עֲלָמוֹת תּוֹפֵפוֹת׃ כז בְּמַקְהֵלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים אֲדֹנָי מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל׃ כח שָׁם בִּנְיָמִן | צָעִיר רֹדֵם שָׂרֵי יְהוּדָה רִגְמָתָם שָׂרֵי זְבֻלוּן שָׂרֵי נַפְתָּלִי׃ כט צִוָּה אֱלֹהֶיךָ עֻזֶּךָ עוּזָּה אֱלֹהִים זוּ פָּעַלְתָּ לָּנוּ׃ ל מֵהֵיכָלֶךָ עַל־יְרוּשָׁלָם לְךָ יוֹבִילוּ מְלָכִים שָׁי׃ לא גְּעַר חַיַּת קָנֶה עֲדַת אַבִּירִים | בְּעֶגְלֵי עַמִּים מִתְרַפֵּס בְּרַצֵּי־כָסֶף בִּזַּר עַמִּים קְרָבוֹת יֶחְפָּצוּ׃ לב יֶאֱתָיוּ חַשְׁמַנִּים מִנִּי מִצְרָיִם כּוּשׁ תָּרִיץ יָדָיו לֵאלֹהִים׃ לג מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ שִׁירוּ לֵאלֹהִים זַמְּרוּ אֲדֹנָי סֶלָה׃ לד לָרֹכֵב בִּשְׁמֵי שְׁמֵי־קֶדֶם הֵן יִתֵּן בְּקוֹלוֹ קוֹל עֹז׃ לה תְּנוּ עֹז לֵאלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ וְעֻזּוֹ בַּשְּׁחָקִים׃ לו נוֹרָא אֱלֹהִים | מִמִּקְדָּשֶׁיךָ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נֹתֵן | עֹז וְתַעֲצֻמוֹת לָעָם בָּרוּךְ אֱלֹהִים׃

יג לחודש

יום שני

סט א לַמְנַצֵּחַ | עַל־שׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד׃ ב הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהִים כִּי בָאוּ מַיִם עַד־נָפֶשׁ׃ ג טָבַעְתִּי | בִּיוֵן מְצוּלָה וְאֵין

חזרה לתוכן העניינים

מָעֳמָד בָּאתִי בְמַעֲמַקֵּי־מָיִם וְשִׁבֹּלֶת
שְׁטָפָתְנִי׃ ד יָגַעְתִּי בְקָרְאִי נִחַר גְּרוֹנִי
כָּלוּ עֵינַי מְיַחֵל לֵאלֹהָי׃ ה רַבּוּ |
מִשֹּׂעֲרוֹת רֹאשִׁי שׂנְאַי חִנָּם עָצְמוּ
מַצְמִיתַי אֹיְבַי שֶׁקֶר אֲשֶׁר לֹא־גָזָלְתִּי אָז
אָשִׁיב׃ ו אֱלֹהִים אַתָּה יָדַעְתָּ לְאִוַּלְתִּי
וְאַשְׁמוֹתַי מִמְּךָ לֹא־נִכְחָדוּ׃ ז אַל־יֵבֹשׁוּ |
בִי | קַוֶּיךָ אֲדֹנָי יֱהוִה קרי אֱלֹהִים צְבָאוֹת
אַל־יִכָּלְמוּ בִי מְבַקְשֶׁיךָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
ח כִּי־עָלֶיךָ נָשָׂאתִי חֶרְפָּה כִּסְּתָה כְלִמָּה
פָּנָי׃ ט מוּזָר הָיִיתִי לְאֶחָי וְנָכְרִי לִבְנֵי
אִמִּי׃ י כִּי־קִנְאַת בֵּיתְךָ אֲכָלָתְנִי
וְחֶרְפּוֹת חוֹרְפֶיךָ נָפְלוּ עָלָי׃ יא וָאֲבַכֶּה
בַצּוֹם נַפְשִׁי וַתְּהִי לַחֲרָפוֹת לִי׃
יב וָאֶתְּנָה לְבוּשִׁי שָׂק וָאֱהִי לָהֶם
לְמָשָׁל׃ יג יָשִׂיחוּ בִי יֹשְׁבֵי שָׁעַר
וּנְגִינוֹת שׁוֹתֵי שֵׁכָר׃ יד וַאֲנִי
תְפִלָּתִי־לְךָ | יְהוָה עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים
בְּרָב־חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ׃
טו הַצִּילֵנִי מִטִּיט וְאַל־אֶטְבָּעָה אִנָּצְלָה
מִשֹּׂנְאָי וּמִמַּעֲמַקֵּי־מָיִם׃
טז אַל־תִּשְׁטְפֵנִי | שִׁבֹּלֶת מַיִם וְאַל־
תִּבְלָעֵנִי מְצוּלָה וְאַל־תֶּאְטַר־עָלַי בְּאֵר
פִּיהָ׃ יז עֲנֵנִי יְהוָה כִּי־טוֹב חַסְדֶּךָ כְּרֹב
רַחֲמֶיךָ פְּנֵה אֵלָי׃ יח וְאַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ
מֵעַבְדֶּךָ כִּי־צַר־לִי מַהֵר עֲנֵנִי׃ יט קָרְבָה
אֶל־נַפְשִׁי גְּאָלָהּ לְמַעַן אֹיְבַי פְּדֵנִי׃
כ אַתָּה יָדַעְתָּ חֶרְפָּתִי וּבָשְׁתִּי וּכְלִמָּתִי
נֶגְדְּךָ כָּל־צוֹרְרָי׃ כא חֶרְפָּה | שָׁבְרָה
לִבִּי וָאָנוּשָׁה וָאֲקַוֶּה לָנוּד וָאַיִן
וְלַמְנַחֲמִים וְלֹא מָצָאתִי׃ כב וַיִּתְּנוּ
בְּבָרוּתִי רֹאשׁ וְלִצְמָאַי יַשְׁקוּנִי חֹמֶץ׃
כג יְהִי־שֻׁלְחָנָם לִפְנֵיהֶם לְפָח
וְלִשְׁלוֹמִים לְמוֹקֵשׁ׃ כד תֶּחְשַׁכְנָה
עֵינֵיהֶם מֵרְאוֹת וּמָתְנֵיהֶם תָּמִיד
הַמְעַד׃ כה שְׁפָךְ־עֲלֵיהֶם זַעְמֶךָ וַחֲרוֹן
אַפְּךָ יַשִּׂיגֵם׃ כו תְּהִי־טִירָתָם נְשַׁמָּה
בְּאָהֳלֵיהֶם אַל־יְהִי יֹשֵׁב׃ כז כִּי־אַתָּה
אֲשֶׁר־הִכִּיתָ רָדָפוּ וְאֶל־מַכְאוֹב חֲלָלֶיךָ
יְסַפֵּרוּ׃ כח תְּנָה־עָוֹן עַל־עֲוֹנָם וְאַל־
יָבֹאוּ בְצִדְקָתֶךָ׃ כט יִמָּחוּ מִסֵּפֶר חַיִּים
וְעִם צַדִּיקִים אַל־יִכָּתֵבוּ׃ ל וַאֲנִי עָנִי
וְכוֹאֵב יְשׁוּעָתְךָ אֱלֹהִים תְּשַׂגְּבֵנִי׃
לא אֲהַלְלָה שֵׁם־אֱלֹהִים בְּשִׁיר וַאֲגַדְּלֶנּוּ
בְתוֹדָה׃ לב וְתִיטַב לַיהוָה מִשּׁוֹר פָּר
מַקְרִן מַפְרִיס׃ לג רָאוּ עֲנָוִים יִשְׂמָחוּ
דֹרְשֵׁי אֱלֹהִים וִיחִי לְבַבְכֶם׃ לד כִּי־
שֹׁמֵעַ אֶל־אֶבְיוֹנִים יְהוָה וְאֶת־אֲסִירָיו
לֹא בָזָה׃ לה יְהַלְלוּהוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ
יַמִּים וְכָל־רֹמֶשׂ בָּם׃ לו כִּי אֱלֹהִים |
יוֹשִׁיעַ צִיּוֹן וְיִבְנֶה עָרֵי יְהוּדָה וְיָשְׁבוּ
שָׁם וִירֵשׁוּהָ׃ לז וְזֶרַע עֲבָדָיו יִנְחָלוּהָ
וְאֹהֲבֵי שְׁמוֹ יִשְׁכְּנוּ־בָהּ׃

ע א לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד לְהַזְכִּיר׃ ב אֱלֹהִים
לְהַצִּילֵנִי | יְהוָה לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה׃
ג יֵבֹשׁוּ וְיֶחְפְּרוּ מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי יִסֹּגוּ
אָחוֹר וְיִכָּלְמוּ חֲפֵצֵי רָעָתִי׃ ד יָשׁוּבוּ
עַל־עֵקֶב בָּשְׁתָּם הָאֹמְרִים הֶאָח | הֶאָח׃
ה יָשִׂישׂוּ וְיִשְׂמְחוּ | בְךָ כָּל־מְבַקְשֶׁיךָ
וְיֹאמְרוּ תָמִיד יִגְדַּל אֱלֹהִים אֹהֲבֵי
יְשׁוּעָתֶךָ׃ ו וַאֲנִי | עָנִי וְאֶבְיוֹן אֱלֹהִים
חוּשָׁה לִי עֶזְרִי וּמְפַלְטִי אָתָּה יְהוָה
אַל־תְּאַחַר׃

עא א בְּךָ־יְהוָה חָסִיתִי אַל־אֵבוֹשָׁה
לְעוֹלָם׃ ב בְּצִדְקָתְךָ תַּצִּילֵנִי
וּתְפַלְּטֵנִי הַטֵּה־אֵלַי אָזְנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנִי׃
ג הֱיֵה לִי | לְצוּר מָעוֹן לָבוֹא תָּמִיד
צִוִּיתָ לְהוֹשִׁיעֵנִי כִּי־סַלְעִי וּמְצוּדָתִי
אָתָּה׃ ד אֱלֹהַי פַּלְּטֵנִי מִיַּד רָשָׁע מִכַּף
מְעַוֵּל וְחוֹמֵץ׃ ה כִּי־אַתָּה תִקְוָתִי אֲדֹנָי
יֱהוִה קרי אֱלֹהִים מִבְטַחִי מִנְּעוּרָי׃ ו עָלֶיךָ |
נִסְמַכְתִּי מִבֶּטֶן מִמְּעֵי אִמִּי אַתָּה גוֹזִי
בְּךָ תְהִלָּתִי תָמִיד׃ ז כְּמוֹפֵת הָיִיתִי
לָרַבִּים וְאַתָּה מַחֲסִי־עֹז׃ ח יִמָּלֵא פִי
תְהִלָּתֶךָ כָּל־הַיּוֹם תִּפְאַרְתֶּךָ׃ ט אַל־
תַּשְׁלִיכֵנִי לְעֵת זִקְנָה כִּכְלוֹת כֹּחִי אַל־
תַּעַזְבֵנִי׃ י כִּי־אָמְרוּ אוֹיְבַי לִי וְשֹׁמְרֵי
נַפְשִׁי נוֹעָצוּ יַחְדָּו׃ יא לֵאמֹר אֱלֹהִים
עֲזָבוֹ רִדְפוּ וְתִפְשׂוּהוּ כִּי־אֵין מַצִּיל׃
יב אֱלֹהִים אַל־תִּרְחַק מִמֶּנִּי אֱלֹהַי
לְעֶזְרָתִי חִישָׁה׃ יג יֵבֹשׁוּ יִכְלוּ
שֹׂטְנֵי נַפְשִׁי יֵעָטוּ חֶרְפָּה וּכְלִמָּה
מְבַקְשֵׁי רָעָתִי׃ יד וַאֲנִי תָּמִיד אְיַחֵל
וְהוֹסַפְתִּי עַל־כָּל־תְּהִלָּתֶךָ׃ טו פִּי | יְסַפֵּר
צִדְקָתֶךָ כָּל־הַיּוֹם תְּשׁוּעָתֶךָ כִּי לֹא
יָדַעְתִּי סְפֹרוֹת׃ טז אָבוֹא בִּגְבֻרוֹת אֲדֹנָי
יֱהוִה קרי אֱלֹהִים אַזְכִּיר צִדְקָתְךָ לְבַדֶּךָ׃
יז אֱלֹהִים לִמַּדְתַּנִי מִנְּעוּרָי וְעַד־הֵנָּה
אַגִּיד נִפְלְאוֹתֶיךָ׃ יח וְגַם עַד־זִקְנָה |
וְשֵׂיבָה אֱלֹהִים אַל־תַּעַזְבֵנִי עַד־אַגִּיד
זְרוֹעֲךָ לְדוֹר לְכָל־יָבוֹא גְּבוּרָתֶךָ׃
יט וְצִדְקָתְךָ אֱלֹהִים עַד־מָרוֹם אֲשֶׁר־
עָשִׂיתָ גְּדֻלוֹת אֱלֹהִים מִי כָמוֹךָ׃ כ אֲשֶׁר
הַרְאִיתַנִי | צָרוֹת רַבּוֹת וְרָעוֹת
תָּשׁוּב תְּחַיֵּינִי וּמִתְּהֹמוֹת הָאָרֶץ
תָּשׁוּב תַּעֲלֵנִי׃ כא תֶּרֶב | גְּדֻלָּתִי
וְתִסֹּב תְּנַחֲמֵנִי׃ כב גַּם־אֲנִי | אוֹדְךָ
בִכְלִי־נֵבֶל אֲמִתְּךָ אֱלֹהַי אֲזַמְּרָה לְךָ
בְכִנּוֹר קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃ כג תְּרַנֵּנָה שְׂפָתַי
כִּי אֲזַמְּרָה לָּךְ וְנַפְשִׁי אֲשֶׁר פָּדִיתָ׃
כד גַּם־לְשׁוֹנִי כָּל־הַיּוֹם תֶּהְגֶּה צִדְקָתֶךָ
כִּי־בֹשׁוּ כִּי־חָפְרוּ מְבַקְשֵׁי רָעָתִי׃

יד לחודש **יום שלישי**

עב א לִשְׁלֹמֹה | אֱלֹהִים מִשְׁפָּטֶיךָ
לְמֶלֶךְ תֵּן וְצִדְקָתְךָ לְבֶן־מֶלֶךְ׃
ב יָדִין עַמְּךָ בְצֶדֶק וַעֲנִיֶּיךָ בְּמִשְׁפָּט׃
ג יִשְׂאוּ הָרִים שָׁלוֹם לָעָם וּגְבָעוֹת
בִּצְדָקָה׃ ד יִשְׁפֹּט | עֲנִיֵּי־עָם יוֹשִׁיעַ
לִבְנֵי אֶבְיוֹן וִידַכֵּא עוֹשֵׁק׃ ה יִירָאוּךָ
עִם־שֶׁמֶשׁ וְלִפְנֵי יָרֵחַ דּוֹר דּוֹרִים׃
ו יֵרֵד כְּמָטָר עַל־גֵּז כִּרְבִיבִים זַרְזִיף
אָרֶץ׃ ז יִפְרַח־בְּיָמָיו צַדִּיק וְרֹב שָׁלוֹם
עַד־בְּלִי יָרֵחַ׃ ח וְיֵרְדְּ מִיָּם עַד־יָם
וּמִנָּהָר עַד־אַפְסֵי־אָרֶץ׃ ט לְפָנָיו יִכְרְעוּ
צִיִּים וְאֹיְבָיו עָפָר יְלַחֵכוּ׃ י מַלְכֵי
תַרְשִׁישׁ וְאִיִּים מִנְחָה יָשִׁיבוּ מַלְכֵי

יט: לִקּוּטֵי לְהַמְשִׁיךְ שָׁלוֹם יד מוֹהֲרַ"ן

וְזֶה: וְכִבַּדְתּוֹ (ג) - **כַּבְּדֵהוּ בִּכְסוּת נָקִי** (כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה עַל פָּסוּק: וְלִקְדוֹשׁ ה' מְכֻבָּד וְכו' - שבת קיט.) **כְּסוּת נָקִי - הַיְנוּ לְהַשְׁלִיךְ הַבְּגָדִים הַצּוֹאִים, כִּי זֶה עִקַּר כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ; אִם תּוֹצִיא יָקָר מִזּוֹלֵל - לְהַחֲזִיר בְּנֵי־אָדָם בִּתְשׁוּבָה וּלְהַמְשִׁיךְ נִשְׁמוֹת הַגֵּרִים. וְגֵרִים שֶׁמִּתְגַּיְּרִין הֵם בָּאִים תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה, וּבִשְׁבִיל זֶה נִקְרָא גֵּר־צֶדֶק** (כמובא בהקדמת הזוהר דף ו.:). **וְזֶה שֶׁמּוּבָא בַּזֹּהַר** (יתרו בריעא מהימנא דף צג.): **כְּסוּת נָקִי דָּא כַּנְפֵי מִצְוָה, הַיְנוּ שְׁכִינָה, הַנִּקְרֵאת מִצְוָה, בִּבְחִינוֹת** (תהלים קיט): **כָּל מִצְוֹתֶיךָ צֶדֶק. וְזֶהוּ: וְכִבַּדְתּוֹ; שֶׁזֶּה עִקַּר כְּבוֹדוֹ, שֶׁיַּכְנִים גֵּרִים תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה כַּנַּ"ל:**

ו וְכָל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ יָכוֹל לֵידַע הַעֲלָאַת הַכָּבוֹד לְשֹׁרֶשׁ הַיִּרְאָה. לְפִי הַכָּבוֹד שֶׁמְּכַבֵּד אֶת יִרְאֵי ה', כֵּן עָלָה הַכָּבוֹד לְשָׁרְשׁוֹ, כִּי שֵׁם שֹׁרֶשׁ הַכָּבוֹד, בִּבְחִינַת (שם טו): **וְאֶת יִרְאֵי ה' יְכַבֵּד; כִּי כָּל זְמַן שֶׁהַכָּבוֹד הוּא בַּגָּלוּת, כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ, הוּא מְזַלְזֵל בְּיִרְאֵי ה', וְכָל אֶחָד לְפִי תִּקּוּנוֹ אֶת הַכָּבוֹד, כֵּן הוּא מְכַבֵּד יִרְאֵי ה':**

ז וְעִקַּר הַדָּבָר - שֶׁיְּכַבֵּד יִרְאֵי ה' בְּלֵב שָׁלֵם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (קידושין לב:): **דָּבָר הַמָּסוּר לַלֵּב, נֶאֱמַר בּוֹ: וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹקֶיךָ; וְשָׁם עִקַּר הַכָּבוֹד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (ישעיה כט): **בִּשְׂפָתָיו כִּבְּדוּנִי וְלִבּוֹ רִחַק מִמֶּנִּי:**

ח כְּשֶׁמַּחֲזִיר הַכָּבוֹד לְשָׁרְשׁוֹ, הַיְנוּ לַיִּרְאָה כַּנַּ"ל, וְאָז נִשְׁלָם פִּגְמֵי הַיִּרְאָה, וְאָז זוֹכֶה לְשָׁלוֹם. וְיֵשׁ שְׁנֵי מִינֵי שָׁלוֹם: יֵשׁ שָׁלוֹם בַּעֲצָמָיו, כִּי תְּחִלָּה צָרִיךְ אָדָם לִרְאוֹת שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם בַּעֲצָמָיו, כִּי לִפְעָמִים אֵין שָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים לח): **אֵין שָׁלוֹם בַּעֲצָמַי מִפְּנֵי חַטָּאתִי; וְעַל־יְדֵי הַיִּרְאָה זוֹכֶה לְשָׁלוֹם בַּעֲצָמָיו, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר** (יתרו עט.): **בְּאַתְרָא דְּאִית דְּחִילָא, תַּמָּן תִּשְׁתַּכַּח שְׁלִמְתָּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (תהלים לד): **כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו. כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁלוֹם בַּעֲצָמָיו, אָז יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל:**

כִּי עִקַּר הַתְּפִלָּה - עַל־יְדֵי הַיִּרְאָה, בִּבְחִינַת (משלי לא): **אִשָּׁה יִרְאַת ה' הִיא תִתְהַלָּל; כִּי הַתְּפִלָּה בִּמְקוֹם קָרְבָּן *), וּבְקָרְבָּן כְּתִיב בֵּהּ** (ויקרא כא): **כֹּל אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא יִקְרָב; וּכְשֶׁאֵין בּוֹ מוּם, הַיְנוּ בְּאַתְרָא דְּאִית דְּחִילָא, אֲזַי יִקְרַב לַעֲבֹד עֲבוֹדָתוֹ תַּמָּה. וְזֶה שֶׁכָּתוּב בְּחַנָּה** (שמואל־א א): **וְחַנָּה מְדַבֶּרֶת עַל לִבָּהּ - עַל־יְדֵי הַיִּרְאָה זָכְתָה לִתְפִלָּה, כִּי עִקַּר הַיִּרְאָה הוּא בַּלֵּב כַּנַּ"ל. וְעַל־יְדֵי תְּפִלָּה זוֹכֶה לַשָּׁלוֹם הַכְּלָלִי, הַיְנוּ שְׁלֵמוּת הָעוֹלָמוֹת, כִּי עַל־שֵׁם זֶה תְּפִלָּה נִקְרָא קָרְבָּן, עַל־שֵׁם קֵרוּב הָעוֹלָמוֹת לִשְׁלֵמוּתָן:**

ט וְזֶה שֶׁאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: אֲמַר לִי הַהוּא טַיְעָא: תָּא וְאַחֲוֵי לָךְ הֵיכֵי דְּנַשְּׁקֵי אַרְעָא וּרְקִיעַ בַּהֲדָדֵי. אַזְלֵי וַחֲזָאֵי דְּעָבִיד כַּוֵּי כַּוֵּי. שַׁקְלִיתָא לְסַלְתָּאִי וְאַנַּחְתִּיהָ בְּכַוְתָא דִּרְקִיעָא. בַּהֲדֵי דִּמְצַלֵּינָא בָּעוּתָא לָא אַשְׁכְּחִיתָהּ. אַמְרֵי: אִיכָּא גַּנְבֵי הָכָא. אֲמַר לִי: גַּלְגַּלָּא דִּרְקִיעַ הוּא דְּהָדַר. נְטַר עַד לְמָחָר כִּי הַשְׁתָּא וּמַשְׁכַּח לָהּ:

דְּנַשְּׁקֵי אַרְעָא וּרְקִיעָא - זֶה בְּחִינַת שָׁלוֹם בַּעֲצָמָיו. אַרְעָא זֶה בְּחִינַת גּוּף, רְקִיעָא זֶה בְּחִינַת נְשָׁמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים ג): **יִקְרָא אֶל הַשָּׁמַיִם מֵעָל - זֶה הַנְּשָׁמָה; וְאֶל הָאָרֶץ - זֶה הַגּוּף** (סנהדרין צא:). **וּכְשֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶם שָׁלוֹם, עַל־יְדֵי־זֶה: עֲבִידֵי כַּוֵּי - עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה תְּפִלָּה כַּנַּ"ל, בִּבְחִינַת** (דניאל ו): **וְכַוִּין פְּתִיחָן לַהּ בְּעִלִּיתֵהּ:**

וְשַׁקְלִית לְסַלְתָּאִי וְאַנַּחְתִּיהָ בְּכַוְתָא דִּרְקִיעַ - סַלְתָּא זֶה פַּרְנָסָה, כְּמוֹ מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פַּת בְּסַלּוֹ (יומא עד:), **הַיְנוּ שֶׁלֹּא רָצָה לַעֲסֹק בְּשׁוּם עֵסֶק מֵעִסְקֵי עוֹלָם הַזֶּה, רַק בִּשְׁבִיל נִשְׁמָתוֹ. גַּם כָּל תְּפִלּוֹתָיו לֹא הָיוּ אֶלָּא בִּשְׁבִיל לְקַשֵּׁר נִשְׁמָתוֹ, אֲפִלּוּ אֵלּוּ תְּפִלּוֹת הַמְפֹרָשִׁים בַּתְּפִלָּה, שֶׁהֵם לְצֹרֶךְ הַגּוּף, כְּגוֹן רְפָאֵינוּ וּבָרֵךְ עָלֵינוּ וּשְׁאָר צְרֵכֵי הַגּוּף, לֹא הָיָה כַּוָּנָתוֹ שֶׁל רַבָּה בַּר בַּר חָנָה בִּשְׁבִיל גּוּפוֹ, אֶלָּא בִּשְׁבִיל נִשְׁמָתוֹ, שֶׁהָיָה מְכַוֵּן לְפַרְנָסַת נִשְׁמָתוֹ וְלִרְפוּאָתָהּ. וְזֶה: וְשַׁקְלִית לְסַלְתָּאִי וְאַנַּחְתִּיהָ בְּכַוְתָא דִּרְקִיעַ - שֶׁשָּׁקַל לַתְּפִלָּה שֶׁהוּא לְצֹרֶךְ הַגּוּף, וְאַנְחָהּ בִּתְפִלָּה, הַכֹּל לְצֹרֶךְ נִשְׁמָתוֹ, כִּי מִמֵּילָא כְּשֶׁנִּתְקָן שָׁם בְּרוּחָנִיּוּת, נִתְקָן גַּם בְּגַשְׁמִיּוּת:**

וְעַד דִּמְצַלֵּינָא בָּעוּתִי לָא אַשְׁכְּחָהּ - הַיְנוּ אַחַר־כָּךְ לֹא מָצָא כְּדֵי פַּרְנָסָתוֹ, אַף־עַל־פִּי שֶׁתִּקֵּן בְּרוּחָנִיּוּת, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא נִמְשַׁךְ לוֹ שֶׁפַע בְּגַשְׁמִיּוּת. אָמַר אִיכָּא גַּנְבָא הָכָא, שֶׁגּוֹנְבִים הַשֶּׁפַע שֶׁלִּי. הֵשִׁיב לוֹ: גַּלְגַּלָּא דִּרְקִיעַ דְּהַדְרָא - הַיְנוּ גִּלְגּוּלִין דְּנִשְׁמְתִין הִיא הַגּוֹרֶמֶת שֶׁאֵין לַצַּדִּיק כְּדֵי פַּרְנָסָתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב גַּבֵּי רַבִּי פְּדָת (תענית כה.): **אִי בָּעִית דְּאִחְרוּב עָלְמָא וְאֶפְשָׁר דְּאִבְרֵית בְּשַׁעֲתָא דִּמְזוֹנָא** (ד):

וְזֶה: קִנִּים תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה (בראשית ו). **אִיתָא בַּמִּדְרָשׁ** (ב"ר פרשה לא): **מַה קִּנִּים מְטַהֲרִין אֶת הַמְּצֹרָע, אַף תֵּבָתְךָ מְטַהַרְתְּךָ. הַמְּצֹרָע זֶה: נִרְגָּן מַפְרִיד אַלּוּף** (משלי טז); **וּמַפְרִיד בֵּין אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ, וְעַל־יְדֵי־זֶה בָּדָד יֵשֵׁב** (ערכין דף טז), **וְקִנִּים מְטַהֲרִים אוֹתוֹ; אַף תֵּבָתְךָ, הַיְנוּ תֵּבַת הַתְּפִלָּה, מְתַקְּנִין אֶת הַמַּחֲלֹקֶת וְעוֹשֶׂה שָׁלוֹם הַכְּלָלִי, שָׁלוֹם כָּל הָעוֹלָמוֹת. וְזֶה שֶׁמְּסַיְּמִין הַתְּפִלָּה בְּשָׁלוֹם:**

י וְזֶה פֵּרוּשׁ תִּקְעוּ - לְשׁוֹן שָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה כב): **וּתְקַעְתִּיו יָתֵד בְּמָקוֹם נֶאֱמָן. בַּחֹדֶשׁ שׁוֹפָר - בְּהִתְפָּאֲרוּת חָדָשׁ, הַיְנוּ הִתְעַלּוּת כְּבוֹדוֹ עַל־יְדֵי הִתְקָרְבוּת הַגֵּרִים אוֹ בַּעֲלֵי־תְשׁוּבָה. בַּכֶּסֶה - זֶה בְּחִינַת יִרְאָה, שֶׁהוּא שֹׁרֶשׁ הַכָּבוֹד, וְכֶסֶה לְשׁוֹן הִתְכַּסְיָא, שֶׁזֶּה בְּחִינַת "דָּבָר הַמָּסוּר לַלֵּב נֶאֱמַר בּוֹ וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹקֶיךָ", שֶׁזֶּה הַדָּבָר מְכֻסֶּה מֵעֵין כֹּל. לְיוֹם - זֶה בְּחִינַת שְׁלוֹם־בַּיִת, כִּי יוֹם הוּא בְּחִינַת אוֹר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (בראשית א): **וַיִּקְרָא אֱלֹקִים לָאוֹר יוֹם; וְאוֹר הוּא שְׁלוֹם־בַּיִת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה** (שבת כג:): **נֵר שַׁבָּת קוֹדֵם לְקִדּוּשׁ הַיּוֹם; כִּי שְׁלוֹם־בַּיִת קוֹדֵם.**

רַשְׁבַּ"ם:

הֵיכָא דְּנַשְּׁקֵי אַרְעָא וּרְקִיעָא. מָקוֹם גָּבוֹהַּ הָיָה שָׁם, שֶׁנּוֹשְׁקִים יַחַד זֶה לָזֶה. וְלָאו הַיְנוּ סוֹף הָעוֹלָם, דְּהָא מַהֲלַךְ הָעוֹלָם חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה הֲווֵי, וְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל אֶמְצָעִיתוֹ שֶׁל הָעוֹלָם הִיא, דִּכְתִיב [יג]: יֹשְׁבֵי עַל טַבּוּר הָאָרֶץ, וְהַיְנוּ מְקוֹמוֹ שֶׁל רַבָּה בַּר בַּר חָנָה:

סַלְתָּאִי. סַל לֶחֶם שֶׁלִּי: דְּהָדַר. חוֹזֵר. כִּדְאָמְרִינַן בִּפְסָחִים, גַּלְגַּל חוֹזֵר וּמַזָּלוֹת קְבוּעִים:

(ג) ישעיה נח. (ד) עיין תיקון ס"ט דף ק' ע"ב. *) שו"ע או"ח סימן צ"ח סעיף ד'.

לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת הִלְכוֹת נְשִׂיאַת כַּפַּיִם הֲלָכָה ד אֹרַח חַיִּים קפז

אי אִפְשָׁר לְזִכּוֹת לְהִתְקָרֵב לְהַנְּשָׁמָה כִּי אִם עַל־יְדֵי נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע הֶעְלְיוֹן

וְלִכְאוֹרָה לְפוּם רֵהֲטָא נִרְאֶה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְזִכּוֹת לְהִתְקָרֵב לְהַנְּשָׁמָה שֶׁלּוֹ וְכוּ' וְכֵן לְצַדִּיק הַדּוֹר וְכוּ', כִּי אִם עַל־יְדֵי נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע הֶעְלְיוֹן, דְּהַיְנוּ שֶׁנִּכְלָל בָּאֵין סוֹף וְכוּ'. וְאִם כֵּן לְפִי זֶה הַדָּבָר תָּמוּהַּ מְאֹד, כִּי בְּוַדַּאי כְּשֶׁכְּבָר זָכָה לְנַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע גְּבוֹהַּ כָּזֶה דְּהַיְנוּ שֶׁהִשִּׂיג הַנִּסְתָּרוֹת, אִם כֵּן כְּבָר קִבֵּל הָאֲרוֹת וְהַשָּׂגוֹת הָרַבֶּה מֵהַנְּשָׁמָה, כִּי הַשָּׂגַת הַנִּשְׁמָע בְּעַצְמוֹ, דְּהַיְנוּ הַשָּׂגַת הַנִּסְתָּר, זֶהוּ בְּעַצְמוֹ בְּוַדַּאי הָאָרַת וְהַשָּׂגַת הַנְּשָׁמָה, וְאֵיךְ שַׁיָּךְ לוֹמַר שֶׁעַל־יְדֵי הַשָּׂגַת הַנִּשְׁמָע הַזֶּה יִזְכֶּה לַעֲזוּת, לְשַׁבֵּר עַזּוּת הַגּוּף, וּלְזִכּוֹת לְהִתְקָרֵב לְהַנְּשָׁמָה וּלְהַצַּדִּיק, כִּי בְּוַדַּאי כְּשֶׁכְּבָר הִשִּׂיג נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע כָּזֶה, בְּוַדַּאי כְּבָר שָׁבַר עַזּוּת הַגּוּף, כִּי אִם לָאו, אֵיךְ הָיָה זוֹכֶה לְהַשָּׂגַת הַנִּשְׁמָע כָּזֶה?

חִשָּׂגַת הַנִּשְׁמָע - הָאָרוֹת שֶׁצְּרִיכִין לְקַבֵּל הַגּוּף מֵהַנְּשָׁמָה

אַךְ בֶּאֱמֶת הַדְּבָרִים קְשׁוּרִים זֶה בָּזֶה, כִּי בְּוַדַּאי הַשָּׂגַת הַנִּשְׁמָע זֶהוּ בְּעַצְמוֹ הָאָרוֹת וְהַהַשָּׂגוֹת שֶׁצְּרִיכִין לְקַבֵּל הַגּוּף מֵהַנְּשָׁמָה, כְּלָלִיּוּת הָעוֹלָם מֵהַצַּדִּיק נִסְתָּר, כִּי כָּל מַה שֶּׁמְּקַבְּלִין הַגּוּף וּכְלָלִיּוּת הָעוֹלָם מֵהַנְּשָׁמָה וְהַצַּדִּיק, הוּא בְּחִינַת נִשְׁמָע וְנִסְתָּר, שֶׁבִּתְחִלָּה הָיָה נִסְתָּר מֵהֶם.

כְּשֶׁמַּשִּׂיג הַנִּשְׁמָע נַעֲשֶׂה מֵהַנְּשָׁמָע נַעֲשֶׂה, וְיֵשׁ לוֹ נִשְׁמָע גְּבוֹהַּ מִמֶּנּוּ

אַךְ הֶמְשֵׁךְ הַדְּבָרִים וְקִשּׁוּרָם הוּא כָּךְ, כִּי בֶּאֱמֶת 'נִשְׁמָע' נִקְרָא בְּעֵת שֶׁהַהַשָּׂגָה עֲדַיִן נִסְתָּר מִמֶּנּוּ, כִּי אַחַר־כָּךְ כְּשֶׁזּוֹכֶה לְהַשִּׂיג הַנִּשְׁמָע, שׁוּב אֵינוֹ נִקְרָא בְּשֵׁם 'נִשְׁמָע', כִּי אִם בְּשֵׁם 'נַעֲשֶׂה', כִּי כְּשֶׁמַּשִּׂיג הַנִּשְׁמָע אֲזַי נַעֲשֶׂה מֵהַנִּשְׁמָע נַעֲשֶׂה, וְיֵשׁ לוֹ נִשְׁמָע גְּבוֹהַּ מִמֶּנּוּ, וְכֵן לְעוֹלָם. וְעִקַּר שֵׁם נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע בְּכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא הוּא בְּחִינַת נִגְלֶה וְנִסְתָּר, בְּחִינַת תּוֹרָה וּתְפִלָּה. וְעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לִבְחִינַת שִׁמְחָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לְקַבֵּל כָּל הַהֶאָרוֹת וְהַהַשָּׂגוֹת מֵהַנְּשָׁמָה וּמֵהַצַּדִּיק, שֶׁזֶּהוּ בְּעַצְמוֹ בְּחִינַת הַשָּׂגַת הַנִּשְׁמָע בְּעַצְמוֹ.

בְּאוֹר עִנְיַן 'נִשְׁמָעִי' – שֶׁצְּרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל עַל מַה שֶּׁאֵין מַשִּׂיגִים עֲדַיִן

דְּהַיְנוּ לְמָשָׁל, אָדָם פָּשׁוּט הָעוֹמֵד בַּמַּדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה, וְ'הַנַּעֲשֶׂה' שֶׁלּוֹ הוּא בְּחִינַת תּוֹרָה בִּפְשִׁיטוּת, וְ'הַנִּשְׁמָע' שֶׁלּוֹ שֶׁהוּא הַנִּסְתָּר, הוּא גַּם כֵּן אֵיזֶה מַדְרֵגָה קְטַנָּה הַגְּבוֹהַּ מִמֶּנּוּ, כִּי הוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ עֲדַיִן שׁוּם דֶּרֶךְ וְעֵצָה בַּעֲבוֹדַת ה'. וְכָל הַדְּרָכִים וְהָעֵצוֹת הֵם בְּחִינַת 'נִשְׁמָע', בְּחִינַת נִסְתָּר אֲצִלּוֹ, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּפִלָּה דִּבְקִיּוּת, הַיְנוּ שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ, וּלְבַטֵּל עַצְמוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְהַרְבּוֹת בְּהִתְבּוֹדְדוּת וְשִׂיחוֹת בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ וּבְתַחֲנוּנִים וּתְפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת וְכוּ'. וְכָל זֶה הוּא בְּחִינַת 'נִשְׁמָע' שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּפִלָּה, דְּהַיְנוּ מַה שֶּׁמִּתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ שֶׁיּוֹרֵהוּ הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ דֶּרֶךְ וְעֵצָה יְשָׁרָה לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁעַתָּה הַדֶּרֶךְ וְהָעֵצָה הַזֹּאת הִיא נִסְתָּר מִמֶּנּוּ, בִּבְחִינַת 'נִשְׁמָע' כַּנַּ"ל. וַאֲזַי עַל־יְדֵי־זֶה הַדְּבֵקוּת וְהַתְּפִלָּה בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא בְּחִינַת 'נִשְׁמָע', עַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לָבוֹא לְשִׂמְחָה, בְּחִינַת (יְשַׁעְיָה לה, י): "וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֹאשָׁם" שֶׁנַּעֲשֶׂה מִנַּעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע כַּנַּ"ל, הַיְנוּ מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה. כִּי עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה הַפְשׁוּטָה שֶׁלּוֹמְדִין לְפִי מַדְרֵגָתוֹ, וְעַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה וְהַהִתְבּוֹדְדוּת שֶׁלּוֹ שֶׁפּוֹרֵשׂ כַּפָּיו וּמִשְׁתַּטֵּחַ עַצְמוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ שֶׁיּוֹרֵהוּ דֶּרֶךְ וְעֵצָה לַעֲבוֹדָתוֹ הַנִּסְתָּר מִמֶּנּוּ, עַל־יְדֵי־זֶה בְּעַצְמוֹ זוֹכֶה לְשִׂמְחָה, וְעַל־יְדֵי הַשִּׂמְחָה הַזֹּאת זוֹכֶה לְעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה כַּנַּ"ל, וַאֲזַי נִשְׁבָּר עַזּוּת גּוּפוֹ וְזוֹכֶה לְקַבֵּל הֶאָרוֹת וְהַשָּׂגוֹת מֵהַנְּשָׁמָה שֶׁלּוֹ, וְכֵן מֵהַצַּדִּיק הַדּוֹר, הַיְנוּ שֶׁמְּקַבֵּל מֵהֶם הַשָּׂגַת הַנִּשְׁמָע שֶׁהוּא הַשָּׂגַת הַנִּסְתָּר, הַיְנוּ שֶׁמַּשִּׂיג עַתָּה הַדֶּרֶךְ וְהָעֵצָה שֶׁהָיָה נִסְתָּר מִמֶּנּוּ, וְאָז לְפִי הַשָּׂגָתוֹ כֵּן נִשְׁלָם הָאֱמוּנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת חוֹתָם הַיָּדִין, שֶׁהוּא בְּחִינַת 'יְרוּשָׁלַיִם קְרָיָה נֶאֱמָנָה', שֶׁהוּא בְּחִינַת 'יִרְאָה שָׁלֵם', שֶׁזּוֹכִין עַל־יְדֵי הַנִּשְׁמָע שֶׁהוּא בְּחִינַת יִרְאָה, מֵאֲמַר הַשָּׁלֵם' כַּנַּ"ל, כִּי הַשָּׂגַת הַנִּשְׁמָע בְּעַצְמוֹ זֶהוּ בְּחִינַת 'יְרוּשָׁלַיִם קְרָיָה נֶאֱמָנָה', הַיְנוּ בְּחִינַת שְׁלֵמוּת הָאֱמוּנָה שֶׁמְּקַבְּלִין מֵהַצַּדִּיק וּמֵהַנְּשָׁמָה כַּנַּ"ל.

ה. **וְהַכְּלָל**, שֶׁבְּכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא כְּשֶׁזּוֹכִין לָצֵאת מִנַּעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע זֶה לְנַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע גָּבוֹהַּ יוֹתֵר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם בְּהַתּוֹרָה הַנַּ"ל, זֶהוּ בְּעַצְמוֹ בְּחִינַת הַהַשָּׂגוֹת וְהָהֶאָרוֹת שֶׁמְּקַבְּלִין מֵהַנְּשָׁמָה וּמֵהַצַּדִּיק. וְזוֹכִין לָזֶה עַל־יְדֵי נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע בְּעַצְמוֹ, דְּהַיְנוּ עַל־יְדֵי נִגְלֶה וְנִסְתָּר, תּוֹרָה וּתְפִלָּה. הַיְנוּ עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה וְהַדְּבֵקוּת שֶׁמִּתְפַּלְּלִין וּמִדְבְּקִין עַצְמָן לַהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ בְּעֵת שֶׁהַדָּבָר נִסְתָּר מִמֶּנּוּ, עַל־יְדֵי־זֶה בְּעַצְמוֹ זוֹכִין לִשְׂמְחָה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לַעֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה וּלְשַׁבֵּר עַזּוּת הַגּוּף,

תְּפִלָּה לַהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ בְּעֵת שֶׁהַדָּבָר נִסְתָּר מִמֶּנּוּ, עַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לִשְׂמְחָה

וּלְקַבֵּל הָאֲרוֹת וְהַשָּׁגוֹת מֵהַנְּשָׁמָה וְהַצַּדִּיק, שֶׁזֶּהוּ בְּעַצְמוֹ בְּחִינַת הַשָּׂגַת הַנִּשְׁמָע וְהַנִּסְתָּר. וְאָז נִשְׁלָם הָאֱמוּנָה, בְּחִינַת 'יְרוּשָׁלַיִם קְרִיָּה נֶאֱמָנָה', שֶׁהוּא בְּחִינַת חוֹתָם הַיָּדִין וְכוּ' כַּנַּ"ל.

וְאָז נַעֲשֶׂה מֵהַנִּשְׁמָע נַעֲשֶׂה, וְאָז שׁוּב אֵין הַנִּשְׁמָע וְהַנִּסְתָּר הַזֶּה נִקְרָא בְּשֵׁם נִשְׁמָע וְנִסְתָּר, כִּי אִם בְּשֵׁם נַעֲשֶׂה וְנִגְלֶה, וְאָז יֵשׁ לוֹ בְּחִינַת נִשְׁמָע וְנִסְתָּר גְּבוֹהַּ מִזֶּה, וְאָז חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל וּמִשְׁתַּטֵּחַ עַצְמוֹ לְפָנֵי הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ, וּמַרְבֶּה בְּשִׂיחָה וְהִתְבּוֹדְדוּת שֶׁיּוֹרֵהוּ הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ הַנִּסְתָּר וְהַנִּשְׁמָע הַזֶּה, וְאָז זֹאת הַתְּפִלָּה וְהַהִתְבּוֹדְדוּת וְהַדִּבֵּקוּת נִקְרָא בְּשֵׁם נִשְׁמָע, וְאָז עַל־יְדֵי הַנִּשְׁמָע הַזֶּה שֶׁהוּא הַתְּפִלָּה הַנַּ"ל, חוֹזֵר וּמְשַׁבֵּר בְּיוֹתֵר הָעֲזוּת דְּסִטְרָא אָחֳרָא וְחוֹזֵר וּמְקַבֵּל הֶאָרָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה מֵהַנִּשְׁמָע וּמֵהַצַּדִּיק. וְזֹאת הַהֶאָרָה וְהַהַשָּׂגָה, הוּא בְּעַצְמוֹ הַשָּׂגַת הַנִּשְׁמָע הַנַּ"ל הַגָּבוֹהַּ יוֹתֵר, וְאָז נִשְׁלָם וְנִבְנֶה בְּיוֹתֵר 'יְרוּשָׁלַיִם קְרִיָּה נֶאֱמָנָה'. וְכֵן מִדְּרָגָא לְדַרְגָּא, וְכֵן לְעוֹלָם:

וְאַחַר שֶׁמִּתְפַּלֵּל מִקֹּבֶד עוֹד נִשְׁמַע, וְאָז מִתְפַּלֵּל גַּם עַל זֶה וְכוּ'

ו. **כִּי** קֹדֶם שֶׁצָּרִיךְ לָצֵאת מִנַּעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע זֶה לְנַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע גְּבוֹהַּ יוֹתֵר, צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ יְרִידָה קֹדֶם הָעֲלִיָּה, וְהַיְרִידָה הִיא תַּכְלִית הָעֲלִיָּה. וְהַיְרִידָה שֶׁקֹּדֶם הָעֲלִיָּה זֶהוּ בְּעַצְמוֹ בְּחִינַת עֲזוּת הַגּוּף שֶׁמִּתְגַּבֵּר בְּכָל פַּעַם כְּשֶׁרוֹצֶה לָצֵאת מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא. וְעִקַּר שִׁבְירַת עֲזוּת הַגּוּף, עֲזוּת דְּסִטְרָא אָחֳרָא, הוּא עַל־יְדֵי הַשְׂמָחָה, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהִתְגַּבֵּר עָלָיו כִּי אִם עַל־יְדֵי שִׂמְחָה וְחֶדְוָה דַּיְקָא. וּלְשִׂמְחָה זוֹכִין עַל־יְדֵי נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, הַיְנוּ תּוֹרָה וּתְפִלָּה, הַיְנוּ עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה שֶׁלּוֹמֵד, וְעַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה וְהַהִתְבּוֹדְדוּת שֶׁמִּתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּזְכֶּה לָצֵאת מִמַּדְרֵגָה זֹאת וְלַעֲלוֹת לְמַדְרֵגָה גְּבוֹהָה יוֹתֵר. וְעִקַּר עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה וְהַהִתְבּוֹדְדוּת שֶׁהוּא בְּחִינַת נִשְׁמָע שֶׁהוּא עִקַּר שְׁלְמוּת הַשִּׂמְחָה כַּנַּ"ל, כִּי עִקַּר הַשִּׂמְחָה זוֹכִין עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה וְהַהִתְבּוֹדְדוּת וְכוּ', שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לְעֲזוּת קְדֻשָּׁה, עַד שֶׁמִּשְׁבְּרִין עֲזוּת הַגּוּף דְּסִטְרָא אָחֳרָא, וּמְהַפְּכִין הַיְרִידָה לַעֲלִיָּה, וְזוֹכִין לְהַשִּׂיג הַנִּשְׁמָע וְהַנִּסְתָּר שֶׁהִתְפַּלֵּל עָלָיו, שֶׁזֶּהוּ בְּעַצְמוֹ בְּחִינַת הַהַשָּׂגָה וְהַהֶאָרָה שֶׁהַנִּשְׁמָע וְהַצַּדִּיק מְאִירִין בּוֹ, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁלָם 'יְרוּשָׁלַיִם קְרִיָּה נֶאֱמָנָה' כַּנַּ"ל:

וְעַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה וְהַהִתְבּוֹדְדוּת שֶׁמִּתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּזְכֶּה לָצֵאת מִמַּדְרֵגָה זֹאת וְלַעֲלוֹת לְמַדְרֵגָה גְּבוֹהָה יוֹתֵר.

ז. **וְעַל־פִּי** הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מְבֹאָרִים הֵיטֵב עִנְיַן נְשִׂיאַת כַּפַּיִם בִּגְמָר הַתְּפִלָּה בְּשֶׁלֹּשׁ אַחֲרוֹנוֹת, כִּי הַתְּפִלָּה הוּא בְּחִינַת 'נִשְׁמָע', דְּהַיְנוּ שֶׁמִּתְפַּלְּלִין לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ לְהַשִּׂיג הַנִּשְׁמָע וְהַנִּסְתָּר, כִּי עִקַּר תְּפִלָּתֵנוּ הוּא בִּשְׁבִיל זֶה שֶׁנִּזְכֶּה לִרְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּלְפַרְנָסָתָהּ, כַּמְבֹאָר בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (פסימן יד). וְאָז בִּגְמָר הַתְּפִלָּה, בִּגְמַר בְּרָכוֹת הָאֶמְצָעִיּוֹת, שֶׁאָנוּ בְּטוּחִים שֶׁהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה וּימַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵנוּ, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ מְסַיְּמִין: 'בָּרוּךְ אַתָּה וְכוּ' שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה', וְאָז מַתְחִילִין לְסַדֵּר שֶׁלֹּשׁ אַחֲרוֹנוֹת כְּעֵבֶד שֶׁקִּבֵּל פְּרָס מֵרַבּוֹ וְכוּ'. וְעַל־כֵּן אָז מַזְכִּירִין יְרִיאָה, כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים: 'שֶׁאוֹתְךָ לְבַדְּךָ בְּיִרְאָה נַעֲבֹד', כִּי הַיִּרְאָה הוּא בְּחִינַת 'מַאֲמָר הַשָּׁלֵם' כַּנַּ"ל, שֶׁזּוֹכִין לְהַשִּׂיג עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה, שֶׁאָז מַתְחִיל לִהְיוֹת נִשְׁלָם בִּבְנִין יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהוּא בְּחִינַת חוֹתָם הַיָּדִין כַּנַּ"ל. וְעַל־כֵּן אָז הַכֹּהֲנִים עוֹקְרִין רַגְלֵיהֶם לִנְשִׂיאַת כַּפַּיִם וְכַנַּ"ל.

עִקַּר תְּפִלָּתֵנוּ הוּא בִּשְׁבִיל זֶה שֶׁנִּזְכֶּה לִרְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּלְפַרְנָסָתָהּ

וְאַחַר־כָּךְ אוֹמְרִים 'מוֹדִים' וְכוּ' וְכוֹרְעִין בְּמוֹדִים, וּמוֹדִים לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ עַל כָּל הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁעוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים: 'מוֹדִים אֲנַחְנוּ וְכוּ', **וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ** וְכוּ'. וְעִקַּר הַהוֹדָאָה הוּא עַל יְשׁוּעַת הַנֶּפֶשׁ, עַל הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת וְהַטּוֹבוֹת שֶׁהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְשָׁעָה, שֶׁמְּסַבֵּב סִבּוֹת לְטוֹבָתוֹ בְּכָל עֵת, בְּאֹפֶן שֶׁסּוֹף כָּל סוֹף יִהְיֶה לוֹ תִּקּוּן לָנֶצַח עַל כָּל פָּנִים, וְאִם יִרְצֶה יוּכַל לִזְכּוֹת עַל־יְדֵי־זֶה לְמַעֲלוֹת גְּדוֹלוֹת וְנִפְלָאוֹת, בְּכָל עֵת שֶׁיִּרְצֶה לְהִתְעוֹרֵר לָשׁוּב לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ.

עִקַּר הַהוֹדָאָה הוּא עַל יְשׁוּעַת הַנֶּפֶשׁ

כִּי ה' יִתְבָּרַךְ טוֹב לַכֹּל תָּמִיד וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו, וְזֶה יָדוּעַ שֶׁעִקַּר הָרַחֲמָנוּת וְהַטּוֹבוֹת אֲמִתִּיּוֹת הוּא טוֹבָה הַנִּצַּחִיִּת - לִזְכּוֹת לְהִתְקָרֵב לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ

עִקַּר הָרַחֲמָנוּת - לִזְכּוֹת לְהִתְקָרֵב לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת

לעמוד הבא

עַצְמוֹ, כְּאִלּוּ לֹא הֵרִיחַ עֲדַיִן מֵעוֹלָם שׁוּם רֵיחַ שֶׁל עֲבוֹדַת הַשֵּׁם, וּכְמִי שֶׁלֹּא הִתְחִיל עֲדַיִן כְּלָל.

וּבֶאֱמֶת אֲפִלּוּ מִי שֶׁעָבַר עַל כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ חַס וְשָׁלוֹם כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים, וּכְשֶׁזֶּה הָאִישׁ נִתְעוֹרֵר בִּתְשׁוּבָה בֶּאֱמֶת, שֶׁאָז בְּוַדַּאי כְּשֶׁמִּסְתַּכֵּל בְּעַצְמוֹ הֵיכָן הוּא בָּעוֹלָם בְּוַדַּאי יֶשׁ לוֹ לֵב־נִשְׁבָּר מְאֹד, וְיֶשׁ לוֹ רַחֲמָנוּת גָּדוֹל מְאֹד עַל עַצְמוֹ בְּהַכְנָעָה גְדוֹלָה וְכוּ׳, וְאֵין צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה בְּדָבָר הַמּוּבָן מֵעַצְמוֹ; אַף־עַל־פִּי־כֵן , אֲפִלּוּ זֹאת הָרַחֲמָנוּת וְהַלֵּב־נִשְׁבָּר שֶׁל הַבַּעַל־תְּשׁוּבָה הַנַּ"ל לֹא יַגִּיעַ לְחֵלֶק מֵאֶלֶף וּרְבָבָה שֶׁל גֹּדֶל הָרַחֲמָנוּת וְהַלֵּב־נִשְׁבָּר בְּהַכְנָעָה גְדוֹלָה וְכוּ׳ שֶׁהָיָה לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּכָל פַּעַם וּפַעַם קֹדֶם שֶׁבָּא לְאֵיזֶה הַשָּׂגָה.

וְהַכְּלָל, כִּי לְעוֹלָם לֹא נָח וְלֹא שָׁקַט, אֲפִלּוּ בִּימֵי גְּדֻלָּתוֹ, אַף־עַל־פִּי שֶׁכְּבָר זָכָה לְמַה שֶּׁזָּכָה, לְהַשָּׂגַת אֱלֹקוּת בְּמַדְרֵגָה גְּבֹהָה עֲצוּמָה וְנוֹרָאָה מְאֹד, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הָיָה מִסְתַּפֵּק עַצְמוֹ בָּזֶה, וְטָרַח וְיָגַע בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, וְקִבֵּל יִסּוּרִין עַל עַצְמוֹ, יִסּוּרִים קָשִׁים וּמָרִים אֲשֶׁר כִּמְעַט אֵין דֻּגְמָתָם בָּעוֹלָם, וְהִרְבָּה בִּתְפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים וּבְהַפְצָרוֹת וּבַקָּשׁוֹת רַבּוֹת וּבְגַעְגּוּעִים וְכִסּוּפִין גְּדוֹלִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד, עַד שֶׁבָּא לְהַשָּׂגָה וּמַדְרֵגָה יוֹתֵר עֶלְיוֹנָה. וְאַחַר־כָּךְ, תֵּכֶף שֶׁזָּכָה לְזֹאת הַהַשָּׂגָה, וְאָז הָיָה קְצָת בְּשִׂמְחָה, וְלִפְעָמִים זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ מִפִּיו שֶׁהוֹדִיעַ לָנוּ שֶׁכָּעֵת נוֹדַע לוֹ חֲדָשׁוֹת וְכוּ׳, וְאָז הָיָה שָׂמֵחַ קְצָת; וְאַחַר־כָּךְ, תֵּכֶף שֶׁזָּכָה לָזֶה - אַחַר־כָּךְ הִתְחִיל עוֹד מֵחָדָשׁ, וְשָׁכַח כָּל הֶעָבָר, כְּאִלּוּ לֹא הִתְחִיל עֲדַיִן כְּלָל, וְחָזַר וְהִתְחִיל מֵחָדָשׁ כְּמִי שֶׁמַּתְחִיל לֵילֵךְ וְלִכְנֹס בִּקְדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל. וְלִפְעָמִים הָיִינוּ שֹׁמְעִים מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ, שֶׁאָמַר בִּלְשׁוֹן הִשְׁתּוֹקְקוּת וְכִסּוּפִין: אֵיךְ זוֹכִין לִהְיוֹת יְהוּדִי; וְאָמַר זֹאת בֶּאֱמֶת וּבִתְמִימוּת גָּדוֹל, כְּאִלּוּ לֹא הִתְחִיל עֲדַיִן כְּלָל, וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים.

וְהָיָה תָּמִיד הוֹלֵךְ וְעוֹלֶה מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה, אַף־עַל־פִּי שֶׁזָּכָה לְמַדְרֵגוֹת גְּבֹהוֹת וְנוֹרָאוֹת מְאֹד לְמַעְלָה לְמַעְלָה וְכוּ׳, אַף־עַל־פִּי־כֵן מֵעוֹלָם לֹא הָיָה מְקָרֵר דַּעְתּוֹ בָּזֶה כְּלָל, וְתֵכֶף אַחַר־כָּךְ הָיָה לוֹ לֵב־נִשְׁבָּר וְהָיָה לוֹ רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עַל עַצְמוֹ בְּהַכְנָעָה גְדוֹלָה וְכוּ׳ כַּנַּ"ל, עַד שֶׁזָּכָה לְמַדְרֵגָה יוֹתֵר גְּבֹהָה; וְכֵן הָיָה דַּרְכּוֹ תָּמִיד, עַד הַסּוֹף.

וְכַמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים הָיָה דַרְכּוֹ שֶׁאָמַר שֶׁעַתָּה אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל, כְּלָל וּכְלָל לֹא. וּפְעָמִים נִשְׁבַּע עַל־זֶה שֶׁבֶּאֱמֶת אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל, אַף־עַל־פִּי שֶׁבַּיּוֹם הַקּוֹדֵם וּבַשָּׁעָה הַקּוֹדֶמֶת גִּלָּה דְּבָרִים עַתִּיקִים, אַף־עַל־פִּי־כֵן אַחַר־כָּךְ אָמַר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל. וּבְעִנְיָן זֶה הָיָה חִדּוּשׁ גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, וְאָמַר בְּפֵרוּשׁ עַל־עַצְמוֹ שֶׁהַתּוֹרָה שֶׁלּוֹ - הוּא חִדּוּשׁ גָּדוֹל מְאֹד, אֲבָל הָ׳אֵינוֹ יוֹדֵעַ׳ שֶׁלּוֹ - הוּא חִדּוּשׁ גָּדוֹל בְּיוֹתֵר; הַיְנוּ עִנְיָן הַנַּ"ל, כִּי בְּכָל

פַּעַם הָיָה דַרְכּוֹ לוֹמַר שֶׁעַכְשָׁו אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל. וְעַיֵּן עוֹד מִזֶּה בְּמָקוֹם אַחֵר.

לד. וּכְבָר נִשְׁמַע מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁאָמַר, כִּי יֵשׁ צַדִּיקִים שֶׁעָבְדוּ וְטָרְחוּ עַד שֶׁזָּכוּ לְאֵיזֶה מַדְרֵגָה וּמַעֲלָה, כָּל אֶחָד כְּפִי מַעֲלָתוֹ, כְּמוֹ לְמָשָׁל אֵצֶל מֶלֶךְ שֶׁשָּׂרָיו זוֹכִין עַל־יְדֵי עֲבוֹדָתָם כָּל אֶחָד לְאֵיזֶה מַעֲלָה, לְאֵיזֶה הִתְמַנּוּת גָּבֹהַּ כְּפִי עֲבוֹדָתוֹ; אֲבָל עַל עַצְמוֹ אָמַר, שֶׁאִם הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא עַכְשָׁו בְּאוֹתָהּ הַמַּעֲלָה וּמַדְרֵגָה שֶׁל אֶשְׁתָּקַד - אֵינוֹ רוֹצֶה אֶת עַצְמוֹ כְּלָל (וְאָמַר בִּלְשׁוֹן גְּנַאי עַל עַצְמוֹ עַל עִנְיָן הַנַּ"ל, אִם הָיָה נִשְׁאָר בְּמַדְרֵגָה שֶׁל אֶשְׁתָּקַד), רַק בְּכָל פַּעַם הוּא עוֹלֶה מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה. וְיֵשׁ הַרְבֵּה מְאֹד בְּעִנְיָן זֶה לְסַפֵּר, אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר כָּל זֶה בִּכְתָב כְּלָל, כִּי אִם מִי שֶׁזָּכָה לִרְאוֹת בְּעֵינָיו וְלִשְׁמֹעַ בְּאָזְנָיו הָיָה יָכוֹל לְשַׁעֵר בְּלִבֵּהּ מְעַט מִקְצָת עִנְיָן זֶה, אֵיךְ לְעוֹלָם לֹא הָיָה עוֹמֵד עַל מַדְרֵגָה אַחַת בְּשׁוּם פַּעַם, רַק תֵּכֶף הָיָה מִשְׁתּוֹקֵק לַעֲלוֹת לְמַדְרֵגָה גָּבֹהַּ יוֹתֵר, עַד שֶׁזָּכָה וְכוּ׳, וְכֵן לְעוֹלָם; וְהָיָה חִדּוּשׁ גָּדוֹל בְּעִנְיָן זֶה. וְכָל זֶה הָיָה כְּפִי תְּפִיסָתֵנוּ הַמְּעוּטָה, וְיוֹתֵר מִזֶּה יֵשׁ בְּעִנְיָן זֶה סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת, פִּלְאֵי פְלָאוֹת; וְדַי בָּזֶה:

לה. וּבְעִנְיַן "תַּכְלִית הַיְדִיעָה - אֲשֶׁר לֹא נֵדַע" סִפֵּר גַּם־כֵּן קְצָת עִמָּנוּ אֵיזֶה פְּעָמִים, אֵיךְ בְּכָל יְדִיעָה יֵשׁ זֶה הַתַּכְלִית, וְעַל־כֵּן אַף־עַל־פִּי שֶׁזּוֹכִים לָבוֹא לְזֶה הַתַּכְלִית ׳אֲשֶׁר לֹא נֵדַע׳, אַף־עַל־פִּי־כֵן עֲדַיִן אֵין זֶה הַתַּכְלִית הָאַחֲרוֹן, כִּי עֲדַיִן אֵין זֶה תַּכְלִית הַיְדִיעָה כִּי אִם בִּידִיעָה זוֹ, וּצְרִיכִים אַחַר־כָּךְ לִטְרֹחַ לִזְכּוֹת לְתַכְלִית גָּבֹהַּ יוֹתֵר, לִזְכּוֹת לְמַדְרֵגַת הַתַּכְלִית ׳אֲשֶׁר לֹא נֵדַע׳ בִּידִיעָה הַגָּבֹהַּ יוֹתֵר, וְכֵן לְעוֹלָם. נִמְצָא שֶׁלְּעוֹלָם אֵין יוֹדְעִין כְּלָל - וְאַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הִתְחִיל עֲדַיִן לְהַשִּׂיג הַתַּכְלִית (וּכְבָר מְבֹאָר מִזֶּה קְצָת בִּדְבָרֵינוּ בְּמָקוֹם אַחֵר); וְעִנְיָן זֶה עָמֹק וְנִסְתָּר מְאֹד מְאֹד. וְעוֹד יֵשׁ בְּעִנְיָן זֶה מַה שֶּׁשָּׁמַעְנוּ פַּעַם אַחַת אַחַר פֶּסַח, וְיִתְבָּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם:

לו. פַּעַם אֶחָד שָׁלַח מֶלֶךְ אֶחָד שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים לִמְדִינָה עִם דְּבַר־סֵתֶר לְמֶלֶךְ אַחֵר, וְהֵם עָבְרוּ בְּתוֹךְ הַמְּדִינוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם חוֹלְקִים עַל הַמֶּלֶךְ. וְהָרִאשׁוֹן נָהַג עַצְמוֹ בְּחָכְמָה וְהֶעְלִים הָעִנְיָן לְגַמְרֵי, וְעָבַר הַמְּדִינָה, וְלֹא הֵבִינוּ כְּלָל שֶׁיֵּשׁ לוֹ דְּבַר־סֵתֶר. וְהַשֵּׁנִי עָבַר לְשָׁם, וְעָמְדוּ בְּנֵי הַמְּדִינָה עַל הַדָּבָר וְהֵבִינוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ דְּבַר־סֵתֶר, וְתָפְסוּ אוֹתוֹ שֶׁיַּגִּיד לָהֶם; וְעָשָׂה בְּחָכְמָה אוֹ בִגְבוּרָה וְנִמְלַט מִיָּדָם. הַשְּׁלִישִׁי עָבַר שָׁם, וְעָמְדוּ עָלָיו גַּם־כֵּן וְהֵבִינוּ בוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ סוֹד, וְתָפְסוּ אוֹתוֹ, וְהָיוּ מְעַנִּים אוֹתוֹ בְּכַמָּה וְכַמָּה עִנּוּיִים הַרְבֵּה מְאֹד, וְכָל מַה שֶּׁעָשׂוּ לוֹ עִנּוּיִים וְיִסּוּרִים וְצָרוֹת גְּדוֹלוֹת - וְהוּא לֹא הִגִּיד דָּבָר, וְעָמַד בַּנִּסָּיוֹן וְלֹא גִּלָּה

הַסּוֹד; עַד אֲשֶׁר רָאוּ שֶׁאֵין מוֹעִיל לוֹ שׁוּם דָּבָר, וְהִנִּיחוּהוּ (כִּי חָשְׁבוּ: מִסְּתָמָא אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל), וְעָבַר וּבָא לְהַמֶּלֶךְ.

וְהָיוּ חוֹקְרִים לְמִי מֵהַשְּׁלֹשָׁה הַנַּ"ל מַגִּיעַ שָׂכָר יוֹתֵר. קָצָתָם אָמְרוּ: לְהָרִאשׁוֹן מַגִּיעַ יוֹתֵר, שֶׁעָשָׂה בְּחָכְמָה לְהַעְלִים לְגַמְרֵי. קָצָתָם אָמְרוּ: לְהַשֵּׁנִי מַגִּיעַ יוֹתֵר, שֶׁכְּבָר עָמְדוּ עַל דַּעְתּוֹ - וְאַף־עַל־פִּי־כֵן נִמְלַט מֵהֶם בְּחָכְמָתוֹ וְכוּ' כַּנַּ"ל. אָמַר הַמֶּלֶךְ: לְהַשְּׁלִישִׁי מַגִּיעַ שָׂכָר יוֹתֵר מִכֻּלָּם; כִּי כְּבָר נִתְפַּס בְּמִצּוּדָתָם, וּבְוַדַּאי גַּם הוּא הָיָה רוֹצֶה לְהַעְלִים אַךְ לֹא עָלְתָה בְיָדוֹ וְנִתְפַּס בְּיָדָם, וְעִנּוּ אוֹתוֹ וְיִסְּרוּ אוֹתוֹ בְּיִסּוּרִים וְעִנּוּיִים כָּאֵלּוּ, שֶׁאִם הָיָה מְגַלֶּה סוֹד אֶחָד - הָיוּ הַכֹּל רָצִים אַחֲרָיו, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן עָמַד בְּנִסָּיוֹן כָּזֶה וְלֹא גִּלָּה דָּבָר, עַל־כֵּן מַגִּיעַ לוֹ שָׂכָר יוֹתֵר מִכֻּלָּם (וְהַנִּמְשָׁל מוּבָן קְצָת מְעַט לַמְּבִינִים):

שִׂיחוֹת הַר"ן

א. "כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי־גָדוֹל ה' וַאֲדֹנֵינוּ מִכָּל־אֱלֹקִים". דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם אָמַר: "כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי", 'אֲנִי יָדַעְתִּי' דַּיְקָא, כִּי גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ - אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר לַחֲבֵרוֹ. וַאֲפִלּוּ לְעַצְמוֹ אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר מִיּוֹם לְיוֹם, לְפִי מַה שֶּׁמְּזַרִיחַ לוֹ וּמַתְנוֹצֵץ לוֹ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, אֵינוֹ יָכוֹל לְסַפֵּר לְעַצְמוֹ לְיוֹם שֵׁנִי הַזְּרִיחָה וְהַהִתְנוֹצְצוּת שֶׁל גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שֶׁהָיָה לוֹ אֶתְמוֹל; וְעַל־כֵּן אָמַר: "כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי", 'אֲנִי יָדַעְתִּי' דַּיְקָא, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר כְּלָל.

וְאָמַר שֶׁמָּה שֶׁכָּתוּב אַחֲרָיו: "כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ ה' עָשָׂה בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ" וְכוּ' הוּא עִנְיָן אֶחָד לְגַמְרֵי וְרָחוֹק לְגַמְרֵי מִשֶּׁבַח "כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי", כִּי כַּוָּנָתוֹ בְּאֵלּוּ הַדְּבָרִים "כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי" - אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר כְּלָל, וְהוּא גָּבֹהַּ מְאֹד מְאֹד, גָּבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ, מַה שֶּׁאִי אֶפְשָׁר לַפֶּה לְסַפֵּר, רַק "אֲנִי יָדַעְתִּי" דַּיְקָא כַּנַּ"ל; וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר: "נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעֲלָהּ' - כָּל חַד לְפוּם מַה דְּמִשְׁעַר בְּלִבֵּהּ", כַּמְבֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר.

ב. טוֹב מְאֹד לְהַשְׁלִיךְ עַצְמוֹ עַל־הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלִסְמֹךְ עָלָיו. וְדַרְכִּי: כְּשֶׁבָּא הַיּוֹם אֲנִי מוֹסֵר כָּל הַתְּנוּעוֹת שֶׁלִּי וְשֶׁל בָּנַי וְהַתְּלוּיִים בִּי - עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ; וְזֶה טוֹב מְאֹד. גַּם אֲזַי אֵין צָרִיךְ לִדְאֹג וְלַחְשֹׁב כְּלָל אִם מִתְנַהֵג כָּרָאוּי אִם לָאו, מֵאַחַר שֶׁסּוֹמֵךְ עָלָיו יִתְבָּרַךְ; וְאִם הוּא יִתְבָּרַךְ רוֹצֶה בְּעִנְיָן אַחֵר - הוּא מְרֻצֶּה לְהִתְנַהֵג בְּעִנְיָן אַחֵר, כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְכֵן כְּשֶׁמַּגִּיעַ שַׁבָּת אוֹ יוֹם־טוֹב, אֲזַי אֲנִי מוֹסֵר כָּל־הַהִתְנַהֲגוּת וְכֹל הָעִנְיָנִים וְהַהִתְנוּעוֹת שֶׁל אוֹתוֹ הַשַּׁבָּת אוֹ הַיּוֹם־טוֹב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ; וַאֲזַי אֵיךְ שֶׁמִּתְנַהֵג בְּאוֹתוֹ הַשַּׁבָּת וְיוֹם־טוֹב - שׁוּב אֵינוֹ חֹשֶׁב וְחוֹשֵׁשׁ כְּלָל שָׁמָּא לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָה בְּהַנְהָגַת קְדֻשַּׁת אוֹתוֹ הַיּוֹם, מֵאַחַר שֶׁכְּבָר מָסַר הַכֹּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְסָמַךְ עָלָיו יִתְבָּרַךְ לְבָד.

ג. הִפְלִיג מְאֹד בְּגֻדְלַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ; וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר זֹאת בִּכְתָב. וְאָמַר כִּי גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ - אֵין שִׁעוּר; כִּי נַעֲשִׂים דְּבָרִים נוֹרָאִים בָּעוֹלָם, נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד, וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל, הַיְנוּ שֶׁעֲדַיִן אֵין יוֹדְעִים שׁוּם יְדִיעָה כְּלָל כְּלָל לֹא. וְגַם מַה שֶּׁמּוּבָא כִּי "תַּכְלִית הַיְדִיעָה - אֲשֶׁר לֹא נֵדַע" - הַיְנוּ גַּם־כֵּן אֲצֶל כָּל־יְדִיעָה וִידִיעָה, הַיְנוּ שֶׁאֲפִלּוּ כְּשֶׁמַּגִּיעִין לְהַתַּכְלִית שֶׁל הַיְדִיעָה, דְּהַיְנוּ "לֹא נֵדַע" - אַף־עַל־פִּי־כֵן עֲדַיִן אֵין זֶה הַתַּכְלִית, כִּי זֶה הַתַּכְלִית הוּא רַק בְּאוֹתָהּ הַיְדִיעָה, אֲבָל בִּהְיִדִיעָה הַגְּבֹהָה מִמֶּנָּה - עֲדַיִן לֹא הִתְחִיל בָּהּ כְּלָל, וְכֵן לְמַעְלָה מֵעָלָה; נִמְצָא שֶׁלְּעוֹלָם אֵין יוֹדְעִין כְּלָל כְּלָל לֹא - וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אֵין זֶה הַתַּכְלִית, כִּי עֲדַיִן לֹא הִתְחִיל

לעמוד הבא

אֱמוּנָה

א. צָרִיךְ לְהַאֲמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּדֶרֶךְ אֱמוּנָה, וְלֹא בְּדֶרֶךְ מוֹפֵת.

ב. עַל־יְדֵי עֲנָוָה תִּזְכֶּה לֶאֱמוּנָה.

ג. בְּרֹאוֹתְךָ שִׁנּוּי מַעֲשֶׂה - אַל תֹּאמַר: מִקְרֶה הוּא; אֶלָּא תַּאֲמִין כִּי זֶה הַשָּׁגָחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

ד. יֵשׁ בְּרִיּוֹת שֶׁהֵם מְבִיאִים הֶזֵּק גָּדוֹל לָעוֹלָם; וְהַדָּבָר קָשֶׁה: לָמָּה נִבְרְאוּ? תֵּדַע שֶׁבְּוַדַּאי יֵשׁ בָּהֶם צַד אֶחָד לְטוֹבָה.

ה. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ הֲנָאָה מִדִּבּוּר שֶׁל אֶפִּיקוֹרוֹס, אֲפִלּוּ שֶׁאֵינוֹ מִדִּבְרֵי אֶפִּיקוֹרְסוּת - עַל־יְדֵי־זֶה בָּא לְהִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה־זָרָה.

ו. עַל־יְדֵי אֱמוּנָה הָאָדָם חָבִיב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּאִשָּׁה לְבַעְלָהּ.

ז. מִי שֶׁאֵינוֹ מֵכִין אֶת לִבּוֹ, אֵינוֹ יָכוֹל לָבוֹא לֶאֱמוּנָה.

ח. מִי שֶׁנֶּאֱבַד לוֹ אֵיזֶהוּ דָּבָר, בְּיָדוּעַ שֶׁנָּפַל מֵאֱמוּנָתוֹ.

ט. מִי שֶׁנֶּאֱבַד אֱמוּנָתוֹ מִמֶּנּוּ יֵלֵךְ עַל קִבְרֵי יִשְׂרָאֵל, וְיִסַּפֵּר הַחֲסָדִים שֶׁעָשָׂה לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא.

י. אֱמוּנָה תּוֹלָה בַּפֶּה שֶׁל אָדָם.

יא. עַל־יְדֵי הַלִּמּוּד נִשְׁבָּרִים כָּל הַכְּפִירוֹת.

יב. עַל־יְדֵי אֱמוּנָה נִתְבָּרֵךְ.

יג. עַל־יְדֵי רִבּוּי אֲכִילָה נִפָּלִים מֵאֱמוּנָה.

יד. כְּשֶׁתִּסְתַּכֵּל בַּשָּׁמַיִם כְּשֶׁהֵם זַכִּים וּבְהִירִים, תִּזְכֶּה לֶאֱמוּנַת חֲכָמִים.

טו. כְּשֶׁנֹּפֶל אֵיזֶה קֶשְׁיָא עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַזַי תִּשְׁתֹּק; וְעַל־יְדֵי הַשְׁתִּיקָה - מַחְשְׁבוֹתֶיךָ בְּעַצְמָם יָשִׁיבוּ לְךָ תֵּרוּץ עַל קֻשְׁיוֹתֶיךָ.

טז. כְּשֶׁמְּחַרְפִין אוֹתְךָ, וְאַתָּה שׁוֹתֵק - תִּזְכֶּה לְהָבִין תֵּרוּץ עַל קֻשְׁיוֹתֶיךָ, וְתִזְכֶּה לִרְוַח בִּינָה.

יז. כְּשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם מִתְנַגְּדִים לוֹמְדִים וַעֲשִׂירִים גְּדוֹלִים, דַּע שֶׁזֶּה נַעֲשָׂה מֵחֲמַת שֶׁנָּפַל כַּמָּה פְּעָמִים מֵאֱמוּנָה.

יח. אֱמוּנָה חָשׁוּב כִּצְדָקָה.

יט. עַל־יְדֵי אֱמוּנָה נִתְחַכָּם.

כ. מִתְחִלָּה צָרִיךְ לְהַאֲמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאַחַר־כָּךְ יִזְכֶּה לְהָבִין אוֹתוֹ בַּשֵּׂכֶל.

כא. זִוּוּגָא דְּקֻדְשָׁא־בְּרִיךְ־הוּא - עַל־יְדֵי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל.

כב. הַפֶּשַׁע שֶׁל אָדָם מַכְנִיס כְּפִירָה לָאָדָם.

כג. כְּשֶׁנֹּפֶל מֵאֱמוּנָתוֹ - יִבְכֶּה.

כד. אֱמוּנָה בָּא עַל־יְדֵי שְׁתִיקָה.

כה. עַל־יְדֵי קִנְאָה אָדָם נֹפֵל מֵאֱמוּנָתוֹ.

כו. מִי שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנָה, בְּיָדוּעַ שֶׁמְּזַלְזֵל בִּדְבְרֵי תוֹרָה.

כז. מִי שֶׁמְּנַקֶּה בְּכָל־עֵת אֶת יָדָיו, עַל־יְדֵי־זֶה מְזַכֶּה אֶת לִבּוֹ.

כח. כְּשֶׁאָדָם נֹפֵל מֵאֱמוּנָה, יֵדַע שֶׁדָּנִין אוֹתוֹ לְמַעְלָה.

כט. כְּשֶׁנֹּפֶל מֵאֱמוּנָתוֹ בָּא לִידֵי קֶרִי, וְלִידֵי הִרְהוּרֵי אִשָּׁה, וְלִידֵי הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה־זָרָה.

ל. אֱמוּנָה בָּא עַל־יְדֵי צְדָקָה.

לא. עַל־יְדֵי אֱמוּנָה יָכוֹל לְהָבִין אֶת

עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה רָאשֵׁי מִשְׁמָרוֹת כְּהוּנָה - א׳ יְהוֹיָרִיב. יְדַעְיָה הב׳. חָרִם הג׳. שְׂעֹרִים הד׳. מַלְכִּיָּה הה׳. מִיָּמִין הו׳. הַקּוֹץ הז׳. אֲבִיָּה הח׳. יֵשׁוּעַ הט׳. שְׁכַנְיָהוּ הי׳. אֶלְיָשִׁיב י״א. יָקִים י״ב. חֻפָּה י״ג. יֶשֶׁבְאָב י״ד. בִּלְגָּה ט״ו. אִמֵּר ט״ז. חֵזִיר י״ז. הַפַּצֵּץ י״ח. פְּתַחְיָה י״ט. יְחֶזְקֵאל כ׳. יָכִין כ״א. גָּמוּל כ״ב. דְּלָיָהוּ כ״ג. מַעַזְיָהוּ כ״ד.

יְחִדְיָהוּ. יָחַת. מִיכָה. שָׁמִיר. יִשִּׁיָּה. זַכַּרְיָהוּ. יַעֲזִיָּהוּ. וְשׁוֹחַם. וַזַּכּוּר. וְעִבְרִי. יְרַחְמְאֵל. בְּנֵי אָסָף. זַכּוּר. וְיוֹסֵף. וּנְתַנְיָה. וַאֲשַׁרְאֵלָה. בְּנֵי אָסָף. יְדוּתוּן. בְּנֵי יְדוּתוּן. גְּדַלְיָהוּ. וּצְרִי. וְיֵשַׁעְיָהוּ. חֲשַׁבְיָהוּ. וּמַתַּתְיָהוּ. בְּנֵי הֵימָן. בֻּקִּיָּהוּ. מַתַּנְיָהוּ. עֻזִּיאֵל. שְׁבוּאֵל. וִירִימוֹת. חֲנַנְיָה. חֲנָנִי. אֱלִיאָתָה. גִּדַּלְתִּי וְרוֹמַמְתִּי־עֶזֶר. יָשְׁבְּקָשָׁה. מַלּוֹתִי. הוֹתִיר. מַחֲזִיאוֹת.

כָּל אֵלֶּה רָאשֵׁי הָעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מִשְׁמָרוֹת לְוִיָּה.

בְּנֵי מְשֶׁלֶמְיָהוּ זַכַּרְיָהוּ. יְדִיעֲאֵל. זְבַדְיָהוּ. יַתְנִיאֵל. עִילָם. יְהוֹחָנָן. אֶלְיְהוֹעֵנַי. שְׁמַעְיָה. יְהוֹזָבָד. יוֹאָח. וְשָׁכָר. וּנְתַנְאֵל. עַמִּיאֵל. יִשָּׂשכָר. פְּעַלְתַי. עָתְנִי. וּרְפָאֵל. וְעוֹבֵד. אֶלְזָבָד. אֱלִיהוּא. וּסְמַכְיָהוּ. חֹסָה. שִׁמְרִי. חִלְקִיָּהוּ. טְבַלְיָהוּ. זְכַרְיָהוּ. שָׁפִים. אֲחִיָּה. יְשַׁעְיָהוּ. יָרֵם. זִכְרִי. שְׁלֹמִית. כְּנַנְיָהוּ. חֲשַׁבְיָהוּ. יְרִיָּה הָרֹאשׁ.

רָאשֵׁי הָאָבוֹת וְכוּ׳ - יְשָׁבְעָם בֶּן זַבְדִּיאֵל. דּוֹדַי הָאָחוֹתִי, וּמִקְלוֹת הַנָּגִיד. בְּנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן. עַמִּיזָבָד בְּנוֹ. עַשָּׂהאֵל אֲחִי יוֹאָב. וּזְבַדְיָה בְּנוֹ. שַׁמְהוּת הַיִּזְרָח. עִירָא בֶּן עִקֵּשׁ הַתְּקוֹעִי. חֵלֶץ הַפְּלוֹנִי. סִבְּכַי הַחֻשָׁתִי. אֲבִיעֶזֶר הָעַנְּתוֹתִי. מַהְרַי הַנְּטוֹפָתִי. בְּנָיָה הַפִּרְעָתוֹנִי. חִלְדַּי הַנְּטוֹפָתִי עָתְנִיאֵל. אֶלְיעֶזֶר בֶּן־זִכְרִי. שִׁפְטְיָהוּ בֶּן מַעֲכָה. חֲשַׁבְיָה בֶּן קְמוּאֵל. צָדוֹק. אֲלִיהוּא מֵאֲחֵי דָוִד. עָמְרִי בֶּן מִיכָאֵל. יִשְׁמַעְיָהוּ בֶּן עַבַדְיָהוּ. יְרִימוֹת בֶּן עַזְרִיאֵל. הוֹשֵׁעַ בֶּן עַזַּזְיָהוּ. יוֹאֵל בֶּן פְּדָיָהוּ. יִדּוֹ בֶּן זְכַרְיָהוּ. יַעֲשִׂיאֵל בֶּן אַבְנֵר. עֲזַרְאֵל בֶּן יְרֹחָם. עַזְמָוֶת בֶּן עֲדָיאֵל. יְהוֹנָתָן בֶּן עֻזִּיָּהוּ. עֻזְרִי בֶּן כִּלּוּב. שִׁמְעִי הָרָמָתִי. זַבְדִּי הַשִּׁפְמִי. בַּעַל חָנָן הַגְּדֵרִי. יוֹעָשׁ. שִׁרְטַי הַשָּׂרוֹנִי. שָׁפָט בֶּן עַדְלָי. אוֹבִיל הַיִּשְׁמְעֵלִי. יֶחְדְּיָהוּ הַמֵּרֹנֹתִי. יָזִיז הַהַגְרִי. יְהוֹנָתָן דּוֹד דָּוִיד. וְיחִיאֵל בֶּן חַכְמוֹנִי. חוּשַׁי הָאַרְכִּי. יְהוֹיָדָע בֶּן בְּנָיָהוּ.

וְאֵלֶּה רָאשֵׁי אֲבוֹתֵיהֶם הָעוֹלִים מִבָּבֶל. גֵּרְשֹׁם. דָּנִיֵּאל. חַטּוּשׁ. מִבְּנֵי שְׁכַנְיָה, מִבְּנֵי פַּרְעֹשׁ זְכַרְיָה. אֶלְיְהוֹעֵינַי בֶּן זַרְחְיָה. מִבְּנֵי שְׁכַנְיָה בֶּן יַחֲזִיאֵל. וּמִבְּנֵי עָדִין עֶבֶד בֶּן יוֹנָתָן. וּמִבְּנֵי עֵילָם יְשַׁעְיָה בֶּן עֲתַלְיָה. וּמִבְּנֵי שְׁפַטְיָה זְבַדְיָה בֶּן מִיכָאֵל. מִבְּנֵי יוֹאָב עֹבַדְיָה בֶּן יְחִיאֵל. וּמִבְּנֵי שְׁלוֹמִית בֶּן יוֹסִפְיָה. וּמִבְּנֵי בֵּבַי זְכַרְיָה בֶּן בֵּבָי. וּמִבְּנֵי עַזְגָּד יוֹחָנָן בֶּן הַקָּטָן. וּמִבְּנֵי אֲדֹנִיקָם אַחֲרוֹנִים, אֱלִיפֶלֶט. יְעִיאֵל. וּשְׁמַעְיָה.

לעמוד הבא

כְּלָל מַה לְדַבֵּר, "כִּי אֵין מִלָּה בִּלְשׁוֹנִי הֵן יְיָ יָדַעְתָּ כֻלָּהּ", רַק בָּאתִי לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי מָלֵא רַחֲמִים, לִשְׁטֹחַ כַּפַּי אֵלֶיךָ, וְלִשָּׂא עֵינַי לִמְעוֹן קְדֻשָּׁתֶךָ אוּלַי יֵשׁ תִּקְוָה. תֵּן לִי תִקְוָה טוֹבָה חִישׁ קַל מְהֵרָה. תֵּן לִי חַיִּים אֲמִתִּיִּים. הָסֵר מִמֶּנִּי יָגוֹן וַאֲנָחָה. "שַׂמֵּחַ נֶפֶשׁ עַבְדֶּךָ כִּי אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא". זַכֵּנִי מְהֵרָה לִתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת, וְאֶזְכֶּה לָשׁוּב לַמָּקוֹר שֶׁנֶּחְצַבְתִּי מִשָּׁם. וְאֶזְכֶּה עַל־יְדֵי תְשׁוּבָתִי לְיַחֵד יִחוּדָא עִלָּאָה וְיִחוּדָא תַּתָּאָה.

וּתְזַכֵּנִי לְקַדֵּשׁ עַצְמִי בְּיוֹתֵר בִּשְׁנֵי הֶחֳדָשִׁים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁהֵם שְׁנֵי רָאשִׁים שֶׁל הַשָּׁנָה, שֶׁהֵם נִיסָן וְתִשְׁרֵי שֶׁהֵם יְמֵי תְשׁוּבָה, שֶׁאֶזְכֶּה בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה לָשׁוּב בָּהֶם בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וּלְהִתְקַדֵּשׁ בָּהֶם בִּקְדֻשָּׁה יְתֵרָה וּבְשִׂמְחָה גְדוֹלָה. וְאֶזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ עָלַי קְדֻשָּׁה גְדוֹלָה וּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה תָּמִיד מִשְּׁנֵי הֶחֳדָשִׁים הָאֵלּוּ עַל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּה. וּתְזַכֵּנִי לְעוֹרֵר וּלְגַלּוֹת עֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה. וְאֶזְכֶּה מְהֵרָה לְסַדֵּר לְפָנֶיךָ בְּכָל יוֹם תָּמִיד שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת הַרְבֵּה בְּקוֹל גִּילָה וְרַנֵּן לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ, בְּשִׁיר וָשֶׁבַח וְנִגּוּן וְזִמְרָה וָעֹז וְחֶדְוָה, בְּכָל עֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה הַקְּדוֹשִׁים, עַד שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיִּתְעַר עַל יָדֵינוּ הַשִּׁיר שֶׁיִּתְעַר לֶעָתִיד, שֶׁהוּא שִׁיר פָּשׁוּט כָּפוּל מְשֻׁלָּשׁ מְרֻבָּע. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "הַשִּׁיר יִהְיֶה לָכֶם כְּלֵיל הִתְקַדֵּשׁ חָג". וִיקֻיַּם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "וְשָׁרִים כְּחֹלְלִים כָּל מַעְיָנַי בָּךְ". וּתְזַכֵּנוּ לֵידַע וּלְהַשִּׂיג סוֹדוֹת הַקַּבָּלָה הַקְּדוֹשָׁה, עַד שֶׁאֶזְכֶּה לְהַשִּׂיג וְלֵידַע אוֹרַיְיתָא דְעַתִּיקָא סְתִימָאָה דַעֲתִידָא לְאִתְגַּלְיָא לֶעָתִיד לָבוֹא.

וְזַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לְקַיֵּם מִצְוַת צִיצִית בִּשְׁלֵמוּת בְּכָל פְּרָטֶיהָ וְדִקְדּוּקֶיהָ וְכַוָּנוֹתֶיהָ וְתַרְיַ"ג מִצְווֹת הַתְּלוּיִם בָּהּ וּבְלֵב טוֹב וּבְשִׂמְחָה גְדוֹלָה. וִיהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ שֶׁתְּהֵא חֲשׁוּבָה מִצְוַת צִיצִית שֶׁאָנוּ עוֹשִׂין מִצֶּמֶר לָבָן כְּאִלּוּ קִיַּמְנוּ גַּם מִצְוַת תְּכֵלֶת שֶׁבַּצִּיצִית, כִּי גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ שֶׁרְצוֹנֵנוּ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ, וְאָנוּ חֲפֵצִים וּמִתְגַּעְגְּעִים לְקַיֵּם מִצְוַת תְּכֵלֶת שֶׁבַּצִּיצִית. וְאִם הָיִינוּ זוֹכִים לִמְצֹא תְּכֵלֶת לְצִיצִית הָיִינוּ מְפַזְּרִים הוֹן רַב כְּדֵי לְקַיֵּם הַמִּצְוָה בִּשְׁלֵמוּת. אַךְ בַּעֲווֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים חָרַב בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ, וְנִתְעַלֵּם הַחִלָּזוֹן בַּעֲווֹנוֹתֵינוּ. וּמֵאָז וָהָלְאָה אֵין אָנוּ זוֹכִים לְקַיֵּם מִצְוָתְךָ בִּשְׁלֵמוּת. עַל כֵּן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שֶׁתְּהֵא חֲשׁוּבָה מִצְוַת צִיצִית לָבָן לְפָנֶיךָ כְּאִלּוּ קִיַּמְנוּ מִצְוַת תְּכֵלֶת שֶׁבַּצִּיצִית. וְרַחֵם עָלֵינוּ וּבְנֵה עִירְךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, וַהֲבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם לָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, וְזַכֵּנוּ שֶׁיַּחֲזֹר וְיִתְגַּלֶּה הַחִלָּזוֹן. וְנִזְכֶּה לְקַיֵּם מִצְוַת תְּכֵלֶת שֶׁבַּצִּיצִית וְעַל־יְדֵי־זֶה תְּכַלֶּה וּתְשַׁבֵּר וְתַעֲקֹר וּתְמַגֵּר מַלְכוּת הָרִשְׁעָה מִן הָעוֹלָם. וִיקֻיַּם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "כַּלֵּה בְחֵמָה כַּלֵּה וְאֵינֵמוֹ, וְיֵדְעוּ כִּי אֱלֹהִים מוֹשֵׁל בְּיַעֲקֹב לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סֶלָה".

וּתְזַכֵּנוּ אוֹתָנוּ וְאֶת כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. לִהְיוֹת דְּבוּקִים בְּךָ תָּמִיד. וּלְקַבֵּל עָלֵינוּ אֶת עֹל מַלְכוּתְךָ בְּאַהֲבָה. וְתַמְשִׁיךְ וְתַשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ חַיִּים אֲרוּכִּים טוֹבִים וְקַיָּמִים. וִיקֻיַּם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם". וְתַמְתִּיק וּתְבַטֵּל כָּל הַדִּינִים מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. וְתַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ שֶׁפַע טוֹבָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וַעֲשִׁירוּת דִּקְדֻשָּׁה. וִיקֻיַּם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "וַהֲרִיקוֹתִי לָכֶם בְּרָכָה עַד בְּלִי דָּי".

וְזַכֵּנוּ לְשִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה. וְעָזְרֵנוּ לְשַׂמֵּחַ חָתָן וְכַלָּה הַכְּשֵׁרִים, לְשַׂמְּחָם בְּכָל מִינֵי שְׂמָחוֹת, וּלְזַמֵּר וּלְרַקֵּד לִפְנֵיהֶם בְּשִׂמְחָה וְחֶדְוָה רַבָּה בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְדוֹלָה. וְנִזְכֶּה עַל־יְדֵי־זֶה לְיַחֵד חָתָן וְכַלָּה הָעֶלְיוֹנִים, וּלְחַבֵּר אֵשֶׁת נְעוּרִים עִם דּוֹדָהּ בְּאַהֲבָה וְאַחֲוָה וְרֵעוּת. וְנִזְכֶּה לְיַחֵד יִחוּדָא עִלָּאָה וְיִחוּדָא תַּתָּאָה, וְיִתְחַבְּרוּ יַחַד אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת שֶׁל שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ. וִיקֻיַּם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "בְּקִרְבְּךָ קָדוֹשׁ וְלֹא אָבֹא בָּעִיר". וְזַכֵּנִי לְהִתְקָרֵב לְצַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים. וְתַעֲזֹר אוֹתִי וְאֶת כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּזְכֶּה לָצֵאת מֵחָכְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת שֶׁל הָעַכּוּ"ם, וְלֹא נַטֶּה מַחֲשַׁבְתֵּנוּ לְשׁוּם חָכְמָה חִיצוֹנָה כְּלָל, רַק מַחֲשַׁבְתֵּנוּ תִהְיֶה דְבוּקָה בְּךָ וּבְתוֹרָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. וְעַל־יְדֵי־זֶה יִתְגַּדֵּל וְיִתְעַלֶּה אוֹר הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים וְיִזְכּוּ לְהַשִּׂיג תָּמִיד הַשָּׂגוֹת עֶלְיוֹנוֹת חֲדָשׁוֹת. וּתְזַכֵּנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לְקַבֵּל וְלֵהָנוֹת מֵאוֹרָם הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ.

וְזַכֵּנוּ לִקְדֻשַּׁת שַׁבָּת קֹדֶשׁ שֶׁנִּזְכֶּה לְקַבֵּל שַׁבָּתוֹת בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה וּבְחֶדְוָה רַבָּה וַעֲצוּמָה, בְּשִׁיר וָשֶׁבַח הַלֵּל וְזִמְרָה בְּגִילָה רִנָּה דִּיצָה וְחֶדְוָה, בְּיִרְאָה וְאַהֲבָה בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְדוֹלָה. וְנִזְכֶּה בְּכֹחַ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל תַּאֲוַת מָמוֹן מֵאִתָּנוּ, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָנוּ שׁוּם תַּאֲוָה וְחֶמְדָּה לְמָמוֹן כְּלָל. רַק נִזְכֶּה לְהִתְאַוּוֹת וְלִכְסֹף תָּמִיד לְתַכְלִית הַנִּצְחִי, לִהְיוֹת מְקֻשָּׁט לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים.

מָלֵא רַחֲמִים רַחֵם עָלֵינוּ וּמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ בְּרַחֲמִים, שֶׁנִּזְכֶּה מֵעַתָּה לְגָרֵשׁ וּלְבַעֵר וּלְבַטֵּל כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת מִלְּבָבֵנוּ. וְנַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ מַחֲשָׁבוֹת קְדוֹשׁוֹת וּטְהוֹרוֹת זַכּוֹת וּנְכוֹנוֹת. וְנַתְחִיל מֵעַתָּה לְעָבְדְךָ בֶּאֱמֶת בְּהַדְרָגָה וּבְמִדָּה כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב, בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לָבוֹא וּלְהַגִּיעַ מְהֵרָה לְתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת, לַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי. אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, הוֹרֵנוּ דְרָכֶיךָ, לַמְּדֵנוּ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ, קָרְבֵנוּ אֵלֶיךָ, "שִׂימֵנִי כַחוֹתָם עַל לִבֶּךָ כַּחוֹתָם עַל זְרוֹעֶךָ, כִּי עַזָּה כַּמָּוֶת אַהֲבָה, קָשָׁה כִּשְׁאוֹל קִנְאָה, רְשָׁפֶיהָ רִשְׁפֵּי אֵשׁ שַׁלְהֶבֶתְיָה. מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה, וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ, אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בָּאַהֲבָה בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ".

לעמוד הבא

יום שלישי

לנצח עוד יום

פ"ט ע"א

ואמר רבא: בשכר שאמר אברהם אבינו "אם מחוט ועד שרוך נעל", שלא רצה לידונות מן הגזל, **זכו בניו לשתי מצות** הקשורות בחוט ושרוך [רצועה]: **לחוט של תכלת** בציצית, **ורצועה של תפילין**.

והוינן בה: **בשלמא רצועה של תפילין** יש בה הנאה לאדם **דכתיב** "**וראו כל הארץ כי שם ה' נקרא עליך** ויראו ממך". **ותניא: רבי אליעזר הגדול אומר: אלו תפילין שבראש,** שהם נראים לכל, ועליהם אומר הכתוב שהגויים יתיראו מעם ישראל, כשיראו את התפילין בראשם, והרי זו הנאה, שהגויים מפחדים מהם.

אלא חוט של תכלת, מאי היא? איזו הנאה יש בה?

ומשנינן: **דתניא: רבי מאיר אומר: מה נשתנה** צבע **תכלת** שציותה תורה ליתנו בציצית **מכל הצבעונין?**

מפני שתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לאבן ספיר, ואבן ספיר דומה לכסא הכבוד! דכתיב "**ויראו את אלקי ישראל, ותחת רגליו** כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר". הרי שהשמים דומים לספיר. **וכתיב** "**כמראה אבן ספיר דמות כסא**". הרי שאבן ספיר הוא כסא הכבוד.

וכשהקדוש ברוך הוא מסתכל בכסא כבוד, שהוא דומה לתכלת, הוא נזכר במצוה זו שהיא שקולה כנגד כל המצוות וזו היא ההנאה של מצות תכלת.

אמר רבי אבא: קשה גזל הנאכל לעשות תשובה ולהשיבו, **שאפילו צדיקים גמורים** כאברהם אבינו **אינם יכולים להחזירו! שנאמר** "**בלעדי רק אשר אכלו הנערים**... הם יקחו חלקם" מרכוש סדום. שאברהם עצמו השיב את הכל למלך סדום מלבד מה שכבר נאכל [ולא היה שם גזל ממש, שאם כן ודאי היה אברהם מחזיר אף מה שכבר נאכל, אלא שמצד הדין לא היה צריך אברהם כלל להחזיר את רכוש סדום, אלא שנהג לפנים משורת הדין ומה שנאכל לא החמיר להחזירו].

אמר רבי יוחנן משום רבי אלעזר ברבי שמעון: כל מקום שאתה מוצא דבריו של רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי בהגדה - עשה אזנך כאפרכסת!

שכך היה דורש: כתיב "**לא מרבכם מכל העמים חשק ה' בכם**... כי אתם המעט". **אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: חושקני בכם,** לפי **שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה - אתם ממעטין עצמכם לפני!** שכך הוא ביאור הכתוב: "לא מרבכם" - לפי שאין אתם מרבים עצמכם, לפיכך "חשק ה' בכם", "כי אתם המעט", שאתם ממעטין עצמכם בענוה.

נתתי גדולה לאברהם - אמר לפני "ואנכי עפר ואפר"!

נתתי גדולה **למשה ואהרן - אמרו "ונחנו מה"!**

נתתי גדולה **לדוד - אמר "ואנכי תולעת ולא איש"!**

אבל עובדי כוכבים אינן כן. נתתי גדולה לנמרוד - אמר "הבה נבנה לנו עיר"!

נתתי גדולה **לפרעה - אמר "מי ה'** אשר אשמע בקולו"! נתתי גדולה **לסנחריב - אמר "מי בכל אלהי הארצות** אשר הצילו את ארצם מידי כי יציל ה' את ירושלים מידי"!

נתתי גדולה **לנבוכדנצר - אמר "אעלה על במתי עב** אדמה לעליון"!

נתתי גדולה **לחירם מלך צור - אמר "מושב אלקים** ישבתי בלב ימים", שבנה לעצמו על הים שבעה רקיעים של נחושת ועלה וישב עליהם.

אמר רבא ואיתימא רבי יוחנן: גדול מה **שנאמר במשה ואהרן יותר ממה שנאמר באברהם. דאילו באברהם כתיב "ואנכי עפר ואפר", ואילו במשה ואהרן כתיב "ונחנו מה",** שלא החשיבו עצמם אפילו כעפר ואפר.

ואמר רבא ואיתימא רבי יוחנן: אין העולם מתקיים אלא בשביל משה ואהרן. דכתיב הכא אצל משה ואהרן "**ונחנו מה", וכתיב התם "תולה ארץ על בלימה"!** שהארץ תלויה על זכות אותן שמחשיבין עצמן לבלי - מה.

אמר רבי אילעא: אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו, סוגר את פיו, **בשעת מריבה. שנאמר "תולה ארץ - על בלימה"!**

רבי אבהו אמר: אין העולם מתקיים אלא בזכות **מי שמשים עצמו כמי שאינו! שנאמר "ומתחת - זרועות עולם"!** שמי שנדרס תחת הכל - הוא זרועות עולם!

אמר רבי יצחק: מאי דכתיב "האמנם אלם צדק תדברון, מישרים תשפטו בני אדם". הכי דרשינן: **מה אומנותו של אדם בעולם הזה? ישים עצמו כאלם!** ש"האמנם אלם" ביאורו שאומנות יפה היא האלם.

יכול אפילו לדברי תורה ישים עצמו כאלם? **תלמוד לומר "צדק תדברון"!**

יכול יגיס דעתו? תלמוד לומר "מישרים תשפטו בני אדם"! שיעשה אדם עצמו כמישור, שהיא ארץ חלקה, הנוחה לידרס.

אמר רבי זעירא ואיתימא רבה בר ירמיה: מכסין את הדם **בעפר** שריפת **עיר הנדחת.**

ומקשינן: **ואמאי?** הרי אפר זה **איסורי הנאה הוא,** האפר הזה, וכיצד מותר לכסות בו? ומתרצינן: **אמר זעירי: לא נצרכה אלא לעפר עפרה!** שלא מדובר באפר שריפתה אלא בעפר של קרקע העיר, שמותר לכסות בו הואיל ואינו חייב בשריפה של עיר הנדחת. **דכתיב "ואת כל שללה תקבוץ אל תוך רחובה - ושרפת"** ודרשינן: **מי שאינו מחוסר אלא קביצה ושרפה,** שעל ידי קביצה בלבד ניתן לשורפו, הוא דחייב בשריפה.

יצא זה, העפר שבקרקע, **שמחוסר תלישה, קביצה ושריפה!** שצריך קודם לתלשו מהקרקע, ולפיכך אינו חייב בשריפה.

ורבא אמר: באמת מדובר אפילו באפר שריפתה. ואף על פי שאסור בהנאה, מותר לכסות בו. לפי שהכסוי מצוה הוא - **ומצות לאו ליהנות ניתנו!** שלא לשם הנאה ניתנו המצוות לישראל אלא גזירת מלך הם, הילכך מותר לקיים מצווה בדבר האסור בהנאה, כיון שקיום המצוה לא נחשב כהנאה.

יתיב רבינא וקאמר לה להא ושמעתא דרבא, דמצוות לאו ליהנות ניתנו!

איתיביה רב רחומי לרבינא: תניא: **שופר של עבודת כוכבים,** שאסור בהנאה, **לא יתקע בו!**

ודייקינן: **מאי לאו, אם תקע** בו - **לא יצא** ידי חובתו! ומשום שנהנה מאיסור הנאה. הרי, שקיום המצוה נחשב להנאה. ויקשה על רבא!? ומתרצינן: **לא!** אלא **אם תקע** בו - **כן יצא! כי** מצות לאו ליהנות ניתנו [אלא, שלכתחילה לא יתקע בשופר של עבודת כוכבים משום שמאוס הוא]. עוד הקשה רב רחומי לרבינא שהרי שנינו: **לולב של עבודת כוכבים - לא יטול!** ודייקינן: **מאי לאו, אם נטל - לא יצא! לא! אם נטל - יצא!** ומקשינן: **והתניא: תקע** בשופר של עבודת כוכבים **לא יצא!** וכן אם **נטל** לולב של עבודת כוכבים **לא יצא!?**

כסוי הדם פרק ששי חולין פט.

אם מחזו ועד שרוך. שלא ליהנות מן הגוזל: **שרוך.** לשועה: **חוט של שפיון.** לקשור: **כשלמא של שפיון.** לשועה: **חוט של שפיון.** לחיל הנאה בכשיר[ה] וילקו ממך: **אלו שפיון שבראש.** חוט הן לכל כי שם ס' נקרא עליך: **מאי היא.** מאי הנאה ליכא: **מה נשנה שלא.** שהקיקה מורה לניקיות: **שהשלא דומה ליה.** שהחלזון מן היס הוא עולה לחתם לשבעים שהם[ה] ומרלקים דמו דומה ליס וים ואין מהו רוחץ שדומה לרקיע ורקיע לספיר וספיר לכסא הכבוד לכתיב[ו] ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר והוא כעצם השמים לטהר: **כשלמא של מכל.** כנגד כל המלות: **ואהנתיא.** הגוזל ואוכל קשה הוא לעשות תשובה: **לאפרוחיה.** טרמוויר"ש[ז]: **לא מרחמה.** לפי שאין אתם מרגין עצמכם אלא ממעטין לפיכך חסך ככם כי אתם דומה לים ויס שהן מרגין עצמן: **נמרוד.** מלך בדול הפלגה היה ולכך נקרא שמו[ט] כמרוד שהמריד כל העולם ממלכותו על הקב"ה: **מוצא אלעזר שמוע.** שכתה לו שבעה רקיעים של נחשת ועלה ויכה עליהם: **פולס ארץ.** על זכות אותן שנחשבו לגליתה: **שכולם עלמו.** סוגר לא מרע ודומה לכולם: **ולא נכזבותו** (דף מ:) פיו בלוש ורגליו מגולגות: **ומחמת.** מי שנדלק מחמת הכל הוא זרועות עולם: **החמנה אלה.** לומנות יפה היא שלילום אבל לדק להיניו דברי תורה אותו מדברון: **מיצרים.** כמיצור לרן מלקה שנותה לילדים: **בעפר עיר הנדחת.** קס"ל אפר מרימפה: **והלא ליסוי הגלח ניגוו.** למיצ (דברים יג) לו ילבק וגו' ושעיר הנלחת כתיב: **עפר עפרה.** עפר קרקעה: **ורבא אמר.** לפילו בעפר ואברהם כתיב ואנכי עפר ואפר ואילו במשה ואהרן כתיב ונחנו מה ואמר רבא ואיתימא ר' יוחנן אין העולם מתקיים אלא בשביל משה ואהרן כתיב הכא ונחנו מה וכתיב התם[15] תולה ארץ על בלימה אמר רבי

[1] אם מחזו ועד שרוך נעל זכו בניו לשתי מצות לחזו של תכלת ורצועה של תפילין בשלמא רצועה של תפילין כתיב [2] וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך [3] ותניא ר' אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש אלא חוט של תכלת מאי היא תניא [4] רבי מאיר אומר מה נשתנה תכלת מכל הצבעונין מפני שתכלת דומה לים ים דומה לרקיע ורקיע דומה לאבן ספיר ואבן ספיר דומה לכסא הכבוד דכתיב [5] ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו וגו' וכתיב [6] כמראה אבן ספיר דמות כסא א"ר אבא קשה גזל הנאכל שאפילו צדיקים גמורים אינן יכולין להחזירו שנאמר [7] בלעדי רק אשר אכלו הנערים אמר רבי יוחנן משום רבי אלעזר בר' שמעון כל מקום שאתה מוצא דבריו של רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי בהגדה עשה אוזיך [8] כאפרכסת [9] לא מרבכם מכל העמים חשק ה' בכם וגו' אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל חושקני בכם שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני נתתי גדולה לאברהם אמר לפני [10] ואנכי עפר ואפר למישה ואהרן [11] אמר [12] ונחנו מה לדוד אמר [13] ואנכי תולעת ולא איש אבל עובדי כוכבים אינן כן נתתי גדולה לנמרוד אמר [14] הבה נבנה לנו עיר לפרעה אמר [15] מי ה' למנחריב אמר [16] מי בכל אלהי הארצות וגו' לנבוכדנצר אמר [17] אעלה על במתי עב לחירם מלך צור אמר [18] מושב אלהים ישבתי בלב ימים אמר רבא ואיתימא ר' יוחנן גדול שנאמר במשה ואהרן יותר ממה שנאמר באברהם דאילו באברהם כתיב ואנכי עפר ואפר ואילו במשה ואהרן כתיב ונחנו מה ואמר רבא ואיתימא ר' יוחנן אין העולם מתקיים אלא בשביל משה ואהרן כתיב הכא ונחנו מה וכתיב התם [15] תולה ארץ על בלימה אמר רבי

[5] אילעא אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה שנאמר תולה ארץ על בלימה רבי אבהו אמר מי שמשים עצמו כמי שאינו שנאמר [16] ומתחת זרועות עולם אמר רבי יצחק מאי דכתיב [17] האמנם אלם צדק תדברון מישרים תשפטו בני אדם מה אומנותו של אדם בעולם הזה ישים עצמו כאלם יכול אף לדברי תורה תלמוד לומר צדק תדברון יכול יגים דעתו ת"ל מישרים תשפטו בני אדם אמר רבי זעירא ואיתימא רבה בר ירמיה מכסין בעפר עיר הנדחת ואמאי איסורי הנאה הוא אמר זעירי לא נצרכה אלא לעפר עפרה דכתיב [18] ואת כל שללה תקבוץ אל תוך רחובה ושרפת בה את השלל וגו' ואת כל שללה תקבוץ אל תוך רחובה ושרפת מי שאינו מחוסר אלא קביצה ושרפה יצא זה שמחוסר תלישה קביצה ושרפה ורבא אמר מצות לאו להנות ניתנו יתיב רבינא וקאמר לה להא שמעתא איתיביה רב רחומי לרבינא [19] שופר של עבודת כוכבים לא יתקע בו מאי לאו אם תקע לא יצא לא אם תקע יצא [20] לולב של עבודת כוכבים לא יטול מאי לאו אם נטל לא יצא לא אם נטל יצא והתניא תקע לא יצא אמר רב אשי הכי השתא התם

שיעורא

יצא זה שמחוסר תלישה הוא. מכאן נרמזה לפסול גט שנכתב על הקלף וחת"ל מתכו לחתם נמי דיהם וכתב ונתן מי שמחוסר כתיבה ומיהם יצא כו' בטפי נרמזה חבור גט ממחוסר לקלף גדול מחבור עפר לעיר הנדמת למשיב הכל מחוסר תלישה וסם בפ"ב דגיטין (דף כ:) כתוב בחוץ בה מיי. [ס"ב] ולחתם הוא כו'.

והתניא תקע לא יצא נטל לא יצא. ה"ל לאתויי מתני' דלולב הגזול (סוכה דף כט:) של עבודת כוכבים ושל עיר הנדחת פסול אלא ניחא ליה להניחיך הך בריימא דקתני לה שופר ולולב וח"ת דבפרק לולבו ד"ל (ר"ה דף כח.) אמר [21] הרי שופר של עבודת כוכבים של יתקע בו ושם מקח בו אלא ודאי הכי קאמר [22] הרי שופר של עבודת כוכבים אמר רבא אלמלא טעמא דמשיב אבידה הוה אמינא לא ליתקע בו ואפילו בדיעבד קמ"ל דמשיב אבידה עדיף מיניה ואפילו הכי לא יתקע בו אלא ודאי הכי קאמר הרי שופר של עבודת כוכבים

פט: כסוי הדם פרק ששי חולין

גיד הנשה. מוקדשין פשיטא. כולהו נמי פשיטא ליה לרבי שיהא אסור לגורך ולגבייה מני כולהו:

ואתי איסור מוקדשין וחייל על איסור גיד. ותע"ק דתנן (לקמן דף ק:) ואיזו הוא בטומאה לתן איסור גיד חייל על איסור טומאה איסור מוקדשין לתמיד לתת כאן כמו שלכן טבולת יום ומקוה שלכן טבולת יום ומקוה שלכן בטומאתה כדפרש"י לקמן (דף ל.) חייל עלי תאיסור גיד:

אלא קסבר אין בגידים בנותן טעם. ולא היה יכול להקשות ותנן (לקמן דף ק:) אינו נוהג בטומאה דמשמע אין גיד הנשה נוהג בטומאה לתן איסור גיד על גבי איסור טומאה שלמא דיש בגידין בע"ז טהור מני לתימר לטעמך דלעיל כרי שמעון דגמרא (שם דף קג.). מי שגידו לפנו ובשרו מוכר ומה שמקשה רבי יהודה והלא קב לבני יעקב נאסר שפיר פריך לכיון לבני יעקב נאסר קב במטמא לה מטמאה לתמיר לתמי כן דשמעינן מינה שמטמא קבא ממנו איסור גיד הנשה ט"ק פשיטא ליה יכול לדקדק משם דיש בגידין בנותן טעם ניחא ליה למיפרך מינך שמעינן דאין גיד הנשה שנוהג בקודש:

איסור גיד אינו איסור מוקדשין לי"בא. והכי פירושו איסור גיד הנשה נבדו ונהג במוקדשין ולא איסור אחר ואע"פ שלימת לקסבר יש בגידין בנותן טעם ואפילו הכי לא אתי איסור מוקדשין ויחייל עליהן איסור גיד לגיד ליה איסור אל על איסור לב איסור אמור ואיסור כולו אינו בא לידי איסור מוקדשין ממתניתין דכ"ע אתמר דנוהג בשלא נתבשל ופיקרין (דף קג.) מתייב רבי מאיר שאם בשלו בחולו יש בגידין שבו אינו אלמא אין איסור על איסור לבא לידי איסור מוקדשין ממתניתין דמשמע דבגידין בנותן טעם לא אתי איסור מוקדשין ליכא למימר כרבי יהודה דאמר בגידין בנותן טעם אין בהן משום נותן טעם לפי שאין מבשלין בהן גיד הנשה דהא רבי מאיר בתר בישולי גמיר לה דאמר בשלו בחולו יש בגידין שבו אינו נותן טעם לפי שאין מבשלין בהן גיד הנשה ומשום הכי לא אתי איסור מוקדשין ליכא למימר הכי

פ"ט ע"ב

ומתרצינן: אמר **רב אשי: הכי השתא!?** אין דומה כסוי הדם לשופר ולולב! כי **התם**, בשופר ולולב, אין הטעם ש"לא יצא" משום שנהנה מאיסור הנאה , אלא מאחר שבשופר ולולב **שיעורא בעינן**, שיש להם שיעור כמה יהא גודלם, ושופר ולולב זה של **עבודת כוכבים - כתותי מכתת שיעורא!** שהרי הוא כמו שנכתש ואבד שיעורו דע"ז דינה להשרף וכל העומד לישרף כשרוף דמי. אבל **הכא**, בכסוי הדם, **כל מה דמכתת** ככל שהוא יותר שרוף וכתוש - **מעלי** [עדיף] **לכסוי** בו. ולכן אפשר לכסות באפר שריפתה של עיר הנדחת.

הדרן עלך פרק כיסוי הדם

פרק גיד הנשה

מתניתין:

איסור אכילת **גיד הנשה נוהג**:

בין **בארץ** ובין **בחוצה לארץ**.

בין **בפני הבית** בזמן שבית המקדש היה קיים, ובין **שלא בפני הבית**.

בין **בחולין** ובין **במוקדשין**.

ונוהג - בבהמה ובחיה, בין בגיד **שבירך של ימין** ובין בגיד **שבירך של שמאל**.

ואינו נוהג בעוף, מפני שאין לו כף! שהבשר המקיף את עצם. הירך בעוף אינו עגול ככף, כמו בבהמה, אלא הוא שטוח לרוחב, ולכן הוא אינו נכלל באיסור. לפי שבגיד הנשה נאמר "אשר על כף הירך".

ונוהג בשליל! שאסור לאכול גיד הנשה של עובר הנמצא חי במעי אמו לאחר שחיטתה.

רבי יהודה אומר: אינו נוהג בשליל!

וולא רק גיד הנשה של שליל מותר באכילה, אלא אף **חלבו** של שליל **מותר** באכילה, דקרינא ביה "כל בבהמה - תאכלו"!

ואין הטבחים נאמנין על גיד הנשה לומר שהוציאו אותו מהירך של הבהמה, לפי שטירחא הוא להם לחטט אחריו ולהוציאו כראוי, **דברי רבי מאיר**.

וחכמים אומרים: נאמנים הטבחים **עליו**. וכן נאמנים הטבחים גם על **על החלב** לומר שניקרו את החלב והוציאוהו מבשר הבהמה.

גמרא:

והוינן בה: למה ליה לתנא דמתניתין לומר שגיד הנשה נוהג **במוקדשין**, והרי **פשיטא** הוא? דאטו **משום דאקדשיה** לבהמה **פקע ליה איסור גיד** שהיה עוד לפני ההקדש, מתחילת יצירתה של הבהמה, **מיניה?**

וכי תימא שבא התנא להשמיענו שהאוכל גיד הנשה של קדשים לוקה גם משום אכילת קדשים, ושני חידושים יש בדבר:

א. **קסבר תנא דידן יש בגידין בנותן טעם!** שהגיד יש בו טעם ולכן שייך בגיד הנשה איסור של אכילת קדשים לפי שיש הנאה באכילה זו. אבל אילו לא היה בגיד טעם לא היו עוברים עליו משום אכילת קדשים. [ואיסור אכילת גיד הנשה, הוא גם אילו לא היה בו טעם, שהרי התורה אסרה את הגיד הנשה כמות שהוא].

ב. אף על פי שאיסור גיד הנשה היה לפני האיסור של אכילת קדשים, וקיימא לן דאין איסור חל על איסור, מכל מקום **אתי איסור מוקדשין וחייל אאיסור גיד**, הואיל ואיסור מוקדשין חמור הוא, ואיסור חמור יכול לחול על איסור קל.

אי אפשר לומר כך, שאם כן, **האי** תנא לא היה לו לומר "גיד הנשה נוהג במוקדשין", אלא **"מוקדשין נוהג בגיד" מיבעי ליה** למימר, שהרי עיקר החידוש הוא שיש בגיד הנשה איסור אכילת קדשים?

אלא, קסבר תנא דמתניתין: **אין בגידין בנותן טעם. והלכך** בגיד הנשה של **מוקדשין**, רק **איסור גיד איכא** אבל **איסור מוקדשין ליכא!** וכך מתפרשים דברי המשנה: איסור "גיד הנשה", הוא לבדו "נוהג במוקדשין", ותו לא!

ומקשינן: וכי **סבר תנא דידן שאין בגידין בנותן טעם?!**

והתנן בפרקין: **ירך שנתבשל בה גיד הנשה**, שלא הוציא מהירך את גיד הנשה אלא בישלו עמו, **אם יש בה בנותן טעם**, שכמות הגיד היא במדה כזאת שבכחה לתת טעם בירך, **הרי** ירך **זו אסורה!** ומכאן מוכח שתנא דמתניתין דפרקין סובר שיש בגידין בנותן טעם!?

ומתרצינן: **אלא, הכא בולדות קדשים עסקינן!** בבהמת קדשים שילדה. ובא התנא להשמיענו שנוהג איסור גיד הנשה בולד זה [שהוא קדוש] ואין כאן בעיה של איסור חל על איסור, משום **דקסבר** גיד הנשה **נוהג בשליל!** שמתחילת יצירתו, בעודו עובר, כבר חל עליו איסור גיד הנשה. **וקסבר ולדות קדשים** אף בהיותן **במעי אמן הן קדושים**, שהקדושה אף היא מתחילה משעת יצירת הבהמה בבטן אמה, ונמצא **דאיסור גיד ואיסור מוקדשין בהדי הדדי קאתי**, ולפיכך חלין שניהם בבת אחת.

ומקשינן: **ומי מצית מוקמת לה** למתניתין דאתי לאשמעינן דגיד הנשה נוהג **בשליל? והא מדקתני סיפא** דמתניתין **"נוהג בשליל", מכלל דרישא לאו בשליל עסקינן!** שאילו הרישא דקתני "ובמוקדשין" היתה באה להשמיענו שגיד הנשה נוהג בשליל, למה הוצרך התנא למיתני זאת שוב בסיפא?

ומתרצינן: **הכי קאמר** התנא בסיפא: **דבר זה** שאמרנו ברישא, דגיד הנשה נוהג אפילו בשליל, לאו דברי הכל הוא, אלא **מחלוקת דרבי יהודה ורבנן** היא!

ומקשינן: **ומי מצית אמרת** דבולדות קדשים איסור גיד ואיסור מוקדשין **תרוייהו בהדי הדדי קאתו?**

והתנן: על אלו טומאות הנזיר מגלח, שהנזיר שנטמא באמצע ימי נזירותו נסתרת בכך הנזירות, וצריך לגלח את שערו, ולהתחיל למנות הכל מחדש. אך לא כל טומאה שנטמא הנזיר סותרת את נזירותו, שאינו חייב לגלח ולמנות מחדש אלא בטומאה שנטמא **על המת ועל כזית מן המת** בלבד ! **וקשיא לן**: למה ליה למיתני תרתי? שהרי אם **על כזית מן המת** שנטמא ממנו הנזיר הוא **מגלח, על** המת **כולו לא כל שכן!? ואמר רבי יוחנן: לא נצרכה** המשנה להשמיענו שמגלח על המת כולו **אלא לנפל** שלם, **שעדיין לא נקשרו איבריו בגידין**, שאז מסתמא אין בו אפילו כזית בשר, ואינו מטמא מדין כזית מן המת, אלא מדין מת כולו שהרי יש כאן "מת" שלם.

יִשְׂחַק אֲדֹנָי יִלְעַג־לָמוֹ: ה אָז יְדַבֵּר אֵלֵימוֹ בְאַפּוֹ וּבַחֲרוֹנוֹ
יְבַהֲלֵמוֹ: ו וַאֲנִי נָסַכְתִּי מַלְכִּי עַל־צִיּוֹן הַר־קָדְשִׁי: ז אֲסַפְּרָה אֶל
חֹק יְהוָה אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָּ: ח שְׁאַל מִמֶּנִּי
וְאֶתְּנָה גוֹיִם נַחֲלָתֶךָ וַאֲחֻזָּתְךָ אַפְסֵי־אָרֶץ: ט תְּרֹעֵם בְּשֵׁבֶט
בַּרְזֶל כִּכְלִי יוֹצֵר תְּנַפְּצֵם: י וְעַתָּה מְלָכִים הַשְׂכִּילוּ הִוָּסְרוּ
שֹׁפְטֵי אָרֶץ: יא עִבְדוּ אֶת־יְהוָה בְּיִרְאָה וְגִילוּ בִרְעָדָה: יב נַשְּׁקוּ־

רש״י

(ד) **ישחק ילעג ידבר**. לשון הוה הם משמשין: (ה) **אז ידבר אלימו**. כמו עליהם ומה הוא הדבור: (ו) **ואני נסכתי מלכי**. למה רגשתם ואנכי מניתי לי את זה לנסוך ולמלוך על ציון הר קדשי: (ז) **אספרה אל חוק**. אמר דוד חוק קצוב הוא ומקבל עלי לספר זאת ולהודיע: **ה׳ אמר אלי**. על ידי נתן וגד ושמואל: **בני אתה**. ראש לישראל הקרוין בתורה בני בכורי והם יתקיימו על ידך כמו שנאמר באבנר (שם ב ג) כה אמר ה׳ ביד דוד עבדי אושיע את עמי ישראל ובשבילם אתה לפני כבן שכולם תלויין בך: **אני היום**. שהמלכתיך עליהם: **ילדתיך**. להיות קרוי בני וחביב עלי כבן בשבילם כמו שנאמר (דה״א יד) וידע דוד כי הכינו ה׳ למלך על ישראל וכי נשאת מלכותו בעבור עמו ישראל ומצינו במלכי ישראל החביבין לפניו שקרוין בנים כמו שנאמר (ש״ב כז) בשלמה הוא יהיה לי לבן ואני אהיה לו לאב ועוד מצינו בדוד במזמור פ״ט הוא יקראני אבי אתה אלי וצור ישועתי: (ח) **שאל ממני**. התפלל אלי בכל עת שאתה בא להלחם באויביך: (ט) **תרועם**. תרוצצם: **בשבט ברזל**. היא החרב: **תנפצם**. תשברם והוא ל׳ נפוץ בכל המקרא חרס המשובר לשברים דקים: (י) **ועתה מלכים השכילו**. נביאי ישראל אנשי רחמים ומוכיחים אומות העולם לסור מרעתם שהקב״ה פושט יד לרשעים ולצדיקים: (יא) **וגילו ברעדה**. כשתבוא אותה

מצודות ציון

כ״ל עליהם: (ה) **אלימו**. עליהם: **יבהלמו**. מלשון נהלה: (ו) **ואני**. הוי״ו במקום אבל כמו ועכדיך נמו לשכר תוכל (בראשית מ״ג): **נסכתי**. ענין ממשלה כמו נסיכי סימון (יהושע י״ג): (ז) **אל חק**. אל חוק וכן וירבדו אל מדין (שופטים ז׳): **חק**. מלשון מקיקה וכתיכה: (ח) **אפסי**. קצות כי נקצה לפתן כאלו לפסף ולכה: (ט) **תרועם**. תשכרם כמו ורועות רוח (קהלת ג׳): **יוצר**. לשון מרס: **תנפצם**. ענין הפזור עם השכר ולעון וכן ונפוץ הכלים (שופטים ז׳): (יא) **ברעדה**. נפחד ותמת: עצתם וילעג עליהם וכפל הדבר במ״ש: (ה) **אז**. כאשר ימתיקו הסוד והעצה היעוצה ידבר וכו׳: (ו) **ואני**. וכה יאמר אבל אני הוא אשר המשלתי אותו למלך ואיך א״כ תוכלו לו לעמוד למולי וכאומר נראה דבר מי יקום שלכם או שלי: (ז) **אספרה**. אמר דוד אספר את הדבר החקוק בספר שה׳ אמר אלי בני אתה כמ״ש בני בכורי ישראל (שמות ד) והמלך יחשב ככל העם: **אני היום ילדתיך**. ר״ל חביב אתה בעיני כבן לאב ביום הולדו: (ח) **שאל**. לזאת שאל ממני ואתן שאלתך: (ט) **תרועם**. תשבר אותם כמו המשבר מה בשבט ברזל: (י) **ועתה**. הואיל והוא מובטח מה׳ על כ״ז השכילו וקבלו מוסר ואל תדברו כזאת: (יא) **עבדו את ה׳**. לקבל עול מלכותו: **וגילו**. אז

בַּר פֶּן־יֶאֱנַף | וְתֹאבְדוּ דֶּרֶךְ כִּי־יִבְעַר כִּמְעַט אַפּוֹ אַשְׁרֵי
כָל־חוֹסֵי בוֹ: ג א מִזְמוֹר לְדָוִד בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי | אַבְשָׁלוֹם בְּנוֹ:
ב יְהוָה מָה־רַבּוּ צָרָי רַבִּים קָמִים עָלָי: ג רַבִּים אֹמְרִים לְנַפְשִׁי
אֵין יְשׁוּעָתָה לּוֹ בֵּאלֹהִים סֶלָה: ד וְאַתָּה יְהוָה מָגֵן בַּעֲדִי כְּבוֹדִי
וּמֵרִים רֹאשִׁי: ה קוֹלִי אֶל־יְהוָה אֶקְרָא וַיַּעֲנֵנִי מֵהַר קָדְשׁוֹ סֶלָה:

רש״י

רעדה שכתוב בה (ישעי׳ לג) אחזה רעדה חנפים תגילו ותשמחו אם עבדתם את ה׳: (יב) **נשקו בר**. זרזו עצמכם בבר לב (נ״א) נשקו בר ארנישמנט בלעז, ומנחם פתר אותו ל׳ תאוה כמו (בראשית ג) ואל אישך תשוקתך: **פן יאנף**. פן יקצוף: **ותאבדו דרך**. כענין שנאמר ודרך רשעים תאבד (לעיל א): **כי יבער כמעט אפו**. כי ברגע מועט יבער אפו עליכם פתאום ואותה שעה אשרי כל חוסי בו יהיו ניכרים אשורי החוסים בו: (א) **מזמור לדוד בברחו**. הרבה דרשות דרשו בני אגדה בדבר ורבותינו אמרו משאמר לו הנביא (ש״ב יא) הנני מקים עליך רעה מתוך ביתך היה לבו סוער שמא עבד או ממזר יקום עלי שאינו מרחם עלי כיון שידע שבנו הוא שמח ומדרש אגדה על שראה טכסיסו קיימת שהיו עבדיו והכרתי והפלתי שהם סנהדרין מחזיקים אדנותו עליהם כשאמר להם (שם טו) קומו ונברחה מפני אבשלום מה כתיב שם כל אשר יבחר אדוני המלך הנה עבדיך וכשבא מחנים (שם יז) ושובי בן נחש ומכיר בן עמיאל וברזילי הגלעדי יצאו לקראתו וכלכלוהו שם: (ב) **רבים קמים עלי**. בני אדם גדולים בתורה גדולים בחכמה גדולים בעושר גדולים בקומה כגון שאול ולידי הרפה דואג ואחיתופל: (ג) **אומרים לנפשי**. על נפשי: **אין ישועתה לו באלהים סלה**. לפי שבא על אשת איש:

מצודות ציון

(יב) **נשקו**. מלשון תשוקה וחמלה: **בר**. מלשון גרוט ונקי: **יאנף**. מלשון אף וכן כי אנפת בי (ישעיה י״ז): (א) **מזמור**. מלשון זמר: (ג) **סלה**. ענינו נכ״מ כמו לעולם: (ד) **מגן**. ענין מסכה כהמגן הזה המגיל את הלוהטו ממכת חרב וחנית: **בעדי**. כנגדי: **כבודי**. שהוא מכובד בי: (ה) **אקרא**. בתפלה: **ויענני**. בתשובה:

מצודות דוד

תאבדו דרך: **אשרי**. זהו תהלות החוסים בה׳ על כי מלבם השכילו לדעת אומץ כח ה׳ ועוצם זרועו ולזה חסו בו: (א) **מזמור**. התפלה היא אמרה בזמרה: **לדוד**. של דוד כי הוא יסדה: **בברחו**. וצפה אז ברוח הקודש שיושחזר למלכותו ואמר התפלה היא בזמרה: (ב) **מה רבו צרי**. עד שאף בני קם עלי: **רבים**. בני אדם גדולים כשמעי ודואג ואחיתופל: (ג) **לנפשי**. על נפשי יאמרו שעד עולם לא יהיה לי תשועה מה׳ וכאשר החל לנפול לא יוסיף לקום: (ד) **ואתה ה׳**. אבל לא כן הוא כי אתה מגן בעדי ותומך כבודי ומרים ראשי כי אחזור למלכותי: (ה) **קולי**. כשאקרא בקולי אל ה׳ ידעתי כי יענני מהר קדשו והיא ציון מקום שכינתו: **סלה**. עד עולם יעננו ר״ל גאולת עולם תהיה כי לא אשוב עוד להיות גולה ובורח:

ג אֲנִי שָׁכַבְתִּי וָאִישָׁנָה הֱקִיצוֹתִי כִּי יְהוָה יִסְמְכֵנִי: ד לֹא־אִירָא
מֵרִבְבוֹת עָם אֲשֶׁר סָבִיב שָׁתוּ עָלָי: ה קוּמָה יְהוָה | הוֹשִׁיעֵנִי
אֱלֹהַי כִּי־הִכִּיתָ אֶת־כָּל־אֹיְבַי לֶחִי שִׁנֵּי רְשָׁעִים שִׁבַּרְתָּ:
ו לַיהוָה הַיְשׁוּעָה עַל־עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶלָה: ד א לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת
מִזְמוֹר לְדָוִד: ב בְּקָרְאִי עֲנֵנִי | אֱלֹהֵי צִדְקִי בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִּי
חָנֵּנִי וּשְׁמַע תְּפִלָּתִי: ג בְּנֵי־אִישׁ עַד־מָה כְּבוֹדִי לִכְלִמָּה

רש"י

(ו) **אני שכבתי ואישנה.** לבי אטום בדאגה ופחד: **הקיצותי.** מדאגתי כי בטחתי כי ה' יסמכני: (ז) **שתו.** לשון שאיה גאטירנ"ט בלעז ויש אומרים שתו כמו שמו כמו (שמות י) למען שיתי אותותי: (ח) **כי הכית את כל אויבי לחי.** מכת בזיון היא כד"א (איכה ג) יתן למכהו לחי, (מיכה ד) בשבט יכו על הלחי, ומ"א מכת הפה כד"א (ש"ב יז) ויצו אל ביתו ויחנק: **שני רשעים.** גבורתם: (ט) **לה' הישועה וגו'.** עליו להושיע את עבדיו ואת עמו ועל עמו מוטל לברך ולהודות לו סלה:

(א) **למנצח בנגינות.** מזמור זה יסד דוד שיאמרוהו בני לוי המנצחין בנגינות בשיר על הדוכן, לשון נצוח נופל במתחזקים בעבודה כענין שנא' (עזרא ג) יעמדו הלוים מבן עשרים שנה ומעלה לנצח על מלאכת בית ה': (ב) **בצר הרחבת לי.** בימים שעברו עלי ומעתה חנני ושמע תפלתי: (ג) **בני איש.** בני אברהם יצחק ויעקב הקרוים איש, באברהם נאמר (בראשית כ) השב את אשת האיש, ביצחק נאמר (שם כה) מי האיש הלזה ביעקב נאמר (שם כה) איש תם: **עד מה כבודי לכלימה.** עד מתי

מצודות ציון

(ו) **הקיצותי.** הערה מציגה: (ז) **שתו.** שמו וכן שמו נשמיט פיסס (נקמן ע"ג): (ח) **לחי.** הוא המקום הסמוך אל העין מתמת: (א) **למנצח.** נעלי הסיר יקראו מנגמיס כי דרכם לנגח זה את זה בהרמת הקול ובהכרעתו: **בנגינות.** מלשון נגינה ושמר הערבי בהכרעת הקול: (ג) **איש.** ר"ל גדול וחשוב וכן הלא איש תמה (שמואל ב' כ"ו): **עד מה.** עד מתי כמו עד מה

מצודות דוד

(ו) **אני שכבתי.** כשאני שוכב ונרדם מגודל הצער: **הקיצותי.** ר"ל הפגתי צערי בזוכרי אשר ה' יסמכני: (ז) **לא אירא.** לזה לא אירא מרוב העם אשר את אבשלום אשר שמו פניהם להלחם בי: (ח) **קומה ה'.** הואיל ובטחתי בך מהראוי שתקום להושיעני: **כי הכית.** הלא מעולם הכית את אויבי על הלחי ר"ל מכת בזיון וכמ"ש יתן למכהו לחי ישבע בחרפה (איכה ג) ור"ל הכאת הלחי תחשב לחרפה: **שני רשעים.** אשר היו חורקים עלי שנימו בחרות אפם בי הלא מעולם שברת ולזה גם עתה אל תרף ידך ממני: (ט) **לה' הישועה.** הלא התשועה היא ביד ה' וכל יוכל להושיעני מידם ואף על עמך תהיה ברכתך לעולם ר"ל תושיע לי לבל יוכלו להרע לי ואף עליהם תהיה ברכתך שלא יהיו נגפים גם המה וכאומר לא אתפלל על מפלתם כ"א על תשועתי: (א) **למנצח.** ר"ל המזמור הזה של דוד נמסר לבן לוי המנצח לנגנו בנגון בבית המקדש: (ב) **בקראי.** בעת אקרא לך עננני: **אלהי צדקי.** אתה אלהי העושה עמדי צדקה הלא מעולם כשהייתי בצר ובדוחק העמדתני במרחב לכן גם עתה חנני: (ג) **בני איש.** אתם בני אדם גדולים עד מתי תהפכון כבודי לכלימה ר"ל במקום הכבוד

תֶּאֱהָבוּן רִיק תְּבַקְשׁוּ כָזָב סֶלָה: ד וּדְעוּ כִּי־הִפְלָה יְהוָה חָסִיד
לוֹ יְהוָה יִשְׁמַע בְּקָרְאִי אֵלָיו: ה רִגְזוּ וְאַל־תֶּחֱטָאוּ אִמְרוּ
בִלְבַבְכֶם עַל־מִשְׁכַּבְכֶם וְדֹמּוּ סֶלָה: ו זִבְחוּ זִבְחֵי־צֶדֶק וּבִטְחוּ
אֶל־יְהוָה: ז רַבִּים אֹמְרִים מִי־יַרְאֵנוּ טוֹב נְסָה־עָלֵינוּ אוֹר פָּנֶיךָ
יְהוָה: ח נָתַתָּה שִׂמְחָה בְלִבִּי מֵעֵת דְּגָנָם וְתִירוֹשָׁם רָבּוּ:

רש"י

אתם מבזים אותי (ש"א כב) הראיתם את בן ישי, (שם כה) מי דוד ומי בן ישי, (שם כב) בכורות בני עם בן ישי, (שם כ) כי בוחר אתה לבן ישי, אין לי שם: **תבקשו כזב.** תרדפו למצוא כזבים כגון הזיפים שמלשינים עלי ולי היו מראים שלום וכיוצא בהם דילטורין שהיו בימי שאול (שם כג) הלא דוד מסתתר בגבעת החכילה וכן הרבה: (ד) **הפלה.** הבדיל: (ה) **רגזו.** חרדו מלפני הקב"ה ואל תחטאו: **אמרו בלבבכם על משכבכם.** השיבו על לבבכם שהזהיר הקב"ה על כך: (ו) **זבחו זבחי צדק.** הצדיקו מעשיכם והרי אתם כמקריבים זבחים: **ובטחו אל ה'.** שישפיע לכם טובה ואל תחטאו לו בשביל ממון שאתם מצפים לקבל שכר מאת שאול: (ז) **רבים אומרים מי יראנו טוב.** רבים מישראל יש שרואין רשעים בעושר ובשלוה ואומרים מי יראנו טוב להיות עשירים ומשיגי תאוה כאלו: **נסה עלינו.** הרם עלינו לנס את אור פניך לשון הרימו נס (ישעי' סב) ארים ניסי ל"א נסה עלינו רפנבל"ר בלעז כמו (זכרי' ט) אבני נזר מתנוססות אבל אני איני מקנא בהם כי שמחה נתונה בלבי מעת דגנם ותירושם רבו בטוח אני אם למכעיסים כך

מצודות ציון

ר' מנחם (נקמן ע"ש): (ד) **הפלה.** הפרים כמו והפליתי ביוס הסוס (שמות ג'י"ג): (ה) **רגזו.** ענין תנועת הרעדה כמו שמעו עמים ירגזון (שם ט"ו): **ודמו.** ומתקו כמו וידוס מכהן (ויקרא י'): (ז) **נסה.** מלשון נס ודגלונס ועניינו הרמה והגבהה: (ח) **תירושם.** מלשון תירוס והוס ענבי יין:

מצודות דוד

הראוי אלי תכלימו אותי וכאומר הלא משפט החשובים לכבד את מי הראוי לכבוד. תאהבון ריק. מוסב על עד מה לומר עד מתי תאהבון לדבר דברי ריק וכזב מבלי הפסק: (ד) **ודעו.** תנו לב לדעת כי כמו שהבדיל ה' את כל חסיד להיות לו ולחלקו כ"כ הבדילני לחלקו וישמע בקראי אליו ולא תוכלו לו: (ה) **רגזו.** חרדו מה' ואל תחטאו בי לדבר עלי כזב: **אמרו וגו'.** בהיותכם על משכבכם שהיא עת אשר מחשבות האדם פנוים מן הטרדה אז חשבו בלבבכם אשר הכזב הוא רע בעיני המקום ושתקו לעולם מדבר כזב: (ו) **זבחו.** הצדיקו מעשיכם ויחשב לה' כזבחים ואז בטחו בו כי יש תקוה ולמה תכזבו בו להחניף לשאול בעבור להנות ממנו הנאות ממון הלא טוב לחסות בה': (ז) **רבים.** ראיתי רבים מתאוים ואומרים מי הוא אשר יראנו טוב ר"ל חושקים עושר רב: **נסה.** הרם עלינו אור פניך אתה ה' למלאות תאותינו: (ח) **נתתה.** אבל לא כן אני כי אתה ה' נתת בלבי להיות שמח בחלקי יותר מהרבים ההם השמחים מעת שרבו דגנם ותירושם:

לעמוד הבא

אָבְדוּ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן:

ח. מָצָא סְפָרִים. קוֹרֵא בָהֶן אַחַת לְשִׁלְשִׁים יוֹם. וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ לִקְרוֹת. גּוֹלְלָן. אֲבָל לֹא יִלְמוֹד בָּהֶן בַּתְּחִלָּה. וְלֹא יִקְרָא אַחֵר עִמּוֹ. מָצָא כְּסוּת. מְנַעֲרָהּ אַחַת לְשִׁלְשִׁים יוֹם. וְשׁוֹטְחָהּ לַעֲרָכָהּ. אֲבָל לֹא לִכְבּוֹדוֹ. כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי נְחשֶׁת. מְשַׁתְּמֵשׁ בָּהֶן לְצָרְכָן. אֲבָל לֹא לְשׁוּחָקָן. כְּלֵי זָהָב וּכְלֵי זְכוּכִית, לֹא יִגַּע בָּהֶן עַד שֶׁיְּבֹא אֵלִיָּהוּ. מָצָא שַׂק אוֹ קֻפָּה. וְכָל דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְטוֹל. הֲרֵי זֶה לֹא יִטּוֹל:

רבינו עובדיה מברטנורה

ח. אחת לשלשים יום. שמתעפשין כששוהין מלפותחן. וכל ספריהן היו עשויין כעין גליון: **גוללן.** מתחלתן לסופן שיכנס בהם האויר: **בתחלה.** מה שלא למד מעולם. לפי שצריך להשהותן לפניו: **ולא יקרא אחר עמו.** לפי שזה מושך אצלו וזה מושך אצלו ונקרע: **שוטחה לצרכה.** לשלוט בה אויר שלא תאכלנה עש: **לצרכן.** שמתעפשים בקרקע. שצריך לתתן בקרקע דזו היא שמירתן. ולפיכך משתמש בהם לפרקים: **אבל לא לשוחקן.** ולא ישתמש בהן זמן ארוך עד שישחקם: **לא יגע בהן.** זהב אינו מתעפש בארץ. וכן זכוכית. ועוד שהוא נוח להשבר: **שאין דרכו ליטול.** דבר שגנאי הוא לו. והתורה אמרה והתעלמת מהם, פעמים שאתה מתעלם, כגון זקן ואינו לפי כבודו:

ט. אֵיזוֹ הִיא אֲבֵידָה, מָצָא חֲמוֹר אוֹ פָּרָה רוֹעִין, בַּדֶּרֶךְ, אֵין זוֹ אֲבֵידָה. חֲמוֹר וְכֵלָיו הֲפוּכִין, פָּרָה רָצָה בֵּין הַכָּרְמִים, הֲרֵי זוֹ אֲבֵידָה. הֶחֱזִירָהּ וּבָרְחָה. הֶחֱזִירָהּ וּבָרְחָה, אֲפִילּוּ אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים. חַיָּב לְהַחֲזִירָהּ. שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב) הָשֵׁב תְּשִׁיבֵם. הָיָה בָּטֵל מִסְּלַע, לֹא יֹאמַר לוֹ תֵּן לִי סֶלַע, אֶלָּא נוֹתֵן לוֹ שָׂכָרוֹ כְּפוֹעֵל בָּטֵל אִם יֵשׁ שָׁם בֵּית דִּין, מַתָּנָה בִּפְנֵי בֵּית דִּין. אִם אֵין שָׁם בֵּית דִּין, בִּפְנֵי מִי יַתְּנֶה, שֶׁלּוֹ קוֹדֶם:

רבינו עובדיה מברטנורה

התורה ריבתה השבות הרבה: **לא יאמר לו תן לי סלע.** שזה אומר לו אם עשית מלאכתך, היית מרבה טורח, עכשיו לפי מה שטרחת טול: **כפועל בטל.** כמה אדם רוצה ליטול ולפחות משכרו ליבטל ממלאכה זו כבדה שהוא עוסק בה ולעשות במלאכה קלה כזו: **אם יש שם בית דין.** אם אינו רוצה ליבטל ממלאכתו. ששכרה מרובה, מה יעשה. אם יש שם שלשה בני אדם מתנה בפניהם ואומר ראו שאני משתכר כך וכך. ואי אפשי ליבטל ליטול שכר מועט, אם תאמרו שאטול שכרי משלם. אטפל בהשבת אבדה זו: **שלו קודם.** ומניח את האבדה:

י. מְצָאָהּ בָּרֶפֶת אֵינוֹ חַיָּב בָּהּ. בִּרְשׁוּת הָרַבִּים חַיָּב בָּהּ. וְאִם

י. מצאה ברפת. אע״פ שאינה משתמרת בה כגון שאינה נעולה: **ואם היתה בבית הקברות.** והוא כהן. לא יטמא לה. שהשבת אבדה עשה, השב תשיבם לאחיך. ובטומאת כהן, עשה דקדושים יהיו (ויקרא כ״א), ולא תעשה דלנפש לא יטמא בעמיו (שם). ואין

הָיְתָה בְּבֵית הַקְּבָרוֹת לֹא יִסְמֹא לָהּ. אִם אָמַר לוֹ אָבִיו, הִטַּמֵּא, אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ אַל תַּחֲזִיר, לֹא יִשְׁמַע לוֹ. פָּרַק וְטָעַן, פָּרַק וְטָעַן, אֲפִילּוּ אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים. חַיָּב שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג) עָזֹב תַּעֲזֹב. הָלַךְ וְיָשַׁב לוֹ וְאָמַר הוֹאִיל וְעָלַיִךְ מִצְוָה, אִם רְצוֹנֵךְ לִפְרוֹק פְּרוֹק, פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר, עִמּוֹ. אִם הָיָה זָקֵן אוֹ חוֹלֶה, חַיָּב. מִצְוָה מִן הַתּוֹרָה לִפְרוֹק, אֲבָל לֹא לְטָעוֹן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף לְטָעוֹן. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר אִם הָיָה עָלָיו יָתֵר עַל מַשָּׂאוֹ, אֵין זָקוּק לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר, תַּחַת מַשָּׂאוֹ. מַשָּׂאוֹי שֶׁיָּכוֹל לַעֲמוֹד בּוֹ:

יא. אֲבֵדָתוֹ וַאֲבֵדַת אָבִיו, אֲבֵדָתוֹ קוֹדֶמֶת. אֲבֵדָתוֹ וַאֲבֵדַת רַבּוֹ, שֶׁלּוֹ קוֹדֶמֶת. אֲבֵדַת אָבִיו וַאֲבֵדַת רַבּוֹ, שֶׁל רַבּוֹ קוֹדֶמֶת, שֶׁאָבִיו הֱבִיאוֹ לָעוֹלָם הַזֶּה. וְרַבּוֹ שֶׁלִּמְּדוֹ חָכְמָה

רבינו עובדיה מברטנורה

עשה דוחה את לא תעשה ועשה: **או שאמר לו אל תחזיר.** והאבידה במקום שמצוה להחזיר. הרי זה לא ישמע לו. דכתיב (ויקרא י״ט) איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו, שאם אביך אומר לך חלל את השבת אל תשמע לו. וכן בשאר כל המצות: **הלך וישב לו.** בעל החמור: **מצוה מן התורה לפרוק.** בחנם: **אבל לא לטעון.** בחנם. אלא בשכר: **ר״ש אומר אף לטעון.** בחנם. ואין הלכה כרבי שמעון: **רבי יוסי הגלילי אומר וכו׳.** ואין הלכה כרבי יוסי:

יא. אבדתו קודמת. דאמר קרא (דברים ט״ו)

מֵבִיאוֹ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְאִם אָבִיו חָכָם (שָׁקוּל כְּנֶגֶד רַבּוֹ) שֶׁל אָבִיו קוֹדֶמֶת. הָיָה אָבִיו וְרַבּוֹ נוֹשְׂאִין מַשָּׂאוֹ. מַנִּיחַ אֶת שֶׁל רַבּוֹ. וְאַחַר כָּךְ מַנִּיחַ אֶת שֶׁל אָבִיו. הָיָה אָבִיו וְרַבּוֹ בְּבֵית הַשֶּׁבִי. פּוֹדֶה אֶת רַבּוֹ. וְאַחַר כָּךְ פּוֹדֶה אֶת אָבִיו. וְאִם הָיָה אָבִיו חָכָם. פּוֹדֶה אֶת אָבִיו, וְאַחַר כָּךְ פּוֹדֶה אֶת רַבּוֹ:

פרק ג

א. הַמַּפְקִיד אֵצֶל חֲבֵירוֹ בְּהֵמָה אוֹ כֵּלִים, וְנִגְנְבוּ אוֹ שֶׁאָבְדוּ, שִׁלֵּם וְלֹא רָצָה לִשָּׁבַע, שֶׁהֲרֵי אָמְרוּ שׁוֹמֵר חִנָּם נִשְׁבָּע וְיוֹצֵא, נִמְצָא הַגַּנָּב, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל. טָבַח וּמָכַר, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. לְמִי מְשַׁלֵּם לְמִי שֶׁהַפְקָדוֹן אֶצְלוֹ. נִשְׁבַּע וְלֹא רָצָה לְשַׁלֵּם, נִמְצָא הַגַּנָּב, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל. טָבַח וּמָכַר, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.

הִלְכוֹת מִילָה

סִימָן רס [מִצְוַת עֲשֵׂה לָמוּל אֶת בְּנוֹ], וּבוֹ סָעִיף אֶחָד

א. [א] מִצְוַת עֲשֵׂה לָאָב לָמוּל אֶת בְּנוֹ, וּגְדוֹלָה מִצְוָה זוֹ מִשְּׁאָר מִצְוֹת עֲשֵׂה.

סִימָן רסא [דִּין אִם לֹא מָל הָאָב אֶת בְּנוֹ], וּבוֹ סָעִיף אֶחָד

א. [א] אִם לֹא מָל הָאָב אֶת בְּנוֹ, חַיָּבִים בֵּית דִּין לְמוּלוֹ. וְאִם לֹא מָלוּהוּ בֵּית דִּין, חַיָּב הוּא, כְּשֶׁיַּגְדִּיל, לָמוּל אֶת עַצְמוֹ. וְאִם לֹא מָל, חַיָּב כָּרֵת. הַגָּה: וּבְכָל יוֹם עוֹבְרִים בָּעֲנָשִׁין אֵלּוּ. (טור וּבְכָל בּוֹ) וְאֵין מָלִין בְּנוֹ שֶׁל אָדָם שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן עָבַר הָאָב, וְלֹא מָלוּ בֵּית דִּין, מָלִין אוֹתוֹ בְּעַל כָּרְחוֹ. (טור בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם). וְאֵין הָאִשָּׁה חַיֶּבֶת לָמוּל אֶת בְּנָהּ. (טור). הָאָב שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לָמוּל, וְיֵשׁ כָּאן מוֹהֵל שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לָמוּל בְּחִנָּם, רַק בְּשָׂכָר, יֵשׁ לְבֵית דִּין לִגְעֹר בְּמוֹהֵל זֶה, כִּי אֵין זֶה דַּרְכָּן שֶׁל זֶרַע אַבְרָהָם, וְאַדְּרַבָּה הַמּוֹהֲלִים מְהַדְּרִין שֶׁיִּתְּנוּ לָהֶם לָמוּל. וְאִם עוֹמֵד בְּמִרְדּוֹ, וְאֵין יַד הָאִישׁ מַשֶּׂגֶת לָתֵת לוֹ שְׂכָרוֹ, הָוֵי כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ אָב שֶׁבֵּית דִּין חַיָּבִים לְמוּלוֹ, וְלָכֵן בֵּית דִּין כּוֹפִין אוֹתוֹ, מֵאַחַר שֶׁאֵין אַחֵר שֶׁיָּמוּל (רַשְׁבָּ"א סי' תע"ב).

סִימָן רסב זְמַן מִילָה לְבָרִיא, לְחוֹלֶה, וּלְאַנְדְּרוֹגִינוּס, וּבוֹ ז' סְעִיפִים

א. [א] אֵין מָלִין עַד שֶׁתָּנֵץ הַחַמָּה בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי לְלֵדָתוֹ. וּמִשֶּׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר יָצָא. (בֵּית יוֹסֵף מִמִּשְׁנָה פ"ב דִּמְגִלָּה). [ב] וְכָל הַיּוֹם כָּשֵׁר לְמִילָה, אֶלָּא שֶׁזְּרִיזִין מַקְדִּימִים לְמִצְוֹת וּמָלִין מִיָּד בַּבֹּקֶר. [ג] וַאֲפִלּוּ מִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ אֵינָהּ אֶלָּא בַּיּוֹם. הַגָּה: עָבַר וּמָל בַּלַּיְלָה, צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהַטִּיף מִמֶּנּוּ דַּם בְּרִית. (בֵּית יוֹסֵף מִמִּשְׁנָה שָׁם וְהַגָּה' מיי'). מָלוֹ תּוֹךְ ח' וּבַיּוֹם, יָצָא. (הָרֹא"שׁ בְּפ' ר"א דְּמִילָה ושכ"נ מִתְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א). וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן רס"ד.

ב. [ד] חוֹלֶה אֵין מָלִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיַּבְרִיא, [ה] וּמַמְתִּינִים לוֹ מֵעֵת שֶׁנִּתְרַפֵּא מֵחָלְיוֹ שִׁבְעָה יָמִים [ו] מֵעֵת לְעֵת, וְאָז מָלִין אוֹתוֹ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, [ז] שֶׁחֲלַצְתּוֹ חַמָּה וְכַיּוֹצֵא בוֹ, שֶׁהוּא חֹלִי שֶׁבְּכָל הַגּוּף, [ח] אֲבָל אִם חָלָה בְּאֶחָד מֵאֵבָרָיו, כְּגוֹן שֶׁכָּאֲבוּ לוֹ עֵינָיו כְּאֵב מוּעָט וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, מַמְתִּינִים לוֹ עַד שֶׁיַּבְרִיא, וּלְאַחַר שֶׁיַּבְרִיא, מָלִין אוֹתוֹ מִיָּד. אֲבָל כָּאֲבוּ לוֹ עֵינָיו כְּאֵב גָּדוֹל, הָוֵי כְּחֹלִי שֶׁבְּכָל הַגּוּף. (נ"י פ' הֶעָרֵל).

באר הגולה

הוא בח"מ סי' רכ"ח): **א** משנה ובריתא קידושין דף כ"ט ע"א ומייתי לה בגמ' שם מדכתיב וימל אברהם וגו' כאשר צוה אותו ולא אותה: **א** שם ומייתי לה מהמול כל זכר: **ב** שם ויליף לה מדכתיב וערל זכר אשר לא ימול ונכרת: פי' עובר באיסור כרת וכדעת הראב"ד שמיום שגדל ולא מל הוא חייב למות בקיצור שנים: **א** משנה מגילה דף כ' ע"א ושבת דף קל"ב ע"א ודרש לה מקרא: **ב** ברייתא פסחים דף ד' ע"א: **ג** ברייתא יבמות דף ע"ב ע"א וכת"ק: **ד** משנה שבת דף קל"ז ע"א: **ה** מימרא דשמואל שם: **ו** בעיא שם ולא נפשטא בשבת אבל ביבמות דף ע"א ע"ב פשוט שם בגמ' וכ"כ הרי"ף וש"פ: **ז** שם בבריי' ופי' רש"י שהיה חולה ונתרפא ונתחלצה וכשחלפה ממנו החלי:

ג. [ט] אַנְדְּרוֹגִינוּס וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי עָרְלוֹת וְיוֹצֵא דֹּפֶן, נִמּוֹלִים לִשְׁמוֹנָה.

ד. [י] נוֹלַד בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, מוֹנִים לוֹ מֵהַלַּיְלָה, וְנִמּוֹל לַתְּשִׁיעִי, שֶׁהוּא סְפֵק שְׁמִינִי. [כ] וְאִם הוֹצִיא רֹאשׁוֹ חוּץ לַפְּרוֹזְדוֹר מִבְּעוֹד יוֹם, אוֹ שֶׁשָּׁמְעוּ אוֹתוֹ בּוֹכֶה, אֲפִלּוּ נוֹלַד אַחַר כַּמָּה יָמִים, מוֹנֶה לוֹ [ל] ח' יָמִים מִיּוֹם שֶׁיָּצָא רֹאשׁוֹ, אוֹ מִיּוֹם שֶׁשָּׁמְעוּ אוֹתוֹ בּוֹכֶה. הַגָּה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים דַּוְקָא בִּסְתָם, אֲבָל אִם אִמּוֹ אוֹמֶרֶת דְּהַתִּינוֹק הָיָה מֻנָּח בְּבִטְנָהּ כְּמוֹ בִּשְׁאָר פְּעָמִים, וְלֹא הָיָה לָהּ חֶבְלֵי לֵדָה כְּלָל, אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁמְעוּ בּוֹכֶה מוֹנִין לוֹ מִיּוֹם הַלֵּדָה, דְּאַף עַל גַּב דְּלֹא שָׁכִיחַ שֶׁיִּבְכֶּה בְּלֹא הוֹצָאַת הָרֹאשׁ חוּץ לַפְּרוֹזְדוֹר, מִכָּל מָקוֹם הָאֵם נֶאֱמֶנֶת לוֹמַר שֶׁהָיָה מֻנָּח כְּמוֹ בִּשְׁאָר פְּעָמִים וּבָכָה, (בְּאוֹר זָרוּעַ בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת רַבִּי יוֹאֵל הַלֵּוִי וְהוּא במהרי"ו סי' כ"ה).

ה. [מ] אִם נוֹלַד כְּשֶׁהָיוּ נִרְאִים בָּרָקִיעַ כּוֹכָבִים קְטַנִּים מְאֹד, יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל הַכּוֹכָבִים לְסָפֵק לָמוּל לְמָחֳרָת, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיָה לֹא שַׁבָּת וְלֹא יוֹם טוֹב, וְאַף עַל פִּי שֶׁהָיָה הָרָקִיעַ מַזְהִיר כְּעֵין אוֹרָהּ שֶׁל יוֹם.

ו. [נ] אִם לְאַלְתַּר כְּשֶׁהוֹצִיא הַוָּלָד רֹאשׁוֹ חוּץ לַפְּרוֹזְדוֹר נִרְאוּ ג' כּוֹכָבִים בֵּינוֹנִים, יֵשׁ לִסְמֹךְ עֲלֵיהֶם שֶׁהוּא לַיְלָה, אֲפִלּוּ הוּא לְמָחָר שַׁבָּת. אֲבָל אִם שָׁהוּ אַחַר כָּךְ, אִם לְפִי הַשִּׁהוּי נִרְאֶה לָהֶם שֶׁהָיָה יוֹם בְּהוֹצָאַת הָרֹאשׁ, אֵין לָהֶם אֶלָּא מַה שֶּׁעֵינֵיהֶם רוֹאוֹת וִיהֵא נִמּוֹל לִשְׁמוֹנָה, אֲפִלּוּ אִם יְאֵרַע בְּשַׁבָּת.

ז. [ס] אֵין דָּבָר זֶה תָּלוּי בַּתְּפִלָּה, אִם הִתְפַּלְּלוּ מִבְּעוֹד יוֹם, לֹא לְהָקֵל וְלֹא לְהַחְמִיר.

סִימָן רסג יֶלֶד שֶׁהוּא אָדֹם אוֹ יָרֹק, וּמִי שֶׁבָּנָיו מֵתִים מֵחֲמַת מִילָה, וּבוֹ ה' סְעִיפִים

א. [א] קָטָן שֶׁהוּא יָרֹק, סִימָן שֶׁלֹּא נָפַל בּוֹ דָּמוֹ, וְאֵין מָלִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ דָּמוֹ וְיַחֲזֹר מַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה שְׁאָר הַקְּטַנִּים. וְכֵן אִם נִמְצָא אָדֹם, סִימָן שֶׁלֹּא נִבְלַע דָּמוֹ בְּאֵבָרָיו, אֶלָּא בֵּין עוֹר לַבָּשָׂר, וְאֵין מָלִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיִּבָּלַע בּוֹ דָּמוֹ. [ב] וְצָרִיךְ לִזָּהֵר מְאֹד בְּאֵלּוּ הַדְּבָרִים, שֶׁאֵין מֵלִין וָלָד שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲשַׁשׁ חֹלִי, דְּסַכָּנַת נְפָשׁוֹת דּוֹחָה אֶת הַכֹּל, שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לָמוּל לְאַחַר זְמַן, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַחֲזִיר נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל, לַעוֹלָם.

ב. [ג] אִשָּׁה שֶׁמָּלָה בְּנָהּ רִאשׁוֹן וּמֵת מֵחֲמַת מִילָה שֶׁהִכְשִׁיל כֹּחוֹ, וּמָלָה

באר הגולה

ח מאוקימתי' דרב פפא שם ע"ב: **ט** שבת דף קל"ה ע"ב פלוגתא דאמוראי ולא איפסקא הלכה כמאן גם הרי"ף לא הכריע הלכה כדברי מי ומשמע שדעתו לחומרא וכ"כ הרא"ש שם וש"פ וכ"כ הרמב"ם בפ"א מהלכות מילה: **י** משנה שם דף קל"ז ע"א: **כ** מעובדא דההוא גברא דאתא לקמיה דרבא וכו' שמעית ולד וכו' נדה דף מ"ב ע"ב וכתבוהו הרי"ף והרא"ש בפי"ט דשבת: **ל** ר' ירוחם מעובדא הנזכרת ושכ"כ הרמ"ה שהרי בהיותו בבטן האשה פיו סתום: **מ** מרדכי פ"ב דשבת: **נ** בהגהת מיי' פ"א מהלכות מילה בשם סמ"ג תשו' ר"י: **ס** שם ושכ"כ הר"מ ובהגהות אחרונים דמרדכי ריש פרק ר"א דמילה: **א** מימרא דאביי וברייתא דרב נתן שבת דף קל"ד ע"א: **ב** לשון הטור וכ"כ הרמב"ם ספ"א מהל' מילה:

לעמוד הבא

הִלְכוֹת יוֹם הַכִּפּוּרִים סִימָן תרח

שְׁאֵין דְּבָרָיו נִשְׁמָעִין לֹא יֹאמַר בָּרַבִּים לְהוֹכִיחָן [ב]רַק פַּעַם אַחַת, אֲבָל לֹא יַרְבֶּה בְּתוֹכָחוֹת מֵאַחַר שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁלֹּא יִשְׁמְעוּ אֵלָיו, אֲבָל בְּיָחִיד [*]חַיָּב לְהוֹכִיחוֹ [*]עַד שֶׁיַּכְּנוּ אוֹ [א]יְקַלְלֶנּוּ. (נימוק״י סוף פרק הבא על יבמתו): **ג.** [ג]**אִם הִתְפִּיסַ מֵאֲכִילָתוֹ בְּעוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל, [ב]יָכוֹל לַחְזוֹר וְלֶאֱכֹל [ג]כָּל זְמַן [ד]שֶׁלֹּא קָבַע עָלָיו הַתַּעֲנִית:** הגה [מ]וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן תרנג דְּאִם קָבַל [ס]בְּלֵב לֹא הָוֵי קַבָּלָה: **ד.** [ה]**בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים אֵין לוֹ לֶאֱכֹל אֶלָּא מַאֲכָלִים קַלִּים לְהִתְעַכֵּל, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא שָׁבֵעַ וּמִתְגָּאֶה כְּשֶׁיִּתְפַּלֵּל:** הגה דְּבָרִים [ו]הַמְחַמְּמִים אֶת הַגּוּף, [ז]שֶׁלֹּא יָבֹא לִידֵי קֳרִי, וְכֵן אֵין לֶאֱכֹל [ח]מַאֲכָלֵי [ט]חֲלָב, שֶׁמְּרִבִּים זֶרַע, אַךְ בִּסְעוּדַת [י]שַׁחֲרִית נוֹהֲגִין לֶאֱכֹל. (מהרי״ל):

ד הרא״ש שם ועיין במה שציינתי בסימן תקנב. ה כל בו בשם הר״מ.

בַּאֵר הַיטֵב

החוטא, מכאן ואילך אסור להוכיחו שנאמר אל תוכח לץ. ובעבירה שבסתר יוכיחנו בסתר ובעבירה שבגלוי יוכיחנו מיד שלא יתחלל שם שמים, מגן אברהם. ובסקר חסידים סימן תיג כתב, דוקא אישׁ את אחיו שלבו גס בו, אבל אם היה אישׁ אחר שאם יוכיחנו ישנאנו וירגים מפני אין להוכיחו, עין שם: **ט. בְּלֵב.** עין סימן תקנג סעיף קטן א כתבתי בשם ב״ח להחמיר, עין שם מה שכתבתנו. וקדם פלג המנחה אין קבלתו בלום לכלי עלמא, רק אם קבל עליו בפרוש שלא לאכל עוד ביום הכפורים אין יכול לחזור בו, ועיין בסימן תרג [מ]ובמ״ב שם [נ]בשם [ס]מחזיק ברכה [ע]בשם [פ]ספר חסידים [צ]בשם [ק]אבודרהם [ר]בשם [ש]ספר המנהגים [ת]בשם [א״א]ספר המנהגים [אב]בשם [אג]ספר המנהגים [אד]בשם [אה]ספר המנהגים [או]בשם [אז]ספר המנהגים [אח]בשם [אט]ספר המנהגים [אי]בשם [אי״א]ספר המנהגים [אכ]בשם [אל]ספר המנהגים [אם]בשם [אנ]ספר המנהגים [אס]בשם [אע]ספר המנהגים [אפ]בשם [אצ]ספר המנהגים [אק]בשם [אר]ספר המנהגים [את]בשם [ב״א]ספר המנהגים [בג]בשם [בד]ספר המנהגים [בה]בשם [בו]ספר המנהגים [בז]בשם [בח]ספר המנהגים [בט]בשם [כ]ספר המנהגים [כא]בשם [כב]ספר המנהגים [כד]בשם [כה]ספר המנהגים [כו]בשם [כז]ספר המנהגים [כח]בשם [כט]ספר המנהגים [ל]בשם [לא]ספר המנהגים [לב]בשם [לג]ספר המנהגים [לד]בשם [לה]ספר המנהגים [לו]בשם [לז]ספר המנהגים [לח]בשם [לט]ספר המנהגים [מ]בשם [מא]ספר המנהגים [מב]בשם [מג]ספר המנהגים [מד]בשם [מה]ספר המנהגים [מו]בשם [מז]ספר המנהגים [מח]בשם [מט]ספר המנהגים [נ]בשם [נא]ספר המנהגים [נב]בשם [נג]ספר המנהגים [נד]בשם [נה]ספר המנהגים [נו]בשם [נז]ספר המנהגים [נח]בשם [נט]ספר המנהגים [ס]בשם [סא]ספר המנהגים [סב]בשם [סג]ספר המנהגים [סד]בשם [סה]ספר המנהגים [סו]בשם [סז]ספר המנהגים [סח]בשם [סט]ספר המנהגים [ע]בשם [עא]ספר המנהגים [עב]בשם [עג]ספר המנהגים [עד]בשם [עה]ספר המנהגים [עו]בשם [עז]ספר המנהגים [עח]בשם [עט]ספר המנהגים [פ]בשם [פא]ספר המנהגים [פב]בשם [פג]ספר המנהגים [פד]בשם [פה]ספר המנהגים [פו]בשם [פז]ספר המנהגים [פח]בשם [פט]ספר המנהגים [צ]בשם [צא]ספר המנהגים [צב]בשם [צג]ספר המנהגים [צד]בשם [צה]ספר המנהגים [צו]בשם [צז]ספר המנהגים [צח]בשם [צט]ספר המנהגים [ק]בשם [קא]ספר המנהגים [קב]בשם [קג]ספר המנהגים [קד]בשם [קה]ספר המנהגים [קו]בשם [קז]ספר המנהגים [קח]בשם [קט]ספר המנהגים [ר]בשם [רא]ספר המנהגים [רב]בשם [רג]ספר המנהגים [רד]בשם [רה]ספר המנהגים [רו]בשם [רז]ספר המנהגים [רח]בשם [רט]ספר המנהגים [ש]בשם [שא]ספר המנהגים [שב]בשם [שג]ספר המנהגים [שד]בשם [שה]ספר המנהגים [שו]בשם [שז]ספר המנהגים [שח]בשם [שט]ספר המנהגים [ת]בשם [תא]ספר המנהגים [תב]בשם [תג]ספר המנהגים [תד]בשם [תה]ספר המנהגים [תו]בשם [תז]ספר המנהגים [תח]בשם [תט]ספר המנהגים [י]בשם [יא]ספר המנהגים [יב]בשם [יג]ספר המנהגים [יד]בשם [טו]ספר המנהגים [יז]בשם [יח]ספר המנהגים [י

עוֹבָדָא וְאִתְמְשַׁךְ מְשִׁיכוּ, בְּכָל מַה דְּאִתְדַּבַּק בַּר נָשׁ בְּסִטְרָא, דְּכְתִיב, (דברים כה) לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר, יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ, וְהָכָא אִצְטְרִיךְ הִרְהוּרָא וּרְעוּתָא לְאִתְדַּבְּקָא. וּבְהַהוּא רְעוּתָא וּמַחֲשָׁבָה, מָשִׁיךְ מְשִׁיכוּ וְעָבִיד עוֹבָדָא דְּאִצְטְרִיךְ, וְלָא יִשְׁתְּצֵי שְׁמָא דְּמֵיתָא מֵעָלְמָא.

וְסִתְרָא דָּא (איוב לד) אִם יָשִׂים אֵלָיו לִבּוֹ רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֶאֱסֹף, דְּהָא וַדַּאי רְעוּתָא וּמַחֲשָׁבָה, מָשִׁיךְ מְשִׁיכוּ, וְעָבִיד עוֹבָדָא בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ. וְעַל דָּא, בְּצִלּוֹתָא אִצְטְרִיךְ רְעוּתָא וְהִרְהוּרָא לְכַוָּונָא, וְכֵן בְּכָל אינון פּוּלְחָנִין דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הִרְהוּרָא וּמַחֲשָׁבָה עָבִיד עוֹבָדָא, וּמָשִׁיךְ מְשִׁיכוּ בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ.

וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר חִטִּים וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה וגו'. שְׁנֵינוּ, כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה אֵין מִתְבָּרֶכֶת אֶלָּא בְּצַד יָמִין, וּמִשּׁוּם כָּךְ, בְּעוֹד שֶׁמִּתְעוֹרֵר הַיָּמִין לְכוֹס שֶׁל בְּרָכָה, הַשְּׂמֹאל לֹא תִסְיַע לְשָׁם, שֶׁהֲרֵי הַיָּמִין מוֹצֵא עִלָּה בַּכּוֹס הַהִיא לְעוֹרֵר כְּלַפֵּי הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן.

וְהַסִּתָּר הַזֶּה, וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן, זֶה צַד הַדְּרוֹם, מִשּׁוּם כָּךְ דָּגְלוֹ בַּדְּרוֹם, שֶׁהוּא רֹאשׁ לְשִׁבְעָה עָשָׂר הַתְּחוּמִים, וּתְשׁוּקָתוֹ שֶׁל צַד הַדְּרוֹם לִמְצֹא עִלָּה וְתִקְרֹבֶת לְגַבִּירָה לְבָרֵךְ אוֹתָהּ.

מַה כְּתִיב? וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה. הָלַךְ לְחַפֵּשׂ בְּכָל אוֹתָם הַגְּנָזִים שָׁלָּה, וּמָצָא בַּשָּׂדֶה הַזֶּה אוֹתָם הַדּוּדָאִים, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר הַדּוּדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ, וְאוֹתָם שְׁנֵי כְּרוּבִים שֶׁהֵם הַתְּקוּנִים שֶׁלָּהּ, לְהָעִיר הִתְעוֹרְרוּת לְמַעְלָה, שֶׁהֲרֵי בְּכָל אוֹתָם הַתְּקוּנִים שֶׁל הַשָּׂדֶה הַזֶּה אֵין תִּקּוּן שֶׁיְּעוֹרֵר כְּלַפֵּי מַעְלָה, רַק הַכְּרוּבִים.

תרגום לשון הזוהר

לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ. וְכָאן צָרִיךְ הִרְהוּר וְרָצוֹן לְהִתְדַּבֵּק, וּבְאוֹתוֹ הָרָצוֹן וּמַחֲשָׁבָה מוֹשֵׁךְ מְשִׁיכָה וְעוֹשֶׂה הַמַּעֲשֶׂה שֶׁצָּרִיךְ, וְלֹא יִכָּלֶה שֵׁם הַמֵּת מִן הָעוֹלָם.

וְסִתְרָא זֶה, (איוב לד) אִם יָשִׂים אֵלָיו לִבּוֹ רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֶאֱסֹף. שֶׁהֲרֵי וַדַּאי הָרָצוֹן וְהַמַּחֲשָׁבָה מוֹשֵׁכִים מְשִׁיכָה וְעוֹשִׂים מַעֲשֶׂה בְּכָל מַה שֶּׁצָּרִיךְ. וְעַל כֵּן בִּתְפִלָּה צָרִיךְ רָצוֹן וְהִרְהוּר לְכַוֵּן, וְכֵן בְּכָל אוֹתָן הָעֲבוֹדוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא – הַהִרְהוּר וְהַמַּחֲשָׁבָה עוֹשִׂים מַעֲשֶׂה, וּמוֹשְׁכִים מְשִׁיכָה בְּכָל מַה שֶּׁצָּרִיךְ.

וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר חִטִּים וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה וגו'. שְׁנֵינוּ, כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה אֵין מִתְבָּרֶכֶת אֶלָּא בְּצַד יָמִין, וּמִשּׁוּם כָּךְ, בְּעוֹד שֶׁמִּתְעוֹרֵר

שָׂדֶה, לֵית תִּקּוּנָא דְּיִתְעַר לְגַבֵּי עִילָּא, בַּר כְּרוּבִים.

סְטַר דָּרוֹם אִיהִי אִתְעַר לְגַבָּהּ, לְאַשְׁקָאָה עִילָּה לְבָרְכָה לָהּ. בִּימֵי קְצִיר חִטִּים, בְּזִמְנָא דְּפִלְיָגַת חוּלַק שְׁלָלָא לְאוּכְלוּסָהָא, וְכַלְהוּ חַצְדֵי חַקְלָא. מְיָד וַיָּבֵא אוֹתָם אֶל לָאָה אִמּוֹ, סָלִיק רֵיחָא, וְאִתְעָרוּ דִּלְהוֹן לְגַבֵּי עַלְמָא עִלָּאָה, עַלְמָא דְּאִתְכַּסְיָא, בְּגִין דְּאִתְעַר (נ"א דְּיִתְעַר) בִּרְכָאן לְעַלְמָא תַּתָּאָה.

וְכַד אִתְבָּרְכָא, אינון דּוּדָאִים נַקְטִין וְיָהֲבִין לְכָל עַלְמִין, דִּכְתִיב, (שיר השירים ז) הַדּוּדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ וְעַל פְּתָחֵינוּ כָּל מְגָדִים. כַּד אינון נָתְנוּ רֵיחַ, הַהוּא רֵיחָא נָקִיט לֵיהּ סְטַר דָּרוֹם לְאִתְעָרָא לְגַבֵּי עַלְמָא עִלָּאָה, מְיָד עַל פְּתָחֵינוּ כָּל מְגָדִים, וְכָל טוּבָא לָא חָסִיר (פ"א מכלא) מֵעַלְמָא.

עַלְמָא תַּתָּאָה לָא אִתְעַר לְגַבֵּי עַלְמָא עִלָּאָה, אֶלָּא כַּד אינון דּוּדָאִים יָהֲבִין רֵיחָא לִימִינָא, כְּיוָן דְּאינון יָהֲבִין רֵיחָא לִימִינָא, וִימִינָא אִתְעַר לְגַבֵּי עַלְמָא עִלָּאָה, מְיָד עַלְמָא תַּתָּאָה אִתְעַר לְשָׁאֲלָא מַה דְּאִצְטְרִיךְ. מַה כְּתִיב, (בראשית ל) וַתֹּאמֶר רָחֵל אֶל לֵאָה תְּנִי נָא לִי מִדּוּדָאֵי בְנֵךְ, הַב לִי בִּרְכָאן מֵהַהוּא אִתְעָרוּ, דְּאינון דּוּדָאִים דְּאִתְעַר לְגַבֵּי סְטַר יְמִינָא.

כְּדֵין עַלְמָא עִלָּאָה בְּחֶדְוָה, בְּשַׁעֲשׁוּעַ, אָתִיב לְגַבָּהּ, וְאָמְרַת הַמַּעַט קַחְתֵּךְ אֶת אִישִׁי, כְּאָמָא לְגַבֵּי בְרַתָּא. וְאִי הָכִי בַּעֲלָה דְעַלְמָא עִלָּאָה יַעֲקֹב אִיהוּ. לָאו הָכִי, אֶלָּא תִּיאוּבְתָּא דְאַבָּא תָּדִיר, לָאו אִיהוּ, אֶלָּא לְגַבֵּי בְרַתָּא דְּנָא, (דא"ה)

תרגום לשון הזוהר

מַתַּי צַד הַדְּרוֹם מִתְעוֹרֵר אֵלֶיהָ לִמְצֹא עִלָּה לְבָרֵךְ אוֹתָהּ? בִּימֵי קְצִיר חִטִּים, בִּזְמַן שֶׁמְּחַלֶּקֶת חֵלֶק שְׁלָלָהּ לְאוּכְלוּסֶיהָ, וְכָל קוֹצְרֵי הַשָּׂדֶה. מִיָּד – וַיָּבֵא אֹתָם אֶל לֵאָה אִמּוֹ. מַעֲלָה רֵיחַ וְהִתְעוֹרְרוּתָם לְעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, הָעוֹלָם הַנִּכְסָה, מִשּׁוּם שֶׁמֵּעִיר [שֶׁשּׁוֹרֵר] בְּרָכוֹת לָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן.

וְכַאֲשֶׁר מִתְבָּרֶכֶת, אוֹתָם הַדּוּדָאִים לוֹקְחִים וְנוֹתְנִים לְכָל הָעוֹלָמוֹת, שֶׁכָּתוּב הַדּוּדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ וְעַל פְּתָחֵינוּ כָּל מִגְדִּים. כַּאֲשֶׁר הֵם נָתְנוּ רֵיחַ, אוֹתוֹ הָרֵיחַ לוֹקֵחַ אוֹתוֹ צַד הַדְּרוֹם לְהִתְעוֹרֵר לָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן. מִיָּד – עַל פְּתָחֵינוּ כָּל מִגְדִּים, וְכָל טוּב לֹא חָסֵר (הכל) מֵהָעוֹלָם.

הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן לֹא מִתְעוֹרֵר לָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, אֶלָּא כְּשֶׁאוֹתָם דּוּדָאִים נוֹתְנִים רֵיחַ לְיָמִין. כֵּיוָן שֶׁהֵם נוֹתְנִים רֵיחַ לְיָמִין, וְהַיָּמִין מִתְעוֹרֵר לָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, מִיָּד הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן מִתְעוֹרֵר לִשְׁאֹל מַה שֶּׁצָּרִיךְ. מַה כְּתוּב? בִּימֵי קְצִיר חִטִּים, בִּזְמַן שֶׁמְּחַלֶּקֶת חֵלֶק שְׁלָלָהּ לְאוּכְלוּסֶיהָ, וְכָל קוֹצְרֵי הַשָּׂדֶה. מִיָּד – וַיָּבֵא אֹתָם אֶל לֵאָה אִמּוֹ. מַעֲלָה רֵיחַ וְהִתְעוֹרְרוּתָם לְעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, הָעוֹלָם הַנִּכְסָה, מִשּׁוּם שֶׁמֵּעִיר [שֶׁשּׁוֹרֵר] בְּרָכוֹת לָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן.

וְכַאֲשֶׁר מִתְבָּרֶכֶת, אוֹתָם הַדּוּדָאִים לוֹקְחִים וְנוֹתְנִים לְכָל הָעוֹלָמוֹת, שֶׁכָּתוּב הַדּוּדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ וְעַל פְּתָחֵינוּ כָּל מִגְדִּים. כַּאֲשֶׁר הֵם נָתְנוּ רֵיחַ, אוֹתוֹ הָרֵיחַ לוֹקֵחַ אוֹתוֹ צַד הַדְּרוֹם לְהִתְעוֹרֵר לָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן. מִיָּד – עַל פְּתָחֵינוּ כָּל מִגְדִּים, וְכָל טוּב לֹא חָסֵר (הכל) מֵהָעוֹלָם.

הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן לֹא מִתְעוֹרֵר לָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, אֶלָּא כְּשֶׁאוֹתָם דּוּדָאִים נוֹתְנִים רֵיחַ לְיָמִין. כֵּיוָן שֶׁהֵם נוֹתְנִים רֵיחַ לְיָמִין, וְהַיָּמִין מִתְעוֹרֵר לָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, מִיָּד הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן מִתְעוֹרֵר לִשְׁאֹל מַה שֶּׁצָּרִיךְ. מַה כְּתוּב? בִּימֵי קְצִיר חִטִּים, בִּזְמַן שֶׁמְּחַלֶּקֶת חֵלֶק שְׁלָלָהּ לְאוּכְלוּסֶיהָ, וְכָל קוֹצְרֵי הַשָּׂדֶה. מִיָּד – וַיָּבֵא אֹתָם אֶל לֵאָה אִמּוֹ. מַעֲלָה רֵיחַ וְהִתְעוֹרְרוּתָם לְעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, הָעוֹלָם הַנִּכְסָה, מִשּׁוּם שֶׁמֵּעִיר [שֶׁשּׁוֹרֵר] בְּרָכוֹת לָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן.

אָז הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן בְּשִׂמְחָה, בְּשַׁעֲשׁוּעַ, מֵשִׁיב אֵלֶיהָ, וְאוֹמֶרֶת הַמַּעַט קַחְתֵּךְ אֶת אִישִׁי, כְּאֵם אֶל בִּתָּהּ. וְאִם כָּךְ, בַּעֲלָהּ שֶׁל הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן הוּא יַעֲקֹב? לֹא כָּךְ, אֶלָּא תְּשׁוּקַת הָאָב תָּמִיד אֵינָהּ אֶלָּא כְּלַפֵּי הַבַּת הַזּוֹ, [שֶׁהִיא] שֶׁהַבַּת הַזּוֹ אַהֲבָתוֹ אֵלֶיהָ תָּמִיד, מִשּׁוּם שֶׁהִיא בַּת יְחִידָה בֵּין שִׁשָּׁה בָּנִים, וּלְכָל אוֹתָם שִׁשָּׁה הַבָּנִים חֵלֶק לָהֶם חֲלָקִים וְאוֹצָרוֹת וּמַתָּנוֹת, וְלָהּ לֹא חֵלֶק, וְאֵין לָהּ יְרֻשָּׁה כְּלוּם, וְעַל כָּל זֶה הוּא מַשְׁגִּיחַ בָּהּ בְּתִשּׁוּקָה וְאַהֲבָה יוֹתֵר מִן הַכֹּל.

דְּהַאי בַּת, רְחִימוּ דִּילֵיהּ לְגַבָּהּ תָּדִיר, בְּגִין דְּאִיהִי בַּת יְחִידָאָה בֵּין שִׁית בְּנִין, וּלְכָל אִינּוּן שִׁית בְּנִין, פָּלֵיג לוֹן חוּלָקִין וּנְבָזְבָזָן וּמַתְּנָן, וְלָהּ לָא פָּלֵיג, וְלֵית לָהּ יְרוּתָא בְּלוּם, וְעַל כָּל דָּא, אִיהוּ אַשְׁגַּח בָּהּ בְּתִיאוּבְתָּא וּרְחִימוּ יַתִּיר מִכֻּלָּא.

בְּרַחִימוּ דִּילֵיהּ קָרֵי לָהּ בַּת, לָא סָפִיק לֵיהּ דָּא, וְקָרֵי לָהּ אֲחוֹת, לָא סָפִיק לֵיהּ דָּא, קָרֵי לָהּ אֵם בְּשׁוּם אִמִּיהּ, לָא סָפִיק לֵיהּ דָּא, קָרֵי לָהּ בִּשְׁמֵיהּ, דִּכְתִיב, (איוב כח) וְהַחָכְמָה מֵאַיִן תִּמָּצֵא, וְכָמָה וַדַּאי. וְעַל דָּא, עַלְמָא עִלָּאָה אֲמָרַת לְגַבָּהּ, הַמְעַט קַחְתֵּךְ אֶת אִישִׁי, דְּכָל רְחִימוּ דִּילֵיהּ אִתְמְשַׁךְ לָךְ לְגַבָּךְ וְעַל דָּא. בְּשַׁשְׁוּעָא וּרְחִימוּ אִימָּא לְגַבֵּי בְּרַתָּא.

מָה אֲתַיְבַת אִיהִי, (בראשית ל) לָכֵן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלַּיְלָה. בְּכָל אֲתַר תִּקּוּנָא דְּנוּקְבָא לְגַבֵּי דְּכוּרָא, לְאֶעֱלָא בָּהּ צִיּוּרָא דְּאַתְוָון כֻּלְּהוּ, וְדָא אִיהוּ יִשְׁכַּב, י"ש כַּ"ב. י"ש דָּא אִיהוּ עַלְמָא עִלָּאָה, (ס"א כ"ב רזי"א) רָזָא דְּאוֹרַיְיתָא נְקוּדָה טְמִירָא, דְּאִתְעַר לְגַבָּהּ כ"ב אַתְוָון, וְדָא הוּא יִשְׁכַּב, י"ש עַלְמָא עִלָּאָה, (משלי ח) לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ. כ"ב נְקוּדָה עִלָּאָה דְּאָעִיל כָּל כ"ב אַתְוָון. רָזָא דְּכָל אוֹרַיְיתָא. וְדָא הוּא יִשְׁכַּב, יִשְׁכַּב עִמָּךְ יַעֲקֹב לָא כְתִיב, אֶלָּא יִשְׁכַּב עִמָּךְ. דְּהוּא טְמִירָא דְּאִתְחֲזֵי לְאִתְעָרָא לְגַבָּךְ, וְכֻלָּא בְּאִתְעָרוּ דְּאִינּוּן (דכולהו) דּוּדָאִים, וְכֻלָּא כְּתִיב בִּרְחִימוּ.

(בראשית ל) וַיָּבֹא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בָּעֶרֶב. וַיָּבֹא יַעֲקֹב, דָּא תִּפְאֶרֶת קַדִּישָׁא, מֵהַהוּא שָׂדֶה דְּנָקִיט כָּל בִּרְכָאן, דִּכְתִיב בֵּיהּ (בראשית כז) אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ יְיָ. בָּעֶרֶב, אַמַּאי בָּעֶרֶב, אֶלָּא

תרגום לשון הזוהר

בְּאַהֲבָה שֶׁלּוֹ הוּא קוֹרֵא לָהּ בַּת. לֹא הִסְפִּיק לוֹ זֶה, וְקָרָא לָהּ אָחוֹת. לֹא הִסְפִּיק לוֹ זֶה, קָרָא לָהּ אֵם בְּשֵׁם אִמּוֹ. לֹא הִסְפִּיק לוֹ זֶה, קָרָא לָהּ בִּשְׁמוֹ, שֶׁכְּתוּב וְהַחָכְמָה מֵאַיִן תִּמָּצֵא, חָכְמָה וַדַּאי. וְעַל כֵּן הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן אוֹמֶרֶת לָהּ, הַמְעַט קַחְתֵּךְ אֶת אִישִׁי, שֶׁכָּל אַהֲבָתוֹ נִמְשֶׁכֶת לְךָ אֵלַיִךְ וְעַל זֶה, בְּשַׁעֲשׁוּעַ וְאַהֲבָה הָאֵם אֶל הַבַּת.

מָה הִיא מְשִׁיבָה? לָכֵן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלַּיְלָה. בְּכָל מָקוֹם לָכֵן הִיא שְׁבוּעָה. יִשְׁכַּב, מָה זֶה יִשְׁכַּב? אֶלָּא שְׁכִיבָה בְּכָל מָקוֹם הִיא תִּקּוּן הַנְּקֵבָה לְזָכָר לְהַכְנִיס בָּהּ צִיּוּר שֶׁל כָּל הָאוֹתִיּוֹת. וְזֶהוּ יִשְׁכַּב, י"ש כ"ב. י"ש זֶהוּ הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, [כ"ב סוֹד] הַסּוֹד שֶׁל הַתּוֹרָה, נְקֻדָּה טְמִירָה שֶׁמִּתְעוֹרְרִים אֵלֶיהָ כ"ב אוֹתִיּוֹת. וְזֶהוּ יִשְׁכַּב"ב. י"ש – הָעוֹלָם

בָּעֶרֶב, דִּכְתִיב, (בראשית כד) וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עָרֶב. בְּזִמְנָא דְּאִתְעָר יִצְחָק אֲבוֹי לְגַבֵּי הַאי שָׂדֶה, וְנָקִיט לֵיהּ, דְּהָא יִצְחָק לָא אִתְעָר לְגַבֵּי הַאי שָׂדֶה, בְּיוֹן דְּאִסְתַּלַּק יַעֲקֹב מִתַּמָּן בָּעֶרֶב, שָׁבִיק הַאי שָׂדֶה לְיִצְחָק אֲבוֹי, וְאִיהוּ סָלִיק בְּהַהוּא זִמְנָא לְגַבֵּי עֵילָא.

מָה כְתִיב, (בראשית ל) וַתֵּצֵא לֵאָה לִקְרָאתוֹ. אִמָּא עִלָּאָה לְגַבֵּי בְּרָא יְחִידָא. וַהֲאֲמַר אֵלַי תָּבוֹא, תְּחוֹת גַּדְפַּאי לְבָרְכָא לָךְ, וּלְרַוָּואָה לָךְ בְּתַפְנוּקִין וְעִדּוּנִין עִלָּאִין. הָא עִידָן רַעֲוָא וְעִנּוּגָא לְמֵיהַב לָךְ נַיְיחָא דְּרוּחָא עִלָּאָה, לְגַבֵּי הַהוּא שָׂדֶה, עַד לָא יִתּוֹקַד בְּתוּקְפָּא דְּיִצְחָק.

בְּיוֹן דְּנָקְטָא לְיַעֲקֹב תְּחוֹת גַּדְפָּאָה, כְּדֵין (שם) וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ בַּלַּיְלָה הוּא. הוּא, דְּסָתִים מִכֻּלָּא, הוּא. דְּכָל בִּרְכָאן וְכָל קְדוּשִׁין נָפְקֵי מִתַּמָּן. יַעֲקֹב לָא כְתִיב אֶלָּא הוּא. מָאן דְּאִתְחֲזֵי לְאִתְעָרָא לְגַבָּהּ.

וְעַד דְּלָא זַמִּין לְגַבָּהּ תְּחוֹת גַּדְפָּהָא, מָאן דָּנָקִיט אִינּוּן קַדִּישָׁאן (קדושאן) וּבָרְכָאן לָא אִתְמְלֵי מִנְּקוּדָה טְמִירָא, הַהוּא עַלְמָא עִלָּאָה. וְעַל דָּא דּוּדָאִים מִתְעָרֵי כֻּלָּא, וְכֻלָּא כְּנִוּנוּ דְּרָזָא עִלָּאָה. רְאוּבֵן מַאי רְאוּבֵן, קַדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁוֵּי שְׁמָהָן בְּאַרְעָא, דִּכְתִיב (תהלים מו) לְכוּ חֲזוּ מִפְעָלוֹת יְיָ אֲשֶׁר שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ.

וַיִּקַּח לוֹ יַעֲקֹב מַקֵּל לִבְנֶה וְגוֹ'. (בראשית ל) מַתְנִיתִין, רְעוּתָא דְּעוֹבָדָא, קִטְרֵי דִּמְהֵימְנוּתָא, כָּל קָלָא דְּקָלֵיָא אִתְעָר מֵעֵילָא לְתַתָּא, אֲנָן פְּתִיחִין עֵינִין הֲווֹנָן. גַּלְגַּלָּא אַסְחַר מֵעֵילָא לְכַמָּה סִטְרִין, כָּל נְעִימוּתָא אִתְעָר. אִתְעָרוּ נַיְימִין דְּמִיכִין דְּשִׁינְתָא בְּחוֹרֵיהוֹן, וְלָא יָדְעֵי וְלָא מִסְתַּכְּלָן, וְלָא חָמָאן. אֲטִימִין אוּדְנִין, כְּבֵדִין דִּלְבָּא, נַיְימִין כְּתִיב אֶלָּא הוּא. מָאן דְּאִתְחֲזֵי לְאִתְעָרָא לְגַבָּהּ.

תרגום לשון הזוהר

שֶׁהִסְתַּלֵּק יַעֲקֹב מִשָּׁם בָּעֶרֶב, הִשְׁאִיר אֶת הַשָּׂדֶה הַזֶּה לְיִצְחָק אָבִיו, וְהוּא עָלָה בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן לְמַעְלָה.

מָה כָּתוּב? וַתֵּצֵא לֵאָה לִקְרָאתוֹ. הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, לַבֵּן הַיָּחִיד. וַתֹּאמֶר אֵלַי תָּבוֹא, תַּחַת כְּנָפַי, לְבָרֵךְ אוֹתָךְ וּלְהָרְווֹת אוֹתָךְ בְּתַפְנוּקִים וְעִדּוּנִים עֶלְיוֹנִים. הִנֵּה עֵת רָצוֹן וְעֹנֶג לִתֵּת לָךְ נַחַת רוּחַ עֶלְיוֹנָה לְאוֹתָהּ הַשָּׂדֶה טֶרֶם שֶׁיִּשָּׂרֵף בַּחֹזֶק שֶׁל יִצְחָק.

כְּיוֹן שֶׁלָּקְחָה אֶת יַעֲקֹב תַּחַת כְּנָפֶיהָ, אָז וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ בַּלַּיְלָה הוּא. הוּא – שֶׁנִּסְתָּר מִן הַכֹּל. הוּא – שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת וְכָל הַקְּדֻשּׁוֹת יוֹצְאוֹת מִשָּׁם.

לֹא כְתוּב יַעֲקֹב, אֶלָּא הוּא, מִי שֶׁרָאוּי לְהִתְעוֹרֵר אֵלֶיהָ.

וְטֶרֶם מְזֻמָּן אֵלֶיהָ תַּחַת כְּנָפֶיהָ, מִי שֶׁלּוֹקֵחַ אוֹתָם הַקְּדוֹשִׁים [הקדושות] וְהַבְּרָכוֹת, לֹא מִתְמַלֵּא מֵהַנְּקֻדָּה הַטְּמִירָה, הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן הַהוּא. וְעַל כֵּן הַדּוּדָאִים מְעוֹרְרִים הַכֹּל, וְהַכֹּל כְּמוֹ שֶׁסּוֹד עֶלְיוֹן. רְאוּבֵן, מַה זֶּה רְאוּבֵן? הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׂם שְׁמוֹת בָּאָרֶץ, שֶׁכְּתוּב (תהלים מו) לְכוּ חֲזוּ מִפְעָלוֹת ה' אֲשֶׁר שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ.

וַיִּקַּח לוֹ מַקֵּל לִבְנֶה וְגוֹ'. מִשְׁנָה. הָרְצוֹן שֶׁל הַמַּעֲשֶׂה, קִשְׁרֵי הָאֱמוּנָה, קוֹל הַקּוֹל שֶׁל הַקּוֹלוֹת, מִתְעוֹרֵר מִמַּעְלָה לְמַטָּה. אֲנוּ הָיִינוּ

לעמוד הבא

חזרה לתוכן העניינים

מָעֳמָד בָּאתִי בְמַעֲמַקֵּי־מָיִם וְשִׁבֹּלֶת
שְׁטָפָתְנִי׃ ד יָגַעְתִּי בְקָרְאִי נִחַר גְּרוֹנִי
כָּלוּ עֵינַי מְיַחֵל לֵאלֹהָי׃ ה רַבּוּ |
מִשֹּׂעֲרוֹת רֹאשִׁי שׂנְאַי חִנָּם עָצְמוּ
מַצְמִיתַי אֹיְבַי שֶׁקֶר אֲשֶׁר לֹא־גָזָלְתִּי אָז
אָשִׁיב׃ ו אֱלֹהִים אַתָּה יָדַעְתָּ לְאִוַּלְתִּי
וְאַשְׁמוֹתַי מִמְּךָ לֹא־נִכְחָדוּ׃ ז אַל־יֵבֹשׁוּ |
בִי | קַוֶּיךָ אֲדֹנָי יֱהוִה קרי אֱלֹהִים צְבָאוֹת
אַל־יִכָּלְמוּ בִי מְבַקְשֶׁיךָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
ח כִּי־עָלֶיךָ נָשָׂאתִי חֶרְפָּה כִּסְּתָה כְלִמָּה
פָּנָי׃ ט מוּזָר הָיִיתִי לְאֶחָי וְנָכְרִי לִבְנֵי
אִמִּי׃ י כִּי־קִנְאַת בֵּיתְךָ אֲכָלָתְנִי
וְחֶרְפּוֹת חוֹרְפֶיךָ נָפְלוּ עָלָי׃ יא וָאֲבַכֶּה
בַצּוֹם נַפְשִׁי וַתְּהִי לַחֲרָפוֹת לִי׃
יב וָאֶתְּנָה לְבוּשִׁי שָׂק וָאֱהִי לָהֶם
לְמָשָׁל׃ יג יָשִׂיחוּ בִי יֹשְׁבֵי שָׁעַר
וּנְגִינוֹת שׁוֹתֵי שֵׁכָר׃ יד וַאֲנִי
תְפִלָּתִי־לְךָ | יְהוָה עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים
בְּרֹב־חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ׃
טו הַצִּילֵנִי מִטִּיט וְאַל־אֶטְבָּעָה אִנָּצְלָה
מִשֹּׂנְאַי וּמִמַּעֲמַקֵּי־מָיִם׃
טז אַל־תִּשְׁטְפֵנִי | שִׁבֹּלֶת מַיִם וְאַל־
תִּבְלָעֵנִי מְצוּלָה וְאַל־תֶּאְטַר־עָלַי בְּאֵר
פִּיהָ׃ יז עֲנֵנִי יְהוָה כִּי־טוֹב חַסְדֶּךָ כְּרֹב
רַחֲמֶיךָ פְּנֵה אֵלָי׃ יח וְאַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ
מֵעַבְדֶּךָ כִּי־צַר־לִי מַהֵר עֲנֵנִי׃ יט קָרְבָה
אֶל־נַפְשִׁי גְּאָלָהּ לְמַעַן אֹיְבַי פְּדֵנִי׃
כ אַתָּה יָדַעְתָּ חֶרְפָּתִי וּבָשְׁתִּי וּכְלִמָּתִי
נֶגְדְּךָ כָּל־צוֹרְרָי׃ כא חֶרְפָּה | שָׁבְרָה
לִבִּי וָאָנוּשָׁה וָאֲקַוֶּה לָנוּד וָאַיִן
וְלַמְנַחֲמִים וְלֹא מָצָאתִי׃ כב וַיִּתְּנוּ
בְּבָרוּתִי רֹאשׁ וְלִצְמָאַי יַשְׁקוּנִי חֹמֶץ׃
כג יְהִי־שֻׁלְחָנָם לִפְנֵיהֶם לְפָח
וְלִשְׁלוֹמִים לְמוֹקֵשׁ׃ כד תֶּחְשַׁכְנָה
עֵינֵיהֶם מֵרְאוֹת וּמָתְנֵיהֶם תָּמִיד
הַמְעַד׃ כה שְׁפָךְ־עֲלֵיהֶם זַעְמֶךָ וַחֲרוֹן
אַפְּךָ יַשִּׂיגֵם׃ כו תְּהִי־טִירָתָם נְשַׁמָּה
בְּאָהֳלֵיהֶם אַל־יְהִי יֹשֵׁב׃ כז כִּי־אַתָּה
אֲשֶׁר־הִכִּיתָ רָדָפוּ וְאֶל־מַכְאוֹב חֲלָלֶיךָ
יְסַפֵּרוּ׃ כח תְּנָה־עָוֹן עַל־עֲוֹנָם וְאַל־
יָבֹאוּ בְצִדְקָתֶךָ׃ כט יִמָּחוּ מִסֵּפֶר חַיִּים
וְעִם צַדִּיקִים אַל־יִכָּתֵבוּ׃ ל וַאֲנִי עָנִי
וְכוֹאֵב יְשׁוּעָתְךָ אֱלֹהִים תְּשַׂגְּבֵנִי׃
לא אֲהַלְלָה שֵׁם־אֱלֹהִים בְּשִׁיר וַאֲגַדְּלֶנּוּ
בְתוֹדָה׃ לב וְתִיטַב לַיהוָה מִשּׁוֹר פָּר
מַקְרִן מַפְרִיס׃ לג רָאוּ עֲנָוִים יִשְׂמָחוּ
דֹּרְשֵׁי אֱלֹהִים וִיחִי לְבַבְכֶם׃ לד כִּי־
שֹׁמֵעַ אֶל־אֶבְיוֹנִים יְהוָה וְאֶת־אֲסִירָיו
לֹא בָזָה׃ לה יְהַלְלוּהוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ
יַמִּים וְכָל־רֹמֶשׂ בָּם׃ לו כִּי אֱלֹהִים |
יוֹשִׁיעַ צִיּוֹן וְיִבְנֶה עָרֵי יְהוּדָה וְיָשְׁבוּ
שָׁם וִירֵשׁוּהָ׃ לז וְזֶרַע עֲבָדָיו יִנְחָלוּהָ
וְאֹהֲבֵי שְׁמוֹ יִשְׁכְּנוּ־בָהּ׃

ע א לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד לְהַזְכִּיר׃ ב אֱלֹהִים
לְהַצִּילֵנִי | יְהוָה לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה׃
ג יֵבֹשׁוּ וְיֶחְפְּרוּ מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי יִסֹּגוּ
אָחוֹר וְיִכָּלְמוּ חֲפֵצֵי רָעָתִי׃ ד יָשׁוּבוּ
עַל־עֵקֶב בָּשְׁתָּם הָאֹמְרִים הֶאָח | הֶאָח׃
ה יָשִׂישׂוּ וְיִשְׂמְחוּ | בְךָ כָּל־מְבַקְשֶׁיךָ
וְיֹאמְרוּ תָמִיד יִגְדַּל אֱלֹהִים אֹהֲבֵי
יְשׁוּעָתֶךָ׃ ו וַאֲנִי | עָנִי וְאֶבְיוֹן אֱלֹהִים
חוּשָׁה לִי עֶזְרִי וּמְפַלְטִי אָתָּה יְהוָה
אַל־תְּאַחַר׃

עא א בְּךָ־יְהוָה חָסִיתִי אַל־אֵבוֹשָׁה
לְעוֹלָם׃ ב בְּצִדְקָתְךָ תַּצִּילֵנִי
וּתְפַלְּטֵנִי הַטֵּה־אֵלַי אָזְנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנִי׃
ג הֱיֵה לִי | לְצוּר מָעוֹן לָבוֹא תָּמִיד
צִוִּיתָ לְהוֹשִׁיעֵנִי כִּי־סַלְעִי וּמְצוּדָתִי
אָתָּה׃ ד אֱלֹהַי פַּלְּטֵנִי מִיַּד רָשָׁע מִכַּף
מְעַוֵּל וְחוֹמֵץ׃ ה כִּי־אַתָּה תִקְוָתִי אֲדֹנָי
יֱהוִה קרי אֱלֹהִים מִבְטַחִי מִנְּעוּרָי׃ ו עָלֶיךָ |
נִסְמַכְתִּי מִבֶּטֶן מִמְּעֵי אִמִּי אַתָּה גוֹזִי
בְּךָ תְהִלָּתִי תָמִיד׃ ז כְּמוֹפֵת הָיִיתִי
לָרַבִּים וְאַתָּה מַחֲסִי־עֹז׃ ח יִמָּלֵא פִי
תְהִלָּתֶךָ כָּל־הַיּוֹם תִּפְאַרְתֶּךָ׃ ט אַל־
תַּשְׁלִיכֵנִי לְעֵת זִקְנָה כִּכְלוֹת כֹּחִי אַל־
תַּעַזְבֵנִי׃ י כִּי־אָמְרוּ אוֹיְבַי לִי וְשֹׁמְרֵי
נַפְשִׁי נוֹעָצוּ יַחְדָּו׃ יא לֵאמֹר אֱלֹהִים
עֲזָבוֹ רִדְפוּ וְתִפְשׂוּהוּ כִּי־אֵין מַצִּיל׃
יב אֱלֹהִים אַל־תִּרְחַק מִמֶּנִּי אֱלֹהַי
לְעֶזְרָתִי חִישָׁה׃ יג יֵבֹשׁוּ יִכְלוּ
שֹׂטְנֵי נַפְשִׁי יֵעָטוּ חֶרְפָּה וּכְלִמָּה
מְבַקְשֵׁי רָעָתִי׃ יד וַאֲנִי תָּמִיד אְיַחֵל
וְהוֹסַפְתִּי עַל־כָּל־תְּהִלָּתֶךָ׃ טו פִּי | יְסַפֵּר
צִדְקָתֶךָ כָּל־הַיּוֹם תְּשׁוּעָתֶךָ כִּי לֹא
יָדַעְתִּי סְפֹרוֹת׃ טז אָבוֹא בִּגְבֻרוֹת אֲדֹנָי
יֱהוִה קרי אֱלֹהִים אַזְכִּיר צִדְקָתְךָ לְבַדֶּךָ׃
יז אֱלֹהִים לִמַּדְתַּנִי מִנְּעוּרָי וְעַד־הֵנָּה
אַגִּיד נִפְלְאוֹתֶיךָ׃ יח וְגַם עַד־זִקְנָה |
וְשֵׂיבָה אֱלֹהִים אַל־תַּעַזְבֵנִי עַד־אַגִּיד
זְרוֹעֲךָ לְדוֹר לְכָל־יָבוֹא גְּבוּרָתֶךָ׃
יט וְצִדְקָתְךָ אֱלֹהִים עַד־מָרוֹם אֲשֶׁר־
עָשִׂיתָ גְּדֻלוֹת אֱלֹהִים מִי כָמוֹךָ׃ כ אֲשֶׁר
הַרְאִיתַנִי | צָרוֹת רַבּוֹת וְרָעוֹת
תָּשׁוּב תְּחַיֵּינִי וּמִתְּהֹמוֹת הָאָרֶץ
תָּשׁוּב תַּעֲלֵנִי׃ כא תֶּרֶב | גְּדֻלָּתִי
וְתִסֹּב תְּנַחֲמֵנִי׃ כב גַּם־אֲנִי | אוֹדְךָ
בִכְלִי־נֵבֶל אֲמִתְּךָ אֱלֹהַי אֲזַמְּרָה לְךָ
בְכִנּוֹר קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃ כג תְּרַנֵּנָה שְׂפָתַי
כִּי אֲזַמְּרָה לָּךְ וְנַפְשִׁי אֲשֶׁר פָּדִיתָ׃
כד גַּם־לְשׁוֹנִי כָּל־הַיּוֹם תֶּהְגֶּה צִדְקָתֶךָ
כִּי־בֹשׁוּ כִּי־חָפְרוּ מְבַקְשֵׁי רָעָתִי׃

יד לחודש **יום שלישי**

עב א לִשְׁלֹמֹה | אֱלֹהִים מִשְׁפָּטֶיךָ
לְמֶלֶךְ תֵּן וְצִדְקָתְךָ לְבֶן־מֶלֶךְ׃
ב יָדִין עַמְּךָ בְצֶדֶק וַעֲנִיֶּיךָ בְּמִשְׁפָּט׃
ג יִשְׂאוּ הָרִים שָׁלוֹם לָעָם וּגְבָעוֹת
בִּצְדָקָה׃ ד יִשְׁפֹּט | עֲנִיֵּי־עָם יוֹשִׁיעַ
לִבְנֵי אֶבְיוֹן וִידַכֵּא עוֹשֵׁק׃ ה יִירָאוּךָ
עִם־שֶׁמֶשׁ וְלִפְנֵי יָרֵחַ דּוֹר דּוֹרִים׃
ו יֵרֵד כְּמָטָר עַל־גֵּז כִּרְבִיבִים זַרְזִיף
אָרֶץ׃ ז יִפְרַח־בְּיָמָיו צַדִּיק וְרֹב שָׁלוֹם
עַד־בְּלִי יָרֵחַ׃ ח וְיֵרְדְּ מַיָּם עַד־יָם
וּמִנָּהָר עַד־אַפְסֵי־אָרֶץ׃ ט לְפָנָיו יִכְרְעוּ
צִיִּים וְאֹיְבָיו עָפָר יְלַחֵכוּ׃ י מַלְכֵי
תַרְשִׁישׁ וְאִיִּים מִנְחָה יָשִׁיבוּ מַלְכֵי

שְׁבָא וּסְבָא אֶשְׁכָּר יַקְרִיבוּ׃ יא וְיִשְׁתַּחֲווּ־לוֹ כָל־מְלָכִים כָּל־גּוֹיִם
יַעַבְדוּהוּ׃ יב כִּי־יַצִּיל אֶבְיוֹן מְשַׁוֵּעַ
וְעָנִי וְאֵין־עֹזֵר לוֹ׃ יג יָחֹס עַל־דַּל
וְאֶבְיוֹן וְנַפְשׁוֹת אֶבְיוֹנִים יוֹשִׁיעַ׃
יד מִתּוֹךְ וּמֵחָמָס יִגְאַל נַפְשָׁם וְיֵיקַר
דָּמָם בְּעֵינָיו׃ טו וִיחִי וְיִתֶּן־לוֹ מִזְּהַב
שְׁבָא וְיִתְפַּלֵּל בַּעֲדוֹ תָמִיד כָּל־הַיּוֹם
יְבָרֲכֶנְהוּ׃ טז יְהִי פִסַּת־בַּר | בָּאָרֶץ
בְּרֹאשׁ הָרִים יִרְעַשׁ כַּלְּבָנוֹן פִּרְיוֹ
וְיָצִיצוּ מֵעִיר כְּעֵשֶׂב הָאָרֶץ׃ יז יְהִי
שְׁמוֹ | לְעוֹלָם לִפְנֵי־שֶׁמֶשׁ יִנּוֹן שְׁמוֹ
וְיִתְבָּרְכוּ בוֹ כָּל־גּוֹיִם יְאַשְּׁרוּהוּ׃
יח בָּרוּךְ | יְהוָה אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ׃ יט וּבָרוּךְ | שֵׁם
כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת־כֹּל
הָאָרֶץ אָמֵן | וְאָמֵן׃ כ כָּלּוּ תְפִלּוֹת דָּוִד
בֶּן־יִשָׁי׃

ספר ליום רביעי **שלישי**

עג א מִזְמוֹר לְאָסָף אַךְ טוֹב לְיִשְׂרָאֵל
אֱלֹהִים לְבָרֵי לֵבָב׃ ב וַאֲנִי כִּמְעַט
נָטָיוּ רַגְלָי כְּאַיִן שֻׁפְּכֻה שֻׁפְּכוּ אֲשֻׁרָי׃
ג כִּי־קִנֵּאתִי בַּהוֹלְלִים שְׁלוֹם רְשָׁעִים
אֶרְאֶה׃ ד כִּי אֵין חַרְצֻבּוֹת לְמוֹתָם
וּבָרִיא אוּלָם׃ ה בַּעֲמַל אֱנוֹשׁ אֵינֵמוֹ
וְעִם־אָדָם לֹא יְנֻגָּעוּ׃ ו לָכֵן עֲנָקַתְמוֹ
גַאֲוָה יַעֲטָף־שִׁית חָמָס לָמוֹ׃ ז יָצָא
מֵחֵלֶב עֵינֵמוֹ עָבְרוּ מַשְׂכִּיּוֹת לֵבָב׃
ח יָמִיקוּ | וִידַבְּרוּ בְרָע עֹשֶׁק מִמָּרוֹם
יְדַבֵּרוּ׃ ט שַׁתּוּ בַשָּׁמַיִם פִּיהֶם וּלְשׁוֹנָם
תִּהֲלַךְ בָּאָרֶץ׃ י לָכֵן | יָשׁוּב עַמּוֹ
הֲלֹם וּמֵי מָלֵא יִמָּצוּ לָמוֹ׃ יא וְאָמְרוּ
אֵיכָה יָדַע־אֵל וְיֵשׁ דֵּעָה בְעֶלְיוֹן׃
יב הִנֵּה־אֵלֶּה רְשָׁעִים וְשַׁלְוֵי עוֹלָם
הִשְׂגּוּ־חָיִל׃ יג אַךְ־רִיק זִכִּיתִי לְבָבִי
וָאֶרְחַץ בְּנִקָּיוֹן כַּפָּי׃ יד וָאֱהִי נָגוּעַ
כָּל־הַיּוֹם וְתוֹכַחְתִּי לַבְּקָרִים׃ טו אִם־
אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה כְמוֹ הִנֵּה דוֹר בָּנֶיךָ
בָגָדְתִּי׃ טז וָאֲחַשְּׁבָה לָדַעַת זֹאת עָמָל
הִיא הוּא בְעֵינָי׃ יז עַד־אָבוֹא אֶל־
מִקְדְּשֵׁי־אֵל אָבִינָה לְאַחֲרִיתָם׃ יח אַךְ
בַּחֲלָקוֹת תָּשִׁית לָמוֹ הִפַּלְתָּם
לְמַשּׁוּאוֹת׃ יט אֵיךְ הָיוּ לְשַׁמָּה כְרָגַע
סָפוּ תַּמּוּ מִן־בַּלָּהוֹת׃ כ כַּחֲלוֹם מֵהָקִיץ
אֲדֹנָי בָּעִיר | צַלְמָם תִּבְזֶה׃ כא כִּי
יִתְחַמֵּץ לְבָבִי וְכִלְיוֹתַי אֶשְׁתּוֹנָן׃
כב וַאֲנִי־בַעַר וְלֹא אֵדָע בְּהֵמוֹת הָיִיתִי
עִמָּךְ׃ כג וַאֲנִי תָמִיד עִמָּךְ אָחַזְתָּ בְּיַד־
יְמִינִי׃ כד בַּעֲצָתְךָ תַנְחֵנִי וְאַחַר כָּבוֹד
תִּקָּחֵנִי׃ כה מִי־לִי בַשָּׁמָיִם וְעִמְּךָ לֹא־
חָפַצְתִּי בָאָרֶץ׃ כו כָּלָה שְׁאֵרִי וּלְבָבִי
צוּר־לְבָבִי וְחֶלְקִי אֱלֹהִים לְעוֹלָם׃
כז כִּי־הִנֵּה רְחֵקֶיךָ יֹאבֵדוּ הִצְמַתָּה כָּל־
זוֹנֶה מִמֶּךָּ׃ כח וַאֲנִי | קִרְבַת אֱלֹהִים לִי
טוֹב שַׁתִּי | בַּאדֹנָי יֱהוִה קרי אֱלֹהִים מַחְסִי
לְסַפֵּר כָּל־מַלְאֲכוֹתֶיךָ׃

עד א מַשְׂכִּיל לְאָסָף לָמָּה אֱלֹהִים
זָנַחְתָּ לָנֶצַח יֶעְשַׁן אַפְּךָ בְּצֹאן
מַרְעִיתֶךָ׃ ב זְכֹר עֲדָתְךָ | קָנִיתָ קֶדֶם
גָּאַלְתָּ שֵׁבֶט נַחֲלָתֶךָ הַר־צִיּוֹן זֶה |
שָׁכַנְתָּ בּוֹ׃ ג הָרִימָה פְעָמֶיךָ לְמַשֻּׁאוֹת
נֶצַח כָּל־הֵרַע אוֹיֵב בַּקֹּדֶשׁ׃ ד שָׁאֲגוּ
צֹרְרֶיךָ בְּקֶרֶב מוֹעֲדֶךָ שָׂמוּ אוֹתֹתָם
אֹתוֹת׃ ה יִוָּדַע כְּמֵבִיא לְמָעְלָה בִּסְבָךְ־
עֵץ קַרְדֻּמּוֹת׃ ו וְעַתָּ וְעַתָּה פִּתּוּחֶיהָ יָחַד
בְּכַשִּׁיל וְכֵילַפּוֹת יַהֲלֹמוּן׃ ז שִׁלְחוּ
בָאֵשׁ מִקְדָּשֶׁךָ לָאָרֶץ חִלְּלוּ מִשְׁכַּן־
שְׁמֶךָ׃ ח אָמְרוּ בְלִבָּם נִינָם יָחַד שָׂרְפוּ
כָל־מוֹעֲדֵי־אֵל בָּאָרֶץ׃ ט אוֹתֹתֵינוּ לֹא
רָאִינוּ אֵין־עוֹד נָבִיא וְלֹא־אִתָּנוּ יֹדֵעַ
עַד־מָה׃ י עַד־מָתַי אֱלֹהִים יְחָרֶף צָר
יְנָאֵץ אוֹיֵב שִׁמְךָ לָנֶצַח׃ יא לָמָּה תָשִׁיב
יָדְךָ וִימִינֶךָ מִקֶּרֶב חֵיקְךָ חֵיקְךָ כַלֵּה׃
יב וֵאלֹהִים מַלְכִּי מִקֶּדֶם פֹּעֵל יְשׁוּעוֹת
בְּקֶרֶב הָאָרֶץ׃ יג אַתָּה פוֹרַרְתָּ בְעָזְּךָ יָם
שִׁבַּרְתָּ רָאשֵׁי תַנִּינִים עַל־הַמָּיִם׃
יד אַתָּה רֻצַּצְתָּ רָאשֵׁי לִוְיָתָן תִּתְּנֶנּוּ
מַאֲכָל לְעָם לְצִיִּים׃ טו אַתָּה בָקַעְתָּ
מַעְיָן וָנָחַל אַתָּה הוֹבַשְׁתָּ נַהֲרוֹת אֵיתָן׃
טז לְךָ יוֹם אַף־לְךָ לָיְלָה אַתָּה הֲכִינוֹתָ
מָאוֹר וָשָׁמֶשׁ׃ יז אַתָּה הִצַּבְתָּ כָּל־
גְּבוּלוֹת אָרֶץ קַיִץ וָחֹרֶף אַתָּה יְצַרְתָּם׃
יח זְכָר־זֹאת אוֹיֵב חֵרֵף | יְהוָה וְעַם נָבָל
נִאֲצוּ שְׁמֶךָ׃ יט אַל־תִּתֵּן לְחַיַּת נֶפֶשׁ
תּוֹרֶךָ חַיַּת עֲנִיֶּיךָ אַל־תִּשְׁכַּח לָנֶצַח׃
כ הַבֵּט לַבְּרִית כִּי־מָלְאוּ מַחֲשַׁכֵּי־אֶרֶץ
נְאוֹת חָמָס׃ כא אַל־יָשֹׁב דַּךְ נִכְלָם עָנִי
וְאֶבְיוֹן יְהַלְלוּ שְׁמֶךָ׃ כב קוּמָה אֱלֹהִים
רִיבָה רִיבֶךָ זְכֹר חֶרְפָּתְךָ מִנִּי־נָבָל כָּל־
הַיּוֹם׃ כג אַל־תִּשְׁכַּח קוֹל צֹרְרֶיךָ שְׁאוֹן
קָמֶיךָ עֹלֶה תָמִיד׃

עה א לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת מִזְמוֹר
לְאָסָף שִׁיר׃ ב הוֹדִינוּ לְךָ |
אֱלֹהִים הוֹדִינוּ וְקָרוֹב שְׁמֶךָ סִפְּרוּ
נִפְלְאוֹתֶיךָ׃ ג כִּי אֶקַּח מוֹעֵד אֲנִי
מֵישָׁרִים אֶשְׁפֹּט׃ ד נְמֹגִים אֶרֶץ וְכָל־
יֹשְׁבֶיהָ אָנֹכִי תִכַּנְתִּי עַמּוּדֶיהָ סֶלָה׃
ה אָמַרְתִּי לַהוֹלְלִים אַל־תָּהֹלּוּ
וְלָרְשָׁעִים אַל־תָּרִימוּ קָרֶן׃ ו אַל־תָּרִימוּ
לַמָּרוֹם קַרְנְכֶם תְּדַבְּרוּ בְצַוָּאר עָתָק׃
ז כִּי לֹא מִמּוֹצָא וּמִמַּעֲרָב וְלֹא מִמִּדְבַּר
הָרִים׃ ח כִּי־אֱלֹהִים שֹׁפֵט זֶה יַשְׁפִּיל
וְזֶה יָרִים׃ ט כִּי כוֹס בְּיַד־יְהוָה וְיַיִן
חָמַר | מָלֵא מֶסֶךְ וַיַּגֵּר מִזֶּה אַךְ־
שְׁמָרֶיהָ יִמְצוּ יִשְׁתּוּ כֹּל רִשְׁעֵי־אָרֶץ׃
י וַאֲנִי אַגִּיד לְעֹלָם אֲזַמְּרָה לֵאלֹהֵי
יַעֲקֹב׃ יא וְכָל־קַרְנֵי רְשָׁעִים אֲגַדֵּעַ
תְּרוֹמַמְנָה קַרְנוֹת צַדִּיק׃

עו א לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת מִזְמוֹר לְאָסָף
שִׁיר׃ ב נוֹדָע בִּיהוּדָה אֱלֹהִים
בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל שְׁמוֹ׃ ג וַיְהִי בְשָׁלֵם
סֻכּוֹ וּמְעוֹנָתוֹ בְצִיּוֹן׃ ד שָׁמָּה שִׁבַּר
רִשְׁפֵי־קָשֶׁת מָגֵן וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה סֶלָה׃
ה נָאוֹר אַתָּה אַדִּיר מֵהַרְרֵי־טָרֶף׃
ו אֶשְׁתּוֹלְלוּ | אַבִּירֵי לֵב נָמוּ שְׁנָתָם
וְלֹא־מָצְאוּ כָל־אַנְשֵׁי־חַיִל יְדֵיהֶם׃

ז מִגַּעֲרָתְךָ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב נִרְדָּם וְרֶכֶב
וָסוּס׃ ח אַתָּה | נוֹרָא אַתָּה וּמִי־יַעֲמֹד
לְפָנֶיךָ מֵאָז אַפֶּךָ׃ ט מִשָּׁמַיִם הִשְׁמַעְתָּ
דִּין אֶרֶץ יָרְאָה וְשָׁקָטָה׃ י בְּקוּם־
לַמִּשְׁפָּט אֱלֹהִים לְהוֹשִׁיעַ כָּל־עַנְוֵי־
אֶרֶץ סֶלָה׃ יא כִּי־חֲמַת אָדָם תּוֹדֶךָּ
שְׁאֵרִית חֵמֹת תַּחְגֹּר׃ יב נִדְרוּ וְשַׁלְּמוּ
לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּל־סְבִיבָיו יוֹבִילוּ שַׁי
לַמּוֹרָא׃ יג יִבְצֹר רוּחַ נְגִידִים נוֹרָא
לְמַלְכֵי־אָרֶץ׃

טו לחודש **יום רביעי**

עז א לַמְנַצֵּחַ עַל־יְדוּתוּן יְדוּתוּן לְאָסָף
מִזְמוֹר׃ ב קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים
וְאֶצְעָקָה קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְהַאֲזִין
אֵלָי׃ ג בְּיוֹם צָרָתִי אֲדֹנָי דָּרָשְׁתִּי יָדִי |
לַיְלָה נִגְּרָה וְלֹא תָפוּג מֵאֲנָה הִנָּחֵם
נַפְשִׁי׃ ד אֶזְכְּרָה אֱלֹהִים וְאֶהֱמָיָה
אָשִׂיחָה | וְתִתְעַטֵּף רוּחִי סֶלָה׃ ה אָחַזְתָּ
שְׁמֻרוֹת עֵינָי נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר׃
ו חִשַּׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם שְׁנוֹת עוֹלָמִים׃
ז אֶזְכְּרָה נְגִינָתִי בַּלָּיְלָה עִם־לְבָבִי
אָשִׂיחָה וַיְחַפֵּשׂ רוּחִי׃ ח הַלְעוֹלָמִים
יִזְנַח | אֲדֹנָי וְלֹא־יֹסִיף לִרְצוֹת עוֹד׃
ט הֶאָפֵס לָנֶצַח חַסְדּוֹ גָּמַר אֹמֶר לְדֹר
וָדֹר׃ י הֲשָׁכַח חַנּוֹת אֵל אִם־קָפַץ בְּאַף
רַחֲמָיו סֶלָה׃ יא וָאֹמַר חַלּוֹתִי הִיא
שְׁנוֹת יְמִין עֶלְיוֹן׃ יב אֶזְכּוֹר אֶזְכּוֹר
מַעַלְלֵי־יָהּ כִּי־אֶזְכְּרָה מִקֶּדֶם פִּלְאֶךָ׃
יג וְהָגִיתִי בְכָל־פָּעֳלֶךָ וּבַעֲלִילוֹתֶיךָ
אָשִׂיחָה׃ יד אֱלֹהִים בַּקֹּדֶשׁ דַּרְכֶּךָ מִי־
אֵל גָּדוֹל כֵּאלֹהִים׃ טו אַתָּה הָאֵל עֹשֵׂה
פֶלֶא הוֹדַעְתָּ בָעַמִּים עֻזֶּךָ׃ טז גָּאַלְתָּ
בִּזְרוֹעַ עַמֶּךָ בְּנֵי־יַעֲקֹב וְיוֹסֵף סֶלָה׃
יז רָאוּךָ מַּיִם | אֱלֹהִים רָאוּךָ מַּיִם יָחִילוּ
אַף יִרְגְּזוּ תְהֹמוֹת׃ יח זֹרְמוּ מַּיִם | עָבוֹת
קוֹל נָתְנוּ שְׁחָקִים אַף־חֲצָצֶיךָ יִתְהַלָּכוּ׃
יט קוֹל רַעַמְךָ | בַּגַּלְגַּל הֵאִירוּ בְרָקִים
תֵּבֵל רָגְזָה וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ׃ כ בַּיָּם דַּרְכֶּךָ
וּשְׁבִילְךָ וּשְׁבִילְךָ בְּמַיִם רַבִּים וְעִקְּבוֹתֶיךָ
לֹא נֹדָעוּ׃ כא נָחִיתָ כַצֹּאן עַמֶּךָ בְּיַד־
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן׃

עח א מַשְׂכִּיל לְאָסָף הַאֲזִינָה עַמִּי
תּוֹרָתִי הַטּוּ אָזְנְכֶם לְאִמְרֵי־פִי׃
ב אֶפְתְּחָה בְמָשָׁל פִּי אַבִּיעָה חִידוֹת
מִנִּי־קֶדֶם׃ ג אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ וַנֵּדָעֵם
וַאֲבוֹתֵינוּ סִפְּרוּ־לָנוּ׃ ד לֹא נְכַחֵד |
מִבְּנֵיהֶם לְדוֹר אַחֲרוֹן מְסַפְּרִים תְּהִלּוֹת
יְהוָה וֶעֱזוּזוֹ וְנִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה׃
ה וַיָּקֶם עֵדוּת | בְּיַעֲקֹב וְתוֹרָה שָׂם
בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־אֲבוֹתֵינוּ
לְהוֹדִיעָם לִבְנֵיהֶם׃ ו לְמַעַן יֵדְעוּ | דּוֹר
אַחֲרוֹן בָּנִים יִוָּלֵדוּ יָקֻמוּ וִיסַפְּרוּ
לִבְנֵיהֶם׃ ז וְיָשִׂימוּ בֵאלֹהִים כִּסְלָם וְלֹא
יִשְׁכְּחוּ מַעַלְלֵי־אֵל וּמִצְוֹתָיו יִנְצֹרוּ׃
ח וְלֹא יִהְיוּ | כַּאֲבוֹתָם דּוֹר סוֹרֵר וּמֹרֶה
דּוֹר לֹא־הֵכִין לִבּוֹ וְלֹא־נֶאֶמְנָה אֶת־אֵל
רוּחוֹ׃ ט בְּנֵי־אֶפְרַיִם נוֹשְׁקֵי רוֹמֵי־קָשֶׁת
הָפְכוּ בְּיוֹם קְרָב׃ י לֹא שָׁמְרוּ בְּרִית
אֱלֹהִים וּבְתוֹרָתוֹ מֵאֲנוּ לָלֶכֶת׃
יא וַיִּשְׁכְּחוּ עֲלִילוֹתָיו וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר
הֶרְאָם׃ יב נֶגֶד אֲבוֹתָם עָשָׂה פֶלֶא
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׂדֵה־צֹעַן׃ יג בָּקַע יָם
וַיַּעֲבִירֵם וַיַּצֶּב־מַיִם כְּמוֹ־נֵד׃ יד וַיַּנְחֵם
בֶּעָנָן יוֹמָם וְכָל־הַלַּיְלָה בְּאוֹר אֵשׁ׃
טו יְבַקַּע צֻרִים בַּמִּדְבָּר וַיַּשְׁקְ כִּתְהֹמוֹת
רַבָּה׃ טז וַיּוֹצִא נוֹזְלִים מִסָּלַע וַיּוֹרֶד
כַּנְּהָרוֹת מָיִם׃ יז וַיּוֹסִיפוּ עוֹד לַחֲטֹא־
לוֹ לַמְרוֹת עֶלְיוֹן בַּצִּיָּה׃ יח וַיְנַסּוּ־אֵל
בִּלְבָבָם לִשְׁאָל־אֹכֶל לְנַפְשָׁם׃ יט וַיְדַבְּרוּ
בֵּאלֹהִים אָמְרוּ הֲיוּכַל אֵל לַעֲרֹךְ שֻׁלְחָן
בַּמִּדְבָּר׃ כ הֵן הִכָּה־צוּר | וַיָּזוּבוּ מַיִם
וּנְחָלִים יִשְׁטֹפוּ הֲגַם־לֶחֶם יוּכַל תֵּת
אִם־יָכִין שְׁאֵר לְעַמּוֹ׃ כא לָכֵן | שָׁמַע
יְהוָה וַיִּתְעַבָּר וְאֵשׁ נִשְּׂקָה בְיַעֲקֹב וְגַם־
אַף עָלָה בְיִשְׂרָאֵל׃ כב כִּי לֹא הֶאֱמִינוּ
בֵּאלֹהִים וְלֹא בָטְחוּ בִּישׁוּעָתוֹ׃ כג וַיְצַו
שְׁחָקִים מִמָּעַל וְדַלְתֵי שָׁמַיִם פָּתָח׃
כד וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם מָן לֶאֱכֹל וּדְגַן־
שָׁמַיִם נָתַן לָמוֹ׃ כה לֶחֶם אַבִּירִים אָכַל
אִישׁ צֵידָה שָׁלַח לָהֶם לָשֹׂבַע׃ כו יַסַּע
קָדִים בַּשָּׁמָיִם וַיְנַהֵג בְּעֻזּוֹ תֵימָן׃
כז וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם כֶּעָפָר שְׁאֵר וּכְחוֹל
יַמִּים עוֹף כָּנָף׃ כח וַיַּפֵּל בְּקֶרֶב מַחֲנֵהוּ
סָבִיב לְמִשְׁכְּנֹתָיו׃ כט וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂבְּעוּ
מְאֹד וְתַאֲוָתָם יָבִא לָהֶם׃ ל לֹא־זָרוּ
מִתַּאֲוָתָם עוֹד אָכְלָם בְּפִיהֶם׃ לא וְאַף
אֱלֹהִים | עָלָה בָהֶם וַיַּהֲרֹג בְּמִשְׁמַנֵּיהֶם
וּבַחוּרֵי יִשְׂרָאֵל הִכְרִיעַ׃ לב בְּכָל־זֹאת
חָטְאוּ־עוֹד וְלֹא־הֶאֱמִינוּ בְּנִפְלְאוֹתָיו׃
לג וַיְכַל־בַּהֶבֶל יְמֵיהֶם וּשְׁנוֹתָם
בַּבֶּהָלָה׃ לד אִם־הֲרָגָם וּדְרָשׁוּהוּ וְשָׁבוּ
וְשִׁחֲרוּ־אֵל׃ לה וַיִּזְכְּרוּ כִּי־אֱלֹהִים
צוּרָם וְאֵל עֶלְיוֹן גֹּאֲלָם׃ לו וַיְפַתּוּהוּ
בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יְכַזְּבוּ־לוֹ׃ לז וְלִבָּם
לֹא־נָכוֹן עִמּוֹ וְלֹא נֶאֶמְנוּ בִּבְרִיתוֹ׃
לח וְהוּא רַחוּם | יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא־יַשְׁחִית
וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא־יָעִיר כָּל־
חֲמָתוֹ׃ לט וַיִּזְכֹּר כִּי־בָשָׂר הֵמָּה רוּחַ
הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב׃ מ כַּמָּה יַמְרוּהוּ
בַמִּדְבָּר יַעֲצִיבוּהוּ בִּישִׁימוֹן׃ מא וַיָּשׁוּבוּ
וַיְנַסּוּ אֵל וּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל הִתְווּ׃
מב לֹא־זָכְרוּ אֶת־יָדוֹ יוֹם אֲשֶׁר־פָּדָם
מִנִּי־צָר׃ מג אֲשֶׁר־שָׂם בְּמִצְרַיִם אֹתוֹתָיו
וּמוֹפְתָיו בִּשְׂדֵה־צֹעַן׃ מד וַיַּהֲפֹךְ לְדָם
יְאֹרֵיהֶם וְנֹזְלֵיהֶם בַּל־יִשְׁתָּיוּן׃
מה יְשַׁלַּח בָּהֶם עָרֹב וַיֹּאכְלֵם וּצְפַרְדֵּעַ
וַתַּשְׁחִיתֵם׃ מו וַיִּתֵּן לֶחָסִיל יְבוּלָם
וִיגִיעָם לָאַרְבֶּה׃ מז יַהֲרֹג בַּבָּרָד גַּפְנָם
וְשִׁקְמוֹתָם בַּחֲנָמַל׃ מח וַיַּסְגֵּר לַבָּרָד
בְּעִירָם וּמִקְנֵיהֶם לָרְשָׁפִים׃
מט יְשַׁלַּח־בָּם | חֲרוֹן אַפּוֹ עֶבְרָה וָזַעַם
וְצָרָה מִשְׁלַחַת מַלְאֲכֵי רָעִים׃ נ יְפַלֵּס
נָתִיב לְאַפּוֹ לֹא־חָשַׂךְ מִמָּוֶת נַפְשָׁם
וְחַיָּתָם לַדֶּבֶר הִסְגִּיר׃ נא וַיַּךְ כָּל־בְּכוֹר
בְּמִצְרָיִם רֵאשִׁית אוֹנִים בְּאָהֳלֵי־חָם׃
נב וַיַּסַּע כַּצֹּאן עַמּוֹ וַיְנַהֲגֵם כַּעֵדֶר

לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן

לְהַמְשִׁיךְ שָׁלוֹם יד

כ

חַנֵּנוּ - זֶה בְּחִינַת תְּפִלָּה, עֲבוֹדָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (פסחים קיח): לָמָּה נִסְמְכָה פָּרָשַׁת עִבּוּר"ם לְמוֹעֲדִים? לוֹמַר: כָּל הַמַּבָּזֶה אֶת הַמּוֹעֲדוֹת, כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדַת אֱלִילִים. נִמְצָא, שְׁמִירַת הַמּוֹעֵד זֶה בְּחִינַת עֲבוֹדָה תַּמָּה, וְאֵין עֲבוֹדָה אֶלָּא תְּפִלָּה (ח), וְעַל־יְדֵי תְּפִלָּה יָבוֹא לְשָׁלוֹם הַכְּלָלִי כַּנַּ"ל. **נִמְצָא**, מִי שָׁרוֹצֶה לְהַמְשִׁיךְ שָׁלוֹם הַכְּלָלִי, צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת הַכָּבוֹד לְשָׁרְשׁוֹ, הֵינוּ לְיִרְאָה, וְעַל־יְדֵי הַיִּרְאָה הוּא זוֹכֶה לְשָׁלוֹם־בַּיִת, וְעַל־יְדֵי שָׁלוֹם־בַּיִת הוּא זוֹכֶה לִתְפִלָּה, וְעַל־יְדֵי תְּפִלָּה הוּא זוֹכֶה לְשָׁלוֹם הַכְּלָלִי:

יא זֹאת הַתּוֹרָה שָׂךְ עַל פְּסוּקִים אֵלּוּ: טוֹב ה' לַכֹּל, וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו וְכוּ' (תהלים קמה). טוֹב ה' לַכֹּל - זֶה בְּחִינַת תְּפִלָּה, שֶׁמַּאֲמִין בָּהּ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא טוֹב לַכֹּל - הֵן לִרְפוּאָה, הֵן לְפַרְנָסָה, הֵן לְכָל הַדְּבָרִים. כְּשֶׁמַּאֲמִין בְּזֶה, בְּוַדַּאי יִהְיֶה עֵקֶר הִשְׁתַּדְּלוּתוֹ בָּתַר קֻדְשָׁא־בְּרִיךְ־הוּא, וְלֹא יִרְדֹּף אַחַר תַּחְבּוּלוֹת רַבּוֹת. כִּי מִי שֶׁאֵין מַאֲמִין בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, צָרִיךְ לְהִשְׁתַּדֵּל אַחַר תַּחְבּוּלוֹת רַבּוֹת. לְמָשָׁל, כְּשֶׁצָּרִיךְ לִרְפוּאָה, צָרִיךְ לְהִשְׁתַּדֵּל אַחַר עֲשָׂבִים רַבִּים, וְלִפְעָמִים אֵלּוּ עֲשָׂבִים הַצְּרִיכִים לוֹ אֵינָם בְּנִמְצָא בִּמְדִינָתוֹ, וְהָעֲשָׂבִים הַנִּמְצָאִים אֵינָם טוֹבִים לְמַכָּתוֹ; אֲבָל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא טוֹב לְכָל הַמִּכּוֹת לִרְפֹּאתָם, וְהוּא בְּנִמְצָא תָּמִיד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דברים ד): מִי כַּה' אֱלֹקֵינוּ בְּכָל קָרְאֵנוּ אֵלָיו. וְעַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה זוֹכֶה לְשָׁלוֹם הַכְּלָלִי, וְזֶה: וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו; הֵינוּ שֶׁרַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתְמַשֵּׁךְ עַל כָּל הַבְּרוּאִים, וְכָל הַבְּרוּאִים יִרְחֲמוּ אֶחָד עַל חֲבֵרוֹ (ח), וְיִהְיֶה שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה יא): וְגָר זְאֵב עִם כֶּבֶשׂ, וְנָמֵר עִם גְּדִי וְכוּ', לֹא יָרֵעוּ וְלֹא יַשְׁחִיתוּ; כִּי יִהְיֶה שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם. וְזֶה: וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שבת קנא): כָּל הַמְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת, מְרַחֲמִין עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים וְרִחֲמֵךְ. וְאַחַר־כָּךְ מְפָרֵשׁ הַפָּסוּק אֵיךְ יִזְכֶּה לִתְפִלָּה - עַל־יְדֵי שָׁלוֹם־בַּיִת יָבֹא שָׁלוֹם בָּעֲצָמָיו, בֵּין גּוּפוֹ וְנַפְשׁוֹ כַּנַּ"ל, וְזֶה: יוֹדִיךְ כָּל מַעֲשָׂיךְ. מַעֲשֶׂיךָ זֶה בְּחִינַת עֲשִׂיָּה, בְּחִינַת גּוּף. וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה - חֲסִידֶיךָ זֶה בְּחִינַת נֶפֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי יא): גּוֹמֵל נַפְשׁוֹ אִישׁ חָסֶד. וְאַחַר־כָּךְ מְפָרֵשׁ הַפָּסוּק אֵיךְ יִזְכֶּה לְשָׁלוֹם־בַּיִת - עַל־יְדֵי שֶׁיַּעֲלֶה כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְשָׁרְשׁ הַיִּרְאָה, הַנִּקְרָאִים גְּבוּרוֹת, וְזֶהוּ: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ - שֶׁיִּתְגַּלֶּה כְּבוֹדוֹ וְיִתְעַלֶּה לְשָׁרְשׁוֹ, וְזֶהוּ: וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ. וּגְבוּרָה זֶה בְּחִינַת יִרְאָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (ברכות נח): וַאלקים עָשָׂה שֶׁיִּרְאוּ מִלְּפָנָיו - אֵלּוּ רְעָמִים, וּכְתִיב (איוב כו): וְרַעַם גְּבוּרָתוֹ מִי יִתְבּוֹנָן:

(מִפִּיהֶן יב עד פֵּאן - לְשׁוֹנוֹ ז"ל)

יב וְזֶה בְּחִינַת מִצְוַת יַר חֲנֻכָּה, שְׁמִצְוָתָהּ לְהַדְלִיק סָמוּךְ לְפֶתַח הַבַּיִת (ט), כִּי הַדְלָקַת הַנֵּר הוּא בְּחִינַת הָאָרַת הַכָּבוֹד, בְּחִינַת: וְהָאָרֶץ הֵאִירָה מִכְּבוֹדוֹ כַּנַּ"ל, וְעַל־כֵּן מִצְוָתָהּ לְהַדְלִיק סָמוּךְ לְפֶתַח הַבַּיִת - דְּא פִּתְחָא עִלָּאָה, בְּחִינַת יִרְאָה (ח), הֵינוּ לְהַחֲזִיר הַכָּבוֹד לְשָׁרְשׁוֹ, דְּהֵינוּ לְיִרְאָה כַּנַּ"ל. וְאִמְּתַי עוֹלֶה הַכָּבוֹד? כְּשֶׁמַּחֲזִירִין בְּנֵי־אָדָם בִּתְשׁוּבָה וְעוֹשִׂין בַּעֲלֵי־תְּשׁוּבָה וְגֵרִים, שֶׁזֶּה עֵקֶר כְּבוֹדוֹ, בְּנִזְכָּר לְעֵיל. וְזֶהוּ שֶׁמְּמַהֲרִין הַדְלָקַת נֵר חֲנֻכָּה, שֶׁהוּא הָאָרַת הַכָּבוֹד, הוּא מִשְּׁעַת יְצִיאַת הַכּוֹכָבִים עַד שֶׁתִּכְלֶה רֶגֶל מִן הַשּׁוּק (שבת כא: וכשו"ע סי' תרעב). יְצִיאַת הַכּוֹכָבִים זֶה בְּחִינַת (דניאל יג): מְצַדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים; דְּהֵינוּ שֶׁהֵם מְצַדִּיקִי הָרַבִּים וְעוֹשִׂין בַּעֲלֵי־תְּשׁוּבָה וְגֵרִים, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מֵאִיר הַכָּבוֹד וְחוֹזֵר לְשָׁרְשׁוֹ, שֶׁהוּא הַיִּרְאָה כַּנַּ"ל, וְעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לְשָׁלוֹם, וְנִתְבַּטֵּל הַמַּחֲלֹקֶת כַּנַּ"ל. וְזֶהוּ: עַד שֶׁתִּכְלֶה רֶגֶל מִן הַשּׁוּק (הַשּׁוּק הוּא מְקוֹמוֹת הַחִיצוֹנִים). רֶגֶל זֶה בְּחִינַת: נַרְגָּן מַפְרִיד אַלּוּף הַנַּ"ל, דְּהֵינוּ בַּעֲלֵי לָשׁוֹן הָרָע וּמַחֲלֹקֶת, הַהוֹלְכִים וּמְרַגְּלִים וּמְדַבְּרִים רְכִילוּת וְלָשׁוֹן הָרָע, וְעוֹשִׂין מְרִיבָה וּמַחֲלֹקֶת בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ וּבֵין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, בְּחִינַת (תהלים טו): לֹא רָגַל עַל לְשׁוֹנוֹ. וְזֶהוּ שֶׁצְּרִיכִין לְהָאִיר וּלְהַדְלִיק נֵר חֲנֻכָּה סָמוּךְ לְפֶתַח, דְּהֵינוּ לְהָאִיר הַכָּבוֹד וּלְהַחֲזִירוֹ לְשָׁרְשׁ הַיִּרְאָה כַּנַּ"ל, עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְשָׁלוֹם וְיִבָּטֵל וְיִכָּלֶה ה"נַּרְגָּן מַפְרִיד אַלּוּף". וְזֶהוּ: עַד שֶׁתִּכְלֶה רֶגֶל מִן הַשּׁוּק - שֶׁיִּתְבַּטֵּל בַּעֲלֵי לָשׁוֹן הָרָע וּרְכִילוּת, אֲשֶׁר רֶגֶל עַל לְשׁוֹנָם, וְיִתְרַבֶּה הַשָּׁלוֹם בָּעוֹלָם:

וְעַל־יְדֵי הַשָּׁלוֹם זוֹכִין לִתְפִלָּה, וְעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לַשָּׁלוֹם הַכְּלָלִי, שָׁלוֹם בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. וַאֲזַי, כְּשֶׁזּוֹכִין לַשָּׁלוֹם הַכְּלָלִי, אֲזַי יִתְבַּטֵּל כָּל הַמַּשְׂא־וּמַתָּן מִן הָעוֹלָם, כִּי כָּל הַמַּשָּׂא־וּמַתָּן שֶׁבָּעוֹלָם הוּא מֵהֶעְדֵּר הַשָּׁלוֹם, כִּי אִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה רְצוֹן הַמּוֹכֵר וְהַקּוֹנֶה שָׁוֶה, כִּי זֶה רוֹצֶה לִמְכֹּר וְזֶה רוֹצֶה לִקְנוֹת, וְאִם הָיָה רְצוֹנָם שָׁוֶה, לֹא הָיָה אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה נַעֲשֶׂה שׁוּם מַשָּׂא־וּמַתָּן. נִמְצָא, שֶׁכָּל הַמַּשָּׂא־וּמַתָּן וְהַסְּחוֹרוֹת הוּא רַק עַל־יְדֵי בְּחִינַת מַחֲלֹקֶת, שֶׁאֵין שָׁלוֹם בֵּין הָרְצוֹנוֹת, וְזֶה בְּחִינַת (בראשית יג): וַיְהִי רִיב בֵּין רוֹעֵי מִקְנֵה אַבְרָם וּבֵין רוֹעֵי מִקְנֵה לוֹט, וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי אָז בָּאָרֶץ. כְּנַעֲנִי, בְּחִינַת סוֹחֵר, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י עַל פָּסוּק (הושע יב): כְּנַעַן בְּיָדוֹ וְכוּ', הֵינוּ עַל־יְדֵי בְּחִינַת רִיב וּמַחֲלֹקֶת, בְּחִינַת: וַיְהִי רִיב וְכוּ'; עַל־יְדֵי־זֶה: וְהַכְּנַעֲנִי אָז בָּאָרֶץ - עַל־יְדֵי־זֶה יֵשׁ סוֹחֲרִים וּמַשָּׂא־וּמַתָּן בָּעוֹלָם; אֲבָל לֶעָתִיד לָבוֹא, שֶׁיִּהְיֶה הַשָּׁלוֹם הַמְפֻלָּא בָּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: וְגָר זְאֵב עִם כֶּבֶשׂ וְנָמֵר עִם גְּדִי; אֲזַי יִתְבַּטֵּל הַמַּשָּׂא־וּמַתָּן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (זכריה יד): וְלֹא יִהְיֶה כְּנַעֲנִי עוֹד בְּבֵית ה'. וְזֶהוּ גַּם־כֵּן בְּחִינַת: עַד שֶׁתִּכְלֶה רֶגֶל מִן הַשּׁוּק, הֵינוּ שֶׁמְּצַוָּה לְהַדְלִיק נֵר חֲנֻכָּה עַד שֶׁתִּכְלֶה רֶגֶל מִן הַשּׁוּק, הֵינוּ בְּחִינַת שָׁלוֹם, שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הַחֲזָרַת הַכָּבוֹד כַּנַּ"ל, עַד שֶׁיִּתְבַּטֵּל כָּל הַמַּשָּׂא־וּמַתָּן כַּנַּ"ל. וְזֶהוּ: עַד שֶׁתִּכְלֶה רֶגֶל מִן הַשּׁוּק - שֶׁלֹּא יִשָּׂאֵר שׁוּם רֶגֶל בַּשּׁוּק, כִּי יִתְבַּטֵּל כָּל הַמַּשָּׂא־וּמַתָּן עַל־יְדֵי הַשָּׁלוֹם כַּנַּ"ל:

יג שָׂךְ לְעֵיל: **לְפִי** הַכָּבוֹד שֶׁמְּכַבֵּד יִרְאֵי ה', כֵּן עֲלֶה הַכָּבוֹד לְשָׁרְשׁוֹ.
כִּי כָּל זְמַן שֶׁהַכָּבוֹד הוּא בְּגָלוּת, כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ, כֵּן הוּא מְזַלְזֵל בִּיִרְאֵי ה', וְכָל אֶחָד לְפִי תִּקּוּנוֹ אֶת הַכָּבוֹד, כֵּן הוּא מְכַבֵּד יִרְאֵי ה' וְכוּ':

וְעַל־יְדֵי־זֶה, הֵינוּ עַל־יְדֵי הַכָּבוֹד שֶׁמְּכַבֵּד יִרְאֵי ה', שֶׁהוּא בְּחִינַת הַחֲזָרַת הַכָּבוֹד לְשָׁרְשׁוֹ, דְּהֵינוּ לְיִרְאָה, עַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לְשָׁלוֹם, כַּמְבֹאָר לְעֵיל הֵיטֵב. וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שבת קיט): הַמְבַזֶּה תַּלְמִיד־חָכָם, אֵין רְפוּאָה לְמַכָּתוֹ, כִּי הַמְבַזֶּה תַּלְמִיד־חָכָם וּמְזַלְזֵל יִרְאֵי ה', נִמְצָא שְׁפוֹגֵם בַּכָּבוֹד, וְאֵינוֹ מַחֲזִירוֹ לְשָׁרְשׁ הַיִּרְאָה, וַאֲזַי אֵין זוֹכֶה לְשָׁלוֹם, וְעַל־כֵּן אֵין רְפוּאָה לְמַכָּתוֹ, כִּי כָּל הַחוֹלָאוֹת בָּאִין עַל־יְדֵי בְּחִינַת מַחֲלֹקֶת, כִּי כָּל הַחוֹלָאוֹת הֵם בְּחִינַת מַחֲלֹקֶת, שֶׁאֵין שָׁלוֹם בְּעַצְמָיו, וְהַיְסוֹדוֹת מִתְגַּבְּרִין זֶה עַל זֶה, וְאֵין מִתְנַהֲגִים בְּשָׁלוֹם בְּמֶזֶג הַשָּׁוֶה, וְעַל־יְדֵי־זֶה בָּא חוֹלָאַת, כַּיָּדוּעַ.

(ה) ספרי פרשה קב. (ו) עיין ב"ר פרשה לג. (ז) שבת כ"א ע"ב ובשו"ע אוח"ח סימן תרע"ב. (ח) עי' זו"ח פ' תשא ובהקדמת הזוהר דף ז' ע"ב והף"א ע"ב.

לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת הִלְכוֹת נְשִׂיאַת כַּפַּיִם הֲלָכָה ד אֹרַח חַיִּים קפח

בֶּאֱמֶת, וְחוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל. וּבְוַדַּאי אֵין עֵקֶר רַחֲמֵי הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ לְתֵת לְהָאָדָם פַּרְנָסָה וּבְרִיאוּת וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, כִּי מַה יִּתְרוֹן לוֹ בְּכָל זֶה? אִם לֹא יִזְכֶּה חַס וְשָׁלוֹם עַל־יְדֵי־זֶה לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי בְּוַדַּאי אֵין זֶה נִקְרָא טוֹבָה וְרַחֲמָנוּת אִם יִתְּנוּ לְאָדָם אֶלֶף אֲדוּמִים אוֹ יוֹתֵר בְּמַתָּנָה, וְאַחַר־כָּךְ יַכּוּ וְיַיְסְּרוּ אוֹתוֹ בְּעִנּוּיִים קָשִׁים וּמָרִים כַּמָּה מֵאוֹת שָׁנִים. וּבִכְפָרט הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ כָּל הָעֲתִידוֹת, וּמִי יוֹדֵעַ כְּמוֹתוֹ שֶׁכָּל הָעוֹלָם הַזֶּה הֶבֶל וְרִיק כְּצֵל עוֹבֵר, וְאֵין שׁוּם טוֹבָה שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה נִקְרֵאת בְּשֵׁם טוֹבָה כְּלָל, וְאֵין שׁוּם טוֹבָה וְרַחֲמָנוּת נִקְרָאִין בְּשֵׁם טוֹבָה כִּי אִם כְּשֶׁיִּצְמַח מִזֶּה אֵיזֶה טוֹבָה וִישׁוּעָה לָעֲבוֹדַת הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ. וְכָל הַטּוֹבוֹת וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, הַכֹּל הוּא רַק מַה שֶּׁהוּא יִתְבָּרַךְ חוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת לְבַל יִדַּח מִמֶּנּוּ נִדָּח לְעוֹלָם, וְהוּא מְסִבּוֹת מִתְהַפֵּךְ לְפָעָלָם (איוב לו, יב), בְּאֹפֶן שֶׁיִּזְכֶּה הָאָדָם לְמַה שֶּׁיִּזְכֶּה אִם יִרְצֶה, וְאִם לָאו, עַל כָּל פָּנִים לֹא יִהְיֶה נֶאֱבָד לְגַמְרֵי. כִּי הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ נָתַן הַבְּחִירָה לָאָדָם, אַף אַף־עַל־פִּי־כֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (קִדּוּשִׁין ל:): ׳בְּכָל יוֹם יְצִרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְגַּבֵּר עָלָיו, וְאִלְמָלֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ הָיָה נוֹפֵל בְּיָדוֹ׳ וְכוּ׳, וּמִי שֶׁנִּכְנָס אֵיזֶה זְמַן בַּעֲבוֹדַת ה׳, יָכוֹל לִרְאוֹת מֵרָחוֹק פְּלָאֵי פְּלָאוֹת נִסִּים וְנִפְלָאוֹת שֶׁהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד, בְּאֹפֶן שֶׁיִּשָּׁאֵר קַיָּם בְּקִרְבַּת יִשְׂרָאֵל וְכוּ׳.

עִקַּר הַהוֹדָאָה הוּא עַל יְשׁוּעוֹת הַנְּפְלָאוֹת שֶׁל הַנֶּפֶשׁ

וְהַכֹּל, שֶׁעִקַּר הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁאָנוּ מְשַׁבְּחִין לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא בְּחִינַת ׳מוֹדִים׳ כַּנַּ״ל, עִקַּר הַהוֹדָאָה הוּא עַל יְשׁוּעוֹת הַנְּפְלָאוֹת שֶׁל הַנֶּפֶשׁ, שֶׁעוֹשֶׂה עִמָּנוּ נִסִּים וְנִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת וְנוֹרָאוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לִבְלִי לְהִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ חַס וְשָׁלוֹם. וְלֹא דַּי שֶׁאֵין מְרַחֵק אוֹתָנוּ בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, אַף גַּם בְּעֹצֶם רַחֲמָיו הַמְרֻבִּים הוּא מְהַפֵּךְ הַיְרִידָה לַעֲלִיָּה, הָעֲוֹנוֹת לִזְכִיּוֹת, וְעוֹשֶׂה עִמָּנוּ נִסִּים וְנִפְלָאוֹת נוֹרָאוֹת בְּכָל עֵת, בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה בְּכָל פַּעַם לָצֵאת מֵאֲפֵלָה לְאוֹרָה, מֵחֹשֶׁךְ לְאוֹר גָּדוֹל, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת הַנֵּס שֶׁל חֲנֻכָּה וּפוּרִים שֶׁמִּזְכִּירִין בִּבְרָכַת נִסִּים, שֶׁהוּא מַה שֶּׁזָּכוּ כָּלָל יִשְׂרָאֵל לְהַכְנִיעַ מַלְכוּת יָוָן, וְכֵן הָמָן הָרָשָׁע, יִמַּח־שְׁמוֹ, שֶׁכֻּלָּם נִתְקַנְּאוּ בְּיִשְׂרָאֵל וְרָצוּ לְבַטְּלָם מֵעֲבוֹדָתָם, וְהָמָן הָרָשָׁע מֵחֲמַת קִנְאָה זֹאת רָצָה לְכַלּוֹתָם לְגַמְרֵי, חַס וְשָׁלוֹם, וְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים הָפַךְ מֵיָגוֹן לְשִׂמְחָה, שֶׁהִפֵּךְ הַדָּבָר בְּהֶפֶךְ מַמָּשׁ, שֶׁלֹּא דַּי שֶׁלֹּא נִתְקַיְּמָה מַחְשַׁבְתָּם הָרָעָה, חַס וְשָׁלוֹם, אַף גַּם זָכִינוּ שֶׁנִּתּוֹסֵף לָנוּ עַל־יְדֵי־זֶה שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים קְדוֹשִׁים שֶׁהֵם חֲנֻכָּה וּפוּרִים, שֶׁאָנוּ זוֹכִין לְקַבֵּל בָּהֶם הָאֲרוֹת גְּדוֹלוֹת וְנִפְלָאוֹת, וּלְקַיֵּם בָּהֶם מִצְוֹת חֲדָשׁוֹת שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ עַל־יְדֵי הַנִּסִּים אֵלּוּ, שֶׁהֵם הַדְלָקַת נֵר חֲנֻכָּה וְכוּ׳ וּמִקְרָא מְגִלָּה וְכוּ׳. נִמְצָא שֶׁנִּתְהַפֵּךְ הַיְרִידָה שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְרוּדִים אָז מְאֹד מְאֹד, וְהֻשְׁחֲרוּ פְּנֵיהֶם כְּשׁוּלֵי קְדֵרָה וְכוּ׳ (מְגִלָּה יא.), עַתָּה נִתְהַפֵּךְ בְּהֶפֶךְ מַמָּשׁ, וְנִתְהַפֵּךְ מִירִידָה לַעֲלִיָּה גְּדוֹלָה, שֶׁזָּכִינוּ לְאוֹר גָּדוֹל כָּזֶה, לְמִצְוֹת קְדוֹשׁוֹת וְיָמִים קְדוֹשִׁים כָּאֵלּוּ.

בִּרְחֲמָיו הָעֲצוּמִים הוּא מַהְפֵּךְ לָנוּ בְּכָל עֵת הַיְרִידָה לַעֲלִיָּה

וְכֵן הוּא בְּכָל אָדָם וּבְכָל זְמַן, שֶׁבְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם, הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ נִסִּים וְנִפְלָאוֹת אֲמִתִּיּוֹת, בְּאֹפֶן שֶׁנִּזְכֶּה לִבְלִי לִפֹּל לְגַמְרֵי, חַס וְשָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁרוֹצֶה הַבַּעַל דָּבָר בְּכָל יוֹם, חַס וְשָׁלוֹם, אַדְרַבָּא, בִּרְחֲמָיו הָעֲצוּמִים הוּא מְהַפֵּךְ לָנוּ בְּכָל עֵת הַיְרִידָה לַעֲלִיָּה גְּדוֹלָה וְכַנַּ״ל:

ח. הַכְּרִיעָה וְהַהִשְׁתַּחֲוָיָה שֶׁמּוֹדִים - הַיְרִידָה שֶׁנִּתְהַפְּכָה לַעֲלִיָּה

וְזֶהוּ עִקַּר בִּרְכַּת מוֹדִים, וְזֶהוּ בְּחִינַת הַכְּרִיעָה שֶׁל מוֹדִים. כִּי הַכְּרִיעָה וְהַהִשְׁתַּחֲוָיָה שֶׁמּוֹדִים לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ כְּשֶׁנִּצּוֹלִין מֵהַצָּרָה שֶׁל הַנֶּפֶשׁ, שֶׁזֶּה עִקַּר הַצָּרָה, חַס וְשָׁלוֹם כַּנַּ״ל, זֶהוּ בְּעֶצְמוֹ בְּחִינַת הַיְרִידָה שֶׁנִּתְהַפְּכָה לַעֲלִיָּה. כִּי הַיְרִידָה הוּא בְּחִינַת נְפִילָה, בְּחִינַת (תְּהִלִּים עג, ב): ״כְּמְעַט נָטוּ רַגְלָי״, וְהוּא בְּחִינַת (שָׁם מד, כו): ״כִּי שָׁחָה לֶעָפָר נַפְשֵׁנוּ, דָּבְקָה לָאָרֶץ בִּטְנֵנוּ״. וְאָז צְרִיכִין לְהִשְׁתַּטֵּחַ לִפְנֵי הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ בִּכְרִיעָה וּבְהִשְׁתַּחֲוָיָה, בִּתְחִנָּה תְּפִלָּה בַּקָּשָׁה, בִּבְחִינַת (אֵיכָה ג, כט): ״יִתֵּן בֶּעָפָר פִּיהוּ אוּלַי יֵשׁ תִּקְוָה״.

עֹצֶם הָאוֹרוֹת הַנִּמְשָׁכִין עַל־יְדֵי הַכְּרִיעוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה

וְאָז כְּשֶׁהוּא חָזָק בָּזֶה, כְּמַבְאָר אֶצְלֵנוּ בְּמִקּוֹמוֹת אֲחֵרִים בַּאֲרִיכוּת (הִלְכוֹת תְּפִלִּין הֲלָכָה ה׳ אוֹת מג; בִּרְכַּת הַשַּׁחַר הֲלָכָה ה׳ אוֹת פז; קְרִיאַת שְׁמַע הֲלָכָה ה׳ אוֹת יד), אָז זוֹכֶה שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַיְרִידָה לַעֲלִיָּה גְּדוֹלָה, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת הַכְּרִיעָה שֶׁל מוֹדִים,

שֶׁאָז כּוֹרְעִין בְּהוֹדָאָה, שֶׁמְּרַמֵּז שֶׁהַנְּסִים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁזָּכִינוּ לְהַנָּצֵל מִמַּה שֶׁנִּצַּלְנוּ וּלְשֶׁבֵּר עַזּוּת הַגּוּף, עַד שֶׁאָנוּ זוֹכִין לְהַמְשִׁיךְ עַתָּה הָאֶרֶת הַשָּׂגַת הַנִּשְׁמָע שֶׁהוּא בְּחִינַת יְרֵאָה שֶׁלֹּם׳ כַּנַּ״ל, כָּל זֶה זָכִינוּ עַל־יְדֵי הַיְרִידָה שֶׁהוּא תַּכְלִית הָעֲלִיָּה, שֶׁזֶּה בְּחִינַת הַכְּרִיעָה, כִּי הַיְרִידָה נִתְהַפְּכָה לִבְחִינַת כְּרִיעָה וְהִשְׁתַּחֲוָיָה לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ, שֶׁאָז מְקַבְּלִין אוֹר גָּדוֹל, כַּיָּדוּעַ, מִגֹּדֶל עֹצֶם הָאוֹרוֹת הַנּוֹרָאוֹת הַנִּמְשָׁכִין עַל־יְדֵי הַכְּרִיעוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה, וּבְפָרָט עַל־יְדֵי כְּרִיעַת מוֹדִים.

אַחַר בִּרְכַּת מוֹדִים עוֹלִין הַכֹּהֲנִים כִּי אָז זוֹכִין לְקַבֵּל בְּשִׁלְמוּת בְּחִינַת הַשָּׂגַת הַנִּשְׁמָע

נִמְצָא, שֶׁבִּרְכַּת מוֹדִים וְהַכְּרִיעָה הוּא בְּחִינַת יְרִידָה תַּכְלִית הָעֲלִיָּה הַנַּ״ל. וְאָז נִשְׁלָם בְּחִינַת הַשָּׂגַת הַנִּשְׁמָע, בְּחִינַת ׳מַאֲמָר הַשָּׁלֵם׳, בְּחִינַת שָׁלוֹם. וְעַל־כֵּן אָז אַחַר בִּרְכַּת מוֹדִים אָז עוֹלִין הַכֹּהֲנִים וְנוֹשְׂאִין יְדֵיהֶם וּמְבָרְכִין אֶת יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם, כִּי אָז זוֹכִין לְקַבֵּל בִּשְׁלֵמוּת בְּחִינַת הַשָּׂגַת הַנִּשְׁמָע, שֶׁהוּא בְּחִינַת ׳מַאֲמָר הַשָּׁלֵם׳, בְּחִינַת שָׁלוֹם, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת חוֹתָם הַיָּדִין, בְּחִינַת ׳יְרוּשָׁלַיִם קְרִיָה נֶאֱמָנָה׳, כַּנַּ״ל.

הָאֱמוּנָה שֶׁזּוֹכִין יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל עַל־יְדֵי יְדֵים אֵלּוּ

וְזֶהוּ בְּחִינַת נְשִׂיאַת כַּפַּיִם, הַיְנוּ בְּחִינַת חוֹתָם הַיָּדִין, שֶׁהוּא בְּחִינַת הָאֱמוּנָה שֶׁזּוֹכִין יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל עַל־יְדֵי יָדִים אֵלּוּ, שֶׁזֶּהוּ עֵקֶר הַבְּרָכָה, בְּחִינַת (מִשְׁלֵי כח, כ): ״אִישׁ אֱמוּנוֹת רַב בְּרָכוֹת״, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ זַ״ל בְּמָקוֹם אַחֵר (בְּסִימָן כד). וְזֶהוּ בְּעַצְמוֹ בְּחִינַת ׳מַאֲמָר הַשָּׁלֵם׳, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת ׳יְרוּשָׁלַיִם קְרִיָה נֶאֱמָנָה׳, ׳יִרְאָה שָׁלֵם׳, וְעַל־כֵּן עֵקֶר הַבְּרָכָה הוּא שָׁלוֹם וְכַנַּ״ל. וְזֶהוּ (תְּהִלִּים כט, יא): ״ה׳ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן ה׳ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם״, הַיְנוּ עַל־יְדֵי עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה זוֹכִין לְשָׁלוֹם, בְּחִינַת ׳יְרֵאָה שָׁלוֹם׳, שֶׁהוּא בְּחִינַת ׳יְרוּשָׁלַיִם קְרִיָה נֶאֱמָנָה׳, שֶׁזּוֹכִין לָזֶה עַל־יְדֵי עַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁזֶּהוּ עֵקֶר הַבְּרָכָה, בְּחִינַת בִּרְכַּת כֹּהֲנִים כַּנַּ״ל, שֶׁעֵקֶר בִּרְכָתָם שָׁלוֹם, בְּחִינַת: ״ה׳ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם״, אָמֵן וְאָמֵן:

הֲלָכָה ה

א. **עַל־פִּי** הַתּוֹרָה ׳וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וְכוּ׳״ (בְּסִימָן לד לִקּוּטֵי חֵלֶק א׳), ☜ עַיֵּן שָׁם כָּל הַתּוֹרָה.

מַה שֶּׁצְּרִיכִין לְדַבֵּר בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, לְעוֹרֵר לִבּוֹ לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ

מִבֹּאָר שָׁם עִנְיַן הַתְּפִלָּה, שֶׁהוּא לְקַשֵּׁר הַנְּקֻדָּה שֶׁהוּא בְּחִינַת ׳צַדִּיק מוֹשֵׁל׳ אֶל הַלֵּב, שֶׁזֶּהוּ עִנְיַן מַה שֶּׁצְּרִיכִין לְדַבֵּר בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, לְעוֹרֵר לִבּוֹ לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְכֵן צְרִיכִין לְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ בְּיִרְאַת שָׁמַיִם וְכוּ׳, וְכֵן צְרִיכִין לְדַבֵּר עִם הַצַּדִּיק בְּעַצְמוֹ, הַכֹּל כְּדֵי לְקַבֵּל אוֹר הַנְּקֻדָּה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁהוּא בְּחִינַת ״צַדִּיק מוֹשֵׁל״ (שְׁמוּאֵל־ב כג, ג) לְקַשְּׁרוֹ אֶל הַלֵּב, לְהָאִיר בְּחִינַת ״פִּי יְדַבֵּר חָכְמוֹת״ (תְּהִלִּים מט, ד) לְתוֹךְ בְּחִינַת ״וְהָגוּת לִבִּי תְּבוּנוֹת״, כְּדֵי לְבַטֵּל חֶרְפַּת לֵב, עָרְלַת לֵב, שֶׁהֵם כָּל הָאֲהָבוֹת רָעוֹת, אֲהָבוֹת הַנְּפוּלִין, כִּי שָׁם אֲצַל הַנְּקֻדָּה שׁוֹרָה אַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה, כִּי אוֹר הַחֶסֶד נִשְׁאָר שָׁם, עַיֵּן שָׁם. וְעַל־יְדֵי הָאַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה נִתְבַּטְּלִין כָּל הַחֶרְפּוֹת לֵב, כִּי ״עַל כָּל פְּשָׁעִים תְּכַסֶּה אַהֲבָה״ וְכוּ׳ (מִשְׁלֵי י, יב); עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב.

לְהַמְשִׁיךְ הַשֶּׁפַע עַל־יְדֵי כְּלֵי הַדִּבּוּר

וּמִבֹּאָר שָׁם בְּתִחְלָתוֹ, שֶׁזֶּהוּ עִנְיַן הַתְּפִלָּה, עַיֵּן שָׁם בְּאוֹת ג׳ מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם מֵעִנְיַן הַתְּפִלָּה: שֶׁהוּא כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ הַשֶּׁפַע עַל־יְדֵי כְּלֵי הַדִּבּוּר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים א, יא): ״יֹסֵף עֲלֵיכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם״ וְכוּ׳, וְהַדִּבּוּרִים שֶׁל הַצַּדִּיק הֵם בְּוַדַּאי בִּשְׁלֵמוּת וּבִמְלֹאָהּ, לָכֵן יָכוֹל לְהַמְשִׁיךְ הַשֶּׁפַע לְיִשְׂרָאֵל, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִקְרָא בְּחִינַת ׳מְלֹאפוּם׳, לְהוֹרוֹת, שֶׁהַפֶּה שֶׁלּוֹ בִּמְלֹאָהּ וּבִשְׁלֵמוּת. וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יֵשׁ בּוֹ בְּחִינַת ׳צַדִּיק מוֹשֵׁל׳ שֶׁהוּא בְּחִינַת ׳מְלֹאפוּם׳ וְכוּ׳. וְזֶהוּ (תְּהִלִּים פא, יא): ״אָנֹכִי ה׳ אֱלֹהֶיךָ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הַרְחֶב פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ״, זֶה בְּחִינַת ׳מְלֹאפוּם׳ וְכוּ׳. וּמְלֹאפוּם הוּא בְּחִינַת נְקֻדָּה עִם וָאו וְכוּ׳. וּבְחִינַת מְלֹאפוּם יֵשׁ בְּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת, כִּי עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת עִם הַלּוּחוֹת וְכוּ׳; עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב.

עֵקֶר הַתְּפִלָּה הִיא מַחֲמַת שֶׁבְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יֵשׁ נְקֻדָּה טוֹבָה

נִמְצָא, שֶׁעֵקֶר הַתְּפִלָּה הִיא, מַחֲמַת שֶׁבְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יֵשׁ נְקֻדָּה טוֹבָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת ׳צַדִּיק מוֹשֵׁל׳, בְּחִינַת (יְשַׁעְיָה ס, כא): ״וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים״, וּכְפִי הַנְּקֻדָּה טוֹבָה שֶׁלּוֹ כֵּן יָכוֹל לְהַמְשִׁיךְ שֶׁפַע עַל־יְדֵי הַדִּבּוּר דַּיְקָא, בְּחִינַת: ״הַרְחֶב פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ״. וְעֵקֶר הַמַּמְשָׁלָה, בְּחִינַת ׳צַדִּיק מוֹשֵׁל׳, הוּא לְהָאִיר וּלְהִתְעוֹרֵר הַלֵּב לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ וְכוּ׳, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם. וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הַדִּבּוּר שֶׁל הַתְּפִלָּה

לעמוד הבא

כְּלָל לֵידַע בַּיְדִיעוֹת שֶׁלְּמַעְלָה מִזֹּאת הַיְדִיעָה שֶׁהִגִּיעַ בָּהּ אֶל־הַתַּכְלִית שֶׁלֹּא נֵדַע וְכוּ׳.

גַּם הִפְלִיג מְאֹד בְּגֹדֶל מַעֲלַת הַתְּשׁוּבָה, וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁנֹּפְלִים מְאֹד חַס וְשָׁלוֹם, וְכָל־אֶחָד נָפַל לְמָקוֹם שֶׁנָּפַל רַחֲמָנָא לִצְלַן, אַף־עַל־פִּי־כֵן אָסוּר לְיָאֵשׁ עַצְמוֹ; כִּי תְשׁוּבָה גָּבֹהַּ לְמַעְלָה מִן־הַתּוֹרָה, עַל־כֵּן אֵין שׁוּם יֵאוּשׁ בָּעוֹלָם, כִּי אִם יִזְכֶּה יִהְיוּ נַעֲשִׂין מֵעֲוֹנוֹתָיו עִנְיָן אַחֵר לְגַמְרֵי, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה שֶׁנִּתְהַפְּכִין הָעֲוֹנוֹת לִזְכֻיּוֹת. וְיֵשׁ בְּעִנְיָן זֶה סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת; רַק הַכְּלָל: שֶׁמִּכָּל הַנְּפִילוֹת וְהַיְרִידוֹת שֶׁבָּעוֹלָם רַחֲמָנָא לִצְלַן - יְכוֹלִים לַחֲזֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּנָקֵל, כִּי לִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר. וְהָעִקָּר שֶׁהַכֹּל תָּלוּי בּוֹ: שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְיָאֵשׁ עַצְמוֹ מִלִּצְעֹק אֶל ה׳ וּלְהִתְחַנֵּן וּלְהִתְפַּלֵּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ תָּמִיד.

ד. עַכְשָׁו בָּעִתִּים הַלָּלוּ קָשֶׁה מְאֹד מְאֹד שֶׁיִּהְיֶה מָעוֹת לְאִישׁ כָּשֵׁר, כִּי צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ יְרִידָה גְּדוֹלָה מְאֹד חַס וְשָׁלוֹם עַד שֶׁיַּשִּׂיג מָעוֹת, וַאֲפִלּוּ אַחַר הַיְרִידָה הַגְּדוֹלָה חַס וְשָׁלוֹם מֵעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ עֲדַיִן לָאו כָּל אֶחָד מַשִּׂיג מָעוֹת; כִּי גַם הָרְשָׁעִים וְקַלֵּי־עוֹלָם לָאו כָּל אֶחָד מַשִּׂיג מָעוֹת, אֲבָל אִישׁ כָּשֵׁר בֶּאֱמֶת - רָחוֹק מְאֹד שֶׁיִּהְיֶה לוֹ עֲשִׁירוּת.

כִּי דַּע, שֶׁמִּיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ נָפַל הָעֲשִׁירוּת בְּעִמְקֵי הַקְּלִפּוֹת, בִּבְחִינַת: "וַתֵּרֶד פְּלָאִים", 'פְּלָאִים' - אוֹתִיּוֹת 'אֲלָפִים'. הַיְנוּ שֶׁהָאֲלָפִים שֶׁל עֲשִׁירוּת יָרַד פְּלָאִים, דְּהַיְנוּ יְרִידָה גְדוֹלָה וְנִפְלָאָה, עַל־כֵּן בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ חַס וְשָׁלוֹם יְרִידָה גְּדוֹלָה מְאֹד קֹדֶם שֶׁבָּא לַעֲשִׁירוּת, דְּהַיְנוּ אֲלָפִים מְזֻמָּנִים, וַעֲדַיִן הוּא סָפֵק כַּנַּ"ל; אֲבָל אִישׁ כָּשֵׁר בֶּאֱמֶת - קָשֶׁה לוֹ מְאֹד שֶׁיִּהְיֶה לוֹ עֲשִׁירוּת. וְאַף־עַל־פִּי שֶׁנִּמְצָאִים גַּם צַדִּיקִים וַאֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם מָעוֹת, אֲבָל הוּא כָּבֵד וְקָשֶׁה מְאֹד מְאֹד, וְגַם הָעֲשִׁירוּת שֶׁיֵּשׁ לָהֶם לַצַּדִּיקִים הוּא מַזִּיק לָהֶם לַעֲבוֹדָתָם; גַּם בֶּאֱמֶת אַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אֵיזֶה מְעַט עֲשִׁירוּת, אֲבָל אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵין לָהֶם עֲשִׁירוּת גָּדוֹל מְזֻמָּן כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ לְהַקַּלֵּי־עוֹלָם, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אֲלָפִים וּרְבָבוֹת אֲדֻמִּים מְזֻמָּנִים, כִּי עַכְשָׁו קָשֶׁה וְכָבֵד מְאֹד שֶׁיִּהְיֶה לְהַכְּשֵׁרִים עֲשִׁירוּת כַּנַּ"ל, וּכְמוֹ שֶׁאֹמְרִים בְּשֵׁם רַבִּי נַחְמָן זְקֵנִי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, שֶׁאָמַר עַל מַה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: "אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ" - וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: "אֹרֶךְ יָמִים אִיכָּא, עֹשֶׁר וְכָבוֹד לֵיכָּא"? וְאָמְרוּ: "כָּל־שֶׁכֵּן עֹשֶׁר וְכָבוֹד", וְאָמַר רַבִּי נַחְמָן זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה שֶׁהוּא רַק 'כָּל־שֶׁכֵּן', הַיְנוּ שֶׁבְּוַדַּאי הוּא קַל־וָחֹמֶר וְכָל־שֶׁכֵּן שֶׁרָאוּי שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם עֹשֶׁר וְכָבוֹד - אֲבָל לֹא בְפֵרוּשׁ, כִּי אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵין לָהֶם מְזֻמָּנִים כַּמָּה אֲלָפִים אֲדֻמִּים וְכַנַּ"ל.

ה. הָיָה מְגַנֶּה מְאֹד אֶת־סִפְרֵי הַמְחַקְּרִים וְהַפִּילוֹסוֹפִים. וְאָמַר שֶׁאֵין שָׁם כְּלָל שֵׂכֶל גָּמוּר כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ בְּאֵיזֶה מַאֲמַר מַהַרְשָׁ"א אוֹ מַהֲרַ"ם שִׁיף וְכַיּוֹצֵא מִסְּפָרֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם עַמְקוּת וְשֵׂכֶל נִפְלָא וְנָעִים מְאֹד, אֲבָל בְּאֵלּוּ הַסְּפָרִים לֹא נִמְצָא זֶה הַשֵּׂכֶל כְּלָל; כִּי הֵם מְדַבְּרִים רַק בְּדֶרֶךְ הֶקֵּשִׁים מִנֵּהּ וּבֵהּ עַד שֶׁבָּאִים לְאֵיזֶה מוֹפֵת, אֲבָל הַשֵּׂכֶל שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה לְהַבְדִּיל - אֵין שָׁם כְּלָל כְּלָל.

וְאָמַר: אַשְׁרֵי מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל מִסִּפְרֵיהֶם, רַק הוֹלֵךְ בִּתְמִימוּת וְיֵשׁ לוֹ יִרְאַת־הָעֹנֶשׁ; כִּי עִקַּר הָעֲבוֹדָה בַּתְּחִלָּה הִיא רַק מֵחֲמַת יִרְאַת־הָעֹנֶשׁ, וּבְלִי יִרְאַת־הָעֹנֶשׁ אִי אֶפְשָׁר לְהַתְחִיל כְּלָל בַּעֲבוֹדַת ה׳. וַאֲפִלּוּ צַדִּיקִים צְרִיכִים גַּם־כֵּן יִרְאָה, כִּי עֹבְדֵי מֵאַהֲבָה הֵם מוּעָטִים מְאֹד מְאֹד; וְעִקָּר הוּא יִרְאַת־הָעֹנֶשׁ, כִּי הַיִּרְאָה עִלָּאָה "בְּגִין דְּהוּא רַב וְשַׁלִּיט" וְכוּ׳, הַיְנוּ יִרְאַת־הָרוֹמְמוּת - לָאו כָּל אָדָם זוֹכֶה לְזֹאת הַיִּרְאָה, אֲבָל עִקַּר הָעֲבוֹדָה הוּא רַק עַל־יְדֵי יִרְאַת־הָעֹנֶשׁ אֵצֶל רֹב בְּנֵי־אָדָם.

וּמִי שֶׁלּוֹמֵד חַס וְשָׁלוֹם בְּסִפְרֵי הַמְחַקְּרִים וְהַפִּילוֹסוֹפִים, נִכְנָס בְּלִבּוֹ סְפֵקוֹת וּכְפִירוֹת. כִּי כָּל־אָדָם נוֹלָד עִם רִשְׁעוּת, כִּי טֶבַע כָּל־אָדָם נִמְשָׁךְ אַחַר רִשְׁעוּת, הַיְנוּ אַחַר תַּאֲווֹת רָעוֹת שֶׁל עוֹלָם־הַזֶּה רַחֲמָנָא לִצְלַן, רַק מֵחֲמַת יִרְאַת־הָעֹנֶשׁ הוּא שֹׁבֵר תַּאֲוָתוֹ וְנִכְנָס בְּדַרְכֵי ה׳; אֲבָל כְּשֶׁלּוֹמֵד בְּאוֹתָן הַסְּפָרִים שֶׁל חֲקִירוֹת חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי מוֹצֵא לְעַצְמוֹ סְפֵקוֹת וּכְפִירוֹת שֶׁהֵם סִיּוּעַ לָרִשְׁעוּת שֶׁלּוֹ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בְּטִבְעוֹ. וְעַל־כֵּן אֵין אָנוּ מוֹצְאִים כְּלָל שֶׁיִּהְיֶה אֵיזֶה אָדָם נַעֲשֶׂה אִישׁ כָּשֵׁר וִירֵא ה׳ עַל־יְדֵי סִפְרֵי הַמְחַקְּרִים, אַף־עַל־פִּי שֶׁנִּמְצָא בְדִבְרֵיהֶם אֵיזֶה דְבָרִים מִמִּדּוֹת טוֹבוֹת וְכַיּוֹצֵא, אַף־עַל־פִּי־כֵן הַכֹּל הֶבֶל, כִּי הֶפְסֵדָם מְרֻבֶּה מִשְּׂכָרָם, כִּי הֵם מְבַלְבְּלִים דַּעַת הָאָדָם מְאֹד. וְעַיֵּן בְּמָקוֹם אַחֵר מִזֶּה, מִגֹּדֶל הָאִסּוּר לִלְמֹד אֵלּוּ הַסְּפָרִים רַחֲמָנָא לִצְלָן.

וְאָמַר: אַשְׁרֵינוּ שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בָּחַר לָנוּ חֵלֶק טוֹב מְאֹד, וְנָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה וּפָתַח בָּהּ: "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים אֵת הַשָּׁמַיִם" וְכוּ׳, בְּלִי שׁוּם חֲקִירוֹת וּמוֹפְתִים שֶׁלָּהֶם, רַק צִוָּה עָלֵינוּ לְהַאֲמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמוּנָה לְבָד; וְעַל־כֵּן אָסוּר לָנוּ לִכָּנֵס בַּחֲקִירוֹת כְּלָל חַס וְשָׁלוֹם.

וְאַף שֶׁבַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ הוּא מְגַנֶּה יִרְאַת־הָעֹנֶשׁ, כְּבָר מְבֹאָר עַל־זֶה תֵּרוּצִים בְּסִפְרֵי מוּסָר; כִּי בֶּאֱמֶת עִקַּר עֲבוֹדַת ה׳ הִיא רַק עַל־יְדֵי יִרְאַת־הָעֹנֶשׁ כַּנַּ"ל.

וְאָמַר שֶׁאֵלּוּ הַתַּחְבּוּלוֹת וְהַהַמְצָאוֹת שֶׁהִמְצִיאוּ הַפִּילוֹסוֹפִים בְּחָכְמָתָם, כְּגוֹן כְּלֵי־מִלְחָמָה נִפְלָאִים וּשְׁאָר כֵּלִים הָעֲשׂוּיִים בְּתַחְבּוּלוֹת עַל־פִּי חָכְמָה, וְכַיּוֹצֵא בָזֶה שְׁאָר עִנְיְנֵי חִדּוּשִׁים שֶׁלָּהֶם שֶׁהִמְצִיא כָּל־אֶחָד וְאֶחָד מֵחַכְמֵיהֶם, אָמַר שֶׁהַכֹּל מִלְמַעְלָה, כִּי לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לָהֶם לָבוֹא עַל־זֶה רַק

עַל־יְדֵי שֶׁהִתְנוֹצֵץ לָהֶם הַשֵּׂכֶל בְּזֹאת הַחָכְמָה, שֶׁבָּא לְאוֹתוֹ הֶחָכָם הִתְנוֹצְצוּת מִלְמַעְלָה; כִּי כְּשֶׁהִגִּיעַ הָעֵת וְהַזְּמַן שֶׁיִּתְגַּלֶּה אוֹתָהּ הַחָכְמָה אוֹ הַתַּחְבּוּלָה בָּעוֹלָם, עַל־כֵּן שָׁלְחוּ לָהֶם מִלְמַעְלָה בְּשִׂכְלָם זֹאת הַתַּחְבּוּלָה, כְּדֵי שֶׁיִּתְגַּלֶּה בָּעוֹלָם. כִּי בְּוַדַּאי גַּם הַחֲכָמִים הַקַּדְמוֹנִים שֶׁהָיוּ מִקֶּדֶם חָקְרוּ גַּם־כֵּן עַל־זֹאת, וּמִפְּנֵי מָה לֹא בָּאוּ הֵם עַל־זֹאת הַתַּחְבּוּלָה וְהַהַמְצָאָה? רַק בְּאֻמָּת הַכֹּל מִלְמַעְלָה, וּכְשֶׁבָּא הָעֵת שֶׁיִּתְגַּלֶּה זֹאת הַדָּבָר אֲזַי מְתְנוֹצֵץ לוֹ הַשֵּׂכֶל, וַאֲזַי בָּא אוֹתוֹ הֶחָכָם עַל־אוֹתָהּ הַתַּחְבּוּלָה, כִּי נִשְׁלַח לוֹ מִלְמַעְלָה, מִמָּקוֹם שֶׁהִגִּיעַ לוֹ (כִּי בְּוַדַּאי אֵינָם מְקֻבָּלִים דֶּרֶךְ הַקַּבָּלָה, רַק דֶּרֶךְ הַסִּטְרָא־אָחֳרָא, וְזֶה פָּשׁוּט).

וְגַם לְהַבְדִּיל אֵלּוּ הָאֲמָרִים פְּשָׁטִים וְחִדּוּשִׁים בִּגְמָרָא פֵּרוּשׁ רַשׁ״י וְתוֹסָפוֹת, אֶלָּא לֹא הָיָה נִשְׁלָח לָהֶם מִלְמַעְלָה מִן־הַשָּׁמַיִם - אִי אֶפְשָׁר לָהֶם כְּלָל לָבוֹא עַל הַחִדּוּשׁ; כִּי לְפָעָמִים הוּא עוֹמֵד עַל־דָּבָר אֶחָד אַרְבָּעָה יָמִים - וְאַחַר־כָּךְ פִּתְאֹם נִתְגַּלֶּה לוֹ הַחִדּוּשׁ;

רַק בְּאֻמָּת הַכֹּל מִלְמַעְלָה (וְכָל אֶחָד מְקֻבָּל מִמָּקוֹם שֶׁמְּקֻבָּל, וְעַיֵּן בְּמָקוֹם אַחֵר מִזֶּה; כִּי בְּוַדַּאי יֵשׁ בְּעִנְיָנִים זֶה אֲלָפִים וּרְבָבוֹת מְדֻרְגוֹת, מֵהֵיכָן כָּל־אֶחָד וְאֶחָד מְקֻבָּל הָאֲרָה וְהִתְנוֹצְצוּת בְּשִׂכְלוֹ, וּמֵאֵיזֶה מָקוֹם מוֹשִׁיטִין לוֹ הַחִדּוּשׁ אוֹ הַחָכְמָה, אֲבָל הַכְּלָל: שֶׁכָּל מִינֵי חִדּוּשִׁים שֶׁמְּחַדְּשִׁים הַחֲכָמִים, הֵן בְּקָדֶשׁ, בְּגוֹן פְּשָׁטִים וּדְרוּשִׁים וְכַיּוֹצֵא, הֵן לְהַבְדִּיל בְּעִנְיְנֵי חָכְמוֹת שֶׁלָּהֶם – הַכֹּל מוֹשִׁיטִין לָהֶם וְשׁוֹלְחִין לָהֶם בְּשִׂכְלָם מִלְמַעְלָה, לְכָל־אֶחָד וְאֶחָד מִמָּקוֹם הֶרְאוּי לוֹ כְּנַ״ל).

ו. הַיֵּצֶר הָרָע דּוֹמֶה כְּמוֹ מִי שֶׁהוֹלֵךְ וְרָץ בֵּין בְּנֵי־אָדָם וְיָדוֹ סְגוּרָה, וְאֵין אָדָם יוֹדֵעַ מַה בְּתוֹכָהּ, וְהוּא מְרַמֶּה בְּנֵי־אָדָם וְשׁוֹאֵל לְכָל־אֶחָד: מָה אֲנִי אֹחֵז? וּלְכָל־אֶחָד נִדְמֶה כְּאִלּוּ הוּא אֹחֵז מַה שֶּׁהוּא מִתְאַוֶּה, וְעַל־כֵּן הַכֹּל רָצִים אַחֲרָיו, כִּי כָּל־אֶחָד סוֹבֵר שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ מַה שֶּׁהוּא חָפֵץ; וְאַחַר־כָּךְ הוּא פּוֹתֵחַ אֶת־יָדוֹ - וְאֵין בָּהּ כְּלוּם. כְּמוֹ כֵן מַמָּשׁ הַיֵּצֶר הָרָע, שֶׁהוּא מְרַמֶּה כֹּל הָעוֹלָם, וְהַכֹּל רָצִים אַחֲרָיו, וּמְרַמֶּה לְכָל־אֶחָד וְאֶחָד עַד שֶׁנִּדְמֶה לְכָל־אֶחָד וְאֶחָד כְּאִלּוּ יֵשׁ בְּיָדוֹ מַה שֶּׁהוּא חָפֵץ, כָּל־אֶחָד כְּפִי שִׁטּוּתוֹ וְתַאֲוָתוֹ; וְאַחַר־כָּךְ בְּסוֹף הוּא פּוֹתֵחַ אֶת־יָדוֹ - וְאֵין בָּהּ כְּלוּם, כִּי אֵין מִי שֶׁיְּמַלֵּא תַּאֲוָתוֹ אֲפִלּוּ.

גַּם נִדְמוּ כָּל־הַתַּאֲוֹת שֶׁל הָעוֹלָם כְּמוֹ עֲמוּדֵי אוֹר הַנִּכְנָסִין בְּבֵית מִן־אוֹר הַחַמָּה, כַּנִּרְאֶה בְּחוּשׁ שֶׁהֵם נִדְמִין לְעַמּוּדִים מֵחַמַּת הַזְּרִיחָה שֶׁל הַחַמָּה, וּכְאִלּוּ רוֹצִים לִתְפֹּס אוֹתָן הָעַמּוּדֵי אוֹר, שֶׁתּוֹפְסִים וְתוֹפְסִים וְאֵין בְּתוֹךְ הַיָּד כְּלוּם - כָּךְ הֵם כָּל הַתַּאֲוֹת שֶׁל עוֹלָם־הַזֶּה:

ז. טוֹב מְאֹד מִי שֶׁיָּכוֹל לִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים, כְּבֵן הַמִּתְחַטֵּא לִפְנֵי אָבִיו. כִּי הֲלֹא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּבָר קָרָאנוּ 'בָּנִים', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹקֵיכֶם"; עַל־כֵּן טוֹב מְאֹד לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ וְצַעֲרוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כְּבֵן שֶׁקּוֹבֵל לִפְנֵי אָבִיו, בִּתְנוּעוֹת שֶׁל חֵן וְרַחֲמִים שֶׁקּוֹרִין פֶּעסְטִין. וְאַף אִם נִדְמֶה לְהָאָדָם שֶׁלִּפְעָמִים אֵינוֹ כְּבֵן לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, עִם־כָּל־זֶה, הֲלֹא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ קָרָאנוּ 'בָּנִים' כַּנַּ״ל (כִּי ״בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ קְרוּיִים לָךְ בָּנִים״); וְאִם עַתָּה הוּא מְגָרֵשׁ אוֹתִי חַס וְשָׁלוֹם מִבְּחִינַת בֵּן - הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה, עָלַי לַעֲשׂוֹת אֶת שֶׁלִּי, לַעֲשׂוֹת עַצְמִי כְּבֵן כַּנַּ״ל. וּמַה טּוֹב כְּשֶׁיְּכוֹל לְעוֹרֵר לִבּוֹ בְּתַחֲנוּנִים עַד שֶׁיִּבְכֶּה וְיוֹרִיד דְּמָעוֹת כְּבֵן לִפְנֵי אָבִיו.

וְשָׁמַעְתִּי מַעֲשֶׂה מִזְּקֵנִי רַבִּי נַחְמָן זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה: כְּשֶׁהָיָה עַל־הַסְּפִינָה פַּעַם אֶחָד לֹא הָיָה לָהֶם לֶחֶם, וְלֹא אָכְלוּ כַּמָּה יָמִים, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְאֵיזֶה עִיר, וְלֹא הָיָה שָׁם יְהוּדִים, רַק יִשְׁמְעֵאלִים, וְלָקַח יִשְׁמָעֵאל אֶחָד אֶת רַבִּי נַחְמָן הַנַּ״ל וְנָתַן לוֹ לֶאֱכֹל. וְהוּא כְּבָר לֹא אָכַל כַּמָּה יָמִים, וְנָטַל יָדָיו וּבֵרַךְ בִּרְכַּת 'הַמּוֹצִיא', וְקִדֵּם שֶׁהִתְחִיל לֶאֱכֹל בָּא לוֹ עַל־מַחֲשַׁבְתּוֹ: "אַל־תִּלְחַם אֶת־לֶחֶם רַע עָיִן"; וּמַחֲשָׁבוֹת שֶׁלָּנוּ אֵינָם דָּבָר רֵיק כְּלָל (כָּךְ אָמַר רַבִּי נַחְמָן זְקֵנוֹ הַנַּ״ל בְּסִפּוּרוֹ מַעֲשֶׂה זוֹ), וְלֹא יָדַעְתִּי מַה לַּעֲשׂוֹת, כִּי כְּבָר בֵּרַכְתִּי בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא, אַף אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה בְּדַעְתִּי לִמְנֹעַ מִלֶּאֱכֹל כְּלָל מֵחֲמַת הַמַּחֲשָׁבָה הַזֹּאת. אַחַר־כָּךְ בָּא עַל־מַחֲשַׁבְתּוֹ: "וְאֶת־הָעֲרָבִים צִוִּיתִי לְכַלְכְּלֶךָּ" - וְאָז אָכַל (וְאָמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּעֵת סִפּוּרוֹ זֹאת: וְזֶה נִרְאֶה וְהוּטַב בְּעֵינַי מְאֹד, מַה שֶּׁהֶעֱמִידוֹ עַל־הַמַּחֲשָׁבָה, שֶׁמִּסְתַּמָּא כְּשֶׁבָּא עַל־מַחֲשַׁבְתּוֹ כָּךְ – בְּוַדַּאי הוּא כָּךְ בֶּאֱמֶת).

כְּמוֹ כֵן לְעִנְיַן כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת הַבָּאִים עַל־הָאָדָם לְבַלְבְּלוֹ, אַחַר־כָּךְ עוֹזְרוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְשׁוֹלֵחַ לוֹ מַחֲשָׁבָה אַחֶרֶת שֶׁל הִתְקָרְבוּת; כְּגוֹן לְעִנְיַן הַנַּ״ל, שֶׁלִּפְעָמִים יִדְמֶה לְהָאָדָם בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִהְיוֹת כְּבֵן לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, אַף־עַל־פִּי־כֵן עָלָיו לַעֲשׂוֹת אֶת שֶׁלּוֹ כַּנַּ״ל, וְאַחַר־כָּךְ יַעְזְרוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁלַח לוֹ מַחֲשָׁבוֹת שֶׁל הִתְקָרְבוּת.

כִּי בֶּאֱמֶת כָּל יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם קְרוּיִים 'בָּנִים' אֲצִלּוֹ יִתְבָּרַךְ; וְעַל־כֵּן רָאוּי לָנוּ לְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ וְצַעֲרֵנוּ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כְּבֵן הַקּוֹבֵל לִפְנֵי אָבִיו.

ח. כְּשֶׁלּוֹמְדִין מִלֵּי דְּפוּרְעָנוּתָא, כְּגוֹן כְּשֶׁלּוֹמְדִין הִלְכוֹת אֲבֵלוּת וְכַיּוֹצֵא, אֵין לְעַיֵּן שָׁם הַרְבֵּה. כִּי אֵין צְרִיכִין לְהַעֲמִיק הַמַּחֲשָׁבָה בִּמְקוֹמוֹת כָּאֵלּוּ, כִּי הַמַּחֲשָׁבָה יֵשׁ לָהּ תֹּקֶף גָּדוֹל כַּמְבֹאָר בִּמְקוֹם אַחֵר, וְעַל־כֵּן צְרִיכִין לַעֲבֹר בִּמְהִירוּת מְקוֹמוֹת כָּאֵלּוּ.

ט. בְּשֵׁם הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, שֶׁפַּסְקִין - אֵין נוֹתְנִין בְּמַתָּנָה, הַיְנוּ שֶׁאֶחָד לֹא יִתֵּן לַחֲבֵרוֹ סַכִּין בְּמַתָּנָה.

י. הָרְשָׁעִים הֵם מְלֵאִים חֲרָטוֹת - וְהֵם אֵינָם יוֹדְעִים כְּלָל מַהוּ חֲרָטָה; כִּי זֶהוּ בְּעַצְמוֹ שֶׁהֵם מִתְגַּבְּרִים בְּעִנְיַן רִשְׁעָתָם, זֶהוּ בְּעַצְמוֹ חֲרָטָה, כִּי מֵחֲמַת שֶׁבָּא בְּדַעְתָּם חֲרָטוֹת עַל־כֵּן הֵם מִתְגַּבְּרִים בְּיוֹתֵר בְּרִשְׁעָתָם. כְּמוֹ שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁנִּלְחָמִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה, שֶׁכְּשֶׁאֶחָד רֹאֶה שֶׁחֲבֵרוֹ מִתְגַּבֵּר נֶגְדּוֹ - אֲזַי הוּא מִתְגַּבֵּר בְּיוֹתֵר כְּנֶגְדּוֹ, כְּמוֹ כֵן מַמָּשׁ כְּשֶׁהָרָע רֹאֶה שֶׁמַּתְחִיל אֵיזֶה

לעמוד הבא

הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ.

לב. עַל־יְדֵי אֱמוּנָה יָכוֹל לָבוֹא לְבִטָּחוֹן.

לג. עַל־יְדֵי אֱמוּנָה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יִסְלַח לְךָ עַל עֲוֹנֹתֶיךָ.

לד. לִפְעָמִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֹׁלֵחַ צַעַר לָאָדָם וּמַכֶּה אוֹתוֹ - וְאֵין מַפִּיל אוֹתוֹ לְחֶלְשָׁה; אֵין זֶה כִּי אִם בִּשְׁבִיל אֱמוּנָה.

לה. עַל־יְדֵי שְׁבוּעַת שֶׁקֶר נֹפֶל מֵאֱמוּנָה.

לו. מִי שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנָה אֵינוֹ מְקַבֵּל מוֹסָר.

לז. מִי שֶׁאֵין מַאֲמִין בְּדִבְרֵי הַצַּדִּיק, לָסוֹף שֶׁאֵין נֶהֱנֶה מֵהַדָּבָר אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא רֹאֶה.

לח. מִי שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנָה, בְּוַדַּאי חֻקּוֹת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אָצְלוֹ נִמְאָס.

לט. מָשִׁיחַ יָבוֹא בְּכָפְתָּאם, וְעַל־יְדֵי־זֶה מֻחֲמַת שִׂמְחָה יִפְחֲדוּ יִשְׂרָאֵל.

מ. כְּשֶׁיָּבוֹא מָשִׁיחַ אֲזַי כָּל הַשָּׁרִים שֶׁל מַעְלָה וְשֶׁל מַטָּה יֻחֲלוּ; אֲבָל עַכְשָׁו, כְּשֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶ לְאַיֵּה שַׂר - אֲזַי יִשְׂרָאֵל הֵם חוֹלִים.

מא. לֶעָתִיד לָבוֹא, כָּל אֶחָד הַזָּעִיר מֵחֲבֵרוֹ בְּשָׁנִים - יִהְיֶה יוֹתֵר לְמַעְלָה.

מב. לֹא חָרְבָה יְרוּשָׁלַיִם אֶלָּא בִּשְׁבִיל שֶׁחִלְּלוּ אֶת הַשַּׁבָּת, וּבִטְּלוּ קְרִיאַת שְׁמַע שַׁחֲרִית וְעַרְבִית, וּבִטְּלוּ תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן, וְלֹא הָיָה לָהֶם בֹּשֶׁת פָּנִים זֶה מִזֶּה, וְהֵשִׁיבוּ קָטֹן וְגָדוֹל, גַּם לֹא הוֹכִיחוּ זֶה אֶת־זֶה, גַּם בִּזּוּ תַּלְמִידֵי־חֲכָמִים, גַּם פָּסְקוּ מִמֶּנָּה אַנְשֵׁי אֱמֶת.

מג. אֵין יְרוּשָׁלַיִם נִפְדֵּית אֶלָּא בְּצָדָקָה.

מד. מִלְחָמָה - אַתַּחְתָּא דִּגְאֻלָּה הִיא.

מה. מִי שֶׁמְּגַדֵּל חֲזִירִים - הוּא מְעַכֵּב אֶת הַגְּאֻלָּה.

מו. לֹא יִבָּנֶה יְרוּשָׁלַיִם עַד שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל.

מז. מַה שֶּׁיִּשְׂרָאֵל הוֹלְכִים בַּגָּלוּת מֵאֱמָה לְאֱמָה, הוּא סִימָן שֶׁיָּבוֹא מָשִׁיחַ.

מח. כְּשֶׁאֻמּוֹת מְחָרְפִין אוֹתָנוּ בְּיוֹתֵר - זֶה סִימָן עַל מָשִׁיחַ.

מט. אֵין הַבַּיִת־הַמִּקְדָּשׁ נִבְנֶה עַד שֶׁיִּכְלֶה גַּאֲוָה.

נ. עַל־יְדֵי אַחְדוּת שֶׁיִּהְיֶה בְּיִשְׂרָאֵל - יָבוֹא מָשִׁיחַ.

נא. מָשִׁיחַ יָבוֹא בִּשְׁנַת בְּרָכָה.

נב. אֵין מָשִׁיחַ בָּא עַד שֶׁיִּכְלוּ כָּל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁבַּגּוּף.

נג. הַמַּשִּׂיא בִּתּוֹ לְתַלְמִיד־חָכָם, וְהַמְהַנֶּהוּ מִנְּכָסָיו, וְהָעֹשֶׂה פְּרַקְמַטְיָא לְתַלְמִיד־חָכָם - זוֹכֶה לְתוֹחֶלֶת הַמֵּתִים.

נד. מֵרוּחַ פִּיו שֶׁל הַשַּׁקְרָן נַעֲשָׂה יֵצֶר הָרָע; וּכְשֶׁיָּבוֹא מָשִׁיחַ אֲזַי לֹא יִהְיֶה שֶׁקֶר, בִּשְׁבִיל זֶה לֹא יִהְיֶה יֵצֶר הָרָע בָּעוֹלָם.

נה. מִי שֶׁהוּא אִישׁ אֱמֶת - הוּא יָכוֹל לְהַכִּיר בְּאַחֵר, אִם אַחֵר דֹּבֵר אֱמֶת אִם לָאו.

נו. הַשֶּׁקֶר - לֹא יַסְכִּימוּ עָלָיו רַבִּים.

נז. הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שׂוֹנֵא לָזֶה הָאִישׁ הַמְדַבֵּר אֶחָד בְּפֶה וְאֶחָד בַּלֵּב.

נח. עָשִׁיר מְכַחֵשׁ - אֵין הַדַּעַת סוֹבְלוֹ, וְגַם הוּא נִבְזֶה בְּעֵינֵי עַצְמוֹ.

מִבְּנֵי בִגְוַי, עוּתַי. וְזַכּוּר. אֶלִיעֶזֶר, אַרְיאֵל, שְׁמַעְיָה, אֶלְנָתָן, יָרִיב, אֶלְנָתָן, נָתָן, זַכַּרְיָה, מְשֶׁלָּם, רָאשִׁים. יוֹעָרִיב, וְאֶלְנָתָן, מְבִינִים. אֲדוֹ הָרֹאשׁ. אִישׁ שֶׂכֶל. וְשַׁרְבְיָה וּבָנָיו. חֲשַׁבְיָה. יְשַׁעְיָה. מְרֵמוֹת בֶּן אוּרִיָּה הַכֹּהֵן. אֶלְעָזָר בֶּן פִּינְחָס. יוֹזָבָד בֶּן יֵשׁוּעַ. וְנוֹעַדְיָה בֶּן בִּנּוּי הַלֵּוִים. שְׁכַנְיָה בֶּן יְחִיאֵל. יוֹנָתָן בֶּן עֲשָׂהאֵל. וְיַחְזִיָּה בֶּן תִּקְוָה. מְשֶׁלָּם: וְשַׁבְּתַי הַלֵּוִי. קַדְמִיאֵל וּבָנָיו.

בּוֹנֵי חוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם. - אֶלְיָשִׁיב הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל. זַכּוּר בֶּן אִמְרִי. מְרֵמוֹת בֶּן אוּרִיָּה בֶּן הַקּוֹץ. מְשֶׁלָּם בֶּן בֶּרֶכְיָה בֶּן מְשֵׁיזַבְאֵל. צָדוֹק בֶּן בַּעֲנָא. יוֹדֵעַ בֶּן פְּסַח. וּמְשֶׁלָּם בֶּן בְּסוֹדְיָה. מְלַטְיָה הַגִּבְעֹנִי. וְיָדוֹן הַמֵּרֹנֹתִי. עֲזִיאֵל בֶּן חַרְהַיָּה. חֲנַנְיָה בֶּן הָרַקָּחִים. רְפָיָה בֶּן חוּר. יְדָיָה בֶּן חֲרוּמַף. חַטּוּשׁ בֶּן חַשַּׁבְנְיָה. מַלְכִּיָּה בֶּן חָרִם. וְחַשּׁוּב בֶּן פַּחַת מוֹאָב. שַׁלּוּם בֶּן הַלּוֹחֵשׁ. חֲנוּן. מַלְכִּיָּה בֶּן רֵכָב. שַׁלּוּן בֶּן כָּל חֹזֶה. נְחֶמְיָה בֶּן עַזְבּוּק.

הַלֵּוִים - רְחוּם בֶּן בָּנִי. חֲשַׁבְיָה. בַּוַּי בֶּן חֵנָדָד. עֵזֶר בֶּן יֵשׁוּעַ. בָּרוּךְ בֶּן זַכַּי. מְרֵמוֹת בֶּן אוּרִיָּה בֶּן הַקּוֹץ. בִּנְיָמִן. וְחַשּׁוּב. עֲזַרְיָה בֶּן מַעֲשֵׂיָה בֶּן עֲנָנְיָה. בִּנּוּי בֶּן חֵנָדָד. פְּלָל בֶּן אוּזַי. פְּדָיָה בֶּן פַּרְעֹשׁ. צָדוֹק בֶּן אִמֵּר. שְׁמַעְיָה בֶּן שְׁכַנְיָה. חֲנַנְיָה בֶּן שֶׁלֶמְיָה. חָנוּן בֶּן צָלָף. מְשֶׁלָּם בֶּן בֶּרֶכְיָה. מַלְכִּיָּה בֶּן הַצֹּרְפִי. מַתִּתְיָה. וְשֶׁמַע. וַעֲנָיָה.

וְאוּרִיָּה. וְחִלְקִיָּה. וּמַעֲשֵׂיָה עַל יְמִינוֹ. וּמִשְׁמְאֹלוֹ פְּדָיָה. וּמִישָׁאֵל. וּמַלְכִּיָּה. וְחָשֻׁם. וְחַשְׁבַּדָּנָה. זְכַרְיָה. מְשֻׁלָּם. שַׁבְּתַי. הוֹדִיָּה. מַעֲשֵׂיָה. קְלִיטָא. עֲזַרְיָה. יוֹזָבָד. חָנָן. פְּלָאיָה. יֵשׁוּעַ. וּבָנִי. שְׁרֵבְיָה. יָמִין. עַקּוּב. שַׁבְּתַי. הוֹדִיָּה. מַעֲשֵׂיָה. קְלִיטָא. עֲזַרְיָה. יוֹזָבָד. חָנָן. פְּלָאיָה. יֵשׁוּעַ. וּבָנִי. שְׁרֵבְיָה. חֲשַׁבְיָה. מַעֲשֵׂיָה. קַדְמִיאֵל. בָּנִי. שְׁכַנְיָה. חַטּוּשׁ. בָּנִי. שְׁרֵבְיָה. בָּנִי. חֲשַׁבְנְיָה. הוֹדִיָּה. פְּתַחְיָה.

וְעַל הַחֲתוּמִים נְחֶמְיָה הַתִּרְשָׁתָא. בֶּן חֲכַלְיָה. וְצִדְקִיָּה. שְׂרָיָה. עֲזַרְיָה. יִרְמְיָה. פַּשְׁחוּר. אֲמַרְיָה. מַלְכִּיָּה. חַטּוּשׁ. שְׁבַנְיָה. מַלּוּךְ. חָרִם. מְרֵמוֹת. עוֹבַדְיָה. דָּנִיֵּאל. גִּנְּתוֹן. בָּרוּךְ. מְשֻׁלָּם. אֲבִיָּה. מִיָּמִן. מַעַזְיָה. בִּלְגַּי. שְׁמַעְיָה.

אֵלֶּה הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם - וְיֵשׁוּעַ בֶּן אֲזַנְיָה. בִּנּוּי מִבְּנֵי חֵנָדָד. קַדְמִיאֵל. שְׁבַנְיָה. הוֹדִיָּה. קְלִיטָא. פְּלָאיָה. חָנָן. מִיכָא. רְחוֹב. חֲשַׁבְיָה. זַכּוּר. שֵׁרֵבְיָה. שְׁבַנְיָה. הוֹדִיָּה. בָּנִי. בְּנִינוּ.

רָאשֵׁי הָעָם - פַּרְעֹשׁ פַּחַת מוֹאָב. עֵילָם. זַתּוּא. בָּנִי. בַּנִי. עַזְגָּד. בֵּבָי. אֲדוֹנִיָּה. בִּגְוַי. עָדִין. אָטֵר. חִזְקִיָּה. עַזּוּר. הוֹדִיָּה. חָשֻׁם. בְּצַי. חָרִיף. עֲנָתוֹת. נֵיבָי. מַגְפִּיעָשׁ. מְשֻׁלָּם. חֵזִיר. מְשֵׁיזַבְאֵל. צָדוֹק. יַדּוּעַ. פְּלַטְיָה. חָנָן. עֲנָיָה. הוֹשֵׁעַ. חֲנַנְיָה. חַשּׁוּב. הַלּוֹחֵשׁ. פִּלְחָא. שׁוֹבֵק. רְחוּם. חֲשַׁבְנָה. מַעֲשֵׂיָה. וַאֲחִיָּה. חָנָן. עָנָן. מַלּוּךְ. חָרִם. בַּעֲנָה.

וְאֵלֶּה רָאשֵׁי הַמְּדִינָה אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בִּירוּשָׁלַיִם עַתָּיָה בֶּן עֲזִיָּה, בֶּן זְכַרְיָה,

חוֹמֶל דַּלִּים חֲמֹל עָלֵינוּ, וּתְמַהֵר וְתָחִישׁ לְגָאֳלֵנוּ בִּכְלָלִיוּת וּבִפְרָטִיוּת, בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיוּת, וְתָבִיא לָנוּ אֶת מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ. וְנִזְכֶּה וְנִחְיֶה וְנִרְאֶה וְנִירַשׁ טוֹבָה וּבְרָכָה לְשֶׁנֵי יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. "הֶשִׁיבֵנִי וְאָשׁוּבָה כִּי אַתָּה אֱלֹהָי. שׁוּבָה יְיָ עַד מָתַי וְהִנָּחֵם עַל עֲבָדֶיךָ. הַשְׂבִּיעֵנוּ יְיָ אֱלֶיךָ וְנָשׁוּבָה, חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם. יְהִיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי". אָמֵן אָמֵן.

תפילה נ

מיוסד על תורה נ' בליקוטי מוהר"ן

"הַצִּילָה מֵחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד כֶּלֶב יְחִידָתִי. הוֹשִׁיעֵנִי מִפִּי אַרְיֵה וּמִקַּרְנֵי רֵמִים עֲנִיתָנִי. כִּי סַבְבוּנִי כְלָבִים עֲדַת מְרֵעִים הִקִּיפוּנִי כָּאֲרִי יָדַי וְרַגְלָי". רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם הַצִּילֵנִי מִפֶּגֶם הַבְּרִית. הַצִּילֵנִי מִבֹּאר שַׁחַת מִטִּיט הַיָּוֵן. הַצִּילֵנִי מִדִּין גֶּהִנֹּם הַקָּשֶׁה הַמַּגִּיעַ עַל פֶּגֶם הַבְּרִית חַס וְשָׁלוֹם. חוּס וְחָמֹל עָלַי, "זְכוֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה". זְכֹר וְרַחֵם וְהַצֵּל וְהוֹשִׁיעָה אֶת נַפְשִׁי הָאֻמְלָלָה מִן הַשְּׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת, כִּי אַתָּה יוֹדֵעַ הַצַּעַר וְהָרַחֲמָנוּת שֶׁיֵּשׁ עַל מִי שֶׁפֶּגֶם בִּבְרִיתוֹ חַס וְשָׁלוֹם, וְלֹא זָכָה לְתַקֵּן בְּחַיָּיו, שֶׁיּוֹרֵד לַמַּדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל שְׁאוֹל בְּאֵין עוֹזֵר וְסוֹמֵךְ. אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לָנוּ לְשַׁעֵר בְּדַעְתֵּנוּ עִצְּם הַצַּעַר וְהַיִּסּוּרִים הַקָּשִׁים וְהַמָּרִים מְאֹד מְאֹד, וְעִצְּם הָרַחֲמָנוּת שֶׁעָלָיו. רַק אַתָּה לְבַד יוֹדֵעַ זֹאת. וְאַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁשָּׁם בְּעָלְמָא דְּאָתְיָ אֵין מוֹעִיל שׁוּם רַחֲמָנוּת בָּעוֹלָם, כִּי שָׁם אֵין אַתָּה וַתְּרָן כְּלָל. וְעִקַּר הָרַחֲמָנוּת שֶׁלְּךָ הוּא מַה שֶּׁאַתָּה חוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת, לְבַל יִדַּח מִמְּךָ נִדָּח. וְאַתָּה שׁוֹלֵחַ וּמְזַמִּין הַרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה בְּכָל יוֹם וְיוֹם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. וְאַתָּה פּוֹשֵׁט יָד לְקַבֵּל שָׁבִים. וְאַתָּה מְסַיֵּעַ וְעוֹזֵר לָשׁוּב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת לְכָל הַבָּאִים לִטָּהֵר.

עַל כֵּן בָּאתִי לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי, הַצּוֹפֶה לָרָשָׁע וְחָפֵץ בְּהַצְדִּיקוֹ, חוּס וְחָמֹל עַל נַפְשִׁי הַיְקָרָה. חוּס וְחָמֹל עָלַי, חוּס וְחָנֵּנִי וּפְדֵנִי מִפֶּגֶם הַבְּרִית. "הַצִּילֵנִי מִטִּיט וְאַל אֶטְבָּעָה אִנָּצְלָה מִשּׂוֹנְאַי וּמִמַּעֲמַקֵּי מָיִם. אַל תִּשְׁטְפֵנִי שִׁבֹּלֶת מַיִם וְאַל תִּבְלָעֵנִי מְצוּלָה וְאַל תֶּאְטַר עָלַי בְּאֵר פִּיהָ". הַצִּילֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ מִמְּרִירוּת חָרְבּוֹ שֶׁל מַלְאַךְ הַמָּוֶת דְּאִית לֵהּ תְּרֵי פְּיוֹת. הַצִּילֵנִי מִן הַמַּלְאָכִי חַבָּלָה הַקָּשִׁים וְהָאַכְזָרִיִּים הַנִּקְרָאִים כְּלָבִים, הַטּוֹרְפִים נַפְשׁוֹ שֶׁל הַפּוֹגֵם בִּבְרִית חַס וְשָׁלוֹם, וּמוֹלִיכִין אוֹתוֹ לְגֵיהִנֹּם וְצוֹוְחִין הַב הַב. הַצִּילֵנִי מִפַּחַדָּם הַקָּשֶׁה, הַצִּילֵנִי מִדִּינָם הַקָּשֶׁה, מִדִּינָם הַמַּר בְּתַכְלִית הַמְּרִירוּת. הַצִּילֵנִי מִמַּיִן מְרִירִין מִמַּיִן מְסָאָבִין. חוּס וַחֲמֹל, חוּס וְרַחֵם, חוּס. וְהַצֵּל, חוּס וּפְדֵה נַפְשִׁי הָעֲשׁוּקָה מֵאֹד. וְעָזְרֵנִי וְהוֹשִׁיעֵנִי מֵעַתָּה שֶׁלֹּא אֶפְגֹּם עוֹד בִּבְרִיתִי כְּלָל, הֵן בְּמַחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה, הֵן בִּרְאִיָּה וּבִשְׁמִיעָה וּבְשְׁאָר חוּשִׁים, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד, בֵּין בְּאֹנֶס בֵּין בְּרָצוֹן. וְלֹא אָתוּר אַחַר לִבָּבִי וְאַחַר עֵינַי, וְלֹא אֵלֵךְ עוֹד בִּשְׁרִירוּת לִבִּי. וְתִתֶּן לִי כֹּחַ וּגְבוּרָה מֵאִתְּךָ לְשַׁבֵּר אֶת יִצְרֵי הָרָע, וְלִכְבֹּשׁ אֶת תַּאֲוָתַי. וְתִתֶּן לִי יֵצֶר טוֹב, וְיִהְיֶה לִבָּבִי בִּרְשׁוּתִי.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם חוּס וְרַחֵם עָלַי. חוּס וְחָנֵּנִי. חָנֵּנִי יְיָ חָנֵּנִי כִּי רַב שָׂבַעְתִּי בוּז. רַבַּת שָׂבְעָה לָהּ נַפְשִׁי הַלַּעַג הַשַּׁאֲנַנִּים. רַבַּת שָׂבַעְתִּי מְרִירוּת תַּאֲוֹת עוֹלָם הַזֶּה וַהֲבָלָיו. "הָשַׁע מִמֶּנִּי וַאַבְלִיגָה בְּטֶרֶם אֵלֵךְ וְאֵינֶנִּי". הָשַׁע מִמֶּנִּי וַאַבְלִיגָה מְעַט. בַּעֲמַל יָדָךְ אַל תִּבְעַט. הֲרֵי אֲנִי עוֹמֵד לְפָנֶיךָ כְּעָנִי בַּפֶּתַח. כְּעֵין הָעֶבֶד אֶל אֲדוֹנָיו. כְּעֵין הַשָּׁבוּי הַחַיָּב. הַמְצַפֶּה לְמַתָּנַת חִנָּם, שׁוֹאֵל וּמְבַקֵּשׁ עַל נַפְשׁוֹ, וְעֵינָיו כָּלוֹת כָּל הַיּוֹם לְנִדְבַת חֶסֶד, כֵּן עֵינַי תָּמִיד אֶל יְיָ עַד שֶׁיְּחָנְנֵנִי, וְיוֹשִׁיבֵנִי בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנָיו בֶּאֱמֶת. "פָּרַשְׂתִּי יָדַי כָּל הַיּוֹם נַפְשִׁי כְּאֶרֶץ עֲיֵפָה לְךָ סֶלָה". וְאִם אָמְנָם גַּם דִּבְרֵי אֵלֶּה מְעֹרָבִים בִּפְנִיּוֹת הַרְבֵּה, מָה אֶעֱשֶׂה אֲדוֹנִי, לְהֵיכָן אֶבְרַח.

מָרֵיהּ דְּעָלְמָא כֹּלָּא "אֵלֶיךָ יְיָ אֶקְרָא וְאֶל יְיָ אֶתְחַנָּן, מַה בֶּצַע בְּדָמִי בְּרִדְתִּי אֶל שַׁחַת, הֲיוֹדְךָ עָפָר הֲיַגִּיד אֲמִתֶּךָ". עֲשֵׂה עִמִּי מַה שֶּׁתַּעֲשֶׂה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, בְּאֹפֶן שֶׁתַּצִּילֵנִי מֵעַתָּה מִכָּל מִינֵי פֶּגֶם הַבְּרִית שֶׁבָּעוֹלָם. וְתִגְעַר בְּהָרוּחַ שְׁטוּת וְהַשְׁגָּעוֹן. וּתְנָרְשֵׁהוּ וְתַרְחִיקֵהוּ וּתְבַטְּלוֹ מֵעָלֵינוּ בְּבִטּוּל גָּמוּר מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. וְכָל מַה שֶּׁחָטָאתִי וְעָוִיתִי וּפָשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ בְּפֶגֶם הַבְּרִית מִנְּעוּרַי עַד הַיּוֹם הַזֶּה. וְכָל טִפָּה וְטִפָּה קֶרִי שֶׁיָּצָא מִמֶּנִּי לְבַטָּלָה בְּשׁוֹגֵג וּבְמֵזִיד בְּאֹנֶס וּבְרָצוֹן, עַל הַכֹּל תִּמְחֹל וְתִסְלַח לִי אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת, חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלֹחַ, וּתְקַבֵּץ נִדְחֵינוּ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ, וְתַחֲזֹר וּתְקַבְּצֵם בִּקְדֻשָּׁה שְׁנִית, וּתְמַלֵּא כָּל הַשָּׁמוֹת שֶׁפָּגַמְתִּי בְּשִׁמְךָ הַגָּדוֹל. וְתִהְיֶה עִמִּי תָּמִיד בְּאֹפֶן שֶׁאֲזַכֶּה לְתִקּוּן הַבְּרִית בִּשְׁלֵמוּת בְּאֶמֶת כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב. וְאֶזְכֶּה מֵעַתָּה לְהִתְקַדֵּשׁ בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה בֶּאֱמֶת, וְלֹא אֶעֱשֶׂה עוֹד לְכִסְלָה. וְלֹא אֶעֱשֶׂה עוֹד הָרַע בְּעֵינֶיךָ. וְאֶזְכֶּה לְהוֹסִיף תָּמִיד קְדֻשָּׁה עַל קְדֻשָּׁה, וּלְקַדֵּשׁ עַצְמִי בְּמַתָּר לִי, בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁתִּהְיֶה בְּעֶזְרִי תָּמִיד, וְתַעַזְרֵנִי לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתִי לְפָנֶיךָ בְּכַוָּנָה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה, בְּכָל לֵב וָנֶפֶשׁ בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. וְאֶזְכֶּה לְכַוֵּן הֵיטֵב בְּכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל הַתְּפִלָּה הַקְּדוֹשָׁה, וְלֹא יֵצֵא שׁוּם דִּבּוּר מִפִּי בִּתְפִלָּתִי שֶׁלֹּא בְּכַוָּנָה. וְאַשְׁמִיעַ לְאָזְנַי הֵיטֵב הֵיטֵב מַה שֶּׁאֲנִי מוֹצִיא מִפִּי בִּתְפִלָּתִי וּתְחִנָּתִי וּבַקָּשָׁתִי, וּבְכָל מִינֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וְהוֹדָאוֹת, שֶׁאֶזְכֶּה לְסַדֵּר לְפָנֶיךָ בְּכָל יוֹם תָּמִיד. וּתְזַכֵּנִי לְמַיֵּן מְתִיקִין עַד שֶׁאֶזְכֶּה לְהַרְגִּישׁ מְתִיקוּת וַעֲרֵבוּת וְנְעִימוּת דִּבּוּרֵי הַתְּפִלָּה הַקְּדוֹשָׁה. וְאֶזְכֶּה לְהַרְגִּישׁ מְתִיקוּת כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל

לעמוד הבא

יום רביעי

לנצח עוד יום

צ' ע"א ומעתה, למדנו מדברי רבי יוחנן, שבתחילת יצירת בשר העובר עדיין אין בו גידין. **אלמא, איסור מוקדשין** שחל מתחילת היצירה [על הבשר שהופך אחר כך לגיד - עיין תוס'] **קדים** לאיסור גיד. לפי שהגיד מתהווה לגיד לאחר מכן, וקשיא אהא דאמרן דתרוייהו בהדי הדדי קאתו?

ומתרצינן: **אף על גב דאיסור מוקדשין קדים** בולדות קדשים, מכל מקום, **אתי איסור גיד וחייל עלייהו** דאיסור מוקדשין, הואיל ואיסור גיד הנשה חמור הוא, **שכן איסורו נוהג** אפילו **בבני נח.** שהרי עוד לפני מתן תורה בשעה שבני ישראל נחשבו כבני נח כבר נאסר להם גיד הנשה. שכך כתוב לאחר שנגע המלאך בכף ירך יעקב "על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה".

ומקשינן: **מאן שמעת ליה** דאית ליה **האי סברא** דגיד הנשה התחיל איסורו מבני יעקב - **רבי יהודה!** [דאילו חכמים סוברים שרק ממתן תורה נאסר גיד הנשה]. **והרי הא מתניתין** אזלא, בהכרח, **דלא כרבי יהודה. דקתני** בה **"נוהג בבהמה ובחיה בירך של ימין ובירך של שמאל".** ואילו רבי יהודה סובר שגיד הנשה נוהג רק באחת מירכות הבהמה?

ומתרצינן: **האי תנא** דמתניתין **סבר לה כוותיה** דרבי יהודה **בחדא,** שגיד הנשה נאסר לבני יעקב. **ופליג עליה בחדא,** שנוהג בשתי הירכות.

ומקשינן: **אימר דשמעת ליה לרבי יהודה** שאיסור גיד הנשה חל על איסור אחר, הואיל והוא חמור שכן נוהג בבני נח, דוקא **בבהמה טמאה.** שרבי יהודה סובר לקמן שגיד הנשה נוהג בבהמה טמאה. ואף על פי שאיסור בהמה טמאה קדם לאיסור גיד, מכל מקום, חל איסור גיד על איסור טמאה משום דאיסור אכילת בשר בהמה טמאה הוא **איסור לאו** בעלמא, ועל כן מועילה החומרא שאיסור גיד נוהג בבני נח כדי להחיל את איסור הגיד הנשה על איסור טמאה.

אבל משנתנו, שהעמדנוה בולדות **קדשים, דאיסור כרת** הוא, שעל ידי הקדשים יכול לבא לידי איסור כרת, אם יאכלנו בטומאה או בפיגול ונותר - **מי שמעת ליה** לרבי יהודה שיאמר שיחול איסור גיד על איסור אכילת קדשים החמור?

ומתרצינן: **אלא, הכא** במשנתנו, **במבכרת עסקינן.** בבהמת חולין שילדה בכור. שהבכור אינו קדוש ממעי אמו, אלא **דביציאתו מהרחם** הוא נעשה **קדוש.** ובא התנא להשמיענו שאף על פי שבשאר ולדות קדשים אין נוהג איסור גיד הנשה, כיון שאיסור המוקדשין קדם ולא יכול לחול עליו איסור גיד, מכל מקום בבכור יש בו איסור גיד הנשה. שהרי איסור גיד חל קודם, כשהוא עדיין במעי אמו, ואילו קדושת הבכור חלה רק לאחר מכן, בשעת לידה. [ולמאן דאמר דגיד הנשה אינו נוהג בשליל אלא משעת הלידה הרי חלין שני האיסורים בבת אחת].

ואי בעית אימא: לעולם משנתנו מדברת בולדות קדשים. ולא תיקשי שאיסור מוקדשין קדם לאיסור גיד, כי סבר האי תנא כי**וולדות קדשים, בהווייתן הן קדושים!** דהיינו, רק משעה שנתהוו ונולדו חלה עליהן הקדושה. הלכך, נוהג בהם איסור גיד הנשה, לפי שאיסורו התחיל קודם לכן, כשהולד היה עדיין במעי אמו, ושוב לא פקע ממנו [ולמאן דאמר שגיד הנשה אינו נוהג בשליל חלין שני האיסורים בבת אחת].

אמר רבי חייא בר יוסף: הא דקתני במתניתין שגיד הנשה נוהג במוקדשין, **לא שנו** כן **אלא בקדשים הנאכלין,** וכגון חטאת ואשם ושלמים. **אבל קדשים שאינן נאכלין,** כגון עולה, **אין איסור גיד** הנשה **נוהג בהן!**

ורבי יוחנן אמר: אחד קדשים הנאכלין ואחד קדשים שאין נאכלין - איסור גיד נוהג בהן!

אמר רב פפא: ולא פליגי רבי יוחנן ורבי חייא בר יוסף. אלא, **כאן,** מה שאמר רבי יוחנן שנוהג בהן איסור גיד, היינו **להלקותו** את האוכל גיד הנשה של עולה. ואילו **כאן,** מה שאמר רבי חייא בר יוסף שאין נוהג בהן איסור גיד, היינו **להעלותו.** שמותר להעלות את העולה על גבי המזבח ביחד עם גיד הנשה שבתוכה משום שהאיסור אינו אלא באכילה ולא בהקרבה.

איכא דאמרי: אמר רב פפא: ולא פליגי!

כאן, מאן דאמר אינו נוהג בעולה, היינו **לחלצו,** שלא צריך לחלץ את הגיד מהירך לפני שמעלים את העולה על המזבח, אלא מקריבו ביחד עם הגיד.

כאן, מאן דאמר נוהג בעולה, היינו **להעלותו** בפני עצמו. שאם נפרד הגיד מהירך אסור להעלותו למזבח בפני עצמו.

רב נחמן בר יצחק אמר: פליגי! וביחס **להעלותו** הוא **דפליגי,** האם מותר להעלות את הגיד למזבח כשהוא עדיין מחובר לירך העולה, או שצריך להוציאו מהירך קודם העלאתו למזבח.

ומצינו שנחלקו בזה תנאים.

דתניא: נאמר בפרשת קרבן העולה **"והקטיר הכהן את הכל המזבחה".** ודרשינן מ"הכל" - **לרבות** את **העצמות והגידין** [המותרין, ולאו דוקא בגיד הנשה], **והקרנים והטלפים,** שאף אותם יקטיר המזבחה. **יכול אפילו פירשו** מלהשבר יהא מקטיר אותם בפני עצמם? **תלמוד לומר "ועשית עולותיך הבשר והדם"!** ואלו, שאינם בשר ואינם דם, לא יעלו על המזבח.

אי רק **בשר ודם** יעלו, **יכול יחלוץ,** יפריד את **הגידים ועצמות** מן הבשר, **ויעלה** רק את **הבשר לגבי מזבח? תלמוד לומר "והקטיר הכהן את הכל המזבחה"!** וכבר למדנו מכאן שגם הגידין והעצמות יהיו עולין.

הא כיצד? הרי הכתוב, לכאורה, סותר את עצמו. כי במקום אחד הוא אומר להעלות רק בשר ודם, ובמקום אחר הוא אומר להעלות גם עצמות וגידים.

אלא, ודאי כך הוא ישוב הדברים: פסוק אחד מדבר לענין עצמות וגידים כשהם **מחוברים** לבשר, שהם אכן **יעלו** עם הבשר. והפסוק השני מדבר בעצמות **שפירשו** ועתה הן בפני עצמן, שבהן הדין הוא **שאפילו** עלו והן עתה **בראש המזבח - ירדו!**

ומבארינן: **ומאן** הוא **התנא דשמעת ליה דאמר פירשו** העצמות מן הבשר, הרי אפילו אם עלו לראש המזבח - **ירדו!? רבי היא!** ולא רבנן.

דתניא: "והקטיר הכהן את הכל" - לרבות העצמות והגידים והקרנים והטלפים, ואפילו אם **פירשו** מהבשר, יקטירם בפני עצמן. **והא מה אני מקיים** מה שנאמר **"ועשית עולותיך הבשר והדם".** שמדברי הכתוב הזה משמע שרק בשר ודם יקטיר ולא עצמות וגידים? לאו לענין עצמות וגידים שפירשו הוא נאמר, אלא **בפוקעין!** שיש דין בהקטרת הקרבן שאם תוך כדי שריפתו על המזבח פקע [דהיינו שעף ויצא] מהאש של המערכה אחד מהאיברים המוקטרים, צריך להחזיר אותו למערכה. ודין זה לא נאמר בעצמות וגידים.

הא כיצד? עיכולי בשר, דהיינו בשר עולה שלא נתעכל, שלא נשרף לגמרי באש של המזבח, הרי אם הוא נופל מהמערכה **אתה מחזיר** אותו למערכה כדי להשלים את הקטרתו. **ואי אתה מחזיר עיכולי גידים ועצמות** שפקעו מהמערכה. שאף על פי שמקטירין לכתחילה גידים ועצמות על המזבח, ואפילו כשהן בפני עצמן, מכל מקום לאחר שהחלה הקטרתם אין בהם דין של החזרת "פוקעין". ואת זה אנו לומדים מ"ועשית עולותיך הבשר והדם" - שרק את הבשר אתה מחזיר למערכה.

רבי אומר: כתוב אחד אומר "והקטיר הכהן את הכל" ובכך הוא **ריבה** להקטיר אף את העצמות. **וכתוב אחד אומר "ועשית עולותיך הבשר והדם"** ובכך הוא **מיעט** אותם. **הא כיצד?** אם היו העצמות **מחוברין** לבשר **יעלו!** אך אם **פירשו - אפילו** הן **בראש המזבח, ירדו!**

ואם כן רבי הוא התנא שמצינו שסובר שאם פירשו - ירדו.

ועתה מבארת הגמרא את מחלוקת רבנן ורבי, ומתוך זה נשמע שהם חולקים גם לענין גיד הנשה:

ורבנן שמרבים מ"והקטיר הכהן את הכל" גם עצמות וגידים שפירשו, טעמא דידהו הוא משום **שלמחוברין לא איצטריך קרא לרבויי** שהם עולים עם הבשר, שדבר זה כבר ידענו, **מידי דהוה אראשה של עולה** שמקריבים את הראש כשהוא שלם, על אף שיש בו הרבה עצמות. ובהכרח, **רבי איצטריך קרא, לעצמות** וגידים **שפירשו,** שמקטירין אותן בפני עצמן, הוא דאיצטריך.

גיד הנשה פרק שביעי חולין צ.

אלמא איסור מוקדשין קדים. לומר ר"ת משום דמתמלא כהל הוא דבר הכשר עצמו מתקשה תמרי כן ומתלבן ועשה גיד א] ובקונטרס פי' לקמן דמתמלא כשהגיד עוד אינו על הכף ולא מייל עד שיבא ויתקשה על הכף ופ"ג דהשתא ר"ל דאין איסור גיד חל על איסור מוקדשים על איסור מוקדשים שאכל בכבר מן הבשר ואין מתמלא כהל מתיר כן ומתלבן ועשה כאכל בכבר עצמו מתקשה תמרי כן ומתלבן ועשה כהל הוא דבר הכשר עצמו מתקשה תמרי

צ: גיד הנשה פרק שביעי חולין

עין משפט נר מצוה

א מי' פ"ו מהלכות מעשה הקרבנות הל' ד:

יא ב מיי' פ"ו מהלכות כלי המקדש הל' טז:

יב ג מיי' פי"ט מהלכות פסולי המוקדשין הל' ה:

רבינו גרשום

כי איצטריך קרא לגיד הנשה במחובר. שמותר להקטיר: ורבנן ההוא לא מצית אמרת כר' ממשקה ישראל כר'. ממשקה ישראל כתב ביחזקאל מן הצאן מן המאכים במשקה ישראל ואמרו חכמים מן הצאן ולא מן הפלגם בן שנה וחצי זהו פלגם לשון פלג לא כבש ולא איל אלא בינתים מן המאכים במורור [שתי מאות] שנשתיירו בבור מיכן לערלה שבשלה במאחים ממשקה ישראל הביאו נסכים ממשקה ישראל במורור לישראל ר"ג אין ראוי להקטיר אלא במורור לישראל: ורבי מידי דהוה אחלב דם. כלומר שאין מורור לישראל ואעפ"כ מקטיר: חולצו לחפות. דשן שהיה נאפף ע"ג המזבח והיה עליו עגול כחפות: מכבדו לאמה. כלומר נחל קטן שהיה לשם והולך לנחל קדרון: מעלהו ע"ג המזבח. משום שנאמר הקריבהו נא לפחתך. כלומר שלא יעלה הירך חסר ע"ג המזבח: ושקו את התמיד כו'. כלומר שאין שוחה כך: בשלמא לרבנן. להפשיט: דברו בריאים לשון הואי ויעלו לכל הנס אחריו והעם וגו'. בשילהי דקרא ותבקע האדמה תחתיהם: כלומנות. שְׁרֵרֵישׁ: וכל מי שמתנדב עלה. כלומר עלה של זהב: גרגר. גַּרְגִּישׁ. של זהב: מעשה היה ונימנו עליה כו'. גזמא: ומשמנים ושותים ריבוות. כלומר פ"ה בתולות ארוות ושלש מאות כהנים מטבילין אותה גזמא: אי אמרת בשלמא ספוקי מספקא ליה. כלומר מש"ה לא אכיל ולא שדי ליה: הכא במאי עסקינן כשהוכרו ולבסוף נתעברו לא שדי ליה שהוכרו נידי דהיתר ומשום הכי לא שדי להו דיראון לאכילה ולא אכיל להו שנתעברו עם נידי דאיסורא:

מסורת הש"ס

שלש שלמים מכבדו לאמה. פירש בקונטרס דגרסינן מעלה ומסק משום דשלמים מלכלים בכל העיר ומה טיבו בעזרה ולכלה משום דשוב ומזה ניתן להכשיר שמא גיד הנשה שהשוק הוא גרגל ולא גיד כדתנן לקמן בהזורע (דף קלב:) וסק היו רגילין לאכול ממעומיהם בעזרה פ"ג בשלמים של הכשים שכל קדשיהם היו רגילין לאכול בעזרה: **בשלשה** מקומות דברו חכמים לשון הואי. אבל היכי דמטמיע (דף ג.) קסבר לקין זה זה הוא דמפרש במסכת תמיד[6] משום שקין עניות במקום עשירות:

שלש מאות כהנים מטבילין אותה. ופ"ת למאי סוף פ"ק דפיסחים (דף ט:) מפני מה אמרו וילון טומאה מפני שמסמא מתחתם כנגדו ומהו פרוכת ליכא למימר שמסמאו כנגדו לפסול ליכנס ממנו ולמאי נפקא מינה לימא דכיון שמגרגר היו מטבילין אותה בלמעלה בפ' תומר בקדש (מנחות דף כג.) דלכים כנגמרים בטהרה ליכין עילוי לקדש לחמם לפ מיירי בלח בכלים ממקבלין טומאה דמשום חומר מקדש החמירו להטבילן כלילו טמאו אבל רש. פרוכת ולא מקבל טומאה כלי ועוד דכמשמע שקיים בפרק כל הכרוקין (דף יב:) ממש בהלי לפרוכת מקבל טומאה דתנן פרוכת שנטמא בכל הטומאה מטבילין אותה בלי טבילת כלי טומאה דמשום חומר מקדש טומאה בפרוכת ולא מקבל טומאה לפ

צ' ע"ב **ורבי** אמר לך: **למחוברין דהיתרא** אמנם **לא איצטריך קרא לרבויי**, אלא **כי איצטריך קרא - לגיד הנשה!** שאף על פי שהוא אסור באכילה, מכל מקום, **בעודו מחובר** לבשר העולה הוא עולה עמו למזבח, אבל בפירשו, אפילו אותם שהם היתירא, לא יעלו.

ורבנן סברי, דליכא לריבויי לגיד הנשה שיעלה, לפי שנאמר בקרבנות "**ממשקה ישראל**" ומפרשינן: רק **מן המותר** באכילה **לישראל** מקריבים על המזבח, וגיד הנשה אסור באכילה, הלכך אין לומר שהכתוב בא לרבות אותו להקרבה, ואפילו בעודו מחובר אלא, צריך להוציאו מהירך קודם ההקרבה!

אלא, ודאי בא הכתוב לרבות עצמות וגידין דהיתירא, ואפילו אם פירשו.

ורבי אמר לך: האי מיעוטא ד"ממשקה ישראל" לא נאמר אלא ביחס לבהמה טריפה שפסולה להקרבה. אבל בהמה כשרה - מקריבין את כולה ואפילו את החלקים האסורים באכילה, וכגון גיד הנשה. **מידי דהוה אחלב ודם** של הקרבן, שאף על פי שהם אסורים באכילה, מכל מקום מקריבים אותם על המזבח.

ורבנן אמרי: אין להוכיח מחלב ודם! כיון **שמצותן בכך - שאני!** שהרי החלב והדם הם עיקר הקרבן, ואין גיד הנשה דומה להם.

הרי, מצינו שמחלוקת האמוראים דלעיל בגיד הנשה [לפי רב נחמן בר יצחק] היא מחלוקת רבנן ורבי. שלרבנן אין מקריבין גיד הנשה כלל ואפילו בעודו מחובר לבשר, ואילו לרבי מקריבין אותו כשהוא מחובר.

אמר רב הונא: גיד הנשה של עולה - חולצו מן הירך לפני ההקטרה ומשליכו **לתפוח!** לתוך הערימה של אפר שהצטבר משריפת הקרבנות, שהיו גורפים את האפר לאמצע המזבח, והוא נראה שם כתפוח.

אמר רב חסדא: מרי דיכי! בעל שמועה זו - הבין דברי**ך ! מי כתיב** בגיד הנשה "**על כן לא יאכל המזבח**" עד שאתה אומר שגיד הנשה אסור בהקרבה על המזבח? והרי "**על כן לא יאכלו בני ישראל" כתיב! ?**

ורב הונא שאוסר בהקרבה, משום דכתיב "**ממשקה ישראל**", ודרשינן: **מן המותר לישראל**, אתה מקריב, ולא מן האסור!

מיתיבי לרב הונא מהא דתניא:

גיד הנשה של שלמים מוציאו [ואוכל את הירך כדין שלמים], ואינו צריך לשורפו לאחר שיבא לידי נותר [שהרי לא יאכלנו]. דכיון שאינו ראוי לאכילה הוא אינו נעשה נותר, אלא - **מכבדו** [זורקן], לגיד, **לאמה** של מים שהיתה בעזרה.

וגיד הנשה **של עולה - מעלהו** על המזבח!

ודייקינן: **מאי לאו, מעלהו** לגיד של עולה **ומקטירו** על המזבח. וקשיא לרב הונא שאוסר להקריב את גיד הנשה?

ומתרצינן: **לא!** אלא הכי קאמר: **מעלהו** את הירך לראש המזבח כשהגיד בתוכו, **ושם חולצו** לגיד מהירך, ואינו מקריבו עמו.

ומקשינן: **ומאחר שחולצו - למה מעלהו** לכתחילה?

ומשנינן: **משום שנאמר "הקריבהו נא לפחתך"** שהקרבן צריך שיהא נאה ומכובד, וגנאי הוא להביא למזבח ירך שחתוכה במקום הגיד, לכן הוא מעלה אותה כשהיא שלמה ושסהוא חולצו.

תניא כוותיה דרב הונא

גיד הנשה של שלמים - מכבדו לאמה. ושל עולה - חולצו לתפוח!

תנן התם: תפוח היה באמצע המזבח. לפעמים, היה עליו כשלש מאות כור של אפר.

אמר רבא: גוזמא היא! שמעולם לא הגיע לשלש מאות כור, כיון שאותו מקום לא הכיל כמות כל כך גדולה של אפר, אלא, בזמן שהדשן היה רב היו מורידים אותו מהמזבח אל מחוץ לעיר.

וכן הא דתנן: **השקו את קרבן התמיד בכוס של זהב** לפני שחיטתו, כדי שהעור יופשט בקלות, גם על זה **אמר רבא** שהוא **גוזמא** שלמעשה לא השקו בכוס של זהב, אלא בכוס רגילה.

אמר רבי אמי: מצינו **שדברה תורה לשון הבאי**, והיינו, בדרך גוזמא. וכן מצינו **שדברו נביאים לשון הבאי** וכן מצינו **שדברו חכמים לשון הבאי.**

והיכן מצינו?

דברו חכמים לשון הבאי - הא דאמרן בתפוח ובכוס של זהב.

דברה תורה לשון הבאי - דכתיב "**ערים גדולות ובצורות בשמים**".

דברו נביאים לשון הואי - דכתיב "**ותבקע הארץ לקולם**" שקול ההמון היה נשמע בחוזק, כאילו נבקעת הארץ.

אמר רבי יצחק בר נחמני אמר שמואל: בשלשה מקומות דברו חכמים לשון הואי. אלו הן: תפוח, גפן, ופרוכת [אבל "כוס של זהב" אינו גוזמא, שהיו נוהגין במקדש בדרך עשירות].

תפוח - הא דאמרן.

גפן - דתנן: גפן של זהב מבנה עשוי מזהב בצורת גפן **היתה עומדת על פתחו של היכל, ומודלה** [נשענת] **על גבי כלונסות. וכל מי שהיה מתנדב** למקדש **גרגיר או אשכול** של זהב, **מביא ותולה בה.**

אמר רבי אליעזר ברבי צדוק: מעשה היה, ונמנו עליה שלש מאות כהנים כדי **לפנותה** ממקום למקום! וזו היא הגוזמא, שלא היו שם שלש מאות כהנים אלא התנא נתכוין לומר שכל כך הרבה זהב היה על הגפן עד שמחמת כובדה היה צורך במספר רב של כהנים כדי לפנותה ממקומה.

פרוכת - דתנן: רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון הסגן: הפרוכת היה **עוביה טפח. ועל שבעים ושנים נירים** [יחידות אריגה] **נארגת. ועל כל נימה ונימה** כל חוט היה שזור **מעשרים וארבעה חוטין.**

ארכה - ארבעים אמה. ורחבה - עשרים אמה כמדות ההיכל, שהפרוכת היתה תלויה שם להבדיל בין הקדש לקדש הקדשים.

ומשמונים ושתי רבוא חוטין היתה **נעשית** [פירוש אחר - שמונים ושתים ריבות - נערות עסקו באריגתה].

ושתים פרוכות היו **עושים בכל שנה, ושלש מאות כהנים מטבילין אותה** כשהיתה נטמאת! ואף מספר זה של כהנים גוזמא הוא, אלא שבא ללמדנו שמשקלה של הפרוכת היה כבד מאד.

שנינו במשנה: ונוהג **בירך של ימין ובירך של שמאל.**

ואמרינן: **מתניתין דלא כרבי יהודה!**

דתניא: רבי יהודה אומר: גיד הנשה **אינו נוהג אלא בירך אחת** מירכות הבהמה, **והדעת מכרעת** לאסור **את** הגיד **של ימין.**

איבעיא להו: האם **מיפשט פשיטא ליה לרבי יהודה** שגיד ימין הוא האסור, **ומאי "דעת** מכרעת" דקאמר - **דעת תורה!** שממשמעות המקרא למד כן. **או דלמא ספוקי מספקא ליה** לרבי יהודה איזה גיד אסור **ומאי "דעת" - דעת נוטה!** שקצת נראה לומר שהיא ירך ימין [לפי שמסתבר שהמלאך נגע בירך ימין של יעקב, כי דרך הנאבק עם חבירו שהוא חובק אותו מלפניו ובידו הימנית מקיף את חבירו מאחוריו, ומגיע עד ירכו הימנית].

תא שמע: מהא דתניא: **העצמות והגידים** של קרבן פסח שנותרו לאחר זמן האכילה, **והבשר שנותר** ממנו - **ישרפו ליום ששה עשר** בניסן, ולא מיד בבקר של יום טוב ראשון.

והוינן בה: הני גידי מאי עבידתייהו? באילו גידין מדובר? **אי בגידי בשר** שנמצאים בבשר, והם רכים וראויים לאכילה, **ליכלינהו** בזמנו, ולמה הותיר אותם?

ואי דאייתור במקרה, תיקשי, **דהיינו "נותר"** דקתני לאחר מכן, והוא כולל את כל הראוי לאכילה שנותר?

אלא, שמא תאמר שמדובר **בגידי צואר** שהם קשים ואינם ראויים לאכילה, אכתי תיקשי, **דאי לאו בשר ניתנהו** למה צריך לשורפם, **לישדינהו** לאשפה!? שהרי אין מצות שריפה נוהגת אלא בנותר שהיה ראוי לאכילה.

ואמר רב חסדא: לא נצרכא המשנה להשמיענו **אלא לגיד הנשה, ואליבא דרבי יהודה, דאמר: אינו נוהג אלא באחת,** וכדמפרש ואזיל.

ומסקינן לפשיטות האיבעיא: **אי אמרת בשלמא ספוקי מספקא ליה** לרבי יהודה, **שפיר** קאמרת. שמחמת הספק אינו יכול לאכול את שני הגידים, לא של ימין ולא של שמאל, וכעבור זמן האכילה הוא שורף את שניהם. שאמנם הגיד האסור אינו חייב בשריפה, אבל מכיון שאיננו יודע איזה הוא, חייב לשרוף את שניהם [ולכך הוא נשנה בפני עצמו, דשאני מנותר רגיל, שכאן לכתחילה הוא מותיר אותו, בעל כרחו].

אלא אי אמרת מיפשט פשיטא ליה לרבי יהודה שנוהג איסור גיד בשל ימין, תיקשי, אמאי לא קאמר שהגיד **דהיתירא**, שהגיד, השמאלי, שהוא מותר באכילה, **ליכליה** [ואם נותר במקרה, הרי כבר נכלל ב"נותר" של המשנה], **ודאיסורא**, הגיד הימיני, האסור באכילה - **לשדייה!** שהרי אין בו מצות שריפה, כיון שאינו ראוי לאכילה!?

ודחינן: **אמר רב איקא בר חנינא: לעולם אימא לך מיפשט פשיטא ליה. והכא במאי עסקינן, כשהוכרו!** שבתחילה הכיר איזה הוא הגיד הימיני האסור ואיזה הוא של שמאל המותר, **ולבסוף נתערבו**, ואינו יודע איזה הוא הימיני ואיזה הוא השמאלי, הלכך אינו יכול לאכול את שניהם, אלא לאחר הזמן שורף את שניהם מספק.

ט בְּשָׁלוֹם יַחְדָּו אֶשְׁכְּבָה וְאִישָׁן כִּי־אַתָּה יְהוָה לְבָדָד לָבֶטַח
תּוֹשִׁיבֵנִי׃ ה א לַמְנַצֵּחַ אֶל־הַנְּחִילוֹת מִזְמוֹר לְדָוִד׃ ב אֲמָרַי
הַאֲזִינָה | יְהוָה בִּינָה הֲגִיגִי׃ ג הַקְשִׁיבָה לְקוֹל שַׁוְעִי מַלְכִּי וֵאלֹהָי
כִּי־אֵלֶיךָ אֶתְפַּלָּל׃ ד יְהוָה בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי בֹּקֶר אֶעֱרָךְ־לְךָ
וַאֲצַפֶּה׃ ה כִּי | לֹא אֵל חָפֵץ רֶשַׁע | אָתָּה לֹא יְגֻרְךָ רָע׃

רש״י

לעושי רצונו על אחת כמה וכמה לעתיד לבא שהוא יום קבול שכרם: **(ט) בשלום יחדו אשכבה ואישן.** אם היו ישראל בשלום יחדו עמי הייתי שוכב וישן בטח ולא הייתי ירא מכל צר ואויב: **לבדד לבטח.** כמו (דברים לג) בטח בדד עין יעקב לשון מבטח ושקט הוא שאינו צריך להושיב גייסות עמו: **(א) אל הנחילות.** מנחם פתר בכולן נחילות ועלמות גיתות ידותון כלם שמות כלי זמר הם ונעימות המזמור היתה לפי שיר הראוי לאותו כלי ומדרש אגדה יש מפרשים נחילות לשון נחלה ואין זה משמעות התיבה וגם ענין המזמור אינו מדבר בנחלה ויתכן לפתור נחילות גייסות כמו נחיל של דבורים וכמו (תהלים יח) ונחלי בליעל ות״י סיעת חייבין תפלה בשביל גייסות אויבים הבאים על ישראל ואומר המשורר מזמור הזה בשביל כל ישראל: **(ב) אמרי האזינה ה׳.** כשיש בי כח לשאול צרכי לפניך וכשאין בי כח להתפלל לפניך והדאגה עצורה בלבי בינה הגיגי הבן הגיון לבי כך מפורש במדרש כל בינה שבמקרא הטעם תחת הנון חוץ מזה וחבירו (באיוב לה) ואם בינה שמעה זאת שאינו שם דבר אלא לשון הבן כמו (משלי כג) בין תבין את אשר לפניך לפיכך הטעם תחת הבי״ת: **(ד) בקר תשמע קולי.** בבוקר אני קורא לך עליהם שהוא עת משפט ברשעי׳ כמו שנאמר לבקרים אצמית כל רשעי ארץ (לקמן קא) היה זרועם לבקרים (ישעי׳ לג) כי בבקר בבקר יעבור (שם כח): **בקר אערך לך.** תפלתי על זאת, אערוך ל׳ מערכה הוא כך חברו מנחם: **ואצפה.** שתעשה בהם משפטים: **(ה) כי לא אל חפץ רשע אתה.** ונאה לך לאבד הרשעה מן העולם: **לא יגורך רע.** לא יגור

מצודות ציון

(ט) לבדד. יחידי כמו בטח בדד (דברים ל״ג) ור״ל מבלי פחד כי המתפחד מתירא לשבת יחידי: **(א) הנחילות.** מלשון נחיל של דבורים (ב״ק קי״ד) והוא שם כלי זמר אשר קולו נשמע כשריקת הדבורים: **(ב) האזינה.** הטה אוזן לשמוע: **(ג) הקשיבה.** עניין שמיעה: **שועי.** לעקתי: **(ד) ואצפה.** ואקוה: **(ה) יגורך.** ידור עמך:

מצודות דוד

(ט) בשלום. מבלי פחד אשכבה ואישן יחדיו תכופים זה לזה כי הדואג ומתפחד נגזלה שנתו לבל יוכלו לישן מיד כאשר ישכב אבל אני בטחתי בה׳ ולא אירא ולזה אשכב ואישן יחד סמוך זה לזה: **כי אתה ה׳.** המושל בכל ובידך הוא להושיב אותי בבטח מבלי פחד: **(ב) בינה הגיגי.** אשר תפלתי היא בכוונת הלב: **(ג) כי אליך אתפלל.** והמלך נוטה אזנו בחסד אל עבדו הבוטח עליו ומבקש ממנו שאלתו: **(ד) בוקר.** בכל בוקר תשמע קולי כי בהיות הבוקר אסדר לפניך תפלתי ולא הקדמתי לה דבר הרשות ולזה אקוה אשר תשמע קולי: **(ה) כי לא וגו׳.** ולא תתן כח ביד הרשעים המריעים לי: **לא יגורך.** לא ידור הרע אצלך

ו לֹא־יִתְיַצְּבוּ הוֹלְלִים לְנֶגֶד עֵינֶיךָ שָׂנֵאתָ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן׃
ז תְּאַבֵּד דֹּבְרֵי כָזָב אִישׁ־דָּמִים וּמִרְמָה יְתָעֵב | יְהוָה׃ ח וַאֲנִי
בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל־הֵיכַל קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ׃
ט יְהוָה | נְחֵנִי בְצִדְקָתֶךָ לְמַעַן שׁוֹרְרָי הַוְשַׁר (הַיְשַׁר קרי) לְפָנַי
דַּרְכֶּךָ׃ י כִּי אֵין בְּפִיהוּ נְכוֹנָה קִרְבָּם הַוּוֹת קֶבֶר־פָּתוּחַ גְּרוֹנָם
לְשׁוֹנָם יַחֲלִיקוּן׃ יא הַאֲשִׁימֵם | אֱלֹהִים יִפְּלוּ מִמֹּעֲצוֹתֵיהֶם בְּרֹב
פִּשְׁעֵיהֶם הַדִּיחֵמוֹ כִּי מָרוּ בָךְ׃ יב וְיִשְׂמְחוּ כָל־חוֹסֵי בָךְ לְעוֹלָם

רש״י

אצלך: **(ו) הוללים.** משתטים ובלשון משנה מעורבבין: **(ז) איש דמים ומרמה.** זה עמלק וזרעו: **(ח) ואני.** אבא ביתך להודות לך ברב חסדך שהפלאת עלינו להראותינו נקמה מהם: **(ט) שוררי.** עויני המצפים שאבגוד בך ותעזבני, שוררי כמו (במדבר כד) אשורנו ולא קרוב: **(י) כי אין בפיהו נכונה.** נראים כאוהבים והם אויבים: **קרבם הוות.** מחשבותם מרמה: **קבר פתוח גרונם.** לבלוע יגיע אחרים כקבר הבולע את הגוף: **יחליקון.** דברי חלקלקו׳: **(יא) ממועצותיהם.** שהם יועצים על ישראל, ואז ישמחו כל חוסי בך: **(יב) ותסך עלימו.** תגונן ותסוכך עלימו: **ויעלצו בך.** כשיראו שאתה תברך רעיך

מצודות ציון

(ו) הוללים. שוטים וערבני הדעת וכן ודעת הוללות וסכלות (קהלת א׳): **און.** עמל ושקר: **(ט) שוררי.** עניין הבטה כמו לא תשורני עין (איוב ז׳): **(י) נכונה.** מלשון נכון וישר: **קרבם.** תוך לבם: **הוות.** שבר כמו על יעבור הוות (לקמן נ״ז): **גרונם.** לואכם כמו קרא בגרון (ישעיה נ״ח): **יחליקון.** עניין דבריס רכיס: **(יא) האשימם.** מלשון אשמה: **מרו.** מלשון מרי ומרד: **(יב) ותסך.** מלשון סכך: **ויעלצו.** וישמחו:

מצודות דוד

והוא דרך משל לומר שהרע שנוא למקום: **(ו) לא יתיצבו.** אינך חפץ שרשעים יעמדו מול עינך: **(ז) תאבד.** ידעתי שתאבד את המדבר עלי כזב בפני שאול כי מעולם יתעב ה׳ את האורב על דם רעהו ובמרמה דבר עמו באהבה וכ״כ יתעב ויאבד את המדבר עלי כזב כי הלא עמי מרמה ידבר כאלו הוא לי לאוהב: **(ח) ברוב חסדך.** בעבור רוב החסד שתעשה עמדי אבוא בביתך להשתחוות: **ביראתך.** ולא להתיהר בפני אנשים: **(ט) נחני בצדקתך.** תן בלבי ללכת בדרך צדקה ולמען הרשעים הללו המביטים ומצפים על מפלתי לבל יאמרו ידיהם רמה תן בלבי להיות דרכך ישר בעיני ולא אכשל בה כי אז בוודאי לא יוכלו לי: **(י) כי אין בפיהו.** אין בפה אחד מהם נכונים נראים כאוהבים והמה לאויבים. קרבם. בקרב לבם חושבים הוות לשבר אותי וגרונם כקבר פתוח כי שואפים לבלעני כקבר הבולע את המת ובלשונם ידברו חלקלקות ואינם יוצאין מן הלב: **(יא) האשימם.** לכן האשימם במשפט ויפלו בשפל המצב בעבור רוע עצתם וכפי רוב פשעיהם כן הדיחם מדחי אל דחי כי הלא בך מרדו כי הזהרת על זה: **(יב) וישמחו.** אבל החוסים בך ישמחו לעולם ואתה תסך עליהם מפני הרעה: **בך.** בתשועתך:

יְרַנֵּנוּ וְתָסֵךְ עָלֵימוֹ וְיַעְלְצוּ בְךָ אֹהֲבֵי שְׁמֶךָ: יג כִּי־אַתָּה תְּבָרֵךְ
צַדִּיק יְהוָה כַּצִּנָּה רָצוֹן תַּעְטְרֶנּוּ: ו א לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת
עַל־הַשְּׁמִינִית מִזְמוֹר לְדָוִד: ב יְהוָה אַל־בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנִי וְאַל־
בַּחֲמָתְךָ תְיַסְּרֵנִי: ג חָנֵּנִי יְהוָה כִּי אֻמְלַל אָנִי רְפָאֵנִי יְהוָה כִּי
נִבְהֲלוּ עֲצָמָי: ד וְנַפְשִׁי נִבְהֲלָה מְאֹד וְאַתָּ (וְאַתָּה קרי) יְהוָה
עַד־מָתָי: ה שׁוּבָה יְהוָה חַלְּצָה נַפְשִׁי הוֹשִׁיעֵנִי לְמַעַן חַסְדֶּךָ:
ו כִּי אֵין בַּמָּוֶת זִכְרֶךָ בִּשְׁאוֹל מִי יוֹדֶה־לָּךְ: ז יָגַעְתִּי בְּאַנְחָתִי
אַשְׂחֶה בְכָל־לַיְלָה מִטָּתִי בְּדִמְעָתִי עַרְשִׂי אַמְסֶה: ח עָשְׁשָׁה

רש״י

ואוהביך: (יג) **כצנה.** המקפת שלש רוחותיו של אדם: **רצון.** נחת רוח אפימנ״ט בלעז: **תעטרנו.** תסובבנו כמו (ש״א כג) ושאול ואנשיו עוטרים אל דוד ואל אנשיו: (א) **על השמינית.** כינור של שמונה נימין ושמינית שמו וכן מצינו (בד״ה א טו) פלוני ובניו על השמינית לנצח: (ג) **אומלל.** נשחת ודל כח (קופנדו״ן בלעז) כמו היהודים האמללים דעזרא

מצודות ציון

(יג) **כצנה.** דומה הוא למגן: **תעטרנו.** ענין סבוב וכן עוטרים אל דוד (שמואל א׳ כג) ע״ש שהעטרה מסבבת את הראש: (א) **השמינית.** כלי זמר בעלת שמונה נימין: (ג) **אומלל.** ענין כריתה כמו ימולל ויבש (לקמן ל׳) והוא מלשון מילה: (ה) **חלצה.** שלוף והוא כמו חלץ מהם (הושע ה׳): (ז) **אשחה.** ענין שטיה במים כמו כאשר יפרש השוחה לשחות (ישעיה כ״ה): **ערשי.** מטתי כמו ערש יגועי (לקמן קל״ב): **אמסה.** מלשון המסה והתכה: (ח) **עששה.** לשון בלוי ורקבון וכן ועצמי עששו (לקמן

(נחמיה ג): (ד) **ואתה ה׳ עד מתי.** תביט ואינך רופא: (ה) **שובה ה׳.** מחרונך: **חלצה נפשי.** מחוליי: (ז) **אשחה בכל לילה מטתי.** לשון סחי ומאוס (איכ׳ ג) והיתה נבלתם כסוחה (ישעי׳ ה) ממאס אני מטתי בדמעות ומנחם חברו עם כאשר יפרש השוחה לשחות (שם כה) ועם מי שחו (יחזקאל מז): **בדמעתי ערשי אמסה.** אלחלח וארטיב כמו מים: (ח) **עששה.** ל׳ עששית עין

מצודות דוד

(יג) **כי אתה וגו׳.** סרס המקרא כי אתה ה׳ תברך צדיק: **כצנה.** כמו שהצנה מסבבת את הגוף כן תסובבנו ברצון: (ב) **ואל בחמתך.** כפל הדבר במ״ש: (ג) **חנני.** לבל תוסיף עוד לחרות בי כי הלא אומלל אני ודי בזה: **רפאני.** הוסיף לשאול ואמר רפאני מן המכות אשר עברו עלי מאז כי הלא נבהלו עצמי: (ד) **ונפשי.** ואף נפשי נבהלה וא״כ עד מתי אהיה עוד נגוע ומוכה הלא עצם הפורעניות בא לגלות אוזן למוסר והנה כבר נבהלתי וקבלתי המוסר: (ה) **שובה ה׳.** לזה שובה

להוציא נפשי מהצרה והושיעני למען חסדך אף אם עדיין לא נפרעתי כפי חטאי: (ו) **כי אין במות.** כי אם אמות מהצרה הבאה שוב לא אזכיר שמך כי מי הוא הנותן הודאה בקבר הלא חי חי הוא יודוך: (ז) **יגעתי.** נעשיתי עיף ויגע במה שאני מתאנח בכל עת: **אשחה.** אני משיט את מטתי במי הבכי כדבר השט על פני המים: **בדמעתי.** אני מתיך ומרטיב ערשי בדמעות עיני וכפל הדבר במ״ש: (ח) **עששה מכעס.** מחרון האויב בלו עיני: **עתקה.** בעבור צרותי כהה עיני כאלו נתיישנה בזוקן וא״כ

מִכַּעַס עֵינִי עָתְקָה בְּכָל־צוֹרְרָי: ט סוּרוּ מִמֶּנִּי כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן
כִּי־שָׁמַע יְהוָה קוֹל בִּכְיִי: י שָׁמַע יְהוָה תְּחִנָּתִי יְהוָה תְּפִלָּתִי
יִקָּח: יא יֵבֹשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ מְאֹד כָּל־אֹיְבָי יָשֻׁבוּ יֵבֹשׁוּ רָגַע: ז א שִׁגָּיוֹן
לְדָוִד אֲשֶׁר־שָׁר לַיהוָה עַל־דִּבְרֵי־כוּשׁ בֶּן־יְמִינִי: ב יְהוָה אֱלֹהַי
בְּךָ חָסִיתִי הוֹשִׁיעֵנִי מִכָּל־רֹדְפַי וְהַצִּילֵנִי: ג פֶּן־יִטְרֹף כְּאַרְיֵה

רש״י

שמאורה כהה ודומה לו כאלו הוא רואה דרך זכוכית שכנגד עיניו ומנחם פירשו לשון רקבון כמו (לקמן לא) ועצמי עששו וכן כל לשון עש: **עתקה.** נתישנה ונזדקנה עיני בכהיית אור ומנחם חברו עם ויעתק משם ההרה (בראשית יב): **בכל צוררי.** בשביל צרות שמצירין לי: (יא) **יבושו ויבהלו וגו׳.** מהו ישובו יבושו פעם שנייה אמר רבי יוחנן לעתיד לבוא הקב״ה דן את הרשעים ומחייבן לגיהנם והם מתרעמין עליו והקב״ה מחזירן וחוזר ומראה גיליונין שלהם ודן אותם ומתחייבין והוא מחזירן לגיהנם הרי בושה כפולה, ר׳ שמואל בר נחמני אומר לעתיד לבא כל אומה קוראה לאלהיה ואין עונה וחוזרין וקוראין להקב״ה ואומר להם אילו אלי קראתם תחילה הייתי עונה אתכם עכשיו עשיתם עבודת גלולים עיקר ואותי טפילה לפיכך איני עונה שנאמר ישועו ואין מושיע זו עבודת גלולים ואחר כך אל ה׳ ולא ענם (לקמן יח) לכך נאמר ישובו

מצודות ציון

ל״א): **עתקה.** ענין יושן כמו והדברים עתיקים (ד״ה א׳ ד): (א) **שגיון.** מלשון שגיאה: **שר.** מלשון שירה: **על דברי.** ענין בעבור כמו על דבר כזבי (במדבר כ״ה): (ג) **פורק.** ענין שבירה כמו ופרסיהן יפרק (זכריה י״א):

יבושו. רגע. במעט זמן: (א) **שגיון לדוד.** מנחם אמר שגם זה אחד משמות הזמר ע״ש הכלי וכן פי׳ על שגיונות, ורבותינו פירשו ל׳ משגה שנתודה ונתפלל על השגיון שאמר שירה על מפלתו של שאול כמו שנאמר וידבר דוד לה׳ וגו׳ (ש״ב כב) אבל ענין המזמור אינו מוכיח על כך, ואומר אני שאמרו על עסקי ישבי בנוב (שם כא) שבא עליו על עונשו של שאול כמו שפירשו רבותינו שאמר לו הקב״ה על ידך נטרד דואג האדומי על ידך נהרג שאול ובניו כו׳ (כדאית׳ בחלק שגיאות שבקש דוד להקב״ה להמסר ביד שונא ולא יכלה זרעו, סא״א) והפך דוד את תפלתו והתפלל שלא יפול ביד אויב וכן פתרונו משגה שר דוד לה׳ על ששגג לומר להקב״ה למוסרו ביד אויב על דברי שאול שנהרג על ידו, ד״א על שגיון כנף המעיל אשר כרת לשאול: **כוש.** מה כושי משונה בעורו אף שאול משונה במעשיו: (ג) **פורק.** ל׳ פרקו נזמי הזהב (שמות לב):

מצודות דוד

די בכל הצרות אשר כבר עברו עלי: (ט) **סורו.** לכו ממני כי לא תוכלו לי מעתה כי נתקבלה תפלתי: (י) **שמע וגו׳.** כפל הדבר במ״ש: (יא) **יבושו.** בראותם הצלחתי: **ויבהלו.** כדרך אדם התמה ונבהל בראות דבר אשר חשב לנמנע: **ישובו.** אז יהיו חוזרים מרעתם לבקש שלומי וברגע ההיא יבושו ולא לאחר זמן כי אמחול להם על מה שעשו בי ולא תזכרנה עוד להיות להם לבושה: (א) **שגיון לדוד.** התפלל בזה על השגיאה מה שכרת כנף מעיל שאול: **כוש בן ימיני.** זה שאול הבא מבנימין וקראו כוש כי היה משונה במעשיו לשבח ככושי הזה המשונה בעורו: (ג) **פן יטרוף.** כשלא תושיעני יתגבר עלי האויב ופן יטריפני כאריה:

לעמוד הבא

לְמִי מְשַׁלֵּם, לְבַעַל הַפִּקָּדוֹן:

ב. הַשּׂוֹכֵר פָּרָה מֵחֲבֵרוֹ וְהִשְׁאִילָהּ לְאַחֵר וּמֵתָה כְּדַרְכָּהּ יִשָּׁבַע הַשּׂוֹכֵר שֶׁמֵּתָה כְּדַרְכָּהּ וְהַשּׁוֹאֵל יְשַׁלֵּם לַשּׂוֹכֵר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי כֵּיצַד הַלָּה עוֹשֶׂה סְחוֹרָה בְּפָרָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ. אֶלָּא תַּחְזֹר פָּרָה לַבְּעָלִים:

ג. אָמַר לִשְׁנַיִם, גָּזַלְתִּי לְאֶחָד מִכֶּם מָנֶה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה מִכֶּם, אוֹ, אֶבְיוֹ שֶׁל אֶחָד מִכֶּם הִפְקִיד לִי מָנֶה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה הוּא, נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה, שֶׁהוֹדָה מִפִּי עַצְמוֹ:

רבינו עובדיה מברטנורה

ב. **השוכר פרה מחבירו.** ועמד שוכר והשאילה לאחר ברשות המשכיר. שאם לא נתן לו המשכיר רשות, הא קיימא לן, שומר שמסר לשומר חייב: **ישבע השוכר.** למשכיר. **שמתה כדרכה** ופטור. שהשוכר פטור מן האונסין: **והשואל.** שהוא חייב באונסין, משלם לשוכר, בשבועה שהוא נשבע למשכיר: **אמר רבי יוסי כיצד הלה עושה סחורה** וכו'. והלכה כרבי יוסי:

ג. **אמר לשנים גזלתי לאחד מכם.** והם אינם תובעים לו כלום, אלא הוא בא לצאת ידי שמים: **נותן לזה מנה ולזה מנה.** אבל שנים שתבעוהו והודה שגזל לאחד מהם, ישבע כל אחד מהם שלו גזל, ונותן מנה לזה ומנה לזה. קנס קנסוהו חכמים מפני שעבר על לא תגזול. וכן שנים שתבעו לאחד. כל אחד אומר אבי הפקיד אצלך מנה, והוא אומר אביו של אחד מכם הניח לי מנה ואיני יודע איזהו, הרי כל אחד מהם נשבע שאביו הניח אצלו מנה, ונותן מנה לזה ומנה לזה, דאיהו פשע בנפשיה דהוה ליה למידק ולזכור מי הניח אצלו המנה:

ד. שְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ אֵצֶל אֶחָד, זֶה מָנֶה וְזֶה מָאתַיִם, זֶה אוֹמֵר שֶׁלִּי מָאתַיִם וְזֶה אוֹמֵר שֶׁלִּי מָאתַיִם, נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה, וְהַשְּׁאָר יִהְיֶה מֻנָּח עַד שֶׁיָּבוֹאוּ אֵלָיְהוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אִם כֵּן מַה הִפְסִיד הָרַמַּאי. אֶלָּא הַכֹּל יִהְיֶה מֻנָּח עַד שֶׁיָּבוֹאוּ אֵלָיְהוּ:

ד. **שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים.** כגון דאפקידו תרוייהו כי הדדי זה בפני זה: **נותן לזה מנה ולזה מנה וכו'.** דאמר להו אתון לא קפדיתו אהדדי, ולא חשדתם זה את זה שמא חבירו יתבע המאתים. אנא נמי לא רמאי אנפשאי למידק המאתים של מי הן. ונעשו כאילו הניחו כל השלש מאות בצרור אחד, דלא הוי ליה למידק מה יש לזה בתוכו ומה יש לחבירו: **מה הפסיד הרמאי.** ולעולם לא יודה על האמת:

ה. וְכֵן שְׁנֵי כֵלִים, אֶחָד יָפֶה מָנֶה וְאֶחָד יָפֶה אֶלֶף זוּז, זֶה אוֹמֵר יָפֶה שֶׁלִּי וְזֶה אוֹמֵר יָפֶה שֶׁלִּי, נוֹתֵן אֶת הַקָּטָן לְאֶחָד מֵהֶן, וּמִתּוֹךְ הַגָּדוֹל

ה. **וכן שני כלים.** לרבנן אצטריכא ליה. ולא זו אף זו קתני, לא מיבעיא במנה ומאתים דליכא פסידא דשבירת כלי, אמרו רבנן נותן לזה מנה ולזה מנה, אלא אפילו בשני כלים דאיכא פסידא שצריך לשבר הכלי הגדול כדי לתת ממנו דמי הקטן, ולכשיבא אליהו נמצא שבעל הכלי הגדול הפסיד שנשבר הכלי שלו, וסלקא דעתך אמינא דבהא מודו רבנן לר' יוסי שהכל יהא מונח עד שיבא אליהו. קמשמע לן. והלכה כחכמים:

נוֹתֵן דְּמֵי הַקָּטָן לַשֵּׁנִי, וְהַשְּׁאָר יִהְיֶה מֻנָּח עַד שֶׁיָּבוֹאוּ אֵלָיְהוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אִם כֵּן מַה הִפְסִיד הָרַמַּאי. אֶלָּא הַכֹּל יִהְיֶה מֻנָּח עַד שֶׁיָּבוֹאוּ אֵלָיְהוּ:

ו. הַמַּפְקִיד פֵּרוֹת אֵצֶל חֲבֵרוֹ, אֲפִלּוּ הֵן אֲבוּדִין לֹא יִגַּע בָּהֶן. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, מוֹכְרָן בִּפְנֵי בֵית דִּין, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמֵשִׁיב אֲבֵדָה לַבְּעָלִים:

ז. הַמַּפְקִיד פֵּרוֹת אֵצֶל חֲבֵרוֹ, הֲרֵי זֶה יוֹצִיא לוֹ חֶסְרוֹנוֹת. לַחִטִּין וְלָאֹרֶז, תְּשָׁעָה חֲצָאֵי קַבִּין לַכּוֹר, לַשְּׁעוֹרִין וְלַדֹּחַן, תִּשְׁעָה קַבִּין לַכּוֹר, לַכֻּסְמִין וּלְזֶרַע פִּשְׁתָּן, שָׁלֹשׁ סְאִין לַכּוֹר. הַכֹּל לְפִי הַמִּדָּה, הַכֹּל לְפִי הַזְּמַן. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, וְכִי מָה אִכְפַּת לָהֶן לָעַכְבָּרִין, וַהֲלוֹא אוֹכְלִין בֵּין מֵהָרִבָּה וּבֵין מִקְּמָעָא. אֶלָּא אֵינוֹ מוֹצִיא לוֹ חֶסְרוֹנוֹת אֶלָּא לְכוֹר אֶחָד בִּלְבָד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הָיְתָה מִדָּה מְרֻבָּה, אֵינוֹ מוֹצִיא לוֹ חֶסְרוֹנוֹת, מִפְּנֵי שֶׁמּוֹתִירוֹת:

ח. יוֹצִיא לוֹ שְׁתוּת לַיָּיִן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חֹמֶשׁ. יוֹצִיא לוֹ שְׁלִשׁ לֹגִין שֶׁמֶן לְמֵאָה, לֹג וּמֶחֱצָה שְׁמָרִים, לֹג וּמֶחֱצָה בָּלַע. אִם הָיָה

ו. **אבודים.** על ידי עכברים או רקבון: **לא יגע בהן.** למכרן לפי שרוצה אדם בקב שלו מתשעה קבין של חבירו. קב שלו חביב עליו ע"י שעמל בו, מתשעה קבין של אחרים שיקח בדמיהן אם ימכרם. ולא אמרו רבנן הרי זה לא יגע בהן, אלא שלא אבדו אלא עד כדי חסרונן המפורש במשנתינו, לחטים ולאורז תשעה חצאי קבין לכור וכו'. אבל אם אבדו יותר מכדי חסרונן, מודים חכמים לרבן שמעון בן גמליאל דמוכרן בבית דין. והלכה כחכמים:

ז. **המפקיד פירות אצל חבירו.** ועירבן הנפקד עם פירותיו והיה מסתפק מהן ואינו יודע שיעור מה שאכל. כשבא להחזירן יוציא לו חסרונות, יפחות כמה הם רגילים לחסור: **תשעה חצאי קבין לכור.** הכור שלשים סאין, והסאה ששה קבין: **הכל לפי המדה.** כן לכל כור וכור: **הכל לפי הזמן.** שהניחם בידו. לכל שנה ושנה יכנה לו כך: **מה איכפת להו לעכברים.** כך אוכלים ממדה מועטת כמו ממדה מרובה. הלכך תשעה חצאי קבין לשנה בין לכור בין לעשרה כורין: **אם היתה מדה מרובה.** שהפקיד אצלו הרבה, מעשרה כורין ולמעלה, לא יוציא לו חסרונות: **מפני שהן מותירות.** שבימות הגורן כשמפקידים החטים, יבשים, ובימות הגשמים כשמחזירן נופחות. ובאכילת עכברים אינן נחסרין כל כך לכל כור וכור, דכולי האי לא אכלי עכברים מעשרה כורין, הלכך נפיחתו משלמת למה שעכברים אוכלים. ואין הלכה לא כרבי יהודה ולא כרבי יוחנן בן נורי. וכל השיעורים הללו בארץ ישראל ובימי התנאים. אבל בשאר ארצות ובזמנים הללו, הכל כפי מה שרגילים הזרעים לחסר באותה מדינה ובאותו זמן:

ח. **יוציא לו שתות ליין.** אם הפקיד אצלו יין ועירבו עם יינו, הקנקנים בולעים שתות: **רבי יהודה אומר חומש.** שהקרקע שהיו עושים ממנו הקנקנים באתריך דרבי יהודה

לעמוד הבא

גַּם הַשֵּׁנִי וּמֵת מֵחֲמַת מִילָה, הֲרֵי הֻחְזְקָה שֶׁבָּנֶיהָ מֵתִים מֵחֲמַת מִילָה, [ד] לֹא שְׁנָא מִבַּעַל אֶחָד אוֹ מִשְּׁנַיִם, וְלֹא תָּמוּל הַשְּׁלִישִׁי, אֶלָּא תַּמְתִּין לוֹ עַד שֶׁיַּגְדִּיל וְיִתְחַזֵּק כֹּחוֹ, [ה] וְהוּא הַדִּין אִם אִישׁ אֶחָד מָל בְּנוֹ רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי, וּמֵתוּ מֵחֲמַת מִילָה, לֹא יָמוּל הַשְּׁלִישִׁי, בֵּין שֶׁהָיוּ לוֹ מֵאִשָּׁה אַחַת בֵּין מִשְּׁתַּיִם. וְיֵשׁ חוֹלְקִין וּסְבִירָא לְהוּ דְּלֹא שַׁיָּךְ בְּאִישׁ רַק בְּאִשָּׁה (חִדּוּשֵׁי אֲגֻדָּה פר"א דְּמִילָה), וְנִרְאֶה דִּסְפֵק נְפָשׁוֹת לְהָקֵל.

ג. וְהוּא הַדִּין אִם אִשָּׁה מָלָה בְּנָהּ וּמֵת מֵחֲמַת מִילָה, וְגַם אֲחוֹתָהּ מָלָה בְּנָהּ וּמֵת מֵחֲמַת מִילָה, [ו] שְׁאָר הָאֲחָיוֹת לֹא יָמוּלוּ בְּנֵיהֶן אֶלָּא יַמְתִּינוּ עַד שֶׁיִּגְדְּלוּ וְיִתְחַזֵּק כֹּחָם.

ד. [ז] נוֹלַד כְּשֶׁהוּא מָהוּל, צָרִיךְ לְהַטִּיף מִמֶּנּוּ דַּם בְּרִית. וּמִיהוּ בְּנַחַת. וּצְרִיכָה מִלְּתָא לְמִבְדְּקֵהּ יָפֶה יָפֶה בַּיָּדַיִם וּבְמַרְאִית עֵינַיִם, וְלֹא בְּפַרְזְלָא, דְּלֹא לְעַיֵּק לֵיהּ, וְרוֹאִים וְנִזְהָרִים הֵיאָךְ מָלִין אוֹתוֹ. וּמַמְתִּינִים לוֹ הַרְבֵּה וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לְיוֹם שְׁמִינִי, שֶׁלֹּא יְבִיאוּהוּ לִידֵי סַכָּנָה.

ה. [ח] תִּינוֹק שֶׁמֵּת קֹדֶם שֶׁיַּגִּיעַ לִהְיוֹת בֶּן שְׁמוֹנָה, מָלִין אוֹתוֹ עַל קִבְרוֹ בְּצֹר אוֹ בְּקָנֶה, [ט] וְאֵין מְבָרְכִין עַל הַמִּילָה. אֲבָל מְשִׂימִים לוֹ שֵׁם, לְזֵכֶר שֶׁיְּרַחֲמוּהוּ מִן הַשָּׁמַיִם וְיִחְיֶה בִּתְחִיַּת הַמֵּתִים. הַגָּה: וְאֵין עוֹשִׂין כֵּן אֲפִלּוּ בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי שֶׁל גָּלֻיּוֹת, דְּאָסוּר לִקְבֹּר בְּיוֹם טוֹב הַנְּפָלִים, דַּאֲפִילוּ לְטַלְטְלוֹ אָסוּר. (הַגָּהוֹת מָרְדְּכֵי פר"א דְּמִילָה וְהג"א פֶּרֶק א'). וְאָסוּר לָמוּל עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁלֹּא לְשֵׁם גֵּרוּת, אֲפִלּוּ בְּחֹל. (בֵּית יוֹסֵף בְּשֵׁם רַבֵּנוּ יְרוּחָם סוֹף סִימָן רס"ו).

סִימָן רסד **מִי רָאוּי לָמוּל, וּבַמֶּה מָלִין, וְכֵיצַד מָלִין,** וּבוֹ ו' סְעִיפִים

א. הַכֹּל כְּשֵׁרִים לָמוּל; אֲפִלּוּ עֶבֶד [א] אִשָּׁה וְקָטָן וַעֲרֵל יִשְׂרָאֵל שֶׁמֵּתוּ אֶחָיו מֵחֲמַת מִילָה. וְאִם יֵשׁ יִשְׂרָאֵל גָּדוֹל שֶׁיּוֹדֵעַ לָמוּל, הוּא קוֹדֵם לְכֻלָּם. וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאִשָּׁה לֹא תָּמוּל (סמ"ק וְהַגָּהוֹת מָרְדְּכֵי), וְכֵן נוֹהֲגִין לְהַדֵּר אַחַר אִישׁ. [ב] אֲבָל עוֹבֵד כּוֹכָבִים, אֲפִלּוּ הוּא מָהוּל, לֹא יָמוּל כְּלָל. [ג] וְאִם מָל אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלָמוּל פַּעַם שֵׁנִית. הַגָּה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּחַיָּבִים לַחֲזֹר וּלְהַטִּיף מִמֶּנּוּ דַּם בְּרִית. (טוּר בְּשֵׁם סְמַ"ג). וְכֵן עִקָּר. מוּמָר לְכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, אוֹ שֶׁהוּא מוּמָר לְעָרְלוֹת, דִּינוֹ כְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים (כ"מ בְּשֵׁ"ס פ"ב דע"א וּבְטוּר וּבֵית יוֹסֵף בְּשֵׁם הר' מָנוֹחַ וב"ה וד"מ

באר הגולה

ג ברייתא יבמות דף ס"ד ע"ב וכרבי דתרי זימני הוה חזקה דספק נפשות הוא וספק נפשות להקל הרי"ף והרא"ש: ד רמב"ם שם ספ"ה ממ"ש מלה ראשון וכו' ולא אמרו מל ראשון בלשון זכר למד רבינו בין מבעלה הראשון וכו' כ"מ שם: ה ה"ר מנוח: ו הרא"ש שם בפסקיו ממימרא דר' חייא בר אבא א"ר יוחנן מעשה בד' אחיות וכו' שם ביבמות (ורבינו ירוחם ובשם רמ"ה): ז טור בשם הרי"ף שכן כ' רב האי גאון ורבנן קמאי וכו' וכהנך תנאי ואמוראי דסברי דצריך להטיף ממנו דם ברית שבת דף קל"ה ע"א וכ"כ הרא"ש שם דחייב ובסי' רס"ה סעיף ד' נתבאר שאינו צריך ברכה: ח שם בשם גאון וכל בו וסיים שם להסיר חרפתו ממנו שלא יקבר בערלתו כי חרפה היא לו ובהג' מיי' פ"א מה"מ כתב טעם אחר: ט הרד"א בשם רב נחשון גאון וכ"כ בשמו הרא"ש בסוף מ"ק: א כרבי יוחנן דיליף בע"א דף כ"ז ע"א מהמול ימול דמילה בעובד כוכבים היא פסולה וכמסקנת הגמרא שם דלדידיה איתתא כמאן דמה לא דמיא ועבד ידוע דדינו כאשה וקטן עדיף מעבד ואשה שהרי עתיד לבא לכלל מצות: ב שם כנזכר:

שבאור זָרוּעַ מִסְתַּפֵּק). תִּינוֹק שֶׁהֻצְרְכוּ לְמוּלוֹ תּוֹךְ ח', מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה, אֵין חִלּוּק בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים, דְּכָל תּוֹךְ ח' לֹא מִקְרֵי מִילָה. מִיהוּ אִם נִשְׁאֲרוּ צִיצִין הַמְּעַכְּבִין הַמִּילָה, אוֹ שֶׁמָּל וְלֹא פָּרַע, יִגְמֹר הַיִּשְׂרָאֵל הַמִּילָה לְח' אוֹ לְאַחַר שֶׁיִּתְרַפֵּא (רַשְׁבָּ"א). וְיֵשׁ לְאָדָם לַחֲזֹר וּלְהַדֵּר אַחַר מוֹהֵל וּבַעַל בְּרִית הַיּוֹתֵר טוֹב וְצַדִּיק (אוֹר זָרוּעַ). וְאִם נְתָנוֹ לְאֶחָד, אָסוּר לַחֲזֹר בּוֹ. מִיהוּ אִם חָזַר בּוֹ, הָוֵי חֲזָרָה (מָרְדְּכֵי ס"פ כָּל הַגֵּט). וְאֵין מוֹעִיל בָּזֶה קִבּוּל קִנְיָן. (הַגָּהוֹת מָרְדְּכֵי דְּשַׁבָּת וּתְשׁוּבַת הָרֹא"שׁ כ"ב). אֲבָל אִם נִשְׁבַּע לוֹ, כּוֹפִין אוֹתוֹ שֶׁיְּקַיֵּם (שָׁם בְּהָרֹא"שׁ). וְאִם נְתָנוֹ לְאֶחָד וְלֹא הָיָה בָּעִיר, וְאָב הָיָה סָבוּר שֶׁלֹּא יִהְיֶה שָׁם בִּזְמַן הַמִּילָה וְשָׁלַח אַחַר אַחֵר וּבְתוֹךְ כָּךְ בָּא הָרִאשׁוֹן, יִמְהֲלֶנּוּ הָרִאשׁוֹן, דְּוַדַּאי לֹא חָזַר מִן הָרִאשׁוֹן (בֵּית יוֹסֵף בְּשֵׁם תשו' ר"מ ומהרי"ק שֹׁרֶשׁ ע"ו). אִשָּׁה אֵינָהּ יְכוֹלָה לִתֵּן לְאַחֵר לָמוּל, דַּהֲרֵי אֵינָהּ שַׁיָּכָה בְּמִצְוַת לָמוּל אֶת בְּנָהּ (שָׁם בִּתְשׁוּבָה בְּשֵׁם ר"מ).

ב. [ד] בַּכֹּל מָלִין, וַאֲפִלּוּ בְּצֹר וּבִזְכוּכִית וּבְכָל דָּבָר הַכּוֹרֵת, [ה] חוּץ מִבִּקְרוּמִית שֶׁל קָנֶה, לְפִי שֶׁקֵּיסָמִים נִתָּזִים מִמֶּנָּה, וְיָבֹא לִידֵי כְּרוּת שָׁפְכָה. [ו] וּמִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר לָמוּל בְּבַרְזֶל, בֵּין בְּסַכִּין בֵּין בְּמִסְפָּרַיִם, וְנָהֲגוּ לָמוּל בְּסַכִּין.

ג. [ז] כֵּיצַד מָלִין, חוֹתְכִין אֶת הָעָרְלָה, כָּל הָעוֹר הַחוֹפֶה הָעֲטָרָה, עַד שֶׁתִּתְגַּלֶּה הָעֲטָרָה, [ח] וְאַחַר כָּךְ פּוֹרְעִין אֶת הַקְּרוּם הָרַךְ שֶׁלְּמַטָּה מֵהָעוֹר, בַּצִּפֹּרֶן, וּמַחֲזִירוֹ לְכָאן וּלְכָאן עַד שֶׁיֵּרָאֶה בְּשַׂר הָעֲטָרָה, וְאַחַר כָּךְ מוֹצְצִין הַמִּילָה עַד שֶׁיֵּצֵא הַדָּם מֵהַמְּקוֹמוֹת הָרְחוֹקִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבֹא לִידֵי סַכָּנָה. [ט] וְכָל מוֹהֵל שֶׁאֵינוֹ מוֹצֵץ, מַעֲבִירִין אוֹתוֹ. וְאַחַר שֶׁמָּצַץ נוֹתֵן עָלֶיהָ אִסְפַּלְנִית אוֹ רְטִיָּה אוֹ אֲבַק סַמִּים הָעוֹצְרִים הַדָּם. הַגָּה: וְיִהְיֶה נִזְהָר, אִם יֵשׁ לָאִסְפַּלְנִית שָׂפָה, שֶׁיַּהַפְכֶנּוּ לַחוּץ וְלֹא לְפָנִים, שֶׁלֹּא לְדַבֵּק בַּמַּכָּה וְיָבֹא לִידֵי סַכָּנָה. (רַבֵּנוּ יְרוּחָם נָתִיב א').

ד. [י] מָל וְלֹא פָּרַע, כְּאִלּוּ לֹא מָל.

ה. [כ] יֵשׁ צִיצִים הַמְעַכְּבִים הַמִּילָה וְיֵשׁ שֶׁאֵינָם מְעַכְּבִים אוֹתָהּ. כֵּיצַד, אִם נִשְׁאַר מֵהָעוֹר עוֹר הַחוֹפֶה אֶת רֹב גָּבְהָהּ שֶׁל עֲטָרָה, [ל] אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם אֶחָד, זֶהוּ הַמְעַכֵּב אֶת הַמִּילָה וּכְאִלּוּ לֹא נִמּוֹל. וְאִם לֹא נִשְׁאַר מִמֶּנּוּ אֶלָּא מְעַט, וְאֵינוֹ חוֹפֶה רֹב גָּבְהָהּ שֶׁל עֲטָרָה, אֵינוֹ מְעַכֵּב הַמִּילָה. וּמִכָּל מָקוֹם

באר הגולה

ג טור בשם הרמב"ם ממשמעות הגמ' דקאמר מידי הוא טעמא אלא לרב וכו' מנחות דף מ"ב ע"א כ"מ שם ובב"י כ' בשם ה"ר מנוח דטעמא משום דלא מצינו בתורה מילה לשמה וכתב עוד שאפשר שגם הרמב"ם מודה שצריך להטיף ממנו דם ברית אלא שאין צריך לחזור ולחתוך ושכ"כ ה"ר מנוח: פי' לענין חיוב למולו על ידי ישראל דוקא אבל אם מלו ישראל תוך ח' כראוי יצא כמ"ש רמ"א סי' רס"ב סעיף א' ואם מלו עובדי כוכבים כראוי תוך ח' לדעת הכרעת רמ"א צריך להטיף ממנו דם ברית: (פי' משום דהוה קנין דברים בעלמא אבל ת"כ מועיל כמו שבועה וכמ"ש אח"כ בשם הרא"ש: ד טור בשם הרמב"ם פ"ב מהלכות מילה: ה מימרא דרב חסדא חולין דף ט"ז ע"ב: ו שם ברמב"ם: ז שם מדברי הרמב"ם שם: ח ממשנה שבת דף קל"ג ע"א ודף קל"ז ע"א: ט ממימרא דרב פפא שם דף קל"ג ע"ב: י שם במשנה דף קל"ז ע"ב: כ שם במשנה וכדמפרש רבי אבינא שם:

הִלְכוֹת יוֹם הַכִּפּוּרִים סִימָן תרט תרי

תרט הַטְמָנַת חַמִּין בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א טור.

א. [א] [א] מֻתָּר לְהַטְמִין חַמִּין מֵעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים לְמוֹצָאֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים: הגה [ב] וְיֵשׁ אוֹמְרִים [ג] שֶׁאֵין לְהַטְמִין בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים (עַיֵּן בַּטּוּר), וְכֵן הַמִּנְהָג בִּמְדִינוֹת אֵלּוּ (מהרי"ל):

תרי הַדְלָקַת הַנֵּרוֹת בְּיוֹם כִּפּוּר. וּבוֹ ד' סְעִיפִים:

א מִשְׁנָה פְּסָחִים נג. ב בְּרַיְתָא פְּסָחִים שָׁם וּכְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר וּכְפֵרוּשׁ הָרַמְבַּ"ם. ג טור בְּשֵׁם אָבִיו הַרֹא"שׁ. ד מִשְׁנָה שָׁם בְּפָסָחִים. ה טור וְכֵן כָּתַב הַרֹא"שׁ בְּיוֹמָא.

א. [א] [א] מָקוֹם שֶׁנּוֹהֲגִים לְהַדְלִיק נֵר [ב] בְּלֵיל יוֹם הַכִּפּוּרִים [ג] מַדְלִיקִין, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְהַדְלִיק אֵין מַדְלִיקִין. (וְאִם יֶשׁ לוֹ נֵר בַּבַּיִת [ד] חַיָּב לְהַדְלִיק בַּחֶדֶר שֶׁשּׁוֹכֵב שָׁם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבֹא לִידֵי תַּשְׁמִישׁ עִם אִשְׁתּוֹ מֵאַחַר שֶׁרוֹאֶה אוֹתָהּ [ה] אֵצֶל הַנֵּר שֶׁבְּבֵיתוֹ) (מהרי"ל). [ב] **וְאִם חָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת חַיָּבִין הַכֹּל לְהַדְלִיק:** הגה וּמְבָרְכִין לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל שַׁבָּת וְשֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים: **ב.** [ג] יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר [ו] שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַדְלָקַת נֵר יוֹם הַכִּפּוּרִים: הגה [ז] וְכֵן הַמִּנְהָג בִּמְדִינוֹת אֵלּוּ: **ג.** [ח] [ד] בְּכָל מָקוֹם מַדְלִיקִין בְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת וּבַמְּבוֹאוֹת הָאֲפֵלִים וְעַל גַּבֵּי הַחוֹלִים: **ד.** [ט] [ה] נוֹהֲגִים בְּכָל מָקוֹם לְהַרְבּוֹת נֵרוֹת בְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּלְהַצִּיעַ בְּגָדִים נָאִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת: הגה וְנוֹהֲגִים [י] שֶׁכָּל אִישׁ גָּדוֹל [יא] אוֹ [ג] קָטָן עוֹשִׂין לוֹ נֵר (מרדכי ומהרי"ו), גַּם נֵר נְשָׁמָה [יב] לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ שֶׁמֵּתוּ (כל בו) וְכֵן נָכוֹן, וְכֵן כָּתְבוּ מִקְצָת רַבְוָתָא. וְאִם כָּבוּ נֵרוֹת אֵלּוּ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים,

בְּאֵר הֵיטֵב

יֹאכַל אֲכִילָה גַּסָּה, עַיֵּן שְׁלָ"ה. וְכָתַב סֵפֶר חֲסִידִים, וְלֹא יֹאכַל שֶׁמְּשַׁמִּין מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲלֶה גֵרָה. מַהֲרִי"ל רָאָה מֵרַבּוֹתָיו שֶׁאָכְלוּ פְּרִי שֶׁקּוֹרִין עֶרְ"ד עֶפְפִי"ל שֶׁמְּקָרֵר וּנְתָנוּהוּ בְּמַיִם:

ג. שֶׁאֵין. שֶׁמֵּכִין בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים לְחֹל. וְעַיֵּן רִדְבַּ"ז סִימָן לא:

ג. קָטָן. וְעַכְשָׁיו אֵין עוֹשִׂין נֵר אֶלָּא הַנָּשׂוּי. וְטַעַם הַנֵּרוֹת מִשּׁוּם שֶׁהַתּוֹרָה נִגְמְרָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁקָּרוּי נֵר, מַהֲרִי"ו. וּמַהֲרִי"ל כָּתַב שֶׁהֵן כְּנֶגֶד אֵיבָרָיו שֶׁל אָדָם, אוֹ כְּנֶגֶד מִצְוֹת עֲשֵׂה, וּלְאֵלּוּ הַטְעָמִים אֵין לַעֲשׂוֹת נֵר לְאִשָּׁה, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם וְעַיֵּן סִימָן קנד סָעִיף יא אֵיזֶה נֵר רָאוּי לְבֵית הַכְּנֶסֶת. וּבְיַלְקוּט שֹׁפְטִים אִיתָא לַעֲשׂוֹת פְּתִילוֹת עָבוֹת כְּדֵי לְהַרְבּוֹת אוֹרָן, מָגֵן אַבְרָהָם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א א. **מֻתָּר וְכוּ'.** שֶׁמֵּחֹל לְחֹל הוּא מֵכִין: **ב.** **וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵין לְהַטְמִין.** שֶׁנִּרְאֶה [א] דִּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים מִתְבַּשֵּׁל בַּתַּנּוּר לְצֹרֶךְ חֹל, וְזֶה אֵין נָכוֹן, [ב] וַאֲפִלּוּ בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר קֹדֶם חֲצוֹת [ג] אֵין לַעֲשׂוֹת הַטְמָנָה זוֹ. [ד] וּבְכָל גַּוְנֵי אִם עָבַר וְהִטְמִין אֵין צָרִיךְ לְהַמְתִּין בְּמוֹצָאֵי יוֹם כִּפּוּר בִּכְדֵי שֶׁיֵּעָשֶׂה:

א א. **מָקוֹם שֶׁנּוֹהֲגִים לְהַדְלִיק וְכוּ'.** וּשְׁנֵי הַמְקוֹמוֹת [א] נִתְכַּוְּנוּ לְדָבָר אֶחָד דְּהַיְנוּ לְבַטֵּל תַּשְׁמִישׁ, דְּהַמַּדְלִיק, כַּוָּנָתוֹ שֶׁאָסוּר לְשַׁמֵּשׁ נֶגֶד אוֹר הַנֵּר, וּמַאן דְּלֹא מַדְלִיק, כַּוָּנָתוֹ שֶׁלֹּא יִרְאֶה אוֹתָהּ וְיִתְאַוֶּה לָהּ וְיוּכַל לָבֹא לִידֵי תַּשְׁמִישׁ, [ב] וַאֲפִלּוּ הִיא נִדָּה דְּאָסוּר לוֹ בְּלָאו הָכִי לָבֹא עָלֶיהָ, מִכָּל מָקוֹם מִידֵי הִרְהוּר לֹא יֵצֵא, וִיבַטֵּל מַחֲשַׁבְתּוֹ הַטְהוֹרָה בְּיוֹם זֶה: **ב.** **בְּלֵיל יוֹם הַכִּפּוּרִים.** אַף בַּחֲדַר מִשְׁכָּבוֹ. וּמָקוֹם שֶׁנּוֹהֲגִין שֶׁלֹּא לְהַדְלִיק, [ג] הַיְנוּ אַף בַּבַּיִת אֵין מַדְלִיקִין: **ג.** **מַדְלִיקִין.** אָמְרִינָן בִּירוּשַׁלְמִי דְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַדְלִיק חֲשִׁיבָא טְפֵי, וְנָפְקָא מִנַּהּ לְעִיר חֲדָשָׁה שֶׁרָאוּי לִנְהֹג כֵּן [פְּרִי חָדָשׁ]: **ד.** **חַיָּב לְהַדְלִיק וְכוּ'.** רוֹצֶה לוֹמַר, אַף בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְהַדְלִיק: **ה.** **אֵצֶל הַנֵּר שֶׁבְּבֵיתוֹ.** הַמָּגֵן אַבְרָהָם מְיַשֵּׁב הַמִּנְהָג שֶׁאֵין נוֹהֲגִין כֵּן, וְכָתַב דְּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לְהַחְמִיר, אָכֵן בְּאִשְׁתּוֹ כְּשֶׁהִיא נִדָּה דִּבְלָאו הָכִי בָּדִיל מִנַּהּ מִשּׁוּם נִדּוּתָהּ, [ד] יֵשׁ לְהָקֵל כְּשֶׁמַּדְלִיק בַּשֻּׁלְחָן וְלֹא בַּחֶדֶר:

ב ו. **שֶׁמְּבָרֵךְ וְכוּ'.** הַיְנוּ בְּמָקוֹם שֶׁנּוֹהֲגִין לְהַדְלִיק, שׁוּב מִמֵּילָא הָוֵי לֵהּ חִיּוּבָא עָלָיו לְהַדְלִיק מִשּׁוּם שְׁלוֹם בַּיִת כְּמוֹ בְּשַׁבָּת: **ז.** **וְכֵן הַמִּנְהָג וְכוּ'.** דְּהַיְנוּ שֶׁנּוֹהֲגִין [ה] לְבָרֵךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים:

ג ח. **בְּכָל מָקוֹם מַדְלִיקִין בְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וְכוּ'.** וּבְכָל אֵלּוּ [ו] אֵין לְבָרֵךְ לְכֻלֵּי עָלְמָא, דְּאֵין כָּאן מִשּׁוּם שְׁלוֹם בַּיִת:

ד ט. **נוֹהֲגִין בְּכָל מָקוֹם וְכוּ'.** דְּדָרְשִׁינָן [ז] לִקְדוֹשׁ ד' מְכֻבָּד זֶה יוֹם הַכִּפּוּרִים, וְכֵיוָן דְּאֵין לְכַבְּדוֹ בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה כַּבְּדֵהוּ בִּכְסוּת נְקִיָּה, וְנֵרוֹת הָוֵי גַּם כֵּן כְּבוֹד הַיּוֹם, דִּכְתִיב עַל כֵּן בָּאֲרִים כַּבְּדוּ ד', וּמְתַרְגְּמִינָן, בְּפָנָסַיָּא יַקְּרוּ ד'. וְאֵין מְקַבְּלִין שַׁעֲוָה מִמּוּמָר לְעַכּוּ"ם שֶׁנָּתַן נְדָבָה לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן קנד סָעִיף יא בְּהַגָּ"הּ, עַיֵּן שָׁם בַּמִּשְׁנָה בְּרוּרָה, וְאִם יֵשׁ חֲשַׁשׁ אֵיבָה, וְכָל שֶׁכֵּן שַׂר, מְקַבְּלִין מִמֶּנּוּ, וְצָרִיךְ עִיּוּן [פְּרִי מְגָדִים]: **י.** **שֶׁכָּל אִישׁ.** וְאֵין לַעֲשׂוֹת נֵר לְאִשָּׁה, עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם הַטַּעַם: **יא.** **אוֹ קָטָן.** וְעַכְשָׁיו אֵין עוֹשִׂין נֵרוֹת אֶלָּא לְנָשׂוּי. בְּיַלְקוּט שֹׁפְטִים אִיתָא, לַעֲשׂוֹת פְּתִילוֹת עָבוֹת בְּבֵית הַכְּנֶסֶת כְּדֵי לְהַרְבּוֹת אוֹרָן [מָגֵן אַבְרָהָם]: **יב.** **לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ.** לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם, וּמַשְׁמַע מִלְּשׁוֹן זֶה דְּסַגִּי בְּנֵר אֶחָד. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א א. מָגֵן אַבְרָהָם בְּשֵׁם (הַרִדְבַּ"ז) [הַבִּנְיָמִין זְאֵב]. וְעַיֵּן שַׁבָּת דַּף יח ע"א, וְצָרִיךְ עִיּוּן, וְאוּלַי מִשּׁוּם דְּבַעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה יֵשׁ לְהַחְמִיר אֲפִלּוּ בַּדָּבָר הַמֻּתָּר מִדִּינָא. וְעוֹד כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים טַעַם, מִשּׁוּם דְּמֶחֱזֵי כְּרַעַבְתָּנוּתָא: **ב.** פְּרִי מְגָדִים, וּלְאַחַר חֲצוֹת אֶפְשָׁר דְּאִסּוּרָא נַמֵּי אִיכָּא, [בַּ"ח עַיֵּן שָׁם, וְהֶעְתִּיקוֹ הַפְּרִי מְגָדִים]. וְהִנֵּה בְּדֶרֶךְ הַחַיִּים כָּתַב, וְדַוְקָא אִם מַטְמִין מֵאֲכָלִים לְצֹרֶךְ אֲכִילָה שֶׁל מוֹצָאֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים, אֲבָל אִם מַטְמִין בַּתַּנּוּר דְּבָרִים שֶׁאֵינָן לְצֹרֶךְ אֲכִילָה שֶׁל מוֹצָאֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים, כְּגוֹן בִּמְדִינוֹת שֶׁעוֹשִׂין הַפָּאווִידְלֶ"ע, וְעוֹשִׂין הַרְבֵּה בְּפַעַם אַחַת שֶׁצָּרִיךְ עַל זְמַן רַב, וְשׁוֹרֵק פִּי הַתַּנּוּר בְּטִיט, מֻתָּר לְהַטְמִין בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים בַּתַּנּוּר שֶׁיִּתְבַּשֵּׁל שָׁם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וַאֲפִלּוּ אַחַר חֲצוֹת מֻתָּר, מִידֵי דְּהָוֵי אַמְלָאכוֹת שֶׁמֻּתָּר לַעֲשׂוֹתָן בְּעֶרֶב שַׁבָּת מִבְּעוֹד יוֹם וְנַעֲשִׂין מֵאֲלֵיהֶן בְּשַׁבָּת בְּמָקוֹם שֶׁאֵין חֲשַׁשׁ שֶׁמָּא יְחַתֶּה, וַאֲפִלּוּ אִם רוֹצֶה לֶאֱכֹל מִמֶּנָּה בְּמוֹצָאֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים מֻתָּר, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכָל זֶה הוּא לְשִׁיטְתֵהּ שֶׁכָּתַב טַעַם הָאִסּוּר מִשּׁוּם הֲכָנָה אוֹ מִשּׁוּם דְּמֶחֱזֵי כְּרַעַבְתָּנוּתָא, אֲבָל לְטַעַם הַבַּ"ח בַּמֶּה שֶׁאוֹסֵר אַחַר מִנְחָה, עַיֵּן שָׁם, גַּם בְּאֹפֶן זֶה אֵין נָכוֹן, אִם לֹא קֹדֶם חֲצוֹת: **ג.** פְּרִי מְגָדִים: **ד.** פְּרִי מְגָדִים:

א א. גְּמָרָא: **ב.** פְּרִי מְגָדִים. וְהִנֵּה דִּבְרֵי הַטַּ"ז כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב לְפָנֵינוּ מֻקְשֶׁה מְאֹד, דְּהַטַּעַם פָּשׁוּט מֵחֲמַת תַּשְׁמִישׁ שֶׁיִּתְגַּבֵּר יִצְרוֹ עָלָיו, כִּי כֵן מוּכָח מֵרַמְ"א בְּסָמוּךְ, וְכֵן אִיתָא בְּרַמְבַּ"ם בְּפֵרוּשׁ הַמִּשְׁנָה וּבְהִלְכוֹתָיו, וְכֵן פֵּרֵשׁ הַרַע"ב וְהַלְבוּשׁ, וְאַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּמֵאֲמַר מָרְדְּכֵי שֶׁנִּשְׁאַר בְּפֶלֶא עָלָיו. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי דְּחָסֵר בְּטַ"ז תֵּבַת וַאֲפִלּוּ הִיא נִדָּה, אַךְ עַל עִקַּר טַעְמוֹ אֲנִי מִתְפַּלֵּא, דְּמִשּׁוּם חֲשָׁשָׁא זוֹ שֶׁל הַטַּ"ז לֹא פָּלְטִינָן בְּלָאו הָכִי, דְּהָא בַּיּוֹם הוּא רוֹאֶה אוֹתָהּ וְלֹא תִּהְיֶה מַחֲשַׁבְתּוֹ טְהוֹרָה: **ג.** כֵּן מַשְׁמַע מִמָּרְדְּכֵי סוֹף יוֹמָא וְגַם בְּרֹאשׁוֹ מַעֲנִין זֶה, עַיֵּן שָׁם: **ד.** פְּרִי מְגָדִים, וּמִכָּל מָקוֹם בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַדְלִיק, נִרְאֶה דִּבְוַדַּאי צָרִיךְ לְהַדְלִיק אַף בְּחֶדֶר זֶה: **ב ה.** פְּרִי מְגָדִים. וְדַע דְּהַפְּרִי חָדָשׁ וְכֵן הַגְּרַ"א הִסְכִּימוּ כַּפּוֹסְקִים דִּסְבִירָא לְהוּ שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ, כֵּיוָן דְּתָלוּי בְּמִנְהָגָא לֹא תִּקְנוּ רַבָּנָן לְבָרֵךְ עַל זֶה, אָכֵן בְּהַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים שֶׁרָאִיתִי כֻּלָּם הֶעְתִּיקוּ דִּבְרֵי הַרַמְ"א לְדִינָא. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה לִי דְּבִמְדִינוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁאֵין מִנְהָג קָבוּעַ לָזֶה בְּוַדַּאי יוֹתֵר טוֹב לְהַנְהִיג שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ: **ג ו.** בַּ"ח וּפְרִי חָדָשׁ. וּמַשְׁמַע לִכְאוֹרָה מִדִּבְרֵיהֶם דְּקָאֵי עַל הַכֹּל, דְּהַיְנוּ, עַל גַּבֵּי הַחוֹלִים גַּם כֵּן, וּלְדִידִי צָרִיךְ עִיּוּן, דְּלִכְאוֹרָה גַּם שָׁם שַׁיָּךְ שְׁלוֹם בַּיִת, שֶׁאוֹתָן הַמְשַׁמְּשִׁין לְפָנָיו יִרְאוּ מַה לְהָבִיא לְפָנָיו: **ד ז.** אַחֲרוֹנִים:

וְלָא יָדְעִין. אוֹרַיְיתָא קָיְימָא קַמַּיְיהוּ, וְלָא מַשְׁגִּיחִין וְלָא יָדְעֵי בְּמָה מִסְתַּכְּלָן, חָמָאן וְלָא חָמָאן. אוֹרַיְיתָא רָמַאת קָלִין אִסְתְּכָּלוּ טִפְּשִׁין, פִּתְחוּ עַיְינִין, וְתִנְדְּעוּן. לֵית מָאן דְּיִשְׁגַּח, וְלֵית מָאן דְּיַרְכִין אוּדְנֵיהּ, עַד מָה תֶּהֱווּן בְּגוֹ חֲשׁוֹכָא דִרְעוּתַיְיכוּ. אִסְתַּכָּלוּ לְמִנְדַּע, וְאִתְגְּלִי לְכוֹן נְהוֹרָא דְּנָהִיר.

בְּזִמְנָא דְיַעֲקֹב שְׁלֵימָא, מִגּוֹ עָאקוּ דְאַרְעָא וּרְשׁוּ אַחֲרָא, בְּגוֹ דַּרְגִּין נוּכְרָאִין דָּחָה לְכֻלְּהוּ, וּבָרִיר חוּלַק עַדְבֵיהּ וְאַחְסַנְתֵּיהּ. נְהוֹרָא מִגּוֹ חֲשׁוֹכָא, חָכְמָתָא מִגּוֹ טִפְּשׁוּתָא, וְאוֹקִיר לֵיהּ לְמָארֵיהּ כַּד הָוָה קָאִים בְּגוֹ רְשׁוּתָא דְאֵל זָר. עַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה כט) לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עַתָּה פָּנָיו יֶחֱוָרוּ.

וַיִּקַּח לוֹ יַעֲקֹב, (בראשית ל) בָּרִיר לֵיהּ לְחוּלָקֵיהּ לְעַדְבֵיהּ, מַקַּל לִבְנֶה לַח, סִטְרָא דִימִינָא, גַּוָּון חִוַּר. לַח, סִטְרָא אִיהוּ דְמַיִם. וְלוּז, דָּא סִטְרָא דִשְׂמָאלָא, סוּמְקָא כְוַוּרְדָא. וְעַרְמוֹן, כָּלִיל דָּא בְדָא. וְכֻלְּהוּ אָחִיד יְמִינָא חִוָּורָא בִגְוָונֵיהּ, וְסַלְקָא בְהוּ. דִּכְתִיב מַחְשֹׂף הַלָּבָן, דְּאַף עַל גַּב דְּאָחִיד לִתְרֵין סִטְרִין, נָטַל (ס"א נטה) חוּלָקֵיהּ לִסְטַר יְמִינָא, וְאַגְלִיף בְּכֹלָּא, בְּהַאי סִטְרָא וּבְהַאי סִטְרָא, כְּדֵין אִקְרֵי גְּבַר שְׁלִים, שְׁלִים בְּכֹלָּא.

מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, (שם) וְהָיָה בְּכָל יַחֵם הַצֹּאן הַמְקֻשָּׁרוֹת וְשָׂם יַעֲקֹב אֶת הַמַּקְלוֹת וְגו'. סִתְרָא דְסִתְרִין, לְחַכִּימֵי לִבָּא אִתְמַסַּר. בְּגוֹ מַשְׁרְיָין עִלָּאִין קַדִּישִׁין אִית דַּרְגִּין עִלָּאִין אִלֵּין עַל אִלֵּין, אִלֵּין פְּנִימָאִין, וְאִלֵּין לְבַר. אִינּוּן פְּנִימָאִין מִתְקַשְּׁרִין בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וּמִתְקַשְּׁרִין בְּיִשְׂרָאֵל, בְּנִין קַדִּישִׁין לְקֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְאִלֵּין אִקְּרוּן הַצֹּאן הַמְקֻשָּׁרוֹת, מַשְׁרְיָין דְּאִינּוּן מְקֻשָּׁרוֹת, עֵילָא וְתַתָּא.

בְּשַׁעְתָּא דְתִיאוּבְתָּא דִלְהוֹן לְגַבֵּי זוֹהֲרָא עִלָּאָה דִלְעֵילָא. עַמּוּדָא דְאֶמְצָעִיתָא, יַעֲקֹב שְׁלֵימָא נָטַל אִינּוּן מַקְלוֹת, תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא, בָּרְהָטִים, אֲתַר וְדוּכְתָּא, לְדִיּוּרֵי תְפִלִּין. וּמֵהָכָא נָטְלֵי נְהוֹרָא וְזִיוָוא, כָּל חֵילִין וּמַשְׁרְיָין עִלָּאִין, אִינּוּן דְּמִתְקַשְּׁרָן לְעֵילָּא וּמִתְקַשְּׁרָן לְתַתָּא. כֵּיוָן דְּאִינּוּן נָטְלִין מִגּוֹ רְהָטִין שִׁקֲּתוֹת הַמַּיִם, כְּדֵין, אִינּוּן הֲווֹ מְקוֹרִין וּמַבּוּעִין לְנַחֲתָא לְתַתָּא וּלְמֵיהַב לְכֹלָּא.

וּבְגִין כָּךְ, אַפְרִישׁ יַעֲקֹב בֵּין דַּרְגִּין עִלָּאִין קַדִּישִׁין, לְדַרְגִּין אַחֲרַנִּין, דִּשְׁאָר עַמָּמִין. כְּמָה דְאַתְּ אָמֵר, (בראשית ל) וַיָּשֶׁת לוֹ עֲדָרִים לְבַדּוֹ וְלֹא שָׁתָם עַל צֹאן לָבָן. (אינון) עֲדָרִים אַפְרִישׁ לֵיהּ לְגַרְמֵיהּ, דְּלָא יְהֵא לֵיהּ חוּלַק בִּשְׁאָר עַמָּמִין, כְּמָה דְּאַפְרִישׁ לֵיהּ, דַּרְגֵּי דִמְהֵימְנוּתָא לְעֵילָּא, לְחוּלָקֵיהּ וְעַדְבֵיהּ, הָכִי אִצְטְרִיךְ לְאַפְרָשָׁא דַרְגִּין דְּמַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין לְתַתָּא, לְקַשְּׁרָא לוֹן בַּהֲדֵיהּ, בְּאִינּוּן הֵיכָלִין דְּמַטְרוֹנִיתָא.

וְכֻלְּהוּ רְשִׁימִין, בִּרְשִׁימוּ דְמַלְכָּא עִלָּאָה. כְּמָה דְיִשְׂרָאֵל, רְשִׁימִין לְתַתָּא, בֵּין כָּל שְׁאַר עַמָּמִין, אוֹף דַּרְגִּין דְּמַשְׁרְיָין עִלָּאִין, רְשִׁימִין אִינּוּן לְחוּלָקֵיהּ (דקודשא) לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בֵּין כָּל שְׁאַר חֵילִין, וּמַשְׁרְיָין עִלָּאִין. וְעַל דָּא בָרִיר יַעֲקֹב אִינּוּן לְחוּלָקֵיהּ וְעַדְבֵיהּ, רְשִׁימִין לְחוּלָקָא (בְּרָזָא)

תרגום לשון הזוהר

פְּתוּחֵי עֵינַיִם. הַגַּלְגַּל סוֹבֵב מִמַּעְלָה לְכַמָּה צְדָדִים, קוֹל שֶׁל נְעִימוּת הִתְעוֹרֵר. הִתְעוֹרְרוּ יְשֵׁנִים נִרְדָּמִים שֶׁשֵּׁנָה בִּנְחִירֵיהֶם, וְלֹא יוֹדְעִים וְלֹא מִסְתַּכְּלִים וְלֹא רוֹאִים, אֲטוּמֵי אָזְנַיִם, כִּבְדֵי לֵב, יְשֵׁנִים וְאֵין יוֹדְעִים, הַתּוֹרָה עוֹמֶדֶת לִפְנֵיהֶם וְלֹא מַשְׁגִּיחִים וְלֹא יוֹדְעִים בַּמֶּה מִסְתַּכְּלִים, רוֹאִים וְלֹא רוֹאִים. הַתּוֹרָה מְרִימָה קוֹלוֹת: הִסְתַּכְּלוּ טִפְּשִׁים, יִפְתְּחוּ הָעֵינַיִם וְתֵדְעוּ. אֵין מִי שֶׁיַּשְׁגִּיחַ, אֵין מִי שֶׁיַּרְכִּין אָזְנוֹ. עַד מָתַי תִּהְיוּ בְּתוֹךְ הַחֲשֵׁכָה שֶׁל רְצוֹנְכֶם? הִסְתַּכְּלוּ לָדַעַת, וְיִתְגַּלֶּה לָכֶם הָאוֹר הַמֵּאִיר.

בִּזְמַן שֶׁיַּעֲקֹב הַשָּׁלֵם, מִתּוֹךְ הַצָּרָה שֶׁל הָאָרֶץ וְרָשׁוּת אַחֶרֶת, בְּתוֹךְ דְּרָגוֹת זָרוֹת דָּחָה אֶת כֻּלָּם, וּבָחַר חֵלֶק גּוֹרָלוֹ וְנַחֲלָתוֹ, הָאוֹר מִתּוֹךְ הַחֲשֵׁכָה, חָכְמָה מִתּוֹךְ הַטִּפְשׁוּת, וְכִבֵּד אֶת רִבּוֹנוֹ, כְּשֶׁהָיָה עוֹמֵד בְּתוֹךְ הָרָשׁוּת שֶׁל אֵל זָר.

עַל כֵּן כָּתוּב (ישעיה כט) לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עַתָּה פָּנָיו יֶחֱוָרוּ.

וַיִּקַּח לוֹ יַעֲקֹב (בראשית ל), בָּחַר לוֹ לְחֶלְקוֹ וּלְגוֹרָלוֹ, מַקַּל לִבְנֶה לַח, צַד יָמִין, גָּוֶן לָבָן. לַח, הוּא צַד שֶׁל הַמַּיִם. וְלוּז, זֶה צַד שֶׁל הַשְּׂמֹאל, אָדֹם כְּוָרֹד. וְעַרְמוֹן, כָּלוּל זֶה בָּזֶה. וְכֻלָּם אוֹחֵז הַיָּמִין הַלָּבָן בְּצִבְעוֹ וְעוֹלֶה בָהֶם, שֶׁכָּתוּב מַחְשֹׂף הַלָּבָן, שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁאוֹחֵז לִשְׁנֵי הַצְּדָדִים, לוֹקֵחַ [נוטה] חֶלְקוֹ לְצַד יָמִין, וְנֶחְקָק בְּכֻלָּם, בְּצַד זֶה וּבְצַד זֶה, אָז נִקְרָא גֶּבֶר שָׁלֵם, שָׁלֵם בַּכֹּל.

מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? (שם) וְהָיָה בְּכָל יַחֵם הַצֹּאן הַמְקֻשָּׁרוֹת וְשָׂם יַעֲקֹב אֶת הַמַּקְלוֹת וְגו'. סֵתֶר הַסְּתָרִים לְחַכְמֵי לֵב נִמְסָר. בְּתוֹךְ מַחֲנוֹת עֶלְיוֹנִים קְדוֹשִׁים יֵשׁ מַדְרֵגוֹת עֶלְיוֹנוֹת אֵלּוּ עַל אֵלּוּ, אֵלּוּ פְּנִימִיִּים וְאֵלּוּ לְבַחוּץ. אֵלּוּ הַפְּנִימִיִּים מִתְחַבְּרִים בַּמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, וּמִתְחַבְּרִים בְּיִשְׂרָאֵל, בָּנִים קְדוֹשִׁים לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאֵלּוּ נִקְרָאוֹת הַצֹּאן הַמְקֻשָּׁרוֹת, מַחֲנוֹת שֶׁל אֵלּוּ מְקֻשָּׁרוֹת, מַעְלָה וּמַטָּה.

בְּשָׁעָה שֶׁהַתְּשׁוּקָה שֶׁלָּהֶם לְגַבֵּי הַזֹּהַר הָעֶלְיוֹן שֶׁלְּמַעְלָה, עַמּוּד הָאֶמְצָעִי, יַעֲקֹב הַשָּׁלֵם לָקַח אוֹתָם הַמַּקְלוֹת, תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, בָּרְהָטִים, מָקוֹם וּמוֹשָׁב, לַהֲנָחַת הַתְּפִלִּין. וּמִכָּאן לוֹקְחִים אוֹר וְזִיו כָּל הַחֲיָלוֹת וּמַחֲנוֹת הָעֶלְיוֹנִים, אֵלּוּ שֶׁמִּתְקַשְּׁרִים לְמַעְלָה וּמִתְקַשְּׁרִים לְמַטָּה. כֵּיוָן שֶׁאֵלּוּ לוֹקְחִים מִתּוֹךְ הָרְהָטִים שִׁקֲּתוֹת הַמַּיִם, אָז אֵלּוּ הָיוּ מְקוֹרוֹת וּנְבִיעוֹת לְהוֹרִיד לְמַטָּה וְלָתֵת לְכֻלָּם.

וּמִשּׁוּם כָּךְ הִפְרִישׁ יַעֲקֹב בֵּין הַמַּדְרֵגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת לַמַּדְרֵגוֹת הָאֲחֵרוֹת שֶׁל שְׁאָר הָעַמִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ל) וַיָּשֶׁת לוֹ עֲדָרִים לְבַדּוֹ וְלֹא שָׁתָם עַל צֹאן לָבָן. [אלו] עֲדָרִים הִפְרִיד לוֹ לְעַצְמוֹ, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק בִּשְׁאָר הָאֻמּוֹת, וּכְמוֹ שֶׁהִפְרִישׁ לוֹ מַדְרֵגוֹת הָאֱמוּנָה לְמַעְלָה לְחֶלְקוֹ וּלְגוֹרָלוֹ, כָּךְ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ מַדְרֵגוֹת שֶׁל מַחֲנוֹת קְדוֹשִׁים לְמַטָּה, לִקְשֹׁר אוֹתָם עִמּוֹ בְּאֵלּוּ הַהֵיכָלוֹת שֶׁל הַגְּבִירָה.

וְכֻלָּם רְשׁוּמִים בַּסִּימָן שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, כְּמוֹ שֶׁיִּשְׂרָאֵל רְשׁוּמִים לְמַטָּה בֵּין כָּל שְׁאָר הָאֻמּוֹת, אַף מַדְרֵגוֹת שֶׁל מַחֲנוֹת עֶלְיוֹנִים רְשׁוּמִים הֵם לְחֶלְקוֹ [שֶׁל הַקָּדוֹשׁ] שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בֵּין כָּל שְׁאָר הַחֲיָלוֹת וּמַחֲנוֹת עֶלְיוֹנִים. וְעַל זֶה בֵּרֵר יַעֲקֹב אֶת אֵלּוּ לְחֶלְקוֹ וְגוֹרָלוֹ, רְשׁוּמִים לַחֵלֶק [בסוד] שֶׁל הָאֱמוּנָה, [משום כך כתוב כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגלתו. יה עליון הוא, ברר חלקו וגורלו סוד האמונה] אַף כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בֵּרֵר לוֹ מִכָּל שְׁאָר צְבָאוֹת וּמַחֲנוֹת שֶׁל הָעוֹלָם.

דִּמְהֵימְנוּתָא, (ס"א וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגוּלָתוֹ. יָהּ עִלָּאָה אִיהוּ בְּרִיר חוּלָקֵיהּ וְעַדְבֵיהּ רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא) אוֹף הָכִי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בָּרִיר לֵיהּ, מִכָּל שְׁאַר חֵילִין וּמַשִּׁרְיָין דְּעָלְמָא.

וּמַשִּׁרְיָין עִלָּאִין, מִתְפָּרְשָׁאן אִלֵּין מֵאִלֵּין. בְּשַׁעְתָּא דְזָהֲרָא דְנוּרָא בִּנְהִירוּ דִשְׁכִינְתָּא אִתְגַּלְיָא, כָּל אִינּוּן דַּרְגִּין אַחֲרַנִּין, אִתְכַּסְפָן, וּמִתְעַטְּפֵי מֵהַהוּא זָהֲרָא וְלָא יָכְלוּ לְקָרְבָא לְגַבֵּיהּ. וְכָל אִינּוּן תִּקּוּנִין (ס"א דַּרְגִּין) קַדִּישִׁין, דְּאִינּוּן תִּקּוּנָא דִילֵיהּ. בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְגַּלְיָא הַהוּא זָהֲרָא, מִיָּד חָדָאן וְסָלְקָן לְאִתְקָרְבָא בַּהֲדֵיהּ, וּלְאִתְקַשְּׁרָא לְגַבֵּיהּ, וְאִיהוּ בְהוּ אִתְתַּקַּנַת, (אִתְתַּקַּן) וְסִתְרָא דָא (בראשית ל) וְהָיוּ הָעֲטוּפִים לְלָבָן וְהַקְּשׁוּרִים לְיַעֲקֹב.

וְאִצְטְרִיךְ לְבָרְרָא (ס"א לְבָרְכָא) וּלְאִתְפָּרְשָׁא דַרְגִּין קַדִּישִׁין (ס"א לְחוּלָקֵיהּ) דְּחוּלָקֵיהּ. מֵאִינּוּן דַּרְגִּין דִּשְׁאָר עַמִּין, וּבְכֹלָּא אִצְטְרִיךְ יַעֲקֹב קַדִּישָׁא (ס"א בּוּכְרָא דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְקְרָבָא) וְעַל דָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּתִיב בְּאוֹרַיְיתָא, מְהֵימְנוּתָא דִילֵיהּ, בְּגוֹ סִטְרֵי (ס"א סִתְרֵי) מִלִּין אִלֵּין. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ.

וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים. (בראשית לב) מַתְנִיתִין, תּוֹקְפֵי דְהוּרְמְנֵי, זְקִיפִין מִלְּעֵילָא, וְשִׁנְּנָא דְחַרְבָּא דִמְלַהֲטָא מְמַנָּא עַל כָּל (ס"א כְּמָה) חֵילִין וּמַשִּׁירְיָין.

הַהוּא חַרְבָּא מְלַהֲטָא, הִיא חַרְבָּא סוּמְקָא. דִּכְתִיב, (ישעיה לד) חֶרֶב לַיְיָ מָלְאָה דָם. הַהוּא חַרְבָּא דְתַלְיָא בֵּיהּ הִפּוּכָא, אִינּוּן דִּמְהַפְּכֵי לְכַמָּה גַוְונִין. הוּא נַשְׁיָין, הוּא גּוּבְרִין, בְּסִטְרִין סַגִּיאִין, מִתְפָּרְשִׁין גְּוָונִין אַחֲרַנִּין לְכַמָּה דַרְגִּין.

מִסִּטְרָא דְאִילָנָא דְחַיֵּי, נָפְקֵי אִינּוּן. דְּמִתְיַחֲדֵי בְּיִחוּדָא בְּקִשּׁוּרָא. קַדִּישִׁין אִלֵּין, אִשְׁתָּאֲבָן תָּדִיר מִטַּל הַשָּׁמַיִם,

תרגום לשון הזוהר

וּמַחֲנוֹת עֶלְיוֹנִים נִפְרָדִים אֵלּוּ מֵאֵלּוּ. בְּשָׁעָה שֶׁזֹּהַר שֶׁל אֵשׁ בְּהֶאָרַת הַשְּׁכִינָה מִתְגַּלֶּה, כָּל הַמַּדְרֵגוֹת הָאֲחֵרוֹת הָאֵלּוּ מִתְבַּיְּשׁוֹת, וּמִתְכַּסּוֹת מֵהַזֹּהַר הַהוּא, וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְקָרֵב אֵלָיו. וְכָל אֵלּוּ הַתִּקּוּנִים [מַדְרֵגוֹת] הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁהֵם תִּקּוּנִים שֶׁלּוֹ. בְּשָׁעָה שֶׁמִּתְגַּלֶּה הַזֹּהַר הַהוּא, מִיָּד שְׂמֵחִים וְעוֹלִים לְהִתְקָרֵב עִמּוֹ וּלְהִתְקַשֵּׁר אֶצְלוֹ, וְהוּא בָהֶם נִתְקָן, וְסוֹד זֶה – (בראשית ל) וְהָיָה הָעֲטֻפִים לְלָבָן וְהַקְּשֻׁרִים לְיַעֲקֹב.

וְצָרִיךְ לְבָרֵר [לְבָרֵךְ] וּלְהַבְדִּיל מַדְרֵגוֹת קְדוֹשׁוֹת [ס"א לְחֶלְקוֹ] שֶׁל חֶלְקוֹ מֵאֵלּוּ הַמַּדְרֵגוֹת שֶׁל שְׁאָר הָעַמִּים, וּבְכֻלָּם צָרִיךְ יַעֲקֹב הַקָּדוֹשׁ [בְּכוֹר שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהִתְקָרֵב], וְעַל זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּתַב בַּתּוֹרָה, אֱמוּנָה שֶׁלּוֹ, בְּתוֹךְ צִדְדֵי [ס"א סִתְרֵי] מִלִּים אֵלּוּ. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ.

וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים. מִשְׁנָה. חָזְקֵי הַשָּׂרִים זְקוּפִים מִלְּמַעְלָה, וְלַהַט הַחֶרֶב הַשְּׁנוּנָה מְמֻנָּה עַל כָּל [כַּמָּה] הַצְּבָאוֹת וְהַמַּחֲנוֹת.

אוֹתָהּ הַחֶרֶב הַלּוֹהֶטֶת הִיא חֶרֶב אֲדֻמָּה, שֶׁכָּתוּב (ישעיה לד) חֶרֶב לַה' מָלְאָה דָם. הַחֶרֶב הַזֹּאת שֶׁתְּלוּיָה בָּהּ הַהִפּוּךְ, הֵם שֶׁמִּתְהַפְּכִים לְכַמָּה צוּרוֹת. הוּא נָשִׁים, הוּא גְּבָרִים, בִּצְדָדִים רַבִּים, נִפְרָדוֹת הַצּוּרוֹת הָאֲחֵרוֹת לְכַמָּה דְרָגוֹת.

מֵהַצַּד שֶׁל עֵץ הַחַיִּים הֵם יוֹצְאִים, שֶׁמִּתְיַחֲדִים בְּיִחוּד בְּקֶשֶׁר. אֵלּוּ הַקְּדוֹשִׁים נִשְׁאָבִים תָּמִיד מִטַּל

שְׁמֵיהּ דֵּאלֹקִים, אִתְתַּקִּין בְּהוּ. (ס"א וְעַל דָּא אָמַר מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְאִתְתַּקֵּן) בְּאַרְבַּע סִטְרִין דְּעָלְמָא, אִתְעֲבִידוּ סַמְכִין דְּכֻרְסְיָיא. כֻּלְּהוּ מַרְגְּלִיטִין, שַׁיְיפִין וְסַמְכִין, לָא מִתְפָּרְשִׁין לְעַלְמָא. מִגּוֹ דָא שְׁמָא, אִינּוּן קִשּׁוּרִין דְּיַעֲקֹב, דְּבָרִיר לְחוּלָקֵיהּ. וּמִתְקַשְּׁרָן בִּשְׁמָא דָא, כֻּלְּהוּ נָפְקוּ (בְּעֶרֶב).

וְיַעֲקֹב כַּד נָפַק לְמֵיזַל לְאָרְחֵיהּ, לְאַרְבַּע סִטְרִין אֲקִיפוּ לֵיהּ, לְאַרְבַּע זָוְויָין דְּעַלְמָא נָטְרוּ לֵיהּ, בְּשַׁעְתָּא קַלָּה אִתְרְגִישׁ מֵאִילָנָא (ס"א מֵאֲתַר) לְעֵילָּא, לְמִיטַר אִילָנָא דִלְתַתָּא, וּכְדֵין (בראשית ל) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם מַחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה. כְּדֵין (בראשית ל) וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנָיִם.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, תָּא חָזֵי, שְׁלֵמוּתֵיהּ דְּיַעֲקֹב, דְּלָא בָעָא לְמֵיזַל אֶלָּא בִרְשׁוּתֵיהּ דְּלָבָן, וְאִי תֵימָא, זִמְנָא אַחֲרָא אַמַּאי לָא. אֶלָּא בְגִין דְּדָחִיל יַעֲקֹב דְּלָא יִשְׁבּוֹק לֵיהּ, וְיִשְׁתְּלִימוּ תְּרֵיסַר שִׁבְטִין בְּאַרְעָא אַחֲרָא. וְעַל דָּא כֵיוָן דְּחָמָא דְמָטָא שַׁעְתָּא דְבִנְיָמִן, בָּרַח. כְּמָה דְאַתְּ אָמֵר, (בראשית לא) וַיִּבְרַח הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ. דְּכֵיוָן דְּאִתְיָלִיד בִּנְיָמִן, אִתְקַשַּׁר שְׁכִינְתָּא בְכֻלְּהוּ שִׁבְטִין, וְנָטַל בֵּיתָא בְהוּ. וְיַעֲקֹב הָוָה יָדַע בְּרוּחָא דְחָכְמְתָא, דְּכַד יִשְׁתַּלִּימוּ תְּרֵיסַר שִׁבְטִין, דִּשְׁכִינְתָּא תִתְקַשַּׁר בְּהוּ, וְרָחֵל תָּמוּת, וְאִיהִי נָטְלָא בֵיתָא.

וְתָא חָזֵי, הָכִי אוֹלִיפְנָא, עַלְמָא תַתָּאָה, אִתְחֲזֵי לֵיהּ לְיַעֲקֹב, כְּמָה דְאִתְחֲזֵי לֵיהּ לְמֹשֶׁה, אֶלָּא דְלָא יְכִילַת, עַד דְּהֲווּ תְרֵיסָר שִׁבְטִין בְּבֵיתָא, לְאִתְקַשְּׁרָא

תרגום לשון הזוהר

הַשָּׁמַיִם. הַשֵּׁם שֶׁל אֱלֹהִים מִתְתַּקֵּן בָּהֶם. [וְעַל זֶה אָמַר מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְנִתְקַן] בְּאַרְבָּעָה הַצְּדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם נַעֲשׂוּ לְעַמּוּדֵי הַכִּסֵּא. כֻּלָּם מַרְגָּלִיּוֹת וְאֵיבָרִים וְעַמּוּדִים, לֹא נִפְרָדִים לְעוֹלָם מִתּוֹךְ הַשֵּׁם הַזֶּה, הֵם הַקְּשָׁרִים שֶׁל יַעֲקֹב שֶׁבָּחַר לְחֶלְקוֹ וְנִקְשָׁרִים בַּשֵּׁם הַזֶּה, כֻּלָּם יָצְאוּ [בָּעֶרֶב].

וְיַעֲקֹב, כְּשֶׁיָּצָא לָלֶכֶת לְדַרְכּוֹ, הִקִּיפוּ אוֹתוֹ לְאַרְבָּעָה צְדָדִים. לְאַרְבַּע הַזָּוִיּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם שָׁמְרוּ אוֹתוֹ. בְּשָׁעָה קַלָּה הִתְרַגֵּשׁ מֵהָעֵץ [מֵהַמָּקוֹם] שֶׁלְּמַעְלָה לִשְׁמֹר אֶת הָעֵץ שֶׁלְּמַטָּה, וְאָז וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם מַחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה. אָז וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנָיִם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֹּא רְאֵה אֶת שְׁלֵמוּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב שֶׁלֹּא רָצָה לָלֶכֶת אֶלָּא בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל לָבָן. וְאִם תֹּאמַר, בְּפַעַם אַחֶרֶת לָמָּה לֹא? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁיַּעֲקֹב פָּחַד שֶׁלֹּא יַעֲזֹב אוֹתוֹ, וְיִשְׁתַּלְּמוּ שְׁנֵים עָשָׂר הַשְּׁבָטִים בְּאֶרֶץ אַחֶרֶת. וְעַל כֵּן, כֵּיוָן שֶׁרָאָה שֶׁהִגִּיעָה הַשָּׁעָה שֶׁל בִּנְיָמִין, בָּרַח, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּבְרַח הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ. כֵּיוָן שֶׁנּוֹלַד בִּנְיָמִין, נִקְשְׁרָה הַשְּׁכִינָה עִם כָּל הַשְּׁבָטִים, וְנָטְלָה אֶת הַבַּיִת עִמָּם. וְיַעֲקֹב הָיָה יוֹדֵעַ בְּרוּחַ הַחָכְמָה, שֶׁכַּאֲשֶׁר יִשְׁתַּלְּמוּ שְׁנֵים עָשָׂר הַשְּׁבָטִים, שֶׁהַשְּׁכִינָה תִּתְקַשֵּׁר עִמָּהֶם וְרָחֵל תָּמוּת, וְהִיא נוֹטֶלֶת אֶת הַבַּיִת.

וּבֹא וּרְאֵה, כָּךְ לָמַדְנוּ, הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן רָאוּי לוֹ לְיַעֲקֹב כְּמוֹ שֶׁרָאוּי לְמֹשֶׁה, אֶלָּא שֶׁלֹּא יָכְלָה עַד שֶׁהָיוּ שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים בַּבַּיִת לְהִתְקַשֵּׁר עִמָּהֶם, וְאָז נִדְחֲתָה רָחֵל, וְהִיא נָטְלָה אֶת הַבַּיִת עִם כָּל

לעמוד הבא

ז מִגַּעֲרָתְךָ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב נִרְדָּם וְרֶכֶב
וָסוּס׃ ח אַתָּה | נוֹרָא אַתָּה וּמִי־יַעֲמֹד
לְפָנֶיךָ מֵאָז אַפֶּךָ׃ ט מִשָּׁמַיִם הִשְׁמַעְתָּ
דִּין אֶרֶץ יָרְאָה וְשָׁקָטָה׃ י בְּקוּם־
לַמִּשְׁפָּט אֱלֹהִים לְהוֹשִׁיעַ כָּל־עַנְוֵי־
אֶרֶץ סֶלָה׃ יא כִּי־חֲמַת אָדָם תּוֹדֶךָּ
שְׁאֵרִית חֵמֹת תַּחְגֹּר׃ יב נִדְרוּ וְשַׁלְּמוּ
לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּל־סְבִיבָיו יוֹבִילוּ שַׁי
לַמּוֹרָא׃ יג יִבְצֹר רוּחַ נְגִידִים נוֹרָא
לְמַלְכֵי־אָרֶץ׃

טו לחודש **יום רביעי**

עז א לַמְנַצֵּחַ עַל־יְדוּתוּן יְדוּתוּן לְאָסָף
מִזְמוֹר׃ ב קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים
וְאֶצְעָקָה קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְהַאֲזִין
אֵלָי׃ ג בְּיוֹם צָרָתִי אֲדֹנָי דָּרָשְׁתִּי יָדִי |
לַיְלָה נִגְּרָה וְלֹא תָפוּג מֵאֲנָה הִנָּחֵם
נַפְשִׁי׃ ד אֶזְכְּרָה אֱלֹהִים וְאֶהֱמָיָה
אָשִׂיחָה | וְתִתְעַטֵּף רוּחִי סֶלָה׃ ה אָחַזְתָּ
שְׁמֻרוֹת עֵינָי נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר׃
ו חִשַּׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם שְׁנוֹת עוֹלָמִים׃
ז אֶזְכְּרָה נְגִינָתִי בַּלָּיְלָה עִם־לְבָבִי
אָשִׂיחָה וַיְחַפֵּשׂ רוּחִי׃ ח הַלְעוֹלָמִים
יִזְנַח | אֲדֹנָי וְלֹא־יֹסִיף לִרְצוֹת עוֹד׃
ט הֶאָפֵס לָנֶצַח חַסְדּוֹ גָּמַר אֹמֶר לְדֹר
וָדֹר׃ י הֲשָׁכַח חַנּוֹת אֵל אִם־קָפַץ בְּאַף
רַחֲמָיו סֶלָה׃ יא וָאֹמַר חַלּוֹתִי הִיא
שְׁנוֹת יְמִין עֶלְיוֹן׃ יב אֶזְכּוֹר אֶזְכּוֹר
מַעַלְלֵי־יָהּ כִּי־אֶזְכְּרָה מִקֶּדֶם פִּלְאֶךָ׃
יג וְהָגִיתִי בְכָל־פָּעֳלֶךָ וּבַעֲלִילוֹתֶיךָ
אָשִׂיחָה׃ יד אֱלֹהִים בַּקֹּדֶשׁ דַּרְכֶּךָ מִי־
אֵל גָּדוֹל כֵּאלֹהִים׃ טו אַתָּה הָאֵל עֹשֵׂה
פֶלֶא הוֹדַעְתָּ בָעַמִּים עֻזֶּךָ׃ טז גָּאַלְתָּ
בִּזְרוֹעַ עַמֶּךָ בְּנֵי־יַעֲקֹב וְיוֹסֵף סֶלָה׃
יז רָאוּךָ מַּיִם | אֱלֹהִים רָאוּךָ מַּיִם יָחִילוּ
אַף יִרְגְּזוּ תְהֹמוֹת׃ יח זֹרְמוּ מַּיִם | עָבוֹת
קוֹל נָתְנוּ שְׁחָקִים אַף־חֲצָצֶיךָ יִתְהַלָּכוּ׃
יט קוֹל רַעַמְךָ | בַּגַּלְגַּל הֵאִירוּ בְרָקִים
תֵּבֵל רָגְזָה וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ׃ כ בַּיָּם דַּרְכֶּךָ
וּשְׁבִילְךָ וּשְׁבִילְךָ בְּמַיִם רַבִּים וְעִקְּבוֹתֶיךָ
לֹא נֹדָעוּ׃ כא נָחִיתָ כַצֹּאן עַמֶּךָ בְּיַד־
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן׃

עח א מַשְׂכִּיל לְאָסָף הַאֲזִינָה עַמִּי
תּוֹרָתִי הַטּוּ אָזְנְכֶם לְאִמְרֵי־פִי׃
ב אֶפְתְּחָה בְמָשָׁל פִּי אַבִּיעָה חִידוֹת
מִנִּי־קֶדֶם׃ ג אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ וַנֵּדָעֵם
וַאֲבוֹתֵינוּ סִפְּרוּ־לָנוּ׃ ד לֹא נְכַחֵד |
מִבְּנֵיהֶם לְדוֹר אַחֲרוֹן מְסַפְּרִים תְּהִלּוֹת
יְהוָה וֶעֱזוּזוֹ וְנִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה׃
ה וַיָּקֶם עֵדוּת | בְּיַעֲקֹב וְתוֹרָה שָׂם
בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־אֲבוֹתֵינוּ
לְהוֹדִיעָם לִבְנֵיהֶם׃ ו לְמַעַן יֵדְעוּ | דּוֹר
אַחֲרוֹן בָּנִים יִוָּלֵדוּ יָקֻמוּ וִיסַפְּרוּ
לִבְנֵיהֶם׃ ז וְיָשִׂימוּ בֵאלֹהִים כִּסְלָם וְלֹא
יִשְׁכְּחוּ מַעַלְלֵי־אֵל וּמִצְוֹתָיו יִנְצֹרוּ׃
ח וְלֹא יִהְיוּ | כַּאֲבוֹתָם דּוֹר סוֹרֵר וּמֹרֶה
דּוֹר לֹא־הֵכִין לִבּוֹ וְלֹא־נֶאֶמְנָה אֶת־אֵל
רוּחוֹ׃ ט בְּנֵי־אֶפְרַיִם נוֹשְׁקֵי רוֹמֵי־קָשֶׁת
הָפְכוּ בְּיוֹם קְרָב׃ י לֹא שָׁמְרוּ בְּרִית
אֱלֹהִים וּבְתוֹרָתוֹ מֵאֲנוּ לָלֶכֶת׃
יא וַיִּשְׁכְּחוּ עֲלִילוֹתָיו וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר
הֶרְאָם׃ יב נֶגֶד אֲבוֹתָם עָשָׂה פֶלֶא
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׂדֵה־צֹעַן׃ יג בָּקַע יָם
וַיַּעֲבִירֵם וַיַּצֶּב־מַיִם כְּמוֹ־נֵד׃ יד וַיַּנְחֵם
בֶּעָנָן יוֹמָם וְכָל־הַלַּיְלָה בְּאוֹר אֵשׁ׃
טו יְבַקַּע צֻרִים בַּמִּדְבָּר וַיַּשְׁקְ כִּתְהֹמוֹת
רַבָּה׃ טז וַיּוֹצִא נוֹזְלִים מִסָּלַע וַיּוֹרֶד
כַּנְּהָרוֹת מָיִם׃ יז וַיּוֹסִיפוּ עוֹד לַחֲטֹא־
לוֹ לַמְרוֹת עֶלְיוֹן בַּצִּיָּה׃ יח וַיְנַסּוּ־אֵל
בִּלְבָבָם לִשְׁאָל־אֹכֶל לְנַפְשָׁם׃ יט וַיְדַבְּרוּ
בֵּאלֹהִים אָמְרוּ הֲיוּכַל אֵל לַעֲרֹךְ שֻׁלְחָן
בַּמִּדְבָּר׃ כ הֵן הִכָּה־צוּר | וַיָּזוּבוּ מַיִם
וּנְחָלִים יִשְׁטֹפוּ הֲגַם־לֶחֶם יוּכַל תֵּת
אִם־יָכִין שְׁאֵר לְעַמּוֹ׃ כא לָכֵן | שָׁמַע
יְהוָה וַיִּתְעַבָּר וְאֵשׁ נִשְּׂקָה בְיַעֲקֹב וְגַם־
אַף עָלָה בְיִשְׂרָאֵל׃ כב כִּי לֹא הֶאֱמִינוּ
בֵּאלֹהִים וְלֹא בָטְחוּ בִּישׁוּעָתוֹ׃ כג וַיְצַו
שְׁחָקִים מִמָּעַל וְדַלְתֵי שָׁמַיִם פָּתָח׃
כד וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם מָן לֶאֱכֹל וּדְגַן־
שָׁמַיִם נָתַן לָמוֹ׃ כה לֶחֶם אַבִּירִים אָכַל
אִישׁ צֵידָה שָׁלַח לָהֶם לָשֹׂבַע׃ כו יַסַּע
קָדִים בַּשָּׁמָיִם וַיְנַהֵג בְּעֻזּוֹ תֵימָן׃
כז וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם כֶּעָפָר שְׁאֵר וּכְחוֹל
יַמִּים עוֹף כָּנָף׃ כח וַיַּפֵּל בְּקֶרֶב מַחֲנֵהוּ
סָבִיב לְמִשְׁכְּנֹתָיו׃ כט וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂבְּעוּ
מְאֹד וְתַאֲוָתָם יָבִא לָהֶם׃ ל לֹא־זָרוּ
מִתַּאֲוָתָם עוֹד אָכְלָם בְּפִיהֶם׃ לא וְאַף
אֱלֹהִים | עָלָה בָהֶם וַיַּהֲרֹג בְּמִשְׁמַנֵּיהֶם
וּבַחוּרֵי יִשְׂרָאֵל הִכְרִיעַ׃ לב בְּכָל־זֹאת
חָטְאוּ־עוֹד וְלֹא־הֶאֱמִינוּ בְּנִפְלְאוֹתָיו׃
לג וַיְכַל־בַּהֶבֶל יְמֵיהֶם וּשְׁנוֹתָם
בַּבֶּהָלָה׃ לד אִם־הֲרָגָם וּדְרָשׁוּהוּ וְשָׁבוּ
וְשִׁחֲרוּ־אֵל׃ לה וַיִּזְכְּרוּ כִּי־אֱלֹהִים
צוּרָם וְאֵל עֶלְיוֹן גֹּאֲלָם׃ לו וַיְפַתּוּהוּ
בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יְכַזְּבוּ־לוֹ׃ לז וְלִבָּם
לֹא־נָכוֹן עִמּוֹ וְלֹא נֶאֶמְנוּ בִּבְרִיתוֹ׃
לח וְהוּא רַחוּם | יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא־יַשְׁחִית
וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא־יָעִיר כָּל־
חֲמָתוֹ׃ לט וַיִּזְכֹּר כִּי־בָשָׂר הֵמָּה רוּחַ
הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב׃ מ כַּמָּה יַמְרוּהוּ
בַמִּדְבָּר יַעֲצִיבוּהוּ בִּישִׁימוֹן׃ מא וַיָּשׁוּבוּ
וַיְנַסּוּ אֵל וּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל הִתְווּ׃
מב לֹא־זָכְרוּ אֶת־יָדוֹ יוֹם אֲשֶׁר־פָּדָם
מִנִּי־צָר׃ מג אֲשֶׁר־שָׂם בְּמִצְרַיִם אֹתוֹתָיו
וּמוֹפְתָיו בִּשְׂדֵה־צֹעַן׃ מד וַיַּהֲפֹךְ לְדָם
יְאֹרֵיהֶם וְנֹזְלֵיהֶם בַּל־יִשְׁתָּיוּן׃
מה יְשַׁלַּח בָּהֶם עָרֹב וַיֹּאכְלֵם וּצְפַרְדֵּעַ
וַתַּשְׁחִיתֵם׃ מו וַיִּתֵּן לֶחָסִיל יְבוּלָם
וִיגִיעָם לָאַרְבֶּה׃ מז יַהֲרֹג בַּבָּרָד גַּפְנָם
וְשִׁקְמוֹתָם בַּחֲנָמַל׃ מח וַיַּסְגֵּר לַבָּרָד
בְּעִירָם וּמִקְנֵיהֶם לָרְשָׁפִים׃
מט יְשַׁלַּח־בָּם | חֲרוֹן אַפּוֹ עֶבְרָה וָזַעַם
וְצָרָה מִשְׁלַחַת מַלְאֲכֵי רָעִים׃ נ יְפַלֵּס
נָתִיב לְאַפּוֹ לֹא־חָשַׂךְ מִמָּוֶת נַפְשָׁם
וְחַיָּתָם לַדֶּבֶר הִסְגִּיר׃ נא וַיַּךְ כָּל־בְּכוֹר
בְּמִצְרָיִם רֵאשִׁית אוֹנִים בְּאָהֳלֵי־חָם׃
נב וַיַּסַּע כַּצֹּאן עַמּוֹ וַיְנַהֲגֵם כַּעֵדֶר

בַּמִּדְבָּר׃ נג וַיַּנְחֵם לָבֶטַח וְלֹא פָחָדוּ
וְאֶת־אוֹיְבֵיהֶם כִּסָּה הַיָּם׃ נד וַיְבִיאֵם
אֶל־גְּבוּל קָדְשׁוֹ הַר־זֶה קָנְתָה יְמִינוֹ׃
נה וַיְגָרֶשׁ מִפְּנֵיהֶם | גּוֹרָל וַיַּפִּילֵם בְּחֶבֶל
נַחֲלָה וַיַּשְׁכֵּן בְּאָהֳלֵיהֶם שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃
נו וַיְנַסּוּ וַיַּמְרוּ אֶת־אֱלֹהִים עֶלְיוֹן
וְעֵדוֹתָיו לֹא שָׁמָרוּ׃ נז וַיִּסֹּגוּ וַיִּבְגְּדוּ
כַּאֲבוֹתָם נֶהְפְּכוּ כְּקֶשֶׁת רְמִיָּה׃
נח וַיַּכְעִיסוּהוּ בְּבָמוֹתָם וּבִפְסִילֵיהֶם
יַקְנִיאוּהוּ׃ נט שָׁמַע אֱלֹהִים וַיִּתְעַבָּר
וַיִּמְאַס מְאֹד בְּיִשְׂרָאֵל׃ ס וַיִּטֹּשׁ מִשְׁכַּן
שִׁלוֹ אֹהֶל שָׁכַן בָּאָדָם׃ סא וַיִּתֵּן לַשִּׁבְיָ
עֻזּוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ בְּיַד־צָר׃ סב וַיַּסְגֵּר לַחֶרֶב
עַמּוֹ וּבְנַחֲלָתוֹ הִתְעַבָּר׃ סג בַּחוּרָיו
אָכְלָה־אֵשׁ וּבְתוּלֹתָיו לֹא הוּלָּלוּ׃
סד כֹּהֲנָיו בַּחֶרֶב נָפָלוּ וְאַלְמְנֹתָיו לֹא
תִבְכֶּינָה׃ סה וַיִּקַץ כְּיָשֵׁן | אֲדֹנָי כְּגִבּוֹר
מְתָרוֹנֵן מִיָּיִן׃ סו וַיַּךְ־צָרָיו אָחוֹר חֶרְפַּת
עוֹלָם נָתַן לָמוֹ׃ סז וַיִּמְאַס בְּאֹהֶל יוֹסֵף
וּבְשֵׁבֶט אֶפְרַיִם לֹא בָחָר׃ סח וַיִּבְחַר
אֶת־שֵׁבֶט יְהוּדָה אֶת־הַר צִיּוֹן אֲשֶׁר
אָהֵב׃ סט וַיִּבֶן כְּמוֹ־רָמִים מִקְדָּשׁוֹ
כָּאָרֶץ יְסָדָהּ לְעוֹלָם׃ ע וַיִּבְחַר בְּדָוִד
עַבְדּוֹ וַיִּקָּחֵהוּ מִמִּכְלְאֹת צֹאן׃
עא מֵאַחַר עָלוֹת הֲבִיאוֹ לִרְעוֹת בְּיַעֲקֹב
עַמּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל נַחֲלָתוֹ׃ עב וַיִּרְעֵם כְּתֹם
לְבָבוֹ וּבִתְבוּנוֹת כַּפָּיו יַנְחֵם׃

טז לחודש **יום חמישי**

עט א מִזְמוֹר לְאָסָף אֱלֹהִים בָּאוּ
גוֹיִם | בְּנַחֲלָתֶךָ טִמְּאוּ אֶת־הֵיכַל קָדְשֶׁךָ
שָׂמוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם לְעִיִּים׃ ב נָתְנוּ אֶת־
נִבְלַת עֲבָדֶיךָ מַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמָיִם
בְּשַׂר חֲסִידֶיךָ לְחַיְתוֹ־אָרֶץ׃ ג שָׁפְכוּ
דָמָם | כַּמַּיִם סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַם וְאֵין
קוֹבֵר׃ ד הָיִינוּ חֶרְפָּה לִשְׁכֵנֵינוּ לַעַג
וָקֶלֶס לִסְבִיבוֹתֵינוּ׃ ה עַד־מָה יְהוָה
תֶּאָנַף לָנֶצַח תִּבְעַר כְּמוֹ־אֵשׁ קִנְאָתֶךָ׃
ו שְׁפֹךְ חֲמָתְךָ אֶל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא־
יָדָעוּךָ וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא
קָרָאוּ׃ ז כִּי אָכַל אֶת־יַעֲקֹב וְאֶת־נָוֵהוּ
הֵשַׁמּוּ׃ ח אַל־תִּזְכָּר־לָנוּ עֲוֹנֹת רִאשֹׁנִים
מַהֵר יְקַדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ כִּי דַלּוֹנוּ מְאֹד׃
ט עָזְרֵנוּ | אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ עַל־דְּבַר כְּבוֹד־
שְׁמֶךָ וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֵּר עַל־חַטֹּאתֵינוּ
לְמַעַן שְׁמֶךָ׃ י לָמָּה | יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם
אַיֵּה אֱלֹהֵיהֶם יִוָּדַע בַּגּוֹיִם לְעֵינֵינוּ
נְקִמַת דַּם־עֲבָדֶיךָ הַשָּׁפוּךְ׃ יא תָּבוֹא
לְפָנֶיךָ אֶנְקַת אָסִיר כְּגֹדֶל זְרוֹעֲךָ הוֹתֵר
בְּנֵי תְמוּתָה׃ יב וְהָשֵׁב לִשְׁכֵנֵינוּ
שִׁבְעָתַיִם אֶל־חֵיקָם חָרְפָּתָם אֲשֶׁר
חֵרְפוּךָ אֲדֹנָי׃ יג וַאֲנַחְנוּ עַמְּךָ | וְצֹאן
מַרְעִיתֶךָ נוֹדֶה לְךָ לְעוֹלָם לְדוֹר וָדֹר
נְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ׃

פ א לַמְנַצֵּחַ אֶל־שֹׁשַׁנִּים עֵדוּת לְאָסָף
מִזְמוֹר׃ ב רֹעֵה יִשְׂרָאֵל | הַאֲזִינָה
נֹהֵג כַּצֹּאן יוֹסֵף יֹשֵׁב הַכְּרוּבִים
הוֹפִיעָה׃ ג לִפְנֵי אֶפְרַיִם | וּבִנְיָמִן
וּמְנַשֶּׁה עוֹרְרָה אֶת־גְּבוּרָתֶךָ וּלְכָה
לִישׁוּעָתָה לָּנוּ׃ ד אֱלֹהִים הֲשִׁיבֵנוּ וְהָאֵר
פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה׃ ה יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת
עַד־מָתַי עָשַׁנְתָּ בִּתְפִלַּת עַמֶּךָ׃
ו הֶאֱכַלְתָּם לֶחֶם דִּמְעָה וַתַּשְׁקֵמוֹ
בִּדְמָעוֹת שָׁלִישׁ׃ ז תְּשִׂימֵנוּ מָדוֹן
לִשְׁכֵנֵינוּ וְאֹיְבֵינוּ יִלְעֲגוּ־לָמוֹ׃
ח אֱלֹהִים צְבָאוֹת הֲשִׁיבֵנוּ וְהָאֵר פָּנֶיךָ
וְנִוָּשֵׁעָה׃ ט גֶּפֶן מִמִּצְרַיִם תַּסִּיעַ תְּגָרֵשׁ
גּוֹיִם וַתִּטָּעֶהָ׃ י פִּנִּיתָ לְפָנֶיהָ וַתַּשְׁרֵשׁ
שָׁרָשֶׁיהָ וַתְּמַלֵּא־אָרֶץ׃ יא כָּסּוּ הָרִים
צִלָּהּ | וַעֲנָפֶיהָ אַרְזֵי־אֵל׃ יב תְּשַׁלַּח
קְצִירָהּ עַד־יָם וְאֶל־נָהָר יוֹנְקוֹתֶיהָ׃
יג לָמָּה פָרַצְתָּ גְדֵרֶיהָ וְאָרוֹהָ כָּל־עֹבְרֵי
דָרֶךְ׃ יד יְכַרְסְמֶנָּה חֲזִיר מִיָּעַר וְזִיז שָׂדָי
יִרְעֶנָּה׃ טו אֱלֹהִים צְבָאוֹת שׁוּב נָא
הַבֵּט מִשָּׁמַיִם וּרְאֵה וּפְקֹד גֶּפֶן זֹאת׃
טז וְכַנָּה אֲשֶׁר־נָטְעָה יְמִינֶךָ וְעַל־בֵּן
אִמַּצְתָּה לָּךְ׃ יז שְׂרֻפָה בָאֵשׁ כְּסוּחָה
מִגַּעֲרַת פָּנֶיךָ יֹאבֵדוּ׃ יח תְּהִי־יָדְךָ עַל־
אִישׁ יְמִינֶךָ עַל־בֶּן־אָדָם אִמַּצְתָּ לָּךְ׃
יט וְלֹא־נָסוֹג מִמֶּךָּ תְּחַיֵּינוּ וּבְשִׁמְךָ
נִקְרָא׃ כ יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת הֲשִׁיבֵנוּ
הָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה׃

פא א לַמְנַצֵּחַ | עַל־הַגִּתִּית לְאָסָף׃
ב הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ הָרִיעוּ
לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃ ג שְׂאוּ־זִמְרָה וּתְנוּ־תֹף
כִּנּוֹר נָעִים עִם־נָבֶל׃ ד תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ
שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ׃ ה כִּי חֹק
לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃
ו עֵדוּת | בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ בְּצֵאתוֹ עַל־אֶרֶץ
מִצְרַיִם שְׂפַת לֹא־יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע׃
ז הֲסִירוֹתִי מִסֵּבֶל שִׁכְמוֹ כַּפָּיו מִדּוּד
תַּעֲבֹרְנָה׃ ח בַּצָּרָה קָרָאתָ וָאֲחַלְּצֶךָּ
אֶעֶנְךָ בְּסֵתֶר רַעַם אֲבָחֲנְךָ עַל־מֵי
מְרִיבָה סֶלָה׃ ט שְׁמַע עַמִּי וְאָעִידָה בָּךְ
יִשְׂרָאֵל אִם־תִּשְׁמַע־לִי׃ י לֹא־יִהְיֶה בְךָ
אֵל זָר וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר׃
יא אָנֹכִי | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם הַרְחֶב־פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ׃ יב וְלֹא־
שָׁמַע עַמִּי לְקוֹלִי וְיִשְׂרָאֵל לֹא־אָבָה
לִי׃ יג וָאֲשַׁלְּחֵהוּ בִּשְׁרִירוּת לִבָּם יֵלְכוּ
בְּמוֹעֲצוֹתֵיהֶם׃ יד לוּ עַמִּי שֹׁמֵעַ לִי
יִשְׂרָאֵל בִּדְרָכַי יְהַלֵּכוּ׃ טו כִּמְעַט
אוֹיְבֵיהֶם אַכְנִיעַ וְעַל צָרֵיהֶם אָשִׁיב
יָדִי׃ טז מְשַׂנְאֵי יְהוָה יְכַחֲשׁוּ־לוֹ וְיִהְיֶה
עִתָּם לְעוֹלָם׃ יז וַיַּאֲכִילֵהוּ מֵחֶלֶב חִטָּה
וּמִצּוּר דְּבַשׁ אַשְׂבִּיעֶךָּ׃

פב א מִזְמוֹר לְאָסָף אֱלֹהִים נִצָּב
בַּעֲדַת־אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט׃
ב עַד־מָתַי תִּשְׁפְּטוּ־עָוֶל וּפְנֵי רְשָׁעִים
תִּשְׂאוּ־סֶלָה׃ ג שִׁפְטוּ־דַל וְיָתוֹם עָנִי
וָרָשׁ הַצְדִּיקוּ׃ ד פַּלְטוּ־דַל וְאֶבְיוֹן מִיַּד
רְשָׁעִים הַצִּילוּ׃ ה לֹא יָדְעוּ | וְלֹא יָבִינוּ
בַּחֲשֵׁכָה יִתְהַלָּכוּ יִמּוֹטוּ כָּל־מוֹסְדֵי
אָרֶץ׃ ו אֲנִי־אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי
עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם׃ ז אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן

וְעַל־כֵּן כְּשֶׁמְּבַזֶּה תַּלְמִיד־חָכָם וּפוֹגֵם בַּשָּׁלוֹם, עַל־כֵּן אֵין רְפוּאָה לְמַכָּתוֹ כַּנַּ"ל, כִּי עִקַּר הָרְפוּאָה - עַל־יְדֵי הַשָּׁלוֹם כַּנַּ"ל, בִּבְחִינַת (ישעיה נז): שָׁלוֹם - שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר ה' וּרְפָאתִיו:

גַּם בְּעֵת אֲמִירַת הַתּוֹרָה הַנַּ"ל הִזְכִּיר רַבֵּנוּ ז"ל מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שבת כא: ובשו"ע סימן תרע): אֵין מַסְפִּידִין בַּחֲנֻכָּה, וְאֵינִי זוֹכֵר מַה שֶּׁפֵּרֵשׁ בּוֹ. (וְהַנִּרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי, כִּי הַהֶסְפֵּד הוּא בִּשְׁבִיל לְתַקֵּן הִסְתַּלְּקוּת הַכָּבוֹד, שֶׁנִּפְגַּם עַל־יְדֵי הִסְתַּלְּקוּת הַצַּדִּיק הַזֶּה, שֶׁהָיָה מַצְדִּיק אֶת הָרַבִּים, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה עִקַּר הָאָרַת הַכָּבוֹד כַּנַּ"ל, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (סנהדרין מו:): הֶסְפֵּדָא יְקָרָא דְּחַיֵּי אוֹ יְקָרָא דְּשָׁכְבֵי. וְעַל־כֵּן בַּחֲנֻכָּה אֵין מַסְפִּידִין בּוֹ, כִּי אָז מֵאִיר הַכָּבוֹד עַל־יְדֵי נֵר חֲנֻכָּה כַּנַּ"ל):

לְעֵיל: וְזֶהוּ (משלי טו): וְלִפְנֵי כָבוֹד עֲנָוָה; כִּי עַל־יְדֵי עֲנָוָה זוֹכִין לְכָבוֹד, כַּמְבֹאָר לְעֵיל, שֶׁעִקַּר הִתְעַלּוּת הַכָּבוֹד הוּא עַל־יְדֵי גֵרִים וּבַעֲלֵי־תְשׁוּבָה שֶׁעוֹשִׂין, וְזֶה זוֹכִין עַל־יְדֵי תוֹרַת חֶסֶד וְכוּ', וְלַתּוֹרָה אִי אֶפְשָׁר לִזְכּוֹת כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲנָוָה וְכוּ', כַּמְבֹאָר לְעֵיל. נִמְצָא, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִזְכּוֹת לְכָבוֹד דִּקְדֻשָּׁה כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲנָוָה, וְזֶהוּ: וְלִפְנֵי כָבוֹד עֲנָוָה כַּנַּ"ל:

יְסוֹד הָעִנְיָן - חֲמִשָּׁה דְּבָרִים: לְהַחֲזִיר כָּבוֹד לַיִּרְאָה, וְיִרְאָה אֶל הַלֵּב, וְשָׁלוֹם הַכְּלָלִי, וְשָׁלוֹם הַפְּרָטִי, לְהַחֲזִיר בְּנֵי־אָדָם בִּתְשׁוּבָה, שֶׁזֶּה בְּחִינַת: אִם תּוֹצִיא יָקָר מִזּוֹלֵל כַּנַּ"ל - הוּא תִּקּוּן קָרִי, אַתְוָן דְּדֵין כְּאַתְוָן דְּדֵין:

טו

לְשׁוֹן רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה

וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וְכוּ': (שמות יט)

א מִי שֶׁרוֹצֶה לִטְעֹם טַעַם אוֹר הַגָּנוּז, הֵינוּ סוֹדוֹת הַתּוֹרָה שֶׁיִּתְגַּלֶּה לֶעָתִיד, צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת מִדַּת הַיִּרְאָה לְשָׁרְשָׁהּ:

ב וּבַמֶּה מַעֲלִין אֶת הַיִּרְאָה? בִּבְחִינַת מִשְׁפָּט, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי כט): מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ. וְאֶרֶץ הוּא בְּחִינַת יִרְאָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים עו): אֶרֶץ יָרְאָה; הֵינוּ שֶׁיִּשְׁפֹּט אֶת כָּל עֲסָקָיו, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם קיב): יְכַלְכֵּל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט; הֵינוּ שֶׁיִּשְׁפֹּט וְיָדִין בְּעַצְמוֹ כָּל עֲסָקָיו, וּבָזֶה יָסִיר מֵעָלָיו כָּל הַפְּחָדִים וְיַעֲלֶה בְּחִינַת יִרְאָה בָּרָה וּנְקִיָּה, וְתִשָּׁאֵר אַךְ יִרְאַת ה', וְלֹא יִרְאָה אַחֶרֶת. כִּי כְּשֶׁאֵין אָדָם דָּן וְשׁוֹפֵט אֶת עַצְמוֹ, אֲזַי דָּנִין וְשׁוֹפְטִין אוֹתוֹ לְמַעְלָה, כִּי אִם אֵין דִּין לְמַטָּה, יֵשׁ דִּין לְמַעְלָה (מ"ר שופטים פ' ה'), וּכְשֶׁשּׁוֹפְטִין אֶת הָאָדָם בְּמִשְׁפָּט דִּלְעֵלָּא, אֲזַי הַדִּין נִתְלַבֵּשׁ בְּכָל הַדְּבָרִים, וְכָל הַדְּבָרִים נַעֲשִׂים שְׁלוּחִים לַמָּקוֹם לַעֲשׂוֹת בְּזֶה הָאִישׁ מִשְׁפָּט כָּתוּב, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (נדרים מא): 'לְמִשְׁפָּטֶיךָ עָמְדוּ' אֲזַי 'הַכֹּל עֲבָדֶיךָ' לַעֲשׂוֹת דִּין בְּזֶה הָאָדָם; אֲבָל כְּשֶׁשּׁוֹפֵט אֶת עַצְמוֹ, וּכְשֶׁיֵּשׁ דִּין לְמַטָּה אֵין דִּין לְמַעְלָה, וְאֵין הַיִּרְאָה מִתְלַבֵּשׁ בְּשׁוּם דָּבָר לְעוֹרֵר אֶת הָאָדָם, כִּי הוּא בְּעַצְמוֹ נִתְעוֹרֵר. וְזֶהוּ (תהלים נ): וְשָׂם דֶּרֶךְ - מִי שֶׁשָּׁם אָרְחוֹתָיו, הֵינוּ שֶׁשּׁוֹפֵט אָרְחוֹתָיו (כשדרז"ל סוטה ה:), כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שמות כא): וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים (א) - עַל־יְדֵי־זֶה: אַרְאֶנּוּ בְּיֵשַׁע אֱלֹקִים; זֶה בְּחִינַת יִרְאָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קהלת יב): אֶת הָאֱלֹקִים יְרָא; הֵינוּ בְּחִינַת יִרְאָה עוֹלָה מֵהַקְּלִפָּה וּמֵהָאֻמּוֹת עַל־יְדֵי מִשְׁפָּט, כִּי מִתְּחִלָּה הָיְתָה נִתְלַבֵּשׁ בַּקְּלִפָּה, וְזֶהוּ שֶׁהָאָדָם מְפַחֵד אֶת עַצְמוֹ מֵאֵיזֶה דָּבָר - מִשַּׂר אוֹ מִגַּנָּבִים וּשְׁאָר פְּחָדִים - זֶה הוּא שֶׁהַיִּרְאָה נִתְלַבֵּשׁ בְּזֶה הַדָּבָר, כִּי אִם לֹא הָיָה נִתְלַבֵּשׁ הַיִּרְאָה בְּזֶה הַדָּבָר, לֹא הָיָה כֹּחַ בְּזֶה הַדָּבָר לְהַפְחִיד אֶת הָאָדָם:

ג וְשֹׁרֶשׁ הַיִּרְאָה הוּא דַּעַת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּ"עֵץ־הַחַיִּים", שֶׁמַּנְצְפַּ"ךְ הוּא בְּדַעַת דִּזְעֵיר אַנְפִּין, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי ב): אָז תָּבִין יִרְאַת ה', וְדַעַת אֱלֹקִים תִּמְצָא. וְעִקַּר הַדַּעַת הוּא בַּלֵּב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דברים כט): וְלֹא נָתַן לָכֶם לֵב לָדַעַת. גַּם שָׁם עִקַּר הַיִּרְאָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (קידושין לב:): דָּבָר הַמָּסוּר לַלֵּב, נֶאֱמַר בּוֹ: וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹקֶיךָ; הֵינוּ שֶׁיֵּדַע מִמִּי יִתְיָרֵא, הֵינוּ לְיִרְאָה אֶת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד, יִרְאַת הָרוֹמְמוּת (ב):

ד וּכְשֶׁמַּגִּיעַ לִבְחִינַת דַּעַת, זוֹכֶה לְהַשָּׂגַת הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי ח): אֲנִי חָכְמָה שָׁכַנְתִּי עָרְמָה - שֶׁשְּׁכוּנַת הַתּוֹרָה אֵצֶל בַּר־דַּעַת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: קֻדְשָׁא־בְּרִיךְ־הוּא "יָהֵב חָכְמְתָא לְחַכִּימִין" (דניאל ב). אֲבָל יֵשׁ שְׁנֵי בְּחִינוֹת תּוֹרָה; יֵשׁ בְּחִינַת נִגְלֶה וּבְחִינַת נִסְתָּר. אֲבָל לִבְחִינַת נִסְתָּר אֵינוֹ זוֹכֶה אֶלָּא לֶעָתִיד לָבוֹא, אֲבָל בְּזֶה הָעוֹלָם זוֹכֶה לִבְחִינַת נִסְתָּר עַל־יְדֵי תְּפִלָּה בִּמְסִירַת נֶפֶשׁ, וְלִתְפִלָּה זוֹכֶה עַל־יְדֵי תּוֹרָה שֶׁבְּנִגְלֶה, כִּי הַתּוֹרָה שֶׁהִיא בְּנִגְלֶה הִיא בְּחִינַת סִינַי, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (ברכות סד:): סִינַי וְעוֹקֵר הָרִים, הֵי מִנַּיְהוּ עָדִיף? וְהֵשִׁיבוּ: סִינַי עָדִיף, כִּי הַכֹּל צְרִיכִין לְמָרֵי חִטַּיָּא. וְהַתּוֹרָה שֶׁבְּנִגְלֶה הַכֹּל צְרִיכִין לָהּ, אֲבָל הַתּוֹרָה שֶׁבְּנִסְתָּר זְעִירִין אִנּוּן דִּצְרִיכִין לָהּ. וּבְחִינַת סִינַי הוּא בְּחִינַת שִׁפְלוּת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (סוטה ה.), שֶׁהִנִּיחַ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא כָּל הֶהָרִים, וְלֹא נָתַן הַתּוֹרָה אֶלָּא עַל הַר סִינַי, וַחֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה אָמְרוּ (שם:), שֶׁתְּפִלַּת הַשָּׁפָל אֵין נִמְאֶסֶת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים נא): לֵב נִשְׁבָּר וְכוּ'. וְעַל־יְדֵי תְּפִלָּה שֶׁהִיא בִּמְסִירַת נֶפֶשׁ, שֶׁמְּבַטֵּל כָּל גַּשְׁמִיּוּתוֹ וְאֵין גְּבוּל, וּכְשֶׁאֵין גְּבוּל, אֲזַי יָכוֹל לְהַשִּׂיג הַתּוֹרָה שֶׁלֶּעָתִיד, שֶׁהִיא אֵינָהּ גְּבוּל וְאֵין נִתְפֶּסֶת בִּגְבוּל:

ה וְזֶה שֶׁאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: **לְדִידִי חָזֵי לִי הַהִיא אַקְרוּקְתָא, דַּהֲוֵי כִּי אַקְרָא דְּהַגְרוֹנְיָא. וְאַקְרָא דְּהַגְרוֹנְיָא כַּמָּה הֲוֵי, שִׁתִּין בָּתֵּי. אֲתָא תַּנִּינָא בְּלַעָהּ. אֲתָא פּוּשְׁקַנְצָא וּבְלַעֵהּ לְתַנִּינָא, וּסְלֵק יְתִב בְּאִילָנָא. תָּא חֲזִי, כַּמָּה נָפִישׁ חֵילָא דְּאִילָנָא. אָמַר רַב פַּפָּא בַּר שְׁמוּאֵל: אִי לָאו דַּהֲוֵי הָתָם לָא הֵימְנֵהּ:**

רַשְׁבַּ"ם:
אַקְרוּקְתָא. צְפַרְדֵּעַ: כְּאַקְרָא דְּהַגְרוֹנְיָא. גָּדוֹל הָיָה כְּאוֹתָהּ כְּרַךְ: וְאַקְרָא דְּהַגְרוֹנְיָא כַּמָּה הֲוֵי שִׁתִּין בָּתֵּי. תַּלְמוּדָא קָאָמַר לָהּ: אֲתָא תַּנִּינָא. רַבָּה קָאָמַר לָהּ: פּוּשְׁקַנְצָא. עוֹרֵב נְקֵבָה: בְּאִילָנָא. עַל עָנָף אֶחָד, כְּדֶרֶךְ הָעוֹפוֹת. לָא הֵימְנֵי. לֹא הֶאֱמַנְתִּי:

אַקְרוּקְתָא - פֵּרֵשׁ רַבֵּנוּ שְׁמוּאֵל: צְפַרְדֵּעַ, וְזֶה בְּחִינַת עֲלִיַּת הַיִּרְאָה לְשָׁרְשָׁהּ, הֵינוּ דַּעַת, כִּי צְפַרְדֵּעַ הִיא מִלָּה מֻרְכֶּבֶת: צִפֹּר דֵּעָה (תנא דבי אליהו רבה פ"ז ובכוונות ההגדה), וְצִפּוֹר הוּא בְּחִינַת יִרְאָה, בְּחִינַת אֶרֶץ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעי' כד): מִכְּנַף הָאָרֶץ זְמִרוֹת וְכוּ'; וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם ס): מִי אֵלֶּה - אוֹתִיּוֹת אֱלֹקִים - כָּעָב תְּעוּפֶינָה וְכוּ'; וְדַעַת הִיא שֹׁרֶשׁ הַיִּרְאָה. **וְדַמְיָא לְאַקְרָא דְּהַגְרוֹנְיָא** - לְשׁוֹן

(א) עיין ב"ר פרשה כו, משפטים פרשה למד. (ב) עיין לקמן סימן קנד.

וְהִתְבּוֹדְדוּת, שֶׁהוּא שִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מֵאִיר הַנְּקֻדָּה, בְּחִינַת "פִּי יְדַבֵּר חָכְמוֹת", לְתוֹךְ הַלֵּב, לְבְחִינַת "וְהָגוּת לִבִּי תְבוּנוֹת", שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְבַּטְּלִין כָּל הַחֻרְפּוֹת לֵב, שֶׁהֵם כָּל הַתַּאֲוֹוֹת שֶׁהֵם אֲהָבוֹת הַנְּפוּלִין, כִּי שָׁם אֵצֶל הַנְּקֻדָּה טוֹבָה שׁוֹרֶה אוֹר הָאַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה וְכוּ', ☜ עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב:

עִקַּר הַתְּפִלָּה לְהָאִיר וּלְקַשֵּׁר הַנְּקֻדָּה הַזֹּאת אֶל הַלֵּב

ב. **וְזֶה** בְּחִינַת בִּרְכַּת כֹּהֲנִים בְּסוֹף הַתְּפִלָּה אֵצֶל 'שִׂים שָׁלוֹם'. כִּי הַנְּקֻדָּה טוֹבָה הַנַּ"ל הִיא בְּחִינַת 'בְּרִית שָׁלוֹם', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם (בְּאוֹת ד'). וְשָׁם שׁוֹרֶה אַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁהִיא בְּחִינַת כֹּהֵן, בְּחִינַת אַבְרָהָם, בְּחִינַת (תְּהִלִּים קי, ד): "אַתָּה כֹהֵן לְעוֹלָם", כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם בְּהַתּוֹרָה הַנַּ"ל, עַיֵּן שָׁם. וּבִשְׁבִיל זֶה עִקַּר הַתְּפִלָּה לְהָאִיר וּלְקַשֵּׁר הַנְּקֻדָּה הַזֹּאת אֶל הַלֵּב, כְּדֵי לְבַטֵּל חֻרְפַּת לֵב עַל־יְדֵי אוֹר הָאַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁשּׁוֹרָה אֵצֶל הַנְּקֻדָּה הַזֹּאת כַּנַּ"ל.

עִקַּר עֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה לְטַהֵר וּלְזַכֵּךְ הַלֵּב מִכָּל חֻרְפּוֹת לֵב

וּבְשִׁבְיל זֶה צְרִיכִין לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל לִבּוֹ, כִּי הַתְּפִלָּה הוּא עֲבוֹדָה שֶׁבַּלֵּב, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (תַּעֲנִית ב.): 'אֵיזֶהוּ עֲבוֹדָה שֶׁבַּלֵּב זוֹ תְּפִלָּה', כִּי זֶה עִקַּר עֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה לְטַהֵר וּלְזַכֵּךְ הַלֵּב מִכָּל הַחֻרְפּוֹת לֵב - עָרְלַת לֵב, עַל־יְדֵי הַדִּבּוּר שֶׁל הַתְּפִלָּה שֶׁהוּא בְּחִינַת 'צַדִּיק מוֹשֵׁל', שֶׁהוּא בְּחִינַת הַנְּקֻדָּה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁשָּׁם שׁוֹרָה אַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה וְכוּ' כַּנַּ"ל.

בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה מִתְגַּבְּרִין בְּיוֹתֵר כָּל הַבִּלְבּוּלִים וְכָל מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת שֶׁבַּלֵּב

וְעַל־כֵּן בְּשָׁעָה הַתְּפִלָּה מִתְגַּבְּרִין בְּיוֹתֵר כָּל הַבִּלְבּוּלִים וְכָל מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת שֶׁבַּלֵּב, כִּי עִקַּר הַתְּפִלָּה בָּאָה בִּשְׁבִיל זֶה כְּדֵי לְבַטְּלָם, כִּי כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וְכָל הַבִּלְבּוּלִים, כֻּלָּם הֵם בְּחִינַת חֻרְפַּת לֵב, עָרְלַת לֵב, שְׁבִירַת לֵב, כִּי הֵם מְחָרְפִין וּמְבַזִּין וְשׁוֹבְרִין לִבּוֹ שֶׁל אָדָם, וּמֵחֲמַת שֶׁעַל־יְדֵי הַדִּבּוּר שֶׁל הַתְּפִלָּה רוֹצֶה לְבַטְּלָם כַּנַּ"ל, עַל־כֵּן הֵם מִתְגַּבְּרִין אָז בְּיוֹתֵר, כְּדֶרֶךְ כָּל הַנִּלְחָמִים זֶה עִם זֶה, שֶׁכְּשֶׁבָּא צַד אֶחָד לְבַטֵּל אֶת חֲבֵרוֹ, אָז מִתְעוֹרֵר חֲבֵרוֹ וּמִתְגַּבֵּר יוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּכָל כֹּחוֹתָיו וְחֵילוֹתָיו, מֵחֲמַת שֶׁרוֹאֶה שֶׁרוֹצִים לְהַעֲבִירוֹ וּלְבַטְּלוֹ לְגַמְרֵי, עַל־כֵּן בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה הוּא מִלְחָמָה גְּדוֹלָה וְכַנַּ"ל. וְזֶהוּ בְּחִינַת (שְׁמוּאֵל־א א, יג): "וְחַנָּה מְדַבֶּרֶת עַל לִבָּהּ", שֶׁעִקַּר הַתְּפִלָּה לְקַשֵּׁר הַדִּבּוּר אֶל הַלֵּב, כְּדֵי לְבַטֵּל חֻרְפַּת לֵב שְׁבִירַת לֵב, עַל־יְדֵי הַדִּבּוּר שֶׁהוּא בְּחִינַת הַנְּקֻדָּה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁהוּא בְּחִינַת 'צַדִּיק מוֹשֵׁל', שֶׁשָּׁם שׁוֹרָה אַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְבַּטְּלִין כָּל הַחֻרְפּוֹת לֵב, כַּנַּ"ל.

בִּגְמַר הַתְּפִלָּה הַכֹּהֲנִים עוֹלִין עָרוּךְ לְדוּכָנָן, כִּי אָז נִתְגַּלֶּה הָאַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה

וְעַל־כֵּן בְּסוֹף הַתְּפִלָּה אֵצֶל 'שִׂים שָׁלוֹם' אָז עוֹלִין הַכֹּהֲנִים לַדּוּכָן לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל (שֻׁלְחָן עָרוּךְ אֹרַח חַיִּים סִימָן קכח סְעִיף טו). כִּי זֶה עִקַּר תִּקּוּן הַתְּפִלָּה, וְזֶה מַה שֶּׁפָּעַלְנוּ בְּכָל הַתְּפִלָּה, שֶׁזּוֹכִין שֶׁעָתָה בִּגְמַר הַתְּפִלָּה עוֹלִין הַכֹּהֲנִים לְבָרֵךְ בִּרְכַּת כֹּהֲנִים. כִּי הַכֹּהֲנִים הֵם בְּחִינַת אַהֲבָה דִּקְדֻשָּׁה הַנַּ"ל, שֶׁשּׁוֹרָה אֵצֶל הַנְּקֻדָּה שֶׁהוּא הַדִּבּוּר שֶׁל הַתְּפִלָּה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה עִקַּר תִּקּוּן הַתְּפִלָּה כַּנַּ"ל. וְעַל־כֵּן בִּגְמַר הַתְּפִלָּה אָז צְרִיכִין הַכֹּהֲנִים לַעֲלוֹת לַדּוּכָן, כִּי אָז נִתְגַּלֶּה הָאַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה, בְּחִינַת כֹּהֵן, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה עִקַּר תִּקּוּן הַתְּפִלָּה כַּנַּ"ל.

הָאַהֲבָה בְּחִינַת כֹּהֵן שׁוֹרָה אֵצֶל הַנְּקֻדָּה

וְעַל־כֵּן עוֹלִין אֵצֶל שִׂים שָׁלוֹם, וְסִיּוּם בִּרְכוֹתֵיהֶן הוּא שָׁלוֹם. כִּי הָאַהֲבָה בְּחִינַת כֹּהֵן שׁוֹרָה אֵצֶל הַנְּקֻדָּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת 'בְּרִית שָׁלוֹם', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּכְּהֻנָּה שֶׁל פִּינְחָס (בְּמִדְבַּר כה, יב): "הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם", כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם (בְּאוֹת ד'), עַיֵּן שָׁם:

עַל־יְדֵי נְשִׂיאַת כַּפַּיִם נִתְנַשֵּׂא הַלֵּב

ג. **וְעַל־כֵּן** אֵין מְבָרְכִין אֶלָּא בִּנְשִׂיאַת כַּפַּיִם. כִּי נְשִׂיאַת כַּפַּיִם הוּא בְּחִינַת נְשִׂיאַת הַלֵּב, כִּי הַיָּדַיִם סְמוּכִין לַלֵּב, וְעַל־יְדֵי נְשִׂיאַת כַּפַּיִם נִתְנַשֵּׂא הַלֵּב, בִּבְחִינַת (אֵיכָה ג, מא): "נִשָּׂא לְבָבֵנוּ אֶל כַּפָּיִם אֶל אֵל בַּשָּׁמָיִם", הֵינוּ שֶׁעַל־יְדֵי נְשִׂיאַת כַּפֵּיהֶם שֶׁל הַכֹּהֲנִים לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל, הֵם מְנַשְּׂאִין הַלֵּב אֶל הַדִּבּוּר פֶּה שֶׁשָּׁם אַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה שׁוֹרָה, כְּדֵי שֶׁיִּקָּבֵל הַלֵּב הֵאָרָה וְתִקּוּן מִשָּׁם כַּנַּ"ל, כִּי זֶה עִקַּר תִּקּוּן הַתְּפִלָּה, שֶׁנִּגְמַר הַתִּקּוּן בִּשְׁלֵמוּת עַל־יְדֵי הַכֹּהֲנִים שֶׁהֵם בְּחִינַת הָאַהֲבָה הַשּׁוֹרָה אֵצֶל הַבְּרִית שָׁלוֹם, שֶׁהוּא הַנְּקֻדָּה וְכוּ' כַּנַּ"ל.

עִקַּר תִּקּוּן עַל־יְדֵי הִתְגַּלּוּת הָאַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה

וְעַל־כֵּן מְבָרְכִין: 'לְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה', 'בְּאַהֲבָה' דַּיְקָא, כִּי עִקַּר הַתִּקּוּן עַל־יְדֵי הִתְגַּלּוּת הָאַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה, בְּחִינַת כֹּהֵן, בְּחִינַת "עַל כָּל פְּשָׁעִים תְּכַסֶּה אַהֲבָה" כַּנַּ"ל. וְעַל־כֵּן הַכֹּהֵן מְכַפֵּר עַל כָּל הָעֲוֹנוֹת, זֶה בְּחִינַת "עַל כָּל פְּשָׁעִים תְּכַסֶּה אַהֲבָה" וְכַנַּ"ל:

ד. **וְזֶה** בְּחִינַת שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת שֶׁל הַכֹּהֲנִים שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת, בְּחִינַת: יְבָרֶכְךָ ה', יָאֵר ה', יִשָּׂא ה' -

כְּנֶגֶד שְׁלֹשָׁה נְקֻדּוֹת הַנַּ"ל, שֶׁהֵם נְקֻדַּת הַצַּדִּיק בְּעַצְמוֹ, וּנְקֻדַּת כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַה שֶּׁאֵין בַּחֲבֵרוֹ, וּנְקֻדַּת כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּעַצְמוֹ, כַּמְבֹאָר שָׁם, עַיֵּן שָׁם. שֶׁעַל־יְדֵי שְׁלֹשָׁה נְקֻדּוֹת אֵלּוּ עִקַּר הַתִּקּוּן. כִּי הַנְּקֻדָּה הוּא בְּחִינַת צַדִּיק, בְּחִינַת כֻּלּוֹ טוֹב, בְּחִינַת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא צַדִּיקוֹ שֶׁל עוֹלָם, בְּחִינַת (תְּהִלִּים קמה, יז): "צַדִּיק ה' בְּכָל דְּרָכָיו", כִּי הַנְּקֻדָּה טוֹבָה הוּא בְּחִינַת הַחֵלֶק אֱלוֹהַּ מִמַּעַל שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל. וְעַל־כֵּן מְרֻמָּזִין הַשָּׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת בְּהַשְּׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת שֶׁל בִּרְכַּת כֹּהֲנִים וְכַנַּ"ל.

הַנְּקֻדָּה טוֹבָה הוּא בְּחִינַת הַחֵלֶק אֱלוֹהַּ מִמַּעַל שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל

וְיֵשׁ לְרַמֵּז בִּפְרָטִיּוּת שָׁלֹשׁ הַנְּקֻדּוֹת הַנַּ"ל בְּהַשָּׁלֹשׁ בְּרָכוֹת שֶׁל הַכֹּהֲנִים. כִּי בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה: **יְבָרֶכְךָ ה' וְכוּ'**, כְּנֶגֶד נְקֻדַּת הַצַּדִּיק בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא מְקוֹר הַבְּרָכָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי י, ו): "בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק", וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים כד, ה): "יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת ה'", שֶׁתְּחִלָּה צְרִיכִין לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, כִּי הִיא נְקֻדָּה הַכְּלָלִית שֶׁהוּא מְקוֹר הַבְּרָכָה. וְזֶהוּ: **וְיִשְׁמְרֶךָ** - 'מִן הַמַּזִּיקִין' (בַּמִּדְבָּר רַבָּה יא, ה), שֶׁהֵם מַזִּיקֵי עָלְמָא, שֶׁהֵם הַקְּלִפּוֹת, שֶׁכֻּלָּם נִתְהַוּוּ מִן שְׁבִירַת כֵּלִים כַּיָּדוּעַ, וְעַל־יְדֵי הַבְּרָכָה הַנִּמְשֶׁכֶת מִמְּקוֹר הַבְּרָכָה, מִבְּחִינַת נְקֻדַּת הַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְתַּקֵּן וְנִתְבַּטֵּל בְּחִינַת הַשְּׁבִירָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁמָרִין מִן הַמַּזִּיקִין.

שָׁלֹשׁ הַנְּקֻדּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּהַשָּׁלֹשׁ בְּרָכוֹת שֶׁל הַכֹּהֲנִים, יְבָרֶכְךָ - נְקֻדַּת הַצַּדִּיק

יָאֵר ה' פָּנָיו וְכוּ' - זֶה בְּחִינַת נְקֻדָּה הַשְּׁנִיָּה - שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מַה שֶּׁאֵין בַּחֲבֵרוֹ, וְכָל אֶחָד צָרִיךְ לְקַבֵּל מֵחֲבֵרוֹ זֹאת הַנְּקֻדָּה וְכוּ'. וְזֶהוּ בְּחִינַת **יָאֵר ה' פָּנָיו** - בְּחִינַת הָאָרַת פָּנִים. כִּי הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בִּבְחִינַת 'צַדִּיק', הֵם בְּחִינַת פְּנֵי ה', כִּי 'צַדִּיקַיָּא אַנְפֵּי שְׁכִינְתָּא' (הַצַּדִּיקִים הֵם פְּנֵי הַשְּׁכִינָה) (זֹהַר תְּרוּמָה קסא.). וְכָל מַה שֶּׁמְּאִירִין יוֹתֵר מֵאֶחָד לַחֲבֵרוֹ - מֵאִיר יוֹתֵר הָאָרַת פְּנֵי ה'. וְזֶה עִקַּר עֲבוֹדַת הָאָדָם, לְהַמְשִׁיךְ וּלְהָאִיר בָּעוֹלָם הָאָרַת פָּנָיו יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קה, ד): "דִּרְשׁוּ ה' וְעֻזּוֹ בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד", וּכְתִיב (שָׁם כד, ו): "זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁיו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה". וְעִקַּר בַּקָּשַׁת פָּנָיו יִתְבָּרַךְ הוּא עַל־יְדֵי בְּחִינָה הַנַּ"ל, עַל־יְדֵי שֶׁכָּל אֶחָד מְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ בְּיִרְאַת שָׁמַיִם בְּכָל פַּעַם, וּמְבַקֵּשׁ וּמִשְׁתַּדֵּל שֶׁיְּקַבְּלוּ הָאָרָה זֶה מִזֶּה מֵהַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁבְּלִבָּם שֶׁהֵם בְּחִינַת פְּנֵי ה', שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין שֶׁהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ יְמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבָּם, וְיָאֵר בָּהֶם פָּנָיו בְּאַהֲבָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דִּבְרֵי הַיָּמִים־א כח, ט): "אִם תִּדְרְשֶׁנּוּ יִמָּצֵא לָךְ".

נְקֻדָּה הַשְּׁנִיָּה שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מַה שֶּׁאֵין בַּחֲבֵרוֹ

וְזֶה בְּחִינַת (מִשְׁלֵי יד, כח): "בְּרָב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ", שֶׁעַל־יְדֵי "רָב עָם" שֶׁמְּבַקְּשִׁין לְדַבֵּר בְּיִרְאַת שָׁמַיִם לְגַלּוֹת וּלְהָאִיר הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת מִזֶּה לָזֶה כַּנַּ"ל, עַל־יְדֵי־זֶה: "הַדְרַת מֶלֶךְ", כִּי עַל־יְדֵי־זֶה מֵאִיר פְּנֵי ה', שֶׁהוּא בְּחִינַת "הַדְרַת מֶלֶךְ", בְּחִינַת (תְּהִלִּים צו, ו): "הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו" וְכוּ'. וְכֵן מְבֹאָר שָׁם בְּמִזְמוֹר 'הוֹדוּ' הַנַּ"ל, שֶׁבַּקָּשַׁת פָּנָיו יִתְבָּרַךְ, בְּחִינַת: "בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד", הִיא עַל־יְדֵי הַשִּׂיחָה שֶׁמְּדַבֵּר אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ לְעוֹרְרוֹ לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ, כַּמְבֹאָר שָׁם מִקֹּדֶם, שֶׁמַּזְהִיר: "שִׂיחוּ בְּכָל נִפְלְאוֹתָיו", דְּהַיְנוּ בְּחִינָה הַנַּ"ל, שֶׁצְּרִיכִין לָשׁוּחַ וּלְדַבֵּר הַרְבֵּה אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ בְּכָל נִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, כְּדֵי לְעוֹרְרוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כְּדֵי שֶׁתָּאִיר הַנְּקֻדָּה מִזֶּה לָזֶה וְכַנַּ"ל, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת "דִּרְשׁוּ ה' וְכוּ' בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד" שֶׁמַּזְהִיר אַחַר־כָּךְ וְכַנַּ"ל. וְעַל־כֵּן בִּרְכַּת **יָאֵר ה' פָּנָיו**, הוּא בְּחִינַת הַנְּקֻדָּה הַשְּׁנִיָּה הַנַּ"ל, שֶׁצְּרִיכִין לְהָאִיר מֵאֶחָד לַחֲבֵרוֹ וְכַנַּ"ל.

לְדַבֵּר בְּיִרְאַת שָׁמַיִם לְגַלּוֹת וּלְהָאִיר הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת מִזֶּה לָזֶה

וְזֶהוּ: וִיחֻנֶּךָּ - 'שֶׁיִּתֵּן לְךָ חֵן', כִּי עִקַּר הַחֵן וְהַיֹּפִי וְהַהִדּוּר הוּא בְּחִינַת כְּלָלִיּוּת הַגְּוָנִין, כִּי כְּשֶׁנִּכְלָלִין הַגְּוָנִין רַבִּים זֶה בָּזֶה זֶה עִקַּר הַחֵן וְהַיֹּפִי, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּהַתּוֹרָה 'אַחֲוֵי לָן מָנָא' (סִימָן כה) עַל פָּסוּק (בְּרֵאשִׁית ו, ח): "חֵן בְּעֵינֵי ה'", עַיֵּן שָׁם. וְזֶה בְּחִינַת נְקֻדָּה הַשְּׁנִיָּה הַנַּ"ל, שֶׁצְּרִיכִין לְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ בְּיִרְאַת שָׁמַיִם לְהָאִיר הַנְּקֻדּוֹת מִזֶּה לָזֶה, שֶׁהֵם בְּחִינַת הָאָרַת פָּנִים. וְעַל־יְדֵי שֶׁנִּכְלָלִין הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת מִכַּמָּה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִזֶּה לָזֶה, שֶׁהֵם עִקַּר הִתְפָּאֲרוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּחִינַת (יְשַׁעְיָה מט, ג): "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר", עַל־יְדֵי־זֶה נִתְרַבֶּה וְנִתְגַּדֵּל הַחֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי רִבּוּי הַגְּוָנִין וְהַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁמְּאִירִין וְנִתְגַּלִּין מִזֶּה לָזֶה, כִּי הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁבְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הֵן הֵן הַחֵן וְהַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְכָל מַה שֶּׁמַּרְבִּין לְדַבֵּר אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ בְּיִרְאַת שָׁמַיִם, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת מְאִירִין יוֹתֵר - עַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלִּין הַהִתְפָּאֲרוּת וְהַחֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּיוֹתֵר. וְזֶהוּ: "יָאֵר ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ", שֶׁהוּא בְּחִינַת נְקֻדָּה הַשְּׁנִיָּה וְכַנַּ"ל.

עִקַּר הַחֵן וְהַיֹּפִי הוּא כְּשֶׁמְּדַבְּרִים זֶה עִם זֶה בְּיִרְאַת שָׁמַיִם

לעמוד הבא

טוֹב לְהִתְעוֹרֵר אֶצְלָם - אֲזַי הוּא מִתְגַּבֵּר בְּיוֹתֵר; וְהָבֵן.

וְזֶהוּ כְּלָל גָּדוֹל בַּעֲבוֹדַת ה׳ אֲפִלּוּ לִשְׁאָר בְּנֵי־אָדָם, לְכָל־אֶחָד לְפִי עֶרְכּוֹ, שֶׁכָּל מַה שֶּׁרוֹצֶה יוֹתֵר לִכָּנֵס בַּעֲבוֹדַת ה׳ - מִתְגַּבֵּר עָלָיו הַבַּעַל־דָּבָר בְּיוֹתֵר, וּכְבָר מְבֹאָר מִזֶּה בְּמָקוֹם אַחֵר. וְצָרִיךְ לִהְיוֹת מַשְׂכִּיל עַל־דָּבָר זֶה, וּבְתַחְבֻּלוֹת תַּעֲשֶׂה מִלְחָמָה לְהִתְגַּבֵּר עַל־הָרָע בְּהִתְגַּבְּרוּת גָּדוֹל בְּכֹל פָּעַם. אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לְנַצֵּחַ הַמִּלְחָמָה.

יא. אַשְׁרֵינוּ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הֵיטִיב עִמָּנוּ מְאֹד, שֶׁזָּכִינוּ לִקְדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל. וְאָמַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַל־שֶׁזָּכָה לִהְיוֹת בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל; כִּי כַּמָּה מְנִיעוֹת וְכַמָּה בִּלְבּוּלִים וְכַמָּה מַחֲשָׁבוֹת וְכַמָּה עִכּוּבִים וְסִכְסוּכִים הָיָה לוֹ עַל־עִנְיַן הַנְּסִיעָה לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וּמְנִיעוֹת מֵחֲמַת מָמוֹן, וְהוּא קָפַץ עַל־כֻּלָּם וְגָמַר הָעֲבֻדָּה בִּשְׁלֵמוּת, וְהָיָה בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל.

וְאָמַר: זֶה אֲנִי מַאֲמִין, וְגַם אֲנִי יוֹדֵעַ הַרְבֵּה בְּעִנְיַן זֶה, שֶׁכָּל־הַתְּנוּעוֹת וְכָל־הַמַּחֲשָׁבוֹת וְכָל־מִינֵי הָעֲבוֹדוֹת שֶׁעוֹשִׂין בִּשְׁבִיל אֵיזֶה עֲבֻדָּא שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, אֵין שׁוּם תְּנוּעָה וְלֹא שׁוּם מַחֲשָׁבָה נֶאֱבֶדֶת כְּלָל; וּכְשֶׁזּוֹכִין לִשְׁבֹּר כָּל־הַמְּנִיעוֹת וְלִגְמֹר הַעֲבֻדָּא שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, אֲזַי נַעֲשִׂין מִכֹּל הַתְּנוּעוֹת וְהַמַּחֲשָׁבוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים שֶׁהָיָה לוֹ בְּעִנְיַן זֶה קֹדֶם שֶׁשָּׁבַר וְעָבַר עַל־כָּל־הַמְּנִיעוֹת, בְּעֵת שֶׁהָיָה מְסֻפָּק וּמְבֻלְבָּל וְהָיָה עוֹמֵד עַל־הַמִּשְׁקָל אִם לַעֲשׂוֹת דָּבָר זֶה, וְהַמְּנִיעוֹת הָיוּ מוֹנְעִים אוֹתוֹ מִכָּל־צַד, אַחַר־כָּךְ כְּשֶׁזּוֹכֶה לַעֲבֹר עַל־כָּל־זֶה וְלִשְׁבֹּר הַכֹּל אֲזַי נַעֲשִׂין מִכָּל־הַמְּנִיעוֹת וּמִכֹּל הַמַּחֲשָׁבוֹת וְהַתְּנוּעוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים הַנַּ"ל דְּבָרִים עֶלְיוֹנִים לְמַעְלָה בְּקְדֻשָּׁה, וְהַכֹּל נִרְשָׁם לְמַעְלָה לְטוֹבָה, כָּל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שֶׁהָיָה לוֹ מִקֹּדֶם כַּנַּ"ל. אַשְׁרֵי כְּשֶׁזּוֹכִין לִקְפֹּץ וּלְדַלֵּג עַל־כָּל־הַמְּנִיעוֹת, וְזוֹכִין לִגְמֹר וְלַעֲשׂוֹת אֵיזֶה עֲבֻדָּא טוֹבָה.

יב. אֵלּוּ הָרוֹצִים לִהְיוֹת אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים וְלִכְנֹס בַּעֲבוֹדַת ה׳, וַאֲזַי יֵשׁ לָהֶם בִּלְבּוּלִים גְּדוֹלִים וּמְנִיעוֹת גְּדוֹלוֹת, וְאֵינָם יְכוֹלִים לָתֵת עֵצָה לְנַפְשָׁם אֵיךְ לַעֲשׂוֹת מֵחֲמַת גֹּדֶל הַבִּלְבּוּלִים וְהַמְּנִיעוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהֶם, וְכָל מַה שֶּׁרוֹצִים לַעֲשׂוֹת בַּעֲבוֹדַת ה׳ קָשֶׁה לָהֶם לַעֲשׂוֹת כָּרָאוּי; דַּע, שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ שֶׁהֵם מִתְיַגְּעִים וּלְהוּטִים לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה עֲבוֹדָה אוֹ לְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ בְּאֵיזֶה קְדֻשָּׁה, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לִגְמֹר כָּרָאוּי, זֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁהֵם מִתְיַגְּעִים וּלְהוּטִים אַחַר־זֶה הוּא בְּחִינַת קָרְבָּנוֹת, בִּבְחִינַת: "כִּי־עָלֶיךָ הֹרַגְנוּ כָל־הַיּוֹם, נֶחְשַׁבְנוּ כְּצֹאן טִבְחָה" - וְאִיתָא בַּתִּקּוּנִים שֶׁזֶּה בְּחִינַת תְּפִלָּה שֶׁהִיא בְּחִינַת קָרְבָּנוֹת, הַיְנוּ כְּשֶׁרוֹצִים לְהִתְפַּלֵּל וְאֵין מַנִּיחִין אוֹתוֹ, וּמְבַלְבְּלִין אוֹתוֹ בְּכַמָּה מִינֵי בִלְבּוּלִים, וְהוּא צָרִיךְ לְכַמָּה יְגִיעוֹת בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה, וַאֲזַי אֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ זוֹכֶה לְהִתְפַּלֵּל כָּרָאוּי, אַף־עַל־פִּי־כֵן הַיְגִיעָה בְּעַצְמָהּ שֶׁמְּיַגֵּעַ עַצְמוֹ בְּכָל־כֹּחוֹ וּמוֹסֵר נַפְשׁוֹ לְהִתְפַּלֵּל כָּרָאוּי, זֶה בְּעַצְמוֹ הוּא בְּחִינַת קָרְבָּנוֹת, בְּחִינַת "כִּי־עָלֶיךָ הֹרַגְנוּ" וְכוּ׳. וּכְמוֹ כֵן בְּכֹל הָעֲבוֹדוֹת וְהַקְּדֻשּׁוֹת שֶׁאָדָם רוֹצֶה לְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה חַס וְשָׁלוֹם לְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ כָּרָאוּי, אַף־עַל־פִּי־כֵן הַיְגִיעָה בְּעַצְמָהּ וְהַיִּסּוּרִין וְהַבִּלְבּוּלִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִזֶּה, מֵחֲמַת שֶׁרוֹצֶה וְחָפֵץ לְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ רַק שֶׁאֵין מַנִּיחִין אוֹתוֹ, זֶה בְּעַצְמוֹ הוּא בְּחִינַת קָרְבָּנוֹת, בְּחִינַת "כִּי־עָלֶיךָ הֹרַגְנוּ כָל־הַיּוֹם, נֶחְשַׁבְנוּ כְּצֹאן טִבְחָה".

עַל־כֵּן עַל הָאָדָם לַעֲשׂוֹת אֶת־שֶׁלּוֹ תָּמִיד, לְיַגֵּעַ עַצְמוֹ בַּעֲבוֹדַת ה׳ בְּכָל מַה שֶּׁיּוּכַל, וְאֶת־כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת עֲשֵׂה; אַף־עַל־פִּי שֶׁקָּשֶׁה עָלָיו מְאֹד, וְנִדְמֶה לוֹ שֶׁאֵין מַנִּיחִין אוֹתוֹ כְּלָל וּמַרְחִיקִין אוֹתוֹ מְאֹד מְאֹד, וְאֵינוֹ זוֹכֶה לַעֲשׂוֹת כָּרָאוּי שׁוּם דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה וְכוּ׳, אַף־עַל־פִּי־כֵן עָלָיו לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁיּוּכַל, וַה׳ הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה.

יג. יֵשׁ אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים שֶׁאֵין לָהֶם פַּרְנָסָה, וְיֵשׁ לָהֶם דֹּחַק וּבִלְבּוּלִים גְּדוֹלִים מִזֶּה - וְהוּא טוֹבָה לְהָעוֹלָם; וְדַע שֶׁיֵּשׁ דִּבּוּרִים יְקָרִים שֶׁיּוֹצְאִים עַל־יְדֵי בִּלְבּוּלִים דַּיְקָא. אַךְ יֵשׁ חִלּוּקִים בֵּין הַבִּלְבּוּלִים, וְכַמּוּבָא בַּמִּדְרָשׁ שֶׁיֵּשׁ תַּרְדֵּמָה שֶׁל נְבוּאָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְתַרְדֵּמָה נָפְלָה עַל־אַבְרָם", וְיֵשׁ תַּרְדֵּמָה שֶׁל שְׁטוּת וְכוּ׳; תַּרְדֵּמָה הוּא בִּלְבּוּל הַדָּעַת.

יד. אֲנִי מְקַנֵּא מְאֹד אִישׁ כָּשֵׁר, שֶׁקּוֹרִין 'עֶרְלִיכֶר יְהוּדִי'; כִּי נִדְמֶה שֶׁהוֹלֵךְ בֶּן־אָדָם עִם דַּקִּין וְכַרְכָּשׁוֹת וְאֵבָרִים כִּשְׁאָר כָּל־הָעוֹלָם, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן בֶּאֱמֶת הוּא עִנְיָן אַחֵר לְגַמְרֵי, כִּי אִישׁ כָּשֵׁר יָקָר מְאֹד, אַשְׁרֵי לוֹ.

וְהָעִקָּר הוּא הָרָצוֹן וְהַכִּסּוּפִין; וְאַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין לָצֵאת בָּזֶה (כַּמְבֹאָר בַּמַּאֲמַר "וִיהִי־נָא פִּי שְׁנַיִם"), כִּי צְרִיכִין לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל־הַפֹּעַל דַּוְקָא, כִּי אַף־עַל־פִּי שֶׁ"אֹנֶס רַחֲמָנָא פַּטְרֵהּ", עִם־כָּל־זֶה זֶהוּ לְמִי שֶׁרוֹצֶה לָצֵאת הַחוֹב, אֲבָל צָרִיךְ שֶׁלֹּא לְקָרֵר דַּעְתּוֹ בָּזֶה, בְּמַה שֶּׁהוּא פָּטוּר מֵחֲמַת הָאֹנֶס, רַק לַעֲשׂוֹת עֲבוֹדַת הַשֵּׁם בְּפֹעַל (כַּמְבֹאָר כָּל־זֶה בַּמַּאֲמַר הַנַּ"ל, עַיֵּן שָׁם), אַף־עַל־פִּי־כֵן גַּם זֶה טוֹב, כְּשֶׁאֹחֲזִין בָּזֶה שֶׁאֵין רוֹצִים לָצֵאת עִם הָאֹנֶס, רַק שֶׁכָּסְפּוֹ חָזָק וּרְצוֹנוֹ תַקִּיף מְאֹד לִזְכּוֹת לַעֲשׂוֹת עֲבוֹדַת הַשֵּׁם בְּפֹעַל, וְזֶה הָרָצוֹן בְּעַצְמוֹ טוֹב מְאֹד; וְאִם אַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא אָנוּס, וְאֵינוֹ זוֹכֶה אֶל־הָעֲבוֹדָה - הָרָצוֹן הַנַּ"ל בְּעַצְמוֹ הוּא טוֹב מְאֹד.

טו. אָמַר שֶׁהוּא חָכְמָה וּמְלָאכָה גְּדוֹלָה לִהְיוֹת כְּמוֹ בְּהֵמָה, וְזֶה בְּחִינַת: "כֹּל אֲשֶׁר נָתַן ה׳ חָכְמָה בָּהֵמָה", הַיְנוּ שֶׁהוּא חָכְמָה לַעֲשׂוֹת עַצְמוֹ כִּבְהֵמָה (וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה עַל־פְּסוּק "אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ ה׳": "אֵלּוּ בְּנֵי־אָדָם שֶׁעֲרוּמִים בְּדַעַת

ומשימין עצמן כבהמה", וכמו שאמר אסף: "ואני־בער ולא אדע, בהמות הייתי עמך"; ועיין במקום אחר מזה).

טז. דע, שיכולין לצעק בקול דממה דקה - בצעקה גדולה מאד, ולא ישמע שום אדם בקל, כי אינו מוציא שום קול בקל, רק הצעקה היא בקול דממה דקה. וזה יוכל כל־אדם, דהיינו שיציייר במחשבתו הצעקה ויכניס קול הצעקה במחשבה, ויצייר בדעתו קול הצעקה מפוש עם הנגון, כדרך שצועקין, ויכנס בזה עד שיצעק ממש בבחינת קול דממה דקה, ושום אדם לא ישמע בקל.

כי באמת אינו ציור בקל, רק צעקה ממש; כי יש סמפונות בראה שמשם יוצא הקול, וגם יש סמפונות דקים היוצאים מן־הראה אל־המוח, ועל־כן יכולים להכניס הקול דרך הסמפונות הדקים ההלכים אל־המוח, עד שיצעק ממש במוחו על־ידי מה שמצייר במחשבתו קול הצעקה ממש, שבזה הוא מכניס קול הצעקה אל־המוח, ויוכל לעמד בין כמה בני־אדם ויצעק מאד - ושום אדם לא ישמע כנ"ל. ולפעמים יוכל להשמט מזה איזה קול דק שיהיה נשמע; כי מחמת שנכנס הקול דרך הסמפונות של המוח אל־המוח, יוכל להשמט לפעמים שיצא הקול דרך הסמפונות המוציאין קול, אבל הוא בבחינת גדול.

ובלא דבור (הינו כשאין מוציאים שום דבור בשעת הצעקה הנ"ל) קל יותר לצעק כנ"ל; כי כשצריך להוציא הדבור קשה יותר לתפס את־הקול אל־המחשבה ולבלי להניחו לצאת דרך הקנה המוציא קול, אבל בלא דבור קל יותר.

יז. הוכיחַ את־אחד על־התמדת הלמוד, ואמר לו: מדוע לא תלמד? מה תפסיד בזה? הלא תקבל עולם־הבא על־הלמוד; ואין צריך לומר כשהתורה מראה אהבה לאחד - אז אין רוצה כלל עולם־הבא, רק שרוצה את־התורה בעצמה. והלא גם השם יתברך לומד, כמו שמבאר בדברי רבותינו זכרונם לברכה סדר היום שישׁ להקדוש־ברוך־הוא: "שלש שעות עוסק בתורה" וכו'.

ובדורות הללו בעונותינו הרבים נפל למוד התורה מאד. ודע שהגדולים שהיו בדורות שלפנינו, דהינו הרבנים הגדולים שהיו אז, לא היו יודעים שום בנונות, ואף־על־פי־כן היו יכולים לעשות מופתים רק על־ידי למוד התורה הקדושה, כי על־ידי־זה כשהיו אומרים איזה דבור - נתקיים בהּ.

יח. פעם אחד ספרנו עמו מענין הדפסת ספרים, שבדורות הללו נתרבו מאד בעלי־מדפיסים, והם מדפיסים בכל־פעם ספרים הרבה מאד מראשונים ואחרונים, וקפצו עליהם זבינא מאד, כי הכל קונים ספרים עכשו וכו'. ואמר רבנו זכרונו לברכה: כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה: "עתידה תורה שתשתכח מישׂראל", על־כן מדפיסים ספרים הרבה וכל־אחד קונה ספרים, כדי שיהיו ספרים ביד כל־אחד, כדי שלא תשתכח התורה על־ידי רבוי הספרים הנמצאים ביד כל־אחד ואחד; ואפלו ביד חיט וכיוצא נמצאים עכשו ספרים, וכל־אחד חוטף וקונה ספרים, כדי שיהיה ספרים ביד כל־אחד, כדי שלא תוכל התורה להשתכח על־ידי־זה. אבל זה אין יודעים, שכשאין לומדים התורה - אין מועילים הספרים כלל; כי בעונותינו הרבים נפל למוד התורה מאד, והלמוד הוא מועט מאד עכשו בעונותינו הרבים (הינו כי מה יועילו הספרים הרבים שלא תשתכח התורה, מאחר שאין לומדים אותה בעונותינו הרבים).

יט. ואמר: נכספתי מאד להמשיך את־העולם אל־עשׂיה, שיהיה חיוב אצל כל־אחד ואחד ללמד דף וכך בכל־יום ויום ולא יעבר ויכיוצא. ואמר שאפלו אותן האנשים הרחוקים מן־הקדשה מאד שנלכדו במצודה רעה עד שרגילין בעברות חס ושלום, רחמנא לצלן, רחמנא לשזבן, אף־על־פי־כן הכח של התורה גדול כל־כך עד שיכולה להוציא אותם מן־העברות שרגילין בהם חס ושלום, ואם יעשׂו להם חק קבוע וחיוב חזק ללמד בכל־יום ויום כך וכך יהיה איך שיהיה - בודאי יזכו לצאת ממצודתם הרעה על־ידי התורה; כי כח התורה גדול מאד.

וכל עקר מגמתו וחפצו היה תמיד רק לעבדות ועשׂיות של קדשה, בלי שום חכמות כלל, רק שנעסק תמיד בעשׂיות של קדשה בפשיטות, דהינו להרבות בלמוד התורה ולעשׂות מצות הרבה בכל־יום, ולהרבות בתפלה ותחנונים תמיד - והכל בפשיטות, בלי שום חכמות.

והזהיר מאד להיות בשמחה תמיד, והרבה מאד לדבר עמנו מזה, מענין שמחה, כמבאר בספריו הקדושים, אף יותר מזה הרבה לדבר עמנו בעל־פה, והזהיר מאד בכמה אזהרות כמה וכמה פעמים להיות אך שמח תמיד.

כ. כשהאדם כל־היום בשמחה, אזי בנקל לו ליחד לו שעה ביום לשׂבר את־לבו ולהשׂיח את־אשׁר עם־לבבו לפני השם יתברך, כמבאר אצלנו כמה פעמים; אבל כשׁישׁ לו עצבות חס ושלום, קשה לו להתבודד ולפרש שיחתו. ועיין במקום אחר כמה האדם צריך להתחזק להיות שמח תמיד, וביותר בשעת התפלה, ושׁצריכין להכריח עצמו בכל כחותיו לזכות לשׂמחה.

ואמר כי לזכות לשׂמחה - זה קשה וכבד להאדם לזכות לזה יותר משאר כל העבודות. ענה ואמר: כפי הנראה שאי אפשר לבוא לשׂמחה כי אם על־ידי עניני שטות, לעשׂות עצמו כשוטה ולעשׂות ענינים צחוק ושטות וכו' כמבאר במקום אחר; ורק על־ידי

זה באין לשׂמחה.
לעמוד הבא

נט. תִּקּוּן לַפֶּה: שֶׁיִּתֵּן צֶדֶק.

ס. עַל־יְדֵי הָאֱמֶת הָעוֹלָם נִשְׁמָר מִכָּל הַזְּקוּת.

סא. עַל־יְדֵי חֲנֻפָּה בָּא לְשֶׁקֶר.

סב. מִי שֶׁנִּתַּן צְדָקָה, שְׁכָרוֹ שֶׁיִּזְכֶּה לֶאֱמֶת.

סג. עַל־יְדֵי שֶׁקֶר בְּוַדַּאי תִּשְׁנָא הֲעַנָּוִים.

סד. אָדָם נִבְחָן עַל־יְדֵי מִשְׁרָתָיו אִם הוּא אוֹהֵב שֶׁקֶר אִם לָאו.

סה. כְּשֶׁאֵין אֱמֶת - אֵין חֶסֶד.

סו. כְּשֶׁיֵּשׁ לְךָ שֶׁקֶר, אֲזַי כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת לְךָ אִיזֶה יְשׁוּעָה - אֲזַי הַשֶּׁקֶר מְבַלֶּה עֲוֹנֹתֶיךָ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יוֹשִׁיעַ לָךְ.

סז. עַל־יְדֵי אֱמֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא פּוֹדֶה אוֹתָךְ מִכָּל הַצָּרוֹת.

סח. טוֹב לָאָדָם שֶׁיְּמוּת- מִשֶּׁיִּחְיֶה וְיִהְיֶה שֶׁקֶרֶן בְּעֵינֵי בְּנֵי אָדָם.

חֵלֶק שֵׁנִי

א. לִפְעָמִים אָדָם בָּא לְאִיזֶהוּ מָקוֹם, וְיֵשׁ לוֹ צַעַר בְּזֶה הַמָּקוֹם; יֵדַע שֶׁזֶּה הַמָּקוֹם הָיוּ בּוֹ אֲבוֹתָיו וְנָפְלוּ לָהֶם אִיזֶה כְּפִירָה, אוֹ בָּנָיו יָבוֹאוּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה לְאִיזֶהוּ כְּפִירָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא סוֹבֵל עַכְשָׁו צַעַר בַּמָּקוֹם הַזֶּה.

ב. עַל־יְדֵי חֲנֻפָּה בָּא לִידֵי כְּפִירָה.

ג. אֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עוֹשֶׂה מוֹפְתִים אֶלָּא לָזֶה שֶׁהוּא מַאֲמִין בְּשֶׁנֵּי עוֹלָמוֹת.

ד. עַל־יְדֵי אֱמוּנָה נִתְבַּטְּלִין הַגְּזֵרוֹת שֶׁאֻמּוֹת גְּזָרִין עָלֵינוּ.

ה. דַּע שֶׁיֵּשׁ לְכָל עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב כֹּחַ מְיֻחָד לְרַפֹּאת אִיזֶה חֹלַאַת מְיֻחֶדֶת. וְכָל זֶה אֵינוֹ אֶלָּא לְמִי שֶׁלֹּא שָׁמַר אֱמוּנָתוֹ וּבְרִיתוֹ וְלֹא שָׁמַר אֶת עַצְמוֹ מִלַּעֲבֹר עַל "אַל תְּהִי בָּז לְכָל אָדָם"; אֲבָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֱמוּנָה בִּשְׁלֵמוּת, וְהוּא גַּם־כֵּן שׁוֹמֵר הַבְּרִית, וּמְקַיֵּם "אַל תְּהִי בָּז לְכָל אָדָם" - אֵין רְפוּאָתוֹ תּוֹלָה בְּחֶלְקֵי עֲשָׂבִים הַמְיֻחָדִים לְחֹלַאתּוֹ, אֶלָּא נִתְרַפֵּא בְּכָל מַאֲכָל וּמַשְׁקֶה, בְּבְחִינַת "וּבֵרַךְ אֶת לַחְמְךָ וְכוּ'", וְאֵין צָרִיךְ לְהַמְתִּין עַד שֶׁיִּתְרַמּוּ לוֹ עֲשָׂבִים הַמְיֻחָדִים לִרְפוּאָתוֹ.

ו. עִקַּר הַיְשׁוּעָה הַבָּאָה אֵינָהּ אֶלָּא עַל־יְדֵי אֱמוּנָה; וּמִדַּת אֱמוּנָה הִיא לְפִי מַנְהִיגֵי הַדּוֹר.

ז. כְּשֶׁהוֹלֵךְ מֵרַב לְרַב אַז צָרִיךְ לְחַזֵּק אֱמוּנָתוֹ בְּאַחְדוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ; כִּי הַלִּמּוּד מֵהַרְבֵּה מְלַמְּדִים מַזִּיק לֶאֱמוּנַת הַיִּחוּד. וְכֵן הָרַב שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֱמוּנַת הַיִּחוּד הוּא יָכוֹל לְהָאִיר לְכָל תַּלְמִיד וְתַלְמִיד לְפִי כֹּחוֹ, וְכָל תַּלְמִיד אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אֶלָּא מַה שֶּׁצָּרִיךְ לוֹ וְלֹא יוֹתֵר.

ח. הַנְּחָמָה בָּא עַל־יְדֵי אֱמוּנָה.

ט. עַל־יְדֵי מְעוּט אֱמוּנָה - נִתְרַבּוּ הַזְּבוּבִים בָּעוֹלָם.

י. מִי שֶׁשּׁוֹמֵר אֶת עַצְמוֹ מִלַּעֲבֹר עַל "לֹא תַחְמֹד", עַל־יְדֵי־זֶה נִצּוֹל מִכַּעַס וּמִגְּאָוָה, וּמֵחֲסָרוֹן אֱמוּנָה הַבָּאָה עַל־יְדֵי כַּעַס וְגַאֲוָה.

יא. עַל־יְדֵי שֶׁאֵין מוֹדִיעִין אֶלְקוּתוֹ לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם, עַל־יְדֵי־זֶה אֻמּוֹת

בֶּן אַמַרְיָה, בֶּן שְׁפַטְיָה, בֶּן מַהֲלַלְאֵל, מִבְּנֵי פָּרֶץ. וּמַעֲשָׂיָה בֶן בָּרוּךְ, בֶּן כָּל חֹזֶה, בֶּן חֲזָיָה, בֶּן עֲדָיָה, בֶּן יוֹיָרִיב, בֶּן זְכַרְיָה, בֶּן הַשְּׁלֹנִי. סַלָּא בֶּן מְשֻׁלָּם, בֶּן יוֹעֵד, בֶּן פְּדָיָה, בֶּן קוֹלָיָה, בֶּן מַעֲשָׂיָה, בֶּן אִיתִיאֵל, בֶּן יְשַׁעְיָה. נַבַּי. סַלָּי. וְיוֹאֵל בֶּן זִכְרִי. וִיהוּדָה בֶּן הַסְּנוּאָה. יְדַעְיָה בֶּן יוֹיָרִיב. יָכִין. שְׂרָיָה בֶּן חִלְקִיָּה, בֶּן מְשֻׁלָּם, בֶּן צָדוֹק, בֶּן מְרָיוֹת, בֶּן אֲחִיטוּב. עֲדָיָה בֶּן יְרֹחָם, בֶּן פְּלַלְיָה, בֶּן אַמְצִי, בֶּן זַכַרְיָה, בֶּן פַּשְׁחוּר, בֶּן מַלְכִּיָּה. עַמַשַׂי בֶּן עַזַרְאֵל, בֶּן אַחְזַי, בֶּן מְשִׁלֵּמוֹת, בֶּן אִמֵּר. זַבְדִּיאֵל בֶּן הַגְּדוֹלִים. שְׁמַעְיָה בֶּן חַשּׁוּב, בֶּן עַזְרִיקָם, בֶּן חַשַּׁבְיָה, בֶּן בּוּנִי. וְשַׁבְתַּי. וְיוֹזָבָד. מַתַּנְיָה בֶּן מִיכָא, בֶּן זַבְדִּי, בֶּן אָסָף בַּקְבַּקְיָה. עַבְדָּא בֶּן שַׁמּוּעַ, בֶּן גָּלָל, בֶּן יְדוּתוּן. עַקּוּב. טַלְמוֹן צִיחָא. וְגִשְׁפָּא. עֻזִּי בֶּן בָּנִי, בֶּן חֲשַׁבְיָה, בֶּן מַתַּנְיָה, בֶּן מִיכָא פְּתַחְיָה בֶּן מְשֵׁיזַבְאֵל.

וְאֵלֶּה הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם אֲשֶׁר עָלוּ עִם זְרֻבָּבֶל בֶּן שְׁאַלְתִּיאֵל וְיֵשׁוּעַ. שְׂרָיָה. יִרְמְיָה. עֶזְרָא. אֲמַרְיָה. מַלּוּךְ. חַטּוּשׁ. שְׁכַנְיָה. רְחוּם. מְרֵמוֹת. עִדּוֹא. גִּנְתּוֹי. אֲבִיָּה. מִיָּמִין. מַעַדְיָה. בִּלְגָּה. שְׁמַעְיָה. וְיוֹיָרִיב. יְדַעְיָה. סַלּוּ. עָמוֹק. חִלְקִיָּה. יְדַעְיָה.

וְהַלְוִיִּם - יֵשׁוּעַ. בִּנּוּי. קַדְמִיאֵל. שֵׁרֵבְיָה. יְהוּדָה. מַתַּנְיָה. וּבַקְבַּקְיָה. וְעַנְנִי. יוֹקִים. אֶלְיָשִׁיב. יוֹיָדָע. יוֹנָתָן. יַדּוּעַ. מְרָיָה. חֲנַנְיָה. מְשֻׁלָּם. יְהוֹחָנָן. יוֹנָתָן. יוֹסֵף. עַדְנָא. חֶלְקַי. זְכַרְיָה. מְשֻׁלָּם. זִכְרִי. פְּלַטְי. שְׁמוּעַ. יְהוֹנָתָן. מַתְּנַי. עֲזִי. קַלַּי. עֹבֶר. חֲשַׁבְיָה. נְתַנְאֵל. הוֹשַׁעְיָה, וַחֲצִי שָׂרֵי יְהוּדָה. וַעֲזַרְיָה. עֶזְרָא. וּמְשֻׁלָּם. יְהוּדָה. וּבִנְיָמִן. וְשְׁמַעְיָה. וְיִרְמְיָה. זְכַרְיָה בֶּן יוֹנָתָן, בֶּן שְׁמַעְיָה, בֶּן מַתַּנְיָה, בֶּן מִיכָיָה, בֶּן זַכּוּר, בֶּן אָסָף. שְׁמַעְיָה. וַעֲזַרְאֵל. מִלַּלַי. גִּלַּלַי. מָעַי. נְתַנְאֵל. וִיהוּדָה. חֲנָנִי. אֶלְיָקִים. מַעֲשִׂיָּה. מִנְיָמִין. מִיכָיָה. אֶלְיוֹעֵינַי. זְכַרְיָה. חֲנַנְיָה. וּמַעֲשִׂיָּה. וּשְׁמַעְיָה. וְאֶלְעָזָר. וְעֻזִּי. וִיהוֹחָנָן. וּמַלְכִּיָּה. וְעֵילָם. וַעֲזָר. וְיִזְרַחְיָה הַפָּקִיד. שֶׁלֶמְיָה הַכֹּהֵן. וְצָדוֹק הַסּוֹפֵר. וּפְדָיָה. חָנָן בֶּן זַכּוּר, בֶּן מַתַּנְיָה. יִתְרוֹ. יְהוֹנָדָב בֶּן רֵכָב. גְּדַלְיָה בֶּן אֲחִיקָם. אֶלְיָמְלֵךְ. וְנַעֲמִי. רוּת. צְפוֹרָה אֵשֶׁת מֹשֶׁה. דְּבוֹרָה מֵינֶקֶת רִבְקָה. מַתִּתְיָהוּ בֶּן יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל חַשְׁמוֹנַאי, וּבָנָיו. יְהוּדָה מַכַּבִּי הַכְּכוּר, הַשֵּׁנִי יוֹנָתָן. הַשְּׁלִישִׁי יוֹחָנָן. הָרְבִיעִי שִׁמְעוֹן. הַחֲמִישִׁי אֶלְעָזָר.

שְׁמוֹת הַתַּנָּאִים וְהָאֱמוֹרָאִים

אוֹת א. אַבָּא אָחִיו שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל. אַבָּא בַּר אַבָּא הַכֹּהֵן אֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל. אַבָּא אֲבִיו שֶׁל ר' יְהוּדָה. אַבָּא אֲרִיכָא הוּא רַב. ר' אַבָּא בַּר יַעֲקֹב. ר' אַבָּא בַּר זַבְדָּא. ר' אַבָּא בַּר הַמְנוּנָא. ר' אַבָּא בְּרֵ' הוּנָא. ר' אַבָּא בַּר מִינְיָמִן. ר' אַבָּא בַּר מַתָּל. ר' אַבָּא בַּר אֲבִינָא. ר' אַבָּא. ר' אַבָּא בְּרַב יְהוּדָה. ר' אַבָּא בַּר עִילָאי. ר' אַבָּא בַּר חָנָא. ר' אַבָּא בַּר

לעמוד הבא

הַתְּפִלָּה בְּתוֹךְ כָּל עַצְמוֹתַי. וִידַשְׁנוּ כָּל עַצְמוֹתַי עַל יְדֵי דִּבּוּרֵי הַתְּפִלָּה הַקְּדוֹשִׁים. וְאָזְכֶּה לִקַּיֵּם בֶּאֱמֶת מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: ״כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה יְיָ מִי כָמוֹךָ, מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגּוֹזְלוֹ״. וְתַעֲלֶה תְּפִלָּתִי לְפָנֶיךָ לְרַחֲמִים וּלְרָצוֹן לִפְנֵי כִּסֵּא כְבוֹדֶךָ. וְיֵרֵד אֲרִיָּה שֶׁבְּמֶרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה הַקְּדוֹשָׁה לֶאֱכֹל אֶת תְּפִלָּתִי וּלְהַעֲלוֹתָהּ לִפְנֵי כִּסֵּא כְבוֹדֶךָ. וּבְרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים תַּצִּיל אֶת תְּפִלָּתִי מִן הַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ שֶׁלֹּא יִטְרוֹפוּ אֶת תְּפִלָּתִי חַס וְשָׁלוֹם. וְתַצִּילֵנִי מֵעַזֵּי פָנִים וּמֵעַזּוּת פָּנִים. שֶׁלֹּא יִתְגָּרוּ בִּתְפִלָּתִי עַזֵּי פָנִים שֶׁבַּדּוֹר, וְלֹא יַחֲלוֹקוּ עַל תְּפִלָּתִי. וְתִתֶּן לָנוּ כֹּחַ לַעֲמֹד כְּנֶגֶד הָעַזֵּי פָנִים שֶׁבַּדּוֹר. הַחוֹלְקִים וּמְקַטְרְגִים עַל תְּפִלָּתֵנוּ. וְרוֹצִים לְבַלְבֵּל אוֹתָנוּ מִתְּפִלָּתֵינוּ חַס וְשָׁלוֹם. וְתַעְזְרֵנוּ לְהַכְנִיעָם וּלְשַׁבְּרָם וּלְהַשְׁפִּילָם עַד עָפָר. כֻּלָּם יִכְרְעוּ וְיִפְּלוּ לְפָנֵינוּ, וְיָשׁוּבוּ אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת וַיְכִירוּ כֹּחַ מַלְכוּתֶךָ, כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ כִּי אֵין בָּנוּ כֹּחַ לַעֲמֹד כְּנֶגְדָּם, כִּי אִם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וּבְכֹחַ הַגָּדוֹל, וּבְכֹחַ וּזְכוּת הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, אֲשֶׁר עָסְקוּ בִּתְפִלָּה כָּל יְמֵיהֶם, אֲשֶׁר כֹּחַ קְדֻשָּׁתָם יְכוֹלָה לְהָגֵן גַּם עָלֵינוּ שֶׁנִּזְכֶּה בִּזְכוּתָם לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר עַצְמֵנוּ בִּקְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה בֶּאֱמֶת, וּלְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה גְּדוֹלָה וּבְמִסְירַת נֶפֶשׁ וּבְשִׂמְחָה רַבָּה, וּלְהַצִּיל אֶת תְּפִלָּתֵנוּ מִן כָּל הָעַזֵּי פָנִים שֶׁבַּדּוֹר. ״מִקִּים מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפּוֹת יָרִים אֶבְיוֹן״, חוּס וְחָנֵּנוּ וַחֲמֹל עָלֵינוּ, וּמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ בְּרַחֲמִים לְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ, כִּי שִׁמְךָ מְשֻׁתָּף בִּשְׁמֵנוּ.

וּבְכֵן תְּרַחֵם עָלַי, וּתְזַכֵּנִי וְתוֹרֵנִי וּתְלַמְּדֵנִי, שֶׁאֶזְכֶּה לֵידַע בֶּאֱמֶת אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּעִנְיָן הַתַּעֲנִיּוֹת שֶׁאֲנִי מְחֻיָּב לְהִתְעַנּוֹת בְּשָׁבִיל תְּשׁוּבָה עַל עֲוֹנוֹתַי הָרַבִּים. כִּי אַתָּה לְבַד יָדַעְתָּ אֶת כָּל הַמְּנִיעוֹת וְכָל הַסְּפֵקוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים שֶׁיֵּשׁ לִי עַל זֶה, עַד שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ לָתֵת עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי כְּלָל בְּעִנְיַן זֶה שֶׁל תַּעֲנִיּוֹת. וְאַתָּה יוֹדֵעַ כַּמָּה אֲנִי צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת עַד אֲשֶׁר כָּל יָמַי לֹא יַסְפִּיקוּ לִי לְהִתְעַנּוֹת חֵלֶק אֶחָד מֵאֶלֶף וּרְבָבָה מִמַּה שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת עַל תִּקּוּן חֵטְא וּפְגַם אֶחָד מֵחֲטָאַי וּפְשָׁעַי וּפְגָמַי הַמְרֻבִּים מְאֹד. וְאֵין אִתָּנוּ יוֹדֵעַ עַד מָה, לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת לְיַשֵּׁב דַּעְתֵּנוּ כְּלָל בְּעִנְיָן זֶה, כַּאֲשֶׁר נִגְלֶה לְפָנֶיךָ אֲדוֹן כֹּל. חוּס וְחָנֵּנִי וְרַחֵם עָלַי, וְהַדְרִיכֵנִי בַּאֲמִתֶּךָ וְלַמְּדֵנִי הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּעִנְיָן זֶה, וּבְכָל הָעִנְיָנִים וְהַהַנְהָגוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, בְּאֹפֶן שֶׁאֶזְכֶּה לָצֵאת מֵרַע לְטוֹב, מֵחֹשֶׁךְ לְאוֹר גָּדוֹל, וְלָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם. וְאֶזְכֶּה לִהְיוֹת כָּל יָמַי בִּתְשׁוּבָה בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה בֶּאֱמֶת.

וּתְזַכֵּנִי שֶׁתִּהְיֶה אֲכִילָתִי בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה. בְּלִי שׁוּם תַּאֲוַת הַגּוּף כְּלָל, רַק לֶאֱכֹל מְעַט בִּקְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה לְהַשְׁבִּיעַ נַפְשִׁי דִּקְדֻשָּׁה. וְאָזְכֶּה לִהְיוֹת בְּכָל הַצַּדִּיקִים הָאוֹכְלִים לְשָׂבַע נַפְשָׁם דִּקְדֻשָּׁה. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״צַדִּיק אוֹכֵל לְשֹׂבַע נַפְשׁוֹ״. רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מָרֵא דְּעָלְמָא כְּלָא, שִׁשַּׁחְתִּי אֵלֶיךָ כַּפַּי לְךָ לְבַד עֵינַי תְּלוּיוֹת, לְךָ לְבַד רַעְיוֹנַי צוֹפִיּוֹת, לְמַתַּנַת חִנָּם לִנְדֻבַת חֶסֶד לִתְשׁוּעַת יְיָ, עֵינַי מִיַּחֲלוֹת וְדוֹמִיּוֹת. ״צָפוּ מַיִם עַל רֹאשִׁי אָמַרְתִּי נִגְזַרְתִּי. קָרָאתִי שִׁמְךָ יְיָ מִבּוֹר תַּחְתִּיּוֹת. מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי שָׁמַעְתָּ קוֹלִי. קוֹלִי שָׁמָעְתָּ אַל תַּעְלֵם אָזְנְךָ לְרִוָּחָתִי לְשַׁוְּעָתִי״. וְאִשֵּׁב וַאֲיַחֵל וַאֲצַפֶּה לְרַחֲמֶיךָ ״עַד יַשְׁקִיף וְיִרֶא יְיָ מִשָּׁמָיִם״. עָזְרֵנִי כִּי עָלֶיךָ נִשָּׁעְנְתִּי. ״עֵינַי תָּמִיד אֶל יְיָ כִּי הוּא יוֹצִיא מֵרֶשֶׁת רַגְלָי״. יִשְׁלַח עֶזְרִי מִקֹּדֶשׁ, וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֵנִי. וּמִכָּל מִינֵי טֻמְאוֹת וְזֻהֲמוֹת מְהֹרָה יוֹצִיאֵנִי, וּבְכָל מִינֵי קְדֻשׁוֹת יְקַדְּשֵׁנִי. וּלְכָל מִינֵי תְּשׁוּבוֹת בֶּאֱמֶת יְזַכֵּנִי, וּלְחַיִּים טוֹבִים חַיִּים אֲרוּכִים חַיִּים נִצְחִיִּים מְהֹרָה יַגִּיעֵנִי. וְלָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה חוּשָׁה מְהֹרָה יְבִיאֵנִי. וּבְכָל הַתִּקּוּנִים יְתַקְּנֵנִי, וּמֵרִיב לְשׁוֹנוֹת בְּסֵכּוֹ יְצַפְּנֵנִי. ״אַל תַּשְׁלִיכֵנִי לְעֵת זִקְנָה כְּכַלּוֹת כֹּחִי אַל תַּעַזְבֵנִי. אַל תַּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיךָ וְרוּחַ קָדְשְׁךָ אַל תִּקַּח מִמֶּנִּי. אַל תַּעַזְבֵנִי יְיָ, אֱלֹהַי אַל תִּרְחַק מִמֶּנִּי. חוּשָׁה לְעֶזְרָתִי יְיָ תְּשׁוּעָתִי. יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי״. אָמֵן וְאָמֵן.

תפילה נא

מיוסד על תורה נ״א בליקוטי מוהר״ן

יְיָ אֱלֹהִים אֱמֶת, עָזְרֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וַהֲצִילֵנִי מִן הַשֶּׁקֶר. וְהָיֶה עִמִּי תָּמִיד וְשָׁמְרֵנִי שֶׁלֹּא יֵצֵא שׁוּם דִּבּוּר שֶׁקֶר מִפִּי לְעוֹלָם בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד בֵּין בְּאֹנֶס בֵּין בְּרָצוֹן. וְתַעַזְרֵנִי שֶׁלֹּא אֶהְיֶה נִכְשָׁל בְּשׁוּם דִּבּוּר שֶׁקֶר אֲפִלּוּ בְּטָעוּת. זַכֵּנִי לֶאֱמֶת בְּרַחֲמֶיךָ הַגְּדוֹלִים. חוּס וַחֲמֹל עָלַי וְהַעֲלֵנִי מִטֻּמְאָה לְטָהֳרָה מֵחֹל לִקְדֵשׁ. קָדְשֵׁנִי בִּקְדֻשָּׁתְךָ הָעֶלְיוֹנָה בֶּאֱמֶת. ״חַלְּצֵנִי יְיָ מֵאָדָם רָע מֵאִישׁ חֲמָסִים תִּנְצְרֵנִי, כָּל מְצוֹתֶיךָ אֱמוּנָה שֶׁקֶר רָדְפוּנִי עָזְרֵנִי. יְיָ הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְּׂפַת שֶׁקֶר מִלָּשׁוֹן רְמִיָּה. דֶּרֶךְ שֶׁקֶר הָסֵר מִמֶּנִּי וְתוֹרָתְךָ חָנֵּנִי. לֹא יֵשֵׁב בְּקֶרֶב בֵּיתִי עֹשֵׂה רְמִיָּה דֹּבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינָי״. חָנֵּנִי וַעֲנֵנִי וּפְדֵה נַפְשִׁי הָאֻמְלָלָה מִן הָרַע וּמִן הַטֻּמְאָה וּמִן הַשֶּׁקֶר, וְתֵן לִי בְּמַתְּנַת חִנָּם אֱמֶת וָחֶסֶד. וְתַשְׁפִּיעַ עָלַי מֵאִתְּךָ קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה אֱמֶת וָטוֹב. הַחֲזִירֵנִי בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ בֶּאֱמֶת, וְזַכֵּנִי מֵעַתָּה לָצֵאת מֵהֳרָה מֵרַע לְטוֹב מִטֻּמְאָה לְטָהֳרָה מִשֶּׁקֶר לֶאֱמֶת, וְאֶזְכֶּה לְעָשֹׂם הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. וְתַמְשִׁיךְ הַשְׁגָּחָתְךָ הַשְׁלֵמָה עָלֵינוּ, וְתַשְׁגִּיחַ עָלֵינוּ בִּשְׁלֵמוּת בְּעֵין הַחֶמְלָה וְהַחֲנִינָה, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְהִכָּלֵל בְּךָ בֶּאֱמֶת. וְיִתְאַחֲדוּ וְיִכָּלְלוּ אַחַר הַבְּרִיאָה בְּקֹדֶם הַבְּרִיאָה עַל־יְדֵי הַשְׁגָּחָתְךָ הַשְׁלֵמָה. וְיִהְיֶה כֻּלּוֹ אֶחָד כֻּלּוֹ טוֹב כֻּלּוֹ קֹדֶשׁ כֻּלּוֹ אֱמֶת.

וְתַצִּילֵנִי מִכָּל מִינֵי הִתְנַגְּדוּת. שֶׁלֹּא יִמָּצֵא בִּי שׁוּם צַד הִתְנַגְּדוּת חַס וְשָׁלוֹם לְשׁוּם דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, וְלֹא לְשׁוּם אָדָם

לעמוד הבא

יום חמישי

לנצח עוד יום

צ"א ע"א **רב אשי אמר**: הא דקתני במשנה "והגידים" **לא נצרכא** לגיד הנשה עצמו, ולא תפשוט כלום בדעת רבי יהודה. **אלא לשמנו** של גיד הנשה איצטריכא.

דתניא: שמנו של גיד הנשה **מותר. וישראל קדושים נהגו בו איסור!** וכיון שאינו יכול לאכלו מצד המנהג בעל כרחו הוא נותר לאחר זמנו. ומכל מקום, הוא חייב בשריפה, שהרי מדאורייתא הוא מותר באכילה, ובכלל "נותר" הוא.

רבינא אמר: לא נצרכא אלא לכדרב יהודה אמר שמואל: דאמר רב יהודה אמר שמואל: שני גידין הן בגיד הנשה:

פנימי, שנמצא בצד הפנימי של הירך, דהיינו, בצד הקרוב לירך השניה, **וסמוך** אותו הגיד **לעצם** הירך - **אסור** מדאורייתא **וחייבין עליו** מלקות.

חיצון, שנמצא בצד החיצון של הירך, **וסמוך לבשר** הירך - **אסור** מדרבנן, **ואין חייבין עליו** מלקות.

ואותו גיד החיצון, כיון שהוא אסור באכילה, הרי הוא נשאר עד אחר זמן האכילה, ואז חייב לשורפו, שהרי מדאורייתא הוא מותר [ולכל האוקימתות מתורץ למה שנה התנא במשנה "גידין" בפני עצמן ולא כללן ב"נותר", כיון שהוא שונה מנותר רגיל שבאקראי הוא נותר לאחר זמנו, ואילו בכל אלו לכתחילה הם עומדים לכך שיבאו לידי נותר וישרפו לאחר מכן].

תא שמע, לפשוט האיבעיא האם רבי יהודה פשיטא ליה שירך ימין היא האסורה או שהדבר ספק לו.

דתנן: **אכל** משני גידי הנשה, **מזה** שבירך ימין של **הבהמה - כזית, ומזה** שבירך שמאל - **כזית, סופג שמונים** שתי מלקיות שהרי עבר פעמיים על אכילת גיד הנשה.

רבי יהודה אומר: אינו סופג אלא ארבעים מלקות בלבד, שהרי רק אחד מהם אסור.

אי אמרת בשלמא, מיפשט פשיטא ליה לרבי יהודה, **שפיר** לוקה מלקות אחת על הגיד שבירך הימנית. **אלא, אי אמרת ספוקי מספקא ליה**, אם כן בכלל לא היה צריך ללקות, שהרי כשמתרין בו לפני אכילת כל אחד משני גידי הנשה שלא יעבור על האיסור **הויא ליה התראת ספק**, כי **דאמר התראת ספק לא שמה התראה!** וממילא, אי אפשר לחייבו מלקות על אף אחד משני הגידים.

דתניא, שרבי יהודה סובר התראת ספק לא שמה התראה.

אדם שספק מי הוא אביו - איש זה או איש אחר, **שהכה את זה וחזר והכה את זה**, והיינו, שהכה את שני האנשים שאנו מסתפקים מי מהם הוא אביו, בזה אחר זה. או **שקלל את זה וחזר וקלל את זה**, או **שהכה** את **שניהם בבת אחת** בהכאה אחת, **או שקלל** את **שניהם בבת אחת. חייב** מיתה, משום שהכה או קלל את אביו, שהרי אחד מהם ודאי אביו הוא.

רבי יהודה אומר: רק אם הכה או קלל שניהם **בבת אחת, חייב**, לפי שיש כאן התראת ודאי. אבל **בזה אחר זה, פטור** לפי שעל כל אחת מההכאות יש התראה נפרדת, שהיא התראת ספק, כי שמא לא זה הוא אביו, ואין כאן מעשה המחייב מיתה, ורבי יהודה סובר שהתראת ספק לא שמה התראה.

ודחינן: לעולם רבי יהודה מספקא ליה, ולא תיקשי למה מחייב רבי יהודה מלקות בגיד הנשה והרי הוי התראת ספק. משום **דהאי תנא** דתני את דברי רבי יהודה בגיד הנשה, **סבר לה כאידך תנא דרבי יהודה, דאמר התראת ספק שמה התראה!** שנחלקו תנאים בדעת רבי יהודה אם הוא סובר דשמה התראה או לא.

דתניא: "לא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר באש תשרופו", **בא הכתוב ליתן עשה** של שריפת הנותר בבקר, **אחר** שעבר על **לא תעשה** של "לא תותירו". **לומר, שאין לוקין עליו** על הלאו הזה שהרי הוא ניתק לעשה, וכל לאו הניתק לעשה אין לוקין עליו, **דברי רבי יהודה.**

ותנא זה סובר בדעת רבי יהודה שהתראת ספק שמה התראה, שלולי הטעם דניתק לעשה היה מחייב רבי יהודה מלקות על נותר, ואף על פי שהתראתו היא התראת ספק, כי בשעה שמתרין בו "אל תותיר" אין ודאות שהוא עובר על האיסור, כי שמא בסוף הלילה יאכל את הקרבן. **רבי יעקב אומר: לא מן השם הוא זה!** שלא מחמת דניתק לעשה הוא פטור בנותר. **אלא משום דהוה ליה לאו שאין בו מעשה!** שהמותיר את הקרבן אינו עושה שום מעשה, אלא מאליו הוא נעשה נותר. **וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו! תא שמע** לפשוט הבעיא בדעת רבי יהודה: **אכל שני גידין** של גיד הנשה **משתי ירכות, משתי בהמות, סופג שמונים!** שתי מלקיות על שני הגידין שאכל.

רבי יהודה אומר: אינו סופג אלא ארבעים!

ודייקינן: **מדקאמר** תנא קמא **"משתי ירכות משתי בהמות"** ולא משתי ירכות של בהמה אחת, **פשיטא דתרוייהו לאיסורא!** והיינו, דאיירי ששתי הירכות היו ימניות, ושתיהן אסורות. שלפיכך נקט התנא שתי בהמות, שיש בכל אחת ירך ימנית שאילו היה מדובר שאחת ימנית ואחת שמאלית, היה יכול לומר בבהמה אחת. **ולרבי יהודה איצטריך**, שהוא סובר שהאיסור אינו אלא בירך הימנית. ולכן נקט בשתי ירכות ימניות, כדי להשמיענו שאפילו הכי לא מחייב רבי יהודה שתים אלא אחת בלבד, וכדמפרש ואזיל.

שמע מינה, מיפשט פשיטא ליה לרבי יהודה. שאם היה מסתפק איזה ירך אסורה לא היה מחייב אפילו אחת כשאכל משתי ירכות ימניות, כי שמא שתיהן מותרות. ומסקינן: **שמע מינה!**

ומקשינן: **ואי פשיטא ליה, אמאי סופג ארבעים ותו לא, לילקי שמונים** שהרי אכל שני גידים האסורים?

ומתרצינן: **הכא במאי עסקינן: כגון דלית ביה כזית** באחד משני הגידים. שרק אחד מהם יש בו כזית והשני אין בו. ולכן, אינו חייב אלא על הגיד שיש בו כזית. ותנא קמא סבר שהאוכל גיד הנשה שלם חייב אפילו אין בו כזית, לפי שהוא "בריה", שאינה צריכה שיעור.

דתניא: אכלו לגיד הנשה כשהוא שלם **ואין בו כזית - חייב** מלקות משום שהוא "בריה"!

רבי יהודה אומר: אינו חייב **עד שיהא בו כזית,** משום שגיד הנשה אינו נחשב כ"בריה".

והיינו בה: **וטעמא מאי?** מהיכן למד רבי יהודה שהגיד שבירך הימנית הוא הגיד האסור?

ומשנינן: **אמר רבא: אמר קרא "הירך"** בה"א הידיעה ללמדך שהוא הגיד של **המיומנת שבירך.**

ורבנן, שסברי ששתי הירכות אסורות, דרשי מה"ירך" שדוקא **ההוא דפשיטא איסוריה בכוליה ירך**, דהיינו, הגיד הפנימי, שהוא גדול ומתפשט בכל הירך, רק הוא אסור, **לאפוקי** גיד **החיצון**, שהוא קצר, **דלא!** שאינו בכלל האיסור.

ורבי יהושע בן לוי אמר: מכאן למד רבי יהודה: **דאמר קרא** "ותקע כף ירך יעקב **בהאבקו עמו", כאדם שחובק את חבירו** מלפניו, **וידו** הימנית מקיפה אותו מאחוריו, **ומגעת** עד **לכף ימינו של חבירו.** כך המלאך נגע בכף ירך יעקב הימנית. ואיסור גיד הנשה, שהוא בסיבת אותה נגיעה, נאמר בירך ימין דוקא.

רבי שמואל בר נחמני אמר: מכאן למד רבי יהודה: שהרי המלאך שנאבק עם יעקב **כעובד כוכבים נדמה לו.** שיעקב חשב שהוא גוי, **דאמר מר: ישראל שנטפל לו עובד כוכבים בדרך - טופלו לימינו!** כדי שאם ירצה הגוי לפגוע בו ישלח הישראל את ידו הימנית הסמוכה ויאחז בו. ואם כן המלאך נגע ביעקב בירך הסמוכה לו, שהיא הימנית.

רב שמואל בר אחא קמיה דרב פפא משמיה דרבא בר עולא אמר: מכאן למד רבי יהודה: שהרי **כתלמיד חכם נדמה לו. דאמר מר: המהלך לימין רבו - הרי זה בור!** שאין בו חכמת דרך ארץ. שכבוד הוא לרב שיהיה בצד ימין. ויעקב חלק כבוד למלאך כאילו הוא רבו, והלך לשמאלו, והמלאך היה לימינו, ונגע בירך יעקב הימנית.

ורבנן דאסרי בשתי הירכות סבירא להו, **מאחוריה** דיעקב **אתא** המלאך, **ונשייה בתרוייהו!** שהכהו בשתי יריכיו.

והיינו בה: **ורבנן, האי "בהאבקו עמו"**, דדרשינן מיניה שנגע המלאך בירך ימינו, **מאי דרשי ביה?** ומשנינן: **מיבעי ליה לכאידך** דרשא **דרבי יהושע בן לוי.**

דאמר רבי יהושע בן לוי: מלמד שהעלו אבק מרגלותם תוך כדי האבקם - **עד כסא הכבוד! דכתיב הכא "בהאבקו עמו" וכתיב התם**, אצל הקב"ה **"ענן אבק רגלו".**

ואמר רבי יהושע בן לוי: למה נקרא שמו "גיד הנשה"? שנשה, קפץ הגיד **ממקומו, ועלה!**

וכן הוא אומר "נשתה גבורתם, היו לנשים". שקפצה הגבורה מהם, ונעשו חלשים כנשים.

אמר רבי יוסי ברבי חנינא: מאי דכתיב "דבר שלח ה' ביעקב ונפל בישראל", ביאורו: **"דבר שלח ביעקב" - זה גיד הנשה**, שאירע ליעקב. **"ונפל בישראל" - שפשט איסורו** של גיד הנשה **בכל ישראל.**

ואמר רבי יוסי ברבי חנינא: מאי דכתיב אצל יוסף ואחיו, שאמר יוסף לאיש אשר על הבית, **"וטבוח טבח והכן"**, ביאורו: **פרש** גלה **להם** לאחי יוסף את **בית השחיטה** כדי שיוכלו שהוא שחוט. **"והכן" - טול גיד הנשה בפניהם!**

סבר לה רבי יוסי ברבי חנינא **כמאן דאמר גיד הנשה נאסר לבני נח**, והיינו לבני יעקב קודם מתן תורה, שהיו אז כבני נח.

"ויותר יעקב לבדו".

אמר רבי אלעזר: שנשתייר על פכין קטנים. שהרי את הכלים החשובים כבר העביר לפני כן את נחל יבק כדכתיב "ויעבר את אשר לו". ואת

גיד הנשה פרק שביעי חולין

צא.

רב חסדא אמר הכא בפסוטו וטעמא לפי משום ספיקא דגיד הוא ולית ליה מיפסט פסיטות ליה והכא בצומן הגיד קמיפלגי מר סבר מדלוריימא: **ושרצול קדושים.** העושין קיץ לתורה נהגו בו חיסור והלכך על כרחין מסייר ליה משום מנהגא ומרפה בעי הוחיל ומדלוריימא כר' לחיבלה הוא: **פיומי סממון נעלם.** הוא גיד שרוך ונתון לתוכו כל שופי כשפופיעין את היכך ופופטו בכל היכך לתוכו אחד מתוכו כעשה הפליט ומשם נפשט לתוכך משופי עד מקום חיבור הקולית ועפה היכך ושם הוא סמוך לעצם: **אסור.** מן התורה: **וחייבין עליו.** מלקות כלילף לקמן מהיכך ועוד שהוא על הכף. והכהוח חיצון עפקיעין ומסייר ליה על כרחין ומרפה בעי להא מדלוריימא חזי: **מוה כויס ומוה כויס.** מוה ימין ומוה שמאל. ומדתקין לכל מוה מיה ומוה מיה ולא נקע לכל ב' זימים משמיטה ס"מ שני פלילות ושני מהלכות הוו: **לי אתרא בשלמא פשיטא ליה.** מוה שפיר אלא אי אמרת שפוקי מספקא ליה הויא לה התראה ספק ושמעינן לה לרבי יהודה דאמר התראה ספק שמה התראה: **דתניא הכה את זה וחזר ונתן לו דמים** וכן רבינא לחמוך לו בגיד החיצון להוחיל דהוי מדרבנן לכתורה לו לחי כרבי יהודה דלקמן מפיק לה מהיכך בפשיט לה בכוליה יך למיפך חיצון ולא וכיי יהודה לדיק היכך המיומנת שביכך לא נפלגו ב

חזרה לתוכן העניינים

צא: גיד הנשה פרק שביעי חולין

תורה אור השלם

1. וְעַתָּה הָלֵא בִּינוּ מֹדָעָתֵנוּ אֲשֶׁר הָיְיִת אֶת נַעֲרוֹתָיו הִנֵּה הוּא זֹרֶה אֶת גֹּרֶן הַשְּׁעֹרִים הַלָּיְלָה: רות ג ב
2. וַיִּשְׁבַּח אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת חֲמ�ֹרוֹ וַיִּקַּח אֵת שְׁנֵי נְעָרָיו אִתּוֹ וְאֵת יִצְחָק בְּנוֹ וַיְבַקַּע עֲצֵי עֹלָה וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹהִים: בראשית כב ג
3. וַיֹּאמֶר לוֹ לְךָ נָא רְאֵה אֶת שְׁלֹם אַחֶיךָ וְאֶת שְׁלֹם הַצֹּאן וְהָשִׁבֵנִי דָּבָר וַיִּשְׁלָחֵהוּ מֵעֵמֶק חֶבְרוֹן וַיָּבֹא שְׁכֶמָה:
בראשית לז יד
4. וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל וְהוּא צֹלֵעַ עַל יְרֵכוֹ:
בראשית לב לב
5. וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה:
בראשית כח י
6. וַיִּפֹּל בְּמָקוֹם וַיָּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם וַיָּשֶׂם מְרַאֲשֹׁתָיו וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא: בראשית כח יא
7. וַיַּשְׁכֵּם יַעֲקֹב בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח אֶת הָאֶבֶן אֲשֶׁר שָׂם מְרַאֲשֹׁתָיו וַיָּשֶׂם אֹתָהּ מַצֵּבָה וַיִּצֹק שֶׁמֶן עַל רֹאשָׁהּ: בראשית כח יח
8. וַיְחִלּם וְהִנֵּה סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ: בראשית כח יב
9. וְגוֹיְתוֹ כְּתַרְשִׁישׁ וְפָנָיו כְּמֵרְאֵה בָּרָק וְעֵינָיו כְּלַפִּידֵי אֵשׁ וְזִרְעֹתָיו וְרַגְלָתָיו כְּעֵין נְחֹשֶׁת קָלָל וְקוֹל דְּבָרָיו כְּקוֹל הָמוֹן: דניאל י ו
10. וְהִנֵּה יָיָ נִצָּב עָלָיו וַיֹּאמַר אֲנִי יָיָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֲבִיךָ וֵאלֹהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לְךָ אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֶךָ: בראשית כח יג
11. וְיֹאמַר שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשַּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלֵּחֲךָ כִּי אִם בֵּרַכְתָּנִי:
בראשית לב כז
12. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יָיָ אֱלֹהֵינוּ יָיָ אֶחָד:
דברים ו ד
13. וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:
ישעיהו ו ג
14. בָּרֵן יָחֵד כּוֹכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים:
איוב לח ז

נליון הש"ם

גמ' כד צלי בעי למיהדר. עי' נכרות כו ע"ב תוס' ד"ה יעקב:

הגהות הב"ח

(ו) רש"י ד"ה מגי רבומיס וכי מרגנ: (ב) ד"ה שהפלל ומי' כל' ממות של משכבו הס"ר:

מהבא

וישכם אברהם בבקר. כרוב ספריס כמיב וישכום לא ממולו וקשיא להייטו קרא דעקדה ושם לא ימידי להיו שני טעיריו עמו ויולחק בנו ועוד דלפיליו היה ימיד אין לומוס מן המוקיק דשלוחי מלוה אינן נזוקיון ועוד דמקרא דעקדה ילף בניס פסחים (דף ז.). גבי דליקת ממך דלא ממרינן דזכיון מקלימין למלוה עפי מלפרא מדלא כמיבס לסניהס עפי מלפרא והיכי מוכח סתס דילמא שאני סתס דהוי מסוס שלא ילף ימידי מלילה ולכך לא הקליס לכך נראה להכא גרסינן ויכבס לסניהס בבקר לא המקום וגו' (בראשית יט) ולא גרסינן ויחבוש לא מחמול ומייטי קרא מסוס שהלך להתפלל על הפיכת סדום שהיתה בבקר והיה לו להקליס להתפלל בלילה ולא שלח לה ללמוד שיחידי בלילה והלך יחידי להתפלל עליהס ולא לה שיהא מיד ויפגע במקום עמו בשעת תפלה לפי שמי לא היה שום מדם רשאי לרחות בהפיכת סדום ושפמיהס מיימי קרא דעקדה שלא היה יחידי שלא ילא לא היה ניכר להקדיס עפי מלפרש"י):

כתיב ויקח את האבן. לפי פשוטו יש לפרש שלקח אבן אחת מאבני המקום: **עולין ומסתכלין בדיוקנו של מעלה ויורדים.** משמע שהוא שעולים הס שיורדים ועל משמע שלמחרים היו לקממר עולין תרי ותרי ויורדין תרי תרי ולא ילא לא ילא לא ילא ל

הפכין קטנים לא הספיק להעביר.
מכאן ראיה **לצדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מגופם!**
וכל כך למה?

לפי שאין פושטין ידיהן בגזל.
"ויאבק איש עמו עד עלות השחר".
אמר רבי יצחק: מכאן לתלמיד חכם שלא יצא

יחידי בלילה. שהרי יעקב ניזוק משום שנשאר יחידי בלילה.
רבי אבא בר כהנא אמר: מהכא למדנו זאת:

צ"א ע"ב

הוא זורה את גורן השעורים

דכתיב שאמרה נעמי לרות "**הנה** הלילה... ויהי בשבבו". שאחר שיגמור בועז לזרות את השעורים, הוא לא ילך לביתו אלא ישכב בשדה. לפי שתלמיד חכם אינו יוצא יחידי בלילה.

רבי אבהו אמר: מהכא: דכתיב "**וישכם אברהם בבקר ויחבוש את** חמורו" ולא יצא בלילה.

ורבנן אמרי: מהכא: דכתיב "**לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום** הצאן" משמע שהלילה תהא בשעה שאפשר לראות.

רב אמר: מהכא: דכתיב "**ויזרח לו השמש** כאשר עבר את פנואל".

אמר רבי עקיבא: שאלתי את רבן גמליאל ואת רבי יהושע באיטליז של אימאום, בשעה **שהלכו ליקח בהמה למשתה בנו של רבן גמליאל**: הא דכתיב "**ויזרח לו השמש**"

- וכי שמש לו לבד ליעקב **זרחה? והלא לכל העולם זרחה!?**

אמר רבי יצחק: הכי קאמר קרא: הכי קאמר קרא: **שמש, הבאה בעבורו,** ששקעה עבורו, בעבר, קודם זמנה, **זרחה** עתה **בעבורו** קודם זמנה!

והיכן מצינו ששקעה השמש עבורו?

דכתיב "**ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה**", דמשמע שכבר הגיע לחרן. ולאחר מכן **כתיב** "**ויפגע במקום**", שהוא בית אל, ומשמע שעדיין לא הגיע לחרן. הא כיצד?

אלא, **כי מטא לחרן אמר: אפשר עברתי על** בית אל, שהוא **מקום שהתפללו אבותי ואני לא התפללתי?!**

כד יהיב דעתיה למיהדר לבית אל **קפצה ליה ארעא** והגיע לשם **מיד**. והיינו דכתיב "**ויפגע במקום**", שהמקום בא לקראתו.

כאדם הפוגע בחבירו שבא לקראתו. [וגם יש במשמעות "ויפגע" שהוא מלשון תפילה].

כד צלי, לאחר שהשלים תפילתו, **בעי למיהדר** לחרן. **אמר הקדוש ברוך הוא: צדיק זה בא לבית מלוני ויפטר בלא לינה? ! מיד בא השמש,** והיינו, ששקעה קודם זמנה. וכדמשמע מהא דכתיב "וילן שם - כי בא השמש", שלפי ששקעה השמש פתאום הוכרח ללון שם, ולא היה יכול להמשיך בדרכו לחרן.

והשתא הוינן במקראות האמורים ב"ויצא יעקב": **כתיב** "**ויקח יעקב מאבני המקום**", דמשמע אבנים רבות, **וכתיב** מאידך, "**ויקח את האבן**", דמשמע אבן אחת?

ומתרצינן: **אמר רבי יצחק: מלמד שנתקבצו כל אותן אבנים למקום אחד, וכל אחת ואחת אומרת: עלי יניח צדיק זה** את **ראשו! ותנא: וכולן נבלעו** באבן **אחד,** ולכן נאמר "ויקח את האבן", שלבסוף נעשו כולן לאבן אחת.

"**ויחלום והנה סולם מוצב ארצה**".

תנא: כמה רחבו של הסולם? שמונת אלפים פרסאות!

דכתיב "**והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו**".

"**עולים**" משמע **שנים** העולים בבת אחת זה לידזה.

וכן "**יורדים**" משמע **שנים** היורדים בבת אחת.

וכי פגעו בהדי הדדי כשנפגשים העולים והיורדים באמצע הסולם - **הוו להו ארבעה** לרוחב הסולם.

וכתיב ביה במלאך "**וגויתו - כתרשיש**", שמידת המלאך היא כמידת ים ששמו "תרשיש". **וגמירי** דים **תרשיש - תרי אלפי פרסי הוו!** נמצא שארבעה מלאכים רחבם שמונת אלפים פרסאות, וזה היה רוחבו של הסולם.

תנא: המלאכים היו **עולין** בסולם, **ומסתכלין בדיוקנו** צורתו **של** יעקב אבינו החקוקה בכסא הכבוד **למעלה, ויורדין ומסתכלין בדיוקנו של** יעקב **למטה.**

בעו המלאכים **לסכוניה** ליעקב מחמת קנאה. **מיד** - "**והנה ה' נצב עליו**" לשומרו.

אמר רבי שמעון בן לקיש: אלמלא מקרא כתוב, אי אפשר לאומרו! שעמד הקב"ה לשומרו **כאדם שמניף** במניפה **על בנו,** לצננו מהשרב.

והוינן בהא דכתיב "**הארץ אשר אתה שוכב עליה** לך אתננה ולזרעך". **מאי רבותיה** בהבטחה לתת את השטח הקטן שהוא שוכב עליו?!

ומתרצינן: **אמר רבי יצחק: מלמד, שקפלה הקדוש ברוך הוא לכל ארץ ישראל, והניחה תחת יעקב אבינו,** כדי **שתהא נוחה ליכבש לבניו,** כאילו אינה אלא ד' אמות שהוא שוכב עליהם.

כתיב "**ויאמר שלחנו כי עלה השחר**". **אמר לו** יעקב למלאך: **וכי גנב אתה או קוביוסטוס** גונב נפשות **אתה, שמתיירא מן השחר?**

אמר לו: מלאך אני! ומיום שנבראתי לא הגיע זמני לומר שירה עד עכשיו, ולכן אני מבקשך שתשלחני.

וזה שאמרנו שהמלאכים אינם אומרים שירה אלא פעם אחת, **מסייע ליה לרב חננאל אמר רב.**

דאמר רב חננאל אמר רב: שלש כתות של מלאכי השרת אומרות שירה בכל יום. אחת אומרת "קדוש" ואחת אומרת "קדוש" ואחת אומרת "קדוש ה' צבאות".

מיתיבי לרב חננאל מהא דתניא: **חביבין ישראל לפני הקדוש ברוך הוא יותר ממלאכי השרת! שישראל אומרים שירה בכל שעה ומלאכי השרת אין אומרים שירה אלא פעם אחת ביום.**

ואמרי לה: פעם אחת בשבת בשבוע.

ואמרי לה: פעם אחת בחודש.

ואמרי לה: פעם אחת בשנה.

ואמרי לה: פעם אחת בשבוע בשבע שנים.

ואמרי לה: פעם אחת ביובל.

ואמרי לה: פעם אחת בעולם!

ועוד הן חביבין ממלאכי השרת: **שישראל מזכירין את השם אחר שתי תיבות** בלבד **שנאמר "שמע ישראל ה'"**. ואילו **מלאכי השרת אין מזכירין את השם אלא לאחר שלש תיבות** של שבח, **כדכתיב** בשירת המלאכים "**קדוש קדוש קדוש ה' צבאות**". **ואין מלאכי השרת אומרים שירה למעלה עד שיאמרו ישראל למטה. שנאמר** תחילה "**ברן יחד כוכבי בוקר,** " שהם ישראל שנמשלו לכוכבים. **והדר** כתיב - "**ויריעו כל בני אלהים**", שהם המלאכים.

הרי שאין המלאכים אומרים את השם אלא לאחר שלש תיבות, וקשיא לרב חננאל אמר רב דאמר שהם אומרים "קדוש ה'"?

ומתרצינן: **אלא,** כך אמר רב חננאל אמר רב: **אחת אומרת "קדוש" ואחת אומרת "קדוש קדוש" ואחת אומרת "קדוש קדוש קדוש ה' צבאות".**

ואכתי תיקשי: **והאיכא "ברוך** כבוד ה'" שאומרים המלאכים את השם לאחר שתי תיבות בלבד?

נַפְשִׁי פֹּרֵק וְאֵין מַצִּיל: ד יְהוָה אֱלֹהַי אִם־עָשִׂיתִי זֹאת אִם־יֶשׁ־
עָוֶל בְּכַפָּי: ה אִם־גָּמַלְתִּי שׁוֹלְמִי רָע וָאֲחַלְּצָה צוֹרְרִי רֵיקָם:
ו יִרְדֹּף אוֹיֵב | נַפְשִׁי וְיַשֵּׂג וְיִרְמֹס לָאָרֶץ חַיָּי וּכְבוֹדִי | לֶעָפָר יַשְׁכֵּן
סֶלָה: ז קוּמָה יְהוָה | בְּאַפֶּךָ הִנָּשֵׂא בְּעַבְרוֹת צוֹרְרָי וְעוּרָה אֵלַי
מִשְׁפָּט צִוִּיתָ: ח וַעֲדַת לְאֻמִּים תְּסוֹבְבֶךָ וְעָלֶיהָ לַמָּרוֹם שׁוּבָה:
ט יְהוָה יָדִין עַמִּים שָׁפְטֵנִי יְהוָה כְּצִדְקִי וּכְתֻמִּי עָלָי: י יִגְמָר־נָא

רש״י

(ד) **אם עשיתי זאת.** מה שמפורש אחריו: (ה) **אם גמלתי שולמי רע.** אם גמלתיו כגמולו: **ואחלצה צוררי ריקם.** שיחתי את חליצתו בכרתי את כנף מעילו אם להשחית ולחלצו ולהעמידו ריקם ובשנאה עשיתי אלא להודיעו שהיה מסור בידי להרגו ולא הרגתיו ואחלצה ל׳ הפשטה: (ז) **קומה ה׳ באפך.** על שונאי כגון ישבי ואחיו ופלשתים שלא אמסר בידם: **הנשא.** התפאר להראות נקמת עברה בהתעברך עליהם: **ועורה אלי.** שאוכל לעשות בהם משפט נקמה אשר צוית והיכן צוית תרועם בשבט ברזל (לעיל ב) ואיבתי את אויביך (שמות כג) זה מצאתי במדרש: (ח) **ועדת לאמים תסובבך.** אם יחזרו אחריך להושיעם אל תשמע לקולם, התרחק מעליהם ושוב ושב במקומך במרום רפיש״א בלעז ד״א למרום שובה להראות להם שידך עליונה: (ט) **ה׳ ידין עמים.** הפוך הדין מעלינו ותנהו על הרשעים, ידין לשון יסורין. שפטני ה׳ כצדקי. שפוט לפי מעשים טובים שבידם ולא לפי

מצודות ציון

(ה) **ואחלצה.** אוציא ואשלוף: **צוררי.** מלשון אויב: **ריקם.** רצה לומר בחנם: (ו) **ירדף.** הוא לשון מורכב מן יפעול ויפעיל: **חיי.** רצה לומר כל ימי חייו: (ח) **ועליה.** בעבורה: (י) **יגמר.** מלשון גמר וסוף: **נא.**

מצודות דוד

פורק. ישבר אותי ולא אמצא מציל כי כולם קמו עלי: (ד) **אם עשיתי.** אם כשעשיתי את זאת לכרות כנף מעיל שאול: **אם יש עול בכפי.** האם עשיתי לעשות עול לבזותו להעמידו מלובש מעיל קרוע כדרך הפחותים: (ה) **אם גמלתי.** בעוד שהיה שאול איש שלומי וכי גמלתיו אז רעה תחת טובה כאשר חשב הוא שאני לו לאויב: **ואחלצה.** הלא אף בעת שהיה צר עלי לרדוף אחרי בחנם על לא חמס יקרה עוד נפשו בעיני והוצאתיו מן המיתה כי הצלתיו מיד אנשי אשר בקשו להרגו כמ״ש בשמואל א׳ וכאומר והנה בעבור זה כרתי מעילו להודיעו זאת שהיה מסור בידי ולא שלחתי בו יד: (ו) **ירדף.** כאומר ואם לא כדברי כן הוא יהיה גמול עונשי שהאויב ירדוף אחר נפשי ויזרז לזולת לרדפני וישיג אותי וירמסני בארץ כל ימי חיי ואת כבודי ישפיל להיות שוכן לעולם עד העפר: (ז) **קומה ה׳.** ר״ל עם כי לא חטאתי בשאול אין אני מבקש עליו ועל אנשיו אך קומה ה׳ באפך והנשא במה שתביא עברה על צוררי: **ועורה אלי.** עורר אלי אמיץ כח הזרוע להתגבר עליהם לעשות בהם נקם המשפט אשר צוית וגזרת עליהם ר״ל על ידי יהיה נקם המשפט: (ח) **ועדת.** ואף אם עדת הפלשתים ועמון ומואב תסבב לחזור אחריך להושיע להם שוב למרום בעבורה להתרחק ממנה ואל תפן אליה: (ט) **ידין עמים.** כשתדין העמים במשפט הראוי אז שפוט אותי כפי צדקי וכתומי אשר עלי ר״ל שפטני לפי המעשים טובים ומן

רַע | רְשָׁעִים וּתְכוֹנֵן צַדִּיק וּבֹחֵן לִבּוֹת וּכְלָיוֹת אֱלֹהִים צַדִּיק:
יא מָגִנִּי עַל־אֱלֹהִים מוֹשִׁיעַ יִשְׁרֵי־לֵב: יב אֱלֹהִים שׁוֹפֵט צַדִּיק
וְאֵל זֹעֵם בְּכָל־יוֹם: יג אִם־לֹא יָשׁוּב חַרְבּוֹ יִלְטוֹשׁ קַשְׁתּוֹ דָרַךְ
וַיְכוֹנְנֶהָ: יד וְלוֹ הֵכִין כְּלֵי־מָוֶת חִצָּיו לְדֹלְקִים יִפְעָל: טו הִנֵּה
יְחַבֶּל־אָוֶן וְהָרָה עָמָל וְיָלַד שָׁקֶר: טז בּוֹר כָּרָה וַיַּחְפְּרֵהוּ וַיִּפֹּל
בְּשַׁחַת יִפְעָל: יז יָשׁוּב עֲמָלוֹ בְרֹאשׁוֹ וְעַל־קָדְקָדוֹ חֲמָסוֹ יֵרֵד:
יח אוֹדֶה יְהוָה כְּצִדְקוֹ וַאֲזַמְּרָה שֵׁם־יְהוָה עֶלְיוֹן: ח א לַמְנַצֵּחַ

רש״י

העבירות: (י) **יגמר.** ל׳ כליון וכן פתר מנחם גמר אמר (לקמן טז) גמר חסיד (לקמן יב) וכן כלם (סא״א): **ותכונן צדיק ובוחן לבות.** אתה יודע מי הוא הצדיק שתכוננהו: **אלהים צדיק.** כן שמך: (יב) **שופט צדיק.** אתה לשפוט צדק: **זועם בכל יום.** כשרואה את מעשה הרשעים: (יג) **אם לא ישוב.** הרשע מרשעו: **חרבו ילטוש.** הקב״ה עליו ילטוש פורביר״א בלעז וידרוך קשתו: (יד) **ולו.** ולרשע הכין הקב״ה כלי מות: **לדלקים.** לרודפים כמו כי דלקת אחרי (בראשית לא) וכן פירושו חציו להרוג את הרשעים הדולקים את הצדיקים יפעל הקב״ה ויזמינם להמיתם, כל דליקה ל׳ רדיפה היא: (טו) **יחבל.** ל׳ הריון ולידה כמו (שיר ח) שמה חבלתך אמך: **והרה עמל וילד שקר.** כל מה שהוא מוליד ויגע הכל משקר בו שאינו מתקיים בידו מתלא אמר כל מה דשקרא מוליד פחתא נסבא: (יח) **אודה ה׳ כצדקו.**

מצודות ציון

עתה: (יא) **מגיני.** ענין מחסה כגבור על המגן: (יב) **זועם.** ענין כעס: (יג) **ילטוש.** יחדד כמו לוטש כל חורש (בראשית ד׳): (יד) **לדולקים.** לרודפים כמו דלקת אחרי (שם ל״א): (טז) **בשחת.** בבור כמו כורה שחת (משלי כ״ו): (יז) **קדקדו.** הוא אמצעית הראש שם

מצודות דוד

החטאים תשמט ידך: (י) **יגמר וגו׳.** הרע שהרשעים עושים יקטרג עליהם לכלותם מן העולם ואת הצדיק תכונן להיות עומד על כנו ובסיסו: **ובוחן.** הלא אתה אלהים בוחן לבות וכליות של הצדיק וידעת כי לבבו שלם עמך: (יא) **מושיע.** לפי שהוא מושיע ישרי לב: (יב) **שופט צדיק.** שופט משפט צדיק וכועס בכל יום על המריעים לו: (יג) **אם לא ישוב.** אם הרודף את הצדיק לא ישוב מדרכו כי עוד יחדד חרבו וקשתו אשר דרך מכונה לירות בו על הצדיק: (יד) **ולו הכין.** גמול ענשו יהיה שהכין כלי מות האלה על עצמו והחצים שעשה בפועל ידיו הנה באמת פועל אותם על הרודף ר״ל עצמו כי הוא יהיה נהרג בהם: (טו) **יחבל און.** כמו האשה אשר ממה שיש לה חבלי לידה הדבר ההיא בעצמה הרתה ואותה תלד כן הרשעים הללו הנה מעשיהם הרעים לא בהזדמן עשאום כ״א חשבו עליהם מתחלה לעשותם ובדבר הזה עצמו יהיה גמול תשלומיהן: (טז) **בור כרה.** בזה יפרש המקרא שלפניו ויאמר הנה הבור אשר כרה ובתחילה חשב לחפרו על מי אזי גמולו אשר בעצמו יפול בו: (יז) **ישוב עמלו.** העמל שרצה לעשותו לזולתו ישוב על ראשו: **ועל קדקדו.** כפל הדבר במ״ש להתמדתו: (יח) **כצדקו.** כאשר ראוי להודות על הצדקת דינו: **ואזמרה.** אשבח בזמר את

עַל־הַגִּתִּית מִזְמוֹר לְדָוִד׃ ב יְהוָה אֲדֹנֵינוּ מָה־אַדִּיר שִׁמְךָ
בְּכָל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־תְּנָה הוֹדְךָ עַל־הַשָּׁמָיִם׃ ג מִפִּי עוֹלְלִים |
וְיֹנְקִים יִסַּדְתָּ עֹז לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם׃
ד כִּי־אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ מַעֲשֵׂה אֶצְבְּעֹתֶיךָ יָרֵחַ וְכוֹכָבִים אֲשֶׁר
כּוֹנָנְתָּה׃ ה מָה־אֱנוֹשׁ כִּי־תִזְכְּרֶנּוּ וּבֶן־אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ׃
ו וַתְּחַסְּרֵהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים וְכָבוֹד וְהָדָר תְּעַטְּרֵהוּ׃ ז תַּמְשִׁילֵהוּ

רש״י

כשיצדיק הדין הגמור לשפוט הרשעים כרשעם: **(א) הגתית.** כלי זמר שבא מגת שם מצוים אומנים לעשותם ורבותינו אמרו על אדום שעתידה לידרך כגת כמו שנאמר פורה דרכתי לבדי (ישעי׳ סג) אך ענין המזמור אינו מוכיח: **(ב) מה אדיר שמך.** יותר מכדי כח מדת התחתונים לא היו התחתונים כדאי שתשרה שכינתך ביניהם: **אשר תנה הודך על השמים.** ראוי שתתנהו על השמים ואתה בענותך הגדולה יסדת עוז מפי עוללים ויונקים השרית שכינתך במקדש ותקנת להודות לך עוז מפי הלוים והכהנים שהם בני אדם גדלים בליכלוך, כעוללים ויונקי שדים, עוללים לשון ועוללתי בעפר קרני (איוב טז) וע״ש הלכלוך נקראו כל תינוקות עוללים: **(ג) למען צורריך.** להודיעם כי עמך אנחנו להשבית חרפת אויב ומתנקם האומר לא טובים אתם מהאומו׳ ואני כשאני רואה שמיך וגו׳ אני תמה בלבי מה אנוש כי תזכרנו: **(ו) ותחסרהו מעט מאלהים וגו׳.** מאלהים ל׳ מלאכים שנתת כח ביהושע להדמים החמה וליבש את הירדן במשה

מצודות ציון

יחולק השער אילך ואילך: **(א) הגיתית.** כלי זמר הבאה מגת: **(ב) תנה.** כמו נתת עתיד במקום עבר וכמוהו רביס במקרא: **(ג) עוללים.** אף במעי אמן יקראו עוללים כמו כעוללים לא ראו אור (איוב ג׳): **(ה) תפקדנו.** תזכרנו וכפל הדבר במ״ש: **(ז) שתה.** שמת:

מצודות דוד

שם ה׳ לומר שעוד הוא עליון ומאד נעלה על כל התשבחות: **(ב) מה אדיר שמך.** מה מאד חזקת בכל הארץ משגיח ומושל בכל: **אשר תנה.** בעבור אשר גם הוד שכינתך נתון בשמים ממעל ואפילו חלש למעלה לחזק יחשב ומכ״ש גבור למעלה: **(ג) מפי עוללים ויונקים.** מן פי העוללים אשר הם סתומים במעי אמן ובהולדם נפתח פיהם ויונקים תדיר משדי אמן מן הפלא הזה יסדת יסוד מוסד לדעת עוזך כי הוא דבר שאין הטבע מתחייב: **למען צורריך.** למען הכחיש צורריך אשר כחשו בה׳: **להשבית.** לבטל דברי האויב והמתנקם את המאמינים בה׳: **(ד) כי אראה.** מן הפלא הזה אראה בחכמה שמעשה אצבעותיך הם שמיך אף הירח והכוכבים אשר כוננתה המה כולם מעשה ידיך ואין העולם קדמון: **(ה) מה אנוש.** הוסיף להוכיח שה׳ משגיח על הכל ואמר הלא מה הוא חשיבות האדם להזכר לפני ה׳: **(ו) ותחסרהו.** על כל זה בהשגחתך חסרתו רק מעט מהמלאכים בדבר החכמה והדעת ועטרתו בכבוד והדר כי הוא מתעלה על כל חי בחוש הדבור: **(ז) תמשילהו.** המשלתו בכל הבריות: **תחת רגליו.** ר״ל נכנעים אליו:

בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ כֹּל שַׁתָּה תַחַת־רַגְלָיו׃ ח צֹנֶה וַאֲלָפִים כֻּלָּם וְגַם
בַּהֲמוֹת שָׂדָי׃ ט צִפּוֹר שָׁמַיִם וּדְגֵי הַיָּם עֹבֵר אָרְחוֹת יַמִּים׃
י יְהוָה אֲדֹנֵינוּ מָה־אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל־הָאָרֶץ׃ ט א לַמְנַצֵּחַ עַל
מוּת לַבֵּן מִזְמוֹר לְדָוִד׃ ב אוֹדֶה יְהוָה בְּכָל־לִבִּי אֲסַפְּרָה
כָּל־נִפְלְאוֹתֶיךָ׃ ג אֶשְׂמְחָה וְאֶעֶלְצָה בָךְ אֲזַמְּרָה שִׁמְךָ עֶלְיוֹן׃
ד בְּשׁוּב־אוֹיְבַי אָחוֹר יִכָּשְׁלוּ וְיֹאבְדוּ מִפָּנֶיךָ׃ ה כִּי־עָשִׂיתָ

רש״י

לקרוע מי ים סוף ולעלות למרום ובאליהו להחיות את המת: **(ח) צנה ואלפים.** צאן ובקר כמו (דברים כה) שגר אלפיך, צנה לשון פעולה הוא כמו (במדבר לב) וגדרות לצנאכם, אוביילדי״ץ בלעז, יש מדרשי אגדה ואינם מתיישבין לפי המקראות: **(א) על מות לבן.** יש פותרין על מות לבן על מת בנו אבשלום ולא יתכן פתרונו מפני אומ׳ לבן ולא אמר הבן ואין לו במזמור עדות וזכרון לאמץ זה הפתרון ויש פותרין על מות לבן נבל ואף זה לא יתכן להפוך את השם ואין במזמור זכרונו (סא״א) וראיתי במסורה הגדולה שהיא תיבה אחת שהרי חיבר לה (לקמן מח) והוא ינהגנו עלמות פתרו מנחם ודונש מה שפתרו ואינו נראה בעיני, וראיתי בפסיקת׳ שהענין מדבר בעמלק גערת גוים שמם מחית ואומר אני למנצח על מות לבן שיר זה לעתיד לבא כשיתלבן ילדותן ושחרותן של ישראל ותגלה צדקתם ותקרב ישועתם שימחה עמלק וזרעו, עלמות ילדות, לבן כמו ללבן, ומנחם פתר עלמות לבן, נגינות ללמד וכה פתרונו למנצח על מות לבן למשורר נגינות ללמד, ויהי לבן כמו להבין ולבונן, עלמות ע״ש כלי שיר ששמו עלמות כמו שאמר (להלן מו) על עלמות שיר ודונש פתר לבן שם אדם שהי׳ שמו לבן שהי׳ נלחם בדוד בימים ההם ומה שהוא אומר גערת גוים אבדת רשע הרשע הזה הוא לבן ההורג עם נקיים ואע״פ שאין אתה רואה במקום אחר אדם שהי׳ שמו לבן רק במקום הזה כן אתה מוצא בשמות אחרים שאינן נכתבים במקרא רק פעם א׳: **(ב) כל נפלאותיך.** גאולה האחרונה ששקולה כנגד

מצודות ציון

(ח) צנה. מלשון צאן: **ואלפים.** פריס, כמו שגר אלפיך (דברים כ׳): **שדי.** כמו שדה בה״א: **(א) לבן.** שם אדם נלחם עם דוד וכשמת אמר עליו שירה: **(ג) אשמחה ואעלצה.** כפל הדבר במ״ש: **(ה) משפטי ודיני.** להתמדת הדבר כפל במ״ש:

מצודות דוד

(ט) צפור שמים. הפורח למעלה לאויר השמים ועם כל זה ימשול בו האדם ויצודו בחכמה: **עובר ארחות ימים.** ר״ל כי האדם בחכמתו יעשה אניות ובהם עובר ארחות ימים ויכול הוא לצוד אף דגי הים: **(י) מה אדיר.** מכל זה נראה שמה מאד אדיר שמך בכל הארץ משגיח ומושל בכל: **(ג) אזמרה שמך עליון.** אשבחו לומר ששמו עוד עליון ונעלה על כל התשבחות: **(ד) בשוב.** כשלא יכלו אויבי לי וישובו לאחור ויכשלו ויאבדו אז אשמחה אעלצה שמחה כפולה בעבור טובה הכפולה: **(ה) כי עשית.** הלא רבות פעמים עשית משפטי וישבת בכסא לשפוט אויבי:

לעמוד הבא

שֶׁמֶן מְזֻקָּק, אֵינוֹ מוֹצִיא לוֹ שְׁמָרִים. אִם הָיוּ קַנְקַנִּים יְשָׁנִים, אֵינוֹ מוֹצִיא לוֹ בָּלַע. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הַמּוֹכֵר שֶׁמֶן מְזֻקָּק לַחֲבֵרוֹ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, הֲרֵי זֶה מְקַבֵּל עָלָיו לג וּמֻחֲצָה שְׁמָרִים לְמֵאָה:

ט. **הַמַּפְקִיד** חָבִית אֶצֶל חֲבֵרוֹ, וְלֹא יְחֵדוּ לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם, וְטִלְטְלָהּ וְנִשְׁבְּרָה, אִם מִתּוֹךְ יָדוֹ נִשְׁבְּרָה, לְצָרְכּוֹ, חַיָּב, לְצָרְכָּהּ, פָּטוּר. אִם מִשֶּׁהִנִּיחָהּ נִשְׁבְּרָה, בֵּין לְצָרְכּוֹ בֵּין לְצָרְכָּהּ פָּטוּר. יְחֵדוּ לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם, וְטִלְטְלָהּ וְנִשְׁבְּרָה, בֵּין מִתּוֹךְ יָדוֹ וּבֵין מִשֶּׁהִנִּיחָהּ, לְצָרְכּוֹ, חַיָּב, לְצָרְכָּהּ, פָּטוּר:

י. **הַמַּפְקִיד** מָעוֹת אֶצֶל חֲבֵרוֹ, צָרְרָן וְהִפְשִׁילָן לַאֲחוֹרָיו, אוֹ שֶׁמְּרָן

רבינו עובדיה מברטנורה

בלע חומש. והכל לפי המקום: **אף המוכר וכו'.** כשם שאמרו שמרים במפקיד, כך אמרו במוכר. שהמוכר שמן לחבירו ונותן לו מתוך חביותיו שמן מזוקק תמיד שהוא מסתפק ממנו, הרי הלוקח מקבל עליו לפחות לו לוג ומחצה מחמת שמרים לכל מאה לוג. ואין הלכה כר' יהודה:

ט. **לא יחדו לה הבעלים מקום.** בבית שומר, לומר לו זוית זו השאילני: **לצרכו.** להשתמש בה: **לצרכה.** שהיתה במקום שקרובה להשתבר: **אם משהניחה.** שכלה תשמישו הניחה במקום משתמר. בין שטלטלה מתחלה לצרכו, בין שטלטלה לצרכה, פטור. דאמרינן משהחזירה הרי היא ברשות הבעלים כבתחלה, ואינו עליה אלא כשומר חנם ופטור על אונסיה, ואע"פ שלא הודיע לבעלים לומר נטלתיה והחזרתיה. ורישא דמתניתין רבי ישמעאל היא, דאמר בגונב טלה מן העדר והחזירו למקומו שהוא פטור דלא בעינן דעת בעלים. והאי דקתני לא יחדו לה הבעלים מקום, לא מיבעיא קאמר, לא מיבעיא יחדו לה הבעלים מקום והחזירה למקומה לאחר שנשתמש בה לצרכו שהוא פטור, ואע"פ שלא הודיע לבעלים, שהרי החזירה למקום המיוחד לה, אלא אפילו לא יחדו לה הבעלים מקום, דלאו למקום מיוחד לה החזירה, פטור, הואיל והחזירה למקום משתמר, דלא בעינן דעת בעלים: **ובין משהניחה לצרכו חייב.** סיפא זו אתאן לרבי עקיבא דאמר בגונב טלה מן העדר והחזירו למקומו ונאנס, לעולם הוא חייב, עד שיודיע לבעלים שגנב והחזיר. והכא נמי לאחר שנשתמש בה לצרכו ונעשה גזלן עליה אע"פ שהניחה במקום המשתמר, חייב. והאי דקתני בסיפא יחדו לה הבעלים מקום, לא מיבעיא קאמר, לא מיבעיא לא יחדו שהוא חייב משהניחה לאחר שנשתמש לצרכו, דהא לא הניחה במקום המיוחד לה, אלא אפילו יחדו לה מקום שחזר והניחה במקומה, חייב, דבעינן דעת בעלים. ורישא רבי ישמעאל וסיפא ר"ע. והכי מוקמינן לה בגמרא:

י. **צררן.** בסודרו: **והפשילן לאחוריו.** אע"פ ששמירה מעולה היא, חייב, שהמוליך מעות של פקדון ממקום למקום אין להם שמירה אלא בידו, דכתיב (דברים י"ד) וצרת הכסף בידך, אע"פ שצרורים הם, יהיו בידך. ואם בבית הוא, אין להם שמירה אלא בקרקע, ובכותל, בטפח הסמוך לתקרה או בטפח הסמוך לארץ. שאין דרך הגנבים לחפש שם. ואם שמר בענין אחר, פושע הוי וחייב. אלא אם כן התנה מתחלה עם

לְבָנוֹ וּלְבִתּוֹ הַקְּטַנִּים, וְנָעַל בִּפְנֵיהֶם שֶׁלֹּא כָרָאוּי, חַיָּב, שֶׁלֹּא שָׁמַר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים. וְאִם שָׁמַר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים, פָּטוּר:

יא. **הַמַּפְקִיד** מָעוֹת אֵצֶל שֻׁלְחָנִי, אִם צְרוּרִין, לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם, לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן, מֻתָּרִין, יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת, בֵּין צְרוּרִין וּבֵין מֻתָּרִים לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. חֲנָנְיָנִי

רבינו עובדיה מברטנורה

המפקיד שעל מנת כן הוא מקבל הפקדון שלא יתחייב בכל השמירות הללו: **לבנו ולבתו הקטנים.** אבל לגדולים, נשבעים הם ששמרו כדרך השומרים ופטור. ולא אמרינן בהא שומר שמסר לשומר חייב, שדרך האדם להפקיד מה שהופקד בידו, ביד אשתו ובניו. וכל המפקיד, על דעת שיתנם הנפקד ביד אשתו ובניו הוא מפקיד:

יא. **אם צרורין.** וחתומין, או קשורים קשר משונה: **לא ישתמש בהן.** אבל אם אינם חתומים או קשורים קשר משונה אע"פ שצרורין, הרי הן כמותרין וכאילו אינם קשורים כלל, ומותר להשתמש בהן: **חייב באחריותן.** ואפילו לא נשתמש בהן הוי עליהם שומר שכר, מפני שיכול להשתמש בהם, וחייב בגניבה ואבדה. ואם נשתמש, הוו מלוה גביה וחייב אף באונסין: **רבי יהודה אומר כשולחני.** והלכה כרבי יהודה:

יב. **ילקה בחסר וביתר.** במה שחסר הפקדון, ובמה שהותיר. כגון שהפקיד אצלו רחל טעונה צמר, או מעוברת, ונגזזה או ילדה לאחר ששלח בה יד, משלם אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה, ונמצא שהוא לוקה במה שחסרה אצלו, וביתר, שאם נתעברה או טענה צמר כשהיא אצלו, משלם אותה טעונה ומעוברת כמות שהיא עכשיו, והרי לוקה ביתר: **ובית הלל אומרים כשעת הוצאה.** מבית הבעלים, אם טעונה טענה, ואם ריקנית ריקנית: **רבי עקיבא אומר כשעת התביעה.** כמו שהוא הפקדון בשעת העמדה בדין. דכתיב (ויקרא ה) לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו, יתן כמו שהוא ביום אשמתו, ביום שמתחייב בו בדין. והלכה כבית הלל: **החושב לשלוח יד בפקדון.** אמר בפני עדים אטול פקדונו של פלוני לעצמי: **בית שמאי מחייבים.** דכתיב (שמות כב) על כל דבר פשע, משעה שדיבר לשלוח יד הוי פושע: **עד שישלח בו יד.** דכתיב אם לא שלח ידו במלאכת רעהו. והאי על כל דבר פשע, דרשי ביה בית הלל, אמר לעבדו ולשלוחו לשלוח יד בפקדון מנין שהוא חייב, תלמוד לומר על כל דבר פשע: **כיצד הטה את החבית.** השתא מפרש למלתייהו דבית הלל. ואית ספרים דלא גרסי כיצד. ומלתא באנפה נפשה

לעמוד הבא

אִם הוּא בַּחֹל, לְכַתְּחִילָה יִטֹּל כָּל הַצִּיצִים הַגְּדוֹלִים אַף שֶׁאֵינָן מְעַכְּבִים (טור).

ו. [מ] **קָטָן שֶׁבְּשָׂרוֹ רַךְ וּמְדֻלְדָּל, אוֹ שֶׁהוּא בַּעַל בָּשָׂר הַרְבֵּה עַד שֶׁנִּרְאֶה כְּאִלּוּ אֵינוֹ מָהוּל, רוֹאִים אִם בְּעֵת שֶׁמִּתְקַשֶּׁה נִרְאֶה מָהוּל אֵין צָרִיךְ לָמוּל פַּעַם שֵׁנִית, וּמִכָּל מָקוֹם מִשּׁוּם מַרְאִית הָעַיִן צָרִיךְ לְתַקֵּן רִבּוּי הַבָּשָׂר שֶׁמִּכָּאן וּמִכָּאן. וְאִם אֵינוֹ נִרְאֶה נִמּוֹל בְּעֵת הַקִּשּׁוּי, צָרִיךְ לַחְתֹּךְ כָּל הַבָּשָׂר הַמְּדֻלְדָּל, עַד שֶׁיִּהְיֶה נִרְאֶה כְּנִמּוֹל בִּשְׁעַת קִשּׁוּיוֹ.** הַגָּה: וְאֵין צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא נִרְאֶה בְּעֵת קִשּׁוּיוֹ רֹב הָעֲטָרָה, הוֹאִיל וְנִמּוֹל פַּעַם אַחַת כַּהֹגֶן, אֲפִלּוּ אֵינוֹ נִרְאֶה רַק מִעוּט הָעֲטָרָה שֶׁנִּמּוֹל סָגֵי וְאֵין צָרִיךְ לְמוּלוֹ שֵׁנִית. וּמִכָּל מָקוֹם אִם אֶפְשָׁר יְתַקֵּן עַל יְדֵי שֶׁיִּמְשֹׁךְ הָעוֹר, וְיִדְחֲקֶנָּה לַאֲחוֹרָיו, וְיִקְשְׁרֶנָּה שָׁם עַד שֶׁתַּעֲמֹד וְלֹא תַּחֲזֹר לְמַטָּה (ת"ה סִימָן רס"ד).

סִימָן רסה **סֵדֶר בִּרְכַּת הַמִּילָה וְדִין מִילָה בְּיוֹם הַתַּעֲנִית,** וּבוֹ י"ג סְעִיפִים

א. [א] **הַמָּל מְבָרֵךְ: אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל הַמִּילָה;** [ב] **וַאֲבִי הַבֵּן מְבָרֵךְ בֵּין חֲתִיכַת הָעָרְלָה לַפְּרִיעָה: אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַכְנִיסוֹ בִּבְרִיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ.** הַגָּה: וְאִם אֵין אֲבִי הַבֵּן אֵצֶל הַמִּילָה, יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁאָדָם אַחֵר מְבָרֵךְ בְּרָכָה זוֹ, דַּהֲרֵי הַבֵּית דִּין מְצֻוִּין לְמוּלוֹ (רַמְבַּ"ם בְּשֵׁם י"א). וְנוֹהֲגִין שֶׁמִּי שֶׁתּוֹפֵס הַנַּעַר מְבָרֵךְ בְּרָכָה זוֹ (טור וּבְשֵׁם רַאֲבַ"ד וְהַגָּהַת מיי' בְּשֵׁם סמ"ק). וְכֵן אִם הָאָב בְּכָאן, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְבָרֵךְ (רַבֵּנוּ יְרוּחָם נָתִיב א' וְכֵן כָּתַב בֵּית יוֹסֵף בְּשֵׁם אַבּוּדַרְהַם). הָאָב וְהַמּוֹהֵל כְּשֶׁמְּבָרְכִים, צְרִיכִים לַעֲמֹד (טור וּבֵית יוֹסֵף בְּשֵׁם ב"ה). אֲבָל הַתּוֹפֵס הַנַּעַר, כְּשֶׁמְּבָרֵךְ, נוֹהֲגִים שֶׁיּוֹשֵׁב וּמְבָרֵךְ. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁכָּל הָעָם שֶׁהֵם אֵצֶל הַמִּילָה יַעַמְדוּ, שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעֲמֹד הָעָם בַּבְּרִית (מְלָכִים ב כג, ג). (מָרְדְּכַי פר"א דְּמִילָה וּבְכָל בּוֹ וְר' יְרוּחָם וְאַבּוּדַרְהַם וְתַנְיָא) וְכֵן נוֹהֲגִין מִלְּבַד הַתּוֹפֵס הַנַּעַר, שֶׁהוּא יוֹשֵׁב. [ג] **וְאִם אֲחֵרִים עוֹמְדִים שָׁם, אוֹמְרִים: כְּשֵׁם שֶׁהִכְנַסְתּוֹ לַבְּרִית כֵּן תַּכְנִיסֵהוּ לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים.** [ד] **וַאֲבִי הַבֵּן, אוֹ הַמּוֹהֵל, אוֹ אֶחָד מֵהָעָם מְבָרֵךְ עַל הַכּוֹס: בּוֹרֵא פְּרִי הַגֶּפֶן. וְיֵשׁ נוֹהֲגִים לִטֹּל הֲדַס בְּיָדוֹ, וּמְבָרֵךְ עָלָיו, וּלְהָרִיחַ, וְאוֹמֵר:** [ה] **בא"י אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדֵּשׁ יָדִיד מִבֶּטֶן וכו'.** [ו] **וְנוֹהֲגִין שֶׁכְּשֶׁמַּגִּיעַ לִבְדָמַיִךְ חֲיִי, נוֹתֵן מֵהַיַּיִן בְּאֶצְבָּעוֹ וּפִי הַתִּינוֹק.** וּכְשֶׁהַמּוֹהֵל מְבָרֵךְ בְּרָכָה זוֹ, רוֹחֵץ תְּחִלָּה יָדָיו וּפִיו, כְּדֵי שֶׁיְּבָרֵךְ בִּנְקִיּוּת (אַבּוּדַרְהַם).

ב. **אִם אֲבִי הַבֵּן הוּא מוֹהֵל בְּעַצְמוֹ, מְבָרֵךְ: לָמוּל אֶת הַבֵּן,** [ז] **לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם.** וְיֵשׁ חוֹלְקִין, (טור בְּשֵׁם בַּעַל הָעִטּוּר), וְכֵן נוֹהֲגִין שֶׁלֹּא לְחַלֵּק מִיהוּ אִם בֵּרַךְ לָמוּל, אוֹ שֶׁבֵּרַךְ בִּרְכַּת לְהַכְנִיסוֹ לְחוּד, יָצָא (וְכֵן מַשְׁמָע בְּהַגָּהוֹת מַיְמוֹנִי).

ג. [ח] **גֵּר שֶׁמָּל קֹדֶם שֶׁנִּתְגַּיֵּר, וְקָטָן שֶׁנּוֹלַד כְּשֶׁהוּא מָהוּל, כְּשֶׁמַּטִּיפִין מִמֶּנּוּ דַּם בְּרִית אֵינָם צְרִיכִים בְּרָכָה. וְכֵן** [ט] **אַנְדְּרוֹגִינוּס אֵין מְבָרְכִין עַל מִילָתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ זָכָר וַדַּאי.** הַגָּה: אֲבָל כְּשֶׁחוֹזְרִין עַל צִיצִין הַמְעַכְּבִים הַמִּילָה, צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ כָּל הַבְּרָכוֹת, אֲבָל אֵין לוֹמַר קַיֵּם אֶת הַיֶּלֶד הַזֶּה וכו' (בִּנְיָמִין זְאֵב סִימָן ל' בְּשֵׁם אֲגֻדָּה).

ד. [י] **מַמְזֵר, כְּיִשְׂרָאֵל הוּא וּמְבָרְכִים עָלָיו בִּרְכַּת מִילָה עַד כּוֹרֵת הַבְּרִית, אֲבָל אֵין מְבַקְּשִׁים עָלָיו רַחֲמִים.** וּמְפַרְסְמִין בִּשְׁעַת מִילָתוֹ שֶׁהוּא מַמְזֵר. (מהרי"ל). [כ] **בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים וּבְאַרְבָּעָה צוֹמוֹת, לֹא יְבָרֵךְ עַל הַכּוֹס** (טור בְּשֵׁם בַּעַל הָעִטּוּר וְעוֹד פּוֹסְקִים); **מִיהוּ בְּג' צוֹמוֹת מֵהֶם, שֶׁהַיּוֹלֶדֶת אֵינָהּ מִתְעַנָּה, יָכוֹל לְבָרֵךְ עַל הַכּוֹס וְתִטְעֹם מִמֶּנּוּ הַיּוֹלֶדֶת, אִם הִיא שׁוֹמַעַת הַבְּרָכָה, וּמִתְכַּוֶּנֶת שֶׁלֹּא לְהַפְסִיק בִּדְבָרִים בֵּין שְׁמִיעַת הַבְּרָכָה לִשְׁתִּיַּת הַכּוֹס. אֲבָל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים וּבְתִשְׁעָה בְּאָב, שֶׁאֵין הַיּוֹלֶדֶת יְכוֹלָה לִשְׁתּוֹת, אֵין מְבָרְכִין עַל הַכּוֹס. וּבְתִשְׁעָה בְּאָב, אַסָּא נָמֵי לֹא מַיְתִינָן מִטַּעֲמָא שֶׁאֵין מְבָרְכִין עַל הַבְּשָׂמִים בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת שֶׁחָל בּוֹ תִּשְׁעָה בְּאָב.** הַגָּה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים דִּמְבָרֵךְ אַכּוֹס בְּכָל תַּעֲנִיּוֹת וְנוֹתְנִים הַבְּרָכָה לְתִינוֹקוֹת קְטַנִּים (תּוֹסָפוֹת בְּכֹל מְעָרְבִין וּמָרְדְּכַי דְּיוֹמָא) וְכֵן פָּסַק בַּטּוּר א"ח סִימָן תקנ"ט, וְכֵן נוֹהֲגִין. וּבְיוֹם כִּפּוּרִים נוֹהֲגִין לִתֵּן לַתִּינוֹק הַנִּמּוֹל, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר באו"ח סִימָן תרכ"א. וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאַף בְּלֹא תַּעֲנִית יוֹצְאִים בָּזֶה (כָּל בּוֹ), אֲבָל אֵין נוֹהֲגִין כֵּן, אֶלָּא הַסַּנְדָּק שׁוֹתֶה כְּשֶׁאֵינוֹ תַּעֲנִית.

ה. [ל] **מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי תִּינוֹקוֹת לָמוּל, יְבָרֵךְ בְּרָכָה אַחַת לִשְׁנֵיהֶם, וַאֲפִלּוּ אִם שְׁנַיִם מָלִים, הָרִאשׁוֹן יְבָרֵךְ עַל הַמִּילָה וְעוֹלֶה גַּם לַשֵּׁנִי, וְהַשֵּׁנִי יְבָרֵךְ: אֲשֶׁר קִדֵּשׁ יָדִיד, וְעוֹלֶה גַּם לָרִאשׁוֹן, וַאֲפִלּוּ אֵין הַנַּעַר לְפָנָיו בִּשְׁעַת הַבְּרָכָה, כֵּיוָן שֶׁדַּעְתּוֹ עָלָיו, רַק שֶׁלֹּא יַסִּיחַ דַּעְתּוֹ בֵּינְתַיִם.** (ד"ע בְּבֵית יוֹסֵף וְלֹא כְּרַבֵּנוּ יְרוּחָם). הַגָּה: אֲבָל אִם שָׂח בֵּינְתַיִם אוֹ שֶׁלֹּא הָיָה דַּעְתּוֹ עַל הַב' מִתְּחִלָּה, צָרִיךְ לְבָרֵךְ: אֲשֶׁר קִדֵּשׁ יָדִיד, עַל הָרִאשׁוֹן, וְלַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ עַל מִילַת הַשֵּׁנִי. וְדַוְקָא אִם שָׂח בִּדְבָרִים שֶׁאֵינָן צָרְכֵי הַמִּילָה, אֲבָל בְּצָרְכֵי מִילָה לֹא הָוֵי הֶפְסֵק (רַבֵּנוּ יְרוּחָם וּמָרְדְּכַי ס"פ כִּסּוּי הַדָּם וְאַבּוּדַרְהַם). וַאֲפִלּוּ אִם שָׁכַח וּבֵרַךְ: אֲשֶׁר קִדֵּשׁ יָדִיד, לְאַחַר הָרִאשׁוֹן, אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ עַל הַמִּילָה, דִּבְרָכָה לֹא הָוֵי הֶפְסֵק (רַשְׁבָּ"א סִימָן שפ"ב וּבְכָל בּוֹ), כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר סִימָן כ"ח

באר הגולה

ל בפי' רש"י שם: מ במימרא דשמואל שם וכ"כ הרמב"ם שם בפ"ה וכ"פ בעל העיטור [וכ' דשמואל הלכה למעשה אתא לאשמעינן ולא לאפלוגי אבריי'] וכ"כ הטור [ודלא כרבינו ירוחם שפסק כרשב"ג]: א ברייתא שבת דף קל"ג ע"ב: ב שם בברייתא וכדעת הרא"ש שם ששמע כן וכ"כ בנו הטור בשמו: ג שם בברייתא: ד לשון הטור מדברי מפרשים והגאונים מדברי המרדכי במסכת יומא נראה שהטעם משום דאמרינן אין אומרים שירה אלא על היין: ה שם בברייתא בשבת (וכ"מ בר"ן פ' תולין שבב"י לקמן): ו כל בו וכ"כ הר"ד אבודרהם ע"פ המדרש וכתב ושמעתי שעושה צורת שדי באצבעותיו

באר הגולה

בפי התינוק וכתב מה שנוהגין לכפול ואומר לך בדמיך חיי הוא לרמוז שע"י המילה יזכה לעוה"ז ולעוה"ב: ז ריש פ"ג מה"מ מסוגיא דגמ' פסחים דף ז' ע"ב וטעמו ליישב קושי' הר"ן שהקשה עליו עיין בב"י ובכ"מ סוף הלכות ברכות: ח לשון הרמב"ם שם בפ"ג וטעמו בקטן כיון דטעמא דצריך להטיף ממנו דם ברית משום דחיישינן שמא ערלה כבושה היא כמו שציינתי בסי' רס"ג ואין מברכין על הספק וגר שמל קודם שנתגייר לא עדיף מקטן והראב"ד השיגו בזה מפני שהוא ספק מדאורייתא וחכמי לוניל שאלו מהרמב"ם ע"ז והשיב להם חכמים תיקנו את הברכה והם אמרו כל המברך ברכה שאינה צריכה עובר משום לא תשא והביא ראיה מסוכה דאמרינן והלכתא מיתב יתבינן ברוכי לא מברכינן וכו' סוכה דף מ"ז ע"א: ט טור בשם הרמב"ם שם (דין ז'): י טור בשם תשוב' לגאון וכ"כ בעל העיטו': כ ב"י לדעת הגאונים

לעמוד הבא

הִלְכוֹת יוֹם הַכִּפּוּרִים סִימָן תרי תריא

[נ] [יג] אֵין לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי [יד] שֶׁיַּחֲזֹר וְיַדְלִיקֵם (מהרי"ל ומהרי"ו). מִי שֶׁכָּבָה נֵרוֹ בְּיוֹם כִּפּוּר, יַחֲזֹר וְיַדְלִיקֶנּוּ בְּמוֹצָאֵי יוֹם כִּפּוּר, וְאַל יְכַבֶּנּוּ עוֹד אֶלָּא יַנִּיחֶנּוּ לִדְלֹק עַד גְּמִירָא, וְגַם יְקַבֵּל עָלָיו שֶׁכָּל יָמָיו לֹא יְכַבֶּה בְּמוֹצָאֵי יוֹם כִּפּוּרִים נֵרוֹ, לֹא הוּא וְלֹא אַחֵר, (כך נמצא במנהגים ישנים). וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיֵּשׁ לְהַצִּיעַ [טו] הַשֻּׁלְחָנוֹת בְּיוֹם כִּפּוּר כְּמוֹ בְּשַׁבָּת (מרדכי ומנהגים), וְכֵן נוֹהֲגִין. יֵשׁ [טז] שֶׁנָּהֲגוּ לִלְבֹּשׁ בְּגָדִים לְבָנִים נְקִיִּים בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים [ג] דֻּגְמַת מַלְאֲכֵי [יז] הַשָּׁרֵת, וְכֵן נוֹהֲגִין לִלְבֹּשׁ הַקִּיטְל שֶׁהוּא לָבָן וְנָקִי, גַּם הוּא בֶּגֶד [ד] מֵתִים, וְעַל יְדֵי זֶה לֵב הָאָדָם [יח] נִכְנָע וְנִשְׁבָּר (ד"ע מהגהות מימוני פרק ז דשביתת עשור):

תריא שְׁלֵיל יוֹם הַכִּפּוּרִים דִּינוֹ כְּיוֹמוֹ. וּבוֹ ב' סְעִיפִים:

א. [א] יוֹם הַכִּפּוּרִים [א] לֵילוֹ כְּיוֹמוֹ לְכָל דָּבָר. וּמַה הֵם הַדְּבָרִים הָאֲסוּרִים בּוֹ, [ב] [ב] מְלָאכָה, אֲכִילָה, שְׁתִיָּה, רְחִיצָה, סִיכָה, נְעִילַת הַסַּנְדָּל, תַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה. [ג] וְאֵין חִיּוּב [ח] כָּרֵת אֶלָּא עַל מְלָאכָה וַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה: **ב.** [*] [ג] כָּל מְלָאכָה שֶׁחַיָּבִים עָלֶיהָ בְּשַׁבָּת חַיָּבִים עָלֶיהָ בְּיוֹם כִּפּוּר, וְכָל שֶׁבְּשַׁבָּת פָּטוּר אֲבָל אָסוּר, גַּם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים כֵּן, [ד] אֶלָּא שֶׁבְּשַׁבָּת זְדוֹנוֹ בִּסְקִילָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים זְדוֹנוֹ בְּכָרֵת. [ד] וְכָל שֶׁאָסוּר לְטַלְטְלוֹ בְּשַׁבָּת אָסוּר לְטַלְטְלוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. [ה] [ה] וְהִתִּירוּ [*] [*] לְקַנֵּב יָרָק

א טוּר מֵהָא דְּמַפְסִיקִין מִבְּעוֹד יוֹם וְצִיַּנְתִּיו בְּסִימָן תרח. ב מִשְׁנָה יוֹמָא עג. ג מִשְׁנָה מְגִלָּה ז. ד הָרַמְבַּ"ם מִמִּשְׁנָה דִּלְעֵיל. ה שַׁבָּת קיד.

*) (פֵּרוּשׁ לַחְתֹּךְ מִן הַיָּרָק הַתָּלוּשׁ).

בְּאֵר הֵיטֵב

ג. אֵין לוֹמַר. אֲפִלּוּ בִּרְמִיזָה, וּמִצְוָה עוֹשֶׂה כְּשֶׁיַּנִּיחֶהָ כָּךְ מְכֻבָּה, עַיֵּן שָׁם. וְאֵין לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁיְּקַבֵּל שַׁעֲוָה הַנּוֹטֵף, מִנְהָגִים: **ג. דֻּגְמַת.** לְפִי זֶה אֵין הַנָּשִׁים לוֹבְשִׁין לְבָנִים דְּאֵינָן יְכוֹלוֹת לִהְיוֹת כְּמַלְאָכִים, וּמִכָּל מָקוֹם הַקִּיטְ"ל יְכוֹלוֹת לִלְבֹּשׁ, שֶׁיַּכְנִיעַ לִבָּם, מָגֵן אַבְרָהָם: **ד. מֵתִים.** יֵשׁ נָפְקָא מִנַּהּ בֵּין שְׁתֵּי טְעָמִים אֵלּוּ, דִּלְטַעַם הָרִאשׁוֹן אָסוּר לְהָאָבֵל לִלְבֹּשׁ הַקִּיטְ"ל, וּלְטַעַם הַשֵּׁנִי מֻתָּר, וְנִרְאֶה דְּהַסּוֹמֵךְ עַל טַעַם הַשֵּׁנִי וְלוֹבֵשׁ הַקִּיטְ"ל לֹא הִפְסִיד, טַ"ז. וְהַלּוֹבֵשׁ שַׂק מֵחֲמַת תְּשׁוּבָה אָסוּר לְלָבְשׁוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, סֵפֶר חֲסִידִים תרטו, מָגֵן אַבְרָהָם:

ח. כָּרֵת. וּמִכָּל מָקוֹם כֻּלְּהוּ דְּאוֹרַיְתָא, בַּ"ח וּלְבוּשׁ:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

יג. אֵין לוֹמַר וְכוּ'. אֲפִלּוּ [ח] בִּרְמִיזָה, וּמִצְוָה עוֹשֶׂה כְּשֶׁיַּנִּיחֶהָ כָּךְ מְכֻבָּה. וְנָהֲגוּ לִקַּח עַכּוּ"ם לִשְׁמֹר הַנֵּרוֹת, שֶׁלֹּא יָבֹאוּ חַס וְחָלִילָה לִידֵי דְּלֵקָה, וּמִכֹּחַ זֶה נָהֲגוּ לוֹמַר לוֹ לְכַבּוֹת וּלְהַדְלִיק [ט] וְיֵשׁ לִמְחוֹת בְּיָדָם. וְאַף אִם הָעַכּוּ"ם רוֹצֶה לְהַדְלִיק מֵעַצְמוֹ [י] צָרִיךְ לִמְחוֹת בְּיָדוֹ, מֵאַחַר שֶׁהוּא בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל: **יד. שֶׁיַּחֲזֹר וְיַדְלִיקֵם.** וּמֵאַחַר שֶׁהָעוֹלָם מַקְפִּידִים אִם כָּבָה נֵרוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁלְּדַעְתִּי אֵין בּוֹ מִשּׁוּם חֲשָׁשׁ, דְּלִפְעָמִים נִכְבֶּה מֵחֲמַת רוּחַ אוֹ מֵחֲמַת חֹם מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁהָעוֹלָם מַקְפִּידִים, רָאוּי לְכָל אָדָם לִתֵּן נֵרוֹ לַשַּׁמָּשׁ וְלֹא יַשְׁגִּיחַ עָלָיו כְּלָל, וְגַם הַמּוֹתָר יַנִּיחַ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת [חַיֵּי אָדָם]: **טו. הַשֻּׁלְחָנוֹת.** מִשּׁוּם דְּאִקְּרֵי שַׁבָּת שַׁבָּתוֹן: **טז. שֶׁנָּהֲגוּ לִלְבֹּשׁ בְּגָדִים לְבָנִים וְכוּ'.** וְנוֹהֲגִין [יא] שֶׁגַּם הַנָּשִׁים לוֹבְשִׁים בְּגָדִים לְבָנִים וּנְקִיִּים לִכְבוֹד הַיּוֹם, אֲבָל לֹא יְקַשְּׁטוּ עַצְמָן בְּתַכְשִׁיטִין שֶׁמִּתְקַשְּׁטִין בָּהֶם בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב מִפְּנֵי אֵימַת יוֹם הַדִּין. [יב] וְאֵין נוֹהֲגוֹת לִלְבֹּשׁ קִיטְל[1]: **יז. הַשָּׁרֵת.** וּמִטַּעַם זֶה נָהֲגוּ לִלְבֹּשׁ בִּגְדֵי פִּשְׁתָּן לָבָן נְקִיִּים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב אִישׁ אֶחָד לְבוּשׁ בַּדִּים [דַּרְכֵי מֹשֶׁה]: **יח. נִכְנָע וְנִשְׁבָּר.** וְגַם אָבֵל תּוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ עַל אָבִיו וְאִמּוֹ, אוֹ תּוֹךְ שְׁלֹשִׁים עַל שְׁאָר קְרוֹבִים, [יג] יָכוֹל לְלָבְשׁוֹ, [יד] וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנּוֹהֲגִים שֶׁאֵין הָאָבֵל לוֹבְשׁוֹ. אֵין לִכְנֹס לְבֵית הַכִּסֵּא [טו] בַּקִּיטְל, שֶׁהוּא מְיֻחָד לִתְפִלָּה, אֲבָל לְהַשְׁתִּין בּוֹ מֻתָּר:

א א. לֵילוֹ כְּיוֹמוֹ. דִּכְתִיב מֵעֶרֶב עַד עֶרֶב: **ב. מְלָאכָה אֲכִילָה וְכוּ'.** בַּגְּמָרָא יָלְפִינָן לְהוּ מִכַּמָּה קְרָאֵי דְּכָל הָנֵי נִקְרָא עִנּוּי, וּמִמֵּילָא כֻּלְּהוּ בִּכְלַל וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם: **ג. וְאֵין חִיּוּב כָּרֵת אֶלָּא וְכוּ'.** אֲבָל אִנָּךְ אֵין בָּהֶם אֶלָּא אִסּוּרָא גְרֵידָא, מִכָּל מָקוֹם יֵשׁ אוֹמְרִים [א] שֶׁהוּא מִן הַתּוֹרָה, דְּהָא יַלְפִינָן לְהוּ בְּשַׁ"ס מִקְרָאֵי, [ב] וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵינָן אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וּקְרָאֵי אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא נִינְהוּ, וְנָפְקָא מִנַּהּ לְעִנְיַן אֵיזֶה סָפֵק, [ג] וּלְמַעֲשֶׂה רָאוּי לְהַחְמִיר: **ב ד. אֶלָּא שֶׁבְּשַׁבָּת זְדוֹנוֹ וְכוּ'.** וְגַם הָאִידְנָא דְּאֵינוֹ נוֹהֵג דִּינֵי נְפָשׁוֹת, [ד] מִכָּל מָקוֹם נָפְקָא מִנַּהּ לְעִנְיַן קִים לֵהּ בִּדְרַבָּה מִנֵּהּ, דְּהַחוֹבֵל בַּחֲבֵרוֹ בְּשַׁבָּת כֵּיוָן דְּהָיָה מְחֻיָּב מִיתָה בִּידֵי אָדָם פָּטוּר מִתַּשְׁלוּמִין וַאֲפִלּוּ בְּחוֹבֵל בְּשׁוֹגֵג, וּכְדִמְבֹאָר בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן תכד, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁאֵין בּוֹ רַק כָּרֵת: **ה. וְהִתִּירוּ לְקַנֵּב יָרָק.** יֵשׁ שֶׁפֵּרְשׁוּ [ה] דְּהַאי קְנִיבָה הוּא, שֶׁנּוֹתֵק אוֹ מְחַתֵּךְ הֶעָלִים מִן הַקְּלָחִים הַתְּלוּשִׁין כְּדֵי לְהַשְׁווֹתָן שֶׁיִּהְיוּ מוּכָנִים לְחַתְּכָן בָּעֶרֶב, וְאַף עַל גַּב דְּקָטָרַח בִּשְׁבִיל עֶרֶב שֶׁהוּא חֹל, הִתִּירוּ, [ו] כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לְתַקֵּן הַכֹּל בָּעֶרֶב וּתְהֵא נַפְשׁוֹ עֲגוּמָה עָלָיו, [ז] וְיֵשׁ שֶׁפֵּרְשׁוּ דִּקְנִיבָה הוּא הֲדָחַת הַיָּרָק לְצֹרֶךְ עֶרֶב, וְשָׁרֵי גַּם כֵּן מִטַּעַם הַנַּ"ל:

בֵּאוּר הֲלָכָה

ב * כָּל מְלָאכָה וְכוּ'. עַיֵּן לְעֵיל סִימָן תטז דְּיֵשׁ עֵרוּב וְהוֹצָאָה לְיוֹם הַכִּפּוּרִים. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּגַם אִסּוּר מְחַמֵּר יֵשׁ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, עַיֵּן בְּשַׁאֲגַת אַרְיֵה סִימָן עב. וְדַע, דִּמְעָרְבִין עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת וְעֵרוּבֵי תְּחוּמִין בְּפַת, אַף עַל גַּב דְּאָסוּר בַּאֲכִילָה מִכָּל מָקוֹם הֲרֵי חָזֵי לִקְטַנִּים שֶׁאֵינָם מִתְעַנִּים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב רַשִׁ"י בְּעֵרוּבִין דַּף ל ע"ב עַיֵּן שָׁם בִּבְרַיְתָא. וְדִבְרֵי מַטֵּה אֶפְרַיִם בָּזֶה תְּמוּהִים, דִּלְפִי הַנִּרְאֶה אִשְׁתְּמִיט מִנֵּהּ סוּגְיָא זוֹ:

* **לְקַנֵּב יָרָק.** עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם שֶׁכָּתַב דְּמַיְרֵי בְּיָרָק הַנֶּאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי, דְּאִי לָאו הָכִי אָסוּר בְּטִלְטוּל מִשּׁוּם מֻקְצֶה, דְּלֹא חָזֵי אַף לִקְטַנִּים. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי אֵינוֹ מֻכְרָח, דִּכְמוֹ שֶׁהִתִּירוּ הֲכָנָה לְחֹל מִשּׁוּם עַגְמַת נֶפֶשׁ כְּמוֹ כֵּן הִתִּירוּ מֻקְצֶה גַּם כֵּן מִטַּעַם זֶה, וַהֲרֵי לְכַמָּה מְפָרְשִׁים יֵשׁ בִּקְנִיבַת יָרָק

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ח. אַחֲרוֹנִים: **ט.** מָגֵן אַבְרָהָם וְהַגְּרָ"א. וַאֲפִלּוּ אִם הַיִּשְׂרָאֵל אָמַר לְהָעַכּוּ"ם זֶה מֵעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר אָכֵן לְעִנְיַן לְקַבֵּל שַׁעֲוָה הַנּוֹטֵף, אִם אָמַר לוֹ זֶה מֵעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר, וְהַשַּׁעֲוָה שַׁיָּךְ לִצְדָקָה אֵין לְהַחְמִיר בָּזֶה [פְּרִי מְגָדִים]: **י.** הַגְּרַ"ז, וְכֵן מְצַדֵּד קְצָת בִּפְרִי מְגָדִים. וּבְמַטֵּה אֶפְרַיִם כָּתַב דְּאִם רוֹצֶה מֵעַצְמוֹ לַחֲזֹר וּלְהַדְלִיק אֵין צָרִיךְ לִמְחוֹת בְּיָדוֹ, וְאֶפְשָׁר דְּצֵרֵף בָּזֶה דַּעַת בַּעַל הָעִטּוּר הַמּוּבָא בְּסִימָן רעו סָעִיף ב בְּהַגָּ"הּ, אוֹ אֶפְשָׁר דְּמַיְרֵי בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מִמֶּנּוּ אַחַר כָּךְ, וְצָרִיךְ עִיּוּן: **יא.** מַטֵּה אֶפְרַיִם, עַיֵּן שָׁם שֶׁהוֹכִיחַ זֶה מִן הַפּוֹסְקִים, דְּלֹא כְּמָגֵן אַבְרָהָם: **יב.** גַּם זֶה שָׁם: **יג.** טַ"ז וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים: **יד.** עַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה: **טו.** אַחֲרוֹנִים:

א א. שְׁאִלְתּוֹת פָּרָשַׁת בְּרָכָה סִימָן קסז וּמַשְׁמָעוּת בַּעַל הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת שִׁלְהֵי הִלְכוֹת יוֹם הַכִּפּוּרִים וְהַרַמְבַּ"ם וְהָעִטּוּר וְר"א מִמִּיץ בְּסֵפֶר יְרֵאִים [אֶלָּא דִּלְדַעְתּוֹ לֹא אָסוּר מִדְּאוֹרַיְתָא אֶלָּא רְחִיצַת כָּל גּוּפוֹ אוֹ עַל כָּל פָּנִים רֻבּוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן מִעוּטָא אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וּמִשּׁוּם זֶה הֵקֵלּוּ בָּזֶה גַּבֵּי כַּלָּה וּמֶלֶךְ וּכְהַאי גַּוְנָא. אָכֵן לְפִי סְבָרַת הַרַ"ן, לְשִׁיטָה זוֹ דְּטַעַם הַהֶתֵּר הוּא מִשּׁוּם דְּמָסַר הַכָּתוּב לַחֲכָמִים לְהַתִּיר לְפִי רְאוּת עֵינֵיהֶם, אִם כֵּן אֶפְשָׁר דְּבִשְׁאָרֵי מְקוֹמוֹת אֲפִלּוּ בְּמִעוּטָא אָסוּר מִן הַתּוֹרָה, [וְצָרִיךְ עִיּוּן]: **ב.** רַבֵּנוּ תָּם וְרִ"י וְרִיבָ"א וְרֹא"שׁ וְרִיטְבָ"א וּמְאִירִי, וְכֵן דַּעַת רַשִׁ"י בְּדַף עד בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל שַׁבָּתוֹן, אָכֵן מִלְּשׁוֹן רַשִׁ"י בְּפֶרֶק הֶעָרֵל דַּף עד מוּכָח דִּסְבִירָא לֵהּ דְּסִיכָה כִּשְׁתִיָּה הוּא מִדְּאוֹרַיְתָא, וְאִם כֵּן הוּא הַדִּין לְאִידָךְ, וְעוֹד יוֹתֵר מַשְׁמַע כֵּן מִדְּבָרָיו בְּשַׁבָּת דַּף קיד בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל אֶלָּא לָאו לִקְנִיבַת יָרָק, דִּשְׁאָרֵי עִנּוּיִים הֵם מִן הַתּוֹרָה. וְעַיֵּן בַּ"ח וּפְרִי חָדָשׁ וְעֵמֶק שְׁאֵלָה בִּשְׁאִלְתּוֹת פָּרָשַׁת בְּרָכָה: **ג.** בַּ"ח. וּבְמָגֵן אַבְרָהָם סָתַם בָּזֶה שֶׁהוּא מִן הַתּוֹרָה, וְהוּא שֶׁלֹּא בְּדִקְדּוּק לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי, כִּי הוּא פְּלֻגְתָּא דְּרַבְוָתָא כַּאֲשֶׁר בֵּאַרְנוּ, וְגַם הַבַּ"ח לֹא כָּתַב אֶלָּא דִּלְמַעֲשֶׂה רָאוּי לְהַחְמִיר וְכִדְבָרֵינוּ, עַיֵּן שָׁם: **ב ד.** מָגֵן אַבְרָהָם: **ה.** רַשִׁ"י: **ו.** הֶעְתַּקְנוּ בָּזֶה פֵּרוּשׁ הַרַ"ן וְהַמְּאִירִי וְהִסְכִּים לָזֶה הַגְּרָ"א: **ז.** רַשְׁבָּ"א וְרַ"ן, וְכֵן הִסְכִּימוּ הַפְּרִי חָדָשׁ וְהַגְּרָ"א:

בְּהוּ. וּכְדֵין, אִתְדַּחְיַית רָחֵל, וּנְטָלַת אִיהִי בֵּיתָא בְּכֻלְּהוּ שִׁבְטִין, וְהֲוַת עִקְרָא דְּבֵיתָא. וּכְדֵין (תהלים קיג) מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת. אָמַר יַעֲקֹב, הָא מָטָא זִמְנָא דְּיִשְׁתַּלִּימוּ י"ב שִׁבְטִין, וּוַדַּאי עַלְמָא דִּלְעֵילָא יֵיחוּת לֵיהּ לְבֵיתָא, וְאִתְקַשְּׁרָא (נ"א עַלְמָא דִּלְעֵילָא יֵיחוּת לֵיהּ בְּבֵיתֵיהּ, וְאִתְקַשְּׁרָא) בְּהוּ, וּמִסְכְּנָתָא דָא אִתְדַּחְיָיא קַמֵּיהּ. אִי תִימוּת הָכָא, לָא אֶפּוֹק מִכָּאן לְעָלְמִין. וְלָא עוֹד, אֶלָּא בְּאַרְעָא דָא, לָא אִתְחֲזֵי לְאַשְׁלָמָא בֵּיתָא. בְּגִין כָּךְ, (בראשית ל) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָלְדָה רָחֵל אֶת יוֹסֵף, עַד לָא יִשְׁתַּלִּימוּ שִׁבְטִין.

שָׁמַע רִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר, וַדָּאי כָּל מִלּוֹי דְּרִבִּי יְהוּדָה שַׁפִּיר, וְדָא סָלִיק עַל כֹּלָּא. וְאִי תֵימָא, אַמַּאי לָא אָזַל לֵיהּ לְאָרְחֵיהּ מִיָּד. אֶלָּא, כָּל זִמְנָא דְּרָחֵל לָא מִתְעַבְּרָא מִבִּנְיָמִין, אִתְעַכַּב תַּמָּן. כֵּיוָן דְּמָטָא זִמְנָא דְּבִנְיָמִין, עָרַק, וְלָא בָעָא רְשׁוּתָא. בְּגִין דְּלָא יִתְעַכַּב תַּמָּן, וְאִתְחַבַּר יַעֲקֹב בְּכֻלְּהוּ שִׁבְטִין, בְּאֲתַר דְּאִצְטְרִיךְ. (ע"כ סתרי תורה).

פָּרָשַׁת וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים וְגו'. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח (תהלים צא) כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, דְּהָא בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נָשׁ אָתֵי לְעַלְמָא, מִיָּד אִזְדַּמַּן בַּהֲדֵיהּ יֵצֶר הָרָע דְּאִיהוּ מְקַטְרֵג לֵיהּ לְבַר נָשׁ תָּדִיר כְּמָה דְּאַתְּ אָמֵר, (בראשית ד) לַפֶּתַח חַטָּאת רוֹבֵץ. מָאי חַטָּאת רוֹבֵץ, דָּא יֵצֶר הָרָע.

וְדָוִד הָכִי נָמֵי קָרְיֵיהּ חַטָּאת דִּכְתִיב, (תהלים נא) וְחַטָּאתִי נֶגְדִּי תָמִיד, בְּגִין דְּאִיהוּ עָבִיד לֵיהּ לְבַר נָשׁ כָּל יוֹמָא לְמֶחֱטֵי קַמֵּי מָאֵרֵיהּ, וְיֵצֶר הָרָע דָּא לָא אִתְעֲדֵי מִבַּר נָשׁ מִיּוֹמָא דְּאִתְיְלִיד בַּר נָשׁ לְעָלְמִין. וְיֵצֶר הַטּוֹב אָתֵי לְבַר נָשׁ מִיּוֹמָא דְּאָתֵי לְאִתְדַּכָּאָה.

תרגום לשון הזוהר

הַשְּׁבָטִים וְהָיְתָה עִקַּר הַבַּיִת, וְאָז (תהלים קיג) מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת. אָמַר יַעֲקֹב, הִנֵּה הִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁיִּשְׁתַּלְּמוּ שְׁנֵים עָשָׂר הַשְּׁבָטִים, וּוַדַּאי שֶׁהָעוֹלָם שֶׁלְּמַעְלָה יָרַד לוֹ לַבַּיִת וְיִתְקַשֵּׁר [הָעוֹלָם שֶׁלְּמַעְלָה יָרַד לוֹ בְּבֵיתוֹ וְהִתְקַשֵּׁר] בָּהֶם, וְהָעֲנִיָּה הַזֹּאת נִדְחֵית לְפָנָיו. אִם תָּמוּת כָּאן, לֹא אֵצֵא מִכָּאן לְעוֹלָמִים. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא בָּאָרֶץ הַזּוֹ לֹא רָאוּי לְהַשְׁלִים אֶת הַבַּיִת. מִשּׁוּם כָּךְ, (בראשית ל) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָלְדָה רָחֵל אֶת יוֹסֵף, טֶרֶם שֶׁיִּשְׁתַּלְּמוּ הַשְּׁבָטִים.

שָׁמַע רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר, וַדַּאי שֶׁכָּל דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה יָפִים, וְזֶה עוֹלֶה עַל הַכֹּל. וְאִם תֹּאמַר, לָמָּה לֹא הָלַךְ לוֹ לְדַרְכּוֹ מִיָּד? אֶלָּא כָּל זְמַן שֶׁרָחֵל לֹא הִתְעַבְּרָה מִבִּנְיָמִין, הִתְעַכֵּב שָׁם. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁל בִּנְיָמִין, בָּרַח, וְלֹא בִּקֵּשׁ רְשׁוּת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעַכֵּב שָׁם, וְהִתְחַבֵּר יַעֲקֹב עִם כָּל הַשְּׁבָטִים בַּמָּקוֹם שֶׁצָּרִיךְ. ע"כ סתרי תורה

פָּרָשַׁת וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים צא) כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ. פָּסוּק זֶה בֵּאֲרוּהוּ הַחֲבֵרִים, שֶׁהֲרֵי בְּשָׁעָה שֶׁאָדָם בָּא לָעוֹלָם, מִיָּד מִזְדַּמֵּן עִמּוֹ יֵצֶר הָרָע שֶׁהוּא מְקַטְרֵג לָאָדָם תָּמִיד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ד) לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ. מִי זֶה חַטָּאת רֹבֵץ? זֶה יֵצֶר הָרָע.

וְכָךְ גַּם דָּוִד קָרָא לוֹ חַטָּאת, (תהלים נא) וְחַטָּאתִי נֶגְדִּי תָמִיד, מִשּׁוּם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כָּל יוֹם לָאָדָם

וְאֵימָתַי אָתֵי בַר נָשׁ לְאִתְדַּכָּאָה כַּד אִיהוּ בַר תְּלֵיסַר שְׁנִין, כְּדֵין אִזְדַּוַּוג בַּר נָשׁ בְּתַרְוַוִיהוּ חַד מִימִינָא וְחַד מִשְּׂמָאלָא, יֵצֶר טוֹב לִימִינָא וְיֵצֶר רַע לִשְׂמָאלָא. וְאִלֵּין אִינּוּן תְּרֵין מַלְאָכִין מַמָּשׁ מְמַנָּן, וְאִינּוּן מִשְׁתַּכְּחִין תָּדִיר בַּהֲדֵיהּ דְּבַר נָשׁ.

אָתֵי בַר נָשׁ לְאִתְדַּכָּאָה, הַהוּא יֵצֶר הָרָע אִתְכַּפְיָא קַמֵּיהּ וְשַׁלִּיט יְמִינָא עַל שְׂמָאלָא. וְתַרְוַוִיהוּ מִזְדַּוְּוגִין לְנַטְרָא לֵיהּ לְבַר נָשׁ בְּכָל אָרְחוֹי דְּהוּא עָבִיד. הָדָא הוּא דִכְתִיב כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ.

רִבִּי אֶלְעָזָר מוֹקִים לֵיהּ לְהַאי קְרָא בְּיַעֲקֹב, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַזְמִין בַּהֲדֵיהּ מַלְאָכִין מַשִּׁרְיָין מְמַנָּן. בְּגִין דְּהָא אִיהוּ אָתֵי שְׁלִים בְּשִׁבְטִין עִלָּאִין כֻּלְּהוּ שְׁלֵמִין כְּדְקָא יְאוּת, כְּמָה דְּאִתְּמָר (דִּכְתִיב) וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים וְאִתְּמָר. וְהָכָא כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּזִיב מִנֵּיהּ דְּלָבָן וְהָא אִתְפְּרַשׁ מִנֵּיהּ כְּדֵין אִזְדַּוְּוגַת עִמֵּיהּ שְׁכִינְתָּא וְאֲתוּ מַשִּׁרְיָין קַדִּישִׁין לְסַחֲרָא לֵיהּ, וּכְדֵין (דף קסו ע"א) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם וְגו'. וּמֵאִינּוּן מַלְאָכִין שַׁדַּר לֵיהּ לְעֵשָׂו הָדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים, מַלְאָכִים מַמָּשׁ הֲווֹ וַדָּאי.

פָּתַח רִבִּי יִצְחָק וְאָמַר כְּתִיב, (תהלים לד) חוֹנֶה מַלְאַךְ יְיָ סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם, הָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל בְּאֲתַר חַד כְּתִיב כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ, מַלְאָכָיו סַגִּיאִין,

תרגום לשון הזוהר

לַחֲטֹא לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ, וְיֵצֶר הָרָע הַזֶּה לֹא זָז מִבֶּן הָאָדָם מִיּוֹם שֶׁנּוֹלַד הָאָדָם לְעוֹלָמִים, וְיֵצֶר הַטּוֹב בָּא לָאָדָם מִיּוֹם שֶׁבָּא לְהִטָּהֵר.

וּמָתַי בָּא אָדָם לְהִטָּהֵר? כְּשֶׁהוּא בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים, אָז מִזְדַּוֵּג הָאָדָם בִּשְׁנֵיהֶם, אֶחָד מִיָּמִין וְאֶחָד מִשְּׂמֹאל. יֵצֶר טוֹב לְיָמִין, וְיֵצֶר הָרָע לִשְׂמֹאל. וְאֵלֶּה הֵם שְׁנֵי מַלְאָכִים מַמָּשׁ מְמֻנִּים, וְהֵם נִמְצָאִים תָּמִיד עִם הָאָדָם.

בָּא בֶּן אָדָם לְהִטַּהֵר – אוֹתוֹ יֵצֶר הָרָע נִכְפֶּה לְפָנָיו, וְשׁוֹלֵט הַיָּמִין עַל הַשְּׂמֹאל. וּשְׁנֵיהֶם מִזְדַּוְּגִים לִשְׁמֹר אֶת הָאָדָם בְּכָל דְּרָכָיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ.

רַבִּי אֶלְעָזָר מְבָאֵר אֶת הַפָּסוּק הַזֶּה בְּיַעֲקֹב, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִזְמִין עִמּוֹ מַלְאָכִים מַחֲנוֹת מְמֻנִּים, מִשּׁוּם שֶׁהֲרֵי הוּא בָּא שָׁלֵם בִּשְׁבָטִים עֶלְיוֹנִים כֻּלָּם שְׁלֵמִים כָּרָאוּי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים, וְנִתְבָּאֵר. וְכָאן, כֵּיוָן שֶׁנִּצּוֹל מִלָּבָן וַהֲרֵי נִפְרַד מִמֶּנּוּ, אָז הִזְדַּוְּגָה עִמּוֹ שְׁכִינָה, וּבָאוּ מַחֲנוֹת קְדוֹשִׁים לְהַקִּיף אוֹתוֹ, וְאָז וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם וְגו', וּמֵאוֹתָם מַלְאָכִים שָׁלַח לְעֵשָׂו, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים. מַלְאָכִים מַמָּשׁ הָיוּ וַדַּאי.

פָּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, כָּתוּב (תהלים לד) חֹנֶה מַלְאַךְ ה' סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם. הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ. אֲבָל בְּמָקוֹם אֶחָד כָּתוּב כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ, מַלְאָכָיו רַבִּים, וְכָאן אֶחָד, שֶׁכָּתוּב חֹנֶה מַלְאַךְ ה' סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם. אֶלָּא כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ – אֵלּוּ שְׁאָר מַלְאָכִים. מַלְאַךְ ה' סָבִיב – זוֹ שְׁכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ג) וַיֵּרָא מַלְאַךְ ה' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה. וְלָכֵן חֹנֶה מַלְאַךְ ה' סָבִיב לִירֵאָיו, לְהַקִּיפוֹ בְּכָל הַצְּדָדִים כְּדֵי לְהַצִּיל אוֹתוֹ, וּכְשֶׁהַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה בְּתוֹךְ הָאָדָם, כַּמָּה מַחֲנוֹת קְדוֹשִׁים כֻּלָּם מִזְדַּמְּנִים לְשָׁם.

וְהָכָא חַד דִּכְתִּיב חוֹנֶה מַלְאַךְ יְיָ סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם. אֶלָּא כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ, אִלֵּין שְׁאַר מַלְאָכִין. מַלְאַךְ יְיָ סָבִיב דָּא שְׁכִינְתָּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמֵר, (שמות ג) וַיֵּרָא מַלְאַךְ יְיָ אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה. וּבְגִין כָּךְ חוֹנֶה מַלְאַךְ יְיָ סָבִיב לִירֵאָיו, לַאֲקָפָא לֵיהּ בְּכָל סִטְרִין בְּגִין לְשֵׁזָבָא לֵיהּ. וְכַד שְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא בְגַוֵּיהּ דְּבַר נָשׁ, כַּמָּה מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין כֻּלְּהוּ אִזְדַּמְּנוּ לְתַמָּן.

תָּא חָזֵי, כַּד דָּוִד מַלְכָּא אִשְׁתְּזִיב מֵאָכִישׁ מֶלֶךְ גַּת כְּדֵין אָמַר הַאי, בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא סַחֲרָא לֵיהּ וְאִשְׁתְּזִיב מִנַּיְיהוּ מֵאָכִישׁ וּמֵעַמֵּיהּ כָּל אִינּוּן דְּאַתְקִיפוּ (נ״א דְאַקִּיפוּ) בֵּיהּ, מַה כְתִיב, (שמואל א כא) וַיִּתְהוֹלֵל בְּיָדָם, אַמַּאי וַיִּתְהוֹלֵל, וַיִּשְׁתַּגֵּעַ מִיבְעֵי לֵיהּ, כְּמָה דְאַתְּ אָמֵר, (שם) כִּי הֲבֵאתֶם אֶת זֶה לְהִשְׁתַּגֵּעַ עָלַי.

אֶלָּא אַהֲדַר עַל הַהוּא מִלָּה דְאָמַר דָּוִד בְּקַדְמִיתָא דִּכְתִּיב, (תהלים עג) כִּי קִנֵּאתִי בַהוֹלְלִים וְגו׳. אָמַר לֵיהּ קֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא חַיֶּיךָ עֲדַיִין אַנְתְּ אִצְטְרִיךְ לְהַאי, כֵּיוַן דְּעָאל לְבֵי אָכִישׁ וְאַתְקִיפוּ בֵיהּ, מַה כְתִיב וַיִּתְהוֹלֵל בְּיָדָם, כְּאִינּוּן הוֹלְלִים דְּקַנֵּי בְקַדְמִיתָא, וּכְדֵין אַתְיָא שְׁכִינְתָּא וְשַׁרְיָא סַחֲרָנֵיהּ דְּדָוִד.

וְאִי תֵימָא שְׁכִינְתָּא לָא שַׁרְיָא אֶלָּא בְאַחְסַנְתֵּיהּ, דְּאִיהִי אַרְעָא קַדִּישָׁא. וַדַּאי לָא שַׁרְיָא בְגִין (דְּיַנְקִין) לִינְקָא מִנָּהּ, אֲבָל לַאֲגָנָא שַׁרְיָא. וְהָכָא כַּד אָתָא יַעֲקֹב מִבֵּי לָבָן כֻּלְּהוּ מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין סַחֲרָן לֵיהּ וְלָא אִשְׁתָּאַר בִּלְחוֹדוֹי.

אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה אִי הָכִי (ס״א דְכֻלְּהוּ מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין אָתוּ בַהֲדֵיהּ וּשְׁכִינְתָּא בַּהֲדֵיהּ), אַמַּאי כְתִיב וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וְגו׳. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה בְגִין דְּאָעִיל גַּרְמֵיהּ לְסַכָּנָה, וְהֲוָה חָמֵי לְהַהִיא סַכָּנָה בְעֵינוֹי,

תרגום לשון הזוהר

בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁדָּוִד הַמֶּלֶךְ נִצַּל מֵאָכִישׁ מֶלֶךְ גַּת, אָז אָמַר אֶת זֶה, מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁכִינָה הִקִּיפָה אוֹתוֹ וְנִצַּל מֵהֶם מֵאָכִישׁ וּמֵעַמּוֹ, כָּל אוֹתָם שֶׁהִתְקִיפוּ [שֶׁהִקִּיפוּ] אוֹתוֹ. מַה כָּתוּב? (שמואל–א כא) וַיִּתְהֹלֵל בְּיָדָם, לָמָּה וַיִּתְהֹלֵל? הָיָה צָרִיךְ לִכְתֹּב וַיִּשְׁתַּגַּע, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) כִּי הֲבֵאתֶם אֶת זֶה לְהִשְׁתַּגֵּעַ עָלַי.

אֶלָּא חָזַר עַל אוֹתוֹ דָּבָר שֶׁאָמַר דָּוִד בַּתְּחִלָּה, שֶׁכָּתוּב (תהלים עג) כִּי קִנֵּאתִי בַהוֹלְלִים וְגו׳. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: חַיֶּיךָ עֲדַיִן אַתָּה צָרִיךְ אֶת זֶה. כֵּיוָן שֶׁנִּכְנַס לְבֵית אָכִישׁ וְהֶחֱזִיקוּ בוֹ, מַה כָּתוּב? וַיִּתְהֹלֵל בְּיָדָם, כְּאוֹתָם הוֹלְלִים שֶׁקִּנֵּא בָהֶם בַּהַתְחָלָה. וְאָז בָּאָה שְׁכִינָה וְשָׁרְתָה סָבִיב דָּוִד.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁהַשְּׁכִינָה לֹא שׁוֹרָה כִּי אִם בְּנַחֲלָתָהּ, שֶׁהִיא הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה – וַדַּאי לֹא שׁוֹרָה בַּעֲבוּר [שֶׁיּוֹנְקִים] לִינֹק מִמֶּנָּה, אֲבָל שׁוֹרָה כְּדֵי לְהָגֵן. וְכָאן כְּשֶׁבָּא יַעֲקֹב מִבֵּית לָבָן, כָּל הַמַּחֲנוֹת הַקְּדוֹשִׁים הִקִּיפוּ אוֹתוֹ, וְלֹא נִשְׁאַר לְבַדּוֹ.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, אִם כָּךְ [ס״א שֶׁכָּל הַמַּחֲנוֹת הַקְּדוֹשִׁים בָּאוּ יַחַד עִמּוֹ וְהַשְּׁכִינָה עִמּוֹ], לָמָּה כָּתוּב וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וְגו׳? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִשּׁוּם שֶׁהִכְנִיס עַצְמוֹ לְסַכָּנָה וְהָיָה רוֹאֶה אוֹתָהּ סַכָּנָה בְּעֵינָיו,

אִינּוּן אִתְפָּרְשׁוּ מִנֵּיהּ, וּכְדֵין אָמַר קָטֹנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת, אִלֵּין אִינּוּן מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין דְּאִתְפָּרְשׁוּ מִנֵּיהּ.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר בְּגִין לְשַׁבְקָא לֵיהּ עִם הַהוּא מְמַנָּא דְעֵשָׂו דְּבִרְשׁוּתָא עִלָּאָה הָוָה אָתֵי. וְאִלֵּין אָזְלֵי לְמֵימַר שִׁירָתָא דְמָטָא זִמְנַיְיהוּ לְשַׁבָּחָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְהַהִיא שַׁעְתָּא, וּלְבָתַר אַהֲדָרוּ, הָדָא הוּא דִכְתִיב קָטֹנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדֶּךָ וְגו׳, וְעַתָּה הָיִיתִי לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת. מַחֲנֶה שְׁכִינְתָּא, וְכָל בֵּיתֵיהּ, (ס״א מַחֲנֶה חַד הָוָה דִכְתִיב מַחֲנֶה אֱלֹהִים זֶה), לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת, דְּהֲוָה שְׁלִים מִכָּל סִטְרִין מִתְּרֵין חוּלָקִין חִוּוּר וְסוּמָק.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הָא אִתְּמָר, הַהוּא לֵילְיָא שׁוּלְטָנוּתָא דְסִטְרָא דְעֵשָׂו הָוָה בְּהַהִיא שַׁעְתָּא דְהָא כְתִיב (בראשית א) יְהִי מְאֹרֹת חָסֵר, וּבְגִין כָּךְ וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ, דְּאִשְׁתָּאַר יַעֲקֹב דְאִיהוּ שִׁמְשָׁא בִלְחוֹדוֹי, דְּאִתְכַּסְיָא סִיהֲרָא מִן שִׁמְשָׁא. וְאַף עַל גַּב דִּנְטִירוּ (ס״א וְעִם כָּל דָּא נְטִירוּ) דְּקֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לָא אִתְעֲדֵי מִנֵּיהּ מִכֹּל וָכֹל, וְעַל דָּא לֹא יָכוֹל לוֹ, דִּכְתִיב וַיַּרְא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ.

אִסְתַּכַּל לִימִינָא וְחָמָא לְאַבְרָהָם. אִסְתַּכַּל לִשְׂמָאלָא וְחָמָא לְיִצְחָק. אִסְתַּכַּל בְּגוּפָא וְחָמָא דְאִתְכְּלִיל מִסִּטְרָא דָא וְאִתְכְּלִיל מִסִּטְרָא דָא, כְּדֵין וַיִּגַּע בְּכַף יְרֵכוֹ. בְּחַד עַמּוּדָא דְסָמִיךְ לְגוּפָא דְאִיהוּ לְבַר מִן גּוּפָא.

וּבְגִין כָּךְ חוֹנֶה מַלְאַךְ יְיָ סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם, אַקִּיף לֵיהּ בְּכָל סִטְרוֹי בְגִין לְשֵׁזָבָא לֵיהּ, וְכַד שָׁרָא שְׁכִינְתָּא בְגַוֵּיהּ (ס״א לְגַבֵּיהּ) כַּמָּה חֵילִין וּמַשְׁרְיָין אָתוּ בַהֲדֵיהּ, וּמֵאִינּוּן מַלְאָכִין שַׁדַּר לְגַבֵּיהּ דְּעֵשָׂו:

תרגום לשון הזוהר

הֵם פָּרְשׁוּ מִמֶּנּוּ, וְאָז אָמַר, קָטֹנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת, אֵלּוּ הֵם הַמַּחֲנוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁנִּפְרְדוּ מִמֶּנּוּ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כְּדֵי לְהַשְׁאִירוֹ עִם אוֹתוֹ מְמֻנֶּה שֶׁל עֵשָׂו שֶׁהָיָה בָּא בִּרְשׁוּת עֶלְיוֹנָה, וְאֵלֶּה הָלְכוּ לוֹמַר שִׁירָה, שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּם לְשַׁבֵּחַ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, וְאַחַר כָּךְ חָזְרוּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב קָטֹנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדֶּךָ וְגו׳, וְעַתָּה הָיִיתִי לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת. מַחֲנֵה שְׁכִינָה, וְכָל בֵּיתוֹ. [ס״א מַחֲנֶה אֶחָד הָיָה, שֶׁכָּתוּב מַחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה]. לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת – שֶׁהָיָה שָׁלֵם מִכָּל הַצְּדָדִים מִשְּׁנֵי חֲלָקִים, לָבָן וְאָדֹם.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הֲרֵי נִתְבָּאֵר אוֹתוֹ לַיְלָה שִׁלְטוֹן שֶׁל צַד שֶׁל עֵשָׂו הָיָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, שֶׁהֲרֵי כָּתוּב (בראשית א) יְהִי מְאֹרֹת חָסֵר, וּמִשּׁוּם כָּךְ וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ, שֶׁנִּשְׁאַר יַעֲקֹב, שֶׁהוּא שֶׁמֶשׁ לְבַדּוֹ, שֶׁהִתְכַּסְּתָה הַלְּבָנָה מִן הַשֶּׁמֶשׁ. וְאַף עַל גַּב שֶׁשְּׁמִירַת [וְעִם כָּל זֶה הַשְּׁמִירָה שֶׁל] הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא זָזָה מִמֶּנּוּ מִכֹּל וָכֹל, וְעַל זֶה לֹא יָכֹל לוֹ, שֶׁכָּתוּב וַיַּרְא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ.

הִסְתַּכֵּל יָמִינָה וְרָאָה אֶת אַבְרָהָם, הִסְתַּכֵּל שְׂמֹאלָה וְרָאָה אֶת יִצְחָק, הִסְתַּכֵּל בַּגּוּף וְרָאָה שֶׁנִּכְלָל מִצַּד זֶה וְנִכְלָל מִצַּד זֶה, וְאָז וַיִּגַּע בְּכַף יְרֵכוֹ, בְּעַמּוּד אֶחָד הַסָּמוּךְ לַגּוּף, שֶׁהוּא מִחוּץ לַגּוּף.

וְלָכֵן חֹנֶה מַלְאַךְ ה׳ סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם, הִקִּיפוֹ לעמוד הבא

בַּמִּדְבָּר׃ נג וַיַּנְחֵם לָבֶטַח וְלֹא פָחָדוּ
וְאֶת־אוֹיְבֵיהֶם כִּסָּה הַיָּם׃ נד וַיְבִיאֵם
אֶל־גְּבוּל קָדְשׁוֹ הַר־זֶה קָנְתָה יְמִינוֹ׃
נה וַיְגָרֶשׁ מִפְּנֵיהֶם | גּוֹרָל וַיַּפִּילֵם בְּחֶבֶל
נַחֲלָה וַיַּשְׁכֵּן בְּאָהֳלֵיהֶם שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃
נו וַיְנַסּוּ וַיַּמְרוּ אֶת־אֱלֹהִים עֶלְיוֹן
וְעֵדוֹתָיו לֹא שָׁמָרוּ׃ נז וַיִּסֹּגוּ וַיִּבְגְּדוּ
כַּאֲבוֹתָם נֶהְפְּכוּ כְּקֶשֶׁת רְמִיָּה׃
נח וַיַּכְעִיסוּהוּ בְּבָמוֹתָם וּבִפְסִילֵיהֶם
יַקְנִיאוּהוּ׃ נט שָׁמַע אֱלֹהִים וַיִּתְעַבָּר
וַיִּמְאַס מְאֹד בְּיִשְׂרָאֵל׃ ס וַיִּטֹּשׁ מִשְׁכַּן
שִׁלוֹ אֹהֶל שָׁכַן בָּאָדָם׃ סא וַיִּתֵּן לַשִּׁבְיָ
עֻזּוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ בְּיַד־צָר׃ סב וַיַּסְגֵּר לַחֶרֶב
עַמּוֹ וּבְנַחֲלָתוֹ הִתְעַבָּר׃ סג בַּחוּרָיו
אָכְלָה־אֵשׁ וּבְתוּלֹתָיו לֹא הוּלָּלוּ׃
סד כֹּהֲנָיו בַּחֶרֶב נָפָלוּ וְאַלְמְנֹתָיו לֹא
תִבְכֶּינָה׃ סה וַיִּקַץ כְּיָשֵׁן | אֲדֹנָי כְּגִבּוֹר
מְתָרוֹנֵן מִיָּיִן׃ סו וַיַּךְ־צָרָיו אָחוֹר חֶרְפַּת
עוֹלָם נָתַן לָמוֹ׃ סז וַיִּמְאַס בְּאֹהֶל יוֹסֵף
וּבְשֵׁבֶט אֶפְרַיִם לֹא בָחָר׃ סח וַיִּבְחַר
אֶת־שֵׁבֶט יְהוּדָה אֶת־הַר צִיּוֹן אֲשֶׁר
אָהֵב׃ סט וַיִּבֶן כְּמוֹ־רָמִים מִקְדָּשׁוֹ
כָּאָרֶץ יְסָדָהּ לְעוֹלָם׃ ע וַיִּבְחַר בְּדָוִד
עַבְדּוֹ וַיִּקָּחֵהוּ מִמִּכְלְאֹת צֹאן׃
עא מֵאַחַר עָלוֹת הֲבִיאוֹ לִרְעוֹת בְּיַעֲקֹב
עַמּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל נַחֲלָתוֹ׃ עב וַיִּרְעֵם כְּתֹם
לְבָבוֹ וּבִתְבוּנוֹת כַּפָּיו יַנְחֵם׃

טז לחודש **יום חמישי**

עט א מִזְמוֹר לְאָסָף אֱלֹהִים בָּאוּ
גוֹיִם | בְּנַחֲלָתֶךָ טִמְּאוּ אֶת־הֵיכַל קָדְשֶׁךָ
שָׂמוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם לְעִיִּים׃ ב נָתְנוּ אֶת־
נִבְלַת עֲבָדֶיךָ מַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמָיִם
בְּשַׂר חֲסִידֶיךָ לְחַיְתוֹ־אָרֶץ׃ ג שָׁפְכוּ
דָמָם | כַּמַּיִם סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַם וְאֵין
קוֹבֵר׃ ד הָיִינוּ חֶרְפָּה לִשְׁכֵנֵינוּ לַעַג
וָקֶלֶס לִסְבִיבוֹתֵינוּ׃ ה עַד־מָה יְהוָה
תֶּאָנַף לָנֶצַח תִּבְעַר כְּמוֹ־אֵשׁ קִנְאָתֶךָ׃
ו שְׁפֹךְ חֲמָתְךָ אֶל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא־
יָדָעוּךָ וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא
קָרָאוּ׃ ז כִּי אָכַל אֶת־יַעֲקֹב וְאֶת־נָוֵהוּ
הֵשַׁמּוּ׃ ח אַל־תִּזְכָּר־לָנוּ עֲוֹנֹת רִאשֹׁנִים
מַהֵר יְקַדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ כִּי דַלּוֹנוּ מְאֹד׃
ט עָזְרֵנוּ | אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ עַל־דְּבַר כְּבוֹד־
שְׁמֶךָ וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֵּר עַל־חַטֹּאתֵינוּ
לְמַעַן שְׁמֶךָ׃ י לָמָּה | יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם
אַיֵּה אֱלֹהֵיהֶם יִוָּדַע בַּגּוֹיִם לְעֵינֵינוּ
נְקִמַת דַּם־עֲבָדֶיךָ הַשָּׁפוּךְ׃ יא תָּבוֹא
לְפָנֶיךָ אֶנְקַת אָסִיר כְּגֹדֶל זְרוֹעֲךָ הוֹתֵר
בְּנֵי תְמוּתָה׃ יב וְהָשֵׁב לִשְׁכֵנֵינוּ
שִׁבְעָתַיִם אֶל־חֵיקָם חָרְפָּתָם אֲשֶׁר
חֵרְפוּךָ אֲדֹנָי׃ יג וַאֲנַחְנוּ עַמְּךָ | וְצֹאן
מַרְעִיתֶךָ נוֹדֶה לְךָ לְעוֹלָם לְדוֹר וָדֹר
נְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ׃

פ א לַמְנַצֵּחַ אֶל־שֹׁשַׁנִּים עֵדוּת לְאָסָף
מִזְמוֹר׃ ב רֹעֵה יִשְׂרָאֵל | הַאֲזִינָה
נֹהֵג כַּצֹּאן יוֹסֵף יֹשֵׁב הַכְּרוּבִים
הוֹפִיעָה׃ ג לִפְנֵי אֶפְרַיִם | וּבִנְיָמִן
וּמְנַשֶּׁה עוֹרְרָה אֶת־גְּבוּרָתֶךָ וּלְכָה
לִישׁוּעָתָה לָּנוּ׃ ד אֱלֹהִים הֲשִׁיבֵנוּ וְהָאֵר
פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה׃ ה יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת
עַד־מָתַי עָשַׁנְתָּ בִּתְפִלַּת עַמֶּךָ׃
ו הֶאֱכַלְתָּם לֶחֶם דִּמְעָה וַתַּשְׁקֵמוֹ
בִּדְמָעוֹת שָׁלִישׁ׃ ז תְּשִׂימֵנוּ מָדוֹן
לִשְׁכֵנֵינוּ וְאֹיְבֵינוּ יִלְעֲגוּ־לָמוֹ׃
ח אֱלֹהִים צְבָאוֹת הֲשִׁיבֵנוּ וְהָאֵר פָּנֶיךָ
וְנִוָּשֵׁעָה׃ ט גֶּפֶן מִמִּצְרַיִם תַּסִּיעַ תְּגָרֵשׁ
גּוֹיִם וַתִּטָּעֶהָ׃ י פִּנִּיתָ לְפָנֶיהָ וַתַּשְׁרֵשׁ
שָׁרָשֶׁיהָ וַתְּמַלֵּא־אָרֶץ׃ יא כָּסּוּ הָרִים
צִלָּהּ | וַעֲנָפֶיהָ אַרְזֵי־אֵל׃ יב תְּשַׁלַּח
קְצִירָהּ עַד־יָם וְאֶל־נָהָר יוֹנְקוֹתֶיהָ׃
יג לָמָּה פָרַצְתָּ גְדֵרֶיהָ וְאָרוֹהָ כָּל־עֹבְרֵי
דָרֶךְ׃ יד יְכַרְסְמֶנָּה חֲזִיר מִיָּעַר וְזִיז שָׂדָי
יִרְעֶנָּה׃ טו אֱלֹהִים צְבָאוֹת שׁוּב נָא
הַבֵּט מִשָּׁמַיִם וּרְאֵה וּפְקֹד גֶּפֶן זֹאת׃
טז וְכַנָּה אֲשֶׁר־נָטְעָה יְמִינֶךָ וְעַל־בֵּן
אִמַּצְתָּה לָּךְ׃ יז שְׂרֻפָה בָאֵשׁ כְּסוּחָה
מִגַּעֲרַת פָּנֶיךָ יֹאבֵדוּ׃ יח תְּהִי־יָדְךָ עַל־
אִישׁ יְמִינֶךָ עַל־בֶּן־אָדָם אִמַּצְתָּ לָּךְ׃
יט וְלֹא־נָסוֹג מִמֶּךָּ תְּחַיֵּינוּ וּבְשִׁמְךָ
נִקְרָא׃ כ יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת הֲשִׁיבֵנוּ
הָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה׃

פא א לַמְנַצֵּחַ | עַל־הַגִּתִּית לְאָסָף׃
ב הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ הָרִיעוּ
לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃ ג שְׂאוּ־זִמְרָה וּתְנוּ־תֹף
כִּנּוֹר נָעִים עִם־נָבֶל׃ ד תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ
שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ׃ ה כִּי חֹק
לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃
ו עֵדוּת | בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ בְּצֵאתוֹ עַל־אֶרֶץ
מִצְרַיִם שְׂפַת לֹא־יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע׃
ז הֲסִירוֹתִי מִסֵּבֶל שִׁכְמוֹ כַּפָּיו מִדּוּד
תַּעֲבֹרְנָה׃ ח בַּצָּרָה קָרָאתָ וָאֲחַלְּצֶךָּ
אֶעֶנְךָ בְּסֵתֶר רַעַם אֲבָחֲנְךָ עַל־מֵי
מְרִיבָה סֶלָה׃ ט שְׁמַע עַמִּי וְאָעִידָה בָּךְ
יִשְׂרָאֵל אִם־תִּשְׁמַע־לִי׃ י לֹא־יִהְיֶה בְךָ
אֵל זָר וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר׃
יא אָנֹכִי | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם הַרְחֶב־פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ׃ יב וְלֹא־
שָׁמַע עַמִּי לְקוֹלִי וְיִשְׂרָאֵל לֹא־אָבָה
לִי׃ יג וָאֲשַׁלְּחֵהוּ בִּשְׁרִירוּת לִבָּם יֵלְכוּ
בְּמוֹעֲצוֹתֵיהֶם׃ יד לוּ עַמִּי שֹׁמֵעַ לִי
יִשְׂרָאֵל בִּדְרָכַי יְהַלֵּכוּ׃ טו כִּמְעַט
אוֹיְבֵיהֶם אַכְנִיעַ וְעַל צָרֵיהֶם אָשִׁיב
יָדִי׃ טז מְשַׂנְאֵי יְהוָה יְכַחֲשׁוּ־לוֹ וְיִהְיֶה
עִתָּם לְעוֹלָם׃ יז וַיַּאֲכִילֵהוּ מֵחֶלֶב חִטָּה
וּמִצּוּר דְּבַשׁ אַשְׂבִּיעֶךָּ׃

פב א מִזְמוֹר לְאָסָף אֱלֹהִים נִצָּב
בַּעֲדַת־אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט׃
ב עַד־מָתַי תִּשְׁפְּטוּ־עָוֶל וּפְנֵי רְשָׁעִים
תִּשְׂאוּ־סֶלָה׃ ג שִׁפְטוּ־דַל וְיָתוֹם עָנִי
וָרָשׁ הַצְדִּיקוּ׃ ד פַּלְטוּ־דַל וְאֶבְיוֹן מִיַּד
רְשָׁעִים הַצִּילוּ׃ ה לֹא יָדְעוּ | וְלֹא יָבִינוּ
בַּחֲשֵׁכָה יִתְהַלָּכוּ יִמּוֹטוּ כָּל־מוֹסְדֵי
אָרֶץ׃ ו אֲנִי־אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי
עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם׃ ז אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן

וּכְאַחַד הַשָּׂרִים תִּפֹּלוּ׃ ח קוּמָה אֱלֹהִים
שָׁפְטָה הָאָרֶץ כִּי־אַתָּה תִּנְחַל בְּכָל־
הַגּוֹיִם׃

יז לחודש **יום שישי**

פג א שִׁיר מִזְמוֹר לְאָסָף׃ ב אֱלֹהִים
אַל־דֳּמִי־לָךְ אַל־תֶּחֱרַשׁ וְאַל־
תִּשָּׁקֵט אֵל׃ ג כִּי־הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יֶהֱמָיוּן
וּמְשַׂנְאֶיךָ נָשְׂאוּ רֹאשׁ׃ ד עַל־עַמְּךָ
יַעֲרִימוּ סוֹד וְיִתְיָעֲצוּ עַל־צְפוּנֶיךָ׃
ה אָמְרוּ לְכוּ וְנַכְחִידֵם מִגּוֹי וְלֹא־יִזָּכֵר
שֵׁם־יִשְׂרָאֵל עוֹד׃ ו כִּי נוֹעֲצוּ לֵב יַחְדָּו
עָלֶיךָ בְּרִית יִכְרֹתוּ׃ ז אָהֳלֵי אֱדוֹם
וְיִשְׁמְעֵאלִים מוֹאָב וְהַגְרִים׃ ח גְּבָל
וְעַמּוֹן וַעֲמָלֵק פְּלֶשֶׁת עִם־יֹשְׁבֵי צוֹר׃
ט גַּם־אַשּׁוּר נִלְוָה עִמָּם הָיוּ זְרוֹעַ לִבְנֵי־
לוֹט סֶלָה׃ י עֲשֵׂה־לָהֶם כְּמִדְיָן
כְּסִיסְרָא כְיָבִין בְּנַחַל קִישׁוֹן׃ יא נִשְׁמְדוּ
בְּעֵין־דֹּאר הָיוּ דֹמֶן לָאֲדָמָה׃ יב שִׁיתֵמוֹ
נְדִיבֵמוֹ כְּעוֹרֵב וְכִזְאֵב וְכִצַלְמֻנָּע
כָּל־נְסִיכֵמוֹ׃ יג אֲשֶׁר אָמְרוּ נִירָשָׁה לָּנוּ
אֶת נְאוֹת אֱלֹהִים׃ יד אֱלֹהַי שִׁיתֵמוֹ
כַּגַּלְגַּל כְּקַשׁ לִפְנֵי־רוּחַ׃ טו כְּאֵשׁ
תִּבְעַר־יָעַר וְכִלֶּהָבָה תְּלַהֵט הָרִים׃
טז כֵּן תִּרְדְּפֵם בְּסַעֲרָךְ וּבְסוּפָתְךָ
תְבַהֲלֵם׃ יז מַלֵּא פְנֵיהֶם קָלוֹן וְיבַקְשׁוּ
שִׁמְךָ יְהוָה׃ יח יֵבֹשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ עֲדֵי־עַד
וְיַחְפְּרוּ וְיֹאבֵדוּ׃ יט וְיֵדְעוּ כִּי־אַתָּה
שִׁמְךָ יְהוָה לְבַדֶּךָ עֶלְיוֹן עַל־כָּל־
הָאָרֶץ׃

פד א לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית לִבְנֵי־קֹרַח
מִזְמוֹר׃ ב מַה־יְּדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ
יְהוָה צְבָאוֹת׃ ג נִכְסְפָה וְגַם־כָּלְתָה |
נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת יְהוָה לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ
אֶל אֵל־חָי׃ ד גַּם־צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת
וּדְרוֹר | קֵן לָהּ אֲשֶׁר־שָׁתָה אֶפְרֹחֶיהָ
אֵת־מִזְבְּחוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת מַלְכִּי
וֵאלֹהָי׃ ה אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד
יְהַלְלוּךָ סֶלָה׃ ו אַשְׁרֵי אָדָם עוֹז־לוֹ בָךְ
מְסִלּוֹת בִּלְבָבָם׃ ז עֹבְרֵי | בְּעֵמֶק הַבָּכָא
מַעְיָן יְשִׁיתוּהוּ גַּם־בְּרָכוֹת יַעְטֶה
מוֹרֶה׃ ח יֵלְכוּ מֵחַיִל אֶל־חָיִל יֵרָאֶה
אֶל־אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן׃ ט יְהוָה אֱלֹהִים
צְבָאוֹת שִׁמְעָה תְפִלָּתִי הַאֲזִינָה אֱלֹהֵי
יַעֲקֹב סֶלָה׃ י מָגִנֵּנוּ רְאֵה אֱלֹהִים וְהַבֵּט
פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ׃ יא כִּי טוֹב־יוֹם בַּחֲצֵרֶיךָ
מֵאָלֶף בָּחַרְתִּי הִסְתּוֹפֵף בְּבֵית אֱלֹהָי
מִדּוּר בְּאָהֳלֵי־רֶשַׁע׃ יב כִּי שֶׁמֶשׁ | וּמָגֵן
יְהוָה אֱלֹהִים חֵן וָכָבוֹד יִתֵּן יְהוָה לֹא
יִמְנַע־טוֹב לַהֹלְכִים בְּתָמִים׃ יג יְהוָה
צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ׃

פה א לַמְנַצֵּחַ | לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר׃
ב רָצִיתָ יְהוָה אַרְצֶךָ שָׁבְתָּ שְׁבוּת
שְׁבִית יַעֲקֹב׃ ג נָשָׂאתָ עֲוֹן עַמֶּךָ כִּסִּיתָ
כָּל־חַטָּאתָם סֶלָה׃ ד אָסַפְתָּ כָל־עֶבְרָתֶךָ
הֵשַׁבְתָּ מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ׃ ה שׁוּבֵנוּ אֱלֹהֵי
יִשְׁעֵנוּ וְהָפֵר כַּעַסְךָ עִמָּנוּ׃ ו הֲלְעוֹלָם
תֶּאֱנַף־בָּנוּ תִּמְשֹׁךְ אַפְּךָ לְדֹר וָדֹר׃
ז הֲלֹא־אַתָּה תָּשׁוּב תְּחַיֵּנוּ וְעַמְּךָ
יִשְׂמְחוּ־בָךְ׃ ח הַרְאֵנוּ יְהוָה חַסְדֶּךָ
וְיֶשְׁעֲךָ תִּתֶּן־לָנוּ׃ ט אֶשְׁמְעָה מַה־יְדַבֵּר
הָאֵל | יְהוָה כִּי | יְדַבֵּר שָׁלוֹם אֶל־עַמּוֹ
וְאֶל־חֲסִידָיו וְאַל־יָשׁוּבוּ לְכִסְלָה׃ י אַךְ
קָרוֹב לִירֵאָיו יְשׁוּעָתוֹ לִשְׁכֹּן כָּבוֹד
בְּאַרְצֵנוּ׃ יא חֶסֶד־וֶאֱמֶת נִפְגָּשׁוּ צֶדֶק
וְשָׁלוֹם נָשָׁקוּ׃ יב אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמָח
וְצֶדֶק מִשָּׁמַיִם נִשְׁקָף׃ יג גַּם־יְהוָה יִתֵּן
הַטּוֹב וְאַרְצֵנוּ תִּתֵּן יְבוּלָהּ׃ יד צֶדֶק
לְפָנָיו יְהַלֵּךְ וְיָשֵׂם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו׃

פו א תְּפִלָּה לְדָוִד הַטֵּה־יְהוָה אָזְנְךָ
עֲנֵנִי כִּי־עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי׃ ב שָׁמְרָה
נַפְשִׁי כִּי־חָסִיד אָנִי הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה
אֱלֹהַי הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ׃ ג חָנֵּנִי אֲדֹנָי כִּי־
אֵלֶיךָ אֶקְרָא כָּל־הַיּוֹם׃ ד שַׂמַּח נֶפֶשׁ
עַבְדֶּךָ כִּי־אֵלֶיךָ אֲדֹנָי נַפְשִׁי אֶשָּׂא׃
ה כִּי־אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב־חֶסֶד
לְכָל־קֹרְאֶיךָ׃ ו הַאֲזִינָה יְהוָה תְּפִלָּתִי
וְהַקְשִׁיבָה בְּקוֹל תַּחֲנוּנוֹתָי׃ ז בְּיוֹם
צָרָתִי אֶקְרָאֶךָּ כִּי תַעֲנֵנִי׃ ח אֵין־כָּמוֹךָ
בָאֱלֹהִים | אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ׃
ט כָּל־גּוֹיִם | אֲשֶׁר עָשִׂיתָ יָבוֹאוּ |
וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ אֲדֹנָי וְיכַבְּדוּ לִשְׁמֶךָ׃
י כִּי־גָדוֹל אַתָּה וְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת אַתָּה
אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ׃ יא הוֹרֵנִי יְהוָה | דַּרְכֶּךָ
אֶהֱלַךְ בַּאֲמִתֶּךָ יַחֵד לְבָבִי לְיִרְאָה
שְׁמֶךָ׃ יב אוֹדְךָ | אֲדֹנָי אֱלֹהַי בְּכָל־לְבָבִי
וַאֲכַבְּדָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם׃ יג כִּי־חַסְדְּךָ
גָּדוֹל עָלָי וְהִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִשְּׁאוֹל
תַּחְתִּיָּה׃ יד אֱלֹהִים | זֵדִים קָמוּ־עָלָי
וַעֲדַת עָרִיצִים בִּקְשׁוּ נַפְשִׁי וְלֹא שָׂמוּךָ
לְנֶגְדָּם׃ טו וְאַתָּה אֲדֹנָי אֵל־רַחוּם וְחַנּוּן
אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת׃ טז פְּנֵה
אֵלַי וְחָנֵּנִי תְּנָה־עֻזְּךָ לְעַבְדֶּךָ וְהוֹשִׁיעָה
לְבֶן־אֲמָתֶךָ׃ יז עֲשֵׂה־עִמִּי אוֹת לְטוֹבָה
וְיִרְאוּ שֹׂנְאַי וְיֵבֹשׁוּ כִּי־אַתָּה יְהוָה
עֲזַרְתַּנִי וְנִחַמְתָּנִי׃

פז א לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר שִׁיר יְסוֹדָתוֹ
בְּהָרְרֵי־קֹדֶשׁ׃ ב אֹהֵב יְהוָה שַׁעֲרֵי
צִיּוֹן מִכֹּל מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב׃ ג נִכְבָּדוֹת
מְדֻבָּר בָּךְ עִיר הָאֱלֹהִים סֶלָה׃
ד אַזְכִּיר | רַהַב וּבָבֶל לְיֹדְעָי הִנֵּה פְלֶשֶׁת
וְצֹר עִם־כּוּשׁ זֶה יֻלַּד־שָׁם׃ ה וּלְצִיּוֹן |
יֵאָמַר אִישׁ וְאִישׁ יֻלַּד־בָּהּ וְהוּא יְכוֹנְנֶהָ
עֶלְיוֹן׃ ו יְהוָה יִסְפֹּר בִּכְתוֹב עַמִּים זֶה
יֻלַּד־שָׁם סֶלָה׃ ז וְשָׁרִים כְּחֹלְלִים כָּל־
מַעְיָנַי בָּךְ׃

יח לחודש **שבת קודש**

פח א שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי קֹרַח לַמְנַצֵּחַ
עַל־מָחֲלַת לְעַנּוֹת מַשְׂכִּיל לְהֵימָן
הָאֶזְרָחִי׃ ב יְהוָה אֱלֹהֵי יְשׁוּעָתִי יוֹם־
צָעַקְתִּי בַלַּיְלָה נֶגְדֶּךָ׃ ג תָּבוֹא לְפָנֶיךָ
תְּפִלָּתִי הַטֵּה אָזְנְךָ לְרִנָּתִי׃ ד כִּי־שָׂבְעָה
בְרָעוֹת נַפְשִׁי וְחַיַּי לִשְׁאוֹל הִגִּיעוּ׃
ה נֶחְשַׁבְתִּי עִם־יוֹרְדֵי בוֹר הָיִיתִי כְּגֶבֶר
אֵין־אֵיל׃ ו בַּמֵּתִים חָפְשִׁי כְּמוֹ
חֲלָלִים | שֹׁכְבֵי קֶבֶר אֲשֶׁר לֹא זְכַרְתָּם
עוֹד וְהֵמָּה מִיָּדְךָ נִגְזָרוּ׃ ז שַׁתַּנִי בְּבוֹר

(שם נח): קְרָא בְגֶרוֹן; שָׁוְה בְּחִינַת תּוֹרָה שֶׁבְּנִגְלָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (עירובין נד.): לְמוֹצִיאֵיהֶם בַּפֶּה; כִּי עַל־יְדֵי עֲלִיַּת הַיְרִיאָה לִבְחִינַת דַּעַת זוֹכִין לַתּוֹרָה שֶׁבְּנִגְלָה. **וְאִקְרָא דְּהַגְרוֹנֵיָא כַּמָּה הֲוָה שְׁתֵּין בָּתֵי** - זֶה בְּחִינַת תְּפִלָּה, כִּי כְּשֶׁאָנוּ קוֹרְאִין לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּתֵאָרִים שֶׁל בָּשָׂר־וָדָם, וְהוּא נִמְצָא לָנוּ בְּכָל קְרָאנוּ אֵלָיו, זֶה חֶסֶד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי אִם לֹא הָיָה בְּחַסְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לֹא הָיָה כְּדַאי לִקְרֹא וּלְבַנּוֹת אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּתֵאָרִים וּשְׁבָחִים וְתֹכֶחוֹת וְאוֹתִיּוֹת, אֲבָל זֶה הַכֹּל חֶסֶד שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְזֶה: שְׁתֵּין בָּתֵי - זֶה בְּחִינַת חֶסֶד, בְּחִינַת אַבְרָהָם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שיר־השירים ו): שֵׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת, פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י: זֶה בְּחִינַת אַבְרָהָם; וּבָתֵי - לְשׁוֹן בָּתֵי מַלְכוּת (ט), וְזֶה (שם ב): סַמְּכוּנִי בָּאֲשִׁישׁוֹת - כְּמוֹ שֶׁמְּשִׁימִין אֲשִׁישׁוֹת בְּנֶגֶד אוֹר גָּדוֹל כְּדֵי לְהִסְתַּכֵּל בָּאוֹר הַגָּדוֹל עַל־יְדֵי אֲשִׁישׁוֹת, כֵּן גֹּזֶר חַסְדוֹ לְסַמֵּךְ אוֹתָנוּ בְּתֵאָרִים וּשְׁבָחִים וְאַלּוּ. וְזֶה לְשׁוֹן סַמְּכוּנִי, שֶׁהוּא בְּחִינַת סָמ"ךְ, וּבְחִינַת שֵׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת, בְּחִינַת אַבְרָהָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת סָמ"ךְ בָּתֵי. **וְאֶתָא תַּנִּינָא וּבְלָעָה** - תַּנִּינָא זֶה בְּחִינַת נָחָשׁ, שֶׁמְּסִית אֶת הָאָדָם, שֶׁיִּתְפַּלֵּל לְתוֹעֶלֶת עַצְמוֹ, כְּמוֹ: הַב לָנָא חַיֵּי וּמְזוֹנָא, אוֹ שְׁאָר תּוֹעֶלֶת. **וְאֶתֵי פּוּשְׁקַנְצָא וּבְלָעָה** - פֻּרְשׁ רַבֵּנוּ שְׁמוּאֵל: עוֹרֵב; וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (עירובין כב): "מִי שֶׁנַּעֲשָׂה אַכְזָרִי עַל בָּנָיו כְּעוֹרֵב", הֵינוּ שֶׁמִּתְפַּלֵּל בִּלְי שׁוּם כַּוָּנַת תּוֹעֶלֶת עַצְמוֹ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁב לְכַלּוֹם אֶת עַצְמוֹ, וְנִתְבַּטֵּל כָּל עַצְמוּתוֹ וְגַשְׁמִיּוּתוֹ, וְנִתְבַּטֵּל בְּאֶפֶס אֵינוֹ בָּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תהלים מד): כִּי עָלֶיךָ הֹרַגְנוּ כָּל הַיּוֹם; וְזֶה בְּחִינַת (שיר־השירים ה): שְׁחֹרוֹת כָּעוֹרֵב:

וְעַל־יְדֵי־זֶה: סָלִיק וְיתֵב בְּאִילָנָא - שֶׁזּוֹכֶה לִבְחִינוֹת תּוֹרָה שֶׁבְּנִסְתָּר, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תהלים יח): יָשֶׁת חֹשֶׁךְ סִתְרוֹ - שֶׁסִּתְרֵי תּוֹרָה אָדָם זוֹכֶה לָהֶם עַל־יְדֵי חֹשֶׁךְ, הֵינוּ מְסִירַת־נֶפֶשׁ, שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בְּעִוּרֵב, כִּי הֵם בְּחִינַת חֹשֶׁךְ עַל־שֵׁם עֹמֶק הַמָּשָׁל. וְזֶה בְּחִינַת: סָלִיק וְיתֵב בְּאִילָנָא - שֶׁשָּׁם מְדוֹר הַנְּשָׁמוֹת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (זוהר משפטים דף צצו.): כָּל נְשָׁמָתִין מֵאִילָנָא רַבְרְבָא נָפְקִין, וְהוּא בְּחִינַת עוֹלָם הַבָּא, שֶׁשָּׁם אֲרִיכוּת יָמִים, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ישעיה סה): כִּימֵי הָעֵץ יְמֵי עַמִּי; וְזֶה זוֹכֶה עַל־יְדֵי תְּפִלָּה, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְחַאֶוֶּה לִתְפִלָּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל (ה), וּכְשֶׁיִּשְׂרָאֵל מִתְפַּלְּלִין לְפָנָיו וּמְמַלְּאִין תַּאֲוָתוֹ, אֲזַי נַעֲשֶׂה, כְּבִיכוֹל, בְּבְחִינַת אִשָּׁה, שֶׁהוּא מְקַבֵּל תַּעֲנוּג מַעֲמָנוּ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (במדבר כח): אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַה' - עַל־יְדֵי הֲרֵיחַ־נִיחוֹחַ שֶׁמְּקַבֵּל נַעֲשֶׂה בִּבְחִינַת אִשָּׁה וּ"נְקֵבָה תְּסוֹבֵב גָּבֶר" (ירמיה לא), שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נַעֲשֶׂה בִּבְחִינַת מַלְבּוּשׁ נְגִלָּה, הֵינוּ מִבְּחִינַת שֶׁהָיָה מִתְחִלָּה בִּנְסִתָּר, עַכְשָׁו נִתְגַּלָּה עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה, וְקֻדְשָׁא־בְּרִיךְ־הוּא וְאוֹרָיְתָא כְּלָא חַד, וְאָז עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה נִתְגַּלָּה אוֹרָיְתָא, הֵינוּ סִתְרֵי אוֹרָיְתָא. **תָּא חֲזִי כַּמָּה נָפְשִׁ חַיְלָא דְּאִילָנָא** - הֵינוּ כַּמָּה נֶפֶשׁ חַיָּלָא דְּהַאי סִתְרֵי תּוֹרָה, שֶׁאֵין יְכוֹלִים לְהִתְלַבֵּשׁ בְּשׁוּם דָּבָר מְגֻבָּל, בְּשׁוּם גּוּף, אֶלָּא בְּמִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בְּעִוּרֵב וְנַעֲשֶׂה כְּעוֹרֵב עַל בָּנָיו:

ו וְזֶה בְּחִינַת (אבות פרק ו) חֲמִשָּׁה קִנְיָנִים שֶׁקָּנָה בְּעוֹלָמוֹ: **תּוֹרָה קִנְיָן אֶחָד** - זֶה בְּחִינַת תּוֹרָה שֶׁבְּנִגְלָה. **שָׁמַיִם וָאָרֶץ קִנְיָן אֶחָד** - זֶה בְּחִינַת הַעֲלָאַת הַיְרִיאָה לְדַעַת. אֶרֶץ זֶה בְּחִינַת יִרְאָה כְּנַ"ל,

(ג) סוטה דף יא ע"ב, ומובא ברש"י שמות א, יט. (ד) עיין תולין דף ס ע"ב.

(שם נט): וְשָׁמַיִם זֶה בְּחִינַת דַּעַת, כִּי דַּעַת הוּא חִבּוּר, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בראשית ד): וְהָאָדָם יָדַע; וְזֶה בְּחִינַת שָׁמַיִם - אֵשׁ וּמַיִם מְחַבְּרִין יַחַד (חגיגה יב. ב"ר פרשה ד). **אַבְרָהָם קִנְיָן אֶחָד** - זֶה בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינַת שִׁתִּין בָּתֵי, שֵׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת כְּנַ"ל. **יִשְׂרָאֵל קִנְיָן אֶחָד** - זֶה בְּחִינַת מִשְׁפָּט, הַמַּעֲלָה אֶת הַיְרִיאָה כְּנַ"ל, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תהלים קמז): חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל. **בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ קִנְיָן אֶחָד** - זֶה בְּחִינַת סִתְרֵי אוֹרָיְתָא, שֶׁהִיא בְּחִינַת אַבְרָהָם. וְזֶה (שם עח): הַר זֶה קָנְתָה יְמִינוֹ - שֶׁזֶּה יָמִין בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינַת אַבְרָהָם, וְנִקְרָא הַר עַל־שֵׁם עֹמֶק הַמָּשָׁל, וְנִקְרָא בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, בְּחִינוֹת קֹדֶשׁ, בְּחִינוֹת רֵאשִׁית, וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ (ויקרא כב), וְלֹא יֹאכַל בּוֹ אֶלָּא מְקֻדָּשָׁיו וּמְקֻרָאָיו, וּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ הוּא בְּחִינַת סִתְרֵי אוֹרָיְתָא:

ז וְזֶהוּ פֵּרוּשׁ: **וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים** - מַמְלֶכֶת זֶה בְּחִינַת תּוֹרָה שֶׁבְּנִגְלָה, כִּי בָּהּ מְלָכִים יִמְלֹכוּ (משלי ח); וּמַלְכוּת הוּא בְּחִינַת נְגִלָּה, כִּי אֵין מֶלֶךְ בְּלֹא עָם, וְהַכֹּל צְרִיכִין לְמֶלֶךְ, כִּי הַכֹּל צְרִיכִין לְמָרֵי חַטַּיָּא:

וְכֹהֲנִים זוֹ בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינוֹת אַבְרָהָם כְּנַ"ל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (נדרים לב:), שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְאַבְרָהָם: אַתָּה כֹּהֵן לְעוֹלָם וְכוּ'. **וְגוֹי קָדוֹשׁ** - זֶה בְּחִינַת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, בְּחִינוֹת תּוֹרָה שֶׁבְּנִסְתָּר, הַנִּקְרָא קֹדֶשׁ. **וְעַל־יְדֵי מָה** זוֹכֶה לְאֵלּוּ הַבְּחִינוֹת - עַל־יְדֵי שֶׁיַּעֲלֶה וְיִקַּשֵּׁר בְּחִינַת יִרְאָה לִבְחִינַת דַּעַת עַל־יְדֵי בְּחִינַת מִשְׁפָּט כְּנַ"ל:

וְזֶהוּ: אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תְּדַבֵּר - זֶה בְּחִינַת יִרְאָה, הַנִּקְרָא דָּבָר, כִּי עִקַּר הַדִּבּוּר שָׁם הוּא, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (ברכות ו:): מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יִרְאַת־שָׁמַיִם, דִּבְרָיו נִשְׁמָעִים. מֹשֶׁה הוּא בְּחִינַת דַּעַת, וְזֶה: אֲשֶׁר תְּדַבֵּר דַּיְקָא, וְזֶה (שמות יח): כִּי יִהְיֶה לָהֶם דָּבָר בָּא אֵלַי - שֶׁיִּשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם בְּחִינַת מִשְׁפָּט כְּנַ"ל, הֵם מַעֲלִין וּמְקַשְּׁרִין (הי"ראה) לִבְחִינַת מֹשֶׁה, לִבְחִינַת דַּעַת:

וְזֶה: אֶל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל דַּיְקָא - כִּי הֵם בְּחִינַת מִשְׁפָּט, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל. נִמְצָא, שֶׁעַל־יְדֵי שֶׁמְּקַשְּׁרִין הַיִּרְאָה עַל־יְדֵי מִשְׁפָּט לִבְחִינַת דַּעַת, זוֹכִין לַתּוֹרָה שֶׁל נִגְלָה, וְעַל־יְדֵי תּוֹרָה שֶׁבְּנִגְלָה זוֹכִין לִתְפִלָּה, וְעַל־יְדֵי תְּפִלָּה זוֹכִין לְסִתְרֵי אוֹרָיְתָא. דָּבָר זֶה בְּחִינַת יִרְאָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (מלאכי ג): אָז נִדַּבְּרוּ יִרְאֵי ה':

זֹאת הַתּוֹרָה שָׂךְ עַל פְּסוּק עֵינִי בְּנָאמְנֵי אֶרֶץ וְכוּ' (תהלים קא):

ח עֵינַי - זֶה בְּחִינוֹת דַּעַת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בראשית ג): וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם. גַּם דַּעַת הֵם עֶשֶׂר שְׂמוֹת [הוי"ה], גִּימַטְרִיָּא שְׁנֵי פְּעָמִים עַיִן, כַּיָּדוּעַ. **בְּנָאמָנֵי** - זֶה בְּחִינַת אַהֲרֹן, כְּמוּבָא בְּמִדְרַשׁ "שׁוֹחַר טוֹב", וְאַהֲרֹן הוּא בְּחִינַת מִשְׁפָּט, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שמות כח): וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת מִשְׁפַּט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. **אֶרֶץ** - זֶה בְּחִינוֹת יִרְאָה כְּנַ"ל. **לָשֶׁבֶת עִמָּדִי** - זֶה בְּחִינוֹת סִינַי, שִׁפְלוּת (ישעיה נז), אֶשְׁכֹּן אֶת דַּכָּא, כְּנַ"ל. **הֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ תָּמִים** - זֶה בְּחִינוֹת תְּפִלָּה, בְּחִינַת אַבְרָהָם כְּנַ"ל, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בראשית יז): הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים. **הוּא יְשָׁרְתֵנִי** - זֶה בְּחִינַת סִתְרֵי אוֹרָיְתָא, זֶה בְּחִינַת **הוּא, הַבָּא** (זוהר ויצא קנד: קנח):

בְּרִחְמָיו יַקְשִׁיב הַנְּקֻדָּה אֶל הַלֵּב

יִשָּׂא ה׳ פָּנָיו אֵלֶיךָ - זֶה בְּחִינַת נְקֻדָּה הַשְּׁלִישִׁית הַנַּ״ל, שֶׁצְּרִיכִין לְהָאִיר הַנְּקֻדָּה טוֹבָה מִנִּהְ וּבֵהּ, כְּדֵי לְקַשֵּׁר ״פִּי יְדַבֵּר חָכְמוֹת״ אֶל הַלֵּב וְכוּ׳. וְזֶהוּ: יִשָּׂא ה׳ פָּנָיו אֵלֶיךָ - שֶׁיִּשָּׂא הַנְּקֻדָּה טוֹבָה שֶׁהוּא בְּחִינַת פָּנָיו יִתְבָּרַךְ כַּנַּ״ל אֵלֶיךָ, הַיְנוּ שֶׁתְּבָרְכֵמוֹ יְקַשֵּׁר הַנְּקֻדָּה אֶל הַלֵּב, שֶׁתָּאִיר הַנְּקֻדָּה אֶל הַלֵּב כְּדֵי לְבַטֵּל חָרְפַּת לֵב וְכוּ׳.

תַּכְלִית שְׁלֵמוּת כָּל הַשְּׁלֹשׁ בְּרָכוֹת

וְאַחַר־כָּךְ מְסִימִין וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם - זֶהוּ תַּכְלִית שְׁלֵמוּת כָּל הַשָּׁלֹשׁ בְּרָכוֹת, שֶׁהֵם לְהַמְשִׁיךְ הָאַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה הַשּׁוֹרָה אֶצֶל הַבְּרִית שָׁלוֹם, שֶׁהוּא כְּלַל כָּל הַשָּׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת הַנַּ״ל. כִּי הִתְקַשְּׁרוּת הַשָּׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת הַנַּ״ל אֶל הַלֵּב זֶהוּ בְּחִינַת שָׁלוֹם, כִּי כְּשֶׁהַנְּקֻדּוֹת רְחוֹקִין מֵהַלֵּב, חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי אֵין שָׁלוֹם, בְּחִינַת (תְּהִלִּים לח, ד): ״אֵין שָׁלוֹם בַּעֲצָמַי״ וְכוּ׳, בְּחִינַת (הושע י, ב): ״חָלַק לִבָּם״, שֶׁהַלֵּב חָלַק מֵהַנְּקֻדָּה, אֲבָל כְּשֶׁמְּקַשְּׁרִין הַנְּקֻדָּה אֶל הַלֵּב - זֶה עִקַּר הַשָּׁלוֹם, בְּחִינַת **וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם** - שֶׁמְּסִימִין בִּרְכַּת כֹּהֲנִים, וְכַנַּ״ל:

ישְׂרָאֵל מִתְפַּלְּגִין בִּתְפִלָּתָן לְהַמְשִׁיךְ כָּל הַחֲשָׁפוֹת

ה. **וְהַנָּה** מִבְאָר עַל־פִּי הַתּוֹרָה הַזֹּאת, שֶׁעִקַּר הַתְּפִלָּה כְּדֵי לְהָאִיר וּלְקַשֵּׁר הַנְּקֻדָּה שֶׁהוּא בְּחִינַת ״פִּי יְדַבֵּר חָכְמוֹת״, אֶל הַלֵּב שֶׁהוּא בְּחִינַת ״וְהָגוּת לִבִּי תְבוּנוֹת״, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת ״מְלֵאפוּם״, בְּחִינַת ״צַדִּיק מוֹשֵׁל״, כִּי יִשְׂרָאֵל מוֹשְׁלִין בִּתְפִלָּתָן לְהַמְשִׁיךְ כָּל הַחֲשָׁפוֹת, רְפוּאוֹת וּפַרְנָסָה, בָּנִי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי וְכוּ׳, וַאֲפִלּוּ לְשַׁנּוֹת הַטֶּבַע. וְעַל־כֵּן הֵם חַ״י בְּרָכָאִין דְּצִלּוֹתָא, כְּנֶגֶד בְּחִינַת ״צַדִּיק חַי עָלְמִין״, כַּיָּדוּעַ.

בְּחִינַת מְלֵאפוּם יֵשׁ בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת

וּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה הַנַּ״ל בְּאוֹת ו׳ וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: **וּבְחִינַת מְלֵאפוּם יֵשׁ בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת, כִּי עֻשָּׂרֶת הַדִּבְּרוֹת עִם הַלּוּחוֹת הוּא בְּחִינַת מְלֵאפוּם, שֶׁהוּא יוּ״ד, וְהַלּוּחוֹת הֵם וָא״ו, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל** (בָּבָא בַּתְרָא יד.) **וְכוּ׳. וְהַתּוֹרָה עִם הָעוֹלָם גַּם כֵּן יוּ״ד וָא״ו, כִּי הַתּוֹרָה הִיא יוּ״ד, שֶׁנִּקְרֵאת** (תְּהִלִּים קיא, י): **״רֵאשִׁית חָכְמָה״, וְהָעוֹלָם הוּא וָא״ו שֶׁנִּבְרָא בְּשִׁשָּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה. וְצַדִּיק עִם יִשְׂרָאֵל הֵם גַּם כֵּן יוּ״ד וָא״ו וְכוּ׳. וְאֵצֶל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בִּפְנֵי עַצְמוֹ יֵשׁ גַּם כֵּן בְּחִינַת יוּ״ד וָא״ו, יוּ״ד עַל שֵׁם הַפֶּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (תְּהִלִּים מט, ד): **״פִּי יְדַבֵּר חָכְמוֹת״, וָא״ו עַל שֵׁם: ״וְהָגוּת לִבִּי תְבוּנוֹת״, שֶׁהוּא בְּחִינַת לוּחוֹת שֶׁהֵם וָא״ו כַּנַּ״ל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (מִשְׁלֵי ג, ג): **״קְשָׁרֵם וְכוּ׳ כָּתְבֵם עַל לוּחַ לִבֶּךָ״ וְכוּ׳,** ☜ עַיֵּן שָׁם.

בְּעִנְיַן הַמְּלֵאפוּם אַרְבַּע בְּחִינוֹת וְכֻנֶגֶד אַרְבָּעָה חֶלְקֵי הַתְּפִלָּה

וְעַל־פִּי זֶה נוֹכַל לְבָאֵר, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת אַרְבָּעָה חֶלְקֵי הַתְּפִלָּה, שֶׁהֵם: קָרְבָּנוֹת וּקְטֹרֶת שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת עֲשִׂיָּה. וּפְסוּקֵי דְּזִמְרָה, וּקְרִיאַת־שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ, וְשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שֶׁהֵם כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה עוֹלָמוֹת, כַּיָּדוּעַ. הַיְנוּ כִּי בְּהַתּוֹרָה הַנַּ״ל הוּא חוֹשֵׁב בְּעִנְיַן הַמְּלֵאפוּם אַרְבַּע בְּחִינוֹת כַּנַּ״ל, וּכְנֶגֶד זֶה הֵם אַרְבָּעָה חֶלְקֵי הַתְּפִלָּה כַּנַּ״ל, כִּי הַתְּפִלָּה עִקָּרָהּ לְהַמְשִׁיךְ וּלְהָאִיר וּלְקַשֵּׁר הַנְּקֻדָּה שֶׁהוּא בְּחִינַת מְלֵאפוּם כַּנַּ״ל.

עִקַּר תִּקּוּן וּבְרוּר עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה הוּא עַל־יְדֵי הַקָּרְבָּנוֹת וּקְטֹרֶת

כִּי בַּתְּחִלָּה אוֹמְרִים קָרְבָּנוֹת וּקְטֹרֶת שֶׁהֵם לְטַהֵר עוֹלַם הָעֲשִׂיָּה, כַּיָּדוּעַ, שֶׁעִקַּר תִּקּוּן וּבְרוּר עוֹלַם הָעֲשִׂיָּה הוּא עַל־יְדֵי הַקָּרְבָּנוֹת וּקְטֹרֶת, וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת הַמְּלֵאפוּם שֶׁל הִתְקַשְּׁרוּת הָעוֹלָם אֶל הַתּוֹרָה כַּנַּ״ל. כִּי קֹדֶם שֶׁמְּטַהֲרִין עוֹלַם הָעֲשִׂיָּה, בְּוַדַּאי אֵין לוֹ כֹּחַ לְהִתְקַשֵּׁר אֶל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, אֲבָל עַל־יְדֵי שֶׁאוֹמְרִים קָרְבָּנוֹת וּקְטֹרֶת, שֶׁזֶּהוּ מְטַהֲרִין וּמְבָרְרִין עוֹלַם הָעֲשִׂיָּה מֵהַקְּלִפּוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה אָנוּ מְקַשְּׁרִין עוֹלַם הָעֲשִׂיָּה שֶׁנִּבְרָא בְּשִׁשָּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהוּא בְּחִינַת וָא״ו, אֶל הַתּוֹרָה שֶׁהִיא בְּחִינַת יוּ״ד.

עִקַּר חִיבּוּר הַקָּרְבָּנוֹת לְטַהֵר הָעוֹלָם וּלְקַשְּׁרוֹ אֶל הַתּוֹרָה

וּבְשָׁבְיֵל זֶה הָיוּ אַנְשֵׁי הַמַּעֲמָד עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה בִּשְׁעַת הַקָּרְבָּנוֹת (תַּעֲנִית כו.), כִּי עִקַּר הַקָּרְבָּנוֹת לְטַהֵר הָעוֹלָם וּלְקַשְּׁרוֹ אֶל הַתּוֹרָה. וּבִשְׁבִיל זֶה הָיוּ עוֹסְקִין בְּפָרָשַׁת ׳בְּרֵאשִׁית׳ שֶׁמְּדַבֵּר מִתְּחִלַּת הַבְּרִיאָה שֶׁבָּרָא אֶת הָעוֹלָם בְּשִׁשָּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מְמַשִּׁיכִין וּמְאִירִין בְּחִינַת הַוָּא״ו הַנַּ״ל, שֶׁיִּתְקַשֵּׁר אֶל הַתּוֹרָה שֶׁהוּא בְּחִינַת יוּ״ד, בְּחִינַת ׳בְּרֵאשִׁית׳. כִּי בְּרֵאשִׁית הוּא בְּחִינַת נְקֻדָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תִּקּוּנֵי זֹהַר תִּקּוּן ה׳, דַּף יט.): ״בְּרֵאשִׁית״ - ׳נְקֻדָּה בְּהֵיכָלִיהּ׳, בְּחִינַת (תְּהִלִּים קיא, י): ״רֵאשִׁית חָכְמָה״. כִּי כְּשֶׁמְּעִידִין שֶׁהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ בָּרָא הָעוֹלָם בְּשִׁשָּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה, עַל־יְדֵי־זֶה עִקַּר הֶאָרַת הַנְּקֻדָּה שֶׁהִיא ׳חָכְמָה׳, בְּחִינַת הַתּוֹרָה, כִּי בָהּ בָּרָא הָעוֹלָם, כִּי ׳בְּאוֹרַיְתָא בָּרָא קַדִּשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא׳ (זֹהַר תְּרוּמָה קסא.), שֶׁהוּא בְּחִינַת ׳חָכְמָה׳, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קד, כד): ״כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ״.

לְבָרֵר כָּל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁל בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ שֶׁנֶּאֱרוּ בְּכָל הָעוֹלָם

וְזֶה בְּחִינַת פֶּרֶק ׳אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן שֶׁל זְבָחִים׳ שֶׁאוֹמְרִים (טור שֻׁלְחָן עָרוּךְ, אֹרַח חַיִּים סִימָן נ, סְעִיף א׳), כְּדֵי לְבָרֵר וּלְהָאִיר כָּל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁל הַבַּיִת־הַמִּקְדָּשׁ שֶׁנֶּאֱרוּ בְּכָל הָעוֹלָם, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה יֵשׁ כֹּחַ לְהָעוֹלָם לְהִתְקַשֵּׁר אֶל הַתּוֹרָה. כִּי עִקַּר הֶאָרַת עֶצֶם

הַנְּקֻדָּה הַקְּדוֹשָׁה הוּא בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁעִקַּר יְסוֹדוֹ עַל נְקֻדַּת הָאֶבֶן שְׁתִיָּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַנְּקֻדָּה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁשָּׁם הָיָה עוֹמֵד הָאָרוֹן עִם עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת, וְשָׁם עִקַּר הִתְקַשְּׁרוּת וּכְלָלִיּוּת הָעוֹלָם אֶל הַתּוֹרָה. וּמִשָּׁם נִמְשָׁךְ הַקְּדֻשָּׁה לְכָל מְקוֹמוֹת הַבֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, וּמִשָּׁם לִירוּשָׁלַיִם וּלְכָל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה בְּעֶשֶׂר קְדֻשּׁוֹת זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ (כֵּלִים א, ו), כְּנֶגֶד אוֹר הַנְּקֻדָּה שֶׁעִקָּרָהּ בְּחִינַת יוּ״ד, בְּחִינַת עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת. וְכָל מַה שֶּׁהַמָּקוֹם סָמוּךְ יוֹתֵר לִנְקֻדַּת הָאֶבֶן שְׁתִיָּה, הוּא מְקֻדָּשׁ בְּיוֹתֵר.

עִקַּר כַּפָּרַת כָּל הָעֲוֹנוֹת הֵם עַל־יְדֵי אוֹר הַנְּקֻדָּה

וְכָל קָרְבָּן לְפִי כַּפָּרָתוֹ - כֵּן הָיָה לוֹ מָקוֹם בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ לִשְׁחִיטָתוֹ וְלִזְרִיקָתוֹ וְכוּ׳. כִּי עִקַּר כַּפָּרַת כָּל הָעֲוֹנוֹת הֵם עַל־יְדֵי אוֹר הַנְּקֻדָּה, שֶׁשָּׁם אוֹר הָאַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה שׁוֹרָה, בִּבְחִינַת (מִשְׁלֵי י, יב): ״עַל כָּל פְּשָׁעִים תְּכַסֶּה אַהֲבָה״. וְעַל־כֵּן הָיוּ כָּל הַקָּרְבָּנוֹת עַל־יְדֵי הַכֹּהֵן, כִּי הַכֹּהֵן הוּא בְּחִינַת ׳חֶסֶד׳, בְּחִינַת אַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה כַּנַּ״ל. וְעַל־כֵּן כְּפִי שֶׁהָיָה הַקָּרְבָּן צָרִיךְ לְכַפֵּר - כֵּן הָיָה לוֹ מָקוֹם בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, כִּי כָּל מַה שֶּׁהָיָה הַקָּרְבָּן צָרִיךְ לְכַפֵּר בְּיוֹתֵר - הָיָה לוֹ מָקוֹם מְיֻחָד וְקָבוּעַ בְּיוֹתֵר, כְּגוֹן, קָדְשֵׁי קֳדָשִׁים שֶׁצְּרִיכִין צָפוֹן דַּיְקָא, וְכֵן יֵשׁ קָרְבָּנוֹת שֶׁהָיוּ צְרִיכִין לְהַכְנִיס דָּמָן לַהֵיכָל, הַכֹּל כְּפִי מַה שֶּׁהָיוּ צְרִיכִין בָּזֶה הַקָּרְבָּן לְהַמְשִׁיךְ הַכַּפָּרָה בְּיוֹתֵר מִנְּקֻדַּת הָאֶבֶן שְׁתִיָּה, שֶׁשָּׁם עִקַּר הָאַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁשּׁוֹרָה אֵצֶל הַנְּקֻדָּה כַּנַּ״ל.

לְהַמְשִׁיךְ הַכַּפָּרָה וְהַסְּלִיחָה מֵעֶצֶם הַנְּקֻדָּה שֶׁשָּׁם עִקַּר הָאַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה

וְעַל־כֵּן בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁאָז אָנוּ צְרִיכִין לְכַפֵּר עַל כָּל יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם, עַל כָּל הָעֲוֹנוֹת וְהַחֲטָאִים וְהַפְּשָׁעִים שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, עַל־כֵּן אָז הָיָה צָרִיךְ הַכֹּהֵן גָּדוֹל לִכְנֹס לִפְנֵי וְלִפְנִים לִנְקֻדַּת הָאֶבֶן שְׁתִיָּה בְּעַצְמָהּ, לִמְקוֹם הָאָרוֹן וְהַלּוּחוֹת, לְהַמְשִׁיךְ הַכַּפָּרָה וְהַסְּלִיחָה מֵעֶצֶם הַנְּקֻדָּה שֶׁשָּׁם עִקַּר הָאַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה עִקַּר הַכַּפָּרָה, בְּחִינַת ״עַל כָּל פְּשָׁעִים תְּכַסֶּה אַהֲבָה״ כַּנַּ״ל:

אוֹמְרִים פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה, לְקַשֵּׁר הָעֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת עִם הַלּוּחוֹת

ו. **וְאַחַר־כָּךְ** אוֹמְרִים פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה, לְקַשֵּׁר הָעֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת עִם הַלּוּחוֹת. כִּי הִתְקַשְּׁרוּת וְהִתְחַבְּרוּת אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁל הָעֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת אֶל הַלּוּחוֹת, הוּא נִפְלְאוֹת תְּמִים דֵּעִים. כִּי הַתּוֹרָה הִיא אַחְדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וַהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ מְרוֹמָם וּמְנֻשָּׂא מִכָּל הָרוּחָנִיּוּת, וְעַל־כֵּן הוּא דְּבַר פֶּלֶא מְאֹד שֶׁתּוּכַל הַתּוֹרָה לְהִתְלַבֵּשׁ בְּאוֹתִיּוֹת, עַד שֶׁיִּצְטַיְּרוּ וְיִכָּתְבוּ עַל הַסֵּפֶר אוֹ עַל הַלּוּחוֹת. רַק הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ מֵאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל צִמְצֵם אֶת אוֹר הַתּוֹרָה בְּכַמָּה וְכַמָּה צִמְצוּמִים, עַד שֶׁנִּתְצַמְצְמָה הַתּוֹרָה בָּאוֹתִיּוֹת, עַד שֶׁנִּכְתְּבוּ עַל הַלּוּחוֹת.

הַלּוּחוֹת שֶׁהָיָה לָהֶם כֹּחַ לְהִצְטַיֵּר בָּהֶם אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה זֶה מַעֲשֵׂה ה׳

וְזֶה בְּחִינַת (שְׁמוֹת לב, טז): **וְהַלֻּחֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹקִים הֵמָּה וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹקִים הוּא** וְכוּ׳, הַיְנוּ שֶׁהַלּוּחוֹת שֶׁהָיָה לָהֶם כֹּחַ לְהִצְטַיֵּר בָּהֶם אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה זֶה מַעֲשֵׂה ה׳, כִּי הֵם מַעֲשָׂיו וְנִפְלְאוֹתָיו, בְּחִינַת: ״מַעֲשֵׂה אֱלֹקִים הֵמָּה״. וְזֶהוּ **וְהַמִּכְתָּב** - שֶׁנִּכְתְּבוּ אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה עַל הַלּוּחוֹת. **מִכְתַּב אֱלֹקִים הוּא** - כִּי הֵם מַעֲשֵׂה ה׳ וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים שֶׁיּוּכְלוּ אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה לְהִצְטַיֵּר וּלְהִכָּתֵב עַל הַלּוּחוֹת, כִּי אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה בְּשָׁרְשָׁם הֵם אוֹרוֹת נִשְׂגָּבִים וַעֲצוּמִים מְאֹד, שֶׁאֵין כָּל הָעוֹלָמוֹת יְכוֹלִים לִסְבֹּל אוֹרָם, מִכָּל שֶׁכֵּן עוֹלָם הַזֶּה הַגַּשְׁמִי, אַךְ בְּנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים נִתְצַמְצְמוּ כָּל־כָּךְ עַד שֶׁנִּכְתְּבוּ עַל הַלּוּחוֹת וְכַנַּ״ל. וְכָל זֶה כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל אֶת אוֹר הַתּוֹרָה, כְּדֵי שֶׁיֵּדְעוּ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וּלְהִתְדַּבֵּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ.

כְּשֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ - אֵין הַלּוּחוֹת יְכוֹלִים לְקַבֵּל אוֹר הַגָּדוֹל שֶׁל אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה

וְעַל־כֵּן כְּשֶׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל בָּעֵגֶל - נִשְׁתַּבְּרוּ הַלּוּחוֹת, וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (תַּנְחוּמָא עֵקֶב יא): שֶׁפָּרְחוּ הָאוֹתִיּוֹת, וְנַעֲשׂוּ הַלּוּחוֹת כְּבֵדִים בְּיַד מֹשֶׁה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁתַּבְּרוּ. כִּי בְּוַדַּאי כְּשֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ - אֵין הַלּוּחוֹת יְכוֹלִים לְקַבֵּל אוֹר הַגָּדוֹל שֶׁל אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, וְעַל־כֵּן פָּרְחוּ הָאוֹתִיּוֹת מֵהַלּוּחוֹת וְעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁתַּבְּרוּ. כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַלּוּחוֹת שֶׁיְּקַבְּלוּ וְיִסְבְּלוּ אֶת אוֹר אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כִּי אִם כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם, וּמְכַוְּנִין אֶת לִבָּם אֶל הַתּוֹרָה, וּמִשְׁתַּדְּלִים שֶׁיִּהְיוּ דִּבְרֵי הַתּוֹרָה נֶחְקָקִים וְנִכְתָּבִים עַל לְבָבָם, בִּבְחִינַת (מִשְׁלֵי ג, ג): ״כָּתְבֵם עַל לוּחַ לִבֶּךָ״, וְאָז הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה לְמַעַן אַהֲבָתָם, וּמְצַמְצֵם אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה בִּדְרָכִים נִפְלָאִים, וּמְזַכֵּךְ אֶת זֶה הָעוֹלָם עַד שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כֹּחַ לְקַבֵּל אוֹר הַתּוֹרָה, וְאָז יְכוֹלִים אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה לְהִצְטַיֵּר וּלְהִכָּתֵב וּלְהִתְקַיֵּם עַל הַלּוּחוֹת, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת כְּתִיבַת סֵפֶר תּוֹרָה עַל הַקְּלָף.

לעמוד הבא

כְּשֶׁהָאָדָם זוֹכֶה לְשִׂמְחָה אֲזַי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ שׁוֹמֵר אוֹתוֹ וּמַצִּיל אוֹתוֹ מִפְּגַם הַבְּרִית.

כא. בְּרֹאשׁ־הַשָּׁנָה צְרִיכִין לִהְיוֹת חָכָם, שֶׁיִּחְשֹׁב רַק מַחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת, שֶׁיִּיטִיב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ וְכוּ'.

וּצְרִיכִין לִהְיוֹת שָׂמֵחַ בְּרֹאשׁ־הַשָּׁנָה; גַּם צְרִיכִין לִבְכּוֹת בְּרֹאשׁ־הַשָּׁנָה.

בְּרֹאשׁ־הַשָּׁנָה בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן צְרִיכִין לְמַעֵט בְּדִבּוּר מְאֹד מְאֹד. וְאָמַר שֶׁאָדָם גָּדוֹל צָרִיךְ לְרַקְּדֵק בָּזֶה בְּיוֹתֵר; וְעַל־כֵּן הוּא אֵינוֹ אוֹמֵר בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֲפִלּוּ הַפִּיט, רַק מַה שֶּׁיָּסַד רַבִּי אֶלְעָזָר הַקָּלִיר, אֲבָל שְׁאָר הַפִּיט אֵינוֹ אוֹמֵר, מֻחֶמֶת שֶׁאָדָם גָּדוֹל צָרִיךְ לְרַקְּדֵק אָז בְּיוֹתֵר לִבְלִי לְדַבֵּר שׁוּם דִּבּוּר שֶׁאֵינוֹ מְכָרָח.

כב. טוֹב מְאֹד מִי שֶׁזּוֹכֶה לִהְיוֹת מְקֹרָב לְצַדִּיק אֲמִתִּי. כִּי לֶעָתִיד לָבוֹא כְּתִיב: "לֶאֱחֹז בִּכְנָפוֹת הָאָרֶץ וְיִנָּעֲרוּ רְשָׁעִים מִמֶּנָּה", שֶׁיֹּאחֲזוּ בִּכְנָפוֹת הָאָרֶץ וְיִנָּעֵר אֶת־הָרְשָׁעִים. אֲבָל מִי שֶׁהוּא מְקֹרָב לְצַדִּיק אֲמִתִּי - אֲזַי יַחֲזִיק וְיֹאחֵז עַצְמוֹ בְּהַצַּדִּיק, וְיִהְיֶה נִשְׁאָר קַיָּם, וְלֹא יִהְיֶה נִנְעָר עִם הָרְשָׁעִים, מֵאַחַר שֶׁיַּחֲזִיק וְיֹאחֵז עַצְמוֹ בְּהַצַּדִּיק.

כג. עָנָה וְאָמַר: הָרְחֲמָנוּת שֶׁל הָעוֹלָם־הַזֶּה - הַכֹּל רוֹאִין; וּבִשְׁבִיל זֶה הַכֹּל רוֹדְפִין אַחַר הָעוֹלָם־הַזֶּה, כִּי רוֹאִין: כְּשֶׁהָאָדָם רָעֵב וְצָמֵא וְכֵיוָצֵא קָשֶׁה לוֹ מְאֹד, וְיֵשׁ רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עָלָיו, וְכֵן מִי שֶׁהוֹלֵךְ עָרוֹם וְיָחֵף יֵשׁ רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עָלָיו. אֲבָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֵינַיִם וְרֹאֶה גֹּדֶל הָרַחֲמָנוּת שֶׁיֵּשׁ עַל־הַנְּשָׁמוֹת שֶׁבָּעוֹלָם־הַבָּא, כִּי שָׁם בָּעוֹלָם־הַבָּא נִמְצָאִים בְּנֵי־אָדָם שֶׁהוֹלְכִים עֲרוּמִים מַמָּשׁ - וְאֵי אֶפְשָׁר לְרַחֵם עֲלֵיהֶם כְּלָל, כִּי בָּעוֹלָם־הַזֶּה כְּשֶׁהָאָדָם עָרוֹם בְּלֹא מַלְבּוּשׁ אֲזַי אֶפְשָׁר לְקַבֵּץ נְדָבוֹת עֲבוּרוֹ וְלַעֲשׂוֹת לוֹ קַאפְּטִין, אֲבָל בָּעוֹלָם־הַבָּא מִי שֶׁהוֹלֵךְ עָרוֹם אִי אֶפְשָׁר לְרַחֵם עָלָיו כְּלָל, כִּי שָׁם אֵין מוֹעִיל שׁוּם רַחֲמָנוּת, כִּי אֵיזֶה מַלְבּוּשׁ הוּא צָרִיךְ? הֲלֹא הוּא רַק מַלְבּוּשׁ שֶׁל תּוֹרָה וּמִצְוֹת, וְלָזֶה אֵין מוֹעִיל שָׁם רַחֲמָנוּת; אֲבָל מִי שֶׁזּוֹכֶה לְהִתְקָרֵב לְצַדִּיק אֲמִתִּי - הוּא יָכוֹל לָרוּץ לְהַצַּדִּיק וְלִקַּח אֶצְלוֹ אֵיזֶה מַלְבּוּשׁ לְהִתְלַבֵּשׁ עַצְמוֹ.

שׁוּב שָׁמַעְתִּי שִׂיחָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה מֵעֵין זֶה, שֶׁאָמַר: בָּעוֹלָם־הַבָּא מַנָּחִין כַּמָּה בְּנֵי־אָדָם בַּחוּץ, וְהֵם צוֹעֲקִים בְּקוֹל מַר: תְּנוּ לָנוּ מַה לֶּאֱכֹל; וּבְאִין אֶצְלָם וְאוֹמְרִים לָהֶם: הֲרֵי לָכֶם אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, אִכְלוּ וּשְׁתוּ; וְהֵם מְשִׁיבִים: לֹא, לֹא, אֵין אָנוּ צְרִיכִים אֲכִילָה זֹאת, רַק אָנוּ צְרִיכִים אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה שֶׁל תּוֹרָה וַעֲבוֹדָה. וְכֵן מַנָּחִים כַּמָּה בְּנֵי־אָדָם עֲרוּמִים בַּחוּץ, וְהֵם צוֹעֲקִים גַּם־כֵּן מְאֹד: תְּנוּ לָנוּ בְּמַה לְהִתְכַּסּוֹת; וּבְאִין אֶצְלָם וְאוֹמְרִים: הֲרֵי לָכֶם מַלְבּוּשִׁים; וְהֵם מְשִׁיבִים: לֹא, אֵין אֲלוּ מַלְבּוּשִׁים נִצְרָכִים לָנוּ כְּלָל, רַק אָנוּ צְרִיכִים מְצוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים לְהִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם.

עָנָה וְאָמַר: אַשְׁרֵי מִי שֶׁזּוֹכֶה לֶאֱכֹל כַּמָּה פְּרָקִים מִשְּׁנָיוֹת, וְלִשְׁתּוֹת אַחַר־כָּךְ אֵיזֶה קַפִּיטְלִיךְ תְּהִלִּים, וּלְהִתְלַבֵּשׁ בְּאֵיזֶה מִצְוֹת.

כד. מַעֲלַת הַזּוֹכֶה לְתֵת מָעוֹת לְצַדִּיקִי אֱמֶת הִיא גְּדוֹלָה וְיָקָרָה מְאֹד מְאֹד. לְמָשָׁל: בֵּן שֶׁנִּתְרַחֵק מֵאָבִיו, וְהַבֵּן יֵשׁ לוֹ בַּעֲוֹנוֹת גְּדוֹלִים מְאֹד לְאָבִיו, וְכֵן הָאָב יֵשׁ לוֹ בַּעֲוֹנוֹת גְּדוֹלִים לִבְנוֹ. לְזִמְנִים נִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ הָאָב לֵילֵךְ וְלִסְלַח לִבְנוֹ, וְכֵן הַבֵּן נִתְיַשֵּׁב גַּם־כֵּן לֵילֵךְ וְלִסְלַח לְאָבִיו. וְהָלְכוּ וְנָסְעוּ זֶה לָזֶה, וְכָל מַה שֶּׁנִּתְקָרְבוּ יוֹתֵר - נִתְגַּדֵּל בְּיוֹתֵר הַבַּעֲוֹנוֹת שֶׁלָּהֶם. וְהִיוּ הוֹלְכִים וְנוֹסְעִים זֶה לָזֶה, דְּהַיְנוּ הָאָב לְהַבֵּן וְהַבֵּן לְהָאָב, עַד שֶׁנִּתְקָרְבוּ וְלֹא הָיָה בֵּינֵיהֶם כִּי אִם שְׁתֵּי פַּרְסָאוֹת לְבָד. וְהֵבִין הָאָב בְּגֹדֶל הַבַּעֲוֹנוֹת שֶׁלּוֹ שֶׁאִם יַנִּיחַ עַצְמוֹ לִהְיוֹת נִמְשָׁךְ אַחַר הַבַּעֲוֹנוֹת - לֹא יִהְיֶה לוֹ כֹּחַ לִסְבֹּל עוֹד הַבַּעֲוֹנוֹת שֶׁל אֵלּוּ הַשְּׁתֵּי פַּרְסָאוֹת, וְכֵן הַבֵּן הֵבִין גַּם־כֵּן שֶׁאֵין לוֹ עוֹד כֹּחַ לִסְבֹּל הַבַּעֲוֹנוֹת שֶׁל אֵלּוּ הַשְּׁתֵּי פַּרְסָאוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת, וְאִם יַמְשִׁיךְ עַצְמוֹ אַחֲרֵיהֶם תֵּצֵא נַפְשׁוֹ חַס וְשָׁלוֹם; וְיָשְׁבוּ עַצְמָן לְהַשְׁלִיךְ לְגַמְרֵי כָּל־הַבַּעֲוֹנוֹת וּלְהַעֲבִירָם מִדַּעְתָּם. בְּתוֹךְ־כָּךְ בָּא אֶחָד עִם עֲגָלָה וְחָטַף אֶת־הַבֵּן וְהֵבִיאוֹ לְאָבִיו בְּמְהִירוּת גָּדוֹל; כַּמָּה תַּעֲנוּג נִפְלָא וְעָצוּם גָּרַם זֶה הָאִישׁ שֶׁהֵבִיא אֶת־הַבֵּן לְהָאָב שֶׁהָיָה לָהֶם בַּעֲגוּעִים כָּאֵלֶּה.

וְכֵן הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא בֵּן לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמֵחֲמַת מָסָךְ הַמַּבְדִּיל נִתְרַחֵק מֵאָבִיו יִתְבָּרַךְ, וְיֵשׁ בַּעֲגוּעִים בְּכָל־כּוֹל לַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכֵן לְהַצַּדִּיק - לָחֲזֹר וּלְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּבְתוֹךְ שֶׁהֵם מִתְקָרְבִים זֶה לָזֶה, עַד שֶׁהִגִּיעוּ סְמוּכִים זֶה לָזֶה וְאֵין בֵּינֵיהֶם רַק הֶרְחֵק מְעַט כַּנַּ"ל, וְהֵבִינוּ שֶׁלְּגֹדֶל הַבַּעֲגוּעִים אִי אֶפְשָׁר לִסְבֹּל עוֹד, וְהִסְכִּימוּ לְהַשְׁלִיךְ הַבַּעֲגוּעִים מִדַּעְתָּם; כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ אָמַר: הֲאִם אֵין לוֹ רַק עֶסֶק זֶה? הֲלֹא יֵשׁ לוֹ כַּמָּה וְכַמָּה עוֹלָמוֹת וְכוּ', וְכֵן הַצַּדִּיק אָמַר בְּדַעְתּוֹ: וְכִי אֵין לוֹ רַק זֹאת (דְּהַיְנוּ בַּעֲגוּעִים הנ"ל)? הֲלֹא יֵשׁ כַּמָּה עֲבוֹדוֹת אַחֵרוֹת שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת, כְּגוֹן צִיצִית וּתְפִלִּין וּשְׁאָר מִצְוֹת; וְהִסְכִּימוּ לְהַעֲבִיר הַבַּעֲגוּעִים מִדַּעְתָּם. בְּתוֹךְ־כָּךְ בָּא אִישׁ יִשְׂרְאֵלִי אֶחָד עִם עֲגָלָה וְהֵבִיא לְהַצַּדִּיק פַּרְנָסָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה קֵרְבוֹ וְהֵבִיאוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ; כִּי "צַדִּיק אֹכֵל לְשׂבַע נַפְשׁוֹ", וְזֶה בְּחִינַת: "וְהִשְׁפִּיעַ בְּצַחֲצָחוֹת נַפְשֶׁךָ", נִמְצָא שֶׁהַצַּדִּיק הַגָּדוֹל הָאֲמִתִּי זוֹכֶה עַל־יְדֵי פַּרְנָסָתוֹ וַאֲכִילָתוֹ לִבְחִינַת אוֹרוֹת הַצַּחֲצָחוֹת, וְעַל־יְדֵי אֵלּוּ הַצַּחֲצָחוֹת נִתְבַּטֵּל מָסָךְ הַמַּבְדִּיל, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְקָרֵב הַצַּדִּיק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. נִמְצָא: כַּמָּה וְכַמָּה תַּעֲנוּג גָּרַם זֶה הָאִישׁ שֶׁהֵבִיא פַּרְנָסָה לְהַצַּדִּיק הָאֲמִתִּי,

שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה הוּא מֵבִיא וּמְקָרֵב אֶת־הַצַּדִּיק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּנַּ״ל.

כד. בְּעִנְיַן הַמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁמַּמֹּת, הוּא פֶּלֶא גָּדוֹל וּגְדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, אֵיךְ הַמַּחֲשָׁבוֹת מֻנָּחִים בְּמֹחַ חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת הַרְבֵּה מְאֹד אֵלּוּ עַל־אֵלּוּ, וּכְשֶׁאָדָם צָרִיךְ לְאֵיזֶה דָּבָר וְנִזְכָּר בּוֹ - אֲזַי מוֹשֵׁךְ וּמוֹצִיא אוֹתוֹ הַדָּבָר שֶׁהָיָה מֻנָּח בְּמַחֲשָׁבָה וְנִזְכָּר בּוֹ; וְהַדָּבָר פֶּלֶא, הֵיכָן הָיָה מֻנָּח אוֹתוֹ הָעִנְיָן עַד עַכְשָׁו? וְיֵשׁ קְשָׁרִים וְסִימָנִים בְּהַמַּחֲשָׁבוֹת הַמֻּנָּחִים בְּהַמֹּחַ חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת הָרְבֵּה, וּכְשֶׁנִּזְכָּר בְּאֵיזֶה דָּבָר מֻחָלָּשׁ שֶׁנִּזְדַּמֵּן עִנְיָן הַמְעוֹרֵר אוֹתָהּ הַמַּחֲשָׁבָה עַל־יְדֵי הַקֶּשֶׁר וְהַסִּימָן שֶׁבָּהּ, אֲזַי מוֹצִיא אוֹתָהּ הַמַּחֲשָׁבָה מִתּוֹךְ חֲבִילֵי חֲבִילוֹת הַמַּחֲשָׁבוֹת הַמֻּנָּחִים בְּמֹחַ; וְאַזַּי, כְּשֶׁמּוֹשֵׁךְ וּמוֹצִיא אוֹתָהּ הַמַּחֲשָׁבָה, אֲזַי מִתְהַפְּכִים וּמִתְגַּלְגְּלִים כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת מִסְּדָרִים שֶׁהָיוּ מֻנָּחִים (כְּעֵין שְׁרוֹאִין בַּדְּבָרִים גַּשְׁמִיִּים, שֶׁכְּשֶׁמּוֹשְׁכִין וּמוֹצִיאִין דָּבָר מִתּוֹךְ אֵיזֶה קֻפָּה וַחֲבִילָה אֲזַי מִתְהַפֵּךְ וּמִתְגַּלְגֵּל כָּל הַקֻּפָּה וְהַחֲבִילָה).

כה. אֶצֶל הָעוֹלָם - הַשִּׂכְחָה הִיא חֶסְרוֹן גָּדוֹל בְּעֵינֵיהֶם; אֲבָל בְּעֵינַי יֵשׁ בְּהַשִּׂכְחָה מַעֲלָה גְּדוֹלָה. כִּי אִם לֹא הָיְתָה שִׂכְחָה, לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת שׁוּם דָּבָר בַּעֲבוֹדַת ה׳ אִם הָיָה זוֹכֵר כָּל מַה שֶּׁעָבַר, וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁר לוֹ לְהָרִים אֶת־עַצְמוֹ לַעֲבוֹדָתוֹ בְּשׁוּם אֹפֶן, גַּם הָיוּ מְבַלְבְּלִים אֶת־הָאָדָם מְאֹד כָּל־הַדְּבָרִים שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו; אֲבָל עַכְשָׁו עַל־יְדֵי הַשִּׂכְחָה נִשְׁכַּח מַה שֶּׁעָבַר. וְאָצְלוֹ הַדֶּרֶךְ שָׁכָל מַה שֶּׁעָבַר וְהָלַךְ - נִפְסָק וְהוֹלֵךְ לַחֲלוּטִין, וְאֵינוֹ חוֹזְרוֹ בְּדַעְתּוֹ עוֹד כְּלָל, וְאֵינוֹ מְבַלְבֵּל כְּלָל עַצְמוֹ עוֹד בְּמַה שֶּׁכְּבָר עָבַר וְהָלַךְ וְכוּ׳.

וְעִנְיָן זֶה הוּא דֶּרֶךְ עֵצָה טוֹבָה גְּדוֹלָה מְאֹד בַּעֲבוֹדַת ה׳. כִּי עַל־פִּי רֹב יֵשׁ לְהָאָדָם בִּלְבּוּלִים רַבִּים וְעִרְבּוּב־הַדַּעַת מְאֹד מִמַּה שֶׁחָלַף וְעָבַר, בִּפְרָט בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה, שֶׁאָז בָּאִים עָלָיו כָּל הַבִּלְבּוּלִים וּמְעַרְבְּבִים וּמְעַקְּמִים אֶת־דַּעְתּוֹ מִמַּה שֶּׁכְּבָר עָבָר: לִפְעָמִים יֵשׁ לוֹ בִּלְבּוּלִים מֵעִנְיַן הַמַּשָּׂא־וּמַתָּן שֶׁלּוֹ וְעִסְקֵי־בֵּיתוֹ וְכַיּוֹצֵא, בַּאֲשֶׁר כִּי לֹא טוֹב עָשָׂה בְּעִנְיָן זֶה וְכַיּוֹצֵא, וְכָךְ הָיָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת, וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה הַרְבֵּה; וְיֵשׁ שֶׁמְּבַלְבְּלִים אוֹתוֹ בְּעֵת עֲבוֹדָתוֹ בְּתוֹרָה אוֹ בִּתְפִלָּה וְכַיּוֹצֵא בְּהַפְגָּמִים שֶׁפָּגַם מִקֹּדֶם, בַּאֲשֶׁר שֶׁבְּעִנְיָן זֶה לֹא עָשָׂה כַּהֲגֶן נִגְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה הַרְבֵּה מְאֹד בַּאֲשֶׁר יָדוּעַ לְכָל אָדָם בְּעַצְמוֹ. עַל־כֵּן הַשִּׂכְחָה הִיא עֵצָה טוֹבָה גְּדוֹלָה מְאֹד לָזֶה, שֶׁתִּכֶּף וּמִיָּד שֶׁחוֹלֵף וְעוֹבֵר הַדָּבָר - יַעֲבִיר וְיַסְלֵק אוֹתוֹ מִדַּעְתּוֹ לְגַמְרֵי, וְיִסַּיֵּם דַּעְתּוֹ מִזֶּה לְגַמְרֵי, וְלֹא יַתְחִיל לְחַשֵּׁב עוֹד בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ בְּעִנְיָן זֶה כְּלָל; וְהֶבֵן הַדָּבָר הֵיטֵב, כִּי הוּא דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד.

וְאִיתָא בַּסְּפָרִים שֶׁבִּשְׁבִיל־זֶה נִתַּן הַשִּׂכְחָה, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה הַתּוֹרָה חֲבִיבָה עַל־לוֹמְדֶיהָ תָּמִיד כַּשָּׁעָה הָרִאשׁוֹנָה, כִּי עַל־יְדֵי הַשִּׂכְחָה, כְּשֶׁחוֹזֵר וּבָא וְלוֹמֵד אֲפִלּוּ מַה שֶּׁכְּבָר לָמַד - הוּא אֶצְלוֹ כְּחָדָשׁוֹת, וְחָבִיב עָלָיו. וְאִיתָא מָשָׁל עַל הַלּוֹמֵד וְשׁוֹכֵחַ, שֶׁשָּׁכְרוֹ אֲנָשִׁים לְמַלֹּאת חָבִיּוֹת, וְהֶחָבִיּוֹת הָיוּ נְקוּבִים, וְכָל מַה שֶּׁהֵיוּ שׁוֹפְכִין לְתוֹךְ הֶחָבִיּוֹת - נִשְׁפָּךְ לַחוּץ. וְהִטְפִּשִׁים אָמְרוּ: הוֹאִיל וְחוֹזֵר וְנִשְׁפָּךְ לַחוּץ - לָמָּה לָנוּ לְגַּעֵ וּלְמַלֹּאת, מֵאַחַר שֶׁאַחַר־כָּךְ נִשְׁפָּךְ; אֲבָל הֶחָכָם אָמַר מַה לִּי בָּזֶה? הֲלֹא פּוֹרְעִין לִי עַל־הַיּוֹם, וּשְׂכָרִי לֹא יִקָּפֵּחַ מִכָּל יוֹם־וָיוֹם, כִּי אֲנִי מֻשְׂכָּר לְיָמִים, וּמַה לִּי אִם נִשְׁפָּךְ? כָּךְ אַף־עַל־פִּי שֶׁשּׁוֹכֵחַ לִמּוּדוֹ, שְׂכָרוֹ לֹא יִקָּפֵּחַ מִכָּל־יוֹם וָיוֹם.

וְדַע שֶׁלְּעָתִיד מַזְכִּירִין אֶת־הָאָדָם כָּל מַה שֶּׁלָּמַד, אַף אִם שָׁכַח; גַּם בְּנֵי־אָדָם הַשֹּׁמְעִים הַתּוֹרָה שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת וְאֵינָם מְבִינִים אוֹתָהּ, לֶעָתִיד בָּעוֹלָם־הַבָּא יָבִינוּ. כִּי עִקַּר הַתּוֹרָה הִיא לְהַנְשָׁמוֹת, שֶׁבְּעוֹלָם־הַבָּא יִהְיוּ הַנְּשָׁמוֹת בְּקִיאִים וּמַשִּׂיגִים הֵיטֵב אֶת־הַתּוֹרָה שֶׁלָּמַד וְשָׁמַע הָאָדָם בָּעוֹלָם־הַזֶּה. אַשְׁרֵי הַמַּבְלָה יָמָיו בְּתוֹרָה וַעֲבוֹדָה הָרְבֵּה.

כו. אַף־עַל־פִּי שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לִהְיוֹת זָרִיז גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד בַּעֲבוֹדַת ה׳, לְהִזְדָּרֵז מְאֹד בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה לַעֲשׂוֹת הָרְבֵּה בַּעֲבוֹדַת ה׳, כִּי עִקַּר הוּא הָעֲשִׂיָּה, לִלְמֹד הַרְבֵּה וְלַעֲשׂוֹת מִצְוֹת הַרְבֵּה, וּלְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְחַנֵּן הַרְבֵּה, לִשְׁפֹּךְ לִבּוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה שֶׁאָר עִנְיְנֵי עֲבוֹדַת ה׳; אַף־עַל־פִּי־כֵן אַל תְּהִי נִבְהָל כְּשֶׁאַתָּה רֹאֶה בִּסְפָרִים קְדוֹשִׁים עִנְיְנֵי עֲבוֹדוֹת הָרִבּוּי, אַל תִּבָּהֵל מִפְּנֵי־זֶה לֵאמֹר: מָתַי אוּכַל לְקַיֵּם אַחַת מֵהֶנָּה מִכָּל הָעִנְיָנִים הַלָּלוּ, מִכָּל־שֶׁכֵּן כֻּלָּם. כִּי צָרִיךְ לְבַל יִהְיֶה מְבֹהָל לַחֲטוֹף הַכֹּל בְּבַת אַחַת, רַק לֵילֵךְ בְּנַחַת בְּהַדְרָגָה מְעַט מְעַט, וְלֹא שֶׁיִּהְיֶה מְבֹהָל וּמְבֻלְבָּל, שֶׁרוֹצֶה לְקַיֵּם וְלַחֲטוֹף הַכֹּל בְּבַת אַחַת - וּמֵחֲמַת זֶה נִתְבַּלְבֵּל לְגַמְרֵי, כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ בִּשְׁרֵפָה חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁמֵּחֲמַת הַבְּהָלָה חוֹטְפִין מַה שֶּׁאֵין צְרִיכִין; רַק צָרִיךְ לִנְהֹג בְּהַדְרָגָה בְּנַחַת מְעַט מְעַט.

וְאִם לִפְעָמִים אֵין הָאָדָם יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כְּלָל בַּעֲבוֹדַת ה׳ - מַה לַּעֲשׂוֹת, אֹנֶס רַחֲמָנָא פְּטַרֵהּ; וְיַרְגִּיל עַצְמוֹ לִכְסֹף וּלְהִתְעַגֵּעַ וּלְהִשְׁתּוֹקֵק תָּמִיד אֲלֵיהֶן יִתְבָּרַךְ, כִּי הַהִשְׁתּוֹקְקוּת וְהַכְּסוּפִין בְּעַצְמָם הֵם דְּבָרִים גְּדוֹלִים מְאֹד, וְרַחֲמָנָא לִבָּא בָּעֵי.

וְיֵשׁ בְּעִנְיָן זֶה כַּמָּה שִׂיחוֹת וְסִפּוּרִים יָפִים שֶׁשָּׁמַעְנוּ, שֶׁהֵם עֵצוֹת גְּדוֹלוֹת טוֹבוֹת מְאֹד לְהַרְגִּיל עַצְמוֹ בַּעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ; אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר דְּבָרִים אֵלּוּ בִּכְתָב הֵיטֵב, וְהַמַּשְׂכִּיל הֶחָכָם בְּאֶמֶת יָבִין קְצָת.

כח. רָאוּי לָאָדָם שֶׁיַּעֲבֹר וְיֵלֵךְ בְּזֶה הָעוֹלָם בְּכֹל הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, וְלִלְמֹד כֻּלָּם, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה בְּכָל־מָקוֹם; כְּמוֹ שֶׁנִּמְצָא הַשָּׁרִים הַגְּדוֹלִים שֶׁהָלְכוּ וְעָבְרוּ בְּמִדִּינוֹת וּמוֹצִיאִים הוֹצָאוֹת רַבּוֹת עַל־זֶה, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל אַחַר־כָּךְ לְהִתְפָּאֵר וְלוֹמַר שֶׁהָיָה בְּמִדִּינוֹת, כְּמוֹ שֶׁדֶּרֶךְ הַשָּׂרִים לְהִתְפָּאֵר

לעמוד הבא

הָעוֹלָם מְסִיתִין וּמַכְרִיחִין אֶת יִשְׂרָאֵל לֵילֵךְ בְּחֻכְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת.

יב. עַל־יְדֵי קִלְקוּל אֱמוּנָה נִתְעוֹרְרִין דִּינִים; וְעַל־יְדֵי הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה נִתְעוֹרְרִין דִּינֵי דִינִים, הַיְנוּ שֶׁדָּנִים אֶת הַדִּינִים שֶׁנִּדּוֹן כְּבָר, אִם נִדּוֹן כָּרָאוּי בְּלִי וַתְּרָנוּת.

יג. שִׁכּוּל בָּנִים בָּא חַס וְשָׁלוֹם עַל מִי שֶׁמַּפְקִיל אֶת חֲבֵרוֹ מֵאֱמוּנָה.

יד. אִשָּׁה הַהִיהֵרָה בְּחַלָּה - בָּנֶיהָ בַּעֲלֵי אֱמוּנָה.

טו. עַל־יְדֵי אֱמוּנָה נִתְיַשֵּׁב הַדַּעַת.

טז. עַל־יְדֵי תּוֹרָה בָּא לֶאֱמוּנָה, וְעַל־יְדֵי אֱמוּנָה בָּא לְקִדּוּשׁ הַשֵּׁם.

יז. מִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִישֹׁן, יַעֲלֶה עַל מַחֲשַׁבְתּוֹ אֱמוּנַת תְּחִיַּת הַמֵּתִים.

יח. קְטַנִּי אֲמָנָה - קָשֶׁה לָהֶם לְהַשִּׂיג חִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא.

אֲכִילָה

א. מִמַּה שָׁאַתָּה אוֹכֵל - תְּשַׂיֵּר, כְּדֵי שֶׁיְּחוּל בִּרְכַּת הַשֵּׁם בְּמִזּוֹנוֹתֶיךָ.

ב. שֻׁלְחָנוֹ שֶׁל אָדָם מְטַהֵר לוֹ מִקָּל עֲוֹנֹתָיו.

ג. שֻׁלְחָנוֹ שֶׁל אָדָם מְזַבֶּה לוֹ לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וּמְזַכֶּה לְפַרְנָסָה, וְהוּא רָשׁוּם לְטוֹב לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא, וּמְזַכֶּה לֵהּ לְאִתּוֹסָפָא לֵהּ כֹּחַ וּגְבוּרָה בְּשָׁעָה שֶׁאַצְטְרִיךְ לֵהּ.

ד. בַּעַוֹן עֲנִוּי הַדִּין, וְעִוּוּת וְקִלְקוּל הַדִּין, וּבְטוּל תּוֹרָה - בַּצֹּרֶת בָּא, וּבְנֵי־אָדָם אוֹכְלִים וְאֵינָם שְׂבֵעִים, וְאוֹכְלִים לַחְמָם בַּמִּשְׁקָל.

ה. כְּשֶׁאוֹכֵל קֻצָּת - לְבוֹ נִמְשָׁךְ יוֹתֵר אַחַר אֲכִילָה מִמִּי שֶׁלֹּא אָכַל כְּלָל וְנִתְיָאֵשׁ מִלֶּאֱכֹל.

ו. מִפְּנֵי מָה נִתְחַיְּבוּ יִשְׂרָאֵל כְּלָיָה; מִפְּנֵי שֶׁנֶּהֱנוּ מִסְּעֻדָּה שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע.

ז. מְזַבֵּחַ מְזִיחַ גְּזֵרוֹת רָעוֹת, וּמְכַפֵּר עֲוֹנוֹת, וּמְזִין וּמְחַבֵּב; וְהַשֻּׁלְחָן דּוֹמֶה לְמִזְבֵּחַ.

ח. הָאוֹכֵל בְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם כְּאִלּוּ בָּא עַל אִשָּׁה זוֹנָה; וְהַמַּזְלֵזֵל בִּנְטִילַת יָדַיִם נֶעֱקָר מִן הָעוֹלָם.

ט. אֵין שׂוֹתִין מַיִם בִּפְנֵי רַבִּים.

חֵלֶק שֵׁנִי

א. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ צֶלֶם אֱלֹקִים, עַל־יְדֵי אֲכִילָתוֹ דָּבָר מִן הַחַי - נִתְעַלֶּה; וְכֵן לְהֶפֶךְ.

ב. אֲכִילַת הַדָּגִים מְעוֹרְרִין תַּאֲוַת הַזִּוּוּג.

ג. עַל־יְדֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן נִתְוַדַּע הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם.

ד. עַל־יְדֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן נִתְיַשֵּׁב הַמַּלְכוּת מִן הַמְּרִיבוֹת וְהַמִּלְחָמוֹת.

כָּהֲנָא. ר׳ אַבָּא בַּר חִיָּא. ר׳ אַבָּא בַּר יִצְחָק. ר׳ אַבָּא בַּר כָּהֲנָא בַּר יוּדָן. ר׳ אַבָּא בַּר פַּפָּא. אַבָּא מַר בְּרֵיהּ דְּרַב פַּפָּא. ר׳ אַבָּא בַּר זוּטָרָא. ר׳ אַבָּא בַּר אַחָא. אַבָּא אַבּוּהּ דְּר׳ אַמֵּי. אַבָּא בַּר יִרְמְיָה. ר׳ אַבָּא דְּחִיפָא. ר׳ אַבָּא בַּר חִיָּא בַּר אַבָּא. אַבָּא בְּרַב הוּנָא. ר׳ אַבָּא סַלָּא רַבָּא.

אַבָּא בַּר אַחָא בַּר סַלָּא מִכַּפְּרֵי. ר׳ אַבָּא דְּמִן עַכּוֹ. ר׳ אַבָּא דְּמִן קַסְרִי. אַבָּא אַבּוּהּ דְּר׳ יִרְמְיָה בַּר אַבָּא. ר׳ אַבָּא בַּר זְמִינָא. ר׳ אַבָּא הַכֹּהֵן בְּרַדְּלָא. אַבָּא יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָא. אַבָּא אוּמְנָא. ר׳ אַבָּא זוּטֵי. אַבָּא קְשִׁישָׁא. ר׳ אַבָּא דְּמִן יָפוֹ. אַבָּא בַּר אֲבִימִי. אַבָּא אַבּוּהּ דְּר׳ אַבָּא מָרֵי. אַבָּא כֹּהֵן אַבּוּהּ דְּר׳ חִיָּא. ר׳ אַבָּא בְּנוֹ שֶׁל ר׳ חִיָּא בַּר אַבָּא הַכֹּהֵן. ר׳ אַבָּא בַּר יַעֲקֹב בַּר אִידִי. ר׳ אַבָּא בַּר אַדָּא. ר׳ אַבָּא בַּר סוּרְמָקִי. ר׳ אַבָּא בְּרַב הוּנָא. ר׳ אַבָּא בַּר הַמְנוּנָא. אַבָּא בַּר חִסְדָּא. אַבָּא בַּר מָרְתָא דְּהוּא אַבָּא בַּר מַנְיוּמִי. ר׳ אַבָּא בַּר שִׁילָא. ר׳ אַבָּא בַּר בִּיסְנָא אוֹ בִּיזְנָא. ר׳ אַבָּא בַּר יָסָא. ר׳ אַבָּא קַרְטִיגְנָאָה. אַבָּה בְּרֵיהּ דְּרַב בִּנְיָמִין בַּר חִיָּא. אַבָּא בַּר מָשׁ אוֹ בַּר רַמָּשׁ. ר׳ אַבָּא בַּר יְהוּדָה. ר׳ אַבָּא בַּר בַּר חָנָה, וְהוּא רַבָּה בַּר בַּר חָנָה. אַבָּא נַרְשָׁאָה. (נוסח אחר אדא נרשאה).

אַבָּא בִּירָאָה בְּר׳ אֶלְיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב. אַבָּא מְהַגְרוֹנְיָא. ר׳ אַבָּא בַּר נָתָן. ר׳ אַבָּא בַּר אֶלְיָשׁוּב. אַבָּא סוֹרָאָה. אַבָּא בַּר שְׁמוּאֵל אַבָּא. אַבָּא בַּר חִילְפֵי בַּר קַרְיָה. ר׳ אַבָּא בְּרַב יוֹסֵף בַּר רָבָא. רַב אַבָּא אַבּוּהּ דְּרַב בְּרֵיהּ דְּרַב מְשַׁרְשְׁיָא. ר׳ אַבָּא בַּר לִימָא. ר׳ אַבָּא בַּר לֵוִי. אַבָּא אַבּוּהּ דְּר׳ שְׁמוּאֵל. אַבָּא צִידּוֹנִי. אַבָּא בַּר דּוֹסְאִי. ר׳ אַבָּא סַדְרוֹנְיָא אוֹ מְרוֹמַנְיָא. ר׳ אַבָּא בַּר אַחוּהּ דְּר׳ יוֹסֵי. אַבָּא הַדּוֹרֹשׁ. אַבָּא בַּר תַּחְלִיפָא. אַבָּא בַּר מְחַסְיָא. אַבָּא סַמּוֹקִיד. אַבָּא תַּחְנָא. אַבָּא בַּר שׁוּמְנִי.

אַבָּאֵי. ר׳ אַבְדּוּמָה נְחוּתָא. ר׳ אַבּוּדְמִי בַּר טוּבִי. ר׳ אַבְדּוּמִי בַּר בְּרַתְּיָה דְּר׳ טָבִי. ר׳ אַבְדּוּמִי בַּר תַּנְחוּם. ר׳ אַבְדִּימוֹס בַּר יוֹסֵי בֶּן חַלַפְתָּא. אַבְדִּימִי דְּמִן חֵפָיָא. רַב אַבְדִּימִי בַּר חַמְדוּרָא. ר׳ אַבְדִּימִי אַבּוּהּ דְּר׳ יִצְחָק. ר׳ אַבְדִּימִי בַּר חָמָא בַּר חָסָא. רַב אַבְדִּימִי בַּר חִסְדָּא אוֹ בַּר דּוֹסָא. ר׳ אַבְדִּימִי דְּצִפּוֹרִין. ר׳ אַמֵּי אָבִיו. ר׳ אַבְדִּימִי בַּר נְחוּנְיָא. ר׳ אַבְדִּימִי אַחוּי דְּר׳ יוֹסֵי. ר׳ אַבְדִּימִי מַלְחָא. אַבְדִּימִי.

אַבְדָּן הוּא אַבָּא יוּדָן. ר׳ אַבָּהוּ. ר׳ אַבָּהוּ מַבְּלָא. ר׳ אַבָּהוּ בֶּן זוּטַרְתִּי. ר׳ אַבָּהוּ בְּרֵיהּ דְּרַב בֶּבָּי. ר׳ אַבָּהוּ אָבִיו שֶׁל רַב שְׁמוּאֵל. ר׳ אַבָּהוּ בַּר אַחָא. אַבָּהוּ בְּרֵיהּ דְּרַב גְּנֵיבָא. אַבּוּהּ אָבִיו שֶׁל רַבָּה בַּר אַבָּהוּ, אַבּוּהּ בַּר אִיהִי. אַבּוּהּ אָבִיו שֶׁל מָארִי. בַּר אָבִין. וּבַר קִיפּוֹק.

ר׳ אַבּוֹי סָבָא הוּא רַב אַוְיָא. אַבּוּיָה אָבִיו שֶׁל אֱלִישָׁע אַחֵר. אַבְיָה. רַב אַדָּא בְּנוֹ. אַבּוּבְרָם. אַבּוּנָה סַפְרָא. ר׳ אַבּוּנָה

בַּר סְחוֹרָה.
לעמוד הבא

כְּשֵׁר שֶׁבָּעוֹלָם. רַק אֶהְיֶה נִכְלָל בֶּאֱמֶת, בְּכָל הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים וְהַקְּדוֹשִׁים. וְיִהְיֶה לִי אַהֲבָה אֲמִתִּיּוּת וְאַחְדוּת פְּשׁוּט עִם כָּל הַכְּשָׁרִים אֲמִתִּיִּים שֶׁבַּדּוֹר, וְעִם כָּל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים וְעִם כָּל הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ בִּכְלָלִיּוּת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל הַקָּדוֹשׁ, עַד שֶׁבִּכְלָלָם אֶהְיֶה נִכְלָל בְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. וְאֶזְכֶּה לְהִתְדַּבֵּק בְּךָ בֶּאֱמֶת וּלְהִכָּלֵל בְּאַחְדוּתְךָ תָּמִיד. מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֵצַח נְצָחִים.

וְתַצְיִלֵנִי מִפְּגַם הָרְאוּת, וּתְקַדֵּשׁ אֶת עֵינַי תָּמִיד. וְלֹא אֶסְתַּכֵּל עוֹד בְּשׁוּם דָּבָר הַפּוֹגֵם אֶת הָרְאוּת, רַק אֶזְכֶּה לְהִסְתַּכֵּל בְּעֵינֵי בְּתוֹרָתֶךָ, וּלְהִסְתַּכֵּל עַל צַדִּיקֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים. וְעַל כָּל הַדְּבָרִים הַמְקַדְּשִׁין אֶת הָעֵינַיִם, עַד שֶׁיִּהְיוּ עֵינַי קְדוֹשִׁים וּטְהוֹרִים תָּמִיד בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. וְאֶזְכֶּה לְתַקֵּן מְהֵרָה אֶת כָּל הַפְּגָמִים שֶׁפָּגַמְתִּי בְּעֵינַי. וְתַעְזְרֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ וְתִשְׁמְרֵנִי מִקִּלְקוּל חוּשׁ הָרְאוּת חַס וְשָׁלוֹם, וְלֹא יִכְהוּ מְאוֹר עֵינַי לְעוֹלָם. "וְגַם עַד זִקְנָה וְשֵׂיבָה אַל תַּעַזְבֵנִי". וְתִשְׁמֹר אֶת אוֹר עֵינַי תָּמִיד, לְמַעַן אֶזְכֶּה לַהֲגוֹת בְּתוֹרָתְךָ יוֹמָם וָלָיְלָה, וּלְנַדֵּד שְׁנָה מֵעֵינַי. וְלֹא יָגִיעַ לִי עַל יְדֵי זֶה שׁוּם הֶזֵּק וּמְחוֹשׁ לְעֵינַי. וְיִהְיוּ עֵינַי מְאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ וְכַיָּרֵחַ.

יָחִיד וּמְיֻחָד קָרְבֵנוּ אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת, וְתִדְחֶה וְתַעֲבִיר וּתְבַטֵּל הַשֶּׂקֶר וְהָרַע וְהַטֻּמְאָה מִן הָעוֹלָם. וּתְקַיֵּם מְהֵרָה מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "וְאֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ", וּתְטַהֲרֵנוּ וּתְקַדְּשֵׁנוּ בְּכָל מִינֵי טָהֳרוֹת וּקְדֻשּׁוֹת. וּתְקַיֵּם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם, מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם". וּתְגַלֶּה הָאֱמֶת בָּעוֹלָם חִישׁ קַל מְהֵרָה. וּתְקַיֵּם בְּיָמֵינוּ: "שִׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד וְעַד אַרְגִּיעָה לְשׁוֹן שָׁקֶר. אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמָח וְצֶדֶק מִשָּׁמַיִם נִשְׁקָף. חֶסֶד וֶאֱמֶת נִפְגָּשׁוּ צֶדֶק וְשָׁלוֹם נָשָׁקוּ. הַדְרִיכֵנִי בַּאֲמִתֶּךָ וְלַמְּדֵנִי כִּי אַתָּה אֱלֹהֵי יִשְׁעִי אוֹתְךָ קִוִּיתִי כָּל הַיּוֹם. הוֹרֵינִי יְיָ דַּרְכֶּךָ אַהֲלֵךְ בַּאֲמִתֶּךָ יַחֵד לְבָבִי לְיִרְאָה שְׁמֶךָ. שְׁלַח אוֹרְךָ וַאֲמִתְּךָ הֵמָּה יַנְחוּנִי יְבִיאוּנִי אֶל הַר קָדְשְׁךָ וְאֶל מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ. מִי אֵל כָּמוֹךָ נוֹשֵׂא עָוֹן וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ, לֹא הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא, יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ יִכְבֹּשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצֻלוֹת יָם כָּל חַטֹּאתָם. תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם. הֲשִׁיבֵנוּ יְיָ אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם". אָמֵן וְאָמֵן.

תפילה נב

מיוסד על תורה נ"ב בלִיקוטי מוהר"ן

"נַפְשִׁי אִוִּיתִיךָ בַּלַּיְלָה. אַף רוּחִי בְּקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָּ. זָכַרְתִּי בַלַּיְלָה שִׁמְךָ יְיָ וְאֶשְׁמְרָה תּוֹרָתֶךָ. עַל מִשְׁכָּבִי בַּלֵּילוֹת בִּקַּשְׁתִּי אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי בִּקַּשְׁתִּיו וְלֹא מְצָאתִיו. אֶזְכְּרָה גְּנִינָתִי בַּלָּיְלָה עִם לְבָבִי אָשִׂיחָה וַיְחַפֵּשׂ רוּחִי". רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מָרֵיהּ דְּעָלְמָא כֻּלָּא, אָדוֹן הַכֹּל, אֶחָד יָחִיד וּמְיֻחָד, הָיָה הוֹוֶה וְיִהְיֶה, אַתָּה בָּרָאתָ עוֹלָמְךָ בִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב בְּשִׂבְיל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ הַקָּדוֹשׁ אֲשֶׁר בְּשִׂבְילָם בָּרָאתָ כָּל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בָּעוֹלָם, כְּדֵי שֶׁיַּעֲשׂוּ רְצוֹנְךָ בֶּאֱמֶת וְיִמְשְׁלוּ בָּעוֹלָם. לְמַעַן יוּכְלוּ עַל יְדֵי פְּעֻלָּתָם הַטּוֹבָה לְהַעֲלוֹת וּלְנַשֵּׂא כָּל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם. מִן תַּכְלִית הֶעָשָׂיָה עַד תַּחְלַת הָאֲצִילוּת וְלַהֲגְבִּיהַּ כֻּלָּם לְשָׁרְשָׁם הָעֶלְיוֹן. שֶׁיִּכְלְלוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם בְּאַחְדוּתְךָ הַפָּשׁוּט יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה לָעַד וּלְנֵצַח נְצָחִים. כִּי אַתָּה הוּא קֹדֶם שֶׁבָּרָאתָ הָעוֹלָם וְאַתָּה הוּא לְאַחַר שֶׁבָּרָאתָ הָעוֹלָם.

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּרַחֵם עָלַי וְתִהְיֶה בְּעֶזְרִי וּתְזַכֵּנִי לְהַרְבּוֹת בְּהִתְבּוֹדְדוּת תָּמִיד. עַד שֶׁאֶזְכֶּה עַל יְדֵי הִתְבּוֹדְדוּת לְבַטֵּל עַצְמִי לְגַמְרֵי, עַד שֶׁיִּתְבַּטֵּל יֵשׁוּתִי לְגַמְרֵי. וְאֶהְיֶה נִכְלָל בְּאַחְדוּתְךָ בֶּאֱמֶת. וּתְזַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. וְתַזְמִין לִי מָקוֹם מְיֻחָד וּזְמַן מְיֻחָד לְהִתְבּוֹדְדוּת, וְאֶזְכֶּה לִבְחֹר לִי הַמָּקוֹם הַמְּבֻחָר וְהַזְּמַן הַמְּבֻחָר לְהִתְבּוֹדְדוּת. שֶׁהוּא בַּלַּיְלָה בְּעֵת שֶׁבְּנֵי אָדָם יְשֵׁנִים. וּבְדָרְךָ יְחִידִי, שֶׁאֶזְכֶּה בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה לְהִתְבּוֹדֵד בְּמָקוֹם מְיֻחָד, לֵילֵךְ בְּדַרְךָ יְחִידִי בְּמָקוֹם שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם הוֹלְכִים שָׁם אֲפִלּוּ בַּיּוֹם. וְשָׁם אֵלֵךְ וְאֶתְבּוֹדֵד בַּלַּיְלָה, וַאֲפָרֵשׂ כָּל שִׂיחָתִי לְפָנֶיךָ. וְאֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבִי אֶזְכֶּה לְבָאֵר וּלְפָרֵשׁ לְפָנֶיךָ בְּפֶה מָלֵא בְּפֵרוּשׁ. עַד שֶׁיִּתְעוֹרֵר לִבִּי בְּאֱמֶת אֵלֶיךָ בְּתַשׁוּקָה גְּדוֹלָה, וּבִבְכִיָּה רַבָּה וַעֲצוּמָה, בִּדְמָעוֹת שָׁלִישׁ לִבְכּוֹת וּלְהִתְוַדּוֹת עַל עֲוֹנוֹתַי וּפִשְׁעַי הַמְרֻבִּים וּלְהִתְחָרֵט עֲלֵיהֶם בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם. וּלְקַבֵּל עָלַי קַבָּלָה גְּמוּרָה בְּלֵב שָׁלֵם בֶּאֱמֶת. שֶׁלֹּא אָשׁוּב עוֹד לְכִסְלָה. וְלֹא יִהְיֶה בְּרוּחִי רְמִיָּה כְּלָל, אִם אָוֶן פָּעַלְתִּי לֹא אוֹסִיף. וְאֶזְכֶּה לְעוֹרֵר רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים עָלַי, שֶׁתְּחָנְנֵנִי מֵאִתְּךָ בְּמַתָּנַת חִנָּם, וְתִהְיֶה בְּעֶזְרִי מֵעַתָּה תָּמִיד. וְתִשְׁמְרֵנִי וְתַצִּילֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ מֵחֲטָאִים וַעֲוֹנוֹת וּפְשָׁעִים. וּמִכָּל הַתַּאֲוֹת רָעוֹת. וּבִפְרָט מִפְּגַם הַבְּרִית שֶׁהוּא כְּלַל כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, תַּצִּילֵנִי וְתִשְׁמְרֵנִי תָּמִיד בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים בְּרַחֲמֶיךָ הַגְּדוֹלִים בְּרַחֲמֶיךָ הָעֲצוּמִים. עַד שֶׁאֶזְכֶּה עַל יְדֵי הַהִתְבּוֹדְדוּת בַּלַּיְלָה לְבַטֵּל עַצְמִי לְגַמְרֵי, לְבַטֵּל כָּל מִדָּה וּמִדָּה רָעָה וְכָל תַּאֲוָה וְתַאֲוָה רָעָה, עַד שֶׁאֶהְיֶה נָקִי לְגַמְרֵי מִכָּל הַתַּאֲוֹת וּמִכָּל הַמִּדּוֹת רָעוֹת. וְאֶזְכֶּה לְבַטֵּל כָּל מִינֵי גַּאוּת וְגַבְהוּת וְגַסּוּת הָרוּחַ מִמֶּנִּי. עַד שֶׁאֶזְכֶּה לָבוֹא לְתַכְלִית הַבִּטּוּל בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב, עַד שֶׁאֶזְכֶּה לְהִכָּלֵל בְּאַחְדוּתְךָ בֶּאֱמֶת. וְעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה נִכְלָל כָּל הָעוֹלָם עִם נַפְשִׁי בְּאַחְדוּתְךָ הַפָּשׁוּט. וְיִתְאַחֵד וְיִכָּלֵל אַחַר הַבְּרִיאָה בְּקֶדֶם הַבְּרִיאָה, אֶפְשָׁרֵי הַמְּצִיאוּת בְּחִיּוּב הַמְּצִיאוּת. וְנִהְיֶה דְּבוּקִים וַאֲחוּדִים וּכְלוּלִים בְּךָ תָּמִיד

לעמוד הבא

יום ששי

לנצח עוד יום

צ"ב ע"א ומתרצינן: "**ברוך**" לא המלאכים אומרים אלא **אופנים**, שהם מכסא הכבוד עצמו **הוא דאמרי ליה**, וכי אמרינן שאין מלאכי השרת מזכירין את השם אלא אחרי ג' תבות איירי במלאכים.

ואיבעית אימא, כיון דאיתיהיב רשותא למלאכים להזכיר את השם לאחר שאמרו שלש תיבות של "קדוש", **איתיהיב** להם רשות לאחר שהזכירוהו, מעתה, להזכירו אפילו ללא הקדמת שלש תיבות. כתיב בספר הושע על מלחמתו של יעקב במלאך: "**וישר אל מלאך, ויוכל. בכה, ויתחנן לו**".

איני יודע מי נעשה שר למי? האם הפירוש הוא: וישר יעקב אל מלאך - שיעקב נעשה שר על המלאך, ויוכל יעקב לו.

או שהכוונה היא: וישר אל יעקב מלאך - שהמלאך נהיה שר על יעקב, ויוכל המלאך לו. **כשהוא אומר "כי שרית עם אלקים**, ותוכל" **הוי אומר: יעקב נעשה שר למלאך!**

וכן הא דכתיב "**בכה ויתחנן לו**". **איני יודע מי בכה למי?**

כשהוא אומר: "ויאמר שלחני", הוי אומר: מלאך בכה ליעקב!

כתיב "**כי שרית עם אלקים ועם אנשים**".

אמר רבה: רמז רמז לו המלאך ליעקב, **שעתידים שני שרים לצאת ממנו: ראש גולה שבבבל ונשיא שבארץ ישראל!** שהנשיא שבארץ ישראל הוא "סמוך" לדון דיני קנסות, ונקרא "אלהים", כמו שנאמר "עד האלהים יבא דבר שניהם". ו"עם אנשים" היינו ראש הגולה שאינו "סמוך". **מכאן רמז לו - גלות!** שהזכיר לו את ראש הגולה.

כתיב בחלום שר המשקים "**ובגפן שלשה שריגים**". **אמר רבי חייא בר אבא אמר רב: אלו שלשה שרי גאים**, שהם עשירים ומקורבים למלכות, **היוצאים מישראל בכל דור ודור.** [שגפן רומז לישראל, שנמשלו לגפן].

פעמים ששנים מהם **כאן**, בבבל, **ואחד בארץ ישראל. פעמים ששנים בארץ ישראל ואחד כאן. יהיבו רבנן עינייהו ברבנא עוקבא ורבנא נחמיה בריה ברתיה דרב** שהם שני "שרי גאים" שבבבל. **רבא אמר**: שלשה שריגים - **אלו שלשה שרי גויים**, שהם מלאכים **שמלמדים זכות על ישראל בכל דור ודור.**

תניא: רבי אליעזר אומר:

"גפן" - זה העולם.

"שלשה שריגים" - זה אברהם יצחק ויעקב.

"והיא כפורחת עלתה נצה" - אלו האמהות, שהנץ אינו חשוב כמו השריג שהוא ענף קשה.

"הבשילו אשכלותיה ענבים" - אלו השבטים!

אמר לו רבי יהושע לרבי אליעזר: **וכי מראין לו לאדם** בחלום **מה שהיה? והלא אין מראין לו לאדם אלא מה שעתיד להיות!** והרי כל אלו כבר היו.

אלא, "גפן" - זה תורה.

"שלשה שריגים" - אלו משה ואהרן ומרים.

"והיא כפורחת עלתה נצה" - אלו סנהדרין.

"הבשילו אשכלותיה ענבים" - אלו צדיקים שבכל דור ודור, העתידים להיות.

אמר רבן גמליאל: עדיין צריכין אנו לדברי רבי אליעזר **המודעי, דמוקים ליה כוליה** קרא **בחד מקום. שרבי אליעזר המודעי אומר:**

"גפן" - זה ירושלים.

"שלשה שריגים" - זה מקדש, מלך, וכהן גדול.

"והיא כפורחת עלתה נצה" - אלו פרחי כהונה המשרתים במקדש.

"הבשילו אשכלותיה ענבים" - אלו נסכים שהיין נעשה מענבים.

רבי יהושע בן לוי מוקים לה לקרא **במתנות** שנתן הקדוש ברוך הוא לישראל.

דאמר רבי יהושע בן לוי: "גפן" זה - תורה.

"שלשה שריגים" זה באר, עמוד וענן, ומן.

"והיא כפורחת עלתה נצה" - אלו הבכורים! שנתן להם ארץ משובחת בפירות שמביאין מהם בכורים.

"הבשילו אשכלותיה ענבים" - אלו נסכים שמביאין אותן מענבי ארץ ישראל.

רבי ירמיה בר אבא אמר:

"גפן" - אלו ישראל וכן הוא אומר "גפן ממצרים תסיע" שהוציא את ישראל ממצרים.

"שלשה שריגים" - אלו שלשה רגלים, שישראל עולין בהן בכל שנה ושנה.

"היא כפורחת" - הגיע זמנן של ישראל לצאת ממצרים, **ולפרות ולרבות. וכן הוא אומר "ובני ישראל פרו וישרצו".**

"עלתה נצה" - הגיע זמנן של ישראל ליגאל. וכן הוא אומר בפורענות שהקב"ה יביא על בבל **"ויז נצחם** [דמם - שהדם הוא תוקפו ונצחונו של האדם] **על בגדי, וכל מלבושי אגאלתי"**, יהיו מגואלים בדם. וכמו כן כן "עלתה נצה" ביאורו הוא שהגיע הזמן להזות דם נצחן של מצרים. **"הבשילו אשכלותיה ענבים", הגיע זמנה של מצרים לשתות כוס התרעלה.**

והיינו דאמר רבא: שלשה כוסות האמורות במצרים בחלום שר המשקים **למה? אחד ששתה בימי משה. ואחד ששתה בימי פרעה נכה** בזמן נבוכדנצר. **ואחד שעתידה לשתות עם כל העובדי כוכבים** לעתיד לבא.

אמר ליה רבא אבא לרבי ירמיה בר אבא: כי דריש להו רב להני קראי דחלום שר המשקים **באגדתא, כוותך דריש להו.**

אמר רבי שמעון בן לקיש: אומה זו ישראל **כגפן נמשלה** כדלעיל, שנאמר "גפן ממצרים תסיע": **זמורות שבה אלו בעלי בתים.** כשם שהזמורות עיקר הגפן כך בעלי בתים, מתקיימין ישראל על ידיהם, שהם גומלי חסדים ומחזיקים ידי עניים ומשחדים בממונם את המלכות. **אשכולות שבה אלו תלמידי חכמים. עלין שבה אלו עמי הארץ.** כמו שהעלין מגינים על האשכולות שלא ינזקו משמש ורוח, כך עמי הארץ חורשין וזורעים לצורך תלמידי חכמים.

קונקונות שבה, ענבים שלא התבשלו שאין בהם שום תועלת, **אלו ריקנים שבישראל.**

והיינו דשלחו מתם מארץ ישראל: **ליבעי רחמים איתכליא על עליא,** האשכולות יבקשו רחמים על העלין, **דאילמלא עליא, לא מתקיימין איתכליא.** וכך מסייעים כל חלקי עם ישראל לתלמידי החכמים.

כתיב "**ואכרה לי בחמשה עשר כסף** וחמר שערים ולתך שערים". **אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק**: "ואכרה" - **אין "כירה" אלא לשון "מכירה", שנאמר "בקברי אשר כריתי לי",** שיעקב קנה מעשיו את הקבר, **"בחמשה עשר" זה ט"ו בניסן שבו נגאלו ישראל ממצרים, "כסף" אלו צדיקים וכן הוא אומר "צרור הכסף לקח בידו"** [עיין רש"י] שהקב"ה אומר שקניתי את עם ישראל בט"ו בניסן בשביל הצדיקים. **"חמר שערים"** שהוא שלשים סאה **"ולתך שערים"** שהוא חמשה עשר סאה **אלו מ"ה צדיקים שהעולם מתקיים בהם. ואיני יודע אם שלשים כאן** בבבל **וט"ו בארץ ישראל** או **אם שלשים בארץ ישראל וט"ו כאן? כשהוא אומר "ואקחה שלשים הכסף ואשליך אותו בית ה' אל היוצר" הוי אומר: שלשים בארץ ישראל** ששם בית ה' **וט"ו כאן.**

אמר אביי: ורובייהו של הצדיקים שבארץ ישראל **משתכחי בבי כנישתא דתותי אפתא** מתחת ליציע בבית הכנסת.

והיינו דכתיב "ואומר עליהם אם טוב בעיניכם הבו שכרי ואם לא חדלו". שהקב"ה אמר להם: אם אתם חוטאים, החזירו לי את הצדיקים שהייתם מקבלים בזכותם שכר.

"**וישקלו את שכרי שלשים כסף**" מלמד הכתוב שלעולם יהיו בישראל שלשים צדיקים.

רב יהודה אומר: אלו שלשים צדיקי אומות העולם שאומות העולם מתקיימין עליהם.

עולא אמר: אלו שלשים מצות שקבלו עליהם בני נח, ואין מקיימין אלא שלשה.

גיד הנשה פרק שביעי חולין צב.

ברוך אופנים הוא דאמרי ליה ואיבעית אימא כיון דאתיהיב רשותא אתיהיב [1] וישר אל מלאך ויוכל בכה ויתחנן לו איני יודע מי נעשה שר למי כשהוא אומר [2] כי שרית עם אלהים הוי אומר יעקב נעשה שר למלאך בכה ויתחנן לו איני יודע מי בכה למי כשהוא אומר ויאמר שלחני הוי אומר מלאך בכה ליעקב כי שרית [עם אלהים ועם אנשים] אמר רבה רמז רמז לו שעתידים שני שרים לצאת ממנו ראש גולה שבבבל ונשיא שבארץ ישראל מכאן רמז לו גלות [3] ובגפן שלשה שריגים אמר רב חייא בר אבא אמר רב אלו ג' שרי גאים היוצאים מישראל בכל דור ודור פעמים ששנים כאן ואחד בארץ ישראל פעמים ששנים בארץ ישראל ואחד כאן יהיבו רבנן עינייהו ברבנא עוקבא ורבנא נחמיה בני ברתיה דרב רבא אמר אלו שלשה שרי גוים שמלמדים זכות על ישראל בכל דור ודור תניא רבי אליעזר אומר גפן זה העולם שלשה שריגים זה אברהם יצחק ויעקב והיא כפורחת עלתה נצה אלו האמהות הבשילו אשכלותיה ענבים אלו השבטים אמר לו רבי יהושע וכי מראין לו לאדם מה שהיה והלא אין מראין לו לאדם אלא מה שעתיד להיות אלא גפן זה תורה שלשה שריגים אלו משה ואהרן ומרים והיא כפורחת עלתה נצה אלו סנהדרין הבשילו אשכלותיה ענבים אלו הצדיקים שבכל דור ודור אמר ר"ג עדיין צריכין אנו למודעי דמוקים ליה כוליה בחד מקום רבי אלעזר המודעי אומר גפן זה ירושלים שלשה שריגים זה מקדש מלך וכהן גדול והיא כפורחת עלתה נצה אלו פרחי כהונה הבשילו אשכלותיה ענבים אלו נסכים רבי יהושע בן לוי מוקים לה במתנות דאמר ר' יהושע בן לוי גפן זו תורה שלשה שריגים זה באר עמוד ענן ומן והיא כפורחת עלתה נצה אלו הבכורים הבשילו אשכלותיה ענבים אלו נסכים רבי ירמיה בר אבא אמר גפן אלו ישראל וכן הוא אומר [4] גפן ממצרים תסיע שלשה שריגים אלו שלשה רגלים שישראל עולין בהן בכל שנה ושנה והיא כפורחת (א) עלתה נצה הגיע זמנן של ישראל לפרות ולרבות וכן הוא אומר [5] ובני ישראל פרו וישרצו עלתה נצה הגיע זמנן של ישראל ליגאל וכן הוא אומר [6] ויז נצחם על בגדי וכל מלבושי (א) אגאלתי הבשילו אשכלותיה ענבים הגיע זמנה של מצרים לשתות כוס התרעלה והיינו דאמר רבא (ב) שלשה כוסות האמורות במצרים למה אחד ששתה בימי משה ואחד ששתה בימי פרעה נכה ואחד שעתידה לשתות עם כל העובדי כוכבים אמר ליה רבי אבא לרבי ירמיה בר אבא כי דריש להו רב להני קראי באגדתא כוותך דריש להו אמר רבי שמעון בן לקיש אומה זו כגפן נמשלה זמורות שבה אלו בעלי בתים אשכולות שבה אלו תלמידי חכמים עלין שבה אלו עמי הארץ קנוקנות שבה אלו ריקנים שבישראל והיינו דשלחו מתם ליבעי רחמים איתכליא על עליא דאילמלא עליא לא מתקיימין איתכליא [7] ואכרה לי בחמשה עשר כסף א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק (ג) אין כירה אלא לשון מכירה שנאמר [8] בקברי אשר כריתי לי בחמשה עשר זה ט"ו בניסן שבו נגאלו ישראל ממצרים כסף אלו צדיקים וכן הוא אומר [9] צרור הכסף לקח בידו חומר שעורים ולתך שעורים אלו מ"ה צדיקים שהעולם מתקיים בהם ואיני יודע אם שלשים כאן וט"ו בארץ ישראל ואם שלשים בארץ ישראל וט"ו כאן כשהוא אומר [10] ואקחה שלשים הכסף ואשליך אותו בית ה' אל (ד) היוצר הוי אומר שלשים בארץ ישראל וט"ו כאן אמר אביי ורובייהו משתכחי בבי כנישתא דתותי א] אפתא והיינו דכתיב [11] ואומר אליהם אם טוב בעיניכם הבו שכרי ואם לא חדלו וישקלו את שכרי שלשים כסף (ה) רבי יהודה אומר אלו שלשים צדיקי אומות העולם שאומות העולם מתקיימים עליהם עולא אמר אלו שלשים מצות שקבלו עליהם בני נח ואין מקיימין אלא שלשה אחת

שאין

כיון דאתיהיב רשותא. להזכיר דבר הזכירוהו בקדוש לאחר שלש תיבות של שבח: **אתיהיב.** רשותא לאדכוריה להדיא: **וישר אל מלאך.** מקרא הוא בתרי עשר: **ויוכל איני יודע.** על אי זה מהם הוא אומר ויוכל שנצח ונעשה שר אם יעקב למלאך והכי קאמר וישר יעקב אל מלאך ויוכל יעקב או הכי קאמר וישר אל יעקב מלאך כלומר נשתרר לעומתו המלאך ויוכל המלאך ונצחו: **כשהוא אומר כי שרית.** ותוכל הוי יעקב נצחו למלאך: **שרית עם אלהים.** נשיא שבארץ ישראל שסמוכים הם ונקראים אלהים עד האלהים יבא דבר שניהם (שמות כב) ועם אנשים ראש הגולה: **ובגפן.** ישראל נמשלו לגפן דכתיב גפן ממצרים תסיע (תהלים פ): **שרי גאים.** עשירים וקרובים למלכות: **אלו ג' שרי גוים.** מלאכים: **עלתה נצה.** אין חשוב נץ כל כך כשריגים שהם ענפים קשים: **אלו פרחי כהונה.** המשרתים במקדש: **במתנות.** שנתן הקב"ה לישראל: **אלו הבכורים.** שהכניסן לארץ טובה ומלאה פירות ומביאין ממנה בכורים בפריחת גמר בשולם: **הגיע זמנן.** לצאת מכאן ולפרות ולרבות: **עלתה נצה.** עלתה זמן הנצה להזות דם נצחן של מצרים: **ג' כוסות.** בספור החלום וכוס פרעה וגו'(ו): **בימי פרעה נכה.** שהחריבה נבוכד נצר דכתיב (ירמיה מו) לבא נבוכד נצר מלך בבל וגו': **אומה זו.** ישראל: **נמשלה לגפן.** גפן ממצרים תסיע: **זמורות שבה אלו בעלי בתים.** דמה הזמורה הזו מוציאה לולבין ועלים ופרי והוא עיקר הגפן כך בעלי בתים גומלי חסד ומחזיקים ידי עניים ומפזרים ממונם למלכות בשביל אחיהם ומתקיימים על ידם: **עלין.** שבגפן סובלין הרוח ומגינים על האשכולות שלא יכם שרב ושמש ורוחות כך עמי הארץ חורשין וזורעין וקוצרין מה שתלמידי חכמים אוכלים: **קנוקנות.** וידייל"ש דלא חזו למידי: **ואכרה לי.** הקב"ה אומר קניתי לי ישראל בט"ו בניסן בשביל הצדיקים: **אשר כריתי לי.** קניתי כדאמרי' בפ"ק דסוטה (דף יג.) דיעקב זבנה מעשו: **צרור הכסף.** בחלק (סנהדרין דף צו:) מפרשינן ליה בצדיקים דשלחו ליה עמון ומואב לנבוכד נצר כדשמעו לנביאים דאיתנבאו בחורבנא תא אחרבינהו שלא להו מסתפינא מאלההון שלחו ליה כי אין האיש בביתו שלא להו בקריבא אתי שלחו ליה הלך בדרך למרחוק שלא להו איכא צדיקי דבעי רחמי שלחו ליה צרור הכסף לקח בידו צדיקים שבהם המיתם: **חומר.** שלשים סאין: **לתך.** ט"ו סאין: **כאן.** בבבל: **ורובייהו.** דצדיקי דארץ ישראל: **אפתא.** יליע: **ואומר אליהם.** בנבואת זכריה כתיב גבי עובדי כוכבים ואקח את מקלי את נועם ואגדע אותו להפר את בריתי אשר כרתי את (ב) העמים ואומר אליהם וגו': **הבו שכרי.** החזירו לי את הצדיקים שהייתם מקבלים עליהם שכר וישקלו וגו'(ג): **ואקח את שלשים הכסף.** ונקבעו אותם צדיקים לדורות בישראל: **אל בית ה'.** בארץ ישראל: **שלשים מצות.** לא נתפרשו ב] ומהכא הוא דקא יליף:

שאין

ברוך אופנים הוא דאמרי ליה. אבל קדוש אומרים שרפים כדכתיב (ישעיה ו) שרפים עומדים ממעל לו וגו' וכתיב בתריה וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש וכו' ומה שאנו אומרים בתפלת יוצר והאופנים וחיות הקדש כו' דחיות נמי אומרים ברוך דעדיפי משרפים וקרא נמי מוכח דחיות ואופנים אומרים ברוך דבתר קרא דברוך כתיב וקול כנפי החיות משיקות אשה אל אחותה וקול האופנים לעומתם קול רעש גדול ובכל דוכתא משמע דהאופנים בתר חיות גרירי דכתיב (יחזקאל א) ובלכת החיות ילכו האופנים אצלם ובהנשא החיות מעל הארץ ינשאו האופנים וכתיב נמי כי רוח החיה באופנים ואם תאמר דילפינן השתא לפירוש זה דחיות ושרפים אין הכל אחד ובפרק אין דורשין (חגיגה דף יג:) אומר פסוק אחד אומר שש כנפים לאחד ופסוק אחד אומר ארבע כנפים לאחד ומאי קושיא הא האי קרא דשש כנפים בשרפים כתיב והאי בחיות כתיב וי"ל דמסתבר ליה שאין משונים בכנפיהם וכה"ג פריך בפ' בא לו (יומא דף עב:) כתיב ועשית לך ארון עץ וכתיב ועשו ארון עצי שטים אע"פ שהיה ארון אחר מסתמא כמו שהיה זה כך היה זה וכן בהמוכר פירות (ב"ב דף צט.) למ"ד פניהם איש אל אחיו והכתיב ופניהם אל הבית מכרובים של שלמה אכרובים של משה פריך דמסתמא לא נשתנו זה מזה:

אילימא

מסורת הש"ס

א) לשון מגולא. רש"ל, ב) [סוטה ט.], ג) [ר"ה כו. ע"ש סוטה יג.], ד) י"מ האוצר, ה) [צ"ל רב יהודה], ו) [בראשית מ],

הגהות הב"ח

(א) גמ' והיא כפורחת הגיע זמנן כצ"ל ותיבות עלתה נצה נמחק: (ב) רש"י ד"ה ואומר וכו' את כל העמים: (ג) ד"ה הבו הד"א עם ד"ה ואקחה שלשים כצ"ל ותיבת את נמחק:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' בבי כנישתא דתותי אפתא. ע"ב עי' ערוך ערך אפתא: ב] רש"י ד"ה שלשים מצות לא נתפרשו. ע"ב עי' עשרה מאמרות מאמר חקור דין חלק ג' פכ"א דף קג ע"א דמפרש להו לכולהו שלשים ועי' יפה תואר בפ' ויחי דף תקכ"ה עמוד ד' ויפה מראה פ"א דר"ה דף ל"ו ע"א ופ"ב דע"ז דף ק"ל ע"ב:

מוסף רש"י

ג' כוסות. בחלומו של שר המשקים (סוטה ט.). בימי פרעה נכה. לבא נבוכדנצר מלך בבל להכות את ארץ מצרים (שם). עם כל העובדי כוכבים. לימות המשיח (שם).

תורה אור השלם

1. וַיָּשַׂר אֶל מַלְאָךְ וַיֻּכָל בָּכָה וַיִּתְחַנֶּן לוֹ בֵּית אֵל יִמְצָאֶנּוּ וְשָׁם יְדַבֵּר עִמָּנוּ: הושע יב ה
2. וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שָׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעִם אֲנָשִׁים וַתּוּכָל: בראשית לב כט
3. וּבַגֶּפֶן שְׁלֹשָׁה שָׂרִיגִם וְהִיא כְפֹרַחַת עָלְתָה נִצָּהּ הִבְשִׁילוּ אַשְׁכְּלֹתֶיהָ עֲנָבִים: בראשית מ י
4. גֶּפֶן מִמִּצְרַיִם תַּסִּיעַ תְּגָרֵשׁ גּוֹיִם וַתִּטָּעֶהָ: תהלים פ ט
5. וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד מְאֹד וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אֹתָם: שמות א ז
6. פּוּרָה דָּרַכְתִּי לְבַדִּי וּמֵעַמִּים אֵין אִישׁ אִתִּי וְאֶדְרְכֵם בְּאַפִּי וְאֶרְמְסֵם בַּחֲמָתִי וְיֵז נִצְחָם עַל בְּגָדַי וְכָל מַלְבּוּשַׁי אֶגְאָלְתִּי: ישעיהו סג ג
7. וָאֶכְּרֶהָ לִּי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר כָּסֶף וְחֹמֶר שְׂעֹרִים וְלֶתֶךְ שְׂעֹרִים: הושע ג ב
8. אָבִי הִשְׁבִּיעַנִי לֵאמֹר הִנֵּה אָנֹכִי מֵת בְּקִבְרִי אֲשֶׁר כָּרִיתִי לִי בְּאֶרֶץ כְּנַעַן שָׁמָּה תִּקְבְּרֵנִי וְעַתָּה אֶעֱלֶה נָּא וְאֶקְבְּרָה אֶת אָבִי וְאָשׁוּבָה: בראשית נ ה
9. צְרוֹר הַכֶּסֶף לָקַח בְּיָדוֹ לְיוֹם הַכֵּסֶא יָבֹא בֵיתוֹ: משלי ז כ
10. וַיֹּאמֶר יְיָ אֵלַי הַשְׁלִיכֵהוּ אֶל הַיּוֹצֵר אֶדֶר הַיְקָר אֲשֶׁר יָקַרְתִּי מֵעֲלֵיהֶם וָאֶקְחָה שְׁלֹשִׁים הַכֶּסֶף וָאַשְׁלִיךְ אֹתוֹ בֵּית יְיָ אֶל הַיּוֹצֵר: זכריה יא יג
11. וָאֹמַר אֲלֵיהֶם אִם טוֹב בְּעֵינֵיכֶם הָבוּ שְׂכָרִי וְאִם לֹא חֲדָלוּ וַיִּשְׁקְלוּ אֶת שְׂכָרִי שְׁלֹשִׁים כָּסֶף: זכריה יא יב

לעזי רש"י

וידייל"ש [וידילי"ש]. קנוקנות.

רבינו גרשום

הדר ויריעו כל בני אלהים: אלו שלשה שרי גוים כו'. כלומר גוים כשרין כגון אדרכן דשמשיה לרב: הבשילו אשכלותיה ענבים אלו הנסכים. וגם הם היו מתנה לגבי מזבח: וכן הוא אומר ויז נצחם על בגדי. נצה דורש נצחם: שלש כוסות האמורין במצרים. וכוס פרעה בידי וגו': אומה זו כגפן נמשלה. כלומר ישראל: קנוקנות. סופי ענבים שהם ענבים קשים: שאלמלא עֲלַייה. כלומר שחורשין וזורעין שאלמלא כן רעב יבא בעולם: חומר שעורים ולתך שעורים. חומר שלשים סאה לתך ט"ו סאין ואלו הן סך הכל מ"ה סאין ואותם מ"ה סאין אלו מ"ה צדיקים: דתותי אפתא. אַפְּגְרֵיץ בלע"ז: ואומר אליהם אם טוב בעיניכם הבו שכרי:

חזרה לתוכן העניינים

צב: גיד הנשה פרק שביעי חולין

עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פ"ג מהלכות מלכות הל' ד סמג לאוין קלו טוש"ע י"ד סי' קי סעיף ה:

ב [ממי' סה הלכה ח טוש"ע שם סעיף ח]: יח ג מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף ח:

יט ד מיי' שם סעיף יג הל' יח ופסי"ח הל' ו טוש"ע שם סעיף ט ופ' ק סעיף ג:

כ ה מיי' פ"ז מהלכות מלכות הל' ו [מח] סמג לאוין קלו טוש"ע י"ד סי' מד ס"ג:

כא ו ז מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף יב:

רבינו גרשום

שאין כותבין כתובה לזכרים. כלומר כשעושין משכב זכור אין כותבין להן כתובה: ואחד שאין שוקלין בשר המת במקולין. כלומר במשקל בצנצנא אבל לא בפרהסיא בשוק: מפני שאין לו כף. כלומר שאין ירך שלו ענול ככף בהמה: והלך ר' מאיר לשיטתו. כלומר ר"מ דסבירא ליה דחלבו אסור הלך לשיטתו דהוא אמר שעון שחיטה כבהמה מעליא"ה: ר' יהודה אומר גוממו עם השופי. כלומר אין צריך לחטט אחריו אלא שוחטו עם השופי למעלה: לעולם חלבו דגיד. כלומר דמותר ואע"ג דאמר שמואל לדברי הכל דמותר מדרי שמואל דלר' מאיר אסור מדרבנן אבל מדאורייתא מותר: מאי לאו ר"מ היא. כלומר מה דאמרי' דשומן מותר ישראל קדושים נהגו בו איסור ר"מ היא: לא אסרה תורה אלא קנוקנות שבו. כלומר גידין דקין שמתפרשין מן הגיד אילך ואילך שהן בני אכילה אבל הגיד עצמו שהוא חשוב כעין לא חייבה התורה: אלמא חלב אמר רחמנא ולא רחמנא ולא חותמין. כלומר דחלב לחוד וחותמין לחוד ר"ע גיד לחוד וקנוקנות לחוד ומה רבתה רחמנא לא יאכלו בני ישראל וגו' אמר רחמנא דאפי' אוכל הגיד דחשוב כעין חייב וכ"ש קנוקנות: ולא נימא קנוקנות ולא גיד אלא [גיד] וקנוקנות: ממרטט ליה. כלומר מחטט אחריו וחותכו יפה: רב אסי גאים ליה. כלומר חותכו מלמעלה ואין מחטט אחריו.

אילימא חלבו דשליל. ופ"א ומתי שנא דבגיד דשליל פליגי וכתלבו דשליל מודו ור"ל משום דלא מקרי כיון דלידו בעמוד והקרב כלאחר כך בהמה המקבה (לעיל דף עה.) מה תלב ושמי שבליחת המחורים בפשם מוקם מכלל שליל: **ואמר** רבי אלעזר אמר רבי **אושעיא** כו'. הוקק לאחויי דרבי אלעזר דאי לאו דרבי אלעזר הוה אמינא תלבו דקמני סבריית ליין תלבו דגיד דעלמא ולא תלבו דשליל לכך מיימי דר' אלעזר דהלכו לשיטתם דמעם אחכוה מילתא דקמני דגיד ואחלב דבתרוייהו דפליגי בהו הלכו לשיטתם ועוד לפי דגיד לחודיה קאי אמתני' הוה ליה לרבי אלעזר למימר מילתיה דמ"ג הלא החזכ דחלבו דמאיר רבי מאיר מכל מקום שמעינן ר"מ מר' יהודה אלא לשכי אמרה מבריית דחלבו אסור הלך לשיטתו דהוא אמר שעון שחיטה כבהמה מעליא"ה: ר' יהודה אומר גוממו עם השופי. כלומר אין צריך לחטט אחריו אלא שוחטו עם השופי למעלה: לעולם חלבו דגיד. כלומר דמותר ואע"ג דאמר שמואל לדברי הכל דמותר מדרי שמואל דלר' מאיר אסור מדרבנן אבל מדאורייתא מותר: מאי לאו ר"מ היא. כלומר מה דאמרי' דשומן מותר ישראל קדושים נהגו בו איסור ר"מ היא: לא אסרה תורה אלא קנוקנות שבו. כלומר גידין דקין שמתפרשין מן הגיד אילך ואילך שהן בני אכילה אבל הגיד עצמו שהוא חשוב כעין לא חייבה התורה: אלמא חלב אמר רחמנא ולא רחמנא ולא חותמין. כלומר דחלב לחוד וחותמין לחוד ר"ע גיד לחוד וקנוקנות לחוד ומה רבתה רחמנא לא יאכלו בני ישראל וגו' אמר רחמנא דאפי' אוכל הגיד דחשוב כעין חייב וכ"ש קנוקנות: ולא נימא קנוקנות ולא גיד אלא [גיד] וקנוקנות: ממרטט ליה. כלומר מחטט אחריו וחותכו יפה: רב אסי גאים ליה. כלומר חותכו מלמעלה ואין מחטט אחריו.

שאין כותבין כתובה לזכרים ואחת שאין שוקלין בשר המת במקולין ואחת שמכבדין את התורה: ואינו נוהג בעוף: והא קא חזינן דאית ליה אית ליה ולא עגיל בעי רבי ירמיה אית ליה לעוף ועגיל אית ליה לבהמה ולא עגיל מאי בתר דידיה אזלינן או בתר מינה אזלינן [א]תיקו: ונוהג בשליל: אמר שמואל וחלבו מותר לדברי הכל דאמר אילימא דשליל והא מיפלג פליגי ביה [ב]דתניא נוהג בשליל וחלבו אסור דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר אינו נוהג בשליל וחלבו מותר ואמר ר' אלעזר אמר ר' אושעיא מחלוקת בבן תשעה חי והלך ר"מ לשיטתו ורבי יהודה לשיטתו ואלא חלבו דגיד הא מיפלג פליגי בה [ג]דתניא גיד הנשה מחטט אחריו בכל מקום שהוא וחותך שמנו מעיקרו דברי ר"מ רבי יהודה אומר גוממו עם השופי לעולם חלבו דגיד ומודה שמואל דלר"מ מדרבנן אסור דתניא [ד]ושמנו מותר וישראל קדושים נהגו בו איסור מאי לאו ר"מ היא דאמר מותר מן התורה ואסור מדרבנן ממאי דילמא רבי יהודה היא אבל לרבי מאיר מדאורייתא נמי אסיר לא ס"ד דתניא [ה]גיד הנשה מחטט אחריו בכל מקום שהוא ושמנו מותר מאן שמעת ליה דאית ליה חטיטה ר"מ וקאמר שמנו מותר אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא אמר רב לא אסרה תורה אלא קנוקנות שבו עולא אמר [ה]עין הוא והתורה חייבה עליו אמר אביי כוותיה דעולא מסתברא דאמר רב ששת אמר רב אסי חוטין שבחלב אסורין ואין חייבין עליהן אלמא חלב אמר רחמנא ולא חותין הכא נמי גיד אמר רחמנא ולא קנוקנות גופא אמר רב ששת אמר רב אסי [ה]חוטין שבחלב אסורין ואין חייבין עליהן [ו]שבכוליא אסורין ואין חייבין עליהן לובן כוליא רבי ורבי חייא אמר וחד שרי [ז]רבה ממרטט ליה [ח]ר' יוחנן ממרטט ליה רבי אסי גאים ליה אמר אביי [ט]כוותיה דרבי אסי מסתברא דאמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל חלב שאין קיבתו של בהמה טהורה. לפי"ש ומתי שנא דבגיד דשליל פליגי וכתלבו דשליל מודו ור"ל משום דלא מקרי כיון דלידו בעמוד והקרב כלאחר כך בהמה המקבה (לעיל דף עה.) מה תלב ושמי שבליחת המחורים בפשם מוקם מכלל שליל: **ואמר** רבי אלעזר אמר רבי **אושעיא** כו'. הוקק לאחויי דרבי אלעזר דאי לאו דרבי אלעזר הוה אמינא תלבו דקמני סבריית ליין תלבו דגיד דעלמא ולא תלבו דשליל לכך מיימי דר' אלעזר דהלכו לשיטתם דמעם אחכוה מילתא דקמני דגיד ואחלב דבתרוייהו דפליגי בהו הלכו לשיטתם ועוד לפי דגיד לחודיה קאי אמתני' הוה ליה לרבי אלעזר למימר מילתיה דמ"ג הלא החזכ דחלבו דמאיר רבי מאיר מכל מקום שמעינן ר"מ מר' יהודה אלא לשכי אמרה מבריית דחלבו אסור הלך לשיטתו דהוא אמר שעון שחיטה כבהמה מעליא"ה: ר' יהודה אומר גוממו עם השופי. כלומר אין צריך לחטט אחריו אלא שוחטו עם השופי למעלה: לעולם חלבו דגיד. כלומר דמותר ואע"ג דאמר שמואל לדברי הכל דמותר מדרי שמואל דלר' מאיר אסור מדרבנן אבל מדאורייתא מותר: מאי לאו ר"מ היא. כלומר מה דאמרי' דשומן מותר ישראל קדושים נהגו בו איסור ר"מ היא: לא אסרה תורה אלא קנוקנות שבו. כלומר גידין דקין שמתפרשין מן הגיד אילך ואילך שהן בני אכילה אבל הגיד עצמו שהוא חשוב כעין לא חייבה התורה: אלמא חלב אמר רחמנא ולא רחמנא ולא חותין. כלומר דחלב לחוד וחותין לחוד ר"ע גיד לחוד וקנוקנות לחוד ומה רבתה רחמנא לא יאכלו בני ישראל וגו' אמר רחמנא דאפי' אוכל הגיד דחשוב כעין חייב וכ"ש קנוקנות: ולא נימא קנוקנות ולא גיד אלא [גיד] וקנוקנות: ממרטט ליה. כלומר מחטט אחריו וחותכו יפה: רב אסי גאים ליה. כלומר חותכו מלמעלה ואין מחטט אחריו.

עולא אמר עין הוא והתורה כו'. פלוגתא דיש בגידים בע"מ ופלוגתא דר"מ ורבי יהודה דלעיל במטיעה גם הוי כפלוגתא דכא ועולא אלא קסבר כר' יהודה דלעיל מנלי דיש בגידין בנותן טעם בקנוקנות הוא דפליגי אבל גיד לכ"ע עץ הוא וכל ולפי סבר כמאן דאמר דיש בהן בע"מ ופלוגתא דר"מ ורבי יהודה דלעיל במטיעה והכוח מנלי[ו] דפליגי רבי יהודה ואיש ליה לסבר מוכח אלא שמע מהכי דגיד לכ"ע עץ הוא וכל ולפי סבר כמאן דאמר דיש בגידין בע"מ מה לי גיד ומה לי קנוקנות וכן פלוגתא דר"מ ורבי יהודה דלעיל במטיעה והכוח מנלי[ו] דפליגי רבי יהודה ואיש ליה לסבר מוכח אלא שמע מהכי דגיד לכ"ע עץ הוא וכל ולפי סבר כמאן דאמר דיש בגידין בע"מ מה לי גיד ומה לי קנוקנות וכן פלוגתא דר"מ ורבי יהודה דלעיל במטיעה והכוח מנלי[ו] דפליגי רבי יהודה ואיש ליה לסבר מוכח אלא שמע מהכי דגיד לכ"ע עץ הוא וכל ולפי סבר כמאן דאמר דיש בגידין בע"מ מה לי גיד ומה לי קנוקנות

בוותיה דעולא מסתברא. בשמלמות דיב מתני' בפרקא (לעיל דף עג.) טעון שחיטה וכיון דלא מקמני בשחיטת אמו לאו אגיל הוא לליקני בי כל בבהמה מלבון (ויקרא יא) ואפי' מלבו ובידו א[יא] אלא מלבו דגיד של כל בהמה קאמר מתני' ומוקי ליה שמואל כדברי הכל: **מעיקרו**. מכל מקום שהוא נבלע ומרחם בבשר: **גוממו עם השופי**. המלב הגבוה ונלחם על השופי גוממו ומשליכו מפני מרחש העין שלא יבלח בשומן ושל גיד מותרין ולפי ומרחש של שומן ושל גיד מותרין ולפי דברי ר"מ רבי יהודה אומר גוממו מעיקרו לעולם חלבו דגיד ומודה שמואל דלר"מ מדרבנן אסור דתניא [ב]ושמנו מותר וישראל קדושים נהגו בו איסור מאי לאו ר"מ היא דאמר מותר מן התורה ואסור מדרבנן ממאי דילמא רבי יהודה היא אבל לרבי מאיר מדאורייתא נמי אסיר לא ס"ד דתניא [ג]גיד הנשה מחטט אחריו בכל מקום שהוא ושמנו מותר מאן שמעת ליה דאית ליה חטיטה ר"מ וקאמר שמנו מותר אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא אמר רב לא אסרה תורה אלא קנוקנות שבו עולא אמר [ד]עין הוא והתורה חייבה עליו אמר אביי כוותיה דעולא מסתברא דאמר רב ששת אמר רב אסי חוטין שבחלב אסורין ואין חייבין עליהן אלמא חלב אמר רחמנא ולא חותין הכא נמי גיד אמר רחמנא ולא קנוקנות גופא אמר רב ששת אמר רב אסי [ה]חוטין שבחלב אסורין ואין חייבין עליהן [ו]שבכוליא אסורין ואין חייבין עליהן לובן כוליא רבי ורבי חייא אמר וחד שרי [ז]רבה ממרטט ליה [ח]ר' יוחנן ממרטט ליה רבי אסי גאים ליה אמר אביי [ט]כוותיה דרבי אסי מסתברא דאמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל חלב

שאין כופהן כפופה זכורים. לפי"ש דם שמטודין למשכב זכור ומייתדין להם זכר למשמיש קלות ולם מנהגן קלות ולם במקום זו כל כך שיכתבו להם כתובה: **בשר תמה**. של תלם: **במקולין**. בשיטלית שאין חולכין מוחו בפרהסיא של כך. ואפי שמעתי בשר תמה בשר בהמה שמתה מעצמה: **דאיה ניה**. לפ בשר סביבות הקולית העליונה: **ולא עגיל**. הבשר סביבות העלם ואינו דומה לכף. כל בשר נפוה ועגול קרי לף בלשוננו: **שליל** דף מז.) עד שתתמצך הכף נגי סימני בגרות: **אמר שמואל וחלבו מותר**. לקמני מתני' דבכי הכל היא: **נוהג בשליל וחלבו**. של שליל לאסור: **כגון שעשה חי**. שחי ועמד לפניהן ומשמתה וחלבו מותר לדברי הכל דאמר אילימא דשליל והא מיפלג פליגי ביה [ב]דתניא נוהג בשליל וחלבו אסור דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר אינו נוהג בשליל וחלבו מותר ואמר ר' אלעזר אמר ר' אושעיא מחלוקת בבן תשעה חי והלך ר"מ לשיטתו ורבי יהודה לשיטתו ואלא חלבו דגיד הא מיפלג פליגי בה [ג]דתניא גיד הנשה מחטט אחריו בכל מקום שהוא וחותך שמנו מעיקרו דברי ר"מ רבי יהודה אומר גוממו עם השופי לעולם חלבו דגיד ומודה שמואל דלר"מ מדרבנן אסור דתניא [ד]ושמנו מותר וישראל קדושים נהגו בו איסור מאי לאו ר"מ היא דאמר מותר מן התורה ואסור מדרבנן ממאי דילמא רבי יהודה היא אבל לרבי מאיר מדאורייתא נמי אסיר לא ס"ד דתניא [ה]גיד הנשה מחטט אחריו בכל מקום שהוא ושמנו מותר מאן שמעת ליה דאית ליה חטיטה ר"מ וקאמר שמנו מותר אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא אמר רב לא אסרה תורה אלא קנוקנות שבו עולא אמר [ה]עין הוא והתורה חייבה עליו אמר אביי כוותיה דעולא מסתברא דאמר רב ששת אמר רב אסי חוטין שבחלב אסורין ואין חייבין עליהן אלמא חלב אמר רחמנא ולא חותין הכא נמי גיד אמר רחמנא ולא קנוקנות גופא אמר רב ששת אמר רב אסי [ה]חוטין שבחלב אסורין ואין חייבין עליהן [ו]שבכוליא אסורין ואין חייבין עליהן לובן כוליא רבי ורבי חייא אמר וחד שרי [ז]רבה ממרטט ליה [ח]ר' יוחנן ממרטט ליה רבי אסי גאים ליה אמר אביי [ט]כוותיה דרבי אסי מסתברא דאמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל חלב

ממרטט ליה. ממרש מלחיו: **גאים ניה**. המפוי מלב בכוליא מלב:

מסורת הש"ס

ט) [לעיל סט. עד: תוספתא רפ"ו], י) [לעיל עד: תוספתא פ"ו ה"כ], ג) [לעיל פ:, תוספתא פג:, ד) [ער' תום' ד"ה אמר מלבי וכו' וכך גורס הרא"ש ממנם ה"ר] גורס כאן ודע שכן ג' העתיק ערך מרגן], ה) ר"ח, ו) ר"ח, ז) [קרתן כ:, ח) [קיתן כד:], ט) [שם].

גליון הש"ס

גמ' ר' יוחנן ממרטש ליה. ע"ל פ: ע"ש תום' ד"ה כוליה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה לשיטתו וכו' וגיהו. כלל ספ"ד ופמ"ד מה"ש ה"ג:

מוסף רש"י

נוהג בשליל. גיד הנשה, וחלבו. של שליל לאסור (לעיל פה.). מעיקרו. ובשהם נבשלה (לעיל עד:). גוממו עם השופי. לומר מוחכו כשוח לשופי ושולל אם הנשוה מן השופי, דלמי לגיד ואסור מלהנלע אבל שרשן של אלו מותרין (שם). וישראל קדושים. השופין קיע לתורה (לעיל צא:).

לעמוד הבא

צ"ב ע"ב **אחת - שאין כותבין כתובה לזכר,** שאף על פי שהם מייחדים להם זכר למשכב מכל מקום אינם מקילים ראש עד שיכתבו להם כתובה.

ואחת - שאין שוקלין בשר המת במקולין שאף על פי שהם אוכלים בשר אדם אינם מוכרים אותו באטליז בפרהסיא [פירוש אחר - בשר בהמה שמתה מעצמה אינם מוכרים באטליז].

ואחת - שמכבדין את התורה.

שנינו במשנה: **ואינו נוהג בעוף** מפני שאין לו כף. ומקשינן: **והא קא חזינן דאית ליה** כף לעוף, שיש בשר המקיף סביב עצם הירך שלו?

ומתרצינן: **אית ליה,** אבל **לא עגיל!** שהבשר המקיף אינו עגול אלא שטוח לרוחב, ואינו דומה לכף, ובגיד הנשה נאמר "אשר על כף הירך", הלכך אינו נוהג בעוף.

בעי רבי ירמיה: אית ליה לעוף ועגיל, אם נזדמן עוף שהכף אצלו עגול, או **אית ליה לבהמה ולא עגיל,** שנזדמנה בהמה שהכף אינו עגול אצלה - **מאי?**

האם **בתר דידיה אזלינן** כל עוף וכל בהמה נידונים לפי מה שהם, ואותו העוף שהכף עגול אצלו אסור גיד הנשה שלו, והבהמה אשר כף רגלה אינו עגול לא יאסר גיד הנשה שלה, **או** דלמא, **בתר מיניה אזלינן.** וכיון שבדרך כלל לעוף אין כף עגול ולבהמה יש לה כף עגול, הרי כל מין העוף מותר וכל מין הבהמה אסור?

ומסקינן: **תיקו!**

שנינו במשנה: **ונוהג בשליל.** רבי יהודה אומר: אינו נוהג בשליל, וחלבו מותר.

אמר שמואל: "**וחלבו מותר**" דקתני בסיפא דמתניתין, לאו סיום דברי רבי יהודה הוא, אלא **לדברי הכל** הוא.

והוינן בה: "**חלבו" דמאי?** באיזה חלב מדובר שהכל מודים בו? **אילימא** חלבו **דשליל, והא מיפלג פליגי ביה** תנא קמא ורבי יהודה?

דתניא: גיד הנשה **נוהג בשליל וחלבו** של השליל **אסור! דברי רבי מאיר, רבי יהודה אומר: אינו נוהג בשליל וחלבו** של השליל **מותר! ואמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא: מחלוקת** דרבי מאיר ורבי יהודה: **בעובר בן תשעה** חדשים שנמצא **חי** במעי הבהמה לאחר שנשחטה, **והלך רבי מאיר לשיטתו!** שלפי שהוא סובר שעובר בן תשעה חי אינו ניתר בשחיטת אמו ככל עובר הנמצא במעי אמו לאחר שחיטתה אלא הוא כבהמה בפני עצמה וטעון שחיטה, ולכן גם גיד הנשה שלו וחלבו אסור. **ורבי יהודה לשיטתו!** שרבי יהודה סובר שאפילו בן תשעה חי ניתר בשחיטת אמו, ואינו כבהמה בפני עצמה אלא הוא כאחד מאיברי אמו, ולפיכך אין בו איסור גיד הנשה וחלבו.

ואלא שמא תאמר שמשנתנו מדברת ב**חלבו דגיד** שומנו של גיד הנשה [בכל בהמה לא בשליל], ועל זה אמר שמואל שלדברי הכל מותר, תיקשי, **והא מיפלג פליגי בה?**

דתניא: גיד הנשה מחטט אחריו בכל מקום שהוא, כשמוציאו מן הירך, **וחותך שמנו** של הגיד **מעיקרו,** אפילו היכן שהוא בלוע ומושרש בבשר **דברי רבי מאיר.**

רבי יהודה אומר: גוממו חותכו **עם השופי,** בקו ישר עם כף הירך, שרק את השומן הבולט על הכף צריך לחתוך משום מראית העין אבל השרשים של השומן [וגם של הגיד] שבתוך הבשר מותרים באכילה.

הרי שנחלקו רבי מאיר ורבי יהודה, ולדעת רבי מאיר שומן הגיד אסור!

ומתרצינן: **לעולם בחלבו דגיד** מיירי, ומה שאמר שמואל שלדברי הכל מותר, היינו, שמן התורה אפילו רבי מאיר מודה שהוא מותר, אלא שהוא אוסר מדרבנן. **ומודה שמואל דלרבי מאיר מדרבנן אסור.**

דתניא, כמו ששנינו בברייתא, שלרבי מאיר רק מדרבנן אסור. דתניא: **ושמנו** של גיד הנשה **מותר. וישראל קדושים נהגו בו איסור!**

ודייקינן: **מאי לאו,** בברייתא זו **רבי מאיר היא.** שהרי רבי יהודה מתיר לגמרי את השומן אפילו מצד המנהג. ואם כן, מוכח דרבי מאיר היא, **דאמר:** שהשומן **מותר מן התורה ואסור** רק **מדרבנן!**

ומקשינן: **ממאי** דרבי מאיר היא? **דלמא רבי יהודה היא** [ומה שרבי יהודה מתיר הוא מעיקר הדין אבל מצד מנהג אסור]. **אבל לרבי מאיר, מדאורייתא נמי אסור** שומן הגיד?

ומתרצינן: **לא סלקא דעתך** שרבי מאיר אוסר מן התורה. **דתניא: גיד הנשה מחטט אחריו בכל מקום שהוא ושמנו מותר! מאן שמעת ליה דאית ליה** שגיד הנשה צריך **חטיטה? רבי מאיר!** שאמר כן לעיל בברייתא. **וקאמר "שמנו מותר"!** הרי שרבי מאיר מתיר שומן הגיד ובהכרח שמה שאוסר במקום אחר אינו אלא מדרבנן.

אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא אמר רב: לא אסרה תורה בגיד הנשה **אלא קנוקנות שבה!** הגידין הדקים שמתפצלים מגיד הנשה, שהם רכים ויש בהם טעם, אבל הגיד עצמו שעל כף הירך אינו אסור לפי שהוא קשה ואין בו טעם אלא כעץ בעלמא הוא.

עולא אמר: הגיד אף על פי **שעץ הוא** מכל מקום **התורה חייבה עליו!** [והקנוקנות מותרים כדלקמן].

אמר אביי כוותיה דעולא מסתברא! דאמר רב ששת אמר רב אסי: חוטין הדקין **שבחלב אסורין** מדרבנן **ואין חייבין עליהן** כרת משום חלב.

אלמא אמרינן "**חלב" אמר רחמנא ולא חוטין! הכא נמי "גיד" אמר רחמנא ולא קנוקנות!**

גופא: אמר רב ששת אמר רב אסי: חוטין שבחלב אסורין ואין חייבין עליהן. חוטין **שבכוליא אסורין ואין חייבין עליהן.**

לובן כוליא הנמצא בחריץ שבכליה וחודר לתוך הכליה, פליגי בה **רבי ורבי חייא: חד אסר** משום חלב **וחד שרי.**

רבה ממרטט ליה מוציאו לגמרי עד השרש, וכן **רבי יוחנן ממרטט ליה. רב אסי גאים ליה** חתך את הלובן שעל הכליה בלבד, אבל מה שחודר לתוך הכליה אכל.

אמר אביי כוותיה דרבי אסי מסתברא! דאמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל:

מִשְׁפָּטִי וְדִינִי יָשַׁבְתָּ לְכִסֵּא שׁוֹפֵט צֶדֶק: ו גָּעַרְתָּ גוֹיִם אִבַּדְתָּ
רָשָׁע שְׁמָם מָחִיתָ לְעוֹלָם וָעֶד: ז הָאוֹיֵב | תַּמּוּ חֳרָבוֹת לָנֶצַח
וְעָרִים נָתַשְׁתָּ אָבַד זִכְרָם הֵמָּה: ח וַיהוָה לְעוֹלָם יֵשֵׁב כּוֹנֵן
לַמִּשְׁפָּט כִּסְאוֹ: ט וְהוּא יִשְׁפֹּט־תֵּבֵל בְּצֶדֶק יָדִין לְאֻמִּים
בְּמֵישָׁרִים: י וִיהִי יְהוָה מִשְׂגָּב לַדָּךְ מִשְׂגָּב לְעִתּוֹת בַּצָּרָה:
יא וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא־עָזַבְתָּ דֹּרְשֶׁיךָ יְהוָה: יב זַמְּרוּ
לַיהוָה יֹשֵׁב צִיּוֹן הַגִּידוּ בָעַמִּים עֲלִילוֹתָיו: יג כִּי־דֹרֵשׁ דָּמִים

רש״י

כל הנסים כמו שנאמ׳ (ירמי׳ טז) לא יאמר עוד חי ה׳ אשר העלה וגו׳: **(ה) משפטי ודיני.** תיבות כפולות במקרא ואין חילוק ביניה׳ כמו עדי וסהדי במרומים (איוב טז) עצמיו אפיקי נחושה גרמיו כמטיל ברזל (שם מ): **משפטי ודיני.** בשמים: **ישבת לכסא.** כסא המשפט: **(ו) גערת גוים.** עמלק ראשית גוים (במדבר כד): **אבדת רשע.** אבותיו: **שמם מחית.** כי מחה אמחה (שמות יז): **(ז) האויב תמו.** כי חרבות השנאה לנצח הם עליו כחרב חדה, ד״א חרבות לנצח אותו אויב שחרבות שנאתו היתה עלינו לנצח וזהו עמלק שנאמ׳ בו ועברתו שמרה נצח (עמוס א) חרבות לשון חרבן וכן פתרונו האויב תמו חרבות לנצח, וכן נאמר (ביחזקאל לה) שממות עולם אתנך ועריך לא תשובנה: **וערים נתשת.** כי תאמר אדום רששנו וגו׳ ונשוב ונבנה חרבות כה אמר ה׳ צבאות המה יבנו ואני אהרוס (מלאכי א): **אבד זכרם.** אותה השעה: **(ח) וה׳ לעולם ישב וגו׳.** שם שלם וכסא שלם כמו שנאמר כסאו, אבל קודם שימחה כתוב כי יד על כס יה (שמות יז) כס חסר ושם חלוק: **(ט) והוא ישפט תבל בצדק ידין לאמים במישרים.** עד בא הקץ הי׳ רגיל לשפטם ברחמים לפי מישרים המצווין בהם דן אותם בלילה כשהם ישנים מן העבירות: **(י) ויהי ה׳ משגב לדך.** לשון דכא אילאמינשי״ה בלעז לעתיד כשיכונן למשפט כסאו יהי משגב לישראל שהם דכים: **לעתות בצרה.** עתים של צרה: **(יב) זמרו לה׳ יושב ציון.** כשיחזיר ישיבתו

מצודות ציון

לכסא. כמו בכסא ובא הלמ״ד במקום הבי״ת וכן כי בוחר אתה לבן ישי (ש״א כ׳) ומשפטו בבן ישי: **(ו) גערת.** עניין זעקת גזיפה: **(ז) נתשת.** עניין עקירה והריסה כמו לנתוש ולנתוץ (ירמיה א׳): **(י) משגב.** מחוק: **לדך.** מושבר וכתוש כמו דכאי רוח (לקמן ל״ד): **לעתות.**

מצודות דוד

(ו) גערת. בעבורי גערת גוים וכו׳ ומחית שמם לבל יזכרו: **(ז) האויב.** אתה האויב דע שהחרבות תמו לנצח ר״ל המקומות החרבות שבך יכלו עד עולם ולא ישובו לקדמותן אף הערים אשר נהרסו בחטאך המה יהיו נאבד זכרם וכפל הדבר במ״ש: **(ח) וה׳ לעולם ישב.** כי ה׳ חי לעולם וכ״כ ממשלתו וא״כ מי יבנה את אשר הרס הוא: **(ט) והוא ישפוט.** עד עולם ישפוט אותם בדין והישר והצדק כאשר ראוי להם: **(י) משגב לדך.** לנשברי לב יהיה למשגב ומתי יהיה למשגב כשיהיה בעולם עת צרה: **(יא) כי לא עזבת.** כי יראו אשר לא עזבת דורשך: **(יב) יושב ציון.** המשרה שכינתו בציון:

אוֹתָם זָכָר לֹא־שָׁכַח צַעֲקַת עֲנָיִים (עֲנָוִים קרי): יד חָנְנֵנִי יְהוָה
רְאֵה עָנְיִי מִשֹּׂנְאָי מְרוֹמְמִי מִשַּׁעֲרֵי מָוֶת: טו לְמַעַן אֲסַפְּרָה
כָּל־תְּהִלָּתֶיךָ בְּשַׁעֲרֵי בַת־צִיּוֹן אָגִילָה בִּישׁוּעָתֶךָ: טז טָבְעוּ גוֹיִם
בְּשַׁחַת עָשׂוּ בְּרֶשֶׁת־זוּ טָמָנוּ נִלְכְּדָה רַגְלָם: יז נוֹדַע | יְהוָה
מִשְׁפָּט עָשָׂה בְּפֹעַל כַּפָּיו נוֹקֵשׁ רָשָׁע הִגָּיוֹן סֶלָה: יח יָשׁוּבוּ
רְשָׁעִים לִשְׁאוֹלָה כָּל־גּוֹיִם שְׁכֵחֵי אֱלֹהִים: יט כִּי לֹא לָנֶצַח
יִשָּׁכַח אֶבְיוֹן תִּקְוַת עֲנִוִּים (עֲנִיִּים קרי) תֹּאבַד לָעַד: כ קוּמָה יְהוָה
אַל־יָעֹז אֱנוֹשׁ יִשָּׁפְטוּ גוֹיִם עַל־פָּנֶיךָ: כא שִׁיתָה יְהוָה | מוֹרָה

רש״י

לציון יזמרו לו כן: **(יג) אותם זכר.** את הדמים שנשפכו בישראל: **(יד) חנני ה׳.** עתה בגולה: **מרוממי.** בגאולתך: **(טז) טבעו גוים.** זו היא התהלה אשר אספר: **(יז) נודע ה׳.** כל זה מן התהלה נודע ה׳ לבריות כי שליט הוא ומושל ונוקם לאויביו שהרי משפט עשה בהם יושטיצ״א בלעז: **נוקש רשע.** נכשל רשע: **הגיון.** נהגה זאת סלה: **(יח) לשאולה.** אמר רבי נחמי׳ כל תיבה הצריכה למ״ד בתחלתה הטיל לה ה״א בסופה כגון (בראשית יב) מצרימה מדברה התיבון לי׳ והכתיב ישובו רשעים לשאולה א״ר אבא בר זבדי למדריגה התחתונה של שאול ומהו ישובו לאחר שיצאו מגיהנם ויעמדו בדין ויתחייבו ישובו למדריגה תחתית של גיהנם: **(יט) כי לא לנצח ישכח.** ישראל האביון מלפקוד עליהם מה ששיעבדו בו, ותקות עניים לא תאבד לעד: **(כ) קומה ה׳.** דוד הי׳ מתפלל לפני הקב״ה שיקום וימהר לעשות זאת: **אל יעז.** עמלק לאורך ימים בגדולתו: **על פניך.** בשביל הכעס שהכעיסוך במקדשך: **(כא) מורה.** מרות ועול ד״א מורה לשון השלכה לשון ירה בים (שמות טו) וי״א מורה לשון תער (סא״א): **ידעו גוים.** שהם אנוש ולא אלהות להיות

מצודות ציון

מלשון עת: **(יב) עלילותיו.** מעשיו: **(יג) ענוים.** שפל הרוח: **(טז) ברשת.** פח יקוש: **(יז) נוקש.** מל׳ מוקש: **הגיון.** עניינו מחשבה כמו והגיון לבי (לקמן י״ט): **(יח) לשאולה.** כן יקרא הגיהנם: **(כ) אנוש.** הוא שם משמות האדם ויורה על חולשו שהוא מל׳ ואנוש הוא (ירמיה י״ז): **פניך.** כעסך כמו פני ה׳ (לקמן ל״ד):

מצודות דוד

(יג) כי דורש דמים. כי הוא דורש לדעת הדם וזכורים הם לפניו עם שאינו ממהר לפרוע: **(יד) מרוממי.** הלא אתה מעולם מרומם אותי משערי מות: **(טז) בשחת.** בהבור אשר עשו: **(יז) נודע ה׳.** כשעושה משפט אז הוא נודע ומפורסם לכל: **נוקש רשע.** כאשר הרשע יפול בהמוקש אשר עשה אז עד עולם יחשבו בלב פרסום המקום: **(יח) ישובו.** לפי שהשאול מוכן להם אמר לשון ישובו כאדם ששב אל ביתו המוכן לשבתו: **(יט) כי לא לנצח.** ובכך יפרע מן מציריו: **תאבד לעד.** מלת לא משמשת בשנים כאלו אמר לא תאבד לעד: **(כ) אל יעוז אנוש.** אל יתחזקו אויביך: **על פניך.** ר״ל בעת כעסך: **(כא) שיתה.** תשים

לָהֶם יֵדְעוּ גוֹיִם אֱנוֹשׁ הֵמָּה סֶּלָה: י א לָמָּה יְהוָה תַּעֲמֹד בְּרָחוֹק
תַּעְלִים לְעִתּוֹת בַּצָּרָה: ב בְּגַאֲוַת־רָשָׁע יִדְלַק עָנִי יִתָּפְשׂוּ |
בִּמְזִמּוֹת זוּ חָשָׁבוּ: ג כִּי־הִלֵּל רָשָׁע עַל־תַּאֲוַת נַפְשׁוֹ וּבֹצֵעַ בֵּרֵךְ
נִאֵץ | יְהוָה: ד רָשָׁע כְּגֹבַהּ אַפּוֹ בַּל־יִדְרֹשׁ אֵין אֱלֹהִים
כָּל־מְזִמּוֹתָיו: ה יָחִילוּ דְרָכָו (דְרָכָיו | קרי) בְּכָל־עֵת מָרוֹם
מִשְׁפָּטֶיךָ מִנֶּגְדּוֹ כָּל־צוֹרְרָיו יָפִיחַ בָּהֶם: ו אָמַר בְּלִבּוֹ בַּל־אֶמּוֹט

רש״י

גבורתם שולטת: **(א) תעלים לעתות בצרה.** תעלים עינים לעתות הצרה: **(ב) ידלק.** ירדוף כמו כי דלקת אחרי: **יתפשו במזמות זו חשבו.** נתפסים הם העניים במזמות שהרשעים חושבים עליהם: **(ג) כי הלל רשע.** מוסב על למה ה׳ תעמוד ברחוק כי עתה עמלק הרשע מתהלל שמשיג כל תאות נפשו: **ובוצע ברך נאץ ה׳.** והגזלן שבח את עצמו לאמר נאץ ה׳ ושלום יהיה לי, ברך כמו ברך לשון פעל ותדע שאילו הי׳ שם דבר הי׳ הטעם למעלה באות הראשונה והיה נקוד פתח וזה נקוד קמץ קטן וטעמו למטה ברי״ש, ואל תתמה על ברך שלא אמר ברך שהרבה תיבות של רי״ש משמשות כך כגון אויב חרף ה׳ (לקמן עד)

מצודות ציון

(כא) מורה. השלכה כמו ירה ביס (שמות ט״ו): **(א) תעלים.** מל׳ העלמה: **(ב) ידלק.** ירדוף וכן כי דלקת אחרי (בראשית ל״א): **במזמות.** ענין מחשבה: **(ג) הלל.** ענין שבח כמו ויהללו אותה (שם י״ב): **ובוצע.** הגזלן כמו הוי בוצע בצע (חבקוק ב׳): **נאץ.** בזה כמו כי נאצו האנשים את מנחת ה׳ (ש״א ב׳): **(ה) יחילו.** יצליחו כמו לא יחיל טובו (איוב ב׳):

ולא נאמר חרף: **נאץ.** כמו חרף וכן כל ל׳ ניאוץ כך פתר מנחם: **(ד) רשע כגובה אפו.** שהוא גבה רוח ומגביה וזוקף פניו ואפו בגבהותו: **בל ידרוש.** כל מזימותיו אומרות לו בל ידרוש הקב״ה כל מה שאעשה כי אין משפט: **אין אלהים.** לית דין ולית דיין: **(ה) יחילו.** יצליחו ודומה לו (איוב כ) על כן לא יחיל טובו, וי״מ יחילו כמו (ש״ב ג) יחולו על ראש יואב: **מרום משפטיך מנגדו.** מסולקים ומרוחקי׳ משפטי יסורין ופורעניו׳ שלך מנגדו שאינם באים עליו: **כל צורריו יפיח בהם.** בהפחת רוח הוא מפיח בהם והם נופלים לפניו: **(ו) לדור ודור אשר לא ברע.** לא תבא עלי רעה לדורותי:

מצודות דוד

להם השפלה למען ידעו שהמה לעולם אנוש ולא אל: **(א) תעמוד ברחוק.** כאלו תעמוד ברחוק מקום ותעלים עצמך בעת צרה: **(ב) בגאות.** בעבור רוב גאותו רודף את העני ותופש אותו במחשבתו אשר חשב לתפשו בו: **(ג) כי הלל רשע.** בעבור שהרשע מהלל ומשבח עצמו שהשיג תאותו והגזלן בעת עשותו נאצות אז יתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי לא נעשה בו דבר ע״כ מלא לב האדם לעשות רע: **(ד) כגובה.** כאשר גבהה חמתו על מי חושב שאין מי דורש במעשיו וכל מחשבותיו הוא שאין אלהים בעולם לפרוע לו על מעשיו: **(ה) יחילו.** על שבכל עת יצליח בדרכיו ומשפטיך מסולק ממנו ובהפחה מועטת מאבד את שונאיו: **(ו) אמר בלבו.** לזאת חושב שלא ינטה לעולם להיות מושפל לארץ: **לדור ודור.** אף לאחר כמה דורות יצליח ולא יראה ברעה:

לְדֹר וָדֹר אֲשֶׁר לֹא־בְרָע: ז אָלָה | פִּיהוּ מָלֵא וּמִרְמוֹת וָתֹךְ
תַּחַת לְשׁוֹנוֹ עָמָל וָאָוֶן: ח יֵשֵׁב | בְּמַאֲרַב חֲצֵרִים בַּמִּסְתָּרִים
יַהֲרֹג נָקִי עֵינָיו לְחֵלְכָה יִצְפֹּנוּ: ט יֶאֱרֹב בַּמִּסְתָּר | כְּאַרְיֵה בְסֻכֹּה
יֶאֱרֹב לַחֲטוֹף עָנִי יַחְטֹף עָנִי בְּמָשְׁכוֹ בְרִשְׁתּוֹ: י וִדְכֶּה (יִדְכֶּה קרי)
יָשֹׁחַ וְנָפַל בַּעֲצוּמָיו חֵלְכָּאִים (חֵיל כָּאִים קרי): יא אָמַר בְּלִבּוֹ
שָׁכַח אֵל הִסְתִּיר פָּנָיו בַּל־רָאָה לָנֶצַח: יב קוּמָה יְהוָה אֵל נְשָׂא

רש״י

(ז) ותוך. ל׳ מחשבה רעה הלנה בתוכו תמיד: **(ח) עיניו לחלכה יצפנו.** עיניו של עמלק לישראל שהם חילך יארובו: **לחלכה.** עליך יעזוב חלכה, שניהם במסור׳ מן מלין המשמשין כה במקום ך׳ כגון (שמות ז) ובכה ובעמך (משלי ב) תבונה תנצרכה (שמות כט) כל אשר צויתי אתכם (ש״א א) הנצבת עמכה למדנו ממסורת שחלכה כמו חילך חיל שלך, ומנחם פתר אותה לחלכה יצפונו וכן יעזוב חלכה כמו ונפל בעצמיו חלכאים ענין נמוכים ומורדים וכה יסוד המלה: **(י) ידכה ישוח.** כך דרך האורב שמדכה ומשפיל ומקטין עצמו כדי שלא יהא ניכר. ונפל בעצומיו חלכאים. חיל נשברים ראיתי במסורה הגדולה חלכאים אחת מחמש עשרה תיבות הכתובות תיבה אחת ונקראות שתי תיבות וכמו בגד דותאמר לאה (בראשית ל) אשדת למו (דברים לג) מלכם תדכאו עמי (ישעי׳ ג) אף זה חלכאים חיל של נשברים, כאים ל׳ ונכאה לבב למותת (לקמן קט) וא״ת הנו״ן מן השורש יוכיח עליו יען הכאת לב צדיק (יחזקאל יג) למדנו הנו״ן של נכאה כנו״ן של נמבזה (ש״א טו) ונו״ן של נקלה וכן פתרונו ונפל בעצומיו של רשע זה ברמיזותיו ובקריצותיו לשון הגישו עצמותיכם (ישעי׳ מא) עוצם עיניו (שם לג) חיל של עניים, ד״א בעצומיו ע״י גבוריו א״ר סימון אין הרשע הזה מטיל בקלירוס שלו פירוש חיל אלא גבורים כמותו שנאמר (דניאל ג) ולגוברין גברי חיל די בחילי׳ אמר לכפתה לשדרך מישך ועבד נגו ומנחם פתר חלכאים כמו דל וחלך

מצודות ציון

(ז) אלה. שבועה כמו ושמעה קול אלה (ויקרא ה׳): **ותוך.** ענין מרמה הנסתר בתוך הלב: **(ח) לחלכה.** ענינו כענין עני וחלוש ודומה לו במקראות שלאחריו: **יצפנו.** יסתירו כמו יצפון לצדיק (משלי י״ג): **(ט) לחטוף.** ענין מהירות הלקיחה כמו וחטפתם לכם (שופטים כ״א): **(י) ידכה.** ענין כתיתה: **ישוח.** מלשון שיחה וכפיפה כמו שחה לעפר (לקמן מ״ד): **בעצומיו.** בחזקו כמו ועצם

מצודות דוד

(ז) אלה. ממלא פיו בשבועות שוא ומרמה: **תחת לשונו.** כפל הדבר במ״ש: **(ח) ישב.** הרשע יושב במארב החצרים ולוכד את הנקי והורגו בסתר: **עיניו.** עושה עצמו כמסתיר עין מן העני וכאלו אין דעתו עליו לבל יהיה נשמר: **(ט) יארוב.** במקום נסתר יארוב וכאריה האורב בסוכה כן יארוב לחטוף את העני. במשכו. אמר לשון הנופל בצייד המושך חבל הרשת ללכוד את הבא בה: **(י) ידכה ישוח.** מראה עצמו כתוש וכפוף לבל ירגישו בו אבל מפיל בכחו הרב את העניים: **(יא) אמר.** כ״ז הוא על כי חושב או האל שכח מעשיו או שאינו משגיח בהם: **(יב) קומה.** לזה קום והרם ידך עליו להכותו ואל תשכח העניים הנלכדים בידו:

לעמוד הבא

וְנִשְׁבְּרָה, אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא רְבִיעִית, הִגְבִּיהָהּ וְנָטַל הֵימֶנָּה רְבִיעִית, וְנִשְׁבְּרָה, מְשַׁלֵּם דְּמֵי כֻלָּהּ:

פרק ד

א. הַזָּהָב קוֹנָה אֶת הַכֶּסֶף, וְהַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הַזָּהָב. הַנְּחֹשֶׁת קוֹנֶה אֶת הַכֶּסֶף, וְהַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הַנְּחֹשֶׁת. מָעוֹת הָרָעוֹת קוֹנוֹת אֶת הַיָּפוֹת, וְהַיָּפוֹת אֵינָן קוֹנוֹת אֶת הָרָעוֹת. אֲסִימוֹן קוֹנֶה אֶת הַמַּטְבֵּעַ, וְהַמַּטְבֵּעַ אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת אֲסִימוֹן. מִטַּלְטְלִין קוֹנִים אֶת הַמַּטְבֵּעַ, וְהַמַּטְבֵּעַ אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הַמִּטַּלְטְלִין. זֶה הַכְּלָל, כָּל הַמִּטַּלְטְלִין קוֹנִין זֶה אֶת זֶה:

ב. כֵּיצַד, מָשַׁךְ הֵימֶנּוּ פֵּרוֹת וְלֹא נָתַן לוֹ מָעוֹת, אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ, נָתַן לוֹ מָעוֹת וְלֹא מָשַׁךְ הֵימֶנּוּ פֵּרוֹת, יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. אֲבָל אָמְרוּ, מִי שֶׁפָּרַע מֵאַנְשֵׁי דּוֹר הַמַּבּוּל וּמִדּוֹר

רבינו עובדיה מברטנורה

היא: **ונשברה.** לאחר זמן: **אינו משלם אלא רביעית.** דשליחות יד אינו מתחייב באונסים עד שימשוך או יגביה דהוי קניה: **הגביהה ונטל.** לאו דוקא נטל, דמכי אגבהה על מנת ליטול חייב באונסיה אפילו לא נטל ממנה כלום. ואם נטל רביעית מן החבית והחמיץ היין הנשאר בחבית אחר כן, אע״פ שלא הגביה החבית משלם כל היין, שהוא גרם ליין שהחמיץ, וגירי דידיה הוא דאהני ליה:

פרק ד הזהב קונה את הכסף. כל דבר שהוא חשוב להיות מטבע וחריף לינתן בהוצאה, דין מעות יש לו, ואינו קונה את שכנגדו שאינו חשוב מטבע ואינו חריף בהוצאה כמותו. ומי שאין טבעו חשוב וחריף, דין פירות יש לו, ומשיכתו הוא קיום דבר. לפיכך מכי משך האחד דינרי זהב, קנה השני דינרי כסף בכל מקום שהם, ואין אחד מהם יכול לחזור בו. דדינרי זהב הוו פירות לגבי דינרי כסף: **והכסף אינו קונה את הזהב.** דדינרי כסף שהם חריפים בהוצאה, דין מעות יש להם לגבי דינרי זהב. ואם משך האחד דינר כסף, לא קנה האחר דינר זהב עד שימשוך, דמעות אינן קונות. והיינו טעמא נמי שנחושת קונה את הכסף, דפרוטות של נחושת שאין טיבען חשוב כל כך, הוו פירי לגבי דינרי כסף, והכסף אינו קונה את הנחושת: **מעות הרעות.** שנפסלו: **אסימון.** שנעשה במדת המטבע היוצא אלא שעדיין לא טבעו עליו צורה: **כל המיטלטלין קונין זה את זה.** אם החליף אלו באלו, כיון שמשך האחד קנה חבירו. והאי כל, לאתויי אפילו כיס מלא מעות בכיס מלא מעות:

ב. נתן לו מעות ולא משך הימנו פירות יכול לחזור בו. זה וזה. ותקנת חכמים היא. דדבר תורה מעות קונות, כדאשכחן גבי הקדש דכתיב ונתן הכסף וקם לו, ומה טעם אמרו משיכה קונה ולא מעות, גזירה שמא יניח לוקח מקחו בבית מוכר זמן מרובה ותפול דליקה בשכונת המוכר ולא יחוש לטרוח ולהציל, לפיכך העמידום ברשותו לחזור בו אם ירצה, דכיון דאם יתייקרו ברשותו יתיקר ויחזור בו מן המכר ויהא השכר שלו, כדידיה חשיב להו וטרח ומציל: **אבל אמרו מי שפרע וכו׳.** אע״פ שיכול לחזור בו, אוררין אותו בבית דין ואומרים עליו מי שפרע מדור המבול ומדור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה ומן המצריים ששטפו בים, הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד

הַפְלָגָה, הוּא עָתִיד לְהִפָּרַע מִמִּי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד בְּדִבּוּרוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כָּל שֶׁהַכֶּסֶף בְּיָדוֹ, יָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה:

ג. הָאוֹנָאָה אַרְבָּעָה כֶסֶף מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה כֶסֶף לַסֶּלַע, שְׁתוּת לַמֶּקַח. עַד מָתַי מֻתָּר לְהַחֲזִיר. עַד כְּדֵי שֶׁיַּרְאֶה לַתַּגָּר אוֹ לִקְרוֹבוֹ. הוֹרָה רַבִּי טַרְפוֹן בְּלוּד, הָאוֹנָאָה שְׁמוֹנָה כֶסֶף לַסֶּלַע, שְׁלִישׁ לַמֶּקַח, וְשָׂמְחוּ תַּגָּרֵי לוּד. אָמַר לָהֶם, כָּל הַיּוֹם מֻתָּר לְהַחֲזִיר. אָמְרוּ לוֹ, יָנִיחַ לָנוּ רַבִּי טַרְפוֹן בִּמְקוֹמֵנוּ, וְחָזְרוּ לְדִבְרֵי חֲכָמִים:

ד. אֶחָד הַלּוֹקֵחַ וְאֶחָד הַמּוֹכֵר יֵשׁ לָהֶן אוֹנָאָה. כְּשֵׁם שֶׁאוֹנָאָה לַהֶדְיוֹט, כָּךְ אוֹנָאָה לַתַּגָּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין אוֹנָאָה לַתַּגָּר. מִי שֶׁהֻטַּל עָלָיו, יָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה, רָצָה, אוֹמֵר תֶּן לִי מָעוֹתַי, אוֹ תֶן לִי

רבינו עובדיה מברטנורה

בדיבורו, ואחר כך מחזיר לו את מעותיו: **רבי שמעון אומר כל שהכסף בידו ידו על העליונה.** רבי שמעון אמלתיה דתנא קמא קאי דאמר נתן לו מעות ולא משך ממנו פירות יכול לחזור בו בין מוכר בין לוקח ואתא רבי שמעון למימר דזמנין דמי שהכסף בידו דהיינו המוכר שקבל את הכסף ידו על העליונה, ובידו לקיים את המכר אם ירצה ואין הלוקח יכול לחזור בו, כגון שהיתה עלייתו של לוקח שכורה אצל המוכר, דהשתא אם המוכר רוצה שיהיה המכר קיים אין הלוקח יכול לחזור בו אף על פי שלא משך, דטעמא מאי אמור רבנן משיכה קונה ולא מעות, גזירה שמא יאמר לו מוכר ללוקח נשרפו חטיך בעליה, הכא דעליה דלוקח היא אי נפלה דליקה איהו טרח ומייתי לה. ואין הלכה כרבי שמעון. אלא אף על פי שעלייתו של לוקח שכורה אצל המוכר, כל זמן שלא משך יכול לחזור בו בין לוקח בין מוכר:

ג. האונאה ארבעה כסף. ארבעה מעות כסף שהם שש מעות בדינר, והסלע ארבע דינרין: **מעשרים וארבע כסף לסלע.** אם היה המקח בדמי הסלע שהוא עשרים וארבע מעות דהשתא הויא אונאה שתות למקח, חייב להשיב לו כל אונאתו ארבעה כסף: **עד מתי מותר להחזיר.** מי שנתאנה. והא דנקט לשון מותר, לאשמועינן דליכא אפילו מי שפרע להחזיר המקח או שיתן לו אונאתו: **עד כדי שיראה.** המקח לתגר או לאחד מקרוביו. ואם שהה יותר, מחל על אונאתו. והמוכר לעולם חוזר, שהרי אין המקח בידו שיוכל להראות לתגר או לקרובו אם נתאנה. ואם נודע שבא לידו דבר כיוצא בממכרו וידע שטעה ושתק ולא תבע, אינו יכול לחזור ולתבוע, שהרי מחל: **ושמחו תגרי לוד.** שהיו בקיאין בסחורה ומוכרין ביוקר. ואין הלכה כר׳ טרפון:

ד. אין אונאה לתגר. מפני שהוא בקי ומסתמא אחולי אחיל גביה, והאי דזבנא הכי, משום דאתרמי ליה זבינא אחריתי. והשתא הוא דקבעי למיהדר ביה. ואין הלכה כר׳ יהודה: **מי שהוטל עליו ידו על העליונה.** מי שנתאנה: **תן לי מעותי.** אם נתאנה לוקח. ומתניתין רבי יהודה הנשיא היא. ולית הלכתא כוותיה, אלא אם האונאה שתות, קנה ומחזיר אונאה. יותר משתות, בטל

מקח: לעמוד הבא

לְעִנְיַן כְּסוּי דָּם. וְאִם שְׁנֵי הַיְלָדִים שֶׁל אָדָם אֶחָד, הָאָב אוֹמֵר: לְהַכְנִיסָם בִּבְרִיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ (בֵּית יוֹסֵף בְּשֵׁם מָרְדְּכִי וְאָבִיו דְּרָהֶם), וְכֵן אוֹמֵר: קַיֵּם אֶת הַיְלָדִים, וְכוּ', וְיִתְקַן כָּל צָרְכֵי הַמִּילָה לְכָל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, כְּגוֹן הַנֵּר שֶׁמַּדְלִיקִין, יַעֲשֶׂה לְכָל אֶחָד נֵר בִּפְנֵי עַצְמוֹ (מהרי"ל).

ו. [מ] **הֵיכָא דְּאָפְשָׁר, עָבְדִינַן לְמִילָה בַּעֲשָׂרָה. וְהֵיכָא דְּלֹא אָפְשָׁר, עָבְדִינַן בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה.**

ז. [נ] **כְּשֶׁהָאָב עַצְמוֹ מוֹהֵל אֶת בְּנוֹ, הוּא מְבָרֵךְ: שֶׁהֶחֱיָנוּ. וְאִם הַמּוֹהֵל הוּא אַחֵר,** [ס] **יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵין שָׁם בְּרִכַּת שֶׁהֶחֱיָנוּ.** [ע] **וּלְהַרְמְבַּ"ם, לְעוֹלָם הָאָב מְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ עַל כָּל מִילָה וּמִילָה, וְכֵן נָהֲגוּ בְּכָל מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל וְסוּרְיָא וּסְבִיבוֹתֶיהָ וּמַלְכוּת מִצְרַיִם.** הַגָּה: וּבְמְדִינוֹת אֵלּוּ נוֹהֲגִין שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ, אֲפִלּוּ כְּשֶׁהָאָב עַצְמוֹ מָל בְּנוֹ, אִם לֹא שֶׁמָּל בְּנוֹ הַבְּכוֹר שֶׁחִיֵּב לְפִדּוֹתוֹ מְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ בִּשְׁעַת מִילָה וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ בִּשְׁעַת פִּדְיוֹן, אֲבָל כְּשֶׁפָּטוּר מֵהַפִּדְיוֹן אֵינוֹ מְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ (עַל פִּי מהרי"ל).

ח. [פ] **אֵין צָרִיךְ לְכַסּוֹת עֶרְוַת הַקָּטָן בִּשְׁעַת הַבְּרָכָה.** אֲבָל יֵשׁ לִנְקוֹת הַקָּטָן מִצּוֹאָתוֹ קֹדֶם שֶׁיְּבָרֵךְ (בֵּית יוֹסֵף בְּשֵׁם כָּל בּוֹ וְהַגָּהַת סמ"ק סי' קנ"ח).

ט. [צ] **אָבִי הַבֵּן עוֹמֵד עַל הַמּוֹהֵל לְהוֹדִיעַ שֶׁהוּא שְׁלוּחוֹ.**

י. [ק] **נוֹתְנִין אֶת הָעָרְלָה בְּחוֹל וְעָפָר,** וְכֵן רוֹקְקִים דַּם הַמְּצִיצָה אֶל הֶעָפָר, (מהרי"ל בְּשֵׁם יֵשׁ מְקוֹמוֹת). **וְאִם הוּא שַׁבָּת, צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ מוּכָנִים מִבְּעוֹד יוֹם.** (בֵּית יוֹסֵף בְּפֵרוּשׁ בַּעַל הָעִטּוּר).

יא. [ר] **נוֹהֲגִין לַעֲשׂוֹת כְּסֵא לְאֵלִיָּהוּ, שֶׁנִּקְרָא מַלְאַךְ הַבְּרִית, וְכֻשְׁמַנִּיחוֹ יֹאמַר בְּפִיו שֶׁהוּא כִּסֵּא אֵלִיָּהוּ.** הַגָּה: וְנוֹהֲגִין לְהַדֵּר אַחַר מְצָוָה זוֹ, לִהְיוֹת סַנְדָּק לִתְפֹּס הַתִּינוֹק לְמָהֳלוֹ (הַגָּהוֹת מֵימוֹנִי פֶּרֶק ג' דְּמִילָה). וְיֵשׁ כֹּחַ הַסַּנְדָּק מִכֹּחַ הַמּוֹהֵל לְהַקְדִּימוֹ לִקְרִיאַת הַתּוֹרָה, דְּכָל סַנְדָּק הֲוֵי כְּמַקְטִיר קְטֹרֶת (מהרי"ל בְּשֵׁם ר"פ), וְלָכֵן נוֹהֲגִין שֶׁלֹּא לִתֵּן שְׁנֵי יְלָדִים לְבַעַל בְּרִית אֶחָד, כְּדְאָמְרִינַן גַּבֵּי קְטֹרֶת: חֲדָשִׁים לְקַטֹּרֶת (שָׁם בְּשֵׁם ר"פ). וְאֵין לְאִשָּׁה לִהְיוֹת סַנְדָּק לְתִינוֹק בְּמָקוֹם שֶׁאֶפְשָׁר בְּאִישׁ, מִשּׁוּם דְּהֲוֵי כְּפְרִיצוּת. וּמִכָּל מָקוֹם הִיא עוֹזֶרֶת לְבַעְלָהּ וּמְבִיאָה הַתִּינוֹק עַד בֵּית הַכְּנֶסֶת, וְאָז לוֹקֵחַ הָאִישׁ מִמֶּנָּה וְנַעֲשֶׂה סַנְדָּק (שָׁם בְּשֵׁם מוֹהַר"ם). אֲבָל הָאִישׁ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת הַכֹּל בְּלֹא אִשָּׁה (כֵּן עִשָּׂה מהרי"ל). נָהֲגוּ הַמּוֹהֲלִים

באר הגולה

והרי"ף והרמב"ם וכ"כ בא"ח סי' תקנ"ט: כשהיא אינה צריכה לאכול ועי' בא"ח סי' תקנ"ד ותקנ"ט: **ו** טור בשם תשובת הרא"ש: **מ** טור בשם ר' צמח גאון וכ"כ בעל העיטור: **נ** הגהמי"י בשם ראבי"ה (ואגודה) משום שפושה המצוה המוטלת עליו העיקר: **ס** טור בשם בעל העיטור ובשם ר"י וכ"כ הגהות מיימוני שלא נהגו כן וכן כ' הרוקח אבל טעמיהם שכתבו משום צערא דינוקא דחה הרשב"א בתשובה שלא אמרו כן אלא לענין שהשמחה במענו אבל לענין שהחיינו הוא על שהגיע לו תועלת וטעם הרוקח שכתב שעדיין לא יצא הולד מתורת נפל דחה רבינו ירוחם דאזלינן בתר רובא וגם הרשב"א דחהו משום דכל שגמרו סימני שעריו וצפרניו טומכים על סימנים האלו אפי' למולו בשבת החמורה כ"ש לענין ברכה וכו' רבינו ירוחם בשם התוספות דפדיון הבן לא שכיח תקנו לברך שהחיינו אבל מיל' דשכיח לא והרשב"א האריך עוד בזה וסיים ומפני שראיתי גדולי הדור שלא נהגו לאמרו אני דוחה כן וכו': **ע** בסוף הל' מילה ובסוף הל' ברכות: **פ** טור בשם בעל העיטור וכ"כ הרא"ש וכל בו בשם הר"ם: **צ** ג"ז שם בשמו: **ק** שם בשם בני מערב ובשם רב יהודאי גאון:

לְהִתְפַּלֵּל בְּיוֹם הַמִּילָה, שֶׁנֶּאֱמַר: רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם (תְּהִלִּים קמט, ו).

יב. [ש] **נוֹהֲגִים לַעֲשׂוֹת סְעֻדָּה בְּיוֹם הַמִּילָה.** הַגָּה: וְנֶהֱגוּ לִקְחַת מִנְיָן לִסְעֻדַּת מִילָה, וּמִקְרֵי סְעֻדַּת מִצְוָה (פר"א דְּמִילָה וּבְאוֹר זָרוּעַ). וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל בִּסְעֻדַּת מִילָה, הֲוֵי כְּמִנֻּדֶּה לַשָּׁמַיִם (תּוֹסְפוֹת פ' ע"פ). וְדַוְקָא שֶׁנִּמְצְאוּ שָׁם בְּנֵי אָדָם מְהֻגָּנִים, אֲבָל אִם נִמְצְאוּ בְּנֵי אָדָם שְׁאֵינָם מְהֻגָּנִים, אֵין צָרִיךְ לֶאֱכֹל שָׁם (ג"ז שָׁם). עוֹד נָהֲגוּ לַעֲשׂוֹת סְעֻדָּה וּמַשְׁתֶּה בְּלֵיל שַׁבָּת לְאַחַר שֶׁנּוֹלַד זָכָר נִכְנָסִים אֵצֶל הַתִּינוֹק לִטְעֹם שָׁם, וְהוּא גַּם כֵּן סְעֻדַּת מִצְוָה. (בת"ה סִימָן רס"ט מתוס' פֶּרֶק מְרֻבֶּה).

יג. [ת] **יוֹם מִילָה שֶׁחָל בְּיוֹם תַּעֲנִית צִבּוּר הַכְּתוּבִים, מִתְפַּלְּלִים סְלִיחוֹת וְאוֹמְרִים וִדּוּי בְּדִרְכָּם, וְאֵין אוֹמְרִים וְהוּא רַחוּם וְלֹא נְפִילַת אַפַּיִם,** אֲבָל אוֹמְרִים אֶל אֱלֹהֵי אַפַּיִם (בֵּית יוֹסֵף בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א).

סִימָן רסו **אֵיזֶה מִילָה דּוֹחָה שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב,** וּבוֹ י"ד סְעִיפִים

א. [א] **מִילָה, בֵּין בִּזְמַנָּהּ בֵּין שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ, דּוֹחָה צָרַעַת; שֶׁאִם יֵשׁ בַּהֶרֶת בְּעוֹר הָעָרְלָה, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּקָצִיצַת הַבַּהֶרֶת לֹא תַּעֲשֶׂה, חוֹתְכָהּ עִם הָעָרְלָה.** [ב] **אֲבָל אִם לְאַחַר שֶׁנִּמּוֹל גָּדַל בָּשָׂר בְּמִילָתוֹ, עַד שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה מָהוּל וְצָרִיךְ לְחָתְכוֹ, אִם יֵשׁ בַּהֶרֶת בְּאוֹתוֹ הַבָּשָׂר אָסוּר לְחָתְכוֹ, כֵּיוָן שֶׁאֵין צָרִיךְ לְמוּלוֹ פַּעַם אַחֶרֶת אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן.**

ב. [ג] **מִילָה דּוֹחָה יוֹם טוֹב וְשַׁבָּת, בִּזְמַנָּהּ.** [ד] **אֲבָל שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ, אֵינָהּ דּוֹחָה. וַאֲפִלּוּ בִּזְמַנָּהּ, אֵינָהּ דּוֹחָה אֶלָּא הַמִּילָה עַצְמָהּ** [ה] **וּפְרִיעָה וּמְצִיצָה,** [ו] **וַאֲפִלּוּ פְּרָס, חוֹזֵר עַל צִיצִין הַמְעֻכָּבִין** [ז] **דְּהֵיְנוּ אִם נִשְׁאַר מֵהָעוֹר עוֹר הַחוֹפֶה רֹב גָּבְהָהּ שֶׁל עֲטָרָה אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם אֶחָד. וְעַל שֶׁאֵינָם מְעֻכָּבִים, אִם לֹא פֵּרַשׁ, חוֹזֵר, וְאִם פֵּרַשׁ, אֵינוֹ חוֹזֵר.** [ח] **וְנוֹתְנִין עָלֶיהָ אִסְפְּלָנִית.** הַגָּה: וּמֻתָּר לְטַלְטֵל הָאִזְמֵל לְאַחַר הַמִּילָה לְהַצְנִיעוֹ בְּחָצֵר הַמַּעֲרָב, אַף עַל גַּב דְּאֵינוֹ צָרִיךְ לוֹ עוֹד בְּאוֹתוֹ שַׁבָּת, דְּהָא לֹא הֶקְצָה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת מֵאַחַר דְּהָיָה צָרִיךְ לוֹ בְּאוֹתוֹ שַׁבָּת, כֵּן נִרְאֶה לִי. (הֶתֵּר טַלְטוּל כָּתוּב בְּתא"ו נְתִיב א', וְהַטַּעַם הוּא דִּבְרֵי הַמְחַבֵּר וּדְלֹא כְּמהרי"ל). **אֲבָל מַכְשִׁירֶיהָ אֵינָם דּוֹחִים,** [ט] **כֵּיוָן שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מִבְּעוֹד יוֹם. וּלְפִיכָךְ אֵין עוֹשִׁין סַכִּין לְמֹל בּוֹ,** [י] **וְאֵין מְבִיאִין

באר הגולה

ר שם על פי המדרש שהבטיחו הקב"ה לאליהו שאין עושין ברית מילה עד שיראה בעיניו וכ"כ הרד"א והביא לשון פרקי דר"א: **ש** הרד"א שם ע"פ המדרש ושכן משמע בגמרא מהא דרב פפא סבר לברוכי שהשמחה במענו וכו' כתובות דף ח' ע"א ושכן אמר דוד המלך ע"ה אספו לי חסידי כותבי בריתי עלי זבח דם מילה שהוא זבח לשמונה ימים וכ"כ רש"י ותוספות ובשם המדרש אבראייתא דרשב"ג כל מצוה שקבלו עליהם בשמחה וכו' שבת דף ק"ל ע"א: **ת** הרשב"א בתשובה (הביאו הב"י) וכן כ' בא"ח: **א** בריייתא שבת דף קל"ב ע"ב: **ב** טור: **ג** שם ע"א ויליף לה רבי יוחנן מקרא ותניא בבריי כוותיה: **ד** משנה שם דף קל"ז ע"ב: **ה** משנה שם דף קל"ג ע"א: **ו** בבריייתא שם ע"ב וכפי' רש"י שם וכן כתב הטור בשם אביו הרא"ש: **ז** ציינתיו לעיל בסימן רס"ד סעיף ה': **ח** שם במשנה: **ט** משנה שם דף ק"ל ע"א וכ"ע:

לעמוד הבא

הִלְכוֹת יוֹם הַכִּפּוּרִים סִימָן תריא תריב

ו*וְלִפְצֹעַ אֱגוֹזִים ז מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה ח כְּשֶׁחָל בְּחֹל. ט וְהָאִידְנָא נָהֲגוּ לֶאֱסֹר: הגה אִם נָפְלָה דְּלֵקָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, מֻתָּר לְהַצִּיל סְעוּדָה אַחַת י לְצֹרֶךְ לַיְלָה כְּמוֹ שֶׁמַּצִּיל בְּשַׁבָּת יא לִסְעוּדַת מִנְחָה (ר"ן פרק כ"כ). וּכְבָר נִתְבָּאֵר סִימָן שלד כֵּיצַד נוֹהֲגִים בַּזְּמַן הַזֶּה בִּדְלֵקָה בְּשַׁבָּת, וְהוּא הַדִּין בְּיוֹם כִּפּוּר. וְנָהֲגוּ שֶׁהַתִּינוֹקוֹת ג יב מְשַׂחֲקִים בֶּאֱגוֹזִים (אגודה ומהרי"ל) וְאֵין לִמְחוֹת בְּיָדָם אֲפִלּוּ קֹדֶם מִנְחָה, וְנִשְׁתַּרְבֵּב הַמִּנְהָג מִדִּין הַפְצָעַת אֱגוֹזִים הַנִּזְכָּר (ד"ע):

תריב אִסּוּר אֲכִילָה בְּיוֹם כִּפּוּר וְשִׁעוּר כַּמּוּתָהּ. וּבוֹ י' סְעִיפִים:

א. אהָאוֹכֵל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים א*כְּכוֹתֶבֶת הַגַּסָּה חַיָּב, ◎ב וְהוּא פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה מְעַט, ג וְשִׁעוּר זֶה שָׁוֶה לְכָל אָדָם, ג בֵּין לְנַנָּס בֵּין לְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן: ב. דכָּל הָאֲכָלִים מִצְטָרְפִים לְשִׁעוּר זֶה, ד האֲפִלּוּ מֶלַח שֶׁעַל הַבָּשָׂר וְצִיר שֶׁעַל יָרָק, ו אֲבָל אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה ה אֵינָן מִצְטָרְפוֹת: ג. ו זאָכַל וְחָזַר וְאָכַל, אִם

א מִשְׁנָה יוֹמָא עג. ב מַסְקָנָא דִּגְמָרָא שָׁם. ג שָׁם וּכְאַבַּיֵּי. ד מִשְׁנָה שָׁם. ה שָׁם בַּגְּמָרָא פ. ו שָׁם בַּמִּשְׁנָה וְהָא דְּצִיר מִצְטָרֵף דְּאַכְשׁוּרֵי אֹכְלָא הוּא וְחָשִׁיב כְּאֹכֶל. ז טוּר בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ב מֵהַתּוֹסֶפְתָּא שָׁם וְשָׁם בַּגְּמָרָא פ.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

◎ **וְהוּא פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה וְכוּ'**. וְעַיֵּן בְּדָגוּל מֵרְבָבָה דְּהַיְנוּ, בֵּיצָה בְּלֹא קְלִפָּתָהּ. וְעַיֵּן בְּחִבּוּרִי בֵּית אֶפְרַיִם עַל טְרֵפוֹת בְּקֻנְטְרֵס הַתְּשׁוּבָה שָׁם:

בֵּאוּר הֲלָכָה

מִשּׁוּם חֲשָׁשָׁא דִּבְרִירָה [עַיֵּן פֵּרוּשׁ רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל וְרַמְבַּ"ם וּמַגִּיד מִשְׁנֶה] וְלֹא עֲדִיפָא מֻקְצֶה מִזֶּה. אִיבְרָא, דְּמָצָאתִי לְרַבֵּנוּ מָנוֹחַ גַּם כֵּן כְּמָגֵן אַבְרָהָם וּמִטַּעַם אַחֵר, שֶׁכָּתַב אַהָא דְּכָתַב הָרַמְבַּ"ם, וּמֻתָּר לִלְקֹט הֶעָלִים הַמְעֻפָּשִׁים וִיקַצֵּץ הַשְּׁאָר וְכוּ', דְּמַיְרֵי בְּנֶאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי, דְּאִי לָאו הָכִי אִיכָּא בָּזֶה חֲשָׁשָׁה דְּטוֹחֵן, עַיֵּן שָׁם, אוּלָם בַּמְּאִירִי שִׁלְהֵי פֶּרֶק אֵלּוּ קְשָׁרִים רָצָה גַּם כֵּן לֵאמֹר כְּעֵין זֶה וּלְבַסּוֹף דָּחָה זֹאת, שֶׁהֲרֵי אָמְרוּ בְּשַׁ"ס, דְּבֵי רַב יְהוּדָה מְקַנְּבֵי כְּרָבָא וְכֵן בְּקָרָא שֶׁאֵינָם נֶאֱכָלִים כְּמוֹת שֶׁהֵם חַיִּים, עַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁכָּתַב עוֹד בָּזֶה, וּלְפִי זֶה נִדְחוּ גַּם דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם מִטַּעַם זֶה, וּמוּכָח דַּאֲפִלּוּ בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי, כְּמוֹ כְּרָבָא וְקָרָא, גַּם כֵּן שָׁרֵי לְקַנֵּב:

* **וְלִפְצֹעַ אֱגוֹזִים**. עַיֵּן בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה בְּשֵׁם מַהֲרָ"א מִפְּרָאג שֶׁצִּדֵּד בִּתְחִלַּת דְּבָרָיו דְּדַוְקָא לְשַׁבְּרָן וּלְהַנִּיחָן בִּקְלִפָּתָן עַד הָעֶרֶב, אֲבָל לְהוֹצִיא הַמַּאֲכָל יֵשׁ בָּזֶה מִשּׁוּם דָּשׁ, עַיֵּן שָׁם, אָמְנָם מִלְּשׁוֹן הַתּוֹסֶפְתָּא [וּמוּבָאָה כְּהַגְּרָ"א] דְּתָנֵי, מְפַצְּעִין בֶּאֱגוֹזִים וּמְפָרְכִין בְּרִמּוֹנִים וְכוּ' מִשַּׁבָּת לְאוֹתוֹ שַׁבָּת אֲבָל לֹא מִשַּׁבָּת לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת מִפְּנֵי שֶׁהוּא כִּמְתַקֵּן מִקֹּדֶשׁ לְחֹל, וּבָתַר הָכִי תָּנֵי שָׁם, מְפַצְּעִין בֶּאֱגוֹזִים וְכוּ' בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים עִם חֲשֵׁכָה וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ בַּמֶּה שֶׁהוּא מְתַקֵּן מִקֹּדֶשׁ לְחֹל, עַיֵּן שָׁם, מוּכָח דִּכְמוֹ דִּבְשַׁבָּת בְּוַדַּאי מֻתָּר אֲפִלּוּ לִפְצֹעַ וּלְהוֹצִיא הַמַּאֲכָל לְאָכְלוֹ בּוֹ בַּיּוֹם, כְּמוֹ כֵּן מֻתָּר בְּאֹפֶן זֶה גַּם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים לְצֹרֶךְ הַלַּיְלָה, וּבָרוּר. **וְדַע** עוֹד, דְּבִירוּשַׁלְמִי פֶּרֶק ד מִפְּסָחִים אִיתָא עוֹד, מַהוּ לְמֵימַר לַחֲלוּטָה עֲבַד לִי חֲלוּטָה, אֲמַר לֵהּ שָׁרֵי וְכוּ', וּמַשְׁמַע מִזֶּה דִּכְשֵׁם שֶׁהִתִּירוּ קְנִיבַת יָרָק כָּךְ הִתִּירוּ לֵאמֹר לְעַכּוּ"ם לְבַשֵּׁל אַלְאַחַר הַתַּעֲנִית, וְצָרִיךְ עִיּוּן שֶׁלֹּא הֶעְתִּיקוּהוּ הַפּוֹסְקִים, וְאֶפְשָׁר מִשּׁוּם דִּלְמַסְקָנָא גַּם בִּקְנִיבַת יָרָק אָנוּ מַחְמִירִין מִשּׁוּם דִּלְמָא מְקַדְּמֵי, וְהוּא הַדִּין מִטַּעַם זֶה גַּם לְעִנְיַן אֲמִירָה לְעַכּוּ"ם יֵשׁ לָחוּשׁ לָזֶה:

א * **כְּכוֹתֶבֶת הַגַּסָּה**. מִתְבָּאֵר בְּשַׁ"ס דִּכְכוֹתֶבֶת הַיְנוּ עִם גַּרְעִינָתָהּ. וְלִכְאוֹרָה דְּאִם אָכַל הַכּוֹתֶבֶת עַצְמָהּ פָּטוּר שֶׁהֲרֵי חָסֵר מְקוֹם הַגַּרְעִין, וְהַגַּרְעִין בְּעַצְמוֹ אֵין לְצָרְפוֹ שֶׁהֲרֵי קָשֶׁה הוּא וְאֵין רָאוּי כְּלָל לַאֲכִילַת אָדָם, כִּדְמוּכָח בְּשַׁבָּת דַּף כט, וּלְפִי זֶה אֲפִלּוּ בְּלָעוֹ בְּיַחַד עִם הַפְּרִי לִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוֹעִיל [אַף עַל גַּב דְּמַעַלְיוּתָא הוּא לְעִנְיַן בְּרָכָה, עַיֵּן סִימָן רי בַּמִּשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן ז], שֶׁהֲרֵי

בַּאֵר הֵיטֵב

ג. מְשַׂחֲקִים. דַּוְקָא עַל הַשֻּׁלְחָן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן שלח סָעִיף ה. וְלִגְדוֹלִים אָסוּר, עַיֵּן דַּרְכֵי מֹשֶׁה:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

ו. **וְלִפְצֹעַ אֱגוֹזִים**. כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ מוּכָנִים לְצֹרֶךְ סְעוּדַת עֶרֶב וְלֹא יִצְטָרֵךְ לִטְרֹחַ בָּהֶם לְאַחַר הַתַּעֲנִית: ז. **מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה**. ח רוֹצֶה לוֹמַר, מִנְחָה קְטַנָּה שֶׁהוּא סָמוּךְ לָעֶרֶב, ט וְהוּא שָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְתַקֵּן מַאֲכָלָם בְּחֹל, וְנִכָּר שֶׁלְּצוֹרֶךְ לַיְלָה הוּא עוֹשֶׂה, אֲבָל קֹדֶם הַמִּנְחָה אָסוּר, י שֶׁנִּרְאֶה כִּמְתַקֵּן לְצֹרֶךְ הַיּוֹם: ח. **כְּשֶׁחָל בְּחֹל**. אֲבָל כְּשֶׁחָל יוֹם הַכִּפּוּרִים בְּשַׁבָּת לֹא הִתִּירוּ, יא כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבֹא לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּכָל שַׁבְּתוֹת הַשָּׁנָה לְהָכִין בַּיּוֹם לְצֹרֶךְ הַלַּיְלָה: ט. **וְהָאִידְנָא נָהֲגוּ לֶאֱסֹר**. לְפִי יב שֶׁבַּדּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים הִתְחִילוּ לְקַלְקֵל וּלְמַהֵר לַעֲשׂוֹת דְּבָרִים אֵלּוּ קֹדֶם הַמִּנְחָה, לְפִיכָךְ בִּטְלוּ לְהֶתֵּר דִּקְנִיבַת יָרָק וּפְצִיעַת אֱגוֹזִים לְגַמְרֵי: י. **לְצֹרֶךְ לַיְלָה**. שֶׁלְּאַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ לְהִתְעַנּוֹת עוֹד כְּשֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם מַה לֶּאֱכֹל: יא. **לִסְעוּדַת מִנְחָה**. רוֹצֶה לוֹמַר, אֲפִלּוּ נָפְלָה דְּלֵקָה בַּצָּהֳרַיִם אַחַר שֶׁאָכְלוּ סְעוּדַת שַׁחֲרִית, וְכַנַּ"ל בְּסִימָן שלד: יב. **מְשַׂחֲקִים בֶּאֱגוֹזִים**. וְדַוְקָא עַל הַשֻּׁלְחָן וְלֹא עַל גַּבֵּי קַרְקַע, דְּאָתוּ לְאַשְׁווּיֵי גֻּמּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן שלח [מָגֵן אַבְרָהָם]:

א א. כְּכוֹתֶבֶת הַגַּסָּה. אַף עַל גַּב דִּבְכָל אִסּוּרֵי הַתּוֹרָה מְשָׁעֲרִינָן בְּכַזַּיִת, כָּל זֶה הֵיכִי דִּכְתִיבֵי אֲכִילָה, א מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּיוֹם כִּפּוּר דְּלֹא כְּתִיב אֲכִילָה אֶלָּא מָנַע הַכָּתוּב אֶת הָאֲכִילָה בִּלְשׁוֹן עִנּוּי, כְּדִכְתִיב הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תְעֻנֶּה, וְקִים לְהוּ לַחֲכָמִים דִּבְפָחוֹת מִכְּכוֹתֶבֶת לֹא מְיַתְּבָא דַּעְתֵּהּ כְּלָל וַהֲרֵי הוּא רָעֵב וּמְעֻנֶּה כְּבַתְּחִלָּה. וְעַיֵּן בֵּאוּר הֲלָכָה: ב. **וְהוּא פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה**. רוֹצֶה לוֹמַר, ב בֵּיצָה בֵּינוֹנִית. וְעַיֵּן בְּדָגוּל מֵרְבָבָה שֶׁכָּתַב דְּכַבֵּיצָה הָאָמוּר כָּאן הוּא בְּלִי קְלִפָּה, ג וּבִתְשׁוּבַת בִּנְיַן צִיּוֹן הַחֲדָשׁוֹת חוֹלֵק עָלָיו: ג. **וְשִׁעוּר זֶה שָׁוֶה וְכוּ'**. דְּקִים לְהוּ לַחֲכָמִים דִּבְשִׁעוּר זֶה מְיַתְּבָא דַּעְתֵּהּ דְּכָל אָדָם מְעַט אוֹ הַרְבֵּה, וּבְבָצִיר מִזֶּה ד לֹא מְיַתְּבָא דַּעְתֵּהּ דְּשׁוּם אֱנָשׁ. וְהִנֵּה מַה שֶּׁהוֹרָה לָנוּ הַמְחַבֵּר הַשִּׁעוּר לְעִנְיַן חִיּוּב אַף דְּאִסּוּרוֹ הוּא אֲפִלּוּ בְּכָל שֶׁהוּא, כְּדִלְקַמָּן סָעִיף ה, עַיֵּן שָׁם, מִשּׁוּם

ה דְּנָפְקָא מִנַּהּ מִזֶּה לָעִנְיָן הַנִּזְכָּר בְּסִימָן תריח אוֹדוֹת חוֹלֶה דְּמַאֲכִילִין אוֹתוֹ פָּחוֹת מִכְּשִׁעוּר, וְעַל כֵּן צְרִיכִין אָנוּ לֵידַע הַשִּׁעוּר שֶׁל חִיּוּבָא:

ב ד. אֲפִלּוּ מֶלַח וְכוּ' וְצִיר שֶׁעַל יָרָק. דְּבָאִין לְהַכְשִׁיר אֶת הָאֹכֶל, וְכָל דָּבָר שֶׁבָּא לְהַכְשִׁיר אֶת הָאֹכֶל חָשׁוּב כְּאֹכֶל. וְהוּא הַדִּין בְּשָׁרָה פִּתּוֹ ו בְּיַיִן אוֹ בְּמַיִם, מִצְטָרֵף הַיַּיִן אוֹ הַמַּיִם לְהַפַּת: ה. **אֵינָן מִצְטָרְפוֹת**. שֶׁאִם אָכַל פָּחוֹת מִכְּכוֹתֶבֶת וְשָׁתָה גַּם כֵּן פָּחוֹת מִכְּשִׁעוּר אֵינָן מִצְטָרְפוֹת בְּיַחַד לְחַיְּבוֹ, דְּקִים לְהוּ לַחֲכָמִים שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ מִתְיַשֶּׁבֶת בְּכָךְ [גְּמָרָא]:

ג ו. אָכַל וְחָזַר וְאָכַל. וְהוּא הַדִּין ז אִם אוֹכֵל בְּלִי הֶפְסֵק, אֶלָּא שֶׁפֵּרַר אֶת הָאוֹכֵל לְפֵרוּרִים קְטַנִּים וַאֲכָלָם וְעַל יְדֵי זֶה נִשְׁתַּהָא בַּאֲכִילָתוֹ הַרְבֵּה, גַּם כֵּן בָּעִינָן שֶׁיְּהֵא מִתְחִלַּת אֲכִילָתוֹ עַד סוֹפוֹ רַק כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ח. כֵּן מוּכָח בְּתוֹסֶפְתָּא דְּקָאָמַר מְפַצְּעִין בֶּאֱגוֹזִים וְכוּ' בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים עִם חֲשֵׁכָה, וּמוּבָא בְּבֵאוּר הַגְּרָ"א, עַיֵּן שָׁם (דְּלֹא כִּפְרִי מְגָדִים שֶׁמִּסְתַּפֵּק בָּזֶה): ט. מְאִירִי. וּבָזֶה מְתֹרָץ גַּם כֵּן מַה שֶּׁיֵּשׁ לְדַקְדֵּק עַל הֶתֵּר דִּפְצִיעַת אֱגוֹזִים מֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ לֶאֱכֹל לְאַלְתַּר, וַהֲלֹא לְעֵיל בְּסִימָן שכא סָעִיף יט בְּהַגָּה מוּכָח דְּאָסוּר, אָכֵן לְפִי הַנַּ"ל נִיחָא, דְּכֵיוָן דְּהוּא סָמוּךְ לָעֶרֶב הָוֵי כְּמוֹ שֶׁמֵּכִין עַצְמוֹ לֶאֱכֹל לְאַלְתַּר, וּכְעֵין זֶה תֵּרֵץ גַּם כֵּן בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה בְּשֵׁם מַהֲרָ"א, עַיֵּן שָׁם. וְדַע, דִּלְפִי זֶה פָּשׁוּט, אִם אֵין לוֹ יָרָק אוֹ אֱגוֹזִים הַרְבֵּה וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַשְׁהוֹת עֲלֵיהֶם זְמַן מְרֻבֶּה, בְּוַדַּאי יֶשׁ לוֹ לְאַחֵר הַדָּבָר עַד סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה כְּדֵי שֶׁיְּהֵא סָמוּךְ לִסְעוּדַת הָעֶרֶב, וּכְמוֹ שֶׁהוּא הַלָּשׁוֹן בְּתוֹסֶפְתָּא מְפַצְּעִין וְכוּ' עִם חֲשֵׁכָה: י. מְאִירִי. וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּסָעִיף קָטָן הַקּוֹדֵם לְעִנְיַן אֱגוֹזִים בְּלָאו הָכִי אָסוּר מִשּׁוּם חֲשָׁשָׁא דְּדָשׁ: יא. פּוֹסְקִים: יב. מַשְׁמָעוּת הַגְּמָרָא:

א א. גְּמָרָא: **ב**. אַחֲרוֹנִים: **ג**. וְכֵן בְּחִדּוּשֵׁי רַזָּ"ה מְפַקְפֵּק מְאֹד עַל דִּבְרֵי הַדָּגוּל מֵרְבָבָה: **ד**. גְּמָרָא: **ה**. אַחֲרוֹנִים: **ב ו**. רִי"ץ גִּיאוּת וּמְאִירִי וּשְׁאָר פּוֹסְקִים בְּסִימָן רי: **ג ז**. רַשִׁ"י בְּיוֹמָא דַּף פ ע"ב וְרַמְבַּ"ם בְּפֵרוּשׁ הַמִּשְׁנָה פֶּרֶק ג דִּכְרִיתוֹת וּפֵרוּשׁ רַבֵּנוּ גֵּרְשֹׁם מְאוֹר הַגּוֹלָה שָׁם:

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים, אָמַר רִבִּי אַבָּא וְכִי אַמַּאי אִתְעַר אִיהוּ לְגַבֵּיהּ דְּעֵשָׂו, וְטַב הָוָה לֵיהּ לְאִשְׁתּוּקֵי מִנֵּיהּ. אֶלָּא אָמַר יַעֲקֹב יְדַעְנָא דְעֵשָׂו חַיִּישׁ לֵיהּ לִיקָרָא דְאַבָּא וּלְעָלַם לָא אַרְגִּיז קַמֵּיהּ, וְהָא יְדַעְנָא הוֹאִיל וְאַבָּא קַיָּים לָא מִסְתָּפִינָא מִנֵּיהּ, אֲבָל הַשְׁתָּא דְאַבָּא קָאִים בָּעֵינָא לְאִתְפַּיֵּיסָא עִמֵּיהּ, מִיָּד וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו.

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים. רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (משלי יב) טוֹב נִקְלָה וְעֶבֶד לוֹ מִמִּתְכַּבֵּד וַחֲסַר לָחֶם, הַאי קְרָא עַל יֵצֶר (דף קסו ע"ב) הָרָע אִתְּמָר, בְּגִין דְּאִיהוּ מְקַטְרְגָא תָּדִיר לְגַבֵּי בְנֵי נָשָׁא, וְיֵצֶר הָרָע אִיהוּ אָרִים לִבֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ דְּבַר נָשׁ בְּגַאֲוָתָא וְאָזִיל אֲבַתְרֵיהּ מְסַלְסֵל שַׂעֲרֵיהּ וּבְרֵישֵׁיהּ עַד דְּאִיהוּ אִתְגָּאֵי עֲלֵיהּ וּמָשִׁיךְ לֵיהּ לַגֵּיהִנֹּם.

אֲבָל טוֹב נִקְלָה, הַהוּא דְלָא אָזִיל אֲבַתְרֵיהּ דְּיֵצֶר הָרָע וְלָא אִתְגָּאֵי כְלָל וּמָאִיךְ רוּחֵיהּ וְלִבֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ לְגַבֵּי קֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וּכְדֵין הַהוּא יֵצֶר הָרָע מִתְהַפֵּךְ לְעֶבֶד לוֹ, דְּלָא יְכִיל לְשַׁלְטָאָה עֲלוֹי, וְהַהוּא בַר נָשׁ שַׁלִּיט עֲלוֹי כְמָה דְאַתְּ אָמֵר, (בראשית ד) וְאַתָּה תִּמְשָׁל בּוֹ.

מִמִּתְכַּבֵּד, כְּמָה דְאֲמָרָן דְּאִיהוּ אוֹקִיר גַּרְמֵיהּ מְסַלְסֵל בְּשַׂעֲרֵיהּ אִתְגָּאֵי בְרוּחֵיהּ, וְאִיהוּ חֲסַר לָחֶם, חֲסַר מְהֵימְנוּתָא כְמָה דְאַתְּ אָמֵר, (ויקרא כא) לֶחֶם אֱלֹהָיו וְגוֹ' (ויקרא כא) לֶחֶם אֱלֹהֵיהֶם הֵם מַקְרִיבִם וְגוֹ'.

דָּבָר אַחֵר טוֹב נִקְלָה וְעֶבֶד לוֹ, דָּא

תרגום לשון הזוהר

בְּכָל צְדָדָיו כְּדֵי לְהַצִּילוֹ. וּכְשֶׁשָּׁרְתָה שְׁכִינָה בְּתוֹכוֹ [ס"א אֵלָיו], כַּמָּה חֲיָלוֹת וּמַחֲנוֹת בָּאוּ עִמָּהּ, וּמֵאוֹתָם מַלְאָכִים שָׁלַח לְעֵשָׂו.

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים. אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְכִי מַה הוּא הִתְעוֹרֵר אֶל עֵשָׂו? וְטוֹב הָיָה לוֹ לִשְׁתֹּק מִמֶּנּוּ. אֶלָּא, אָמַר יַעֲקֹב, יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁעֵשָׂו חוֹשֵׁשׁ לִכְבוֹד אַבָּא וּלְעוֹלָם לֹא הִרְגִּיז אוֹתוֹ, וַהֲרֵינִי יוֹדֵעַ, שֶׁהוֹאִיל וְאַבָּא קַיָּם, אֵינִי פּוֹחֵד מִמֶּנּוּ, אֲבָל עַכְשָׁו שֶׁאַבָּא קַיָּם, אֲנִי רוֹצֶה לְהִתְפַּיֵּס עִמּוֹ. מִיָּד – וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו.

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים, רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (משלי יב) טוֹב נִקְלָה וְעֶבֶד לוֹ מִמִּתְכַּבֵּד וַחֲסַר לָחֶם. פָּסוּק זֶה נֶאֱמַר עַל יֵצֶר הָרָע, מִשּׁוּם שֶׁהוּא תָמִיד מְקַטְרֵג לִבְנֵי אָדָם, וְיֵצֶר הָרָע מֵרִים לִבּוֹ וּרְצוֹנוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּגַאֲוָה, וְהוֹלֵךְ אַחֲרָיו, מְסַלְסֵל בִּשְׂעָרוֹ וּבְרֹאשׁוֹ, עַד שֶׁמִּתְגָּאֶה עָלָיו וּמוֹשֵׁךְ אוֹתוֹ לַגֵּיהִנֹּם.

אֲבָל טוֹב נִקְלָה – אוֹתוֹ שֶׁלֹּא הוֹלֵךְ אַחַר יֵצֶר הָרָע וְלֹא מִתְגָּאֶה כְּלָל וּמַנְמִיךְ רוּחוֹ וְלִבּוֹ וּרְצוֹנוֹ אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאָז אוֹתוֹ יֵצֶר הָרָע מִתְהַפֵּךְ לוֹ לְעֶבֶד, שֶׁלֹּא יָכוֹל לִשְׁלֹט עָלָיו, וְאוֹתוֹ אִישׁ שׁוֹלֵט עָלָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ד) וְאַתָּה תִּמְשָׁל בּוֹ.

מִמִּתְכַּבֵּד – כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, שֶׁהוּא מְכַבֵּד עַצְמוֹ, מְסַלְסֵל בִּשְׂעָרוֹ, מִתְגָּאֶה בְרוּחוֹ, וְהוּא חֲסַר לָחֶם – חֲסַר אֱמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כא) לֶחֶם אֱלֹהָיו וְגוֹ', (שם) לֶחֶם אֱלֹהֵיהֶם הֵם מַקְרִיבִם וְגוֹ'.

דָּבָר אַחֵר טוֹב נִקְלָה וְעֶבֶד לוֹ – זֶה יַעֲקֹב שֶׁהִנְמִיךְ רוּחוֹ לְעֵשָׂו כְּדֵי שֶׁאַחַר כָּךְ יִהְיֶה לוֹ עֶבֶד וְיִשְׁלֹט עָלָיו וְיִתְקַיֵּם בּוֹ (בראשית כז) יַעַבְדוּךָ עַמִּים

יַעֲקֹב דְּמָאִיךְ רוּחֵיהּ לְגַבֵּיהּ דְּעֵשָׂו. בְּגִין דִּלְבָתַר לֶיהֱוֵי עֶבֶד לוֹ וְיִשְׁלוֹט עֲלוֹי וְיִתְקַיַּים בֵּיהּ (בראשית כז) יַעַבְדוּךָ עַמִּים וְיִשְׁתַּחֲוֻ לְךָ לְאוּמִים וְגוֹ', וַעֲדַיִן לָא הָוָה זִמְנֵיהּ כְּלַל. אֶלָּא בְגִין דְּסָלִיק לֵיהּ יַעֲקֹב לְבָתָר יוֹמַיָּא, וְעַל דָּא הָוָה מִיָּד נִקְלָה. וּלְבָתַר הַהוּא דְאִיהוּ מִתְכַּבֵּד יְהֵא עֶבֶד לוֹ, הַהוּא דְאִיהוּ חֲסַר לָחֶם יְהֵא עַבְדָּא לְהַהוּא דְיַהֲבוּ לֵיהּ רוֹב דָּגָן וְתִירוֹשׁ.

תָּא חָזֵי, עַל דָּא בְגִין דְּיָדַע יַעֲקֹב דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ, הַשְׁתָּא אִתְהַפַּךְ לֵיהּ נִקְלָה. וְיוֹתֵר חָכְמָה וַעֲקִימוּ עֲבַד בְּדָא, מִכָּל מַה דְעֲבַד לְגַבֵּי דְעֵשָׂו. דְּאִילוּ הָוָה יָדַע עֵשָׂו חָכְמָה דָא יִקְטִיל לֵיהּ לְגַרְמֵיהּ וְלָא יֵיתֵי לְדָא, אֲבָל כֹּלָּא עֲבַד בְּחָכְמְתָא, וְעֲלֵיהּ אָמְרָה חַנָּה (שמואל א ב) יְיָ יֵחַתּוּ מְרִיבָו וְגוֹ' וְיִתֵּן עֹז לְמַלְכּוֹ וְגוֹ':

וַיְצַו אֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן לַאדֹנִי לְעֵשָׂו כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם לָבָן גַּרְתִּי וָאֵחַר עַד עָתָּה. מִיָּד פָּתַח יַעֲקֹב לְאִתְהַפָּכָא לֵיהּ לְעַבְדָּא, בְּגִין דְּלָא יִסְתַּכַּל עֵשָׂו בְּאִינוּן בִּרְכָאן דְּבָרְכֵיהּ אֲבוֹי, דְּהָא יַעֲקֹב סָלִיק לוֹן לְבָתָר כִּדְקָא אֲמָרָן.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה מָאי חָמָא יַעֲקֹב דְּשַׁדַּר לֵיהּ לְעֵשָׂו וְאָמַר עִם לָבָן גַּרְתִּי, וְכִי מַה עָבִיד בִּשְׁלִיחוּתֵיהּ דְּעֵשָׂו (דְּאָמַר) מִלָּה דָא. אֶלָּא לָבָן הָאֲרַמִּי קָלֵיהּ אָזִיל בְּעַלְמָא דְלָא הָוָה בַר נָשׁ דְּיִשְׁתְּזִיב מִנֵּיהּ, דְּהוּא הָוָה חָרָשׁ בֶּחֳרָשִׁין וְרַב בְּקוֹסְמִין, וַאֲבוֹי דִבְעוֹר הָוָה, וּבְעוֹר אֲבוֹי דְבִלְעָם, דִּכְתִיב (יהושע יג) בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר הַקּוֹסֵם, וְלָבָן חָכָם בֶּחֳרָשִׁין וְקוֹסְמִין יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ, וְעִם כָּל דָּא לָא יְכִיל בְּיַעֲקֹב. וּבָעָא לְאוֹבָדָא לְיַעֲקֹב בְּכַמָּה זַיְינִין הָדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים כו) אֲרַמִּי אוֹבֵד אָבִי.

תרגום לשון הזוהר

וְיִשְׁתַּחֲוֻ לְךָ לְאֻמִּים וְגוֹ', וַעֲדַיִן לֹא הָיָה זְמַנּוֹ כְּלָל, אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁהֶעֱבִירוֹ יַעֲקֹב לְסוֹף הַיָּמִים. וְעַל זֶה הָיָה מִיָּד נִקְלָה, וְאַחַר כָּךְ אוֹתוֹ שֶׁמִּתְכַּבֵּד יִהְיֶה עֶבֶד לוֹ. אוֹתוֹ שֶׁהוּא חֲסַר לָחֶם יִהְיֶה עֶבֶד לְאוֹתוֹ שֶׁנָּתְנוּ לוֹ רֹב דָּגָן וְתִירוֹשׁ.

בֹּא רְאֵה, עַל זֶה, מִשּׁוּם שֶׁיָּדַע יַעֲקֹב שֶׁהִצְטָרֵךְ לוֹ, עַכְשָׁו הִתְהַפֵּךְ לוֹ לְנִקְלָה, וְיוֹתֵר חָכְמָה וְעַקְמוּמִיּוּת עָשָׂה בָּזֶה מִכָּל מַה שֶׁעָשָׂה לְעֵשָׂו. שֶׁאִלּוּ הָיָה יוֹדֵעַ עֵשָׂו חָכְמָה זוֹ, יַהֲרֹג אֶת עַצְמוֹ וְלֹא יָבֹא לִידֵי זֶה, אֲבָל הַכֹּל עָשָׂה בְּחָכְמָה, וְעָלָיו אָמְרָה חַנָּה (שמואל–א ב) ה' יֵחַתּוּ מְרִיבָו וְגוֹ' וְיִתֵּן עֹז לְמַלְכּוֹ וְגוֹ'.

וַיְצַו אֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן לַאדֹנִי לְעֵשָׂו כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם לָבָן גַּרְתִּי וָאֵחַר עַד עָתָּה. מִיָּד פָּתַח יַעֲקֹב לְהִתְהַפֵּךְ לוֹ לְעֶבֶד כְּדֵי שֶׁלֹּא יִסְתַּכֵּל עֵשָׂו בְּאוֹתָן בְּרָכוֹת שֶׁבֵּרְכוֹ אָבִיו, שֶׁהֲרֵי יַעֲקֹב הֶעֱבִיר אוֹתָן לַסּוֹף, כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָה רָאָה יַעֲקֹב שֶׁשָּׁלַח לְעֵשָׂו וְאָמַר עִם לָבָן גַּרְתִּי, וְכִי מָה עָשָׂה בִּשְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל עֵשָׂו [שֶׁאָמַר] דָּבָר זֶה? אֶלָּא לָבָן הָאֲרַמִּי, קוֹלוֹ הָלַךְ בָּעוֹלָם, שֶׁלֹּא הָיָה אָדָם שֶׁיִּנָּצֵל מִמֶּנּוּ, וְהוּא הָיָה מְכַשֵּׁף בִּכְשָׁפִים וְגָדוֹל בַּקּוֹסְמִים, וַאֲבִי בְּעוֹר הָיָה, וּבְעוֹר אֲבִי בִּלְעָם, שֶׁכָּתוּב (יהושע יג) בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר הַקּוֹסֵם, וְלָבָן חָכָם בַּמְּכַשְּׁפִים וּבַקּוֹסְמִים

אָמַר רִבִּי אַבָּא כּוּלֵי עַלְמָא חֲזֵי יָדְעֵי דִּלְבָן הָוָה רַב חַכִּימִין וְחָרְשִׁין וְקוֹסְמִין, וּמֵאן דְּבָעֵי לְאוֹבָדָא בְּחָרְשׁוֹי לָא אִשְׁתְּזִיב מִנֵּיהּ, וְכָל מָה דְּיָדַע בִּלְעָם מִנֵּיהּ הָוָה. וּכְתִיב בֵּיהּ בְּבִלְעָם (במדבר כב) כִּי יָדַעְתִּי אֶת אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבֹרָךְ וַאֲשֶׁר תָּאֹר יוּאָר. וְכוּלֵי עַלְמָא חֲווֹ מִסְתָּפֵי מִלְּבָן וּמֵחָרְשׁוֹי, וּמִלָּה קַדְמָאָה דְּשַׁדַּר יַעֲקֹב לְעֵשָׂו אָמַר עִם לָבָן גַּרְתִּי.

וְאִי תֵּימָא דְּזָעִיר הָוָה יָרֵח אוֹ שַׁתָּא. לָאו הָכִי, אֶלָּא וָאֵחַר עַד עָתָּה, עֶשְׂרִין שְׁנִין אִתְאֲחָרִית עִמֵּיהּ. וְאִי תֵּימָא דְּלָא סָלִיק בִּידֵי כְּלוּם. וְיִהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר, אִינּוּן תְּרִין גִּזְרֵי דִּינִין, דְּכַד מִתְחַבְּרָן תַּרְוַוֵיהוּ כְּחָדָא, לָא מִתְחַבְּרָן אֶלָּא לְאַבְאָשָׁא עַלְמָא. וּבְגִין

תרגום לשון הזוהר

יוֹתֵר מִכֻּלָּם, וְעִם כָּל זֶה לֹא יָכֹל לְיַעֲקֹב, וְרָצָה לְאַבֵּד אֶת יַעֲקֹב בְּכַמָּה כְּלֵי זַיִן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים כו) אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כָּל הָעוֹלָם הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁלָּבָן הָיָה גָּדוֹל הַחַכָּמִים וְהַמְכַשְּׁפִים וְהַקּוֹסְמִים, וּמִי שֶׁרָצָה לְאַבֵּד אוֹתוֹ בְּכִשָּׁפָיו, לֹא נִצַּל מִמֶּנּוּ, וְכָל מַה שֶׁיָּדַע בִּלְעָם – מִמֶּנּוּ הָיָה, וְכָתוּב בְּבִלְעָם (במדבר כב) כִּי יָדַעְתִּי אֵת אֲשֶׁר תְּבֹרָךְ מְבֹרָךְ וַאֲשֶׁר תָּאֹר יוּאָר, וְכָל הָעוֹלָם הָיוּ פּוֹחֲדִים מִלָּבָן וּמִכְּשָׁפָיו. וְדָבָר רִאשׁוֹן שֶׁשָּׁלַח יַעֲקֹב לְעֵשָׂו – אָמַר עִם לָבָן גַּרְתִּי.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁמָּעַט הָיָה, חֹדֶשׁ אוֹ שָׁנָה – לֹא כָּךְ, אֶלָּא וָאֵחַר עַד עָתָּה, עֶשְׂרִים שָׁנָה הִתְאַחַרְתִּי עִמּוֹ. וְאִם תֹּאמַר שֶׁלֹּא עָלָה בְּיָדוֹ כְּלוּם – וְיִהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר. אוֹתָם שְׁנֵי גִּזְרֵי דִּין, שֶׁכְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם מִתְחַבְּרִים יַחַד, לֹא מִתְחַבְּרִים אֶלָּא לְהָרַע לָעוֹלָם,

כָּךְ כְּתִיב, (דברים כב) לֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר יַחְדָּו.

צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה, אִלֵּין אִינּוּן כְּתִרֵי תַּתָּאֵי דְּקָטָל קַדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְרַיִם (שמות יב) בְּכוֹר בְּהֵמָה (שמות יב) בְּכוֹר הַשָּׁבִי (שמות יא) בְּכוֹר הַשִּׁפְחָה, הָדָא הוּא דִּכְתִיב צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה. מִיָּד מִסְתָּפֵי הָוָה עֵשָׂו וְנָפַק לְקַדְּמוּתֵיהּ, וּדְחִילוּ הָוָה לֵיהּ מִיַּעֲקֹב כְּמָה דְּהָוָה לֵיהּ לְיַעֲקֹב מֵעֵשָׂו.

לָבָן נָשׁ דְּהָוָה אָזִיל בְּאָרְחָא, עַד דְּהָוָה אָזִיל שָׁמַע עַל חַד לִסְטִים דְּהָוָה כָּמַן בְּאָרְחָא, פָּגַע בֵּיהּ בַּר נָשׁ אַחֲרָא. אָמַר לֵיהּ מִמַּאן אַנְתְּ, אָמַר לֵיהּ מִפְּלוֹנִי לְגִיוֹן אֲנָא, אָמַר לֵיהּ סְטִי לָךְ מִבַּאי דְּכָל מָאן דְּקָרִיב בַּהֲדַאי חַד חַוְיָא אֲנָא מַיִּיתִי וְקָטִיל

פרשת וישלח ספר הזהר (דף קסו ע"א)

לֵיהּ. אֲזַל הַהוּא בַּר נָשׁ לְהַהוּא לְגִיוֹן, אָמַר לֵיהּ חַד בַּר נָשׁ אָתֵי וְכָל מָאן דִּי קָרִיב בַּהֲדֵיהּ נָשְׁכֵיהּ חַד חִוְיָא דְּהוּא מַיְיתֵי (דף קסו ע"א) וּמַיֵּית. שָׁמַע הַהוּא לְגִיוֹן וְדָחִיל, אָמַר יָאוּת דְּאִזִיל לָקָבְלֵיהּ וְאִתְפַּיֵּיס בַּהֲדֵיהּ. עַד דְּהָמָא לֵיהּ הַהוּא בַּר נָשׁ, אָמַר, וַוי דְּהַשְׁתָּא יִקְטְלִינֵיהּ הַהוּא לְגִיוֹן. שָׁאנֵי סָגִיד וְכָרַע לָקָבְלֵיהּ. אָמַר הַהוּא לְגִיוֹן, אִלְמָלֵא הָוָה לֵיהּ בִּידֵיהּ חִוְיָא לְקָטְלָא, לָא סְגִיד כּוּלֵי כָּךְ כָּרַע לְקִבְלִי לָא אֶקְטְלִינֵיהּ.

כָּךְ אָמַר יַעֲקֹב עִם לָבָן גַּרְתִּי וָאֵחַר עַד עָתָּה, עֶשְׂרִין שְׁנִין אִתְאֲחָרִית עִמֵּיהּ וַאֲנָא מַיְיתֵי חִוְיָא לְקָטְלָא בְּנֵי נָשָׁא. שְׁמַע עֵשָׂו, אָמַר, וַוי מָאן יָקוּם קַמֵּיהּ. דְּהַשְׁתָּא יִקְטְלִינֵיהּ יַעֲקֹב בְּפוּמֵיהּ, שָׁאנֵי נָפִיק לָקָדְמוּתֵיהּ לְאִתְפַּיְיסָא עִמֵּיהּ.

כְּיָון דְּחָמָא לֵיהּ מָה כְּתִיב וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ, כֵּיוָן דְּקָרִיב בַּהֲדֵיהּ שָׁאנֵי כָּרַע וְסָגִיד לְקָבְלֵיהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שֶׁבַע פְּעָמִים עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אָחִיו. אָמַר עֵשָׂו, אִלְמָלֵא כָּל כָּךְ הָיָה עִמּוֹ, לֹא יִשְׁתַּחֲוֶה כְּנֶגְדִּי. הִתְחִיל לְהִתְנָאוֹת.

בֹּא רְאֵה מָה כְּתוּב בְּבִלְעָם, (במדבר כב) וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם לַיְלָה. בִּלְעָם כָּתוּב (בראשית לא) וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבָן הָאֲרַמִּי בַּחֲלוֹם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן תְּדַבֵּר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב וְגוֹ'. פֶּן תְּדַבֵּר? פֶּן תַּעֲשֶׂה לְיַעֲקֹב רָעָה צָרִיךְ לִכְתֹּב! אֶלָּא לָבָן לֹא רָדַף אַחֲרֵי יַעֲקֹב בְּכֹחַ גִּבּוֹרִים לַעֲרֹךְ בּוֹ קְרָב, שֶׁהָרֵי חֵיל יַעֲקֹב וּבָנָיו גְּדוֹל מֵמֶּנּוּ, אֶלָּא לְהָרְגוֹ בְּפִיו וּלְהַשְׁמִידוֹ אֶת הַכֹּל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב

תרגום לשון הזוהר

שָׁמַע אוֹתוֹ לְגִיוֹן וּפָחַד. אָמַר: יָפֶה שֶׁאֵלֵךְ עִמּוֹ וְאֶתְפַּיֵּס עִמּוֹ. עַד שֶׁרָאָה אוֹתוֹ אוֹתוֹ הָאִישׁ, אָמַר: אוֹי וַאֲבוֹי שֶׁעַכְשָׁו יַהֲרֹג אוֹתוֹ אוֹתוֹ הַלְּגִיוֹן. הִתְחִיל לְהִשְׁתַּחֲוֹת וְלִכְרֹעַ כְּנֶגְדּוֹ. אָמַר אוֹתוֹ לְגִיוֹן: אִלְמָלֵא הָיָה לוֹ בְּיָדוֹ נָשׁ לַהֲרֹג, לֹא הָיָה מִשְׁתַּחֲוֶה כָּל זֶה כְּנֶגְדִּי. הִתְחִיל הַלְּגִיוֹן לְהִתְנָאוֹת. אָמַר: הוֹאִיל וְכָל כָּךְ כָּרַע לְנֶגְדִּי, לֹא אֲהָרֹג אוֹתוֹ.

כָּךְ אָמַר יַעֲקֹב, עִם לָבָן גַּרְתִּי וָאֵחַר עַד עָתָּה. עֶשְׂרִים שָׁנָה הִתְאַחַרְתִּי עִמּוֹ, וַאֲנִי מֵבִיא נָחָשׁ לַהֲרֹג בְּנֵי אָדָם. שָׁמַע עֵשָׂו, אָמַר, אוֹי מִי יָקוּם לְפָנָיו, שֶׁעַכְשָׁו יַהֲרֹג אוֹתוֹ יַעֲקֹב בְּפִיו. הִתְחִיל לְצַאת כְּנֶגְדּוֹ לְהִתְפַּיֵּס עִמּוֹ.

פרשת וישלח ספר הזהר (דף קסו ע"ב) תתקלא

לעמוד הבא

וּכְאַחַד הַשָּׂרִים תִּפֹּלוּ׃ ח קוּמָה אֱלֹהִים
שָׁפְטָה הָאָרֶץ כִּי־אַתָּה תִּנְחַל בְּכָל־
הַגּוֹיִם׃

יז לחודש **יום שישי**

פג א שִׁיר מִזְמוֹר לְאָסָף׃ ב אֱלֹהִים
אַל־דֳּמִי־לָךְ אַל־תֶּחֱרַשׁ וְאַל־
תִּשָּׁקֵט אֵל׃ ג כִּי־הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יֶהֱמָיוּן
וּמְשַׂנְאֶיךָ נָשְׂאוּ רֹאשׁ׃ ד עַל־עַמְּךָ
יַעֲרִימוּ סוֹד וְיִתְיָעֲצוּ עַל־צְפוּנֶיךָ׃
ה אָמְרוּ לְכוּ וְנַכְחִידֵם מִגּוֹי וְלֹא־יִזָּכֵר
שֵׁם־יִשְׂרָאֵל עוֹד׃ ו כִּי נוֹעֲצוּ לֵב יַחְדָּו
עָלֶיךָ בְּרִית יִכְרֹתוּ׃ ז אָהֳלֵי אֱדוֹם
וְיִשְׁמְעֵאלִים מוֹאָב וְהַגְרִים׃ ח גְּבָל
וְעַמּוֹן וַעֲמָלֵק פְּלֶשֶׁת עִם־יֹשְׁבֵי צוֹר׃
ט גַּם־אַשּׁוּר נִלְוָה עִמָּם הָיוּ זְרוֹעַ לִבְנֵי־
לוֹט סֶלָה׃ י עֲשֵׂה־לָהֶם כְּמִדְיָן
כְּסִיסְרָא כְיָבִין בְּנַחַל קִישׁוֹן׃ יא נִשְׁמְדוּ
בְּעֵין־דֹּאר הָיוּ דֹמֶן לָאֲדָמָה׃ יב שִׁיתֵמוֹ
נְדִיבֵמוֹ כְּעוֹרֵב וְכִזְאֵב וְכִצַלְמֻנָּע
כָּל־נְסִיכֵמוֹ׃ יג אֲשֶׁר אָמְרוּ נִירָשָׁה לָּנוּ
אֶת נְאוֹת אֱלֹהִים׃ יד אֱלֹהַי שִׁיתֵמוֹ
כַּגַּלְגַּל כְּקַשׁ לִפְנֵי־רוּחַ׃ טו כְּאֵשׁ
תִּבְעַר־יָעַר וְכִלֶּהָבָה תְּלַהֵט הָרִים׃
טז כֵּן תִּרְדְּפֵם בְּסַעֲרָךְ וּבְסוּפָתְךָ
תְבַהֲלֵם׃ יז מַלֵּא פְנֵיהֶם קָלוֹן וְיבַקְשׁוּ
שִׁמְךָ יְהוָה׃ יח יֵבֹשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ עֲדֵי־עַד
וְיַחְפְּרוּ וְיֹאבֵדוּ׃ יט וְיֵדְעוּ כִּי־אַתָּה
שִׁמְךָ יְהוָה לְבַדֶּךָ עֶלְיוֹן עַל־כָּל־
הָאָרֶץ׃

פד א לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית לִבְנֵי־קֹרַח
מִזְמוֹר׃ ב מַה־יְּדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ
יְהוָה צְבָאוֹת׃ ג נִכְסְפָה וְגַם־כָּלְתָה |
נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת יְהוָה לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ
אֶל אֵל־חָי׃ ד גַּם־צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת
וּדְרוֹר | קֵן לָהּ אֲשֶׁר־שָׁתָה אֶפְרֹחֶיהָ
אֵת־מִזְבְּחוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת מַלְכִּי
וֵאלֹהָי׃ ה אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד
יְהַלְלוּךָ סֶלָה׃ ו אַשְׁרֵי אָדָם עוֹז־לוֹ בָךְ
מְסִלּוֹת בִּלְבָבָם׃ ז עֹבְרֵי | בְּעֵמֶק הַבָּכָא
מַעְיָן יְשִׁיתוּהוּ גַּם־בְּרָכוֹת יַעְטֶה
מוֹרֶה׃ ח יֵלְכוּ מֵחַיִל אֶל־חָיִל יֵרָאֶה
אֶל־אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן׃ ט יְהוָה אֱלֹהִים
צְבָאוֹת שִׁמְעָה תְפִלָּתִי הַאֲזִינָה אֱלֹהֵי
יַעֲקֹב סֶלָה׃ י מָגִנֵּנוּ רְאֵה אֱלֹהִים וְהַבֵּט
פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ׃ יא כִּי טוֹב־יוֹם בַּחֲצֵרֶיךָ
מֵאָלֶף בָּחַרְתִּי הִסְתּוֹפֵף בְּבֵית אֱלֹהָי
מִדּוּר בְּאָהֳלֵי־רֶשַׁע׃ יב כִּי שֶׁמֶשׁ | וּמָגֵן
יְהוָה אֱלֹהִים חֵן וָכָבוֹד יִתֵּן יְהוָה לֹא
יִמְנַע־טוֹב לַהֹלְכִים בְּתָמִים׃ יג יְהוָה
צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ׃

פה א לַמְנַצֵּחַ | לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר׃
ב רָצִיתָ יְהוָה אַרְצֶךָ שָׁבְתָּ שְׁבוּת
שְׁבִית יַעֲקֹב׃ ג נָשָׂאתָ עֲוֹן עַמֶּךָ כִּסִּיתָ
כָּל־חַטָּאתָם סֶלָה׃ ד אָסַפְתָּ כָל־עֶבְרָתֶךָ
הֵשַׁבְתָּ מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ׃ ה שׁוּבֵנוּ אֱלֹהֵי
יִשְׁעֵנוּ וְהָפֵר כַּעַסְךָ עִמָּנוּ׃ ו הֲלְעוֹלָם
תֶּאֱנַף־בָּנוּ תִּמְשֹׁךְ אַפְּךָ לְדֹר וָדֹר׃
ז הֲלֹא־אַתָּה תָּשׁוּב תְּחַיֵּנוּ וְעַמְּךָ
יִשְׂמְחוּ־בָךְ׃ ח הַרְאֵנוּ יְהוָה חַסְדֶּךָ
וְיֶשְׁעֲךָ תִּתֶּן־לָנוּ׃ ט אֶשְׁמְעָה מַה־יְדַבֵּר
הָאֵל | יְהוָה כִּי | יְדַבֵּר שָׁלוֹם אֶל־עַמּוֹ
וְאֶל־חֲסִידָיו וְאַל־יָשׁוּבוּ לְכִסְלָה׃ י אַךְ
קָרוֹב לִירֵאָיו יְשׁוּעָתוֹ לִשְׁכֹּן כָּבוֹד
בְּאַרְצֵנוּ׃ יא חֶסֶד־וֶאֱמֶת נִפְגָּשׁוּ צֶדֶק
וְשָׁלוֹם נָשָׁקוּ׃ יב אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמָח
וְצֶדֶק מִשָּׁמַיִם נִשְׁקָף׃ יג גַּם־יְהוָה יִתֵּן
הַטּוֹב וְאַרְצֵנוּ תִּתֵּן יְבוּלָהּ׃ יד צֶדֶק
לְפָנָיו יְהַלֵּךְ וְיָשֵׂם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו׃

פו א תְּפִלָּה לְדָוִד הַטֵּה־יְהוָה אָזְנְךָ
עֲנֵנִי כִּי־עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי׃ ב שָׁמְרָה
נַפְשִׁי כִּי־חָסִיד אָנִי הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה
אֱלֹהַי הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ׃ ג חָנֵּנִי אֲדֹנָי כִּי־
אֵלֶיךָ אֶקְרָא כָּל־הַיּוֹם׃ ד שַׂמַּח נֶפֶשׁ
עַבְדֶּךָ כִּי־אֵלֶיךָ אֲדֹנָי נַפְשִׁי אֶשָּׂא׃
ה כִּי־אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב־חֶסֶד
לְכָל־קֹרְאֶיךָ׃ ו הַאֲזִינָה יְהוָה תְּפִלָּתִי
וְהַקְשִׁיבָה בְּקוֹל תַּחֲנוּנוֹתָי׃ ז בְּיוֹם
צָרָתִי אֶקְרָאֶךָּ כִּי תַעֲנֵנִי׃ ח אֵין־כָּמוֹךָ
בָאֱלֹהִים | אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ׃
ט כָּל־גּוֹיִם | אֲשֶׁר עָשִׂיתָ יָבוֹאוּ |
וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ אֲדֹנָי וְיכַבְּדוּ לִשְׁמֶךָ׃
י כִּי־גָדוֹל אַתָּה וְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת אַתָּה
אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ׃ יא הוֹרֵנִי יְהוָה | דַּרְכֶּךָ
אֶהֱלַךְ בַּאֲמִתֶּךָ יַחֵד לְבָבִי לְיִרְאָה
שְׁמֶךָ׃ יב אוֹדְךָ | אֲדֹנָי אֱלֹהַי בְּכָל־לְבָבִי
וַאֲכַבְּדָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם׃ יג כִּי־חַסְדְּךָ
גָּדוֹל עָלָי וְהִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִשְּׁאוֹל
תַּחְתִּיָּה׃ יד אֱלֹהִים | זֵדִים קָמוּ־עָלָי
וַעֲדַת עָרִיצִים בִּקְשׁוּ נַפְשִׁי וְלֹא שָׂמוּךָ
לְנֶגְדָּם׃ טו וְאַתָּה אֲדֹנָי אֵל־רַחוּם וְחַנּוּן
אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת׃ טז פְּנֵה
אֵלַי וְחָנֵּנִי תְּנָה־עֻזְּךָ לְעַבְדֶּךָ וְהוֹשִׁיעָה
לְבֶן־אֲמָתֶךָ׃ יז עֲשֵׂה־עִמִּי אוֹת לְטוֹבָה
וְיִרְאוּ שֹׂנְאַי וְיֵבֹשׁוּ כִּי־אַתָּה יְהוָה
עֲזַרְתַּנִי וְנִחַמְתָּנִי׃

פז א לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר שִׁיר יְסוֹדָתוֹ
בְּהָרְרֵי־קֹדֶשׁ׃ ב אֹהֵב יְהוָה שַׁעֲרֵי
צִיּוֹן מִכֹּל מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב׃ ג נִכְבָּדוֹת
מְדֻבָּר בָּךְ עִיר הָאֱלֹהִים סֶלָה׃
ד אַזְכִּיר | רַהַב וּבָבֶל לְיֹדְעָי הִנֵּה פְלֶשֶׁת
וְצֹר עִם־כּוּשׁ זֶה יֻלַּד־שָׁם׃ ה וּלְצִיּוֹן |
יֵאָמַר אִישׁ וְאִישׁ יֻלַּד־בָּהּ וְהוּא יְכוֹנְנֶהָ
עֶלְיוֹן׃ ו יְהוָה יִסְפֹּר בִּכְתוֹב עַמִּים זֶה
יֻלַּד־שָׁם סֶלָה׃ ז וְשָׁרִים כְּחֹלְלִים כָּל־
מַעְיָנַי בָּךְ׃

יח לחודש **שבת קודש**

פח א שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי קֹרַח לַמְנַצֵּחַ
עַל־מָחֲלַת לְעַנּוֹת מַשְׂכִּיל לְהֵימָן
הָאֶזְרָחִי׃ ב יְהוָה אֱלֹהֵי יְשׁוּעָתִי יוֹם־
צָעַקְתִּי בַלַּיְלָה נֶגְדֶּךָ׃ ג תָּבוֹא לְפָנֶיךָ
תְּפִלָּתִי הַטֵּה אָזְנְךָ לְרִנָּתִי׃ ד כִּי־שָׂבְעָה
בְרָעוֹת נַפְשִׁי וְחַיַּי לִשְׁאוֹל הִגִּיעוּ׃
ה נֶחְשַׁבְתִּי עִם־יוֹרְדֵי בוֹר הָיִיתִי כְּגֶבֶר
אֵין־אֵיל׃ ו בַּמֵּתִים חָפְשִׁי כְּמוֹ
חֲלָלִים | שֹׁכְבֵי קֶבֶר אֲשֶׁר לֹא זְכַרְתָּם
עוֹד וְהֵמָּה מִיָּדְךָ נִגְזָרוּ׃ ז שַׁתַּנִי בְּבוֹר

כא: לִקּוּטֵי רַבִּי יוֹחָנָן מִשְׁתָּעֵי טז יז מוֹהֲרַ"ן

בָּרוּךְ הַבּוֹחֵר בַּעֲדַת מִי מָנָה, אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ לִשְׁמֹעַ פְּלָאוֹת כָּאֵלֶּה עַל מַאֲמְרֵי **רַבָּה בַּר בַּר חָנָה**. תָּא חֲזִי כַּמָּה נָפִישׁ חֵילֵהּ דְּהַאי אִילָנָא. כְּעֵן בִּרְשׁוּתָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, קֳדָמֵיכוֹן יַסִּיק לִתְמִידָא אִמְּרֵי יָאֵי, רַב טוּב הַצָּפוּן וְגָנוּז בְּמַאֲמָרִין קַדִּישִׁין דְּאַרְיְוָתָא דְּבֵי עִלָּאָה, אִנּוּן מְחַצְּדֵי חַקְלָא דַּהֲווֹ מִשְׁתָּעֵי, דִּי בְּהוֹן גְּנִיזִין עֲטִין קַדִּישִׁין דְּנָפְקִין מֵאוֹרַיְתָא דְּעַתִּיקָא סְתִימָאָה. לְכוּ חֲזוּ מִפְּעֻלּוֹת ה' דַּרְכּוֹ נִפְלָאָה, רַבָּה אִילָנָא וּתְקִף וְרוּמֵהּ מְטָא לְצֵית שְׁמַיָּא, וַחֲזוֹתֵהּ לְסוֹף כָּל אַרְעָא, אִנְבֵּה סַגִּיא וְחֶזְוֵהּ יָאֵי. שִׁמְעוּ וּתְחִי נַפְשְׁכֶם, וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה:

טז

לְשׁוֹן רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה

רַבִּי יוֹחָנָן מִשְׁתָּעֵי: זִמְנָא חֲדָא הֲוָה קָאָזְלִינַן בִּסְפִינְתָּא, וַחֲזֵינָא הַאי כַּוְרָא דְּאַפִּיק רֵישֵׁהּ מִמַּיָּא. וְדַמְיָא עֵינֵהּ כִּתְרֵי סִהֲרֵי, וְנָפִיץ מַיָּא מִתַּרְתֵּי אוּסְיָא כִּתְרֵי מַבְרֵי דְּסוּרָא: (בבא בתרא דף עד.)

רַשְׁבַּ"ם:
וְנָפִיץ. וְשָׁפַךְ: אוּסְיָא. נְחִירָיו: מַבְרֵי דְּסוּרָא. נְהָרוֹת שֶׁבְּסוּרְיָא:

וַחֲזֵינָא הַאי כַּוְרָא, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק, הַמְכֻנֶּה בְּשֵׁם דָּג, כַּיָּדוּעַ (א). **דְּאַפִּיק רֵישֵׁהּ מִמַּיָּא, וְדַמְיָא עֵינֵהּ כִּתְרֵי סִהֲרֵי, וְנָפִיץ מַיָּא מִתְּרֵי אוּסְיָא כִּתְרֵי מַבְרֵי דְּסוּרָא** - כִּי אִי אֶפְשָׁר לַצַּדִּיק לִהְיוֹת מַחֲשַׁבְתּוֹ מְשׁוֹטֵט תָּמִיד בְּחָכְמוֹת עֶלְיוֹנוֹת, כִּי לִפְעָמִים צָרִיךְ לָצֵאת לַחוּץ לַעֲסֹק בְּדִבְרֵי הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (מנחות צט): פְּעָמִים בִּטּוּלָהּ שֶׁל תּוֹרָה זוֹ הִיא קִיּוּמָהּ:

וְכַד אַפִּיק רֵישָׁא מִמַּיָּא, הַיְנוּ כַּד מַפִּיק אֶת עַצְמוֹ מֵחָכְמוֹת עֶלְיוֹנוֹת. אֲזַי: **וְדַמְיָא עֵינֵיהּ כִּתְרֵי סִהֲרֵי** - כִּי פְּקִיחַת עֵינַיִם מְכֻנִּים עַל־שֵׁם הַחָכְמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית ג): וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם, וּכְשֶׁעוֹסֵק בְּחָכְמָתוֹ, אֲזַי עֵינָיו בִּבְחִינַת שֶׁמֶשׁ, וּכְשֶׁמְּסַלֵּק אֶת עַצְמוֹ מֵחָכְמָה עֶלְיוֹנָה, הֲוָה זֶה כְּמוֹ בִּיאַת שֶׁמֶשׁ, וּכְשֶׁבָּא הַשֶּׁמֶשׁ, אֲזַי נִשְׁתָּאֲרִים עֵינָיו בִּבְחִינַת סִהֲרֵי, כִּי סִהֲרָא אֵין מְאִירָה אֶלָּא כַּד נִסְתַּלֵּק הַשֶּׁמֶשׁ. וְזֶה בְּחִינַת: וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ וְכַיָּרֵחַ; לִפְעָמִים מְאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ, כַּד אֲנַחְנוּ דְּבֵקִים בְּחָכְמָה, וְלִפְעָמִים מְאִירוֹת כַּיָּרֵחַ, כַּד מְסַלְּקִין אֶת עַצְמֵנוּ מִלְּשׁוֹטֵט בְּחָכְמָה:

וְנָפִיץ מַיָּא מִתְּרֵי אוּסְיָא - הֵם בְּחִינַת תְּרֵין מְשִׁיחִין, שֶׁאֲלֵיהֶם הָעַכּוּ"ם יִדְרְשׁוּ וְיִמְשְׁכוּ אֶת עַצְמָם אֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ב): וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִים. וְזֶה תְּרֵי נְהָרוֹת דְּסוּרָא; סוּרָא זֶה בְּחִינוֹת עַכּוּ"ם, עַל־שֵׁם עֲבוֹדָה־זָרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שמות לב): סָרוּ מַהֵר מִן הַדֶּרֶךְ, וְהֵם נִכְלָלִים בִּשְׁתֵּי אֻמּוֹת: עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל. וְעַל־יְדֵי אֵלּוּ תְּרֵין מְשִׁיחִין, שֶׁהֵם תְּרֵי אוּסְיָא, בְּחִינַת (איכה ד): רוּחַ אַפֵּינוּ מְשִׁיחַ ה', עַל־יָדָם יִגָּאֲלוּ וְיִמָּשְׁכוּ כִּנְהָרוֹת אֶצְלָם לִלְמֹד דְּבַר ה'. וּתְרֵין אֻמִּין, עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל, אִנּוּן תְּרֵי עֲנָנִין דִּמְכַסִּין עַל הָעַיְנִין, שֶׁאֵין יְכוֹלִין לְהָאִיר תָּמִיד בִּבְחִינַת שֶׁמֶשׁ:

וּבִשְׁבִיל זֶה צָרִיךְ הַצַּדִּיק לְבַטֵּל אֶת דְּבֵקוּתוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְגַּבְּרוּ הָאֻמִּין עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל עַל עֵינָיו, וְיִתְבַּטֵּל, חַס וְשָׁלוֹם, חָכְמָתוֹ לְגַמְרֵי, אֲבָל עַל־יְדֵי תְּרֵין מְשִׁיחִין, שֶׁיָּפוּצוּ מַעְיְנוֹתֵיהֶם חוּצָה וְיֵהָפֵךְ לְכֻלָּם שָׂפָה בְרוּרָה, אָז יִתְקַיֵּם (ישעיה ל): וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה, וְאָז לֹא יִצְטָרֵךְ לְבַטֵּל מִדְּבֵקוּתוֹ:

(מִסִּימָן טו עַד כָּאן - לְשׁוֹן רַבֵּנוּ ז"ל):

יז

וַיְהִי הֵם מְרִיקִים שַׂקֵּיהֶם, וְהִנֵּה אִישׁ צְרוֹר כַּסְפּוֹ בְּשַׂקּוֹ, וַיִּרְאוּ אֶת צְרֹרוֹת כַּסְפֵּיהֶם הֵמָּה וַאֲבִיהֶם וַיִּירָאוּ: וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אֹתִי שִׁכַּלְתֶּם, יוֹסֵף אֵינֶנּוּ וְשִׁמְעוֹן אֵינֶנּוּ וְאֶת בִּנְיָמִין תִּקָּחוּ עָלַי הָיוּ כֻלָּנָה: (בראשית מב)

א כִּי יִרְאָה וְאַהֲבָה אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל, כִּי אִם עַל־יְדֵי צַדִּיקֵי הַדּוֹר, כִּי הַצַּדִּיק הַדּוֹר הוּא הַמְגַלֶּה הַיִּרְאָה וְהָאַהֲבָה:

כִּי הַצַּדִּיק מְבַקֵּשׁ וּמְחַפֵּשׂ תָּמִיד לְגַלּוֹת הָרְצוֹנוֹת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי יֵשׁ בְּכָל דָּבָר רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הֵן בִּכְלַל הַבְּרִיאָה, דְּהַיְנוּ מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רָצָה לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם בִּכְלָל, וְכֵן בִּפְרָטֵי הַבְּרִיאָה, בְּכָל דָּבָר וְדָבָר בִּפְרָט, יֵשׁ רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, דְּהַיְנוּ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רָצָה, שֶׁזֶּה הַדָּבָר יִהְיֶה כָּךְ: בַּתְּמוּנָה הַזֹּאת וּבַכֹּחַ הַזֶּה וּבַטֶּבַע הַזֹּאת, וְדָבָר אַחֵר יֵשׁ לוֹ תְּמוּנָה אַחֶרֶת וְכֹחַ אַחֵר וְטֶבַע וְהַנְהָגָה אַחֶרֶת. וְהַצַּדִּיק מְחַפֵּשׂ וּמְבַקֵּשׁ תָּמִיד אַחַר אֵלּוּ הָרְצוֹנוֹת, לְהַשִּׂיג וְלֵידַע רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל דָּבָר, כְּגוֹן: מִפְּנֵי מָה הָיָה רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהָאֲרִי יִהְיֶה לוֹ כֹּחַ וּגְבוּרָה כָּזוֹ, וּבְזוֹ הַתְּמוּנָה וּבְזֹאת הַטֶּבַע וְהַהַנְהָגָה שֶׁיֵּשׁ לָאֲרִי; וּלְהֶפֶךְ, יַתּוּשׁ קָטָן הוּא חַלַּשׁ כֹּחַ מְאֹד, וְיֵשׁ לוֹ טֶבַע וּתְמוּנָה וְהַנְהָגָה אַחֶרֶת. וְכֵן בִּפְרָטֵי פְרָטִיּוּת, כְּגוֹן בְּהָאַרְיֵה בְּעַצְמוֹ: מִפְּנֵי מָה זֶה הָאֵיבָר שֶׁל הָאַרְיֵה צוּרָתוֹ כָּךְ, וְיֵשׁ לוֹ כֹּחַ וְטֶבַע כָּזֹאת, וְאֵיבָר אַחֵר יֵשׁ לוֹ צוּרָה אַחֶרֶת וְכֹחַ וְטֶבַע וְהַנְהָגָה אַחֶרֶת. וְכֵן בִּשְׁאָר כָּל הַבְּרוּאִים שֶׁבָּעוֹלָם - דּוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר - שֶׁבְּכֻלָּם יֵשׁ שִׁנּוּיִים רַבִּים לְאֵין מִסְפָּר בֵּין כָּל אֶחָד לַחֲבֵרוֹ, וְכֵן בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּעַצְמוֹ יֵשׁ בּוֹ שִׁנּוּיִים רַבִּים בִּפְרָטֵי פְרָטִיּוּת בֵּין כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר. וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה בַּעֲשָׂבִים וְאִילָנוֹת וּשְׁאָר פְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, שֶׁבְּכֻלָּם יֵשׁ שִׁנּוּיִים רַבִּים מְאֹד בִּתְמוּנוֹתֵיהֶם וּבְכֹחוֹתֵיהֶם וְהַנְהָגוֹתֵיהֶם, וְהַכֹּל הָיָה מֵחֲמַת רְצוֹן הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁרָצָה שֶׁזֶּה יִהְיֶה כָּךְ וְזֶה כָּךְ. וְהַצַּדִּיק מְחַפֵּשׂ תָּמִיד אַחַר אֵלּוּ הָרְצוֹנוֹת, וּמַשִּׂיג וּמוֹצֵא אוֹתָם עַל־יְדֵי הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁמּוֹצֵא בְּיִשְׂרָאֵל בִּכְלָל וּבִפְרָט וּבִפְרָטֵי פְרָטִיּוּת. כִּי כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לֹא נִבְרָא אֶלָּא בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ: בְּרֵאשִׁית - בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָא רֵאשִׁית (א);

(א) עיין מאורי אור ערך דג. (ב) עיין זוהר פינחס דף רמו ע"ב ודף רנב. (א) ויקרא רבה פרשה לו.

יֵשׁ בְּחִינַת אוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת שֶׁהוּא בְּחִינַת שִׁבְרֵי לוּחוֹת, שֶׁמְּשָׁם נִמְשָׁךְ הַשִּׂכְחָה

וְעַל־כֵּן עַתָּה בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים אַחַר שֶׁנִּשְׁבְּרוּ הַלּוּחוֹת, אַף־עַל־פִּי שֶׁאָנוּ כּוֹתְבִים סִפְרֵי הַתּוֹרָה עַל הַקֶּלֶף וְהַנְּיָר, אַף־עַל־פִּי־כֵן לָאו כָּל אֶחָד זוֹכֶה לְאוֹר הַתּוֹרָה, כִּי לָאו כָּל אָדָם זוֹכֶה שֶׁיִּהְיֶה אֶצְלוֹ אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה כְּתוּבִים וּקְשׁוּרִים הֵיטֵב עַל הַסֵּפֶר, כִּי יֵשׁ בְּחִינַת אוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת שֶׁהוּא בְּחִינַת שִׁבְרֵי לוּחוֹת, שֶׁמִּמֶּשֶׁם נִמְשָׁךְ הַשִּׂכְחָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (עֲרוּבִין נד.), שֶׁמִּמֶּשֶׁם נִמְשָׁךְ שֶׁאַף־עַל־פִּי שֶׁאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה כְּתוּבִים עַל הַסֵּפֶר, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵינוֹ רוֹאֶה אוֹרָם כְּלָל, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת שִׂכְחַת הַתּוֹרָה שֶׁנִּמְשָׁךְ מִשִּׁבְרֵי לוּחוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת שֶׁהָאוֹתִיּוֹת פְּרָחוּ מֵהַלּוּחוֹת שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁבְּרוּ כַּנַּ״ל. עַד שֶׁיֵּשׁ לְפָעָמִים שֶׁרוֹאֶה בְּהַתּוֹרָה לְהֶפֶךְ, חַס וְשָׁלוֹם, אִם אֵינוֹ מְכַוֵּן אֶת לִבּוֹ אֶל הָאֱמֶת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (יוֹמָא עב:): ׳זָכָה - נַעֲשָׂה לוֹ סַם חַיִּים, לֹא זָכָה - נַעֲשָׂה לוֹ סַם מָוֶת׳. וְכָל זֶה נִמְשָׁךְ מִבְּחִינָה הַנַּ״ל.

הִתְקַשְּׁרוּת אוֹר אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה אֶל הַסֵּפֶר - עַל־יְדֵי נְגִינָה וְזִמְרָה לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ

וְעִקָּר הִתְקַשְּׁרוּת וְהִתְחַבְּרוּת אוֹר אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה אֶל הַסֵּפֶר, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת תִּקּוּן שִׁבְרֵי לוּחוֹת כַּנַּ״ל, הוּא עַל־יְדֵי נְגִינָה וְזִמְרָה לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ, שֶׁהֵם בְּחִינַת כָּל הַשִּׁירוֹת וְהַתִּשְׁבָּחוֹת שֶׁאוֹמְרִים לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ, כִּי עִקַּר הַחִבּוּר וְהַדְּבֵקוּת מֵעוֹלָם הַזֶּה הַגַּשְׁמִי לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא מְרוֹמָם וְנִשְׂגָּב מְאֹד, בִּפְרָט מִי שֶׁחָטָא וְנִתְרַחֵק מְאֹד מֵאָבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם, הוּא עַל־יְדֵי נְגִינָה וְזִמְרָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת כָּל הַשִּׁירוֹת וְהַתִּשְׁבָּחוֹת שֶׁאוֹמְרִים לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ.

עַל־יְדֵי עֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה מְתַקְּנִים שִׁבְרֵי לוּחוֹת

וְעַל־כֵּן יִסַּד דָּוִד הַמֶּלֶךְ, עָלָיו־הַשָּׁלוֹם, כָּל סֵפֶר תְּהִלִּים, שֶׁכָּלוּל מִכָּל הָעֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (פְּסָחִים קיז.). כִּי דָּוִד הוּא בְּחִינַת מָשִׁיחַ, שֶׁהוּא עוֹסֵק לְתַקֵּן פְּגַם שִׁבְרֵי לוּחוֹת, שֶׁבָּא עַל־יְדֵי חֵטְא הָעֶגֶל, שֶׁהָיָה עַל־יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (סַנְהֶדְרִין סג.): ׳לֹא עָבְדוּ יִשְׂרָאֵל עֲבוֹדָה־זָרָה׳ וְכוּ׳, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה הָיָה כָּל הַחֻרְבָּנוֹת, כַּיָּדוּעַ. וְדָוִד שֶׁהוּא מָשִׁיחַ שֶׁעוֹסֵק לְתַקֵּן זֹאת שֶׁהוּא תִּקּוּן כָּל הָעוֹלָמוֹת, עַל־כֵּן יִסַּד סֵפֶר תְּהִלִּים שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה, כִּי עַל־יְדֵי עֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה מְתַקְּנִים שִׁבְרֵי לוּחוֹת, כִּי עַל־יְדֵי נְגוּן מְדַבְּקִים וּמְחַבְּרִים הַלֵּב לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא, עַד שֶׁיּוּכַל לְקַבֵּל אוֹר אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, בִּבְחִינַת (מִשְׁלֵי ג, ג): ״כָּתְבֵם עַל לוּחַ לִבֶּךָ״. וּכְמוֹ כֵן, כְּפִי מַה שֶּׁהַלֵּב נִמְשָׁךְ אַחַר הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ כֵן יֵשׁ כֹּחַ לְהַלּוּחוֹת לְסַבֵּל אוֹר אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת תִּקּוּן שִׁבְרֵי לוּחוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת שִׁבְרִית הַלֵּב כַּנַּ״ל.

כְּשֶׁהַנְּגִינָה שֶׁלּוֹ לַשָּׁמַיִם כְּדֵי לְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ וּלְהַתּוֹרָה

וְזֶהוּ בְּחִינַת (מִשְׁלֵי שָׁם): קָשְׁרֵם עַל גַּרְגְּרוֹתֶיךָ, כָּתְבֵם עַל לוּחַ לִבֶּךָ - שֶׁנִּסְמְכוּ זֶה לָזֶה, כִּי הַגַּרְגֶּרֶת שֶׁהוּא הַגָּרוֹן הוּא מוֹצִיא קוֹל הַנְּגִינָה, כִּי מִשָּׁם יוֹצְאִין כָּל הַקּוֹלוֹת, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְתַּקֵּן בְּחִינַת שִׁבְרֵי לוּחוֹת, וְזֶהוּ כְּשֶׁהַנְּגִינָה שֶׁלּוֹ לַשָּׁמַיִם, שֶׁמְּנַגֵּן וּמְזַמֵּר לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ כְּדֵי לְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ וּלְהַתּוֹרָה, וְכַנַּ״ל.

כָּל קוֹלוֹת הַנְּגִינָה שֶׁלּוֹ יִהְיוּ לַשָּׁמַיִם

וְזֶהוּ קָשְׁרֵם עַל גַּרְגְּרוֹתֶיךָ - שֶׁיִּרְאֶה לְקַשֵּׁר דִּבְרֵי הַתּוֹרָה אֶל הַגַּרְגֶּרֶת שֶׁשָּׁם קוֹל הַנְּגִינָה, הַיְנוּ שֶׁכָּל קוֹלוֹת הַנְּגִינָה שֶׁלּוֹ יִהְיוּ לַשָּׁמַיִם, לְקַשֵּׁר דִּבְרֵי הַתּוֹרָה בְּלִבּוֹ, וְעַל־יְדֵי־זֶה כָּתְבֵם עַל לוּחַ לִבֶּךָ - כִּי עַל־יְדֵי־זֶה יִזְכֶּה שֶׁיִּהְיוּ נִכְתָּבִין וְנֶחְקָקִין אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה בְּלִבּוֹ, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה יֵשׁ כֹּחַ לְהַלּוּחוֹת וְהַסְּפָרִים לְקַבֵּל אוֹר אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, וְשֶׁיִּתְקַיְּמוּ בָּהֶם, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת תִּקּוּן שִׁבְרֵי לוּחוֹת, וְכַנַּ״ל:

עִקַּר הַחִבּוּר מֵעוֹלָם הַזֶּה הַגַּשְׁמִי הוּא עַל־יְדֵי נְגוּן

כִּי עִקַּר הַדְּבֵקוּת וְהַהִתְחַבְּרוּת לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ מִזֶּה הָעוֹלָם הַשָּׁפֵל וְהַגַּשְׁמִי וְהַנָּמוּךְ מְאֹד, הוּא עַל־יְדֵי נְגוּן וְזִמְרָה, וּכְמוֹ שֶׁרוֹאִין בְּחוּשׁ, שֶׁאֲפִלּוּ הָאָדָם הָרָחוֹק מְאֹד מֵהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ וּמֻנָּח בַּדְּיוֹטָא הַתַּחְתּוֹנָה, עַל־פִּי רֹב עַל־יְדֵי נְגוּן נִתְעוֹרֵר לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ, וּמַזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ הֵיכָן הוּא בָּעוֹלָם. רַק כְּשֶׁשּׁוֹמְעִין הַנְּגוּן מְמֻנְגָּנִים רְשָׁעִים אוֹ קַלִּים הַמְצוּיִים עַכְשָׁו בְּיוֹתֵר, אֲזַי יוֹכֵל לְהַזִּיק לוֹ בְּיוֹתֵר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּמָקוֹם אַחֵר (פְּסִיקְתָא ג׳), אֲבָל כְּשֶׁשּׁוֹמְעִים נְגוּנִים וּזְמִירוֹת מַאֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים בֶּאֱמֶת, הַמְכַוְּנִים אֶת לִבָּם בֶּאֱמֶת לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ, אוֹ כְּשֶׁמְּנַגֵּן בְּעַצְמוֹ אֵיזֶה נְגוּן וְכִוַּנְתּוֹ לַשָּׁמַיִם, יְכוֹלִים

פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה הֵם בִּבְחִינַת חִבּוּר הָעֲשָׂרֶת הַדִּבְּרוֹת אֶל הַלּוּחוֹת

ז. **וְזֶהוּ** בְּחִינַת פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה שֶׁאוֹמְרִים קֹדֶם קְרִיאַת־שְׁמַע וּתְפִלָּה. כִּי אִי אֶפְשָׁר לָנוּ לְדַבֵּק עַצְמֵנוּ לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ, לְכלל בְּאַחְדּוּתוֹ יִתְבָּרַךְ וְלִדְבֵקָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בִּקְרִיאַת־שְׁמַע וּתְפִלָּה, כִּי אִם עַל־יְדֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת עֲשָׂרָה מֵינֵי נְגִינָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה שֶׁאוֹמְרִים מִקֹּדֶם. וְעַל־כֵּן פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה הֵם בִּבְחִינַת חִבּוּר הָעֲשָׂרֶת הַדִּבְּרוֹת אֶל הַלּוּחוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת 'מִלְאפּוּם', כִּי עִקַּר הַחִבּוּר שֶׁל אוֹתִיּוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל הָעֲשָׂרֶת הַדִּבְּרוֹת אֶל הַלּוּחוֹת, הוּא עַל־יְדֵי נִגּוּן וְזִמְרָה שֶׁהוּא בְּחִינַת פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה. וְעַל־כֵּן הֵם עֲשָׂרָה הַלְלוּיוֹת, כְּנֶגֶד עֲשָׂרֶת הַדִּבְּרוֹת שֶׁהֵם כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה, וְכַנַּ"ל:

שִׁירַת הַיָּם שֶׁאוֹמְרִים בְּכָל יוֹם

ח. **וְזֶהוּ** בְּחִינַת שִׁירַת הַיָּם שֶׁאוֹמְרִים בְּכָל יוֹם קֹדֶם קְרִיאַת־שְׁמַע וּתְפִלָּה. כִּי קְרִיעַת יַם סוּף הוּא בִּבְחִינַת כְּתִיבַת סְפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא דָּבָר נִפְלָא מְאֹד, שֶׁיְּהִיוּ יְכוֹלִים לְהִכָּתֵב אוֹר אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה עַל הַסֵּפֶר וְכַנַּ"ל, אַךְ הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ מֵאַהֲבָתוֹ אֶת יִשְׂרָאֵל מְצַמְּצֵם אוֹתָם בְּצִמְצוּמִים נִפְלָאִים, עַד שֶׁיּוּכְלוּ לְהִכָּתֵב עַל הַסֵּפֶר וְכַנַּ"ל.

קְרִיעַת יַם סוּף מוֹרָה עַל חִדּוּשׁ הָעוֹלָם

וְזֶהוּ בְּחִינַת קְרִיעַת יַם סוּף, שֶׁהוּא בִּבְחִינַת (בְּרֵאשִׁית א, ט): "יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה", שֶׁמִּשָּׁם הַנַּס שֶׁל קְרִיעַת יַם סוּף, כַּמּוּבָא (זֹהַר חָדָשׁ יִתְרוֹ). כִּי קְרִיעַת יַם סוּף מוֹרֶה עַל חִדּוּשׁ הָעוֹלָם, שֶׁכְּמוֹ שֶׁכְּשֶׁעַת הַבְּרִיאָה קִבֵּץ וְכִנֵּס כָּל הַמַּיִם לְמָקוֹם אֶחָד, כְּמוֹ כֵן בְּכֹחוֹ צָוָּה גַּם עַתָּה שֶׁיָּקֻווּ הַמַּיִם וְיִבָּקְעוּ, כְּדֵי שֶׁיַּעַבְרוּ יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה. וְזֶהוּ בְּחִינַת צִמְצוּם אוֹר הַתּוֹרָה שֶׁיּוּכַל זֶה הָעוֹלָם לְסָבְלוֹ אוֹתוֹ. כִּי אוֹר הַתּוֹרָה בְּשָׁרְשׁוֹ הוּא בְּחִינַת (תְּהִלִּים קד, כה): "יָם גָּדוֹל וּרְחַב יָדָיִם", בְּחִינַת: 'יָם הַחָכְמָה', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה יא, ט): "וּמָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת ה' כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים", וּמֵחֲמַת גֹּדֶל הַיָּם שֶׁל הַחָכְמָה אִי אֶפְשָׁר לְכַנֵּס לְתוֹכוֹ וּלְקַבֵּל מִמֶּנּוּ כִּי אִם כְּשֶׁמְּכִינִין לִבּוֹ הֵיטֵב לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ, שֶׁאָז הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ חוֹמֵל עָלָיו, וּבִדְרָכָיו הַנִּפְלָאִים הוּא מְצַמְצֵם מֵימֵי הַדַּעַת, וְ"נוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה" (שָׁם מג, טז), כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ הַתַּחְתּוֹנִים לְקַבֵּל מֵימֵי הַדַּעַת בְּהַדְרָגָה וּבְמִדָּה.

צִמְצוּם אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה

וְזֶהוּ בְּחִינַת צִמְצוּם אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כִּי כָּל אוֹת וְאוֹת נִמְשָׁךְ מִמַּעְיָן הַנּוֹבֵעַ מִמָּעְיָן הַיּוֹצֵא מִבֵּית ה', וּמַאֲהֲבַת יִשְׂרָאֵל הַמְּכִינִים לִבָּם לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ, הוּא נוֹתֵן כֹּחַ בָּאוֹת שֶׁיּוּכַל לְצַמְצֵם יָם הַחָכְמָה, כְּדֵי שֶׁנּוּכַל לַעֲבֹר בּוֹ לְיַנֵּק מֵאוֹר הַתּוֹרָה.

זְכוּ יִשְׂרָאֵל לְהַשָּׂגוֹת נוֹרָאוֹת בְּשַׁעַת קְרִיעַת יַם סוּף

וְעַל־כֵּן זָכוּ יִשְׂרָאֵל לְהַשָּׂגוֹת נוֹרָאוֹת בְּשַׁעַת קְרִיעַת יַם סוּף, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל שֶׁאֲפִלּוּ שִׁפְחָה רָאֲתָה עַל הַיָּם וְכוּ'. כִּי קְרִיעַת יַם סוּף הוּא בְּחִינַת בְּקִיעַת מֵימֵי הַדַּעַת עַל־יְדֵי צִמְצוּמִים נִפְלָאִים שֶׁל אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, כְּדֵי שֶׁנּוּכַל לַעֲבֹר דֶּרֶךְ שָׁם וְלִשְׁאֹב מִשָּׁם, בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה יב, ג): "וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה" וְתַרְגּוּמוֹ: 'וּתְקַבְּלוּן אוּלְפָן חֲדַת' וְכוּ'.

חִקּוּלְמוּס שֶׁכּוֹתֵב דִּבְרֵי תּוֹרָה עַל הַסֵּפֶר בִּבְחִינַת קְרִיעַת יַם סוּף

וְזֶה שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (תִּקּוּנֵי־זֹהַר תִּקּוּן כ, כא; מג.): **וּבְגָלוּתָא קַדְמָאָה בְּמַטָּה דִּילָךְ בָּצַע יַמָּא, וּבְגָלוּתָא בַּתְרָאָה בְּקָנֶה דְּאִיהוּ קָלַמְסָא בָּצַע יַמָּא** דְּאוֹרַיְתָא. כִּי הַקּוּלְמוֹס שֶׁכּוֹתֵב דִּבְרֵי תּוֹרָה עַל הַסֵּפֶר הוּא בִּבְחִינַת קְרִיעַת יַם סוּף וְכַנַּ"ל. וְעַל־כֵּן אָמְרוּ שִׁירָה עַל הַיָּם, כִּי עִקַּר הַדְּבֵקוּת וְהַחִבּוּר שֶׁל אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה עַל הַסֵּפֶר, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת קְרִיעַת יַם סוּף, הוּא עַל־יְדֵי שִׁירָה וּנְגִינָה, כַּנַּ"ל:

תִּבּוֹת נֹחַ וּמֹשֶׁה נִמְשְׁכוּ מִתִּבּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה

ט. **וְזֶה** בְּחִינַת תֵּבַת נֹחַ וְתֵבַת מֹשֶׁה שֶׁהָלְכוּ עַל פְּנֵי הַמַּיִם. כִּי הַתֵּבוֹת שֶׁל נֹחַ וּמֹשֶׁה נִמְשְׁכוּ מִתֵּבוֹת וְאוֹתִיּוֹת הַדִּבּוּרִים שֶׁל הַתּוֹרָה. כִּי עִקַּר מֵימֵי הַמַּבּוּל נִמְשְׁכוּ מֵחֲמַת שֶׁחָטְאוּ נֶגֶד הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ וּפָגְמוּ בַּבְּרִית, עַד שֶׁלֹּא יָכְלוּ אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה לְהִתְצַמְצֵם בְּזֶה הָעוֹלָם וּלְקַיֵּם הָעוֹלָם, כִּי גַּם בִּימֵי נֹחַ קֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה הָיָה עִקַּר קִיּוּם הָעוֹלָם עַל־יְדֵי אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁקָּדְמָה לְעוֹלָם, וּבְהִ בָּרָא הָעוֹלָם, כַּיָּדוּעַ. וְגַם כְּבָר נִצְטַוִּינוּ בְּשֶׁבַע מִצְוֹת, וּבָהֶם הָיָה תָּלוּי קִיּוּם הָעוֹלָם אָז - וְהֵם עֲבֵרוֹ עֲלֵיהֶם. וְעַל־יְדֵי־זֶה לֹא הָיוּ אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה יְכוֹלִים לְצַמְצֵם מֵימֵי הַיָּם וְהַתְּהוֹם, וּמִשָּׁם נִמְשָׁךְ שֶׁנִּפְתְּחוּ כָּל מַעְיְנוֹת תְּהוֹם רַבָּה עַד שֶׁבָּא הַמַּבּוּל. וְנֹחַ שֶׁהָיָה צַדִּיק נִצּוֹל עַל־יְדֵי הַתֵּבָה שֶׁנִּמְשְׁכָה מִתֵּבוֹת וְדִבּוּרִים מַמָּשׁ, הֵינוּ עַל־יְדֵי אוֹתִיּוֹת וְתֵבוֹת הַתּוֹרָה

לעמוד הבא

חזרה לתוכן העניינים

וְלוֹמַר: הָיִיתִי בּוּרְשָׁא וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, כְּמוֹ כֵּן רָאוּי שֶׁיִּהְיֶה הָאָדָם בָּעוֹלָם־הַזֶּה בְּכֹל מְקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל הַתּוֹרָה, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהִתְפָּאֵר בָּעוֹלָם־הַבָּא שֶׁהָיָה בְּכָל־מָקוֹם, דְּהַיְנוּ בְּכֹל הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים כַּנַּ״ל; וְלָעֲתִיד, בָּעוֹלָם־הַבָּא - מִזְּכִירִין אוֹתוֹ כָּל מַה שֶּׁלָּמַד בָּעוֹלָם־הַזֶּה.

כט. וְעַל לִמּוּד הַפּוֹסְקִים הִזְהִיר מְאֹד מְאֹד, בְּיוֹתֵר מִכֹּל הַלִּמּוּדִים. וְרָאוּי לִלְמֹד כָּל הָאַרְבָּעָה ״שֻׁלְחָן־עָרוּךְ״ כֻּלָּם מֵרֹאשָׁם עַד־סוֹפָם כְּסֵדֶר; אִם יָכוֹל לִלְמֹד כָּל הָאַרְבָּעָה שֻׁלְחָן־עָרוּךְ עִם כָּל־הַפֵּרוּשִׁים הַגְּדוֹלִים - מַה טּוֹב, וְאִם לָאו - עַל־כָּל־פָּנִים יִלְמַד כָּל הָאַרְבָּעָה שֻׁלְחָן־עָרוּךְ הַקְּטַנִּים.

וְהוּא תִּקּוּן גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד; כִּי עַל־יְדֵי הַחֲטָאִים נִתְעָרֵב טוֹב וָרָע, וְעַל־יְדֵי לִמּוּד פּוֹסֵק, שֶׁמְּבָרֵר הַכָּשֵׁר וְהַפָּסוּל, הַמֻּתָּר וְהָאָסוּר, הַטָּהוֹר וְהַטָּמֵא, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְבָּרֵר וְנִפְרָשׁ הַטּוֹב מִן־הָרָע, וְכַמְבֹאָר בַּמַּאֲמָר ״רָאִיתִי מְנוּרַת זָהָב״ וּבִשְׁאָר מַאֲמָרִים מַעֲלַת לִמּוּד הַפּוֹסְקִים.

וְאָמַר שֶׁכָּל אִישׁ יִשְׂרְאֵלִי מְחֻיָּב לִלְמֹד בְּכָל־יוֹם וְיוֹם פּוֹסְקִים וְלֹא יַעֲבוֹר, וְאַף אִם הוּא אָנוּס וְאֵין לוֹ פְּנַאי, יִלְמַד עַל־כָּל־פָּנִים אֵיזֶה סָעִיף שֻׁלְחָן־עָרוּךְ בְּאֵיזֶה מָקוֹם שֶׁהוּא, אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בִּמְקוֹמוֹ שֶׁהוּא עוֹמֵד עַתָּה בַּשֻּׁלְחָן־עָרוּךְ, כִּי צָרִיךְ לִלְמֹד אֵיזֶה דִּין בְּשֻׁלְחָן־עָרוּךְ בְּכָל־יוֹם וְיוֹם כָּל־יְמֵי חַיָּיו; וּכְשֶׁאֵינוֹ אָנוּס - יִלְמַד כְּסֵדֶר כָּל הָאַרְבָּעָה שֻׁלְחָן־עָרוּךְ מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ. וּכְשֶׁיִּגְמֹר וְיִסַּיֵּם הָאַרְבָּעָה שֻׁלְחָן־עָרוּךְ - יַחֲזֹר וְיַתְחִיל לְלָמְדָם כְּסֵדֶר; וְכֵן יִנְהַג כָּל־יְמֵי חַיָּיו.

ל. עַל הַמְבַלִּים זְמַן בִּשְׁבִיל נְקִיּוּת וּמַאֲרִיכִין בְּבֵית־הַכִּסֵּא הַקְּפִיד מְאֹד מְאֹד, וְהִתְלוֹצֵץ מֵאוֹתָן הָאֲנָשִׁים מְאֹד, וְהֶאֱרִיךְ הַרְבֵּה בְּעִנְיָן זֶה. וְהַכְּלָל: כִּי ״לֹא נִתְּנָה תּוֹרָה לְמַלְאֲכֵי־הַשָּׁרֵת״, וְאֵין צָרִיךְ לְהַחֲמִיר יוֹתֵר מִן־הַדִּין, וְעַל־פִּי הַדִּין הָאָסוּר הוּא רַק כְּשֶׁהוּא נִצְרָךְ לְנָקְבָיו מַמָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ בַּגְּמָרָא: ״הַנִּצְרָךְ לְנָקְבָיו אַל יִתְפַּלֵּל״ וְכוּ׳, ״הַנִּצְרָךְ״ דַּיְקָא; וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁהוּא נִצְרָךְ לְנָקְבָיו מַמָּשׁ יֵשׁ גַּם־כֵּן דִּינִים בָּזֶה בְּדֵיעֲבַד וּבִשְׁעַת הַדְּחָק, כְּמוּבָא בְּשֻׁלְחָן־עָרוּךְ סִימָן צ״ב, עַיֵּן שָׁם בְּמָגֵן־אַבְרָהָם שֶׁהֶרְי״ף מַתִּיר לְהַתְחִלָּה בְּיָכוֹל לַעֲמֹד עַצְמוֹ עַד פַּרְסָה וְכוּ׳. נִמְצָא שֶׁעַל־כָּל־פָּנִים כְּשֶׁאֵינוֹ נִצְרָךְ לְנָקְבָיו מַמָּשׁ - אֵין צָרִיךְ לְהַחֲמִיר וּלְבַטֵּל עַצְמוֹ מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה בְּחִנָּם מֵחֲמַת חֲשָׁשׁוֹת וְחֻמְרוֹת יְתֵרוֹת וְשִׁגָּעוֹן בְּעָלְמָא, רַק טוֹב לְהִתְפַּלֵּל בַּבֹּקֶר תֵּכֶף אַחַר עֲמִידָתוֹ מִמִּטָּתוֹ, אִם אֶפְשָׁר בְּקַל לְפָנוֹת - אֶפְשָׁר, וְאִם לָאו - לָאו, וְיִתְפַּלֵּל כָּךְ, וַאֲפִלּוּ אִם חוֹשֵׁשׁ בְּמֵעָיו לֹא יַשְׁגִּיחַ וְלֹא יִסְתַּכֵּל עַל־זֶה כְּלָל.

גַּם אֵין צְרִיכִין לְהַאֲרִיךְ בְּבֵית־הַכִּסֵּא, כִּי הוּא מַזִּיק מְאֹד לִבְרִיאוּת הַגּוּף, וְכַמָּה חֲלָאִים בָּאִים מִזֶּה, בְּפָרָט בְּבֵית־הַכִּסֵּא שֶׁלָּנוּ שֶׁצְּרִיכִים לִהְיוֹת תּוֹלֶה בָּהֶם, וְהַתּוֹלֶה בְּבֵית־הַכִּסֵּא מַזִּיק מְאֹד מְאֹד, בְּפָרָט הַחֹלִי הַיָּדוּעַ שֶׁקּוֹרִין 'מוֹרִידִין' בָּא מִזֶּה מְאֹד רַחֲמָנָא לִצְלָן. עַל־כֵּן צְרִיכִין לִזָּהֵר מְאֹד מִלְּהַאֲרִיךְ בְּבֵית־הַכִּסֵּא; וְאֵין לְחַפֵּשׂ אַחַר חֻמְרוֹת וּמָרָה־שְׁחוֹרוֹת בָּזֶה, כִּי לֹא נֶאֱמַר כָּלָל בַּדְּוּרוֹת הַלָּלוּ.

וְהוּא עַצְמוֹ הָיָה גַּם־כֵּן בְּזֹאת הַטָּעוּת מִקֹּדֶם, וְהָיָה עֹשֶׂה דְּבָרִים זָרִים מְאֹד בִּשְׁבִיל נְקִיּוּת, וְכִמְעַט שֶׁבָּא לִידֵי סַכָּנָה עַל־יְדֵי־זֶה, וְגַם לֹא נִמְלַט מֵהֶחָלְאִים רַחֲמָנָא לִצְלַן עַל־יְדֵי־זֶה; וְעַתָּה הוּא יוֹדֵעַ וְאוֹמֵר שֶׁהַכֹּל שִׁגָּעוֹן, וְחִלֵּילָה לְבַלּוֹת זְמַן הַיָּקָר עַל־זֶה.

וּבֶאֱמֶת אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה הַגּוּף נָקִי לְגַמְרֵי וְלֹא יִשָּׁאֵר בְּתוֹכוֹ כְּלוּם, כִּי הֲלֹא אֲפִלּוּ מִי שֶׁמִּתְעַנֶּה מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת הוּא צָרִיךְ לִנְקְבָיו גַּם בְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ, אַף־עַל־פִּי שֶׁלֹּא אָכַל מִקֹּדֶם כַּמָּה יָמִים, כִּי בְּהֶכְרֵחַ שִׁיּשָׁאֵר קְצָת בְּהַגּוּף.

וְאָמַר שֶׁדָּבָר גָּדוֹל הוּא אֲצָלוֹ שֶׁדִּבֵּר מַעֲנְיָן זֶה, כִּי יוֹצֵא מִזֶּה דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד, דְּהַיְנוּ שֶׁלֹּא לְבַלּוֹת זְמַן בִּשְׁבִיל זֶה וְשֶׁלֹּא לְהַאֲרִיךְ שָׁם; וַאֲפִלּוּ אִם לְפָעָמִים הוּא מֻכְרָח לְהַאֲרִיךְ - טוֹב לָצֵאת וְלַחֲזֹר מִלֵּישֵׁב הַרְבֵּה שָׁם.

לא. רָאוּי לְהִזְדָּרֵז לְהִתְפַּלֵּל תָּמִיד בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם בְּכָל מַה שֶׁיּוּכַל; כִּי לְפִי גֹּדֶל מַעֲלַת הַתְּפִלָּה, שִׁיְּקָרָהּ מַעֲלָתָהּ מְאֹד מְאֹד, מִי יוֹדֵעַ אִם יִזְכֶּה אַחַר־כָּךְ לְהִתְפַּלֵּל, עַל־כֵּן כָּל מַה שֶּׁיּוּכַל לְהַקְדִּים עַצְמוֹ - רָאוּי לוֹ לְזָרֵז מְאֹד וּלְהַקְדִּים.

לב. צָרִיךְ לְחַזֵּק אֶת־עַצְמוֹ בֶּאֱמוּנָה, וְלִבְלִבֵּי לְבָנָס בַּחֲקִירוֹת כְּלָל, וְלִבְלִבֵּי לְעַיֵּן כְּלָל בִּסְפָרִים שֶׁל מְחַקְּרִים, רַק לְהַאֲמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמוּנָה לְבַד, בְּלִי שׁוּם חֲקִירוֹת כְּלָל. וְאַף־עַל־פִּי שֶׁנִּדְמֶה לָנוּ שֶׁהַהֶמּוֹן עָם הֵם רְחוֹקִים מֵחֲקִירוֹת, וְאֵינָם מְחַקְּרִים כְּלָל, אַף־עַל־פִּי־כֵן בֶּאֱמֶת כֻּלָּם הֵם מְעֹרָבִים בַּחֲקִירוֹת; כִּי כָּל־אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ חֲקִירוֹת, וַאֲפִלּוּ קְטַנִּים בָּאִים עַל־מַחֲשַׁבְתָּם חֲקִירוֹת וּבִלְבּוּלִים. אֲבָל בֶּאֱמֶת צָרִיךְ כָּל־אֶחָד וְאֶחָד לִזָּהֵר מְאֹד לְהַרְחִיק הַחֲקִירוֹת מִלִּבּוֹ וּלְהַשְׁלִיכָם מִלִּבּוֹ לְגַמְרֵי, לְבִלְתִּי לְהְיוֹת חַס וְשָׁלוֹם שׁוּם חֲקָרָן כְּלָל, רַק לְהַאֲמִין בַּה׳ וּבְצַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים בֶּאֱמוּנָה לְבַד, בְּלִי שׁוּם חֲקִירוֹת כְּלָל. כִּי בְּכָךְ זָכִינוּ לְקַבֵּל תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה עַל־יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, וּכְבָר הָיָה לָנוּ צַדִּיקִים רַבִּים גְּדוֹלִים וְנוֹרָאִים בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר, וְרָאוּי לָנוּ לִסְמֹךְ עֲלֵיהֶם בְּלִי שׁוּם חֲקִירוֹת וְלֵילֵךְ בְּעִקְבוֹתָם, לְהַאֲמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּפְשִׁיטוּת וּלְקַיֵּם תּוֹרָתוֹ וּמִצְוֹתָיו כַּאֲשֶׁר מָסְרוּ לָנוּ אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים.

וּכְשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ בְּתָמִימוּת בֶּאֱמוּנָה לְבַד, בְּלִי שׁוּם חֲקִירוֹת, יָכוֹל לִזְכּוֹת שֶׁיְּעֻזַּר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיָּבוֹא לִבְחִינַת 'רָצוֹן', שֶׁהוּא לְמַעְלָה מֵחָכְמָה. כִּי

בְּאֱמֶת חָכְמָה דִּקְדֻשָּׁה הִיא לְמַעְלָה מֵאֱמוּנָה, אֲבָל אַף־עַל־פִּי־כֵן אָנוּ צְרִיכִים לִבְלִי לַיְלֵךְ בְּחָכְמוֹת וַחֲקִירוֹת, רַק בֶּאֱמוּנָה לְבָד, כִּי אֱמוּנָה הוּא דָּבָר חָזָק מְאֹד; וַאֲזַי, כְּשֶׁהוֹלֵךְ בֶּאֱמוּנָה לְבָד, בְּלִי חֲקִירוֹת וְחָכְמוֹת, אֲזַי זוֹכֶה לָבוֹא לִבְחִינַת רָצוֹן, שֶׁהוּא לְמַעְלָה אֲפִלּוּ מֵחָכְמָה, דְּהַיְנוּ שֶׁיִּזְכֶּה שֶׁיִּהְיֶה לוֹ רָצוֹן מְפֻלָּג חָזָק מְאֹד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּהִשְׁתּוֹקְקוּת נִמְרָץ מְאֹד, עַד שֶׁלֹּא יֵדַע מַה לַּעֲשׂוֹת כְּלָל מִגֹּדֶל הַהִשְׁתּוֹקְקוּת, וְיִצְעַק וְכוּ׳.

אַךְ יֵשׁ חֵקֶרְן שֶׁהוּא בְּתוֹךְ לֵב בְּנֵי־אָדָם, דְּהַיְנוּ הַבַּעַל־דָּבָר שֶׁהוּא מַכְנִיס חֲקִירוֹת בְּלֵב הָאָדָם; וּצְרִיכִין לְהַכְנִיעוֹ וּלְגָרְשׁוֹ, לְגָרֵשׁ מִלִּבּוֹ כָּל־הַחֲקִירוֹת וּלְחַזֵּק אֶת־עַצְמוֹ בֶּאֱמוּנָה בְּנֵ״ל.

וְדַע, כִּי יֵשׁ עֲבֵרוֹת שֶׁהֵם מַכְנִיסִים בְּפִירוֹת בָּאָדָם. וְיֵשׁ שֶׁבָּאִים עֲלֵיהֶם מַחֲשָׁבוֹת עַל־הָאֱמוּנָה מֵחֲמַת שֶׁלֹּא נוֹלְדוּ בִּקְדֻשָּׁה כָּרָאוּי, וְיֵשׁ שֶׁהוֹסִיפוּ עַל־זֶה מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים שֶׁעָשׂוּ בְּעַצְמָם; כִּי יֵשׁ עֲבֵרוֹת שֶׁהֵם מְזִיקִים וּפוֹגְמִים אֶת־הָאֱמוּנָה בְּנֵ״ל. וְלָזֶה צְרִיכִין בּוּשָׁה וְלֵב־נִשְׁבָּר, שֶׁמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲקִירוֹת וּמַחֲשָׁבוֹת אֵלּוּ חַס וְשָׁלוֹם רָאוּי לוֹ לְהִתְבַּיֵּשׁ מְאֹד מְאֹד עַל־אֲשֶׁר נוֹלַד בִּנְשָׁמִיּוּת כָּזֶה, אוֹ שֶׁעָשָׂה מַעֲשִׂים כָּאֵלּוּ שֶׁבָּא לָזֶה שֶׁיִּבּוֹאוּ לוֹ מַחֲשָׁבוֹת כְּנֶגֶד אֱמוּנָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה, וּכְבוֹד ה׳ מָלֵא אֶת־כָּל־הָאָרֶץ, כִּי ״מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ״ - וְעָלָיו בָּאִים מַחֲשָׁבוֹת חַס וְשָׁלוֹם לְגָרְשׁוֹ וּלְעָקְרוֹ חַס וְשָׁלוֹם מֵאֱלֹקִים חַיִּים אֲשֶׁר הוּא חַי הַחַיִּים יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה שְׁמוֹ; וְאֵין צָרִיךְ לְבָאֵר גֹּדֶל הַבּוּשָׁה שֶׁרָאוּי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כְּשֶׁבָּאִים עָלָיו מַחֲשָׁבוֹת כָּאֵלּוּ חַס וְשָׁלוֹם. וְעַל־יְדֵי בּוּשָׁה וְלֵב־נִשְׁבָּר, עַל־יְדֵי־זֶה מְגָרֵשׁ וּמְשַׁבֵּר הַחֲקִירוֹת וְהַמַּחֲשָׁבוֹת הַנַּ״ל.

וּבֶאֱמֶת אֱמוּנָה הוּא עִנְיָן חָזָק מְאֹד, וְחַיָּיו חֲזָקִים מְאֹד עַל־יְדֵי אֱמוּנָה. כִּי כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ אֱמוּנָה, אֲפִלּוּ כְּשֶׁבָּאִים עָלָיו יִסּוּרִים חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי יוּכַל לְנַחֵם עַצְמוֹ וּלְהַחֲיוֹת אֶת־עַצְמוֹ כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלָיו וְיֵיטִיב אַחֲרִיתוֹ, וְהַיִּסּוּרִים הֵם לוֹ לְטוֹבָה וּלְכַפָּרָה, וּבְסוֹף יֵיטִיב לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם־הַזֶּה אוֹ בְּעוֹלָם־הַבָּא; אֲבָל מֵחָקֶר, שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנָה, כְּשֶׁבָּא עָלָיו אֵיזֶה צָרָה - אֵין לוֹ לְמִי לִפְנוֹת, וְאֵין לוֹ בֶּמֶה לְהַחֲיוֹת אֶת־עַצְמוֹ וּלְנַחֵם אֶת־עַצְמוֹ. וְהַמַּשְׂכִּיל יָבִין דְּבָרִים אֵלּוּ מֵאֵלָיו, וְיָבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַכֹּל בִּכְתָב; וְהַכְּלָל: שֶׁעִקַּר הוּא הָאֱמוּנָה, בְּלִי שׁוּם חֲקִירוֹת כְּלָל, וּבְזֶה יִהְיֶה חָזָק לְעוֹלָם, בָּעוֹלָם־הַזֶּה וּבָעוֹלָם־הַבָּא, וּלְעוֹלָם לֹא יָמוּט, אַשְׁרֵי לוֹ.

גַּם זֹאת צָרִיךְ לָדַעַת, שֶׁיֵּשׁ נְשָׁמוֹת כְּשֻׁרוֹת, שֶׁנּוֹלְדוּ בְּכַשְׁרוּת וְגַם לֹא קִלְקְלוּ מַעֲשֵׂיהֶם, שֶׁאֵין בָּאִים עֲלֵיהֶם כְּלָל מַחֲשָׁבוֹת כָּאֵלּוּ; וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁמְּדַבְּרִים בְּפָנֵיהֶם מֵעִנְיָנִים אֵלּוּ - לֹא אִכְפַּת לָהֶם כְּלָל, וְאֵינוֹ מְבַלְבֵּל דַּעְתָּם כְּלָל. וְזֶה דּוֹמֶה כְּמוֹ שֶׁמְּדַבְּרִים מִמַּאֲוַת הַיְדוּעַ בִּפְנֵי סָרִיס, שֶׁבְּוַדַּאי אֵינוֹ מְבַלְבֵּל דַּעְתּוֹ כְּלָל; כֵּן אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים־כְּשֵׁרִים הַנַּ״ל אֵינָם שׁוֹמְעִים כְּלָל וְאֵינוֹ נִכְנָס בְּאָזְנֵיהֶם כְּלָל עִנְיְנֵי חֲקִירוֹת וּבִלְבּוּלִים הַנַּ״ל.

וּבֶאֱמֶת הַקְּשָׁיוֹת וְהַחֲקִירוֹת שֶׁל הַהֲמוֹן־עָם הֵם שְׁטוּתִים גְּדוֹלִים, וְאֵינָם קֻשְׁיוֹת כְּלָל; וְיֵשׁ בְּנֵי־אָדָם שֶׁהֵלְכִים עִם אֵיזֶה קֻשְׁיָא זְמַן רַב - וּבֶאֱמֶת הַקֻּשְׁיָא שֶׁלּוֹ הוּא תֵּרוּץ, רַק מֵחֲמַת שֶׁאֵין לוֹ דַּעַת נְדָמֶה לוֹ לְקֻשְׁיָא. כְּמוֹ לְמָשָׁל שֶׁשּׁוֹאֲלִין אֶת־הַתִּינוֹק שֶׁנִּשְׁבַּר הַזְּכוּכִית שֶׁל הַחַלּוֹן, וְלָקְחוּ הַזְּכוּכִית הַשֵּׁנִי שֶׁאֶצְלוֹ וּקְבָעוּהוּ כָּאן; וְאִם־כֵּן יִפְרַח הַצְּפוֹר דֶּרֶךְ הֶחָלָל הַזֶּה שֶׁל זְכוּכִית הַשֵּׁנִי. וּכְשֶׁשּׁוֹאֲלִין אֶת־הַתִּינוֹק כָּךְ, דְּהַיְנוּ שֶׁכּוֹלְלִין לוֹ הַתֵּרוּץ עִם הַקֻּשְׁיָא בְּיַחַד, אֲזַי נִדְמֶה לוֹ לְקֻשְׁיָא גְּדוֹלָה, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה לְּהָשִׁיב כְּלָל, כִּי נִדְמֶה לוֹ לְקֻשְׁיָא גְּדוֹלָה; וּבֶאֱמֶת הַכֹּל שְׁטוּת, כִּי אַדְרַבָּא, הַקֻּשְׁיָא שֶׁיִּפְרַח הַצְּפוֹר הוּא תֵּרוּץ עַל קֻשְׁיָא הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל שְׁטוּת, כִּי בֶּאֱמֶת אֵין לְקַחֵין בְּשָׂכִיל זֶה הַזְּכוּכִית הַשֵּׁנִי לְסָתְמוֹ, כִּי יִפְרַח דֶּרֶךְ שָׁם, רַק הַתִּינוֹק מֵחֲמַת חֶסְרוֹן הַבָּנָתוֹ אֵינוֹ מֵבִין שֶׁכּוֹלְלִין לוֹ הַקֻּשְׁיָא עִם הַתֵּרוּץ בְּיַחַד, וְנִדְמֶה לוֹ לְקֻשְׁיָא גְּדוֹלָה. כְּמוֹ כֵן מָמָשׁ יֵשׁ בְּנֵי־אָדָם שֶׁנִּכְנָס בְּלִבָּם קֻשְׁיוֹת שֶׁל שְׁטוּת כָּאֵלּוּ, שֶׁבֶּאֱמֶת זֹאת הַקֻּשְׁיָא הוּא תֵּרוּץ, אַךְ מֵחֲמַת חֶסְרוֹן הַבָּנָתוֹ נִדְמֶה לוֹ שֶׁהוּא קֻשְׁיָא גְּדוֹלָה, וְהֶבֵן הֵיטֵב.

עַל־כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לְסַלֵּק מִדַּעְתּוֹ וְלִבְרֹחַ מִקֻּשְׁיוֹת וַחֲקִירוֹת וּשְׁטוּתִים וּבִלְבּוּלִים, רַק לְחַזֵּק אֶת־עַצְמוֹ בֶּאֱמוּנָה לְבָד כַּנַּ״ל.

לג. שׁוּב פַּעַם אַחַת הָיָה מְדַבֵּר מֵאֱמוּנָה; עָנָה וְאָמַר: אֶצֶל הָעוֹלָם - אֱמוּנָה הוּא דָּבָר קָטָן, וְאֶצְלִי - אֱמוּנָה הוּא דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד. וְעִקַּר הָאֱמוּנָה הִיא בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת וַחֲקִירוֹת כְּלָל, רַק בִּפְשִׁיטוּת גָּמוּר, כְּמוֹ שֶׁהַנָּשִׁים וְהַהֲמוֹן־עָם הַכְּשֵׁרִים מַאֲמִינִים.

לד. אֱמוּנָה חָשׁוּב כְּצְדָקָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״וְהֶאֱמִין בַּה׳ - וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה״; וְעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכֶה לְבָנִים. ״אֱמוּנָה׳ בְּגִימַטְרִיָּה ׳בָּנִים׳.

לה. וְאָמַר שֶׁהוֹלֵךְ אֲפִיקוֹרְסוּת גָּדוֹל עַל־הָעוֹלָם, וְכֵן סִפֵּר כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁהוֹלֵךְ וְנִמְשָׁךְ אֲפִיקוֹרְסוּת גָּדוֹל בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים בָּעוֹלָם; אַשְׁרֵי מִי שֶׁיְּחַזֵּק עַצְמוֹ בֶּאֱמוּנָה בְּאֵלּוּ הָעִתִּים.

וְאָמַר: אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינוֹ מוֹעִיל כְּלָל מַה שֶּׁהוּא מְסַפֵּר זֹאת, שֶׁיִּהְיֶה אֲפִיקוֹרְסוּת בָּעוֹלָם וְשֶׁצְּרִיכִין לְהִתְחַזֵּק עַצְמוֹ בֶּאֱמוּנָה, כִּי אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא אוֹמֵר זֹאת, אַף־עַל־פִּי־כֵן מִתְגַּבְּרֶת הָאֲפִיקוֹרְסוּת וְהַבִּלְבּוּלִים; כִּי הֲלֹא גַּם דָּנִיֵּאל וְכַיּוֹצֵא הוֹדִיעוּ מִקֹּדֶם שֶׁקֹּדֶם שֶׁיָּבוֹא מָשִׁיחַ ״יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצָּרְפוּ רַבִּים, וְהָרְשָׁיעוּ רְשָׁעִים, וְהַמַּשְׂכִּילִים יָבִינוּ״ וְכוּ׳, וְאִם־כֵּן

לעמוד הבא

ה. מִי שֶׁלִּמּוּדוֹ בַּתּוֹרָה בְּמֹחִין זַכִּים, שֶׁאֲכִילָתוֹ כָּל־כָּךְ בִּקְדֻשָּׁה שֶׁנִּזּוֹן מִמָּזוֹן שֶׁהַמַּלְאָכִים נִזּוֹנִין מִמֶּנּוּ, עַל־יְדֵי־זֶה שׁוֹנְאָיו נִדּוֹנִין בְּחֶנֶק. וְסִימָן לַדָּבָר: "וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיֹת הַבֹּקֶר", "וּבַבֹּקֶר הָיְתָה שִׁכְבַת הַטַּל", "וַיְהִי בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר". (פֵּרוּשׁ סִימָן זֶה שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ, כִּי "וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיֹת הַבֹּקֶר" נֶאֱמַר בְּמַתַּן תּוֹרָה, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת מַה שֶּׁכָּתוּב לְעֵיל: 'מִי שֶׁלִּמּוּדוֹ בְּמֹחִין זַכִּים'; "וּבַבֹּקֶר הָיְתָה שִׁכְבַת הַטַּל" נֶאֱמַר בַּמָּן, שֶׁהוּא 'מָזוֹן שֶׁהַמַּלְאָכִים נִזּוֹנִין מִמֶּנּוּ' כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה; "וַיְהִי בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר" נֶאֱמַר בִּקְרִיעַת יַם־סוּף, שֶׁנִּטְבְּעוּ הַמִּצְרִים בַּיָּם, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת 'חֶנֶק' כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה. וְלָמַד בֹּקֶר מִבֹּקֶר, וְעַל־יְדֵי־זֶה מָצָא הַשָּׂגָה הַנַּ"ל בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה).

ו. מִי שֶׁאֵינוֹ מַרְגִּישׁ טַעַם בַּאֲכִילָתוֹ, יֵדַע שֶׁנִּתַּק מִמֶּנּוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

ז. אֲכִילַת הַצַּדִּיקִים גְּדוֹלָה יוֹתֵר מֵהַקָּרְבָּנוֹת, וּמִזִּוּוּגָן.

ח. הַדָּגִים שְׁמֵנִים בִּזְכוּת הַקָּרְבָּנוֹת.

ט. מִי שֶׁכֶּלֶב נְשָׁכוֹ - בְּיָדוּעַ שֶׁרַחֲמֵי שָׁמַיִם מְסֻלָּקִים מִמֶּנּוּ; גַּם בְּיָדוּעַ שֶׁנִּכְשַׁל בְּמַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת.

י. מִי שֶׁנִּזְהָר מִמַּאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, הוּא נִצּוֹל מֵחַיּוֹת רָעוֹת.

יא. מִי שֶׁשּׁוֹנְאָיו נִתְרוֹמְמִים, הוּא נֹפֵל לְתַאֲוַת אֲכִילָה.

יב. עַל־יְדֵי תַּאֲוַת אֲכִילָה הוּא אֹהֵב בֵּן אֶחָד יוֹתֵר מִשְּׁאָר בָּנָיו.

יג. "לְ'כוּ לַ'חֲמוּ בְ'לַחְמִי וּ'שְׁתוּ" - רָאשֵׁי־תֵבוֹת 'לוּלָב'; "בַּיַּיִן" עִם הָאוֹתִיּוֹת - גִּימַטְרִיָּא רָאשֵׁי־תֵבוֹת שֶׁל אֶ'תְרוֹג הֲ'דַס עֲ'רָבָה; "מָסָכְתִּי" - זֶה בְּחִינַת סֻכּוֹת. עַל־יְדֵי מִצְוַת נְטִילַת אַרְבָּעָה מִינִים, וְעַל־יְדֵי סֻכָּה - אָדָם זוֹכֶה לַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּמַלְבּוּשִׁים, וְגַם לְחִיּוּת הַנְּשָׁמָה: עַל־יְדֵי סֻכָּה זוֹכֶה לְמַלְבּוּשִׁים, בְּחִינַת "בְּשׂוּמִי עָנָן לְבֻשׁוֹ"; עַל־יְדֵי עַרְבֵי־נַחַל זוֹכֶה לִשְׁתִיָּה; עַל־יְדֵי הֲדַס זוֹכֶה לְחִיּוּת הַנְּשָׁמָה; וְעַל־יְדֵי לוּלָב וְאֶתְרוֹג זוֹכֶה לַאֲכִילָה, כִּי יֵשׁ בָּהֶם פְּרִי שֶׁהֵם מִינֵי מַאֲכָל.

יד. אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה בָּא עַל־יְדֵי חֹק וּמִשְׁפָּט.

טו. מַה כְּשֶׁאָדָם שׁוֹתֶה מַתְחִיל לְזַמֵּר וּלְנַגֵּן, וְלֹא כֵן בַּאֲכִילָתוֹ - מֵחֲמַת שֶׁאָמְרוּ שִׁירָה עַל הַבְּאֵר, וְלֹא אָמְרוּ שִׁירָה עַל הַמָּן.

אַלְמָן

א. מִי שֶׁמֵּתָה אִשְׁתּוֹ יֹאמַר בְּכָל יוֹם פָּרָשַׁת אָשָׁם, עַד שֶׁיִּשָּׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת.

חֵלֶק שֵׁנִי

א. עַל־יְדֵי שֶׁקֶר דְּבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים. גַּם עַל־יְדֵי שֶׁקֶר מְאַלְמֵן חַס וְשָׁלוֹם כַּמָּה נָשִׁים.

ב. כְּשֶׁמֵּתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל אָדָם, אֲזַי כְּאִלּוּ נֶחְסָר לוֹ עֶצֶם מֵעֲצָמָיו. אֲבָל הַצַּדִּיק, אַף־עַל־פִּי שֶׁאִשְׁתּוֹ מֵתָה - אֵינוֹ נֶחְסָר לוֹ עֶצֶם; וְזֶהוּ: 'אַלְמָן' - אוֹתִיּוֹת "אַ'חַת מֵ'הֵנָּה לֹ'א נִ'שְׁבָּרָה".

אַבְטַלְיוֹן. אַבְטוּלְמַס. אַבְטוּלַס בַּר אַבְטוּלְמוֹס. אַבְטוּלַס בֶּן רְאוּבֵן.

ר' אַבְטוּלַס בְּר' יוֹסֵף בֶּן חֲלַפְתָּא. ר' אַבְטוּלַס. אַבְיוֹן אָבִיו שֶׁל ר' יְהוֹשֻׁעַ. אֲבִיטוּל סָפְרָא.

אַבַּיֵּי קְשִׁישָׁא. אַבַּיֵּי בַּר אָבִין. אַבַּיֵּי בַּר אַבָּא. אַבַּיֵּי בְּרֵיהּ דְּר' אֲבוּהָּ. אַבַּיֵּי בַּר ר' בִּנְיָמִין. ר' אַבַּיֵּי. אַבַּיֵּי הַכֹּהֵן בֶּן כַּיְלִיל הוּא נַחְמָנִי, הוּא אַבַּיֵּי סְתָם, חֲבֵרוֹ שֶׁל רָבָא.

אֲבִימִי בַּר אַבָּהוּ. אֲבִימִי מֵהַגְרוּנְיָא. אֲבִימִי מִבֵּי חוּזַאי. אֲבִימִי אַחוּהָּ דְּבַר אֵיפָא. ר' אֲבִימִי בַּר חַמָּא. אֲבִימִי נְיוּתָאִי. אֲבִימִי בַּר פַּפִּי. אֲבִימִי בַּר נַאַזֵי. ר' אֲבִימִי בַּר טוּבִי. אֲבִימִי דְּמִן חַבְרַיָּה מְבַקֵּר בִּישָׁא.

ר' אָבִין בַּר הוּנָא. ר' אָבִין דְּמִן נְשִׁיקַיָּא. אָבִין בַּר חִסְדָּא. ר' אָבִין נַגְרָא. ר' אָבִין בַּר שְׁמוּאֵל. אָבִין צִפּוֹרָאָה. אָבִין רַמָּאָה בְּמִצְווֹת. ר' אָבִין בְּרַב אַדָּא. ר' אָבִין אוֹ אַבָּהוּ בֶּן זוּטַרְתָּא. ר' אָבִין בַּר רַב נַחְמָן. ר' אָבִין הַלֵּוִי. ר' אָבִין בַּר חִיָּא. ר' אָבִין בַּר כָּהֲנָא. ר' אָבִין בַּר בִּיסְנָה. ר' אָבִין בְּרֵיהּ דְּר' תַּנְחוּם בְּר' טְרִיפִין. ר' אָבִין בַּר אִיהִי. אָבִין בַּר בִּנְיָמִין. ר' אָבִין הוּא רָבִין סְתָמָא, וְהוּא ר' בּוּן שֶׁבִּירוּשַׁלְמִי. רָבִין בַּר חִינְנָא. רָבִין סָבָא. רָבִין דְּנַרַשׁ. רָבִין חֲסִידָא. רָבִין בַּר מַמָּל. רָבִין בַּר אַבָּא וְאָמְרֵי לָהּ ר' אָבִין בַּר שֵׁבָא. רָבִין בְּרַב אַחָא.

ר' אֲבִינָא. אֲבִירִים. אֲבִישָׁלוֹם. ר' אַבְשָׁלוֹם הַזָּקֵן. ר' אֶבְיָתָר. אַבְלֶט. ר' אַבְמִכּוּס. אַבְמָרִי הוּא אַבָּא מָרִי. אַבְנִימוֹס. אַבְסַקַנְטָה. אַבְקוּלַס. אַבְרָס חוֹזָאָה. אַגְרָא.

רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה (שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה הָיוּ). רַב אַדָּא בַּר אַבָּא. אַדָּא בַּר אֲבִימִי. רַב אַדָּא בְּרֵיהּ דְּרַב יִצְחָק. אַדָּא בַּר חָבוּ. רַב אַדָּא בְּרֵיהּ דְּרָבָא. בַּר אַדָּא מְשׁוּחָאָה. ר' אַדָּא דְּמִן קִסְרִי. אַדָּא מָרִי. רַב אַדָּא מִסּוּרָא. רַב אַדָּא דְּמִן יָפוֹ. רַב אַדָּא נַרְשָׁאָה. רַב אַדָּא קַרְחִינָאָה. רַב אַדָּא בַּר אַחָא. אַדָּא דַּיָּילָא. אַדָּא בַּר מַנְיוּמִי. רַב אַדָּא בַּר שִׁימִי. רַב אַדָּא בַּר אָבִין, (נוּסַח אַחֵר: רַב אַדָּא בַּר אִידִי). רַב אַדָּא סָבָא. רַב אַדָּא בַּר חִיָּא. רַב אַדָּא בְּרַב אַוְיָא. אַדָּא תַּחְלִיפָא. רַב אַדָּא בְּרַב עַזָּא. רַב אַדָּא בְּרַב עִיקָא. רַב אַדָּא בַּר גֵּרְשׁוֹן. רַב אַדָּא בַּר חֲנִינָא. רַב אַדָּא בַּר מַתָּנָה. רַב אַדָּא. אַדָּא בַּר רַב שִׁמְלָאי. רַב אַדָּא בַּר פַּפָּא. רַב אַדָּא בַּר חַמָּא. רַב אַדָּא מִבֵּי כְּלוּחִית. אַדָּא צַיָּידָא. ר' אַדָּא בַּר הוּנְיָא. ר' אַדָּא בְּר' שִׁמְעוֹן. אַדָּא בַּר בַּר חַנָּא גְּנִיבָא. רַב אַדָּא דְּחוּטְרָא. אַדָּא בַּר עֲתַלְיָה. אַדָּא הָרָפִּנָאָה. אַדְמוֹן בֶּן גַּדַּאי.

אַהֲבָה אֲבוּהָּ דְּרַב אַדָּא. אַהֲבָה בְּרֵיהּ דְּר' זֵירָא אוֹ דְּר' זְעִירָא. רַב אֲהִילָאִי בַּר אֲהִינִי. רַב אַהֲרֹן.

אַוְיָא. רַב אַוִירָא סָבָא. אוֹן בַּר אֵימִי. ר' אוּנְיָא. אוּנְקְלוֹס הַגֵּר. אוּסְטְיָיא. אוּרִי. אַבָּא אוּרְיָין אִישׁ צַיְידִין.

לעמוד הבא

בֶּאֱמֶת, וְלֹא נִפְרַד מִמְּךָ אֲפִלּוּ כְּרֶגַע קַלָּה. וְיִתְגַּלֶּה אַחְדּוּתְךָ הַפָּשׁוּט בָּעוֹלָם. וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְּעָלָתוֹ וְיָבִין כָּל יָצוּר כִּי אַתָּה יְצָרָתוֹ וְיֹאמַר כָּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה. עָזְרֵנִי חָנֵנִי חָנֵנִי, לְהַרְבּוֹת בְּהִתְבּוֹדְדוּת וּבְשִׂיחָה בֵּינִי לְבֵין קוֹנִי בַּלַּיְלָה בְּדָרְךָ יְחִידִי, עַד שֶׁאֶזְכֶּה לְתַכְלִית הַבִּטּוּל בֶּאֱמֶת, עַד שֶׁאֶהְיֶה נִכְלָל בְּךָ בֶּאֱמֶת עִם כָּל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם. וְנָשׁוּב כֻּלָּנוּ אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם, "וְנִדְעָה נִרְדְּפָה לָדַעַת אֶת יְיָ". יוֹמָם לֹא נָנוּחַ, לַיְלָה לֹא נִשְׁקֹט, עַד אֲשֶׁר נִזְכֶּה לִמְצֹא אוֹתְךָ בְּכָל עֵת.

וְנִזְכֶּה לְקַיֵּם מִצְוַת "וּבוֹ תִדְבָּק" בֶּאֱמֶת, בִּשְׁלֵמוּת פִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב. חוּס וַחֲמֹל עָלֵינוּ, חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ, חוּס וְחָנֵּנוּ וְזַכֵּנוּ לְכָל מַה שֶּׁבְּקַשְׁנוּ מִלְּפָנֶיךָ, שֶׁנִּזְכֶּה לְבַטֵּל עַצְמֵנוּ בֶּאֱמֶת. עַד שֶׁנִּהְיֶה כֻּלָּנוּ נִכְלָלִים בְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. כִּי בִּשְׁבִיל זֶה לְבַד בָּרָאתָ כָּל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם, כַּאֲשֶׁר גִּלִּיתָ לָנוּ עַל יְדֵי צַדִּיקֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים. "שׁוּבֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְהָפֵר כַּעַסְךָ עִמָּנוּ. יְיָ אֱלֹהִים צְבָאוֹת הֲשִׁיבֵנוּ הָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה. הֲשִׁיבֵנוּ וְאָשׁוּבָה כִּי אַתָּה אֱלֹהָי. הֲשִׁיבֵנוּ יְיָ אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי".

תפילה נג

מיוסד על תורה נ"ג בליקוטי מוהר"ן

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת וּמְלַמֵּד לֶאֱנוֹשׁ בִּינָה, חָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ חָכְמָה בִּינָה וָדָעַת. רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֵל בָּרוּךְ גְּדוֹל דֵּעָה, זַכֵּנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לְדַעַת שָׁלֵם וֶאֱמֶת, שֶׁאֶזְכֶּה לְהַשְׂלִים אֶת דַּעְתִּי בְּתַכְלִית הַשְׁלֵמוּת. עַד שֶׁיִּהְיֶה דַּעְתִּי קָרוֹב וְסָמוּךְ לְדַעַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּתַכְלִית הַהִתְקָרְבוּת, וְלֹא יִהְיֶה הֶפְרֵשׁ בֵּינֵיהֶם כִּי אִם בַּחֲמִשָּׁה דְבָרִים שֶׁנִּבְדָּל דַּעַת הָאָדָם מִדַּעַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לֶאֱנוֹשִׁי לְהַשִּׂיגָם. וְאֶזְכֶּה לִינַק תָּמִיד מִדַּעַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּתַכְלִית הַשְׁלֵמוּת.

וּתְזַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים שֶׁיִּהְיֶה לִי חֹמֶר מְמֻגָּג בְּמֶזֶג הַשָּׁוֶה שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לְקַבֵּל שֵׂכֶל, וְתַשְׁפִּיעַ עָלַי יִרְאָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה. וְתִהְיֶה יִרְאַת יְיָ עַל פָּנַי לְבִלְתִּי אֶחֱטָא, וְתִהְיֶה יִרְאַת חֶטְאִי קוֹדֶמֶת לְחָכְמָתִי, וְעַל יְדֵי זֶה תִּתְקַיֵּם חָכְמָתִי וְדַעְתִּי בְּתַכְלִית הַשְׁלֵמוּת.

וּתְזַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וַחֲסָדֶיךָ הָעֲצוּמִים, לְהַעֲמִיד תַּלְמִידִים הֲגוּנִים הַרְבֵּה לְהָאִיר בָּהֶם דַּעַת קָדוֹשׁ וַאֲמִתִּי, לְהַדְרִיכָם בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה, לְהוֹדִיעָם אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יֵלְכוּ בָהּ וְאֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ, כְּפִי מַה שֶּׁקִּבַּלְנוּ מִרַבּוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר דָּרְכוּ בּוֹ אֲבוֹתֵינוּ מֵעוֹלָם. לְהָאִיר בָּהֶם עֵצוֹת נְכוֹנוֹת וְיֹשֶׁר וּלְעוֹרְרָם וְלַהֲקִיצָם מִשְּׁנָתָם לְהַכְנִיס בָּהֶם דַּעַת וְיִרְאַת שָׁמַיִם. בְּאֹפֶן שֶׁיְּזַכּוּ לָשׁוּב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת בְּכָל לִבָּם וּבְכָל נַפְשָׁם וּבְכָל מְאֹדָם. "אֲלַמְּדָה פֹשְׁעִים דְּרָכֶיךָ וְחַטָּאִים אֵלֶיךָ יָשׁוּבוּ". וְתַצִּילֵנִי וְתִשְׁמְרֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים שֶׁלֹּא יַעֲלֶה בְּדַעְתִּי שׁוּם פְּנִיָּה וּמַחֲשֶׁבֶת חוּץ חַס וְשָׁלוֹם בְּעִנְיַן הִתְקָרְבוּת בְּנֵי אָדָם בִּשְׁבִיל לְהַרְבּוֹת כְּבוֹדִי חַס וְשָׁלוֹם. רַק כָּל כַּוָּנָתִי תִּהְיֶה בֶּאֱמֶת בִּשְׁבִיל כְּבוֹדְךָ כְּדֵי לְמַלֹּאת רְצוֹנְךָ. וְתִתֵּן כֹּחַ לְיָעֵף כָּמוֹנִי לִסְבֹּל וּלְקַבֵּל בְּאַהֲבָה כָּל הַטְרָחוֹת וְהַיְגִיעוֹת שֶׁצְּרִיכִין בִּשְׁבִיל עֵסֶק זֶה, לְקָרֵב בְּנֵי אָדָם לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאֶזְכֶּה לִרְדֹּף אַחֲרֵיהֶם בְּכָל כֹּחִי לְקָרְבָם לַעֲבוֹדָתֶךָ, וְכָל כַּוָּנָתִי יִהְיֶה לְשֵׁמְךָ לְבַד בֶּאֱמֶת, כְּדֵי לְהַשְׂלִים דַּעְתִּי בְּתַכְלִית הַשְׁלֵמוּת כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב. וְעַל יְדֵי זֶה תְּזַכֵּנוּ לְהוֹלִיד בָּנִים חַיִּים וְקַיָּמִים בְּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה לִשְׁמְךָ וְלַעֲבוֹדָתֶךָ. וְתַרְבֶּה זַרְעֵנוּ כְּחוֹל הַיָּם וּכְכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרוֹב.

וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְתִתֵּן לָנוּ כֹּחַ שֶׁנִּזְכֶּה לִפְקֹד עֲקָרוֹת בִּתְפִלָּתֵנוּ. וּתְלַמְּדֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים אֵיךְ לְהִתְפַּלֵּל בִּשְׁבִיל עֲקָרוֹת לְפָקְדָם לְטוֹבָה בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. וְתִשְׁמַע תְּפִלָּתֵנוּ וְתַאֲזִין שַׁוְּעָתֵנוּ שֶׁיִּהְיוּ כָּל הָעֲקָרוֹת נִפְקָדוֹת לְטוֹבָה חִישׁ קַל מְהֵרָה, וְיוֹלִידוּ בְּרַחֲמֶיךָ בָּנִים חַיִּים וְקַיָּמִים. וְיִתְרַבּוּ עַמְּךָ "בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמַּד וְלֹא יִסָּפֵר". וּכְשֵׁם שֶׁגָּבְרוּ רַחֲמֶיךָ עַל אֲבִינוּ הָרִאשׁוֹן "אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם" אֲבִינוּ וְאִשְׁתּוֹ שָׂרָה אִמֵּנוּ, אֲשֶׁר זִכְרָתָם לְטוֹבָה וַתִּפְקְדֵם לְעֵת זִקְנוּתָם, וְנָתַתָּ לָהֶם אֶת יִצְחָק, וְהִבְטַחְתָּם לְהַרְבּוֹת זַרְעוֹ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם, כֵּן יֵהֵמוּ נָא מֵעֶיךָ וְרַחֲמֶיךָ עַל כָּל עֲקָרוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עֵינֵיהֶם תּוֹלוֹת אֵלֶיךָ לְבַד, שְׂתִתֵּן לָהֶם זֶרַע שֶׁל קַיָּמָא לַעֲבוֹדָתֶךָ וּלְיִרְאָתֶךָ. רַחֵם עֲלֵיהֶם לְמַעַנְךָ, וּפָקְדֵם לְטוֹבָה. וּמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתָם בְּרַחֲמִים וְתָעֲתֵר לָהֶם, וְתִשְׁמַע תְּפִלָּתָם. וְתִתֵּן לָהֶם הֵרָיוֹן חִישׁ קַל מְהֵרָה, וְיִזְכּוּ לְהוֹלִיד זֶרַע שֶׁל קַיָּמָא. וְיִשְׁמְחוּ אֲבִיהֶם וְאִמָּם בָּהֶם, וְיִזְכּוּ לְגַדְּלָם לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאָרֵךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ, וְהִתְפַּתֵּה וְהִתְרַצֵּה וְהִתְפַּיֵּס לְתִפְלָתֵנוּ. וּשְׁמַע קוֹל פְּגִיעָתֵנוּ. וְהַשְׁלֵם אֶת דַּעְתֵּנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, וְנִזְכֶּה לְהַפִּיר אוֹתְךָ גַּם בָּזֶה הָעוֹלָם בְּתַכְלִית הַשְׁלֵמוּת, שֶׁאֵין שְׁלֵמוּת אַחֲרָיו. וּלְהוֹדִיעַ גְּדֻלָּתְךָ וּגְבוּרָתְךָ לְכָל בָּאֵי עוֹלָם. לְהוֹדִיעַ לַדּוֹרוֹת הַבָּאִים. אֶת כָּל מַעֲשֶׂה יְיָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ וְרַבּוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים. "דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרוֹתֶיךָ יַגִּידוּ. אָב לְבָנִים יוֹדִיעַ אֶל אֲמִתֶּךָ". וְנִזְכֶּה לְקַיֵּם בֶּאֱמֶת מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "וְיֹדְעָתֶם לְבָבֶךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ. לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד".

תפילה נד

מיוסד על תורה נ"ד בליקוטי מוהר"ן

לעמוד הבא

חזרה לתוכן העניינים

שבת קודש

לנצח עוד יום

צ"ג ע"א **חלב שהבשר** של הכסלים **חופה אותו מותר!**

אלמא אמרינן: **חלב שעל הכסלים אמר רחמנא** שהוא אסור, **ולא** חלב **שבתוך הכסלים! הכא נמי** אמרינן: חלב **שעל הכליות אמר רחמנא, ולא שבתוך הכליות!**

גופא: אמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל: חלב שהבשר חופה אותו מותר!

ומקשינן: **איני, והאמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל: האי תרבא דתותי מתנא** החלב שעל הכסלים, שמתחת למתנים, **אסור!** הרי, שאף על פי שהוא מחופה בבשר המתנים, אסור?

ומתרצינן: **אמר אביי: בהמה בחייה - פרוקי מיפרקא!** כשהיא הולכת, האיברים שלה נעים והכסלים והמתניים מתרחקים זה מזה, ואז החלב שעל הכסלים הוא גלוי, ואינו מכוסה על ידי המתנים.

דאמר רבי יוחנן: אנא - לאו טבחא אנא, ולאו בר טבחא אנא. ונהירנא, זכור אני, **דהכי הוו אמרי בי מדרשא: בהמה בחייה - פרוקי מיפרקא! אמר רבי אבא אמר רבי יהודה אמר שמואל: חלב שעל המסס ובית הכוסות - אסורין, ועגוש כרת** האדם האוכלן. **וזהו חלב שעל הקרב!** כלומר אף הוא בכלל חלב שעל הקרב, אף על פי שאינו עיקר החלב שעל הקרב [עיין רש"י].

ואמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל: האי תרבא דקליבוסתא, חלב שעל העצם ששמו קליבוסתא - **אסור, ועגוש כרת. וזהו חלב שעל הכסלים!**

ואמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל: חוטין שביד, שבכתף הבהמה, **אסורין.**

אמר רב ספרא: משה! כלומר תמיהני על תלמיד חכם כמותך שאסרת חוטין שביד, **דמי אמר רחמנא לא תיכול בישרא?!**

אמר רבא: משה! תימה על רב ספרא, **מי אמר רחמנא אכול דמא?!** שמחמת הדם שבו הוא אסור.

ואי **חתכיה ומלחיה** להני חוטין, והוציא מהם הדם, **אפילו לבשל בקדירה נמי** [ולא רק בצלי] **שפיר דמי!**

אמר רב יהודה אמר שמואל: ריש מעיא באמתא האמה הראשונה של המעים, בתחילת יציאתם מהקיבה - **בעי גרירה!** צריך לגרור שם את החלב שעליהן. **וזהו חלב שעל הדקין,** שנחלקו בו תנאים לעיל [מט - ב] אם הוא אסור משום חלב.

ואמר רב יהודה: חוטין שבעוקץ, שבזנב, **אסורין** משום חלב.

ומבאר: **חמשה חוטי אית ביה בכפלא** בעוקץ: **תלתא מימינא** של הבהמה **ותרתי משמאלא.** הני **תלתא** דימינא **מפצלי** כל אחד מהם **לתרי תרי.** והני **תרי** דשמאלא **מפצלי** כל אחד מהם **לתלתא תלתא.**

ויש **נפקא מינה** לדעת את כל הפיצולים: **דאי שליף להו עד דחמימי - משתלפי.** שבעוד הבשר חם, תיכף לאחר שחיטה, נשלפים בקלות כל החוטין עם פצוליהם. **ואי לא, בעי חטוטי בתרייהו** אחר כל פצולי החוטין.

אמר אביי, ואיתימא רב יהודה: חמשה חוטי הוו. בחמש מקומות בבהמה נמצאים חוטין האסורין. **תלתא** מהם אסורין **משום תרבא,** חלב. **ותרין** מהם אסורין **משום דמא.**

ואלו הן:

דטחלי, חוטי הטחול, **ודכפלי** של העוקץ, **ודכוליתא** של הכליה - אסורין **משום תרבא.**

דידא, חוטי היד, **ודלועא** של הלחי - אסורין **משום דמא.**

למאי נפקא מינה, משום איזה איסור הם אסורים? דהני דאסירי **משום דמא - אי מחתך להו ומלח להו, שפיר דמי,** שהרי יצא מהם הדם. ואילו **הנך** דאסירי משום תרבא - **לית להו תקנתא!**

אמר רב כהנא ואיתימא רב יהודה: חמשה קרמי הוו. בחמש מקומות נמצאים קרומין האסורין. **תלתא** אסורין **משום תרבא, ותרי משום דמא.**

ואלו הם:

דטחלי דכפלי ודכוליתא, כל הקרומין הללו אסורין **משום תרבא.**

דביעי קרום שעל ביצי הזכר **ודמוקרא** ושעל המוח אסירי **משום דמא.**

רב יהודה בר אושעיא הוה קא קליף ליה את הקרום שעל **הטחלא, ללוי בריה דרב הונא בר חייא. הוה קא גאים ליה מעילאי** היה קולף רק בעליונו של הטחול. **אמר ליה** לוי לרב יהודה: **חות ביה טפי!** הורד וקלוף גם מלמטה.

אתא אבוה דלוי, **אשכחיה, אמר ליה** ללוי: **הכי אמר אבוה דאמך משום דרב, ומנו, רבי ירמיה בר אבא: לא אסרה תורה אלא** קרום **שעל הדד בלבד!** על מקום עביו של הטחול, שהוא מלמעלה.

ומקשה לוי לאביו: **איני. והאמר רב המנונא: תנא: קרום שעל הטחול אסור, ואין חייבין עליו** כרת משום חלב!

והוינן בה: **היכי דמי? אילימא** קרום **שעל הדד, אמאי אין חייבין עליו?** והרי זהו חלב הקרב. **אלא** ודאי **דכוליה.** הקרום של כל הטחול שאינו על הדד, שהוא אסור, אף על פי שאין חייבין עליו, ואם כן כיצד רוצה אתה להתיר לכתחילה את הקרום שאינו על הדד?

אמר ליה אבוה דלוי: **אי תניא תניא!**

גופא: אמר רב המנונא: תנא: קרום שעל הטחול אסור ואין חייבין עליו. קרום שעל גבי כוליא אסור ואין חייבין עליו.

ומקשינן: **והתניא: חייבין עליו,** בין בקרום שעל הטחול ובין בקרום שעל גבי כוליא?

ומתרצינן: **טחול אטחול לא קשיא: הא** דחייבין עליו היינו על הקרום **שכנגד הדד. הא** דאין חייבין עליו היינו **שלא כנגד הדד.**

כוליא אכוליא נמי לא קשיא: הא דחייבין עליו **בעילאה,** הקרום העליון שעל הכליה, שהוא חלב ממש. **הא** דאין חייבין עליו **בתתאה** הקרום התחתון.

ביעי חשילתא ביצי הבהמה [זכר] שנתלשו ומחוברים בצורה רופפת לגוף הבהמה - פליגי בה **רב אמי ורב אסי.**

חד אסר לאכלם אפילו אחר שחיטת הבהמה, דחשיב כאילו נתלשו לגמרי מהבהמה בעודה חיה, והשחיטה של הבהמה לא הועילה להם, כי הרי הם אבר שנתלש מן החי.

וחד שרי, כיון שעדיין מחוברים הם מעט לבהמה הרי הם חלק ממנה, וניתרים בשחיטת הבהמה.

גיד הנשה פרק שביעי חולין צג.

מסורת הש"ס

מלא שהבשר חופה עותו. מלא שעל הכסלים שמתם הכליות ומלמה בגובה הכסלים וחמ"ל מגלא מתם הבשר מלדוס קל ומתפשט מתם מותו בשר בכל הכסלים ומתבשר חופהו מותר וכשלכה למטה[ו] מותו בשר יוצא ממנו קרוס עד ולגן לבד קרוס דק וקלוס המתפשט כל הכסלים שתמוך משום מלא דלקמן ומתם מותו קרוס עד ים מלא ויש שנוהגים ליסור בחותו מלא לפי שתותו קרוס ליט משום פפוי בשר שדק הוח[ז] מלא בלרך שתכנו נוהגין בו היתר וגם בעיני נלמה דחפוי גמור הוח. ובלונן כוליא הלן מחר מהמיריל לשרש מהריו ליט ללא ליתוקס הלכתא כרבי יסי והמתמיר יתמיר והמוציא לא הפסיד: **הלי תרכא דפוסי מסני.** זה שלינו ושוכהו של מותו מלא שפירשתי קודס שיסכהו הכשר ומותו גופה עלמו מכוסה בשתיים שקורין לוינציל"ש שרתמן מרחיב למעה מלגלעות קטנות ומכסהו וכשהטבח מפריטו נרחה מותו מלא: **פרוקי מפרקא.** כשהיל הולכת מיניהי נעים והמתנים פעמים שהן ומשכיס כלפי מעלה והכסלים ומשכין כלפי מטה ואין החלב נכסה בהן: **המפס וכיס הכוסות.** בסוף הקרע ולא זה סוס עיקר חלב המכסה את הקרע שקורין טיי"ג שהוא תותב קרוס ונקלף מבל מותו חלב המכסה את הקרע דבוק למלב שעל המפס והוא הסוסות: **פרכא דקליבוסתא.** עלם קטן הוא ומונח על עלם שקורין הנק"ל ומחובר למוליס החניס מלמעלה ועליו יש חלב בתת רחב המתן שקורין לוינצ"ל: **חוטין שביב.** שלו טוללין מן הכתף: **משה.** [ח] מלמיד הכס: **ריש מעיא.** כשהקרע יוכלין מן הקרע לריך לגרר חלב שעליהן לוכך החמה: **וזהו חלב שעל הדקין.** שמלמלן בו רבי יסמעלל ובני עקיבא [ט] בחלו טרפות (לעיל דף מט:): **שבעוקן.** פיירש"י מוטי לבפלי פלנקש"ת: **עוקן.** הנק"ל: **בעי לאחוטי בפרייהו.** על שיסלא בחפפר הזה ולחלן לחת מחובר בשדרה ולחלן לחת מחובר בשדרה ולפי שהפולין נדבקין בחת החזה בלחלץ הלגועת: **ס' חוטי הוו.** ס' מקומות וזכן חוטים של ליסור: **דמחלא.** מחולי: **דידא.** שביב: **ודלועא.** שבלחי. וחוטים לקין הוא דקחשיב הלכך לא חנח מזרלי הלוחר שלחר הס משום סס: **דציעי.** ביליס שלא זכר: **דמוקרא.** שעל החוח: **חוא ניס עפי.** שלא היה קולפו חלא בגובהו בחקום עוביו שהוא מחובר שם לבשר ולחלב ואחר לו קלוף ודל עד חטה: **על הדר.** קרוס שעל חקום עוביו: **לחמי.** והל חלב הקרע הוא: **לחו דהויה.** של חחול הלויה: **עילאה.** חלב חחת שלא בליות יש עליו קרוס דק והוא חלב גמור: **תפלה.** קרוס: **ניעי חשילחא.** ביליי זכר המעוליס בגובה: **חד לפר.** משום חבר חן החי לחש"ג בחלו ויחר לו בית הכנסת עד שיבא רבי ויתיר לו:

[א] חלב שהבשר חופה אותו מותר אלמא שעל הכסלים אמר רחמנא ולא שבתוך הכסלים הבא נמי שעל הכליות אמר רחמנא ולא שבתוך הכליות גופא אמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל חלב שהבשר חופה אותו מותר איני והאמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל [ב]האי תרבא דתותי מתני אסיר אמר אביי בהמה בחייה פרוקי מיפרקא [ג] אמר ר' יוחנן אנא לאו מטבחא אנא ולאו בר טבחא אנא ונהירנא דהכי הוו אמרי בי מדרשא בהמה בחייה פרוקי מיפרקא אמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל [ד]חלב שעל המסם ובית הכוסות אסורין ועגוש כרת והוא חלב שעל הקרב [ה]אמר ר' אבא אמר רב יהודה אמר שמואל [ו]האי תרבא דקליבוסתא אסור ועגוש כרת והוא חלב שעל הכסלים ואמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל [ז]חוטין שביב אסורין אמר רב ספרא [ח]משה מי אמר רחמנא לא תיכול בישרא אמר רבא משה מי אמר רחמנא אכול דמא חתכיה ומלחיה אפילו לקדירה נמי שפיר דמי אמר רב יהודה אמר שמואל [ט]ריש מויא באמתא בעי גרירה והוו חלב שעל הדקין ואמר רב יהודה [י]חוטין שבעוקין אסורין חמשא חוטי איתי ביה בכפלא תלתא מימינא ותרתי משמאלא תלתא מפצלי לתרי תרי מפצלי לתלתא תלתא נפקא מינה דאי שליף להו עד דחמימי משתלפי ואי לא בעי חטוטי בתרייהו אמר אביי ואיתימא רב יהודה חמשא חוטי הוו תלתא משום תרבא ותרתי משום דמא דטחלי ודכפלי ודכוליתא משום תרבא דידא ודלועא משום דמא למאי נפקא מינה הני דמשום דמא אי מחתך להו ומלח להו שפיר דמי הנך ליתי להו תקנתא אמר רב כהנא ואיתימא רב יהודה חמשא קרמי הוו תלתא משום תרבא ותרתי משום דמא דטחלי דכפלי ודכוליתא משום תרבא ודמוקרא משום דמא רב יהודה בר אושעיא הוה קא קליף ליה טחלא ללוי בריה דרב הונא בר חייא הוה קא גאים ליה מעילאי א"ל [י]חות ביה טפי אתא אבוה אשכחיה אמר ליה הכי אמר אבוה דאמך משום דרב ומנו רב ירמיה בר אבא [יא]לא אסרה תורה אלא שעל הדד בלבד איני והאמר רב המנונא תנא קרום שעל הטחול אסור ואין חייבים עליו היכי דמי אילימא שעל הדד אמאי אין חייבין עליו [יב]אלא דכוליה אמר ליה [יג]אי תניא תניא גופא אמר רב המנונא תנא קרום שעל הטחול אסור ואין חייבין עליו והתניא חייבין עליו טחול אטחול לא קשיא הא בנגד הדד הא שלא בנגד הדד כוליא אבוליא נמי לא קשיא [יד]הא בעילאה הא בתתאה ביעי [טו]השילחא רב אמי ורב אסי חד אמר וחד שרי מאן דאסר מדלא

[א] חלב שהבשר חופה אותו מותר אלמא שעל הכסלים אמר רחמנא ולא שבתוך הכסלים הבא נמי שעל הכליות אמר רחמנא ולא שבתוך הכליות גופא אמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל חלב שהבשר חופה אותו מותר איני והאמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל [ב]האי תרבא דתותי מתני אסיר אמר אביי בהמה בחייה פרוקי מיפרקא [ג] אמר ר' יוחנן אנא לאו מטבחא אנא ולאו בר טבחא אנא ונהירנא דהכי הוו אמרי בי מדרשא בהמה בחייה פרוקי מיפרקא אמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל [ד]חלב שעל המסם ובית הכוסות אסורין ועגוש כרת והוא חלב שעל הקרב [ה]אמר ר' אבא אמר רב יהודה אמר שמואל [ו]האי תרבא דקליבוסתא אסור ועגוש כרת והוא חלב שעל הכסלים ואמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל [ז]חוטין שביב אסורין אמר רב ספרא [ח]משה מי אמר רחמנא לא תיכול בישרא אמר רבא משה מי אמר רחמנא אכול דמא חתכיה ומלחיה אפילו לקדירה נמי שפיר דמי אמר רב יהודה אמר שמואל [ט]ריש מויא באמתא בעי גרירה והוו חלב שעל הדקין ואמר רב יהודה [י]חוטין שבעוקין אסורין חמשא חוטי איתי ביה בכפלא תלתא מימינא ותרתי משמאלא תלתא מפצלי לתרי תרי מפצלי לתלתא תלתא נפקא מינה דאי שליף להו עד דחמימי משתלפי ואי לא בעי חטוטי בתרייהו אמר אביי ואיתימא רב יהודה חמשא חוטי הוו תלתא משום תרבא ותרתי משום דמא דטחלי ודכפלי ודכוליתא משום תרבא ודמוקרא משום דמא רב יהודה בר אושעיא הוה קא קליף ליה טחלא ללוי בריה דרב הונא בר חייא הוה קא גאים ליה מעילאי א"ל [י]חות ביה טפי אתא אבוה אשכחיה אמר ליה הכי אמר אבוה דאמך משום דרב ומנו רב ירמיה בר אבא [יא]לא אסרה תורה אלא שעל הדד בלבד איני והאמר רב המנונא תנא קרום שעל הטחול אסור ואין חייבים עליו היכי דמי אילימא שעל הדד אמאי אין חייבין עליו [יב]אלא דכוליה אמר ליה [יג]אי תניא תניא גופא אמר רב המנונא תנא קרום שעל הטחול אסור ואין חייבין עליו והתניא חייבין עליו טחול אטחול לא קשיא הא בנגד הדד הא שלא בנגד הדד כוליא אבוליא נמי לא קשיא [יד]הא בעילאה הא בתתאה ביעי [טו]השילחא רב אמי ורב אסי חד אמר וחד שרי מאן דאסר מדלא

מגלא

לומר לך מלא שכמותו כשר ליקרב ממרתי לך מלא דפוסת שלין לחויה ליקרב לא ממרתי לך משמע מתם שהייתי לומר שחוקר מלא הדפוסת לא יהא משום לחיטו קרב וח"כ מלא היותרת שהוא קרב עם הטוליא והכא שהיו ליס ומיהו מיכא למימר שהני שלין טוליא שמעמע ליס לה קרע שעל הטוליא ולא שבמוך הכליות ומ"מ קשה לרבי יוסי ליתסר שומן הטליה שקרב עם הטליה ותם על גב דאמר בפרק כל הבשר (לקמן דף קי.) החלב שהטליה מיקרי מלא שתמוך לא מיקרי אלמ"ה ליתסר מטעם שקרב לך ניתסר לי לדוקא מלא דפוסת שדומה לשחר מלא ושמא תם תומה קרוס ונקלף הוא הוה מיתסר מי הוה קרב מלא חלב שעל הקרע ושומן הכוליא שלין לומין כלל לאכול לא מיתסרי לשין קרבין בפומא מלא שלא לגבל יותרת וכוליא ותניא:

משה מי אמר רחמנא **לא תאכל בישרא.** [יב]קס"ל לשסר לסי ומ**חביה** ומלחיה אפי**לו** לקדרה **שפיר דמי.** מכלל דעד שהמת מעמע לשי הוה מייתי לקדרה אלמא לשי ומפילו הכי קאמר לשסר לשסר לפי שלא מהכה והל לקאמר לקמן גבי בשרא לחמקיר שפדיה בשפודא מידב לחיב דמא וכן ביני וכן מיקרף ופיכא בקונטרס בגא מהכיה ומלחיה לא בעי לשימר שלא עשה לא מהכיה ולא מלימה דהא מהכיה בעי לאי לשי לשי לא כדאמרינן הכא ס"ל שלא מהכיה בעי לשי וכן בקונטרס בגא מלימה ולחוקן לשלן הגמ' דקאמר מהכיה ומלחיה ולחוקן לשלן הגמ' דקאמר מהכיה ומלחיה לא בעי לשי לשהמת מיירי בשחוקרן בפני עלמן כשהוח מוך לגולה לכך לא בעי מהכיה לגלי שדרך מקום שהן שלהס יש הרס לשל הכא מיירי שהחוטין שלימין בתוך היל לכך ע) [לא] בעי מהכיה לגלי ואם היין מלימה כשהסה שיעור מליסה משום דמיקרי הכי הוא כשיעור כרוסה והייט כרוסה דלגי מדמנן ס"ג שיעור לשסיים מליסה כשיעור גלייה והשתח לא יסכן לשי לא היה לריך כלן מהכיה לגלי אם כן לא היה לריך מגלי למליסה הכא לגי מפלגו טפי ממליסה לגלי לא בעי מהכיה ויכא מוסר לגבלו שקדרה ואם שמליסה בעיא מהכיה לקדרה: **חמשה חוטי איתא בכפלי.** פיכא בקונטרס שמחוברים בגידי לגענות שמחת החזה ולריך ליהר שחוא הקוים מלק של פנים לחטון מחבריהם על החזה: **בעי** לחטוטי בתרייהו. מטיעה לא הוי מלק מדבדנן מדא דהא מלא מחר רחמנא ולא חטון ושוד שעל הכסלים ולא חון הכסלים ומ"מ לריך לחטון מחבריהם מדבדנן ולא דמי לבשר שחוסה את החלב דשרי דהכא במחה במיא פרוקי מיפרקא ומשכיון החוטין בהכליסה ומתגלים פי נמי לא קשיא הכי רוחן גלויה לף מה שבחון הבשר שחוסה מדבדנן:

מגלא

גליון הש"ס

רש"י ד"ה זהו זהו וכו' באלו שרשות. וע"ש בכ"מ ד"ה לף כל וש"נ:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' מיפרקא דאמר ר' יוחנן מגלא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה (בלף לב ע"ב) אמר מבי וכו' מ"ש לימחר מעטם שקרב. ל"ב עי' בכ"ש בהלמות חלב דף קל"ב ד"מיחב זה וחלבו סס ע"פ הקונטרס לכריחתות דף ד' ע"ב ותימה על התוס' שלא הביחו דבריו מן הקונטרס לכריחתות ופ"ע דגם לקמן דף קי' ע"ב מיתא הכי. שוב ראיתי בתשלמי יו"ד וכ"ג ממחו בזה ועי' בפרי מגדים לכללות חלב דף ל' ע"ד ס"ק עוד בקבו"ל ועי' לקמיל בזה:

מוסף רש"י

משה. לגומר רבינו בגדולו בתשה בזוהי (שבת קא:) גדול בדור (סוכה לט.) לח: בילקוט בשמח חק משפטים (בילצה לח:). **וזהו חלב** שעל הדקין. בשהמעלן לחת מחובר בשדרה ולפי שהפולין נדבקין בחת החזה בלחלץ הלגועת: **ס' חוטי הוו.** ס' מקומות וזכן חוטים של ליסור: **דמחלא.** מחולי: **דידא.** שביב: **ודלועא.** שבלחי. וחוטים לקין הוא דקחשיב הלכך לא חנח מזרלי הלוחר שלחר הס משום סס: **דציעי.** ביליס שלא זכר: **דמוקרא.** שעל החוח: **חוא ניס עפי.** שלא היה קולפו חלא בגובהו בחקום עוביו שהוא מחובר שם לבשר ולחלב ואחר לו קלוף ודל עד חטה: **על הדר.** קרוס שעל חקום עוביו: **לחמי.** והל חלב הקרע הוא: **לחו דהויה.** של חחול הלויה: **עילאה.** חלב חחת שלא בליות יש עליו קרוס דק והוא חלב גמור: **תפלה.** קרוס: **ניעי חשילחא.** ביליי זכר המעוליס בגובה: **חד לפר.** משום חבר חן החי לחש"ג בחלו ויחר לו בית הכנסת עד שיבא רבי ויתיר לו:

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ו מהל' מלכלות חסורות הל' ז [טוש"ע י"ד סי' סד סעיף ל"]:

כג ב מיי' שם הל' ה:

כד ג מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעיף ז:

כה ד מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף ח:

כו ה מיי' שם הל' ט טוש"ע שם סעיף י:

כז ו מיי' שם הל' יג סמג עשין סה טוש"ע שם סי' סד סעיף ח:

כח ז מיי' שם הל' ט טוש"ע שם סעיף יג:

כט ח ט מיי' שם הל' יא טוש"ע שם סעיף י:

ל י מיי' שם הלכה יב טוש"ע שם סעיף יב:

לעיי רש"י

לוגבלי"ש. מתנים.

טרול"א. קס"ל לסקר לגו לסלוש (שרטנ). הנק"א. ירך.

טרול"ל. מתניים.

פלנקש"א [פלנקר"ש]. כסלים (השדרים הפנימיים של הירך סמוך לבליה). הנק"א. ירך.

רבינו גרשום

בהמה בחייה פרוקי מיפרקא. כלומר כשהוא הולכת נמשכין מתניה אילך ואילך ולא חשיב תרבא תחת הבשר שאין עומדין המתנים במקומן: ונהירנא. כלומר וזכור אנא: דקליבוסתא הֲנֵיֵיש: חוטין שביב אסורין. כלומר גידין שבגורע: משה מי קאמר רחמנא לא תיכול בשרא. כלומר בלשון כבוד כלומר אדם חשוב: ריש מויא באמתא בעי גרירה. ואיזהו ריש מויא מן המצר ולמטה כשמתחיל בני מעים מן הכרס בארוך אמה חשוב ככרס עצמו ובצינן שינרדנו מן החלב למעלה: חוטין שבעוקין. כלומר שבאליה אלו החוטין שבכפלי: הנך לית ליה תקנתא דמשום תרבא אינן: דביעי דמוקרא. כלומר מביעים של בהמה שקרמא למעלה מן הביעים. ודמוקרא איתא דמחנח ביה מוחא דהוא אסור משום דמא: אלא שעל הדר בלבד חוט גדול של חלב שמעורה בטחול אלא לאו דכוליה אסור (ואינן) חייב עליו: ביעי חשילחא. כלומר ביעים המעוכים כמו מעוך וכתות. ובבהמה שחשוב כמי שנטולין מן הבהמה וחשוב כאבר מן החי:

צנ: גיד הנשה פרק שביעי חולין

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ה מהלכות מאכלות אסורות הל' ז סמג לאוין קלו טוש"ע י"ד סי' סה סעיף ד:

לב ב מיי' פ"ז שם הל' יד סמג עה טוש"ע י"ד סי' סה סעיף ד:

לג ג מיי' פ"ו שם הל' יג סמג עה טוש"ע י"ד סי' סה סעיף ד:

לד ד מיי' שם טוש"ע שם וסי' סה סעיף ה:

לה ה מיי' שם טוש"ע שם סי' סה סעיף ד:

לו ו מיי' שם הל' יד סמג עה טוש"ע י"ד סי' סה סעיף ה:

לז ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:

לח ח מיי' פ"ו שם הל' כה סמג לאוין קלו טוש"ע י"ד סי' סד סעיף כה:

לט ט מיי' פ"ח שם הל' יד ועי' במ"מ וכ"מ וע"ש סמג עה טוש"ע י"ד סי' סה סעיף ה:

רבינו גרשום

ואידך האי דלא קא מפרחן. כלומר האי דאסר סבר האי דלא קא מפרחן כר' ואידך האי דלא קא בריין: משום אל תסוג תורת אמך. כלומר צווי חכמים דהא חזנן דמחלוקת חכמים היא דחד אסר: שרייך בלא קליפה. משום דמא: אומצא ביעי ומזרקי כר' אומצא דאסמיק. שמכין את הבהמה בחייה ונצרר הדם באותו מקום: מישב שיריי ליה. כלומר הנמלים שואבים הדם ממנו: וכן ביעי. ביצים של בהמת דאית בהו שרירי': סוסקי: וכן מזרקי ביצים גדולים שבוואר שהן מלאין דם: רישא בביבשא. כלומר כשרוצין לגרד שער מראש של בהמה טומנין אותו ברימץ שהוא השער לך לגרד וכשטומנין אותו אוהבייה אבית השחיטה וכו' ואיכא דאמר כשטעלין אותו בתנור שלם אוהבייה אבית השחיטה וכו': מקוה קוו ואסיר. כלומר הדם קווי במקום אחד ואין יוצא חוץ ואסיר: אי דין ביה מידי. כלומר שלא יסחט הנקב: היכא דפרעי שבחי. כלומר מקום שהחזילין השתוך לתחתון כשמנקרין אותו: אמר רב כהנא אקלודי מיקלד. כלומר קנוקנות הן שמפעלין סמוך לבית: כאן לעבור. כשהוא מן השבחות עד שיפשע ויהא כשורה: כשורה במקום אחד. כלומר אפי' כשטורה במקום אחד מלקין אותו כדית אפי' בשלש מקומות: אכשור דרי. מעיקרא סבורה כר"ש דמחמיר דאמר צריך שיטול את כולו ולפיכך אין נאמנין דמחמרין [בהן] ולבסוף סבורה כר' יהודה דאמר דיקרים בו מצות [נשילח] וא"צ לחטט אחריו ולפיכך מקילינן בהו ונאמנין: מעיקרא סבורה כר' יהודה. כלומר מעיקרא נאמנין דסבירא לן כר' יהודה דמיקל לפיכך מהימנינן להו ולבסוף סבורה כר"ש דמחמיר כמה הוו זכרי ליה לדר' יהודה דמיקל ולא הוו מהימני דמקלי אינשי בגיד הנשה השתא דאשיוה לר' יהודה מחמירי אינשי כר"ש ומהימני: מפני שמקומו ניכר כר': ג) מעיקרא סבריגן.

כלומר הלא חיישינן שמא מוזבן ליה לישראל בבקומו דגיד הנשה ניכר ולבסוף סבריגן דכיון דעמו של עובד כוכבים דגיד עץ בעלמא הוא: אילימא במקום שאין מכריזין כר'. כלומר שאין רגילין באותו מקום להכריז כשיש טרפה לישראל נפל בישורא לבני חילא כדתניא נמי דאין

ג) דבני כיצה נמי מצוללני הכמה דהיכן מנחי חולין בין זה בין מעיקרא ובין לבסוף ואפי' תחוכה נמי דאין מכריזין אלא במקום שמצוי שיבא לבני כיצה.

מדלא קא בריין הני אבר מן החי אינהו. מן המוכה לח הוי אבר מן המת כיון שמהמוכרים הם מעט הם ניתנין בשמיטה כאבנים הממולגלים ואין בהם אלא מלוח פרוס בלבד כדאמר **משום** אי' תשוב. סבר לה סברי דלא אמרינן הכי אלא בדבר שאין מכוין לו אבל דבר שמכוין לו אמרינן אפילו הכי לא בריין ומיהו לא מצי אמר הכי דהא אמרינן בפ"ק (לעיל דף יח.): כרבי מאי דאמר בפ"ק (לעיל דף יח.): דהיכא דליתעביד לחזור וניתנין עליו מומרי מקום שיצא מפה ט"ו בכ"א ומת לא מיטמא בטומאת אוכלין:

ואת לא תיכול במקומנו קאמר:

רישא בביבשא. יש שמוציאים מרנגולת במיים אחר שמיטה וטומנין אותה בחמין כדאמר בעובד כוכבים ומבשלים אותה בחמין כדי שיהא נקל לסלק הנוצות ואחר כך מנקרין אותה בסכין ומוציאין ממנה את הקיבה והקרביים ומניחין אותה כשהיא שלימה ומכניסין בה את הגיד ומשליכין אותה לתוך הקדירה ומבשלין אותה עד שיתבשל הבשר ונופל העצם ואז מוציאין אותה ומנקרין אותה בסכין ומוציאין הגיד ומשליכין אותו ואוכלין את הבשר ואת הקיבה והקרביים שהן מאכל טוב לבעלי בתים: **אבל** אם הוא מבושל כל צרכו ואינו מוציא את הגיד אלא נופל עם הבשר ואוכלין אותו עמו

צ"ג ע"ב

ומבארינן: **מאן דאסר**, טעמו: **מדלא קא בריין** שאינם ראויין כל כך לאכילה סימן הוא שפסקה יניקתם מהבהמה. ולכן, **הני - אבר מן החי נינהו!**

מאן דשרי, טעמו: **מדלא קא מסרחן**, ראיה היא, כי **הני - חיותא אית בהו** מכח הבהמה, ואינם נחשבים אבר שנתלש מן החי.

ואידך, מאן דאסר סבירא ליה **דהאי דלא מסרחן**, הוא משום **דלא קא שליט בהו אווירא**, כיון שהוי בתוך הבהמה, אטומים מפני האויר החיצוני.

ואידך, מאן דשרי סבר: שאין להוכיח כלום מזה שהביציים שהתרופפו אינם ראויים לאכילה. **דהאי דלא בריין - כחישותא הוא דנקט להו!** שחל בהם קלקול, ולא משום שאין בהם חיות.

אמר ליה רבי יוחנן לרב שמן בר אבא: הני ביעי חשילתא - שריין! אבל, **ואת, לא תיכול** מינייהו, **משום "ואל תטוש תורת אמך"!** שאתה מבבל, ושם נהגו לאסור אותם באכילה.

אמר מר בר רב אשי: הני ביעי דגדיא [לאו דוקא, אלא של כל בהמה], **עד תלתין יומין** מיום הלידה **שריין בלא קליפה!** שאין צורך לקלף את הקרום שעליהם, שעדיין אין בהם דם. **מכאן ואילך, אי אזרען** - אם יש בהם זרע, **אסורין**, שבודאי יש בהם דם. **ואי לא אזרען - שריין!**

מנא ידעינן אם יש בהם זרע אם לאו? **אי אית בהו שורייקי סומקי** חוטים אדומים - **אסירן!** ואי **לית בהו שורייקו סומקי - שריין!**

אומצי, ביעי, ומזרקי [יבוארו להלן], בשלשת אלו **פליגי בה רב אחא ורבינא.**

בכל התורה כולה, היכן שנחלקו רבינא ורב אחא, הרי **רבינא לקולא**, הוא המקיל, **ורב אחא לחומרא** הוא המחמיר.

והלכתא בכל אותם מחלוקות **כרבינא - לקולא! לבר מהני תלתא** דאמרן, **דרב אחא לקולא, ורבינא לחומרא. והלכתא כרב אחא לקולא!**

והשתא מבארינן: **אומצא דאסמיק** בשר שהאדים מהתקבצות הדם כתוצאה ממכה שקיבלה שם הבהמה בחייה, הרי אם **חתכה** עשה בה הרבה חתכים **ומלחה - אפילו** לבשל **בקדירה נמי, שפיר דמי!** שהמלח הוציא את הדם.

אם **תלייה נמי בשפודא**, בתוך התנור, ונצלה שם, מותר הוא ללא חתיכה ומליחה, **והאיל ודאיב דמא!** שהדם המקובץ בבשר נוזל החוצה, שהרי הוא תלוי.

אבל אם הניחו **אגומרי**, על גחלים, **פליגי בה רב אחא ורבינא.**

חד אמר: משאב שאובי ליה, אש הגחלים שואב את הדם.

וחד אמר: מצמת צמתי ליה, האש מחזקת את הבשר שהדם לא יצא ממנו אלא יבלע בתוכו.

וכן ביעי של בהמה לאחר שלשים יום.

וכן מזרקי, ורידי הצואר, שיש בהם דם רב, גם בהם נחלקו רב אחא ורבינא באופן שהניחם על הגחלים.

רישא בכיבשא הטומן ראש הבהמה ששמו אותו באפר הגחלים [כדי להסיר את השערות], הרי אם **אותביה אבית השחיטה**, שבית השחיטה הוא למטה - **דייב דמא** דרך החתך **ושרי!**

ואם הניחו **אצדדין**, על הלחי - **מיקפא קפי** הדם, נקרש בתוכו מחמת שאין לו מקום לצאת - **ואסור!**

ואם **אותביה אנחיריה**, שנקבי החוטם למטה [וביח השחיטה למעלה] - **דץ ביה מידי** אם נעץ בתוך נקב החוטם דבר מה כדי שלא יסתם - **שרי!** משום שהדם יוצא דרך הנקב. **ואם לא - אסור!**

איכא דאמרי: הניחו **אנחיריה** או הניחו **אבית השחיטה - דאיב** הדם ומותר אפילו בלא נעיצה. הניחו **אצדדין אי דץ ביה מידי** בנחירי החוטם **שרי**, שגם כשהראש מונח על הצד יכול הדם לצאת דרך נקב החוטם. **ואי לא - אסור!**

אמר רב יהודה אמר שמואל: שני גידין הן בגיד הנשה:

הפנימי, שנמצא בצד הפנימי של הירך, דהיינו בצד הקרוב לירך השניה, **וסמוך לעצם**, שאותו הגיד סמוך לעצם הירך - **אסור** מדאורייתא, **וחייבין עליו** מלקות. **החיצון**, שנמצא בצד החיצון של הירך, **וסמוך לבשר** שמובלע בבשר הירך - **אסור** מדרבנן, ואין **חייבין עליו** מלקות.

ומקשינן: **והתניא - פנימי - סמוך לבשר!** ואיך אמר רב יהודה אמר שמואל שהפנימי הוא סמוך לעצם?

ומתרצינן: **אמר רב אחא, אמר רב כהנא: איקלודי מיקלדי!** הגיד הפנימי חזר ונכנס לבשר [כצורת מפתח במנעול] ולכן הוא נקרא בברייתא "סמוך לבשר", למרות שבדרך כלל הוא סמוך לעצם.

תו מקשינן לרב יהודה אמר שמואל שאמר שהחיצון סמוך לבשר: **והא תניא: חיצון - הסמוך לעצם!** שהוא גלוי ואינו מובלע בבשר?

ומתרצינן: אמר רב יהודה: **היכא דפרעי טבחי!** במקום שהטבחים חותכים את הירך, שם הוא סמוך לעצם.

איתמר: טבח שנמצא חלב אחריו, לאחר שניקר את הבשר מהחלב: **רב יהודה אמר**: שיעורו **בכשעורה. רבי יוחנן אמר: בכזית.** וכדמפרש ואזיל לגבי מאי פליגי.

אמר רב פפא: ולא פליגי רב יהודה ורבי יוחנן. **דכאן** מה שאמר רבי יוחנן בכזית היינו **להלקותו** את הטבח. **כאן** מה שאמר רב יהודה דכשעורה היינו **לעברו**, להעבירו מאומנתו שלא ימכור בשר עוד, שאם נמצא חלב אפילו בכשעורה מעבירין אותו.

אמר מר זוטרא: לא כך הוא ביאור דבריהם. אלא הא דלא פליגי משום **דכשעורה** דאמר רב יהודה היינו דוקא אם הוא **במקום אחד.** ואילו **כזית** דאמר רבי יוחנן איירי אפילו אם הוא **בב' וג' מקומות.**

והלכתא: להלקותו - בכזית! לעברו - בכשעורה! שנינו במשנה: **אין הטבחין נאמנין** על גיד הנשה דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים נאמנים עליו.

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: חזרו לומר: נאמנין הטבחים!

אמר רב נחמן: מדברי רבי יוחנן משמע שבעבר פסקו הלכה כרבי מאיר ולא היו נאמנים, וחזרו לפסוק כחכמים.

ותימה: וכי **אכשור דרי** שהטבחים של היום נאמנים יותר מאותם שבעבר?!

ומתרצינן: **מעיקרא, דהוו סברי לה כרבי מאיר,** שאמר [לעיל צ - ב] שגיד הנשה צריך לחטט אחריו ויש בזה טורח, הלכך **לא הוו מהימני,** אלא היה צריך לבדוק אחריהם. **ולבסוף, סברי כרבי יהודה,** שחזרו לומר דהלכה כרבי יהודה שאין צריך לחטט אחריו, הלכך נאמנים הם, מאחר שאין טורח בדבר.

איבא דמתני לה אסיפא דמתניתין. דקתני: **וחכמים אומרים נאמנים עליו ועל החלב!** ועל זה **אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: חזרו לומר - אין נאמנין** על הגיד, שהלכה כרבי מאיר.

אמר רב נחמן: בזמן הזה נאמנין הטבחים.

ומקשינן: וכי **אכשור דרי?!**

ומתרצינן: **מעיקרא, סברוה כרבי יהודה,** שאין צורך לחטט אחר גיד הנשה, לפיכך פסקו כחכמים דנאמנין הטבחים.

הדר, סברוה כרבי מאיר, חזרו לפסוק כרבי מאיר שצריך לחטט אחר גיד הנשה. **וכמה דהוו סברי ליה לרבי יהודה** כל זמן שהטבחים נהגו במנהג הקודם שלא לחטט אחר גיד הנשה כרבי יהודה **לא מהימני,** שהרי כבר נפסקה הלכה שצריך לחטט והם אינם מחטטים [וזה מה שאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן דחזרו לומר אין נאמנין]. מה שאמר רב נחמן שבזמן הזה נאמנין].

והשתא, דאנשיוה לדרבי יהודה, שנשתכח המנהג הישן, ונוהגים עתה לחטט - **מהימני** שנינו במשנה: וחכמים אומרים נאמנים עליו, **ועל החלב.**

והוינן בה: **"חלב" מאן דכר שמיה?!** שהרי רבי מאיר לא דיבר כלל מחלב, ולמה הזכירוהו חכמים?

ומתרצינן: **הכי קאמר רבי מאיר: אין נאמנין עליו** ולא **על החלב!** שגם בו יש טורח לנקרו. **וחכמים אומרים: נאמנים עליו ועל החלב!**

מתניתין:

שולח אדם ירך לעובד כוכבים שגיד הנשה בתוכו, ואין לו לחשוש שמא הגוי ימכור את הירך לישראל והישראל יאכלנה עם הגיד, **מפני שמקומה ניכר.** שהואיל והירך שלמה רואה הישראל שלא ניטל ממנה גיד הנשה. שאילו היה נוטל, היה ניכר במקום הגיד שנחטט שם הירך.

גמרא:

והוינן בה: מדקתני שולח אדם "ירך" משמע **שלמה - אין,** שדוקא אם היא ירך שלמה, אבל **חתוכה לא** ישלח לגוי מבלי שיוציא ממנה קודם את הגיד, **כי** שמא הישראל שיקנה מהגוי את הירך יחשוב שהגיד כבר הוצא ממנה, שבודאי הישראל חתכה כדי להוציא ממנה את הגיד.

יָדֶךָ אַל־תִּשְׁכַּח עֲנָיִים (עניים קרי): יג עַל־מָה | נִאֵץ רָשָׁע |
אֱלֹהִים אָמַר בְּלִבּוֹ לֹא תִדְרֹשׁ: יד רָאִיתָה כִּי־אַתָּה | עָמָל
וָכַעַס | תַּבִּיט לָתֵת בְּיָדֶךָ עָלֶיךָ יַעֲזֹב חֶלְכָּה יָתוֹם אַתָּה | הָיִיתָ
עוֹזֵר: טו שְׁבֹר זְרוֹעַ רָשָׁע וָרָע תִּדְרוֹשׁ־רִשְׁעוֹ בַל־תִּמְצָא:
טז יְהוָה מֶלֶךְ עוֹלָם וָעֶד אָבְדוּ גוֹיִם מֵאַרְצוֹ: יז תַּאֲוַת עֲנָוִים
שָׁמַעְתָּ יְהוָה תָּכִין לִבָּם תַּקְשִׁיב אָזְנֶךָ: יח לִשְׁפֹּט יָתוֹם וְדַךְ
בַּל־יוֹסִיף עוֹד לַעֲרֹץ אֱנוֹשׁ מִן־הָאָרֶץ: יא א לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד
בַּיהוָה | חָסִיתִי אֵיךְ תֹּאמְרוּ לְנַפְשִׁי נֻדִּי (נודי קרי) הַרְכֶם צִפּוֹר:

רש"י

והכף יסוד בתיבה: **(יג) על מה נאץ רשע.** להקב"ה לפי שאמר בלבו לא תדרוש: **(יד) ראתה.** מה שהוא עושה ואתה מחריש: **כי אתה.** כן דרכך שתביט עמל וכעס: **לתת בידך.** בכחך אתה נותן יד לרשעים להצליח ברשעם: **עליך יעזוב חלכה.** ישראל עמך שהם חילך הם עוזבים עליך את המשא שתעשה דין ברשעים, ומנחם פתר יעזוב ל' עזרה כמו (שמות כג) עזוב תעזוב עמו, ומנחם פתר חלכה ל' דל וחלך וכ' יסוד בתיבה. יתום אתה היית עוזר. בימים ראשונים: **(טו) שבור זרוע.** של עמלק הרשע: **ורע תדרוש רשעו בל תמצא.** פושעי ישראל כשרואין את הרשעים מצליחין לבם נושאם להרשיע אבל משתשבר את זרוע הרשעים אם באת לדרוש רשעם של רשעי ישראל לא תמצאנו: **(טז) ה' מלך עולם ועד.** מאחר שיאבדו גוים מארצו: **(יח) לשפוט יתום.** לעשות משפטם של ישראל היתומים ודכים: **בל יוסיף עוד.** עמלק. לערץ אנוש. לכתת ולשבר את האנושים וחולים: **(א) איך תאמרו לנפשי נודי וגו'.** זהו דוגמת כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' (ש"א כו) שגרשוהו

מצודות ציון

כמו (דניאל ח'): **(יח) ודך.** כמוס ומעוכה: **לערוץ.** לשבור כמו על תערוץ (יחזקאל ל'):

מצודות דוד

(יג) על מה. בעבור מה מלאה לב הרשע לנאץ את אלהים כי חושב בלבו שאינך דורש מעשיו: **(יד) ראיתה.** אבל באמת ראית מעשיו כי מעולם רואה אתה העמל והכעס מה שהרשע עושה: **לתת בידך.** ובידך לתת לאיש כדרכיו ולכן יעזוב העני בטחונו מכל אדם וישען עליך כי מעולם אתה עוזר ליתום אשר חלפה עזרתו: **(טו) שבור.** לזה שבור חוזק הרשע למען יבין כי יש אלהים שופטים: **ורע.** ואז אף הרגיל לעשות רע כשתדרוש רשעו לא תמצא כי יחזור למוטב כשיראה שאתה עושה דין ברשעים: **(טז) ה' מלך וגו'.** הלא מלכותך לעולם וככוחך אז כוחך עתה והלא אבדו גוים מארצו בעבור מעשיהם הרעים לזה עשה כן לאבד הרשעים: **(יז) תאות.** הלא מעולם שמעת למלאות תאות ענוים לכן גם עתה כשלבם נכון להתפלל בכוונת הלב שמע אליהם ומלא תאותם: **(יח) לשפוט.** לקחת משפטים מיד עושקיהם: **בל יוסיף.** ולא יוסיף עוד העושק לערוץ ולהכאיב לבני אדם כאשר יראה כי שלם תשלם: **(א) לנפשי.** איך תאמרו על נפשי הר

מצודות ציון

(ב) יתר. מכל הקשת כמו שנעה יתריס (שופטים י"ז): **לירות.** להשליך כמו ירה ניס (שמות ט"ו): **במו.** כמו במון: **אופל.** חשך: **(ג) השתות.** היסודות כמו והיו שמומים מדוכאים (יחזקאל י"ט): **(ד) עפעפיו.** כן יקרא מיסון העין:

ב כִּי הִנֵּה הָרְשָׁעִים יִדְרְכוּן קֶשֶׁת כּוֹנְנוּ חִצָּם עַל־יֶתֶר לִירוֹת
בְּמוֹ־אֹפֶל לְיִשְׁרֵי־לֵב: ג כִּי־הַשָּׁתוֹת יֻהֲרָסוּן צַדִּיק מַה־פָּעָל:
ד יְהוָה | בְּהֵיכַל קָדְשׁוֹ יְהוָה בַּשָּׁמַיִם כִּסְאוֹ עֵינָיו יֶחֱזוּ עַפְעַפָּיו
יִבְחָנוּ בְּנֵי אָדָם: ה יְהוָה צַדִּיק יִבְחָן וְרָשָׁע וְאֹהֵב חָמָס שָׂנְאָה

רש"י

מארץ לחוצה לארץ וכאן הוא אומר בה' חסיתי, שיחזירני להסתפח בנחלתי איך תאמרו אתם טורדים לנפשי נודי הרכם עבור הר שלכם אתה צפור הנודד שכל אדם המיטלטל נמשל לצפור הנודדת מן קינה כדכתי' כצפור נודדת מן קינה כן איש נודד ממקומו (משלי כז) שנדד קינך שטרדנוך מכל ההר כצפור הנודדת, נודו כתיב שהוא נדרש אף בישראל שהאומות אומרים להם כן: **(ב) כי הנה הרשעים.** דואג ודלטורי הדור המטילין איבה ביני ובין שאול: **ידרכון.** לשון דריכה נופל בקשת שכשהוא חזק צריך ליתן רגלו עליו כשרוצה לנטותו: **קשת.** לשונם ידרכו קשתם שקר: **כוננו חצם על יתר.** הקשת קורד"א דאר"ק בלעז: **לירות.** אהגיט"ר בלעז: **במו אפל.** במסתר: **לישרי לב.** דוד וכהני נוב: **(ג) כי השתות יהרסון.** על ידכם נהרגו כהני ה' הצדיקים שהם שתות של עולם: **צדיק מה פעל.** דוד שלא חטא מה פעל בכל זאת אתם תשאו עון ולא אני: **(ד) ה' בהיכל קדשו.** הרואה ובוחן מעשיהם ואע"פ שבשמים כסאו גבוה עיניו יחזו אתכם בארץ: **(ה) ה' צדיק יבחן.** ואם מפני שאני לוקה ונרדף על ידכם אתם מתהללים לאמר אלהים עזבו (לקמן ע"א) לא כן הוא אך כן מדתו של הקב"ה לייסר ולנסות הצדיקים ולא את הרשעים, הפשתני הזה כל זמן שיודע שפשתנו יפה הוא מקיש עליה וכשאינו יפה הוא ממעט בכתישה לפי שמתנתקת: **שנאה נפשו.** ומצניע לו את גמול עונותיו לעולם

מצודות דוד

שלכם הוא נד כצפור ר"ל מלך ישראל הוא נד מפני שאול כצפור הזה הנודד וסופו לפול ברשת וכן יהיה סופו ליפול ביד שאול ואמר איך תאמרו כן הלא בה' חסיתי וכל יכול להצילני: **(ב) כי הנה.** ר"ל ואם תחשובו שעזבני ה' בעבור עון הריגת כהני נוב כי הלא הנה הרשעים דרכו קשת וכו' והוא משל הלה"ר שאמר דואג לשאול על כהני נוב: **לירות.** את החצים: **במו אופל.** ר"ל בהסתר: **לישרי לב.** על כהני נוב: **(ג) כי השתות.** הרשעים הללו הרסו יסוד העולם הם כהני נוב צדיקי יסודי עולם. צדיק מה פעל. על עצמו אמר דוד הלא אני צדיק בזה ומה פעלתי אני הלא לא עשיתי מאומה: **(ד) וה' בהיכל וגו'.** אף שה' מגביה לשבת בהיכל קדשו אשר בשמים עכ"ז משפיל עיניו לראות בארץ לבחון מעשה בני אדם ויודע הוא בשלמי הרעה: **(ה) צדיק יבחן.** מה שאני נרדף משאול לא הוא בעבור העון רק כן דרך ה' להבחין את הצדיק ביסורים אם יעמוד בצדקתו להטיב אחריתו ולא משנאתו אותו מייסרו: **ורשע.** אבל את הרשע ישנא עם כי חדל הוא מן היסורים:

חזרה לתוכן העניינים

נַפְשׁוֹ: ו יַמְטֵר עַל־רְשָׁעִים פַּחִים אֵשׁ וְגָפְרִית וְרוּחַ זִלְעָפוֹת
מְנָת כּוֹסָם: ז כִּי־צַדִּיק יְהוָה צְדָקוֹת אָהֵב יָשָׁר יֶחֱזוּ פָנֵימוֹ:
יב א לַמְנַצֵּחַ עַל־הַשְּׁמִינִית מִזְמוֹר לְדָוִד: ב הוֹשִׁיעָה יְהוָה
כִּי־גָמַר חָסִיד כִּי־פַסּוּ אֱמוּנִים מִבְּנֵי אָדָם: ג שָׁוְא | יְדַבְּרוּ אִישׁ
אֶת־רֵעֵהוּ שְׂפַת חֲלָקוֹת בְּלֵב וָלֵב יְדַבֵּרוּ: ד יַכְרֵת יְהוָה
כָּל־שִׂפְתֵי חֲלָקוֹת לָשׁוֹן מְדַבֶּרֶת גְּדֹלוֹת: ה אֲשֶׁר אָמְרוּ |
לִלְשֹׁנֵנוּ נַגְבִּיר שְׂפָתֵינוּ אִתָּנוּ מִי אָדוֹן לָנוּ: ו מִשֹּׁד עֲנִיִּים

רש״י

ארוך ואז ימטר עליהם בגיהנם: (ו) **פחים**. ל׳ פחמים: **זלעפות**. לשון שריפה ומנחם פתר אותו לשון שער קטב וכן (איכה ה) מפני זלעפות רעב (לקמן קיט) זלעפה אחזתני כלומר שערו שער (סא״א): (ז) **כי צדיק ה׳ צדקות אהב**. וירחם על הצדיק ואוהב אותם שפנימו יחזו ישר: **ישר יחזו פנימו**. מוסב על צדיק ה׳ צדקות אהב ואותם אשר ישר יחזו פנימו, ורבותינו פתרו הרשעים ידרכון קשת על שבנא וסייעתו ופתרו לישרי לב על חזקיהו וסיעתו, כי השתות יהרסון אם השתות נהרסו

מצודות ציון

(ו) **פחים**. רשתות כמו מפח יקוש (לקמן ל״א): **זלעפות**. רעדה כמו זלעפה אחזתני (לקמן קי״ט): **מנת**. חלק ומתנה כמו והיה לך למנה (שמות כ״ט): (ב) **פסו**. אפסו וכלו: (ד) **גדולות**. תשובות ויקרות כמו אשה גדולה (מ״ב ד׳): (ו) **משוד**. ענין עושק: **מאנקת**. ענין לעקה

על ידם צדיקו של עולם מה פעל ואין סדר המקראות נופל על המדרש: (א) **על השמינית**. כנור של שמונה נימין: (ב) **גמר**. כלה. **פסו**. פייליריני״ט בלעז כמו אפסו וכן פתר מנחם: **כי פסו אמונים מבני אדם**. הכל משקרים בי ומרגלים את המקומות אשר אנכי מתחבא שם ומגידים לשאול הלא דוד מסתתר עמנו (לקמן נד): (ג) **בלב ולב**. בשני לבבות לי מראים שלום ויש שנאה טמונה בלבבם: (ה) **ללשוננו נגביר**. בלשוננו נתגבר: (ו) **משד עניים**. מחמת שוד עניים הנשדדים

מצודות דוד

(ו) **ימטר**. כי סוף הדבר יקבל גמולו משלם כי הרבה רשתות כמטר ירדו עליו מן השמים וילכד בהם: **מנת כוסם**. המנה למלאות כוסם יהיה מרוח זלעפות ר״ל פורעניות רב יביא עליהם: (ז) **צדקות**. איש צדקות יאהב ולא יעזבו ביד אויביו: **ישר**. איש ישר יראה פני ה׳ והוא ענין

משל ממלך שאת אשר יאהב הוא מרואי פניו: (ב) **הושיעה ה׳**. להנצל מיד שאול: **כי גמר חסיד**. כלה חסיד מן העולם ולא ימצא מי למחות ביד שאול וללמוד עלי זכות בפניו: **פסו**. כלו אנשי אמונה וידברו עלי כזב בפני שאול: (ג) **שוא ידברו וגו׳**. מה שמדברים רכות המה שוא כי לא כן עם מחשבותם: **בלב ולב ידברו**. כאלו הלשון מדבר בשליחות לב האחד והלב השני בל עמו: (ד) **יכרת ה׳**. מתפלל שיכרת ה׳ בעל שפתי חלקות והלשון המדברת דברים חשובים ויקרים בכדי לרמות: (ה) **ללשוננו**. המדברת גדולות נגביר על כולם כי נוכל לרמותם שפתינו אתנו הלא שפתינו ברשותינו ונוכל לדבר בהם דברי שקר הפוך מה שבלב כי מי אדון לנו לצוות לבל לדבר כ״א הדבר שבלב כי מי יודע מה שבלב: (ו) **משוד**. מחמת השוד שעושים לעניים ע״י ערמתם: **מאנקת**. הצועקים על

מֵאֶנְקַת אֶבְיוֹנִים עַתָּה אָקוּם יֹאמַר יְהוָה אָשִׁית בְּיֵשַׁע יָפִיחַ
לוֹ: ז אִמְרוֹת יְהוָה אֲמָרוֹת טְהֹרוֹת כֶּסֶף צָרוּף בַּעֲלִיל לָאָרֶץ
מְזֻקָּק שִׁבְעָתָיִם: ח אַתָּה יְהוָה תִּשְׁמְרֵם תִּצְּרֶנּוּ | מִן־הַדּוֹר זוּ
לְעוֹלָם: ט סָבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלָּכוּן כְּרֶם זֻלֻּת לִבְנֵי אָדָם:

רש״י

על ידכם כגון אני ואנשי וכהני נוב ומחמת אנקת אביונים יאמר ה׳ עתה אקום לעזרתם: **אשית בישע יפיח לו**. אשיתם בישע ידבר עליהם: **יפיח**. ל׳ דבור הרבה יש בספר משלי ובחבקוק ויפיח לקץ ולא יכזב ומנחם פתר אותו לשון מוקש כמו (לקמן קכד) הפח נשבר: (ז) **אמרות ה׳ אמרות טהורות**. הן שיש יכולת בידו לקיימם אבל אמרות בני אדם אינם אמרות שהם מתים ואין בידם לקיים: **טהורות**. ברורות ומתקיימות כל מה שמבטיח עושה והרי הבטיחני ישועה ומלכות: **כסף צרוף**. הרי הן ככסף צרוף הגלוי לכל הארץ. בעליל. ל׳ גילוי הוא בלשון המשנה בין שנראה בעליל בין שלא נראה בעליל כו׳ ויש מפרשים בעליל ל׳ מעלה וכן פירושו כסף צרוף בעליל לארץ, כלומר ככסף הצרוף במשובח שבעפר ובעליון שבו כי כור המצרף יעשה אדם מן העפר המשובח, ל״א בעליל כמו עלי (משלי כז) בתוך הריפות בעלי והוא שם כלי שכותשין בתוכו וכן בעליל הכור שמתיכין לתוכו הזהב והכסף וזה אינו

מצודות ציון

כמו אנקת אסיר (לקמן ע״ט): (ז) **בעליל**. במקום מגולה ובמשנה בין שנראה בעליל (ר״ה כ״א): **לארץ**. כמו בארץ: (ט) **כרום**. כמו כראם והוא מין החיה: **זלות**.

נראה לפי שאינו קורא עלי המכתש שכותשין לתוכו אלא יד המכתש שכותשין בו שקורין פילאו״ן בלעז, ל״א בעליל לשון בעל יד כלומר אדון הארץ ושבח המלה כנגד השם וזה תרגום יונתן הוא לשון אדנות ואמר כי אמרותינו כסף צרוף מאדון הארץ שהוא השם שהוא צרף וזקק אותם (סא״א): (ח) **תשמרם**. לאותם עניים ואביונים הנרדפים מן הדור זו שהם דלטורין. **מזקק שבעתים**. מדרש אגדה יש ומיושב על הסדר ר׳ יהושע דסכנין בשם ר׳ לוי תינוקות שהיו בימי דוד עד שלא טעמו טעם חטא היו יודעי׳ לדרוש את התורה במ״ט פנים לכל צד וזהו שבעתים והיה דוד מתפלל עליהם רבש״ע ראה כמה תורתך ואמרתך ברורה ומזוקקת שבעתים בלבם אתה ה׳ תשמרם שמור אותם בלבם תצרנו מן הדור הזה שלא ילמדו דרכיהם להיות דלטורין: (ט) **סביב רשעים יתהלכון**. לטמון מוקשים להכשילני: **כרום זלות לבני אדם**. מקנאתם שעינם רעה בגדולתי שנלקחתי מאחרי הצאן למלך וזהו פתרונו

מצודות דוד

השוד. אקום. להפרע מהם: **אשית בישע יפיח לו**. כאלו אמר אשית ישע ביפיח לו ר״ל אושיע את הבא לאבד את הרשע בהפחת רוח בעלמא: (ז) **אמרות ה׳**. הלא אמרות ה׳ המה טהורות ככסף הנצרף במקום מגולה במעבה האדמה פעמים רבות שאז היא טהורה מבלי סיג וכן אמרי ה׳ לא יפול מה מהם ארצה כי כן יהיה שיתן כח ביד המאבד את הרשע: (ח) **תשמרם**. את האביונים: **תצרנו**. תשמור כל אחד לעולם מידי אנשי הדור ההוא: (ט) **סביב**. כי הרשעים הולכים סביבות האביון ללכדו כמו הראם הזולל אשר סובב הולך לטרוף בני אדם ולזה אין שמירה להאביון כ״א על ידיך:

מַה שֶּׁאוֹנִיתָנִי:

ה. כַּמָּה תְּהֵא הַסְּלַע חֲסֵרָה וְלֹא יְהֵא בָּהּ אוֹנָאָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַרְבָּעָה אִסְּרִין, אִסָּר לַדִּינָר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַרְבָּעָה פֻּנְדְּיוֹנוֹת, פֻּנְדְּיוֹן לַדִּינָר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שְׁמוֹנָה פֻּנְדְּיוֹנוֹת, שְׁנֵי פֻּנְדְּיוֹנוֹת לַדִּינָר:

ו. עַד מָתַי מֻתָּר לְהַחֲזִיר, בַּכְּרָכִים, עַד כְּדֵי שֶׁיַּרְאֶה לַשֻּׁלְחָנִי, וּבַכְּפָרִים, עַד עַרְבֵי שַׁבָּתוֹת. אִם הָיָה מַכִּירָהּ, אֲפִלּוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ מִקַּבָּלָהּ הֵימֶנּוּ, וְאֵין לוֹ עָלָיו אֶלָּא תַּרְעֹמֶת. וְנוֹתְנָהּ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא נֶפֶשׁ רָעָה:

ז. הָאוֹנָאָה אַרְבַּע כֶּסֶף, וְהַטַּעֲנָה שְׁתֵּי כֶסֶף, וְהַהוֹדָאָה שָׁוֶה פְּרוּטָה. חָמֵשׁ פְּרוּטוֹת הֵן. הַהוֹדָאָה שָׁוֶה פְּרוּטָה, וְהָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה, וְהַנֶּהֱנֶה בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה מִן הַהֶקְדֵּשׁ מָעַל, וְהַמּוֹצֵא שָׁוֶה פְּרוּטָה חַיָּב לְהַכְרִיז, וְהַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵרוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה וְנִשְׁבַּע לוֹ, יוֹלִיכֶנּוּ אַחֲרָיו אֲפִלּוּ לְמָדֵי:

רבינו עובדיה מברטנורה

ה. כמה תהא סלע חסרה. מטבע היוצא ותמיד הוא שוחק וחסר, כמה תחסר ואם הוציאה לא תהא אונאה: **ארבע איסרין.** לסלע: **איסר לדינר.** והוא אחד מן עשרים וארבע בו. דשש מעה כסף הוא דינר, מעה שני פונדיונים, פונדיון שני איסרין: **ארבעה פונדיונים.** אחד משנים עשר: **שמונה פונדיונות.** שתות. כשאר אונאה. וכן הלכה:

ו. בכרכים. שיש שם שלחני. עד כדי שיראה לשולחני: **בכפרים.** שאין שם שלחני: **עד ערבי שבתות.** שבא להוציא בערב שבת לסעודת שבת, אז ידע אם יוכל להוציאה ויקבלוה ממנו: **ואם היה מכירה.** הכי קאמר, ואם חסיד הוא ורוצה לעשות לפנים משורת הדין, אם מכיר שהיא הסלע שנתן לו, יקבלנה ממנו אפילו לאחר שנים עשר חודש: **ואין לו עליו אלא תרעומת.** הכי קאמר, ואחר שאינו חסיד ולא רצה לקבלה ממנו, אין לזה עליו אלא תרעומת. דאיהו הוא דאפסיד אנפשיה שלא החזירו בזמנו: **ונותנה למעשר שני.** אחסרה כדי אונאה קאי. ונותנה למעשר שני בשוויה ואינו חושש משום אסימון שאין מעשר שני מתחלל אלא במטבע שיש בו צורה, דשם מטבע יש עליו, דמי שאינו לוקחה בשוויה בתורת מטבע אלא כמו נסכא של כסף, אינו אלא נפש רעה:

ז. האונאה ארבעה כסף. למקח סלע שהוא עשרים וארבע מעות כסף. נמצא האונאה שתות כדאמרן. וחזר ושנאה משום דבעי למתני הטענה שתי כסף: **והטענה שתי כסף.** שאין שבועת הדיינים על טענה שהיא פחותה משתי כסף, שטענו שוה שתי מעות כסף יש לי בידך, וזה יודה לו מהם שוה פרוטה ויכפור השאר, או יודה לו הכל ויכפור פרוטה: **וההודאה שוה פרוטה.** להיות הודאה במקצת ויתחייב שבועה: המוצא שוה פרוטה. אבל בציר מהכי אינו חייב להכריז, דכתיב (דברים כ״ב) אשר תאבד ממנו, פרט לאבדה שאין בה שוה פרוטה: **יוליכנו אחריו.** אם הודה שנשבע לשקר, דאז אין לו כפרה עד שיחזירנו לידו ממש ולא ליד

ח. חֲמִשָּׁה חֲמִשִּׁין הֵן. הָאוֹכֵל תְּרוּמָה, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי, וְהַחַלָּה, וְהַבִּכּוּרִים מוֹסִיף חֹמֶשׁ. וְהַפּוֹדֶה נָטַע רְבָעִי וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ, מוֹסִיף חֹמֶשׁ. הַפּוֹדֶה אֶת הֶקְדֵּשׁוֹ, מוֹסִיף חֹמֶשׁ. הַנֶּהֱנֶה בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה מִן הַהֶקְדֵּשׁ, מוֹסִיף חֹמֶשׁ. וְהַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵרוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה וְנִשְׁבַּע לוֹ, מוֹסִיף חֹמֶשׁ:

ט. אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם אוֹנָאָה. הָעֲבָדִים, וְהַשְּׁטָרוֹת, וְהַקַּרְקָעוֹת, וְהַהֶקְדֵּשׁוֹת. אֵין לָהֶן לֹא תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל וְלֹא תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, שׁוֹמֵר חִנָּם אֵינוֹ נִשְׁבָּע וְנוֹשֵׂא שָׂכָר אֵינוֹ מְשַׁלֵּם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, קְרָקָעוֹת שֶׁהוּא חַיָּב בְּאַחֲרָיוֹתָן, יֵשׁ לָהֶן אוֹנָאָה, וְשֶׁאֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוֹתָן, מוֹסִיף חֹמֶשׁ:

רבינו עובדיה מברטנורה

שלוחו, דכתיב (במדבר ה׳) ונתן לאשר אשם לו:

ח. האוכל תרומה. גדולה. זר שאכל תרומה גדולה בשוגג: **ותרומת מעשר.** מעשר מן המעשר: **ותרומת מעשר של דמאי.** הלוקח תבואה מעם הארץ, צריך להפריש תרומת מעשר, אבל לא תרומה גדולה, שהיו הכל זהירים בה: **והחלה והבכורים.** כל הני חמשה חד נינהו, דכולהו איקרו תרומה, ומשם אחד הם באין: **נטע רבעי.** גמר קודש קודש ממעשר שני דמוסיף חומש. ותרוייהו נמי חד חשיב להו, דמחד קרא נפקי כיון דממעשר יליף: **ומעשר שני שלו.** דוקא. מוסיף חומש, דאיש ממעשרו כתיב: **הקדשו.** ולא של אחרים, המקדיש כתיב: **הנהנה.** בשוגג, חייב קרבן מעילה וחומש:

ט. אלו דברים שאין להם אונאה וכו׳. דאמר קרא (ויקרא כה). וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך, דבר הנקנה מיד ליד, יצאו קרקעות שאינן מיטלטלין, יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות, יצאו שטרות. דכתיב וכי תמכרו ממכר, דבר שגופו מכור וגופו קנוי, יצאו שטרות שאינם עומדים אלא לראיה שבהן. הקדשות, אמר קרא אחיו, אחיו ולא הקדש: **לא תשלומי כפל.** דכתיב בטוען טענת גנב (שמות כב) על כל דבר פשע, כלל. על שור על חמור וכו׳, פרט. על כל אבדה, חזר וכלל. כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא כעין הפרט. מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון, אף כל דבר המטלטל וגופו ממון. יצאו קרקעות שאינן מיטלטלין. יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות. יצאו שטרות שאע״פ שהם מיטלטלין אין גופן ממון. הקדשות, אמר קרא רעהו, רעהו ולא הקדש: **ולא תשלומי ארבעה וחמשה.** אם גנב וטבח ומכר שור או שה של הקדש. דתשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא תשלומי שלשה לשה וארבעה לשור, דכיון דאמעיט מכפל, בציר להו חדא, שהכפל בטובח ומוכר בכלל תשלומי ארבעה וחמשה הן: **נושא שכר אינו משלם.** דכתיב (שם) כי יתן איש אל רעהו, כלל. חמור או שור או שה, פרט. וכל בהמה לשמור, חזר וכלל. כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא כעין הפרט. מה הפרט מפורש דבר המיטלטל וכו׳. הקדשות, אמר קרא רעהו, ולא הקדש: **קדשים שחייב באחריותן.** אמר הרי עלי עולה והפרישה והוממה ומכרה: **יש להם אונאה.** דכיון דאם מתה או נגנבה חייב באחריותה, דיליה היא, ואל תונו איש את אחיו קרינא ביה: **ושאינו**

אוֹתוֹ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וַאֲפִלּוּ לְהוֹצִיאוֹ מֵהַבַּיִת וְלַהֲבִיאוֹ דֶּרֶךְ גִּגִּין וַחֲצֵרוֹת וּמְבוֹאוֹת שֶׁלֹּא עֵרְבוּ. אֲבָל אִם שָׂכַח הַסַּכִּין בְּגַג וְחָצֵר, מֻתָּר לַהֲבִיאוֹ מִזֶּה לָזֶה, [כ] אֲפִלּוּ עֵרְבוּ חֲצֵרוֹת עִם הַבָּתִּים.

ג. [ל] אֵין שׁוֹחֲקִין סַמָּנִים, וְלֹא מְחַמִּין לוֹ חַמִּין, וְאֵין עוֹשִׂין לָהּ אִסְפְּלָנִית, וְלֹא טוֹרְפִין לָהּ יַיִן וְשֶׁמֶן. אִם לֹא שָׂחַק כְּמוֹן מֵעֶרֶב שַׁבָּת, לוֹעֵס בְּשִׁנָּיו. אִם לֹא טָרַף יַיִן וְשֶׁמֶן מֵעֶרֶב שַׁבָּת, נוֹתֵן זֶה לְעַצְמוֹ וְזֶה לְעַצְמוֹ. וְאֵין עוֹשִׂין לָהּ חֲלוּק, אֲבָל כּוֹרֵךְ עָלֶיהָ סְמַרְטוּט, וְאִם לֹא הִתְקִין מֵעֶרֶב שַׁבָּת, כּוֹרֵךְ עַל אֶצְבָּעוֹ וּמֵבִיא דֶּרֶךְ מַלְבּוּשׁ, אֲפִלּוּ מֵחֲצַר אַחֶרֶת שֶׁלֹּא עֵרְבָה.

ד. [מ] מָלוֹ אֶת הַקָּטָן בְּשַׁבָּת, וְאַחַר כָּךְ נִתְפַּזְּרוּ הַסַּמָּנִים, עוֹשִׂין לוֹ בְּשַׁבָּת, מִפְּנֵי שֶׁסַּכָּנָה הִיא לוֹ. דִּין רְחִיצַת תִּינוֹק קֹדֶם מִילָה אוֹ לְאַחֲרֶיהָ, עַיֵּן בְּטוּר א"ח סִימָן של"א.

ה. [נ] שָׁכְחוּ וְלֹא הֵבִיאוּ סַכִּין מֵעֶרֶב שַׁבָּת, אוֹמֵר לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים לְהָבִיא סַכִּין בְּשַׁבָּת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יָבִיא אוֹתוֹ דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: כָּל דָּבָר שֶׁעֲשָׂיָתוֹ בְּשַׁבָּת אֲסוּרָה עָלֵינוּ מִשּׁוּם שְׁבוּת, מֻתָּר לָנוּ לוֹמַר לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מִצְוָה בִּזְמַנָּהּ. וְדָבָר שֶׁעֲשָׂיָתוֹ בְּשַׁבָּת אֲסוּרָה עָלֵינוּ מִשּׁוּם מְלָאכָה, אָסוּר לָנוּ לוֹמַר לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים לַעֲשׂוֹתָהּ בְּשַׁבָּת.

ו. [ס] כָּל הַמַּכְשִׁירִים שֶׁאֵין דּוֹחִין שַׁבָּת, גַּם יוֹם טוֹב אֵין דּוֹחִין, חוּץ מִזֶּה שֶׁשּׁוֹחֲקִין לָהּ כַּמּוֹן בְּיוֹם טוֹב הוֹאִיל וּרְאוּיִים לִקְדֵרָה, וְכֵן טוֹרְפִין לָהּ יַיִן וְשֶׁמֶן.

ז. [ע] אָדָם שֶׁלֹּא מָל מֵעוֹלָם לֹא יִמּוֹל בְּשַׁבָּת, שֶׁמָּא יְקַלְקֵל וְנִמְצָא מְחַלֵּל שַׁבָּת. וְאִם כְּבָר מָל פַּעַם אַחַת, מֻתָּר, וַאֲפִלּוּ אִם הוּא אָבִיו (תה"ד סי' רמ"ה וּדְלֹא כה"ר אֱלִיעֶזֶר שֶׁבַּטּוּר).

ח. [פ] מִי שֶׁנּוֹלַד בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, שֶׁהוּא סְפֵק יוֹם סְפֵק לַיְלָה, מוֹנִין מִן הַלַּיְלָה וְנִמּוֹל לַתְּשִׁיעִי, שֶׁהוּא סְפֵק שְׁמִינִי. וְאִם נוֹלַד עֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, אֵינוֹ דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, שֶׁאֵין דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת מִסָּפֵק. וְכֵן אֵינוֹ דּוֹחֶה יוֹם טוֹב מִסָּפֵק, וַאֲפִלּוּ יוֹם טוֹב שֶׁנִּי שֶׁל גָּלֻיּוֹת (טור ר"ס זֶה בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת רא"ש וְהִיא בְּכְלָל כ"ו). [צ] וַאֲפִלּוּ לֹא הוֹצִיא אֶלָּא רֹאשׁוֹ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, אַף

באר הגולה

י ממימרא דרבי אבא בר רבי אחא וכו' וכדמפרש לה רב אשי שם ע"ב וכר"ש במשנה עירובין דף פ"ט ע"א דאיפסקא הלכתא כוותיה שם דף צ"א ע"א: כ שמואל ורבי יוחנן שם וציינתיו גם כן באורח חיים ריש סי' שע"ב: ל משנ' שבת ד' קל"ג ע"א: מ הרי"ף שם וכ"כ הרמב"ם בפ"ג מהל' מילה: נ ל' הרמב"ם שם דין ט' מהא דא"ל רבה לאביי ולא שני לך וכו' [עירובין ס"ח ע"א] וכפי' הרי"ף בס"פ ר"א דמילה: ס בריייתא שם דף קל"ד ע"א: ע תה"ד סי' רס"ה ודהכי משמע ל' המרדכי פ"פ כסוי הדם: פ משנה שם דף קל"ז ע"א:

עַל פִּי שֶׁיָּצָא כֻּלּוֹ בְּשַׁבָּת, אֵינוֹ נִמּוֹל בְּשַׁבָּת.

ט. בְּשָׁעוּר בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת אַפְלִיגֵי תַּנָּאֵי וְאָמוֹרָאֵי בְּסוֹף פֶּרֶק [ק] בַּמֶּה מַדְלִיקִין, וְכָתַב בַּעַל הָעִטּוּר: [ר] מְסַפְּקָא לָן הֲלָכָה כְּדִבְרֵי מִי הִלְכָךְ אִי אִיתְיְלִיד יַנּוּקָא [ש] מִשֶּׁתִּשְׁקַע הַחַמָּה סָפֵק הוּא, עַד דְּשָׁלִים בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת [ת] דְּרַבִּי יוֹסֵי, וְנִמּוֹל לַעֲשָׂרָה. וְאִי אִיתְיְלִיד בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת מִשֶּׁתִּשְׁקַע הַחַמָּה, עֲבִדִינַן לְחֻמְרָא [א] כִּדְרַבָּה וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן רס"ב סָעִיף ה' ו'.

י. [ב] קָטָן שֶׁנּוֹלַד בְּשֶׁהוּא מָהוּל, [ג] וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי עָרְלוֹת, [ד] וְאַנְדְּרוֹגִינוּס, [ה] וְיוֹצֵא דֹּפֶן, [ו] וְיֹלֵד בַּיִת שֶׁלֹּא טָבְלָה אִמּוֹ עַד שֶׁיָּלְדָה, אַף עַל פִּי שֶׁנִּמּוֹלִים לִשְׁמוֹנָה אֵינָם דּוֹחִים אֶת הַשַּׁבָּת, מְטַמְּטוּם שֶׁנִּקְרָע וְנִמְצָא זָכָר, מְלִין [ז] אוֹתוֹ בְּשַׁבָּת (כ"כ הָרַמְבַּ"ם וְהָרא"ש), [ח] וְיֵשׁ אוֹסְרִין (בֵּית יוֹסֵף בְּשֵׁם הָרי"ף, וְכֵן כָּתַב רַבֵּנוּ יְרוּחָם).

יא. [ט] מִי שֶׁנּוֹלַד בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, מָלִין אוֹתוֹ בְּשַׁבָּת אֲפִלּוּ אִם לֹא נִמְּרוּ שְׁעָרוֹ וְצִפָּרְנָיו. אֲבָל מִי שֶׁנּוֹלַד בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי, אֵין מָלִין אוֹתוֹ בְּשַׁבָּת אֶלָּא אִם כֵּן נִמְּרוּ שְׁעָרוֹ וְצִפָּרְנָיו. [י] וְהוּא הַדִּין לְסָפֵק בֶּן שִׁבְעָה סָפֵק בֶּן שְׁמוֹנָה, שֶׁאֵין מָלִין אוֹתוֹ בְּשַׁבָּת אֶלָּא אִם כֵּן נִמְּרוּ שְׁעָרוֹ וְצִפָּרְנָיו. הַגָּה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּמַהֲלִינָן לֵיהּ הוֹאִיל וְסָפֵק בֶּן שִׁבְעָה הוּא, אֶלָּא דְּאֵין מְחַלְּלִין עָלָיו הַשַּׁבָּת בְּשֶׁאֵר דְּבָרִים (סמ"ג וְכֵן מִשְׁמַע מֵהָרַי"ף וְהָרא"ש וְטוּר), וְכֵן נִרְאֶה לִי עִקָּר.

יב. [כ] יִשְׂרָאֵל שֶׁהֶמִיר וְנוֹלַד לוֹ בֵּן מִישְׂרְאֵלִית, מָלִין אוֹתוֹ בְּשַׁבָּת.

יג. [ל] יִשְׂרָאֵל שֶׁנּוֹלַד לוֹ בֵּן מֵעוֹבֶדֶת כּוֹכָבִים, אֵין מָלִין אוֹתוֹ בְּשַׁבָּת.

יד. [מ] יֵשׁ לְזַהֵר שֶׁלֹּא יָמוּלוּ שְׁנֵי מוֹהֲלִים מִילָה אַחַת בְּשַׁבָּת, שֶׁזֶּה יָמוּל וְזֶה יִפְרַע, אֶלָּא הַמָּל הוּא עַצְמוֹ יִפְרַע. הַגָּה: וְלֹא מָצָאתִי רְאָיָה לִדְבָרָיו, וְאַדְרַבָּה נִרְאֶה לִי דְּשָׁרֵי דְּהָא מִילָה דְּחִיָּא שַׁבָּת כְּמוֹ עֲבוֹדָה בְּמִקְדָּשׁ שֶׁכָּמָּה כֹּהֲנִים הָיוּ עוֹבְדִים וּמְחַלְּלִים שַׁבָּת, דְּמֵאַחַר דְּשַׁבָּת נִתַּן לִדְחוֹת הֲרֵי הוּא כְּהֵלֶל לְכָל דָּבָר. וְכֵן מָצָאתִי בְּסֵפֶר הַתְּרוּמָה יָשָׁן כָּתוּב בְּקֻלָּף, שֶׁכָּתַב בְּסוֹף הִלְכוֹת שַׁבָּת בְּהֶדְיָא, דְּשָׁרֵי. אֲמָנָם מָצָאתִי בְּקֻבָּץ שֶׁיֵּשׁ לֶאֱסֹר וְעַל כֵּן טוֹב לְהַחְמִיר לְכַתְּחִלָּה, אַף עַל פִּי שֶׁמְּדִינָא נִרְאֶה לִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי (ד"ע וּדְלֹא כְּבֵית יוֹסֵף).

באר הגולה

צ מעובדא דההוא גברא וציינתיו לעיל בסי' רס"ב סעיף ד' וע"ש: ק דף ל"ד ע"ב: ר כרבי יוחנן שם דף ל"ה ע"א: ש כרבי יהודה שם בברייתא: ת דס"ל דבין השמשות כהרף עין פירוש דמספקא ליה בההוא כהרף עין כמ"ש התוס' שם וקודם לזה יום הוא: א שם משמיה דרב יהודה אמר שמואל ג' תלתי מילין: ב בברייתא שם בשבת דף קל"ה ע"א: ג שם ע"ב פלוגתא דאמוראי ולא אפסקא הלכ' כמאן ולחומרא: ד טור בשם הרמב"ם בפ"א מה"מ וכרבנן שם בברייתא ולדעת הב"י גם הרי"ף ס"ל דאינו דוחה שבת דספוקי מספקא ליה כמ"ש הרי"ף שם: ה גם זו שם בפלוגתא דאמוראי ולא איפסק' הלכה כמאן ולחומרא: ו הרא"ש שם בפסקיו: ז דלא כרב שזבי דאיתותב בקושיא ב"ב דף קכ"ו ע"ב והא דהרמב"ם לא בפירוש פסק כן אלא מדלא הזכיר בה"מ נראה להב"י כן: ח שם וכרב שזבי: ט בריי' שבת דף קל"ח ע"א וכדמוקי לה ביבמות דף פ' ע"א: י ב"י לדעת הרי"ף והרא"ש והרמב"ם: כ טור וכ"כ בעל העיטור: ל שם מהירושלמי ואיתא נמי

הֲלָכוֹת יוֹם הַכִּפּוּרִים סִימָן תריב

עו. בְּאֵר הַגּוֹלָה

יֵשׁ מִתְחַלֵּת אֲכִילָה רִאשׁוֹנָה עַד סוֹף אֲכִילָה אַחֲרוֹנָה כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס מִצְטָרְפִין, [1]וְאִם לָאו אֵין מִצְטָרְפִין: **ד.** שִׁעוּר אֲכִילַת פְּרָס [2]הֵישׁ אוֹמְרִים אַרְבַּע בֵּיצִים [3]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שָׁלֹשׁ בֵּיצִים [4](*)שׁוֹחֲקוֹת רשב"א): **ה.** [5]הָא דְּבָעִינַן שִׁעוּר הֵינוּ, לְחִיּוּב כָּרֵת אוֹ חַטָּאת [6]אֲבָל [7]אִסּוּרָא אֵיכָּא בְּכָל שֶׁהוּא: **ו.** *[8]אֲכָל אֲכָלִים [9]שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לַאֲכִילָה [10]אוֹ שֶׁאָכַל אֲכִילָה גַּסָּה כְּגוֹן מֵיד [11]עַל אֲכִילַת שֶׁאָכַל [12]עֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים [13]עַד שֶׁקָּץ בְּמִזּוֹנוֹ [14]פָּטוּר: הגה וְאִם אָכַל מַאֲכָלִים מְבֻשָּׁמִים אוֹ מִתְבַּלִּים [15]עַל אֲכִילָתוֹ חַיָּב דְּרַנְהָא לְבָסוֹמֵי [7]שְׁכִיחָא (כל בו) וְאִסּוּר בְּיוֹם כִּפּוּר [16]לְטַעֵם דָּבָר לְהַפְלִיט [17]אֲפִלּוּ עֲצֵי [8]בְּשָׂמִים וְעֵינָן לְעֵיל סִימָן תקסז סָעִיף ג בְּהַגָּ"ה: **ז.** [9]אָכַל [10]עֲלֵי קָנִים פָּטוּר וְלוּלְבֵי גְּפָנִים [2]שֶׁלִּבְלְבוּ קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה פָּטוּר דְּעֵינָן לְעֶלְמָא הֵם וְאִם לִבְלְבוּ (בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל) [11]מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד יוֹם הַכִּפּוּרִים חַיָּב: **ח.** [12]כָּס (פרוש שֶׁכָּסַס וּפָצַע אוֹתָם בְּשִׁנָּיו) פִּלְפְּלֵי אוֹ זַנְגְּבִילָא *[13]אִם הֵם יְבֵשִׁים פָּטוּר דְּלֹא חֲזוּ לַאֲכִילָה, וְאִם הֵם רְטֻבִּים חַיָּב:

בְּכָל סִפְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁבְּיָדֵינוּ וְאוּלַי טָעוּת הוּא שֶׁנָּפַל בְּסִפְרִים כִּי לֹא נִמְצָא חִלּוּק זֶה לֹא בְּגֶמָרָא וְלֹא בְּטוּר וְלֹא בְּבֵית יוֹסֵף).

ח רש"י שָׁם כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מִשְׁנָה עֲרוּבִין פב. ט רַמְבַּ"ם שָׁם וְהַרַשְׁבָּ"א כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא.

*) (פרוש גְּדוֹלוֹת כְּאָדָם שֶׁפִּיו גָּדוֹל כְּשֶׁשּׂוֹחֵק).

י יוֹמָא דף עג וכְרַבִּי יוֹחָנָן. כ מִשְׁנָה שָׁם דף פא. ל מֵימְרָא דְּרַ"ש לָקִישׁ שָׁם. מ בְּרַיְיתָא שָׁם. נ מֵימְרָא דְּרַבָּא שָׁם.

*) (כָּךְ הִיא הַגִּרְסָא

בְּאֵר הֵיטֵב

ס. אפורא. מִדְּאוֹרַיְיתָא: **ג. עֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים.** דְּאִם לֹא כֵּן הֵאֵיךְ מַשְׁכַּחַת לְהָּ אֲכִילָה גַּסָּה דַּעַל כָּל פָּנִים חַיָּב לְמֵה שֶׁאָכַל תְּחִלָּה בְּאִסּוּר קֹדֶם שֶׁיָּבֹא לִידֵי אֲכִילָה גַּסָּה: **ג. פָּטוּר.** מִיהוּ אִם אָכַל עַד שֶׁקָּץ בְּמִזּוֹנוֹ אֲפִלּוּ אָכַל מַאֲכָל מְבֻשָּׁם פָּטוּר, בַּ"ח. וְנִרְאֶה לִי דְּהֵכִל לְפִי מַה שֶּׁמְּרַגִּישׁ בְּנַפְשׁוֹ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

ז. **וְאִם לָאו.** רוֹצֶה לוֹמַר, [1]שֶׁשָּׁהָא בַּאֲכִילָתוֹ יוֹתֵר מִשִּׁעוּר אֲכִילַת פְּרָס, אֵין מִצְטָרֵף תְּחִלַּת אֲכִילָה לְסוֹפָהּ לְהִתְחַיֵּב כָּרֵת:

ד ח. **יֵשׁ אוֹמְרִים** כו' **וְיֵשׁ אוֹמְרִים.** וּלְעִנְיַן הֲלָכָה, [2]כֹּל שֶׁהוּא בְּשֶׁל תּוֹרָה הֹלֵךְ אַחֲרֵי הַמַּחְמִיר, וְכֹל שֶׁהוּא בְּשֶׁל דִּבְרֵיהֶם הֹלֵךְ אַחֲרֵי הַמֵּקֵל: **ט. שׁוֹחֲקוֹת.** כָּל בֵּיצָה, [3]בְּמֹלּוּי וּבְרֶוַח וְלֹא בְּצִמְצוּם:

ה י. **הָא דְּבָעִינַן שִׁעוּר.** הֵינוּ בֵּין לְעִנְיַן אֲכִילָה [4]בֵּין לְעִנְיַן שְׁתִיָּה, כְּדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ט: **יא. אֲבָל אִסּוּרָא אִיכָּא.** מִן [5]הַתּוֹרָה:

ו יב. שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְאֲכִילָה. הֵינוּ, [6]דְּבָרִים מָרִים אוֹ נִבְאָשִׁים עַד שֶׁאֵינָם רְאוּיִים מֵחֲמַת זֶה לַאֲכִילָה כָּלָל. וּדְבָרִים [7]רְאוּיִים לַאֲכִילָה רַק שֶׁהֵם אֲסוּרִים, כְּגוֹן חֵלֶב וּנְבֵילָה וּטְרֵפָה וּכְהַאי גַּוְנָא, בְּרַוָּדַאי חַיָּבִים עֲלֵיהֶם גַּם מֵחֲמַת יוֹם הַכִּפּוּרִים: **יג. עַל אֲכִילָה שְׁאָכַל.** דְּאִם לֹא כֵּן הֵאֵיךְ מַשְׁכַּחַת לְהָּ אֲכִילָה גַּסָּה, דְּעַל כָּל פָּנִים חַיָּב לְמַה שֶׁאָכַל תְּחִלָּה בְּאִסּוּר קֹדֶם שֶׁיָּבֹא לִידֵי אֲכִילָה גַּסָּה: **יד. עַד שֶׁקָּץ בְּמִזּוֹנוֹ.** שֶׁאוֹכֵל עַכְשָׁו, [8]וּלְאַפּוּקֵי אִם אֵינוֹ קָץ, וְרַק שֶׁהָיָה שָׂבֵעַ וְאֵינוֹ מִתְאַוֶּה לֶאֱכֹל וְאַף עַל פִּי כֵן הוּא מְרַגִּישׁ טַעַם בְּפִיו, [9]וְאֵינוֹ נִרְאֶה לְהַקִּיא אֲפִלּוּ בְּאִסּוּר קֹדֶם שֶׁיָּבֹא לִידֵי אֲכִילָה גַּסָּה: **יד.** [10]וּמִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה יֵשׁ אִסּוּר בָּזֶה, וְכֵן בָּאֲכָלִים שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לַאֲכִילָה [11]יֵשׁ אִסּוּר לְכַתְּחִלָּה מִדְּרַבָּנָן, [12]וַאֲפִלּוּ בְּחֲצִי שִׁעוּר מֵהֶן גַּם כֵּן יֵשׁ לִזָּהֵר לְכַתְּחִלָּה [קְרֵי מִגְּדִים]: **טז. עַל אֲכִילָתוֹ חַיָּב** וכו'. וְהַבַּ"ח כָּתַב דְּאִם אָכַל עַד שֶׁקָּץ בְּמִזּוֹנוֹ, אֲפִלּוּ בָּזֶה פָּטוּר, אָכֵן בָּאֱמֶת הַכֹּל תָּלוּי לְפִי מַה שֶּׁהוּא מְרַגִּישׁ בְּנַפְשׁוֹ, [וְכֵן כָּתַב מָגֵן אַבְרָהָם, וְרוֹצֶה לוֹמַר, דְּבִסְתָם תָּלִינַן דְּבִמְאֲכָל מִתְבַּל כְּשֶׁהוּא אוֹכֵל, אֲפִלּוּ אִם הָיָה מִתְחִלָּה שָׂבֵעַ בְּיוֹתֵר אֵינוֹ קָץ בָּזֶה, וּבָזֶה מֵירֵי הָרַמְ"א, וְאַף עַל פִּי כֵן אִם מְרַגִּישׁ בְּנַפְשׁוֹ שֶׁכּוֹאֵב לוֹ הָאֲכִילָה וְקָץ בָּהּ, פָּטוּר]: **יז. לְטַעֵם דָּבָר לְהַפְלִיט.** אֲפִלּוּ [13]פְּחוֹת מִכְּשִׁעוּר, [14]וַאֲפִלּוּ אִם יוֹדֵעַ שֶׁיָּכוֹל לַעֲמֹד עַל עִצְמוֹ שֶׁלֹּא יְבַלַּע כְּלוּם: **יח. אֲפִלּוּ עֲצֵי בְּשָׂמִים.** שֶׁהוּא עֵץ בְּעֶלְמָא, דְּמִכָּל מָקוֹם כְּשֶׁלּוֹעֲסוֹ מְרַגִּישׁ טַעַם, [15]אֲבָל מֹתָר [16]לְהָרִיחַ לְמַלֹּאת מִנְיַן מֵאָה בְּרָכוֹת. וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִלְּהָרִיחַ אָסוּר לָחֲזֹר וּלְבָרֵךְ, דְּהָוֵי בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה. וְיֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁמְּרִיחִים בְּמַיִם הַמְרִיחִים (שֶׁקּוֹרִין שְׁפִירִטוּז'), אֲבָל כְּשֶׁאֵינוֹ מֵרִיחַ אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ עָלָיו כְּלָל, [17]וְעוֹשִׂים אִסּוּר [18]חֲצִי אָדָם]:

ז יט. עֲלֵי קָנִים. יֵשׁ גּוֹרְסִין עֲלֵי גְּפָנִים, וְהַטַּעַם, מִשּׁוּם [1]דְּאֵינָם רְאוּיִים לַאֲכִילָה: **כ. שֶׁלִּבְלְבוּ.** פֵּרוּשׁ, שֶׁהֵנֵצוּ, וּכְדִמְתָרְגְּמִינַן וַיֹּצֵא פֶּרַח וַיָּצֵץ צִיץ, וְאֵפֶךְ לְבָלְבִין: **כא. מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד יוֹם הַכִּפּוּרִים** וכו'. מִשּׁוּם דְּעֲדַיִן לַחִין וְרַכִּין הֵן וְרָאוּיִין לַאֲכִילָה:

ח כב. כָּס, פֵּרוּשׁ שָׁכְסָם וכו'. וּמִירֵי שֶׁבְּלָעָם, דְּאִי לָאו הָכִי אֲפִלּוּ רְטוּבִים פָּטוּר. וּקְרָאָם בְּשֵׁם כְּסִיסָה, [1]מִשּׁוּם דְּפִלְפֵּל יָבֵשׁ אוֹ זַנְגְּבִיל (שְׁקוֹרִין

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ח. וּכְמוֹ דְּקָאָמַר לָן בְּכָל מָקוֹם לְעִנְיַן שִׁעוּר כַּזַּיִת. וְאַף עַל גַּב דְּשִׁעוּרָא דְּיוֹם הַכִּפּוּרִים גָּדוֹל טְפֵי, מִכָּל מָקוֹם שִׁעוּרוֹ חֲכָמִים דָּגִם בָּזֶה לֹא מִיתְקָבָא דְּאֵיתָה בְּיוֹתֵר מִשִּׁעוּר דְּאֲכִילַת פְּרָס: **ד ט.** הַגְרַ"ז וּמַטֵּה אֶפְרַיִם. וְעַיֵּן פְּרִי חָדָשׁ: **י. ה יא.** פּוֹסְקִים: **יב.** פּוֹסְקִים: **ו יג.** רַמְבַּ"ם וְשֹׁאָר פּוֹסְקִים: **יד.** רַמְבַּ"ם וְטוּר וְשֹׁאָר פּוֹסְקִים: **טו.** תּוֹסְפוֹת פְּסָחִים קז בְּשֵׁם רַבֵּנוּ תָם, וְכֵן מַשְׁמָעוּת הַרַ"ן שָׁם בְּמַה שֶׁכָּתַב שֶׁאִינוֹ יָכוֹל לֶאֱכֹל לְאַחַר מִכֵּן אֶלָּא בְּקֹשִׁי, עַיֵּן שָׁם [וּמֹה שֶׁפֵּרֵשׁ בו הַבַּ"ח אֵינוֹ מְכֻרָּח], וְכֵן כָּתַב רַשַׁ"ו בְּבָבָא קַמָּא דף קי דַּאֲכִילָה גַּסָּה הוּא כְּשֶׁנַּפְשׁוֹ קְצָה בָּהּ [וּפֵרוּשׁוֹ בְּיוֹמָא אֵינוֹ מְכֻרָּח] שֶׁפּוֹתֵר לָזֶה], וְכֵן הוּא לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם כַּהֲמִתְחַבֵּר, וְכֵן הִסְכִּים הָרֹא"שׁ בְּתוֹסְפוֹתָיו בְּהוֹרָיוֹת אֵינוֹ מְכֻרָּח שֶׁפּוֹתֵר לָזֶה), וְכֵן הוּא לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם כַּהֲמִתְחַבֵּר, וְכֵן הִסְכִּים הָרֹא"שׁ בְּתוֹסְפוֹתָיו בְּהוֹרָיוֹת דף י ע"ב, וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר הַמְאִירִי בְּיוֹמָא, עַיֵּן שָׁם, וְכֵן מִצְאתִי שֶׁפֵּרֵשׁ הַר"ח בְּיוֹמָא שָׁם. וְגַם לְהָנֵי תְּרוּצֵי אַחֲרִינֵי שֶׁנִּזְכַּר בַּתּוֹסְפוֹת, גַּם כֵּן אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּסִבְרָא לְהוּ דַּאֲכִילָה גַּסָּה הֵינוּ, דְּוַקָּא כְּשֶׁקָּץ בָּהּ, אֲבָל דְּלֹא נִיחָא לְהוּ לוֹמַר דְּיֵשׁ עוֹד מִין אֲכִילָה גַּסָּה, עַיֵּן שָׁם בְּתוֹסְפוֹת. וְעַיֵּן בְּסִפְרֵי חָדָשׁ שֶׁדָּחָה דִּבְרֵי הַמְחַבֵּר בְּלִי רְאָיוֹת וְלֹא הִזְכִּיר כָּל הֵנִי רַבְוָתָא, וְגַם לֹא שָׁם לִבּוֹ שֶׁהַמְחַבֵּר

תרגום: ו. אלכוהול.

דְיַעֲקֹב וּבְנוֹי רַב מִנַּיהּ, אֶלָּא לְמִקְטָלֵיהּ בְּפוּמֵיהּ וּלְשֵׁיצָאָה כֻּלָּא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב אַרְמִי אוֹבֵד אָבִי.

וּבְגִין כָּךְ, פֵּן תְּדַבֵּר, וְלָא כְתִיב פֶּן תַּעֲשֶׂה. וּכְתִיב יֵשׁ לְאֵל יָדִי לַעֲשׂוֹת. מִנַּיִן הָוָה יָדַע דְּיִכְלְתָּא הָוָה בִּידֵיהּ. אֶלָּא כְּמָה דְּאִתְּמַר אֱלֹהֵי אֲבִיכֶם אֱמֶשׁ אָמַר אֵלַי וגו׳.

וְדָא הוּא סַהֲדוּתָא, דְּפָקִיד קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַסְהָדָא. דִּכְתִיב (דברים כו) וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אַרַמִּי אוֹבֵד אָבִי וגו׳. וְעָנִיתָ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות כ) לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ. (דברים יט) עָנָה בְאָחִיו.

כְּתִיב בֵּיהּ בִּבְלְעָם (במדבר כד) וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לִקְרַאת נְחָשִׁים, דְּהָכִי הוּא אָרְחֵיהּ דְּאִיהוּ הָוָה מְנַחֵשׁ. בִּלְעָם כְּתִיב, (בראשית ל) נִחַשְׁתִּי, דְּאִשְׁתַּכַּח בְּכִשּׁוּפִין וּבְקִסְמֵיו בְּעֵסֶק שֶׁל יַעֲקֹב, וּכְשֶׁרָצָה לְהַאֲבִיד אֶת יַעֲקֹב בַּנְּחָשִׁים וּבַכְּשׁוּפִים שֶׁלּוֹ, רָצָה לְאַבְּדוֹ, וְלֹא עָזְבוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

בַּחֲרָשׁוֹי וּבְקָסָמוֹי בְּעִסְקָא דְיַעֲקֹב, וְכַד בָּעָא לְאוֹבָדָא לְיַעֲקֹב בְּנַחֲשָׁא וּבַחֲרָשָׁא דִילֵיהּ בָּעָא לְאוֹבָדֵיהּ, וְלָא שַׁבְקֵיהּ קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְהַיְינוּ דְּאָמַר בִּלְעָם בַּר בְּרֵיהּ (במדבר כג) כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל, מַאן יְכִיל לְהוֹן, דְּהָא סָבְאֵי בָּעָא לְאוֹבָדָא לַאֲבוּהוֹן בְּנַחֲשִׁים וּבְקָסָמִים דִּילֵיהּ וְלָא סְלִיקָא בִּידוֹי. דְּלָא שַׁבְקֵיהּ לְטָטָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל.

וּבְכֻלְּהוּ עֲשָׂרָה זִינֵי חֲרָשִׁין וְקוֹסְמִין דְּקוּוְטְפֵי דְכִתְרִין תַּתָּאִין עֲבַד לָבָן לְקֳבְלֵיהּ דְיַעֲקֹב וְלָא יְכִיל. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית לא) וַתַּחְלֹף אֶת מַשְׂכֻּרְתִּי עֲשֶׂרֶת מוֹנִים. דִּכְלֻהוּ עֲבַד לָבָן לְקֳבְלֵיהּ וְלָא סְלִיקוּ בִּידוֹי לְאַבָּאשָׁא לֵיהּ, דִּכְתִיב, (בראשית לא) וְהֶחֱלִיף אֶת מַשְׂכֻּרְתִּי עֲשֶׂרֶת מוֹנִים, מַאי מוֹנִים, כְּתַרְגּוּם זִינִין, וּכְתִיב (ויקרא יז) לַשְּׂעִירִים אֲשֶׁר הֵם זוֹנִים אַחֲרֵיהֶם. מוֹנִים, מִינִים כְּמַשְׁמָעוֹ. וַעֲשָׂרָה זִינִין אִינּוּן דְּחָרָשִׁין וְקוֹסְמִין בְּכִתְרִין תַּתָּאִין וְכֻלְּהוּ עֲבַד לְקֳבְלֵיהּ.

עֲשָׂרָה זִינִין אִינּוּן, דִּכְתִיב, (דברים יח) קוֹסֵם קְסָמִים מְעוֹנֵן וּמְנַחֵשׁ וּמְכַשֵּׁף וְחֹבֵר חָבֶר וְשֹׁאֵל אוֹב וְיִדְּעוֹנִי וְדוֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים, הָא עֲשָׂרָה אִינּוּן.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי נַחַשׁ וְקֶסֶם, תְּרֵי זִינֵי אִינּוּן, וּבְדַרְגָּא חַד סָלְקִין. וְכַד אָתָא בִּלְעָם בְּקֶסֶם עֲבַד לְקַבְלֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. וַהֲיְינוּ דִּכְתִיב, (במדבר כג) וּקְסָמִים בְּיִדָּם. וּלְקֳבְלֵיהּ דְּיַעֲקֹב אָתָא לָבָן בְּנַחַשׁ, הַאי וְהַאי לָא סְלִיקוּ בִּידֵיהוּ הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם כג) כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל. כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב בְּקַדְמִיתָא בְּיוֹמוֹי דְּלָבָן. וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל לְבָתַר בְּיוֹמוֹי דְּבִלְעָם.

אָמַר בִּלְעָם לְבָלָק, תָּא חֲזֵי, מָאן יְכִיל לְהוֹן. דְּכָל קְסָמִין וַחֲרָשִׁין דִּבְכִתְרִין דִּילָן, מִקִּיזָּפָא דְמַלְכוּתָא דְּלְעֵילָּא (ותתא) מִתְעַטְּרָן (דְּהָא), וְהוּא אִתְקַשַּׁר בְּהוּ, דִּכְתִיב יְיָ אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה חַס וְשָׁלוֹם דְּהָנֵה יָדַע בִּלְעָם בְּקִדּוּשָׁה דְּלְעֵילָּא (דף קכז ע"ב) כְּלָל. דְּהָא קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִתְרָעֵי בְּעַם וְלִישָׁן אַחֲרָא דִּישְׁתַּמֵּשׁ בִּיקָרֵיהּ, אֶלָּא בְּנוֹי קַדִּישִׁין. וְאָמַר (ויקרא יא) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים, מָאן דְּאִינּוּן קַדִּישִׁין יִשְׁתַּמְּשׁוּן בְּקִדּוּשָׁה, יִשְׂרָאֵל אִינּוּן קַדִּישִׁין דִּכְתִיב, (דברים יד) כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה. אַתָּה קָדוֹשׁ וְלָא עַם אַחֲרָא.

מָאן דְּאִינּוּן מְסָאֲבִין, מְסָאֲבוּ אִזְדַּמַּן לוֹן לְאִסְתָּאֲבָא עֲלֵיהּ. כְּתִיב, (ויקרא יג) טָמֵא הוּא בָּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה

תרגום לשון הזוהר

אַרַמִּי אֹבֵד אָבִי.

וְלָבָן כְּתוּב פֶּן תְּדַבֵּר וְלֹא פֶּן תַּעֲשֶׂה. וְכְתוּב יֵשׁ לְאֵל יָדִי לַעֲשׂוֹת. מִנַּיִן הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁיְּכֹלֶת הָיְתָה בְּיָדוֹ? אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֱלֹהֵי אֲבִיכֶם אֱמֶשׁ אָמַר אֵלַי.

וְזוֹהִי הָעֵדוּת שֶׁצִּוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהָעִיד, שֶׁכָּתוּב (דברים כו) וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה׳ אֱלֹהֶיךָ אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי וגו׳. וְעָנִיתָ – כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כ) לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ, (דברים יט) עָנָה בְאָחִיו.

כָּתוּב בְּבִלְעָם (במדבר כד) וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לִקְרַאת נְחָשִׁים, שֶׁכָּךְ הוּא דַּרְכּוֹ – שֶׁהוּא הָיָה מְנַחֵשׁ. בִּלְעָם כָּתוּב (בראשית ל) נִחַשְׁתִּי, שֶׁהִשְׁתַּגַּיחַ בְּכִשּׁוּפִים וּבְקִסְמָיו בְּעֵסֶק שֶׁל יַעֲקֹב, וּכְשֶׁרָצָה לְהַאֲבִיד אֶת יַעֲקֹב בַּנְּחָשִׁים וּבַכְּשׁוּפִים שֶׁלּוֹ, רָצָה לְאַבְּדוֹ, וְלֹא עָזְבוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וּבְכָל עֲשָׂרֶת מִינֵי כְּשָׁפִים וּקְסָמִים מֵהָאֻמּוֹת הַכְּתָרִים הַתַּחְתּוֹנִים עָשָׂה לָבָן כְּנֶגֶד יַעֲקֹב, וְלֹא יָכֹל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית לא) וַתַּחֲלֵף אֶת מַשְׂכֻּרְתִּי עֲשֶׂרֶת מֹנִים. שֶׁכְּלָם עָשָׂה לָבָן כְּנֶגְדּוֹ וְלֹא עָלָה בְּיָדוֹ לְהָרַע לוֹ, שֶׁכָּתוּב (שם) וְהֶחֱלִיף אֶת מַשְׂכֻּרְתִּי עֲשֶׂרֶת מֹנִים וְלֹא נְתָנוֹ אֱלֹהִים לְהָרַע עִמָּדִי. מַה זֶּה מֹנִים? כְּתַרְגּוּם מִינִים, וְכָתוּב (ויקרא יז) לַשְּׂעִירִים אֲשֶׁר הֵם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם. מוֹנִים – מִינִים כְּמַשְׁמָעוֹ. וַעֲשָׂרָה מִינִים הֵם שֶׁל כְּשָׁפִים וּקְסָמִים בְּכִתְרִים הַתַּחְתּוֹנִים, וְכֻלָּם עָשָׂה כְּנֶגְדּוֹ.

תרגום לשון הזוהר

וְהַיְינוּ שֶׁאָמַר בִּלְעָם בֶּן בְּנוֹ, כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל. מִי יָכוֹל לָהֶם? שֶׁהֲרֵי סָבַי רָצָה לְאַבֵּד אֶת אֲבִיהֶם בְּנַחֲשִׁים וּבַקְּסָמִים שֶׁלּוֹ וְלֹא עָלָה בְּיָדוֹ, שֶׁלֹּא הִשְׁאִירוֹ לְקַלֵּל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל.

עֲשָׂרָה מִינִים הֵם, שֶׁכָּתוּב (דברים יח) קֹסֵם קְסָמִים מְעוֹנֵן וּמְנַחֵשׁ וּמְכַשֵּׁף וְחֹבֵר חָבֶר וְשֹׁאֵל אוֹב וְיִדְּעֹנִי וְדוֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים. הֲרֵי הֵם עֲשָׂרָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, נַחַשׁ וְקֶסֶם הֵם שְׁנֵי מִינִים, וּבְדַרְגָּה אַחַת עוֹלִים, וּכְשֶׁבָּא בִּלְעָם, בְּקֶסֶם עָשָׂה כְּנֶגֶד יִשְׂרָאֵל, וְהֵינוּ שֶׁכָּתוּב (במדבר כג) וּקְסָמִים בְּיָדָם. וּכְנֶגֶד יַעֲקֹב בָּא לָבָן בְּנַחַשׁ. זֶה וָזֶה לֹא עָלָה בְּיָדָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם כג) כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל. כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב – בַּתְּחִלָּה בִּימֵי לָבָן. וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל – אַחַר כָּךְ בִּימֵי בִלְעָם.

אָמַר בִּלְעָם לְבָלָק, בֹּא רְאֵה מִי יָכוֹל לָהֶם, שֶׁכָּל הַקְּסָמִים וְהַכְּשָׁפִים שֶׁבַּכְּתָרִים שֶׁלָּנוּ מֵהָאֻמּוֹת הַמַּלְכוּת שֶׁלְּמַעְלָה [וּמַשָּׁה] מִתְעַטְּרִים, [שֶׁהֲרֵי] וְהוּא הִתְקַשֵּׁר בָּהֶם, שֶׁכָּתוּב ה׳ אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חָס וְחָלִילָה שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ בִּלְעָם בְּקֻדְשָׁה שֶׁלְּמַעְלָה כְּלָל, שֶׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא הִתְרַצָּה בְעַם וְלָשׁוֹן אַחֵר שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְבוֹדוֹ אֶלָּא בָּנָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְאָמַר (ויקרא יא) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים. מִי שֶׁהֵם קְדוֹשִׁים יִשְׁתַּמֵּשׁוּ בַּקְּדֻשָּׁה. יִשְׂרָאֵל הֵם קְדוֹשִׁים, שֶׁכָּתוּב (דברים יד) כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה. אַתָּה קָדוֹשׁ וְלֹא עַם אַחֵר.

מִי שֶׁהֵם טְמֵאִים, טֻמְאָה מְזַדֶּמֶנֶת לָהֶם לְהִטָּמֵא

מוֹשָׁבוֹ. וּמְסָאֲבָא לִמְסָאֲבָא קָרֵי דִכְתִיב, (שם) וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא, מָאן דְּאִיהוּ טָמֵא, לְטָמֵא יִקְרָא, כֹּלָּא אָזִיל בָּתַר זִינֵיהּ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, יָאוֹת הוּא לְיַעֲקֹב דְּהֲוָה קַדִּישָׁא לוֹמַר דְּאִסְתָּאַב בְּלָבָן וּבַחֲרָשׁוֹי, אוֹ שְׁבָחָא הוּא דִילֵיהּ. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי, אַף עַל גַּב דְּקָאֲמַר רִבִּי יְהוּדָה, אֲנָא מְסַיֵּיעַ לָךְ. דְּהָא כְתִיב, (בראשית כז) אָנֹכִי עֵשָׂו בְכוֹרֶךָ. וְכִי יָאוֹת הוּא לְצַדִּיקָא כְיַעֲקֹב לְמִחְלַף שְׁמֵיהּ בִּשְׁמָא דִּמְסָאֲבָא, אֶלָּא אָנֹכִי, פָּסְקָא טַעְמָא. וְאָמַר אָנֹכִי מָאן דְּאֲנָא, אֲבָל עֵשָׂו בְכוֹרֶךָ וְהָא אוּקְמוּהָ.

אוֹף הָכָא, וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר, לוֹמַר לָא תְשַׁוֵּי לִבָּךְ וּרְעוּתָךְ לְהַהִיא בִרְכָתָא דְבָרִיךְ לִי אַבָּא דְאִתְקְיַּים בִּי. הוּא בָרִיךְ לִי הֲוֵה גְבִיר לְאַחֶיךָ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְךָ בְּנֵי אִמֶּךָ, בְּגִין כָּךְ עַבְדְּךָ יַעֲקֹב. לַאדֹנִי לְעֵשָׂו. הוּא בָרִיךְ לִי בְרוֹב דָּגָן וְתִירוֹשׁ. הָא לָא אִתְקַיַּים בִּי, דְּלָא אוֹצַרְנָא לוֹן. אֶלָּא, וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר צֹאן וְעֶבֶד, רָעֵי עָנָא בְחַקְלָא. הוּא בָרִיךְ לִי, מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ. הָא לָא אִתְקַיַּים בִּי, בְּגִין דְּהָא עִם לָבָן גַּרְתִּי, כְּגִיּוֹרָא. דְּלָא הָוָה לִי בֵיתָא חָדָא כָל שֶׁכֵּן מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ. וְכָל דָּא בְגִין דְּלָא יִסְתַּכַּל בֵּיהּ בְּיַעֲקֹב עַל אִינּוּן בִּרְכָאן וִיקַטְרֵג עִמֵּיהּ.

רִבִּי אַבָּא אָמַר כְּתִיב בֵּיהּ בְּיַעֲקֹב (בראשית כה) אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֹהָלִים, גְּבַר שְׁלִים. בְּגִין דְּאִיהוּ יְתִיב בִּתְרֵין מִשְׁכָּנִין עִלָּאִין. וְאַשְׁלִים לְהַאי גִיסָא וּלְהַאי גִיסָא, וְאִיהוּ לָא אָמַר דְּאִסְתָּאַב בַּחֲרָשׁוֹי. אֲבָל עַל מַה דְקָאֲמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּגִין דְּלִבּוֹי שְׁלִים עַל טִיבוּ וּקְשׁוֹט דְּעֲבִיד לֵיהּ קֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. דְּכָל עַלְמָא יָדְעֵי עוֹבָדוֹי דְּלָבָן מָאן אִינּוּן, וּמַאן יְכִיל לְאִשְׁתְּזָבָא (ס"א מִנֵּיהּ, כָּל עֶשְׂרִין שְׁנִין דְּהֲוֵיתִי עִמֵּיהּ) מִקִּטְרוּגָא דִילֵיהּ דְּבָעֵי לְאוֹבָדָא לִי. (ס"א וְאֲנָא יְתִיבְנָא וְעַבְדְּנָא עִמֵּיהּ עֶשְׂרִין שְׁנִין) וְקֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא שֵׁזְבַנִי מִנֵּיהּ. וְכֹלָּא הָוָה בְגִין דְּלָא יִסְתַּכַּל בֵּיהּ עֵשָׂו דְּאִתְקַיְּימוּ בֵיהּ אִינּוּן בִּרְכָאן, וְלָא יִנְטַר לֵיהּ דְּבָבוּ. וְעַל דָּא כְתִיב, (הושע יד) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ וְגו׳, וּכְתִיב, (דברים יח) תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ:

וַיָּשׁוּבוּ הַמַּלְאָכִים אֶל יַעֲקֹב לֵאמֹר בָּאנוּ אֶל אָחִיךָ אֶל עֵשָׂו וְגַם הוֹלֵךְ לִקְרָאתְךָ וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ. כֵּיוָן דְּאָמַר בָּאנוּ אֶל אָחִיךָ, לָא יְדַעְנָא דְאִיהוּ עֵשָׂו, וְכִי אַחִין אַחֲרַנִּין הֲווֹ לְיַעֲקֹב. אֶלָּא בָאנוּ אֶל אָחִיךָ, וְאִי תֵימָא דְהֲדַר בִּתְשׁוּבָה וְאָזִיל בְּאֹרַח מְתַקְּנָא, לָאו הָכִי, אֶלָּא עֵשָׂו הָרָשָׁע כִּדְמְעִיקָּרָא. וְגַם הוֹלֵךְ לִקְרָאתְךָ, וְאִי תֵימָא דְאִיהוּ בִלְחוֹדוֹי אָזִיל. לָאו, אֶלָּא אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ.

וְכָל כָּךְ לָמָּה, (אֶלָּא אינון) אָמְרוּ לֵיהּ, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אִתְרָעֵי תָדִיר בִּצְלוֹתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא וּמִתְעַטֵּר בִּצְלוֹתְהוֹן. כִּדְאַמְרִינָן, דְּהַהוּא מַלְאָכָא דִמְמַנָּא עַל צְלוֹתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, סַנְדַּ"לְפוֹן שְׁמֵיהּ, נָטִיל כָּל אִינּוּן צְלוֹתִין וְעָבִיד מִנַּיְיהוּ עֲטָרָה לְחֲיֵי הָעוֹלָמִים וְאוּקְמוּהָ. וְכָל שֶׁכֵּן צְלוֹתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא דְקֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אִתְרָעֵי בְּהוּ וְאִתְעַבְדָן עֲטָרָה לְאִתְעַטְּרָא בְאִינּוּן צְלוֹתִין לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וְאִי תֵימָא מַשִּׁרְיָין קַדִּישִׁין הֲווֹ אַתְיָין עִמֵּיהּ, אַמַּאי דָחִיל. אֶלָּא צַדִּיקַיָּיא לָא סַמְכִין עַל זְכוּתַיְיהוּ,

תרגום לשון הזוהר

עָלָיו. כָּתוּב (ויקרא יג) טָמֵא הוּא בָּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ, וְטָמֵא לְטָמֵא קוֹרֵא, שֶׁכָּתוּב (שם) וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא. מִי שֶׁהוּא טָמֵא לְטָמֵא יִקְרָא, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר מִינוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, נָאֶה הוּא לְיַעֲקֹב, שֶׁהָיָה קָדוֹשׁ, לוֹמַר שֶׁנִּטְמָא בְּלָבָן וּבִכְשָׁפָיו, אוֹ שֶׁבַח הוּא שֶׁלּוֹ? אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, אַף עַל גַּב שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה – אֲנִי מְסַיֵּעַ לְךָ, שֶׁהֲרֵי כָּתוּב (בראשית כז) אָנֹכִי עֵשָׂו בְכֹרֶךָ. וְכִי יָפֶה הוּא לְצַדִּיק כְּיַעֲקֹב לְהַחֲלִיף שְׁמוֹ בְּשֵׁם טֻמְאָה? אֶלָּא אָנֹכִי, פּוֹסֵק טַעַם, וְאוֹמֵר אָנֹכִי מִי שֶׁאֲנִי, אֲבָל עֵשָׂו בְּכֹרֶךָ, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ.

אַף כָּאן. וַיְהִי לוֹ שׁוֹר וַחֲמֹר. לוֹמַר, אַל תָּשִׂים לִבְּךָ וּרְצוֹנְךָ לְאוֹתָהּ בְּרָכָה שֶׁבֵּרְכַנִי אַבָּא שֶׁהִתְקַיְּמָה בִּי. הוּא בֵּרֵךְ אוֹתִי הֱוֵה גְבִיר לְאַחֶיךָ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְךָ בְּנֵי אִמֶּךָ – מִשּׁוּם כָּךְ עַבְדְּךָ יַעֲקֹב לַאדֹנִי לְעֵשָׂו. הוּא בֵּרֵךְ אוֹתִי בְּרֹב דָּגָן וְתִירוֹשׁ – הֲרֵי לֹא הִתְקַיֵּם בִּי, שֶׁלֹּא אָצַרְתִּי אוֹתָם, אֶלָּא וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר צֹאן וְעֶבֶד, רוֹעֵה צֹאן בַּשָּׂדֶה. הוּא בֵּרֵךְ אוֹתִי מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ – הֲרֵי לֹא הִתְקַיֵּם בִּי, מִשּׁוּם שֶׁהֲרֵי עִם לָבָן גַּרְתִּי, כְּגֵר, שֶׁלֹּא הָיָה לִי בַּיִת אֶחָד, כָּל שֶׁכֵּן מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ. וְכָל זֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִסְתַּכֵּל בְּיַעֲקֹב עַל אוֹתָן בְּרָכוֹת וִיקַטְרֵג עִמּוֹ.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, כָּתוּב בְּיַעֲקֹב (שם כה) אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֹהָלִים, גֶּבֶר שָׁלֵם, מִשּׁוּם שֶׁהוּשׁ יוֹשֵׁב בִּשְׁנֵי מִשְׁכָּנִים עֶלְיוֹנִים, וְהִשְׁלִים לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה. וְהוּא לֹא אָמַר שֶׁנִּטְמָא בִּכְשָׁפָיו. אֲבָל עַל מַה שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִשּׁוּם שֶׁלִּבּוֹ שָׁלֵם עַל טוֹב וֶאֱמֶת שֶׁעָשָׂה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּל הָעוֹלָם יוֹדְעִים מַעֲשֵׂי לָבָן מַה הֵם וּמִי יָכוֹל לְהִנָּצֵל [ס"א מִמֶּנּוּ, כָּל עֶשְׂרִים הַשָּׁנִים שֶׁהָיִיתִי עִמּוֹ] מִקִּטְרוּגוֹ, וְרָצָה לְאַבֵּד אוֹתִי [ס"א וַאֲנִי יָשַׁבְתִּי וְעָשִׂיתִי עִמּוֹ עֶשְׂרִים שָׁנָה] וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִצִּילַנִי מִמֶּנּוּ. וְהַכֹּל

תרגום לשון הזוהר

הָיָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִסְתַּכֵּל בּוֹ עֵשָׂו שֶׁהִתְקַיְּמוּ בוֹ אוֹתָן בְּרָכוֹת וְלֹא יִשְׁמֹר לוֹ טִינָה. וְעַל זֶה כָּתוּב (הושע יד) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי ה׳ וְגוֹ׳, וְכָתוּב (דברים יח) תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה׳ אֱלֹהֶיךָ.

וַיָּשֻׁבוּ הַמַּלְאָכִים אֶל יַעֲקֹב לֵאמֹר בָּאנוּ אֶל אָחִיךָ אֶל עֵשָׂו וְגַם הֹלֵךְ לִקְרָאתְךָ וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ. כֵּיוָן שֶׁאָמַר בָּאנוּ אֶל אָחִיךָ, לֹא יָדַעְנוּ שֶׁהוּא עֵשָׂו? וְכִי אַחִים אֲחֵרִים הָיוּ לְיַעֲקֹב? אֶלָּא בָּאנוּ אֶל אָחִיךָ. וְאִם תֹּאמַר שֶׁחָזַר בִּתְשׁוּבָה וְהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ תְּקִינָה – לֹא כָּךְ, אֶלָּא עֵשָׂו הָרָשָׁע כְּמוֹ מֵעִקָּרוֹ. וְגַם הֹלֵךְ לִקְרָאתְךָ. וְאִם תֹּאמַר שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְבַדּוֹ – לֹא, אֶלָּא אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ.

וְכָל כָּךְ לָמָּה? [אֶלָּא הֵם] אָמְרוּ לוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תָּמִיד מְרֻצֶּה בִּתְפִלּוֹת הַצַּדִּיקִים וּמִתְעַטֵּר בִּתְפִלּוֹתֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ שֶׁאוֹתוֹ הַמַּלְאָךְ הַמְמֻנֶּה עַל תְּפִלּוֹת יִשְׂרָאֵל, סַנְדַּלְפוֹ"ן שְׁמוֹ, נוֹטֵל כָּל אוֹתָן תְּפִלּוֹת וְעוֹשֶׂה מֵהֶם עֲטָרָה לְחַי הָעוֹלָמִים וּבֵאֲרוּהָ, וְכָל שֶׁכֵּן תְּפִלּוֹת הַצַּדִּיקִים שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְרַצֶּה בָהֶן, וְנַעֲשׂוֹת עֲטָרָה לְהִתְעַטֵּר בְּאוֹתָן תְּפִלּוֹת לַקָּדוֹשׁ–בָּרוּךְ–הוּא. וְאִם תֹּאמַר, מַחֲנוֹת

וּכְאַחַד הַשָּׂרִים תִּפֹּלוּ׃ ח קוּמָה אֱלֹהִים
שָׁפְטָה הָאָרֶץ כִּי־אַתָּה תִּנְחַל בְּכָל־
הַגּוֹיִם׃

יז לחודש **יום שישי**

פג א שִׁיר מִזְמוֹר לְאָסָף׃ ב אֱלֹהִים
אַל־דֳּמִי־לָךְ אַל־תֶּחֱרַשׁ וְאַל־
תִּשָּׁקֵט אֵל׃ ג כִּי־הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יֶהֱמָיוּן
וּמְשַׂנְאֶיךָ נָשְׂאוּ רֹאשׁ׃ ד עַל־עַמְּךָ
יַעֲרִימוּ סוֹד וְיִתְיָעֲצוּ עַל־צְפוּנֶיךָ׃
ה אָמְרוּ לְכוּ וְנַכְחִידֵם מִגּוֹי וְלֹא־יִזָּכֵר
שֵׁם־יִשְׂרָאֵל עוֹד׃ ו כִּי נוֹעֲצוּ לֵב יַחְדָּו
עָלֶיךָ בְּרִית יִכְרֹתוּ׃ ז אָהֳלֵי אֱדוֹם
וְיִשְׁמְעֵאלִים מוֹאָב וְהַגְרִים׃ ח גְּבָל
וְעַמּוֹן וַעֲמָלֵק פְּלֶשֶׁת עִם־יֹשְׁבֵי צוֹר׃
ט גַּם־אַשּׁוּר נִלְוָה עִמָּם הָיוּ זְרוֹעַ לִבְנֵי־
לוֹט סֶלָה׃ י עֲשֵׂה־לָהֶם כְּמִדְיָן
כְּסִיסְרָא כְיָבִין בְּנַחַל קִישׁוֹן׃ יא נִשְׁמְדוּ
בְּעֵין־דֹּאר הָיוּ דֹמֶן לָאֲדָמָה׃ יב שִׁיתֵמוֹ
נְדִיבֵמוֹ כְּעוֹרֵב וְכִזְאֵב וְכִצַלְמֻנָּע
כָּל־נְסִיכֵמוֹ׃ יג אֲשֶׁר אָמְרוּ נִירָשָׁה לָּנוּ
אֶת נְאוֹת אֱלֹהִים׃ יד אֱלֹהַי שִׁיתֵמוֹ
כַּגַּלְגַּל כְּקַשׁ לִפְנֵי־רוּחַ׃ טו כְּאֵשׁ
תִּבְעַר־יָעַר וְכִלֶּהָבָה תְּלַהֵט הָרִים׃
טז כֵּן תִּרְדְּפֵם בְּסַעֲרָךְ וּבְסוּפָתְךָ
תְבַהֲלֵם׃ יז מַלֵּא פְנֵיהֶם קָלוֹן וְיבַקְשׁוּ
שִׁמְךָ יְהוָה׃ יח יֵבֹשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ עֲדֵי־עַד
וְיַחְפְּרוּ וְיֹאבֵדוּ׃ יט וְיֵדְעוּ כִּי־אַתָּה
שִׁמְךָ יְהוָה לְבַדֶּךָ עֶלְיוֹן עַל־כָּל־
הָאָרֶץ׃

פד א לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית לִבְנֵי־קֹרַח
מִזְמוֹר׃ ב מַה־יְּדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ
יְהוָה צְבָאוֹת׃ ג נִכְסְפָה וְגַם־כָּלְתָה |
נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת יְהוָה לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ
אֶל אֵל־חָי׃ ד גַּם־צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת
וּדְרוֹר | קֵן לָהּ אֲשֶׁר־שָׁתָה אֶפְרֹחֶיהָ
אֵת־מִזְבְּחוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת מַלְכִּי
וֵאלֹהָי׃ ה אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד
יְהַלְלוּךָ סֶלָה׃ ו אַשְׁרֵי אָדָם עוֹז־לוֹ בָךְ
מְסִלּוֹת בִּלְבָבָם׃ ז עֹבְרֵי | בְּעֵמֶק הַבָּכָא
מַעְיָן יְשִׁיתוּהוּ גַּם־בְּרָכוֹת יַעְטֶה
מוֹרֶה׃ ח יֵלְכוּ מֵחַיִל אֶל־חָיִל יֵרָאֶה
אֶל־אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן׃ ט יְהוָה אֱלֹהִים
צְבָאוֹת שִׁמְעָה תְפִלָּתִי הַאֲזִינָה אֱלֹהֵי
יַעֲקֹב סֶלָה׃ י מָגִנֵּנוּ רְאֵה אֱלֹהִים וְהַבֵּט
פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ׃ יא כִּי טוֹב־יוֹם בַּחֲצֵרֶיךָ
מֵאָלֶף בָּחַרְתִּי הִסְתּוֹפֵף בְּבֵית אֱלֹהָי
מִדּוּר בְּאָהֳלֵי־רֶשַׁע׃ יב כִּי שֶׁמֶשׁ | וּמָגֵן
יְהוָה אֱלֹהִים חֵן וָכָבוֹד יִתֵּן יְהוָה לֹא
יִמְנַע־טוֹב לַהֹלְכִים בְּתָמִים׃ יג יְהוָה
צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ׃

פה א לַמְנַצֵּחַ | לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר׃
ב רָצִיתָ יְהוָה אַרְצֶךָ שָׁבְתָּ שְׁבוּת
שְׁבִית יַעֲקֹב׃ ג נָשָׂאתָ עֲוֹן עַמֶּךָ כִּסִּיתָ
כָּל־חַטָּאתָם סֶלָה׃ ד אָסַפְתָּ כָל־עֶבְרָתֶךָ
הֵשַׁבְתָּ מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ׃ ה שׁוּבֵנוּ אֱלֹהֵי
יִשְׁעֵנוּ וְהָפֵר כַּעַסְךָ עִמָּנוּ׃ ו הֲלְעוֹלָם
תֶּאֱנַף־בָּנוּ תִּמְשֹׁךְ אַפְּךָ לְדֹר וָדֹר׃
ז הֲלֹא־אַתָּה תָּשׁוּב תְּחַיֵּנוּ וְעַמְּךָ
יִשְׂמְחוּ־בָךְ׃ ח הַרְאֵנוּ יְהוָה חַסְדֶּךָ
וְיֶשְׁעֲךָ תִּתֶּן־לָנוּ׃ ט אֶשְׁמְעָה מַה־יְדַבֵּר
הָאֵל | יְהוָה כִּי | יְדַבֵּר שָׁלוֹם אֶל־עַמּוֹ
וְאֶל־חֲסִידָיו וְאַל־יָשׁוּבוּ לְכִסְלָה׃ י אַךְ
קָרוֹב לִירֵאָיו יְשׁוּעָתוֹ לִשְׁכֹּן כָּבוֹד
בְּאַרְצֵנוּ׃ יא חֶסֶד־וֶאֱמֶת נִפְגָּשׁוּ צֶדֶק
וְשָׁלוֹם נָשָׁקוּ׃ יב אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמָח
וְצֶדֶק מִשָּׁמַיִם נִשְׁקָף׃ יג גַּם־יְהוָה יִתֵּן
הַטּוֹב וְאַרְצֵנוּ תִּתֵּן יְבוּלָהּ׃ יד צֶדֶק
לְפָנָיו יְהַלֵּךְ וְיָשֵׂם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו׃

פו א תְּפִלָּה לְדָוִד הַטֵּה־יְהוָה אָזְנְךָ
עֲנֵנִי כִּי־עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי׃ ב שָׁמְרָה
נַפְשִׁי כִּי־חָסִיד אָנִי הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה
אֱלֹהַי הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ׃ ג חָנֵּנִי אֲדֹנָי כִּי־
אֵלֶיךָ אֶקְרָא כָּל־הַיּוֹם׃ ד שַׂמַּח נֶפֶשׁ
עַבְדֶּךָ כִּי־אֵלֶיךָ אֲדֹנָי נַפְשִׁי אֶשָּׂא׃
ה כִּי־אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב־חֶסֶד
לְכָל־קֹרְאֶיךָ׃ ו הַאֲזִינָה יְהוָה תְּפִלָּתִי
וְהַקְשִׁיבָה בְּקוֹל תַּחֲנוּנוֹתָי׃ ז בְּיוֹם
צָרָתִי אֶקְרָאֶךָּ כִּי תַעֲנֵנִי׃ ח אֵין־כָּמוֹךָ
בָאֱלֹהִים | אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ׃
ט כָּל־גּוֹיִם | אֲשֶׁר עָשִׂיתָ יָבוֹאוּ |
וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ אֲדֹנָי וְיכַבְּדוּ לִשְׁמֶךָ׃
י כִּי־גָדוֹל אַתָּה וְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת אַתָּה
אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ׃ יא הוֹרֵנִי יְהוָה | דַּרְכֶּךָ
אֶהֱלַךְ בַּאֲמִתֶּךָ יַחֵד לְבָבִי לְיִרְאָה
שְׁמֶךָ׃ יב אוֹדְךָ | אֲדֹנָי אֱלֹהַי בְּכָל־לְבָבִי
וַאֲכַבְּדָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם׃ יג כִּי־חַסְדְּךָ
גָּדוֹל עָלָי וְהִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִשְּׁאוֹל
תַּחְתִּיָּה׃ יד אֱלֹהִים | זֵדִים קָמוּ־עָלָי
וַעֲדַת עָרִיצִים בִּקְשׁוּ נַפְשִׁי וְלֹא שָׂמוּךָ
לְנֶגְדָּם׃ טו וְאַתָּה אֲדֹנָי אֵל־רַחוּם וְחַנּוּן
אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת׃ טז פְּנֵה
אֵלַי וְחָנֵּנִי תְּנָה־עֻזְּךָ לְעַבְדֶּךָ וְהוֹשִׁיעָה
לְבֶן־אֲמָתֶךָ׃ יז עֲשֵׂה־עִמִּי אוֹת לְטוֹבָה
וְיִרְאוּ שֹׂנְאַי וְיֵבֹשׁוּ כִּי־אַתָּה יְהוָה
עֲזַרְתַּנִי וְנִחַמְתָּנִי׃

פז א לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר שִׁיר יְסוֹדָתוֹ
בְּהָרְרֵי־קֹדֶשׁ׃ ב אֹהֵב יְהוָה שַׁעֲרֵי
צִיּוֹן מִכֹּל מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב׃ ג נִכְבָּדוֹת
מְדֻבָּר בָּךְ עִיר הָאֱלֹהִים סֶלָה׃
ד אַזְכִּיר | רַהַב וּבָבֶל לְיֹדְעָי הִנֵּה פְלֶשֶׁת
וְצֹר עִם־כּוּשׁ זֶה יֻלַּד־שָׁם׃ ה וּלְצִיּוֹן |
יֵאָמַר אִישׁ וְאִישׁ יֻלַּד־בָּהּ וְהוּא יְכוֹנְנֶהָ
עֶלְיוֹן׃ ו יְהוָה יִסְפֹּר בִּכְתוֹב עַמִּים זֶה
יֻלַּד־שָׁם סֶלָה׃ ז וְשָׁרִים כְּחֹלְלִים כָּל־
מַעְיָנַי בָּךְ׃

יח לחודש **שבת קודש**

פח א שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי קֹרַח לַמְנַצֵּחַ
עַל־מָחֲלַת לְעַנּוֹת מַשְׂכִּיל לְהֵימָן
הָאֶזְרָחִי׃ ב יְהוָה אֱלֹהֵי יְשׁוּעָתִי יוֹם־
צָעַקְתִּי בַלַּיְלָה נֶגְדֶּךָ׃ ג תָּבוֹא לְפָנֶיךָ
תְּפִלָּתִי הַטֵּה אָזְנְךָ לְרִנָּתִי׃ ד כִּי־שָׂבְעָה
בְרָעוֹת נַפְשִׁי וְחַיַּי לִשְׁאוֹל הִגִּיעוּ׃
ה נֶחְשַׁבְתִּי עִם־יוֹרְדֵי בוֹר הָיִיתִי כְּגֶבֶר
אֵין־אֵיל׃ ו בַּמֵּתִים חָפְשִׁי כְּמוֹ
חֲלָלִים | שֹׁכְבֵי קֶבֶר אֲשֶׁר לֹא זְכַרְתָּם
עוֹד וְהֵמָּה מִיָּדְךָ נִגְזָרוּ׃ ז שַׁתַּנִי בְּבוֹר

תַּחְתִּיּוֹת בְּמַחֲשַׁכִּים בִּמְצֹלוֹת׃ ח עָלַי
סָמְכָה חֲמָתֶךָ וְכָל־מִשְׁבָּרֶיךָ עִנִּיתָ
סֶּלָה׃ ט הִרְחַקְתָּ מְיֻדָּעַי מִמֶּנִּי שַׁתַּנִי
תוֹעֵבוֹת לָמוֹ כָּלֻא וְלֹא אֵצֵא׃ י עֵינִי
דָאֲבָה מִנִּי עֹנִי קְרָאתִיךָ יְהוָה בְּכָל־יוֹם
שִׁטַּחְתִּי אֵלֶיךָ כַפָּי׃ יא הֲלַמֵּתִים
תַּעֲשֶׂה־פֶּלֶא אִם־רְפָאִים יָקוּמוּ | יוֹדוּךָ
סֶּלָה׃ יב הַיְסֻפַּר בַּקֶּבֶר חַסְדֶּךָ אֱמוּנָתְךָ
בָּאֲבַדּוֹן׃ יג הֲיִוָּדַע בַּחֹשֶׁךְ פִּלְאֶךָ
וְצִדְקָתְךָ בְּאֶרֶץ נְשִׁיָּה׃ יד וַאֲנִי | אֵלֶיךָ
יְהוָה שִׁוַּעְתִּי וּבַבֹּקֶר תְּפִלָּתִי תְקַדְּמֶךָּ׃
טו לָמָה יְהוָה תִּזְנַח נַפְשִׁי תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ
מִמֶּנִּי׃ טז עָנִי אֲנִי וְגֹוֵעַ מִנֹּעַר נָשָׂאתִי
אֵמֶיךָ אָפוּנָה׃ יז עָלַי עָבְרוּ חֲרוֹנֶיךָ
בִּעוּתֶיךָ צִמְּתוּתֻנִי׃ יח סַבּוּנִי כַמַּיִם כָּל־
הַיּוֹם הִקִּיפוּ עָלַי יָחַד׃ יט הִרְחַקְתָּ
מִמֶּנִּי אֹהֵב וָרֵעַ מְיֻדָּעַי מַחְשָׁךְ׃

פט א מַשְׂכִּיל לְאֵיתָן הָאֶזְרָחִי׃
ב חַסְדֵי יְהוָה עוֹלָם אָשִׁירָה לְדֹר
וָדֹר | אוֹדִיעַ אֱמוּנָתְךָ בְּפִי׃ ג כִּי־
אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה שָׁמַיִם | תָּכֵן
אֱמוּנָתְךָ בָהֶם׃ ד כָּרַתִּי בְרִית לִבְחִירִי
נִשְׁבַּעְתִּי לְדָוִד עַבְדִּי׃ ה עַד־עוֹלָם אָכִין
זַרְעֶךָ וּבָנִיתִי לְדֹר־וָדוֹר כִּסְאֲךָ סֶלָה׃
ו וְיוֹדוּ שָׁמַיִם פִּלְאֲךָ יְהוָה אַף־אֱמוּנָתְךָ
בִּקְהַל קְדֹשִׁים׃ ז כִּי מִי בַשַּׁחַק יַעֲרֹךְ
לַיהוָה יִדְמֶה לַיהוָה בִּבְנֵי אֵלִים׃ ח אֵל
נַעֲרָץ בְּסוֹד־קְדֹשִׁים רַבָּה וְנוֹרָא עַל־
כָּל־סְבִיבָיו׃ ט יְהוָה | אֱלֹהֵי צְבָאוֹת
מִי־כָמוֹךָ חֲסִין | יָהּ וֶאֱמוּנָתְךָ
סְבִיבוֹתֶיךָ׃ י אַתָּה מוֹשֵׁל בְּגֵאוּת הַיָּם
בְּשׂוֹא גַלָּיו אַתָּה תְשַׁבְּחֵם׃ יא אַתָּה
דִכֵּאתָ כֶחָלָל רָהַב בִּזְרוֹעַ עֻזְּךָ פִּזַּרְתָּ
אוֹיְבֶיךָ׃ יב לְךָ שָׁמַיִם אַף־לְךָ אָרֶץ
תֵּבֵל וּמְלֹאָהּ אַתָּה יְסַדְתָּם׃ יג צָפוֹן
וְיָמִין אַתָּה בְרָאתָם תָּבוֹר וְחֶרְמוֹן
בְּשִׁמְךָ יְרַנֵּנוּ׃ יד לְךָ זְרוֹעַ עִם־גְּבוּרָה
תָּעֹז יָדְךָ תָּרוּם יְמִינֶךָ׃ טו צֶדֶק וּמִשְׁפָּט
מְכוֹן כִּסְאֶךָ חֶסֶד וֶאֱמֶת יְקַדְּמוּ פָנֶיךָ׃
טז אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה יְהוָה
בְּאוֹר־פָּנֶיךָ יְהַלֵּכוּן׃ יז בְּשִׁמְךָ יְגִילוּן
כָּל־הַיּוֹם וּבְצִדְקָתְךָ יָרוּמוּ׃ יח כִּי־
תִפְאֶרֶת עֻזָּמוֹ אָתָּה וּבִרְצוֹנְךָ תָּרוּם תָּרוּם
קַרְנֵינוּ׃ יט כִּי לַיהוָה מָגֵנֵּנוּ וְלִקְדוֹשׁ
יִשְׂרָאֵל מַלְכֵּנוּ׃ כ אָז דִּבַּרְתָּ־בְחָזוֹן
לַחֲסִידֶיךָ וַתֹּאמֶר שִׁוִּיתִי עֵזֶר עַל־גִּבּוֹר
הֲרִימוֹתִי בָחוּר מֵעָם׃ כא מָצָאתִי דָּוִד
עַבְדִּי בְּשֶׁמֶן קָדְשִׁי מְשַׁחְתִּיו׃ כב אֲשֶׁר
יָדִי תִּכּוֹן עִמּוֹ אַף־זְרוֹעִי תְאַמְּצֶנּוּ׃
כג לֹא־יַשִּׁיא אוֹיֵב בּוֹ וּבֶן־עַוְלָה לֹא
יְעַנֶּנּוּ׃ כד וְכַתּוֹתִי מִפָּנָיו צָרָיו וּמְשַׂנְאָיו
אֶגּוֹף׃ כה וֶאֱמוּנָתִי וְחַסְדִּי עִמּוֹ וּבִשְׁמִי
תָּרוּם קַרְנוֹ׃ כו וְשַׂמְתִּי בַיָּם יָדוֹ
וּבַנְּהָרוֹת יְמִינוֹ׃ כז הוּא יִקְרָאֵנִי אָבִי
אָתָּה אֵלִי וְצוּר יְשׁוּעָתִי׃ כח אַף־אָנִי
בְּכוֹר אֶתְּנֵהוּ עֶלְיוֹן לְמַלְכֵי־אָרֶץ׃
כט לְעוֹלָם אֶשְׁמָר־לוֹ חַסְדִּי
וּבְרִיתִי נֶאֱמֶנֶת לוֹ׃ ל וְשַׂמְתִּי לָעַד זַרְעוֹ
וְכִסְאוֹ כִּימֵי שָׁמָיִם׃ לא אִם־יַעַזְבוּ בָנָיו
תּוֹרָתִי וּבְמִשְׁפָּטַי לֹא יֵלֵכוּן׃ לב אִם־
חֻקֹּתַי יְחַלֵּלוּ וּמִצְוֹתַי לֹא יִשְׁמֹרוּ׃
לג וּפָקַדְתִּי בְשֵׁבֶט פִּשְׁעָם וּבִנְגָעִים
עֲוֹנָם׃ לד וְחַסְדִּי לֹא־אָפִיר מֵעִמּוֹ וְלֹא־
אֲשַׁקֵּר בֶּאֱמוּנָתִי׃ לה לֹא־אֲחַלֵּל בְּרִיתִי
וּמוֹצָא שְׂפָתַי לֹא אֲשַׁנֶּה׃ לו אַחַת
נִשְׁבַּעְתִּי בְקָדְשִׁי אִם־לְדָוִד אֲכַזֵּב׃
לז זַרְעוֹ לְעוֹלָם יִהְיֶה וְכִסְאוֹ כַשֶּׁמֶשׁ
נֶגְדִּי׃ לח כְּיָרֵחַ יִכּוֹן עוֹלָם וְעֵד בַּשַּׁחַק
נֶאֱמָן סֶלָה׃ לט וְאַתָּה זָנַחְתָּ וַתִּמְאָס
הִתְעַבַּרְתָּ עִם־מְשִׁיחֶךָ׃ מ נֵאַרְתָּה בְּרִית
עַבְדֶּךָ חִלַּלְתָּ לָאָרֶץ נִזְרוֹ׃ מא פָּרַצְתָּ
כָל־גְּדֵרֹתָיו שַׂמְתָּ מִבְצָרָיו מְחִתָּה׃
מב שַׁסֻּהוּ כָּל־עֹבְרֵי דָרֶךְ הָיָה חֶרְפָּה
לִשְׁכֵנָיו׃ מג הֲרִימוֹתָ יְמִין צָרָיו
הִשְׂמַחְתָּ כָּל־אוֹיְבָיו׃ מד אַף־תָּשִׁיב צוּר
חַרְבּוֹ וְלֹא הֲקֵימֹתוֹ בַּמִּלְחָמָה׃
מה הִשְׁבַּתָּ מִטֳּהָרוֹ וְכִסְאוֹ לָאָרֶץ
מִגַּרְתָּה׃ מו הִקְצַרְתָּ יְמֵי עֲלוּמָיו
הֶעֱטִיתָ עָלָיו בּוּשָׁה סֶלָה׃ מז עַד־מָה
יְהוָה תִּסָּתֵר לָנֶצַח תִּבְעַר כְּמוֹ־אֵשׁ
חֲמָתֶךָ׃ מח זְכָר־אֲנִי מֶה־חָלֶד עַל־מַה־
שָׁוְא בָּרָאתָ כָל־בְּנֵי־אָדָם׃ מט מִי גֶבֶר
יִחְיֶה וְלֹא יִרְאֶה־מָּוֶת יְמַלֵּט נַפְשׁוֹ
מִיַּד־שְׁאוֹל סֶלָה׃ נ אַיֵּה | חֲסָדֶיךָ
הָרִאשֹׁנִים | אֲדֹנָי נִשְׁבַּעְתָּ לְדָוִד
בֶּאֱמוּנָתֶךָ׃ נא זְכֹר אֲדֹנָי חֶרְפַּת עֲבָדֶיךָ
שְׂאֵתִי בְחֵיקִי כָּל־רַבִּים עַמִּים׃ נב אֲשֶׁר
חֵרְפוּ אוֹיְבֶיךָ | יְהוָה אֲשֶׁר חֵרְפוּ
עִקְּבוֹת מְשִׁיחֶךָ׃ נג בָּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם
אָמֵן | וְאָמֵן׃

ספר ליום חמישי **רביעי**
יט לחודש

צ א תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי
מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר וָדֹר׃
ב בְּטֶרֶם | הָרִים יֻלָּדוּ וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ
וְתֵבֵל וּמֵעוֹלָם עַד־עוֹלָם אַתָּה אֵל׃
ג תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד־דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ
בְנֵי־אָדָם׃ ד כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ
כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה
בַלָּיְלָה׃ ה זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ בַּבֹּקֶר
כֶּחָצִיר יַחֲלֹף׃ ו בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף
לָעֶרֶב יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ׃ ז כִּי־כָלִינוּ בְאַפֶּךָ
וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ׃ ח שַׁתָּ שַׁתָּה עֲוֹנֹתֵינוּ
לְנֶגְדֶּךָ עֲלֻמֵּנוּ לִמְאוֹר פָּנֶיךָ׃ ט כִּי כָל־
יָמֵינוּ פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ כְמוֹ־
הֶגֶה׃ י יְמֵי־שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה
וְאִם בִּגְבוּרֹת | שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָּם
עָמָל וָאָוֶן כִּי־גָז חִישׁ וַנָּעֻפָה׃ יא מִי־
יוֹדֵעַ עֹז אַפֶּךָ וּכְיִרְאָתְךָ עֶבְרָתֶךָ׃
יב לִמְנוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַע וְנָבִא לְבַב
חָכְמָה׃ יג שׁוּבָה יְהוָה עַד־מָתָי וְהִנָּחֵם
עַל־עֲבָדֶיךָ׃ יד שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ
וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל־יָמֵינוּ׃ טו שַׂמְּחֵנוּ
כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה׃
טז יֵרָאֶה אֶל־עֲבָדֶיךָ פָּעֳלֶךָ וַהֲדָרְךָ עַל־
בְּנֵיהֶם׃ יז וִיהִי | נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ

כִּי יִשְׂרָאֵל עֲלָה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה (ב), דְּהַיְנוּ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ צָפָה הִתְחַפְּאֲרוּת וְהִשְׁעַשׁוּעִים שֶׁיְקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מט): יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר; וּבִשְׁבִיל זֶה בָּרָא אֶת כָּל הָעוֹלָם. נִמְצָא, שֶׁכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ נִבְרָא רַק בִּשְׁבִיל הִתְחַפְּאֲרוּת שֶׁיִּתְחַפֵּאר בְּיִשְׂרָאֵל, וְזֶה הָיָה כְּלַל הַבְּרִיאָה, דְּהַיְנוּ שֶׁכְּלַל הַבְּרִיאָה הָיָה בִּשְׁבִיל כְּלַל הִתְחַפְּאֲרוּת שֶׁיְקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל. וְכֵן פְּרָטֵי הַבְּרִיאָה הוּא בִּשְׁבִיל פְּרָטֵי הִתְחַפְּאֲרוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי יֵשׁ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הִתְחַפְּאֲרוּת בְּפְרָטִיּוּת, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִמּוֹ בְּפְרָטִיּוּת, וַאֲפִלּוּ בַּפְּחוּת שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, אֲפִלּוּ פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, כָּל זְמַן שֶׁשֵּׁם יִשְׂרָאֵל נִקְרָא עֲלֵיהֶם, כִּי נִקְרָא פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, יֵשׁ בּוֹ הִתְחַפְּאֲרוּת פְּרָטִי, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִמּוֹ בְּפְרָטִיּוּת. וְכֵן בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, כִּי יֵשׁ בְּכָל אֵיבָר וְאֵיבָר וּבְכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִתְחַפְּאֲרוּת אַחֵר, וְיֵשׁ לִפְעָמִים שֶׁאֵיזֶה פְּחוּת שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה נַעֲנוּעַ עִם הַפֶּאֶה שֶׁלּוֹ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יֵשׁ לוֹ הִתְפָּאֲרוּת גָּדוֹל גַּם מִזֶּה. וְהַצַּדִּיק, עַל־יְדֵי שֶׁמְּבַקֵּשׁ וּמְחַפֵּשׂ תָּמִיד, וּמוֹצֵא הַהִתְחַפְּאֲרוּת שֶׁיֵּשׁ בְּיִשְׂרָאֵל בְּכָלל וּבִפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, בְּכָל אֵיבָר וּתְנוּעָה שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּנֵ"ל - עַל־יְדֵי־זֶה יוֹדֵעַ וּמְשׂוֹגֵג כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהָיָה לוֹ בְּכָל הַבְּרִיאָה, בִּכְלָל וּבִפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, כִּי כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁל כָּל הַבְּרִיאָה, הַכֹּל הָיָה בִּשְׁבִיל הִתְחַפְּאֲרוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּנֵ"ל, וְכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר נִבְרָא בִּרְצוֹנוֹ, בָּזֶה הִכֹּחַ וּבָזֶה הַטֶּבַע וְהַנְהָגָה כְּפִי הַהִתְחַפְּאֲרוּת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל. נִמְצָא, כְּשֶׁיּוֹדֵעַ וּמוֹצֵא הַהִתְחַפְּאֲרוּת שֶׁיֵּשׁ בְּיִשְׂרָאֵל, בִּכְלָל וּבִפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, יוֹדֵעַ כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁיֵּשׁ בִּכְלַל הַבְּרִיאָה וּבִפְרָטֵי הַבְּרִיאָה וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת. (כִּי הַהִתְחַפְּאֲרוּת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר בְּיִשְׂרָאֵל, הוּא שֹׁרֶשׁ הַבְּרִיאָה, הַיְנוּ בְּלִלְיוֹת הַהִתְחַפְּאֲרוּת שֶׁל כְּלָלִיּוּת יִשְׂרָאֵל, מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִם כְּלַל יִשְׂרָאֵל, זֶהוּ שֹׁרֶשׁ כְּלָלִיּוּת כָּל הַבְּרִיאָה בִּכְלָל. וְכֵן פְּרָטִיּוּת הַהִתְחַפְּאֲרוּת, מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִם כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בִּפְרָטִיּוּת, זֶהוּ שֹׁרֶשׁ שֶׁל אוֹתוֹ דָּבָר הַפְּרָטִי שֶׁל הַבְּרִיאָה, שֶׁנִּבְרָא בִּשְׁבִיל זֶה הַהִתְחַפְּאֲרוּת. וְכֵן בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, שֶׁהַהִתְחַפְּאֲרוּת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְקַבֵּל בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת מִכָּל אֵיבָר וּתְנוּעָה שֶׁל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, זֶהוּ שֹׁרֶשׁ שֶׁל פְּרָטֵי פְּרָטִיּוּת שֶׁל הַבְּרִיאָה, דְּהַיְנוּ שֶׁל כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת שֶׁל כָּל נִבְרָא וְנִבְרָא. וְהַכְּלָל - כִּי עִקַּר הַבְּרִיאָה הָיָה בִּשְׁבִיל הַהִתְחַפְּאֲרוּת שֶׁיִּתְחַפֵּאר עִם יִשְׂרָאֵל, וְזֶה הַהִתְחַפְּאֲרוּת הוּא הַשֹּׁרֶשׁ וְהַחִיּוּת שֶׁל כָּל הַבְּרִיאָה, בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, כִּי כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּבְרִיאַת עוֹלָמוֹ, בִּכְלָל וּבִפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, הָיָה כְּפִי הַהִתְחַפְּאֲרוּת שֶׁמְּקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל, בִּכְלָל וּבִפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, כִּי בְּלִלְיוֹת הַבְּרִיאָה נִבְרְאוּ בְּזֹאת הַתְּמוּנָה וּבָזֶה הַסֵּדֶר וְהַהַנְהָגָה שֶׁיֵּשׁ לִכְלָלִיּוֹת הַבְּרִיאָה, כְּפִי בְּלִלְיוֹת הַהִתְחַפְּאֲרוּת שֶׁמְּקַבֵּל מִכְּלָל יִשְׂרָאֵל, וְכֵן כָּל דָּבָר בִּפְרָט נִבְרָא בָּזֶה הַתְּמוּנָה וּבָזֶה הַטֶּבַע, כְּפִי פְּרָטִיּוּת הַהִתְחַפְּאֲרוּת שֶׁמְּקַבֵּל מִכָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בִּפְרָט, וְכֵן בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת כְּנֵ"ל. וְעַל־כֵּן הַצַּדִּיק, עַל־יְדֵי שֶׁמּוֹצֵא הַהִתְחַפְּאֲרוּת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל תָּמִיד, בִּכְלָל וּבִפְרָט וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא יוֹדֵעַ טַעַם כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁהָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל הַבְּרִיאָה, בִּכְלָל וּבִפְרָט וְכוּ', כִּי כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁל הַבְּרִיאָה בִּכְלָל וְכוּ' הָיָה בִּכְפִי הַהִתְחַפְּאֲרוּת שֶׁיְקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל בִּכְלָל וְכוּ' כַּנַּ"ל. וְהֵבֵן הַדְּבָרִים הַיטֵב, כִּי הֵם דְּבָרִים עֲמֻקִּים מְאֹד, וּמֵהֶם תּוּכַל לְהָבִין גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וּגְדֻלַּת יִשְׂרָאֵל וּגְדֻלַּת הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים, אֵיךְ הֵם מְסֻתָּכְלִים בָּעוֹלָם, שֶׁיּוֹדְעִים בְּכָל עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב, וְכֵן בְּכָל נִבְרָא שֶׁבָּעוֹלָם, טַעַם חְמוּנָתוֹ וְכֹחוֹ וְהַנְהָגָתוֹ בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת וְכַנַּ"ל, עַל־כֵּן הָאֲרַכְתִּי לַחֲזֹר הַדְּבָרִים מוּגָּדָל דַּקּוּתָם וְעֻמְקוּתָם):

וְעַל־יְדֵי זֶה שֶׁהַצַּדִּיק מְגַלֶּה הַהִתְחַפְּאֲרוּת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁמִּתְחַפֵּאר עִם עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלִּין כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁל הַבְּרִיאָה כַּנַּ"ל, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלֶּה הַיִּרְאָה וְהָאַהֲבָה, כִּי עַל־יְדֵי הִתְגַּלּוּת הַהִתְחַפְּאֲרוּת נִתְגַּלֶּה הַיִּרְאָה. וּכְמוֹ שֶׁעַל־יְדֵי הִתְגַּלּוּת הַהִתְחַפְּאֲרוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מִתְפָּאֲרִים עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה נוֹפֵל יִרְאָה, כִּי הַהִתְחַפְּאֲרוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל הוּא בְּחִינַת תְּפִלִּין, שֶׁנִּקְרָאִים פְּאֵר (ברכות יא), וְעַל־יָדָם נִתְגַּלֶּה יִרְאָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (ברכות ו): מִנַּיִן שֶׁהַתְּפִלִּין הֵם עֹז לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר: וְרָאוּ כָל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ. נִמְצָא, שֶׁעַל־יְדֵי הִתְגַּלּוּת הַהִתְחַפְּאֲרוּת, שֶׁמִּתְחַפְּאֲרִין יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה נוֹפֵל יִרְאָה - כְּמוֹ־כֵן עַל־יְדֵי הִתְגַּלּוּת הַהִתְחַפְּאֲרוּת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁמִּתְחַפֵּאר בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁזֶּה בְּחִינַת תְּפִלִּין שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שם) (מִנַּיִן שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מֵנִיחַ תְּפִלִּין וְכוּ', וְאֵיתָא שָׁם, שֶׁהַתְּפִלִּין שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כָּתוּב בָּהֶם הַהִתְחַפְּאֲרוּת, שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִם עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, כִּדְאִיתָא שָׁם, שֶׁתְּפִלִּין דְּמָרֵי עָלְמָא כְּתִיב בְּהוּ: וּמִי כְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְכוּ', כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל וְכוּ') - עַל־יְדֵי הַהִתְחַפְּאֲרוּת הַזֹּאת מִתְגַּלֶּה הַיִּרְאָה שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, דְּהַיְנוּ לְיִרְאָה מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלֶּה הַיִּרְאָה אֲפִלּוּ עַל שְׁנֵאנַי שֶׁחֹק:

כִּי בֶּאֱמֶת מִלְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ בְּוַדַּאי הַכֹּל יְרֵאִים וַחֲרֵדִים, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן בְּיוֹם הִלֻּלַת הַמֶּלֶךְ, בְּיוֹם גְּנוּסְיָא דְּמַלְכָּא, שֶׁלּוֹבֵשׁ הַמֶּלֶךְ בִּגְדֵי הִתְחַפְּאֲרוּת, אָז נִתְגַּלֶּה הַיִּרְאָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי אַף־עַל־פִּי שֶׁגַּם קֹדֶם הַכֹּל הָיוּ יוֹדְעִים מַהַמֶּלֶךְ, עִם כָּל זֶה מִתְפַּעֵל נֶפֶשׁ הָרוֹאֶה יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כַּיָּדוּעַ:

(פרוש, כִּי כָּל דָּבָר שֶׁרוֹאִין בָּעֵינַיִם, מִתְפַּעֵל נַפְשׁוֹ מִזֶּה יוֹתֵר מֵאִם הָיָה יוֹדֵעַ אוֹתוֹ בִּידִיעָה לְבַד, בְּלִי רְאִיָּה גְּמוּרָה בָּעֵינַיִם, כְּמוּבָא בְּסִפְרִים, בְּגוֹן: בְּשֶׁמִּסְפְּרִים לְאָדָם גְּדֻלַּת הַמֶּלֶךְ, אַף־עַל־פִּי שֶׁיּוֹדֵעַ הַדְּבָרִים בְּבָרוּר, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵין מִתְפַּעֵל נַפְשׁוֹ כְּלָל־כָּךְ לְהִתְיָרֵא כְּלָל־כָּךְ מֵהַמֶּלֶךְ כְּמוֹ בְּעֵת שֶׁרוֹאֶה בְּעֵינָיו מַמָּשׁ אֶת גְּדֻלַּת הַמֶּלֶךְ, כְּשֶׁהוּא לָבוּשׁ בְּבִגְדֵי הִתְחַפְּאֲרוּתוֹ וּמִנְהִיג חֵילוֹתָיו וְכוּ', שָׁאז נוֹפֵל עָלָיו יִרְאָה יוֹתֵר, כִּי הַנֶּפֶשׁ מִתְפַּעֶלֶת יוֹתֵר עַל־יְדֵי הָרְאִיָּה):

וְעַל־כֵּן, עַל־יְדֵי שֶׁהַצַּדִּיק מְגַלֶּה הַהִתְחַפְּאֲרוּת שֶׁמִּתְחַפֵּאר בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁזֶּה בְּחִינַת יוֹם הִלֻּלַת הַמֶּלֶךְ, יוֹם גְּנוּסְיָא דְּמַלְכָּא, דְּהַיְנוּ שֶׁנּוֹלַד בְּחִינַת הַמַּלְכוּת, כִּי עִקַּר בְּחִינַת הַמַּלְכוּת הוּא רַק עַל־יְדֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁמְּקַבְּלִין מַלְכוּתוֹ, כִּי אֵין מֶלֶךְ בְּלֹא עָם, וְאָז, בְּיוֹם הִלֻּלַת הַמַּלְכוּת, יוֹם גְּנוּסְיָא דְּמַלְכָּא, דְּהַיְנוּ שֶׁנִּתְגַּלֶּה הַהִתְחַפְּאֲרוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אָז מִתְפַּעֵל נֶפֶשׁ הָרוֹאֶה, וְנִתְגַּלֶּה וְנוֹפֵל יִרְאָתוֹ עַל כֻּלָּם, וַאֲפִלּוּ עַל שְׁנֵאנַי שֶׁחֹק:

(ב) בראשית רבה פרשה א.

שֶׁזָּכָה לְקַיֵּם, עַל־יְדֵי־זֶה זָכָה לִכְנֹס בַּתּבָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה הָיָה כֹּחַ בְּהַתֵּבָה לֵילֵךְ עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְעַל־יְדֵי־זֶה נצולוּ הוּא וְזַרְעוֹ וְכוּ' וְנִתְקַיֵּם הָעוֹלָם.

פְּסוּקֵי דְזִמְרָה וְשִׁירַת הַיָּם כְּנֶגֶד חֲבוּר עֶשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת עִם הַלְוּחוֹת

וְזֶהוּ גַּם כֵּן בְּחִינַת תֵּבַת מֹשֶׁה, שֶׁנִּצּוֹל בַּתֵּבָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם, מְחֻכֶּמֶת שֶׁהָיָה עָתִיד לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה שֶׁהֵם מְצַמְצְמִין אֶת מֵימֵי הַיָּם הַגָּדוֹל כַּנַּ"ל. רַק נֹחַ לֹא זָכָה עַל־יְדֵי הַתֵּבָה שֶׁהֵם בְּחִינַת אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה כִּי אִם לְהַצִּיל אֶת עַצְמוֹ וְזַרְעוֹ לִקְיוּם הָעוֹלָם, אֲבָל מֹשֶׁה הִצִּיל אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל, וּמְסַר אוֹתִיּוֹת וְתֵבוֹת הַתּוֹרָה לְכָל יִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹת עוֹלָם. נִמְצָא, שֶׁפְּסוּקֵי דְזִמְרָה וְשִׁירַת הַיָּם הֵם כְּנֶגֶד חִבּוּר עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת עִם הַלּוּחוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת 'מִלְאפוּם' וְכַנַּ"ל:

קריאת־שמע וּבִרְכוֹתֶיהָ - נְקֻדַּת הַמִּלְאפוּם שֶׁנַּעֲשָׂה עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק עִם יִשְׂרָאֵל

י. **וְאַתָּה־כָּךְ** אוֹמְרִים קְרִיאַת־שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ, שֶׁהֵם בְּרִכַּת הַמְּאוֹרוֹת וְהַתּוֹרָה וְגָאַל יִשְׂרָאֵל, זֶה בְּחִינַת נְקֻדַּת הַמִּלְאפוּם שֶׁנַּעֲשָׂה עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק עִם יִשְׂרָאֵל. כִּי עִקַּר הַנְּקֻדָּה הוּא הַצַּדִּיק שֶׁהוּא נְקֻדָּה הַכְּלָלִית, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת קְרִיאַת־שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ, כִּי קְרִיאַת־שְׁמַע שֶׁהִיא קַבָּלַת אַחְדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ זֶה עִקַּר אוֹר הַנְּקֻדָּה הַקְּדוֹשָׁה, כִּי עִקַּר הַנְּקֻדָּה טוֹבָה הוּא לְכְלֹל בְּאַחְדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשְׁכָה הַנְּקֻדָּה הַטּוֹבָה, כִּי הַנְּקֻדָּה בְּחִינַת צַדִּיק הוּא אַחְדוּת פְּשׁוּט עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ.

תְּאוֹר שֶׁל כָּל הַמְּאוֹרוֹת נִמְשָׁכִין מִנְּקֻדַּת הַצַּדִּיק שֶׁנִּקְרָא אוֹר

וְזֶה בְּחִינַת בִּרְכַּת הַמְּאוֹרוֹת, כִּי הָאוֹר שֶׁל כָּל הַמְּאוֹרוֹת נִמְשָׁכִין מִנְּקֻדַּת הַצַּדִּיק שֶׁנִּקְרָא אוֹר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים צז, יא): "אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק", וּמִמֶּנּוּ נִמְשָׁךְ כָּל הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא בִּרְכַּת 'אַהֲבַת עוֹלָם'. וְזֶהוּ בְּחִינַת בִּרְכַּת 'גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה. כִּי גְּאֻלָּה זֶה בְּחִינַת הַצַּדִּיק, כַּיָּדוּעַ, שֶׁנִּקְרָא 'גּוֹאֵל', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (רוּת ג, יג): "אִם יִגְאָלְךָ טוֹב" וְכוּ', וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב אַדְמוּ"ר זַ"ל בְּמָקוֹם אַחֵר (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא סִימָן קב) שֶׁגְּאֻלָּה וּתְפִלָּה הֵם בִּבְחִינַת בֹּעַז וְרוּת, כִּי בֹּעַז שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הוּא בְּחִינַת גְּאֻלָּה וְכוּ':

מְדַבֵּר דִּבּוּרֵי הַתְּפִלָּה בְּכַוָּנָה גְּדוֹלָה, וּמְכַוֵּן לִבּוֹ לְמַה שֶּׁאוֹמֵר, עַד שֶׁמְּקַשֵּׁר דִּבּוּר פִּיו אֶל הַלֵּב

יא. **וְאַתָּה־כָּךְ** מִתְפַּלְּלִין עִקַּר הַתְּפִלָּה שֶׁהוּא תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, שֶׁהוּא עֲבוֹדָה שֶׁבַּלֵּב, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת נְקֻדַּת הַמִּלְאפוּם שֶׁנַּעֲשָׂה אֲצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, עַל־יְדֵי שֶׁמְּחַבֵּר בְּחִינַת "פִּי יְדַבֵּר חָכְמוֹת" לְבְחִינַת "וְהָגוּת לִבִּי תְּבוּנוֹת", דְּהַיְנוּ עַל־יְדֵי שֶׁמְּדַבֵּר דִּבּוּרֵי הַתְּפִלָּה בְּכַוָּנָה גְּדוֹלָה, וּמְכַוֵּן לִבּוֹ הֵיטֵב לְמַה שֶּׁאוֹמֵר, עַד שֶׁמְּקַשֵּׁר דִּבּוּר פִּיו אֶל הַלֵּב, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מְאִירָה הַנְּקֻדָּה אֶל הַלֵּב שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְתַּקֵּן הַכֹּל, שֶׁזֶּהוּ כָּל עֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה כַּנַּ"ל:

פִּינְחָס וְזָכָה לְכְהֻנָּה עַל־יְדֵי שֶׁקִּנֵּא עַל מַעֲשֶׂה זִמְרִי שֶׁפָּגַם בִּבְרִית

יב. **וְזֶה** בְּחִינַת כָּל פָּרָשַׁת פִּינְחָס. כִּי פִּינְחָס זָכָה לְכְהֻנָּה עַל־יְדֵי שֶׁקִּנֵּא עַל מַעֲשֶׂה זִמְרִי שֶׁפָּגַם בִּבְרִית, וּפִנְחָס קִנֵּא עַל זֶה וְהִמְשִׁיךְ בְּחִינַת תִּקּוּן הַבְּרִית, וְעַל־יְדֵי־זֶה זָכָה לִכְהֻנָּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת אַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה הַשְּׁוָרָה אֲצָל הַנְּקֻדָּה שֶׁהוּא בְּרִית שָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּמִדְבַּר כה, יב): "הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם" וְכוּ', וְכַמְבֹאָר עִנְיָן זֶה שֶׁל כְּהֻנַּת פִּינְחָס בְּהַתּוֹרָה הַנַּ"ל, עַיֵּן שָׁם.

מַעֲשֶׂה פִּינְחָס הָיָה תִּקּוּן לְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל קְלִפַּת בִּלְעָם מִן הָעוֹלָם

וְכָל מַעֲשֶׂה פִּינְחָס הָיָה תִּקּוּן לְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל קְלִפַּת בִּלְעָם מִן הָעוֹלָם, שֶׁהוּא פְּגַם הַבְּרִית, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם לא, טז): "הֵן הֵנָּה הָיוּ... בִּדְבַר בִּלְעָם". כִּי בִּלְעָם הָיָה פָּגוּם וּמְשֻׁקָּע וּמִתְעָב בַּתַּאֲוָה הַזֹּאת מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (סַנְהֶדְרִין קה:), וְנִמְשָׁךְ כָּל יָמָיו אַחַר תַּאֲוָה הַזֹּאת, וְלֹא רָצָה לְהִשְׁתַּדֵּל לְבַטֵּל תַּאֲוָת לִבּוֹ עַל־יְדֵי דִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁלֹשׁ הַנְּקֻדּוֹת הַנַּ"ל, שֶׁצְּרִיכִים לְדַבֵּר דִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, וּלְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ בְּיִרְאַת שָׁמַיִם, וּלְדַבֵּר עִם הַצַּדִּיק וְכוּ' כַּנַּ"ל, וְאָז יָכוֹל אֶפְלוּ הַגָּרוּעַ שֶׁבַּגְּרוּעִים לָצֵאת מֵעֲמָקוּת נְפִילָתוֹ, וְלַעֲלוֹת וּלְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ. וּבִלְעָם הָרָשָׁע וְתַלְמִידָיו אֵינָם חֲפֵצִים בָּזֶה, וְלֹא דַּי שֶׁנִּמְשָׁכִין אַחַר תַּאֲוַת הַמְּשֻׁגָּל כָּל כָּךְ, אַף גַּם אֵינָם מִשְׁתַּדְּלִים לְדַבֵּר דִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים בְּשֶׁלֹשׁ בְּחִינוֹת הַנַּ"ל. וְלֹא דַּי לָהֶם בָּזֶה, אַף גַּם הֵם עוֹשִׂים מֵהֶפֶךְ אֶל הֵפֶךְ - שֶׁמְּטַמְּאִים דִּבּוּר פִּיהֶם מְאֹד עַל־יְדֵי דִּבּוּרִים רָעִים שֶׁל לֵיצָנוּת וּרְכִילוּת וְלָשׁוֹן הָרַע וּדְבָרִים בְּטֵלִים וְנִבּוּל פֶּה, וּבִפְרָט עַל־יְדֵי לֵיצָנוּת וְלָשׁוֹן הָרַע שֶׁמְּדַבְּרִים עַל הַצַּדִּיקֵי הָאֱמֶת וְאַנְשֵׁיהֶם הַכְּשֵׁרִים, וְעַל־יְדֵי־זֶה בְּוַדַּאי הֵם מִתְרַחֲקִים מִשְּׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת הַנַּ"ל, וְעַל־כֵּן בֶּאֱמֶת הֵם מְשֻׁקָּעִים בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר בְּתַאֲוָתָם הָרָעוּת. וְלֹא דַּי מַה שֶּׁמְּזִיקִים לָהֶם בְּעַצְמָם, אַף גַּם עַל־יְדֵי דִּבּוּר פִּיהֶם הָרָע חַס וְשָׁלוֹם הֵם רוֹצִים לְהַזִּיק

לְכָל יִשְׂרָאֵל. כִּי כְּמוֹ שֶׁהַצַּדִּיקִים וְהַכְּשֵׁרִים מְאִירִים הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת בְּיִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי דִּבּוּרֵיהֶם הַכְּשֵׁרִים וְהַטּוֹבִים, כְּמוֹ כֵן לְהֵפֶךְ - עַל־יְדֵי דִּבּוּרִים רָעִים שֶׁל בְּחִינַת בִּלְעָם וְסִיעָתוֹ מַרְחִיקִים מְאֹד מֵהַנְּקֻדָּה.

עֲצַת קְלִפַּת בָּלָק - לְהָבִיא אֶת קְלִפַּת בִּלְעָם עַל יִשְׂרָאֵל

וְזֶה הָיָה עֲצַת קְלִפַּת בָּלָק - לְהָבִיא אֶת קְלִפַּת בִּלְעָם עַל יִשְׂרָאֵל, הַיְנוּ לְהַזִּיק לְיִשְׂרָאֵל, חַס וְשָׁלוֹם, עַל־יְדֵי דִּבּוּרִים רָעִים שֶׁל הַמְשֻׁקָּעִים מְאֹד בְּתַאֲוַת נִאוּף הַחוֹלְקִים עַל הַצַּדִּיק בְּחִינַת מֹשֶׁה, שֶׁהֵם בְּחִינַת בִּלְעָם וְסִיעָתוֹ כַּנַּ״ל. וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (בַּמִּדְבָּר רַבָּה כ, ד), **שֶׁשָּׁאֲלוּ לְמִדְיָן עַל מֹשֶׁה, וְאָמְרוּ לָהֶם: אֵין כֹּחוֹ אֶלָּא בַּפֶּה, אָמְרוּ: אַף אָנוּ נָבוֹא עֲלֵיהֶם בְּאָדָם שֶׁכֹּחוֹ בְּפִיו** - הַיְנוּ, שֶׁאָמְרוּ שֶׁכֹּחוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק בְּחִינַת מֹשֶׁה הוּא רַק עַל־יְדֵי פִּיו, עַל־יְדֵי שֶׁמֵּאִיר וּמַמְשִׁיךְ הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת עַל־יְדֵי דִּבּוּר פִּיו כַּנַּ״ל, עַל־כֵּן **אַף אָנוּ נָבוֹא עֲלֵיהֶם בְּאָדָם שֶׁכֹּחוֹ בְּפִיו** - שֶׁהוּא בִּלְעָם הָרָשָׁע שֶׁמְּדַבֵּר בְּפִיו דִּבּוּרִים לְהֵפֶךְ מַמָּשׁ מִדִּבּוּרִים שֶׁל הַצַּדִּיק בְּחִינַת מֹשֶׁה.

הַדִּבּוּר יֵשׁ לוֹ כֹּחַ גָּדוֹל מְאֹד, בֵּין בִּקְדֻשָּׁה בֵּין לְהֵפֶךְ

וְעַל־כֵּן הָיוּ יִשְׂרָאֵל בֶּאֱמֶת בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה אָז כְּשֶׁשָּׁלַח בָּלָק אַחַר בִּלְעָם, כִּי הַדִּבּוּר יֵשׁ לוֹ כֹּחַ גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, בֵּין בִּקְדֻשָּׁה בֵּין לְהֵפֶךְ, חַס וְשָׁלוֹם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִיכָה ו, ה): ״עַמִּי זְכָר נָא מַה יָּעַץ עָלֶיךָ בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב וּמֶה עָנָה אֹתוֹ בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר״ וְכוּ׳, שֶׁנִּרְאֶה מִדִּבְרֵי הַפָּסוּק שֶׁהָיְתָה עֵצָה עֲמֻקָּה מְאֹד שֶׁל הַסִּטְרָא אָחֳרָא לְהָבִיא אֶת בִּלְעָם, אַךְ הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו עָמַד בְּעֶזְרָתָם וְהָפַךְ הַקְּלָלָה לִבְרָכָה.

עָמַד הַמַּלְאָךְ בְּשָׁלֹשׁ מְקוֹמוֹת - כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת

וְעַל־כֵּן עָמַד הַמַּלְאָךְ בְּשָׁלֹשׁ מְקוֹמוֹת, וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (תַּנְחוּמָא בָּלָק ח), כִּי ׳סִימָנֵי אָבוֹת הֶרְאָהוּ׳, כַּמּוּבָא בְּפֵרוּשׁ רַשִׁ״י (בַּמִּדְבָּר כב, כו), כִּי שְׁלֹשָׁה אָבוֹת הֵם כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת הַנַּ״ל, כַּמּוּבָא בְּמָקוֹם אַחֵר (הִלְכוֹת מְלַמְּדִים הֲלָכָה ד׳, אוֹת ג׳). הַיְנוּ, שֶׁהֶרְאָהוּ שֶׁהַשָּׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁלֹשָׁה אָבוֹת שֶׁמַּמְשִׁיכִין הַצַּדִּיקִים וְאַנְשֵׁיהֶם בְּדִבּוּר פִּיהֶם הַקָּדוֹשׁ - כֹּחָם עוֹלֶה יוֹתֵר עַל דִּבּוּר פִּיו הַטָּמֵא, וּבְוַדַּאי יַכְנִיעוּ אוֹתוֹ.

וְהִנֵּה בְּרַכְתָּ בָרֵךְ זֶה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים״ - כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת

וְזֶהוּ גַּם כֵּן בְּחִינַת מַה שֶּׁאָמְרָה הָאָתוֹן (בַּמִּדְבָּר כב, כח): ״כִּי הִכִּיתַנִי זֶה שָׁלֹשׁ רְגָלִים״ וּפֵרֵשׁ רַשִׁ״י: ׳אַתָּה מְבַקֵּשׁ לַעֲקֹר אֻמָּה הַחוֹגֶגֶת שָׁלֹשׁ רְגָלִים׳. כִּי גַּם שָׁלֹשׁ רְגָלִים הֵם כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת הַנַּ״ל, כִּי הַשָּׁלֹשׁ רְגָלִים הֵם כְּנֶגֶד הַשְּׁלֹשָׁה אָבוֹת, כַּמּוּבָא (שַׁעַר הַפְּסוּקִים בָּלָק), הַיְנוּ כַּנַּ״ל, שֶׁאָמְרָה לוֹ, שֶׁבְּוַדַּאי הַשָּׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁמַּמְשִׁיכִין בְּדִבּוּר פִּיהֶם הַקָּדוֹשׁ, יִתְגַּבְּרוּ כְּנֶגֶד דִּבּוּר פִּיו הַטָּמֵא כַּנַּ״ל. וְעַל־כֵּן כְּשֶׁנִּתְהַפֵּךְ הַקְּלָלָה לִבְרָכָה בֵּרְכָם שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בַּמִּדְבָּר כד, י): ״וְהִנֵּה בֵּרַכְתָּ בָרֵךְ זֶה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים״, כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת הַנַּ״ל שֶׁהִתְגַּבְּרוּ בְּכֹחָם עַל דִּבּוּר פֶּה שֶׁל בִּלְעָם, עַד שֶׁנִּתְהַפֵּךְ הַקְּלָלָה לִבְרָכָה:

עִקַּר הַכְנָעָתָם הָיָה עַל־יְדֵי פִּינְחָס - שֶׁזָּכָה לָאַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה

יג. **וְזֶה** בְּחִינַת הַסְּמִיכוּת שֶׁל כָּל הַפָּרָשִׁיּוֹת שֶׁבְּסֵדֶר פִּינְחָס. כִּי פִּינְחָס הִכְנִיעַ קְלִפַּת בִּלְעָם, וְעַל־יְדֵי־זֶה זָכָה לַכְּהֻנָּה שֶׁהוּא בְּחִינַת אוֹר הָאַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁשּׁוֹרָה אֵצֶל הַנְּקֻדָּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּרִית שָׁלוֹם וְכַנַּ״ל, וְאָז נָפְלוּ וְנִתְבַּטְּלוּ כָּל הַקְּלִפּוֹת וְהַסִּטְרִין אֶחֳרָנִין שֶׁמֵּהֶם אֲהָבוֹת הַנְּפוּלִין. וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי־זֶה הָיָה לָהֶם כֹּחַ לְכַלּוֹת וּלְבַעֵר כָּל הַמִּדְיָנִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם תֵּכֶף אַחַר נְתִינַת הַכְּהֻנָּה לְפִינְחָס (שָׁם כה, יז): ״צָרוֹר אֶת הַמִּדְיָנִים וְהִכִּיתֶם אוֹתָם״, כִּי בְּוַדַּאי עַתָּה אַחַר שֶׁזָּכָה פִּינְחָס לַכְּהֻנָּה שֶׁהוּא אַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְבַּטְּלוּ הַקְּלִפּוֹת שֶׁהֵם אֲהָבוֹת הַנְּפוּלִין, וּבְוַדַּאי עַתָּה יְכוֹלִין לְהַכּוֹת וּלְבַעֵר אֶת הַמִּדְיָנִים שֶׁהֶחֱטִיאוּ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכֹחַ בִּלְעָם הָרָשָׁע, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַקְּלִפּוֹת הַבָּאִים מִשִּׁבְרֵי כֵּלִים שֶׁהֵם אֲהָבוֹת נְפוּלִין, כִּי עַתָּה הֵם מִתְבַּטְּלִין עַל־יְדֵי פִּינְחָס שֶׁזָּכָה לָאַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה וְכַנַּ״ל. וְעַל־כֵּן הָלַךְ פִּינְחָס בְּעַצְמוֹ אֶל הַמִּלְחָמָה הַזֹּאת, וְהוּא בְּעַצְמוֹ הָרַג אֶת בִּלְעָם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (בַּמִּדְבָּר רַבָּה כג, ד), כִּי עִקַּר הַכְנָעָתָם הָיָה עַל־יְדֵי פִּינְחָס - שֶׁזָּכָה לָאַהֲבָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַכְּהֻנָּה, כַּנַּ״ל:

לִמְנוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל - לְהַמְשִׁיךְ הַנְּקֻדָּה טוֹבָה שֶׁיֵּשׁ בְּכָל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל

יד. **וְזֶה** שֶׁנִּצְטַוּוּ תֵּכֶף אַחַר־כָּךְ לִמְנוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל (בַּמִּדְבָּר כו), כְּדֵי לְעוֹרֵר כֹּחַ כָּל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ מִשִּׁשִּׁים רִבּוֹא נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ בְּחִינַת הַנְּקֻדָּה טוֹבָה שֶׁיֵּשׁ בְּכָל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל, כְּדֵי לְטַהֵר אוֹתָם מִטֻּמְאַת קְלִפַּת בִּלְעָם שֶׁהוּא בְּחִינַת פְּגַם הַבְּרִית. כִּי בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יֵשׁ בּוֹ נְקֻדָּה טוֹבָה מַה שֶּׁאֵין בַּחֲבֵרוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם בְּהַתּוֹרָה הַנַּ״ל. וְעַל־כֵּן הֻצְרְכוּ לִמְנוֹת כָּל יִשְׂרָאֵל כָּל יוֹצְאֵי צְבָא, כָּל הַיּוֹצֵא לִלְחֹם מִלְחֲמוֹת ה׳ בְּזֶה הָעוֹלָם, כְּדֵי לְעוֹרֵר כֹּחַ הַנְּקֻדָּה טוֹבָה שֶׁל כָּל אֶחָד כַּנַּ״ל.

מֵאַחַר שֶׁהוֹדִיעַ מִקֹּדֶם שֶׁזֶּה יִהְיֶה הַנִּסָּיוֹן קֹדֶם בִּיאַת מְשִׁיחֵנוּ, שֶׁיִּתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצָּרְפוּ רַבִּים בֶּאֱמוּנָה, וּמִי שֶׁיְּזָכֶה לַעֲמֹד בַּנִּסָּיוֹן וְיִשָּׁאֵר קַיָּם בֶּאֱמוּנָתוֹ אֲשֶׁרֵי לוֹ וְיִזְכֶּה לְכָל טוּב הַמְעֻתָּד לָבוֹא לָנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָשֵׁר נִבְאוּ עֲלֵיהֶם כָּל־נְבִיאֵינוּ וַחֲכָמֵינוּ מִקֹּדֶם, וְאִם־כֵּן הָיָה רָאוּי שֶׁכְּבָר הוֹדִיעוּ זֹאת מִקֹּדֶם, וּבֶאֱמֶת אַף־עַל־פִּי־כֵן, אַף־עַל־פִּי שֶׁהוֹדִיעוּ זֹאת מִקֹּדֶם, אַף־עַל־פִּי־כֵן יִהְיֶה נִסָּיוֹן גָּדוֹל וְרַבִּים יִרָּשִׁיעוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְהִרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים"; אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן אֲנִי מוֹדִיעַ זֹאת מִקֹּדֶם בִּשְׁבִיל אוֹתָן מְעַט הַכְּשֵׁרִים שֶׁיִּחָזְקוּ עַצְמָן בֶּאֱמוּנָתָן, וּבְוַדַּאי יִהְיֶה לָהֶם מִלְחָמוֹת גְּדוֹלוֹת בְּדַעְתָּן, לְמַעַן יִהְיֶה לָהֶם לְמֵשִׁיב נֶפֶשׁ וְהִתְחַזְּקוּת וְהִתְאַמְּצוּת יוֹתֵר כְּשֶׁיִּרְאוּ שֶׁכְּבָר דִּבְּרוּ מִזֶּה מִקֹּדֶם.

לו. וְאָמַר: עוֹד יִהְיֶה זְמַן, שֶׁמִּי שֶׁיִּהְיֶה אִישׁ כָּשֵׁר פָּשׁוּט - יִהְיֶה חָדוּשׁ גָּדוֹל כְּמוֹ הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב זְכִרוֹנוֹ לִבְרָכָה.

לז. אֶפִּיקוֹרְסוּת נִקְרֵאת 'מַשָּׂא', כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י עַל "מַשָּׂאָכֶם": "מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ בָהֶם אֶפִּיקוֹרְסִים"; עַל־כֵּן כְּשֶׁנִּסְעַ לְהַצַּדִּיק הוּא מַשָּׂלִיךְ מֵעָלָיו מַשָּׂאוֹי גְּדוֹלָה, כִּי מֵאַחַר שֶׁנִּסְעַ - כְּבָר יֵשׁ לוֹ אֱמוּנָה, שֶׁהוּא הֶפֶךְ הָאֶפִּיקוֹרְסוּת.

לח. "שַׁתּוּ בַשָּׁמַיִם פִּיהֶם וּלְשׁוֹנָם תִּהֲלַךְ בָּאָרֶץ". כִּי עַכְשָׁו נִתְפַּשֵּׁט הָאֶפִּיקוֹרְסוּת, שֶׁהֶתָּרָה הָרְצוּעָה לְדַבֵּר סָרָה עַל־כָּל־הַצַּדִּיקִים וְעַל־כָּל־יִרְאֵי ה', וְהוּא כְּמוֹ מִי שֶׁפּוֹשֵׁט לְשׁוֹנוֹ נֶגֶד כָּל־הָעוֹלָם, שֶׁאֵינוֹ מַשְׂגִּיחַ עַל־כָּל־הָעוֹלָם; וּבֶאֱמֶת זֶה הָאֶפִּיקוֹרְסוּת הוּא גַּם נֶגֶד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ, אַךְ שֶׁהֵם בּוֹשִׁים לְדַבֵּר בְּפָרוּשׁ עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל־כֵּן הֵם מְהַפְּכִין אֶפִּיקוֹרְסוּת שֶׁלָּהֶם לְדַבֵּר עַל־כָּל־הָעוֹלָם. וְזֶה: "שַׁתּוּ בַשָּׁמַיִם פִּיהֶם", שֶׁבֶּאֱמֶת מַה שֶּׁמְּדַבְּרִים בְּפִיהֶם הוּא בֶּאֱמֶת לְמַעְלָה בַּשָּׁמַיִם, כִּי עִקַּר דִּבּוּרֵיהֶם נֶגֶד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּבְיָכוֹל כַּנַּ"ל, אַךְ "וּלְשׁוֹנָם תִּהֲלַךְ בָּאָרֶץ", שֶׁמַּחֲמַת שֶׁבּוֹשִׁים לְדַבֵּר בְּפָרוּשׁ נֶגֶד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל־כֵּן לְשׁוֹנָם תִּהֲלַךְ בָּאָרֶץ, שֶׁפּוֹשְׁטִין לְשׁוֹנָם נֶגֶד הָעוֹלָם כַּנַּ"ל; אֲבָל בֶּאֱמֶת שַׁתּוּ בַשָּׁמַיִם פִּיהֶם כַּנַּ"ל.

לט. רָאוּי שֶׁיִּרְגִּישׁ צָרַת יָחִיד, מִכָּל־שֶׁכֵּן צָרַת רַבִּים חַס וְשָׁלוֹם - כַּלֵּב; כִּי אִפְשָׁר שֶׁיֵּדַע מֵהַצָּרָה חַס וְשָׁלוֹם, וְיוֹדֵעַ בְּבִרּוּר כְּאֵב הַצָּרָה חַס וְשָׁלוֹם, וְעִם־כָּל־זֶה לִבּוֹ אֵינוֹ מַרְגִּישׁ הַצָּרָה כְּלָל. וְעַל־כָּל־פָּנִים צָרַת רַבִּים חַס וְשָׁלוֹם, רָאוּי שֶׁהַלֵּב יַרְגִּישׁ כְּאֵב הַצָּרָה; וְאִם אֵינוֹ מַרְגִּישׁ - צָרִיךְ לְהַכּוֹת הָרֹאשׁ בַּקִּיר, הַיְנוּ לְהַכּוֹת הָרֹאשׁ בְּקִירוֹת לִבּוֹ, בַּמּוּבָא בְּמָקוֹם אַחֵר עַל־פָּסוּק "וְיֵדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ" שֶׁצָּרִיךְ לְהָבִיא הַדַּעַת בְּהַלֵּב, וְהָבֵן הֵיטֵב.

אַחַר־כָּךְ שָׁמַעְתִּי בְּשֵׁמוֹ שֶׁאָמַר שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת: "וַיַּסֵּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל־הַקִּיר", שֶׁהַסֵּב וְהִמְשִׁיךְ הַפָּנִים, שֶׁהוּא הַמֹּחַ וְהַדַּעַת, אֶל־קִירוֹת הַלֵּב, הַיְנוּ כַּנַּ"ל; כִּי עִקַּר הַפָּנִים הוּא הַחָכְמָה וְהַדַּעַת, שֶׁהוּא אוֹר הַפָּנִים כַּמּבֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר.

מ. בְּעִנְיַן סִפְרֵי הַמְחַקְּרִים, כְּבָר מְבֹאָר אֶצְלֵנוּ כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁאָסוּר לַעֲסֹק בָּהֶם, וְצָרִיךְ לְהַרְחִיק מְאֹד לִבְלִי לִלְמֹד אוֹתָם וְלִבְלִי לְהַבִּיט בָּהֶם כְּלָל, אֲפִלּוּ בְּסִפְרֵי חֲקִירוֹת שֶׁל גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל. כִּי הוּא אִסּוּר גָּדוֹל מְאֹד לִלְמֹד אוֹתָם (וּכְבָר מְבֹאָר בְּכַמָּה סְפָרִים גְּדֹל הָאִסּוּר לִלְמֹד בָּהֶם), כִּי לֹא כְּאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹב, כִּי אֵין לָנוּ שַׁיָּכוּת בָּהֶם, כִּי אָנוּ מַאֲמִינִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמוּנָה לְבַד בְּלִי שׁוּם חֲקִירָה, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ בָּרָא אֶת־הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וּמְקַיֵּם אֶת־עוֹלָמוֹ, וְעָתִיד לְחַדֵּשׁ אֶת־עוֹלָמוֹ וְכוּ'.

וְדֶרֶךְ אֵלּוּ הַסְּפָרִים לְהַקְשׁוֹת קֻשְׁיוֹת שֶׁנִּרְאִין כְּקֻשְׁיוֹת גְּדוֹלוֹת, וְהַתֵּרוּץ חָלוּשׁ מְאֹד, וּמִי שֶׁרוֹצֶה לַחֲקֹר יוֹתֵר וּלְהַקְשׁוֹת עַל־הַתֵּרוּץ - יוּבַל לְהַקְשׁוֹת, וְלֹא יוֹעִיל לוֹ הַתֵּרוּץ עַל־כֵּן אָסוּר לְעַיֵּן בָּהֶם כְּלָל; וּבֶאֱמֶת כָּל הַקֻּשְׁיוֹת שֶׁלָּהֶם אֵינָם כְּלוּם, וְהֵם כֻּלָּם הֶבֶל וְרַעְיוֹן רוּחַ. וּמַה שֶּׁאָנוּ רֹאִים שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי־אָדָם שֶׁאֵין דַּעְתָּן נִמְשֶׁכֶת אַחַר סְפָרִים קְדוֹשִׁים וְנוֹרָאִים מְאֹד כְּגוֹן סִפְרֵי הַזֹּהַר וְסִפְרֵי הָאַרִ"י זַצַ"ל וְכַיּוֹצֵא, אַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם חִדּוּשִׁים נוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד הַמְאִירִים עֵינַיִם וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ, וְהֵם נִמְשָׁכִים דַּיְקָא אַחַר עִנְיָנִים אֲחֵרִים, כְּגוֹן חֲקִירוֹת; דַּע כִּי זֶהוּ מֵחֲמַת מִזָּגָם, כִּי מִזָּגָם בְּטִבְעָם הוּא מֻזָּג רָע מִן־הַהוֹלָדָה, שֶׁנּוֹלְדוּ בְּמֶזֶג רָע, שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לִסְבֹּל אֶת־הַדָּבָר הַקָּדוֹשׁ בֶּאֱמֶת. וּבֶאֱמֶת בְּוַדַּאי יֵשׁ לוֹ בְּחִירָה וְיֵשׁ לוֹ כֹּחַ לְשַׁבֵּר אֶת־מִזָּגוֹ הָרָע, אֲבָל מֵאַחַר שֶׁנּוֹלַד בְּמֶזֶג רָע כָּזֶה הוּא צָרִיךְ לִסְבֹּל מְרִירוּת גָּדוֹל לְשַׁבֵּר אֶת־מִזָּגוֹ וְטִבְעוֹ הָרָע. וַאֲשֶׁרֵי לְאָדָם שֶׁנּוֹלַד בִּקְדֻשָּׁה.

וְנִמְצָא בִּסְפָרֵיהֶם קֻשְׁיוֹת עַל סֵדֶר הַבְּרִיאָה, מַה זָּנָב הַכּוֹכָב לִהְיוֹת כּוֹכָב אוֹ הַמַּזָּל לִהְיוֹת מַזָּל, וּמָה חָטְאוּ הַדְּבָרִים הַשְּׁפָלִים שֶׁיִּהְיוּ שְׁפָלִים, כְּגוֹן בְּהֵמוֹת וְחַיּוֹת וְכַיּוֹצֵא, וּמַדּוּעַ לֹא הָיָה בְּהֶפֶךְ, וְכֵן מִפְּנֵי מָה הָרֹאשׁ רֹאשׁ וְהָרֶגֶל רֶגֶל, וּמַדּוּעַ לֹא יִהְיֶה בְּהֶפֶךְ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, כַּמּבֹאָר אֵלּוּ הַקֻּשְׁיוֹת בַּאֲרִיכוּת בְּסִפְרֵיהֶם; וּבֶאֱמֶת הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ, וְאֵין צְרִיכִין לַחֲקֹר אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא.

וּבֶאֱמֶת דַּע, כִּי כֹּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ הוּא בְּחִינַת גַּלְגַּל־הַחוֹזֵר שֶׁקּוֹרִין 'דְּרֵיידִיל', וְהַכֹּל חוֹזֵר חֲלִילָה וְנִתְהַפֵּךְ, מֵאָדָם מַלְאָךְ וּמִמַּלְאָךְ אָדָם וּמֵרֹאשׁ רֶגֶל וּמֵרֶגֶל רֹאשׁ, וְכֵן שְׁאָר כָּל־הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם כֻּלָּם חוֹזְרִים חֲלִילָה

וּמִתְגַּלְגְּלִים וּמִתְהַפְּכִים מִזֶּה לָזֶה וּמִזֶּה לָזֶה, מֵעֶלְיוֹן לְתַחְתּוֹן וּמִתַּחְתּוֹן לְעֶלְיוֹן.

כִּי בֶּאֱמֶת בְּהַשֹּׁרֶשׁ הַכֹּל אֶחָד. כִּי יֵשׁ נִבְדָּלִים, דְּהַיְנוּ מַלְאָכִים שֶׁהֵם נִבְדָּלִים לְגַמְרֵי מִן הַחֹמֶר; וְיֵשׁ גַּלְגַּלִּים, שֶׁהֵם בְּחִינַת חֹמֶר, אֲבָל חָמְרָם זַךְ מְאֹד; וְיֵשׁ עוֹלָם הַשָּׁפָל, דְּהַיְנוּ זֶה הָעוֹלָם הַשָּׁפָל שֶׁהוּא חֹמֶר גָּמוּר; וְאַף־עַל־פִּי שֶׁבְּוַדַּאי כֻּלָּם אֶחָד וְאֶחָד מֵאֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה הַנַּ"ל הוּא נִלְקָח מִמָּקוֹם מְיֻחָד, אַף־עַל־פִּי־כֵן בְּשׁרֶשׁ הַכֹּל שָׁם כֻּלּוֹ חָד. וְעַל־כֵּן כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ הוּא בְּחִינַת גַּלְגַּל־הַחוֹזֵר, וְהַכֹּל חוֹזֵר וְנִתְהַפֵּךְ, שֶׁעַתָּה זֶה הַדָּבָר הוּא בְּבְחִינָה עֶלְיוֹנָה, בִּבְחִינַת רֹאשׁ, וְדָבָר אַחֵר בִּבְחִינָה שְׁפָלָה, בִּבְחִינַת רֶגֶל; וְאַחַר־כָּךְ נִתְהַפֵּךְ וְחוֹזֵר וְנַעֲשֶׂה מִבְּחִינַת רֶגֶל בְּחִינַת רֹאשׁ וּמֵרֹאשׁ רֶגֶל. וְכֵן נִתְהַפֵּךְ מֵאָדָם מַלְאָךְ וּמִמַּלְאָךְ אָדָם, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה שֶׁהִשְׁלִיכוּ מַלְאָכִים מִן־הַשָּׁמַיִם אֶל־עוֹלָם הַשָּׁפָל, וְנִכְנְסוּ בְּחֹמֶר גָּמוּר עַד שֶׁהָיוּ בַּעֲלֵי־תַּאֲוֹת וְכוּ', וְכֵן בַּמֶּה פְּעָמִים שֶׁבָּאוּ מַלְאָכִים בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנִתְלַבְּשׁוּ בְּחֹמֶר כַּמְּבֹאָר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, וְכֵן לְהֶפֶךְ, שֶׁמָּצִינוּ שֶׁנַּעֲשָׂה מֵאָדָם מַלְאָךְ. כִּי הָעוֹלָם הוּא בְּחִינַת גַּלְגַּל־הַחוֹזֵר שֶׁקּוֹרִין 'דְּרֵיידִיל' וְהַכֹּל חוֹזֵר חֲלִילָה, כִּי בֶּאֱמֶת בְּהַשֹּׁרֶשׁ כֻּלּוֹ אֶחָד כַּנַּ"ל (גם מצינו שרגלו של זה הוא גבוה יותר במעלה מראשו של אחר, וכן בעולמות, כי המדרגה התחתונה של עולם העליון הוא במעלה יותר ממדרגה העליונה של עולם התחתון ממנו; אבל באמת הכל חוזר חלילה כנ"ל).

וְזֶה בְּחִינַת מַה שֶּׁמִּשְׁתַּחֲקִין בַּחֲנֻכָּה בִּדְרֵיידִיל; כִּי חֲנֻכָּה הוּא בְּחִינַת חֲנֻכַּת הַבַּיִת־הַמִּקְדָּשׁ, וְעִקַּר בִּנְיַן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ הִיא בְּחִינָה הַנַּ"ל, בְּחִינַת גַּלְגַּל־הַחוֹזֵר. כִּי בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ הָיָה בְּחִינַת "עֶלְיוֹנִים לְמַטָּה וְתַחְתּוֹנִים לְמַעְלָה", כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּמִּשְׁכָּן: "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְתוֹכָם", שֶׁבְּכֻלּוֹל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִשְׁרָה שְׁכִינָתוֹ לְמַטָּה בַּמִּשְׁכָּן וּבְבֵית־הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁזֶּה בְּחִינַת "עֶלְיוֹנִים לְמַטָּה", וְכֵן לְהֶפֶךְ, כָּל צִיּוּרָא דְּמִשְׁכְּנָא הַכֹּל הָיָה רָשׁוּם לְמַעְלָה, וְזֶה בְּחִינַת "תַּחְתּוֹנִים לְמַעְלָה"; שֶׁזֶּה בְּחִינַת דְּרֵיידִיל, בְּחִינַת גַּלְגַּל־הַחוֹזֵר, שֶׁהַכֹּל חוֹזֵר וְנִתְהַפֵּךְ כַּנַּ"ל.

כִּי עַל־פִּי חֲקִירָה הוּא דָּבָר רָחוֹק מְאֹד שֶׁה' יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא מְרוֹמָם וּמְנֻשָּׂא לְמַעְלָה מִכָּל־הָרוּחָנִיּוּת, יִהְיֶה מְצֻמְצָם שְׁכִינָתוֹ בִּכְלֵי הַמִּשְׁכָּן, הֵן "הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם לֹא יְכַלְכְּלוּהוּ" וְכוּ'; וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הֶרְאָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא דָּוְקָא לְהֶפֶךְ מַדְּעָתָם, כִּי בֶּאֱמֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִשְׁרָה שְׁכִינָתוֹ בַּמִּשְׁכָּן. וְכֵן לְהֶפֶךְ, הוּא דָּבָר רָחוֹק עַל־פִּי חֲקִירָה שֶׁהָאָדָם, שֶׁהוּא בְּרִיָּה שְׁפָלָה, יִהְיֶה לוֹ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת רֹשֶׁם לְמַעְלָה, אוֹ בְּהֵמָה שְׁפָלָה יִהְיוּ מַקְרִיבִין אוֹתָהּ לְקָרְבָּן שֶׁתַּעֲלֶה לְרֵיחַ נִיחוֹחַ, לְנַחַת־רוּחַ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ "שֶׁאָמַר וְנַעֲשָׂה רָצוֹנוֹ" - וְאֵיךְ שַׁיָּךְ רָצוֹן אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ; אֲבָל בֶּאֱמֶת הֶרְאָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהֶפֶךְ מַדְּעָתָם, כִּי בֶּאֱמֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִשְׁרָה שְׁכִינָתוֹ לְמַטָּה בַּמִּשְׁכָּן וּבְבֵית־הַמִּקְדָּשׁ, וְהַבְּהֵמָה עָלְתָה לְרֵיחַ נִיחוֹחַ וְכוּ', וְזֶה בְּחִינַת "עֶלְיוֹנִים לְמַטָּה וְתַחְתּוֹנִים לְמַעְלָה", בְּחִינַת גַּלְגַּל־הַחוֹזֵר, בְּחִינַת דְּרֵיידִיל.

וְהִנֵּה כֹּחַ הִיּוּלִי הַמּוּבָא בְּסִפְרֵיהֶם הוּא בְּחִינַת הַמַּמָּצָע בֵּין הַכֹּחַ וְהַפֹּעַל. כִּי כָּל דָּבָר הוּא בַּתְּחִלָּה בְּכֹחַ, וְאַחַר־כָּךְ יוֹצֵא מִכֹּחַ אֶל־הַפֹּעַל, וּכְשֶׁיּוֹצֵא מִן הַכֹּחַ, קֹדֶם שֶׁבָּא אֶל־הַפֹּעַל, יֵשׁ בְּחִינַת הִיּוּלִי שֶׁהוּא מַמָּצָע בֵּין הַכֹּחַ וְהַפֹּעַל, שֶׁהוּא שֹׁרֶשׁ כֹּל הַנִּבְרָאִים; כִּי כֻּלָּם יוֹצְאִים מִן כֹּחַ הַהִיּוּלִי, כִּי כֻּלָּם הָיוּ תְּחִלָּה בְּתוֹךְ בְּחִינַת כֹּחַ הַהִיּוּלִי. וְכֹל הַנִּבְרָאִים הַיּוֹצְאִים מִשָּׁם, שֶׁהֵם שָׁלֹשׁ בְּחִינוֹת הַנַּ"ל, שֶׁהֵם נִבְדָּלִים, גַּלְגַּלִּים, שְׁפָלִים, כֻּלָּם חוֹזְרִים חֲלִילָה, וְחוֹזֵר וְנִתְהַפֵּךְ מִנִּבְדָּל לְשָׁפָל וּמִשָּׁפָל לְנִבְדָּל, וְכֵן כֻּלָּם; כִּי בַּשֹּׁרֶשׁ כֻּלּוֹ אֶחָד כַּנַּ"ל.

וְזֶה בְּחִינַת הָאוֹתִיּוֹת הַחֲקוּקִים עַל הַדְּרֵיידִיל, שֶׁהֵם ה'נ'ג'ש' - רָאשֵׁי־תֵּבוֹת ה'יוּלִי נִבְדָּל גַּלְגַּל שָׁפָל, שֶׁהֵם כְּלַל כָּל הַבְּרִיאָה כַּנַּ"ל, שֶׁכֻּלָּם חוֹזְרִים חֲלִילָה וּמִתְגַּלְגְּלִים וּמִתְהַפְּכִים מִזֶּה לָזֶה וּמִזֶּה לָזֶה כַּנַּ"ל, שֶׁזֶּה מְרֻמָּז בַּחֲנֻכָּה שֶׁהוּא בְּחִינַת חֲנֻכַּת הַבַּיִת־הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁשָּׁם הָיָה בְּחִינַת "עֶלְיוֹנִים לְמַטָּה וְתַחְתּוֹנִים לְמַעְלָה", שֶׁזֶּה בְּחִינַת דְּרֵיידִיל, בְּחִינַת גַּלְגַּל־הַחוֹזֵר, שֶׁנִּתְהַפֵּךְ מִבְּחִינָה זוֹ לִבְחִינָה זוֹ וּמִזּוֹ לָזוֹ כַּנַּ"ל.

וְעַיֵּן בַּמַּאֲמָר הַנֶּאֱמָר בַּחֲנֻכָּה זֶה, הַמַּתְחִיל: "רַיְחֵי מִקֵּץ - כִּי מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם" וְכוּ', שָׁם מְבֹאָר גַּם־כֵּן מַעְנְיַן "עֶלְיוֹנִים לְמַטָּה וְתַחְתּוֹנִים לְמַעְלָה" וּמֵעְנְיַן חֲנֻכָּה שֶׁהוּא חֲנֻכַּת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, עַיֵּן שָׁם. וְזֶה בְּחִינַת מַקִּיפִים הַנֶּאֱמָר בַּמַּאֲמָר הַנַּ"ל, הַיְנוּ בְּחִינַת גַּלְגַּל־הַחוֹזֵר דְּהַיְנוּ דְּרֵיידִיל הַנַּ"ל הוּא בְּחִינַת מַקִּיפִים, שֶׁמַּקִּיף וְסוֹבֵב; וְעַיֵּן שָׁם וְהָבֵן (תכמה הוא בחינת היולי).

וְנַחֲזֹר לְעִנְיָן רִאשׁוֹן: כִּי אֵין אָנוּ לָזוֹ כַּנַּ"ל.

אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל

חֵלֶק שֵׁנִי

א. עַל־יְדֵי יְשִׁיבַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל מַשִּׂיגִין הַשְׁגָּחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל הָעוֹלָם.

ב. לְפִי הַחִדּוּשׁ שֶׁאָדָם מְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה, כֵּן נִמְשָׁךְ לוֹ הֶאָרָה מִקְּדֻשַּׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל.

ג. עַל־יְדֵי הִשְׁתּוֹקְקוּת שֶׁאָדָם מִשְׁתּוֹקֵק לְבִיאַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁפָּע פַּרְנָסָה גְּדוֹלָה.

ד. מִי שֶׁהוּא מְפַרְנֵס אֶת הָרַבִּים, עַל־יְדֵי־זֶה מַמְשִׁיךְ הַבְּרָכָה מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל לְחוּץ לָאָרֶץ.

ה. מִי שֶׁמִּשְׁתּוֹקֵק לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי־זֶה מְעוֹרֵר הִשְׁתּוֹקְקוּת אֵצֶל אָבִיו וְאִמּוֹ, הַיְנוּ נִשְׁמוֹתֵיהֶם, וּבָאִים לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בָּא עִמָּם, וּמְצַפִּים וּמִשְׁתּוֹקְקִים אֵלָיו.

ו. עַל־יְדֵי הַמָּמוֹן שֶׁנֹּתֵן לַעֲנִיֵּי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי־זֶה מָמוֹנוֹ נִתְקַיֵּם בְּיָדוֹ.

ז. מִי שֶׁיּוֹדֵעַ מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שֶׁטָּעַם בֶּאֱמֶת טַעַם אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, הוּא יָכוֹל לְהַכִּיר בְּאַחֵר אִם הָיָה אֵצֶל צַדִּיק עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה אִם לָאו. כִּי מִי שֶׁזּוֹכֶה לִהְיוֹת אֵצֶל צַדִּיק אֲמִתִּי עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה, אֲזַי בְּכָל מָקוֹם שֶׁהָאִישׁ הַזֶּה מִסְתַּכֵּל - נַעֲשֶׂה אוֹתוֹ הָאֲוִיר בְּחִינַת 'אֲוִירָא דְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל'; וְעַל־כֵּן מִי שֶׁיּוֹדֵעַ מִטַּעַם אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כָּל אֶחָד לְפִי עֶרְכּוֹ, הוּא מְחֻיָּב לְהַרְגִּישׁ אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁפּוֹגֵעַ וּמִתְוַעֵד יַחַד עִם זֶה הָאִישׁ שֶׁהָיָה אֵצֶל צַדִּיק אֲמִתִּי עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה, כִּי עַל־יָדוֹ נַעֲשֶׂה הָאֲוִיר בִּבְחִינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כַּנַּ"ל.

אֲבֵדָה

חֵלֶק שֵׁנִי

א. מִי שֶׁמַּחֲזִיר אֲבֵדָה לַבְּעָלִים, בַּכֹּחַ הַזֶּה מְגַיֵּר גֵּרִים.

אוֹת ב

בָּנִים

א. כָּל הַבֹּכֶה וּמִתְאַבֵּל עַל אָדָם כָּשֵׁר, זוֹכֶה לְגַדֵּל אֶת בָּנָיו.

ב. צָרִיךְ לִשְׁמֹר אֶת הַתִּינוֹק שֶׁלֹּא יֵלֵךְ בְּגִלּוּי הָרֹאשׁ.

ג. אֵין צָרִיךְ לָאָדָם לִדְאֹג עַל פַּרְנָסַת בָּנָיו, כִּי כְּשֶׁהֵם גְּדֵלִים - גְּדֵלָה פַּרְנָסָתָם עִמָּהֶם.

ד. מִי שֶׁמְּבַטֵּל אֶת חֲבֵרוֹ מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה, הוֹלֵךְ לַשְּׁאוֹל בְּלֹא וָלָד.

ה. כָּל הַכּוֹפֶה אִשְׁתּוֹ לִדְבַר־מִצְוָה, הֲוֵי לֵהּ בָּנִים שֶׁאֵינָם מְהֻגָּנִים.

ו. אִשָּׁה שֶׁדָּמֶיהָ מְרֻבִּין, צַעַר גִּדּוּל בָּנִים שֶׁלָּהּ יוֹתֵר בְּעִצָּבוֹן.

ז. בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל - בַּת תַּלְמִיד־חָכָם לְעַם־הָאָרֶץ - זֶרַע אֵין לָהּ.

ח. הַתַּעֲנִית שֶׁל חֲמִישִׁי בְּשַׁבָּת מְסֻגָּל לְגִדּוּל בָּנִים.

ט. צְנִיעוּת שֶׁבָּאִשָּׁה מְזַכָּה לָהּ לְבָנִים הֲגוּנִים.

ר' אוֹשַׁעְיָא בְּנוֹ שֶׁל ר' יְהוּדָה הַבּוֹשֵׁם. ר' אוֹשַׁעְיָא רַבָּא בַּר חַמָּא בַּר בִּיסְנָא. ר' אוֹשַׁעְיָא בַּר חִיָּיא. ר' אוֹשַׁעְיָא זְעִירָא דְּמִן חַבְרַיָּא. אוֹשַׁעְיָא אִישׁ טַרְיָא. ר' אוֹשַׁעְיָא בַּר שַׁמַּאי. הוֹשַׁעְיָא הַכֹּהֵן. הוֹשַׁעְיָא בַּר זְעִירָא. אוֹשַׁעְיָא בַּר זַבְדָּא. רַב הוֹשַׁעְיָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי. ר' הוֹשַׁעְיָא בְּרֵיהּ דְּר' שִׂמְלָאי דְקִסְרִין.

ר' אַחִי מִכַּפְרֵי. רַב אַחָא בַּר רַב. רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא. רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב. רַב אַחָא בַּר תַּחְלִיפָא. רַב אַחָא בַּר אִיקָא. רַב אַחָא מִדִּיפְתָּא. רַב אַחָא בַּר אַבָּא. רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אַחָא. רַב אַחָא שַׂר הַבִּירָה. רַב אַחָא בְּרַב הוּנָא. רַב אַחָא בַּר חֲנִינָא, רַב אַחָא. רַב אַדָּא. ר' אַחָא אֲרִיכָא וְהוּא רַב אַחָא בַּר פַּפָּא. ר' אַחָא בַּר אָבִין בַּר בִּנְיָמִין. רַב אַחָא בַּר יוֹסֵף. רַב אַחָא בְּרַב אַוְיָא. רַב אַחָא בַּר עַוִירָא. רַב אַחָא בַּר עַזָּא. רַב אַחָא בַּר יֵיבָא. רַב אַחָא בַּר אַבַּיֵי. רַב אַחָא בַּר בֵּיבִי. רַב אַחָא בַּר אַהֲבָה. ר' אַחָא אַחוּהָּ דְּמַר אַחָאִי אוֹ דְּמִן אַחָא. רַב אַחָא בַּר יִצְחָק. ר' אַחָא מִפַּרְזִיקָא. רַב אַחָא גְלִילָאָה. ר' אַחָא אַחוּי דְּר' יוֹסֵי מִבְּרַקְתִּיָּה. רַב אַחָא בַּר זְעִירָא. רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּר' זְעִירָא. רַב אַחָא סָבָא, (נוסח אחר: רב אחא טאבא). רַב אַחָא בַּר עוּלָא. רַב אַחָא בַּר דַּלְיָא. רַב אַחָא מִבֵּי חוּזָאָה. רַב אַחָא בַּר מָנְיוּמִי. רַב אַחָא בַּר קְטִינָא. רַב אַחָא בַּר הוֹשַׁעְיָא. רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אַשִּׁי. רַב אַחָא מֵהוּצַל. רַב אַחָא בַּר פִּנְחָס. רַב אַחָא בַּר חֲנִילָאִי. רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב נַחְמָן. רַב אַחָא קַרְטִיגְנָאָה וְאָמְרֵי לָהּ רַב חָנָה. ר' אַחָא בַּר שַׁלְקָא. רַב אַחָא בַּר חָנָה. ר' אַחָא בְּרֵיהּ דְּר' חִיָּא בַּר אַבָּא. רַב אַחָא בְּרַב אַמִּי. רַב אַחָא בַּר בִּיזְנָא. רַב אַחָא בַּר אָבִין בַּר בִּנְיָמִין. אַחָא בַּר שִׁילָא אִישׁ כְּפָר תַּמַרְתָּא. רַב אַחָא בְּר' יוֹסִי. רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבִינָא. ר' אַחָא תַּנָּא דִּבְרָיְיתָא. רַב אַחָא אַחוּהָּ דְאַבָּא, אַבוּהּ דְּר' יִרְמְיָה בַּר אַבָּא.

רַב אַחַאי. ר' אַחַאי בַּר יֹאשִׁיָּה, אַחִי בְּרִבִּי. רַב אֲחַדְבּוּיָה בַּר מַתְנָא. רַב אַחַדְבּוּי בַּר אַמִּי. רַב אַחַדְבּוּי. אַחִי שָׁקְיָא. רַב אַחִי. אֲחִיָּה הַבַּבְלִי. רַבִּי אֲחִיָּה הַגָּדוֹל. אֲחִיתָּאִי. רַב אַחְלִי. אַטִיטוּס.

רַב אֵיבָא. ר' אֵיבָא בַּר כָּהֲנָא. אַיְבוּ אַבוּהָּ דְּרַב. אַיְבוּ בְּנוֹ שֶׁל רַב. אַיְבוּ וְחִזְקִיָּה בַּר בְּרַתֵּיהּ דְּרַב. ר' אַיְבוּ בַּר נַגְרָא, אוֹ בַּר אַגְרִי (אֵיבוֹ וְאֵיבוֹ אֶחָד הוּא). אֵיבוֹת בַּר אִיהִי. אִיבִי. מַר אִידָאִי. רַב אִידִי. רַב אִידִי אַבוּהָּ דְּר' יַעֲקֹב וְהוּא בַּר בֵּי רַב דְּחַד יוֹמָא. רַב אִידִי סַרְסַיָּה דְּרַב שֵׁשֶׁת. רַב אִידִי בַּר אָבִין נַגְרָא. רַב אִידִי בַּר אַבָּא. רַב אִידִי בַּר גֵּרְשׁוֹן. רַב אִידִי דְחוּטַרְיָא. רַב אִידִי בְּר' שִׁישָׁא. אִידִי בַּר אוֹשַׁעְיָא. רַב אִידִי בְּרַב אִיקָא. אִידִי אָבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל. רַב אִידִי.

רַב אִיהִי. אַיּוֹ. אִילָא דְיַבְנֶה. ר' אִילָאִי. ר' אִילָא בְּרֵיהּ דְּרַב שְׁמוּאֵל בַּר מַרְתָּא. ר' אִילָאִי דִנְצִיבִין וּבְנוֹ. אֵילִים וּבְנוֹ יוֹסֵף. אִילַס וּבְנוֹ הִלֵּל. אִילוּפֵיסָה.

"אֲזַכְּרָה נְגִינָתִי בַּלַּיְלָה עִם לְבָבִי אָשִׂיחָה וַיְחַפֵּשׂ רוּחִי. זָכַרְתִּי בַלַּיְלָה שִׁמְךָ יְיָ וָאֶשְׁמְרָה תּוֹרָתֶךָ. אֶזְכֹּר מַעַלְלֵי יָהּ כִּי אֶזְכְּרָה מִקֶּדֶם פִּלְאֶךָ. וְזָרַרְתִּי בְּכָל פָּעָלֶךָ בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ אָשׂוֹחֵחַ. בְּהִתְעַטֵּף עָלַי נַפְשִׁי, אֶת יְיָ זָכַרְתִּי. זָכוֹר תִּזְכֹּר וְתָשׂוּחַ עָלַי נַפְשִׁי". וָאֵעָן וָאֹמַר לְנַפְשִׁי, זְכוֹר אַל תִּשְׁכַּח שֶׁיֵּשׁ עָלְמָא דְאָתֵי, וְאֵין שׁוּם קְבִיעוּת בְּזֶה הָעוֹלָם. כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה עוֹבֵר כְּהֶרֶף עַיִן, כְּצֵל עוֹבֵר, וּכְאָבָק פּוֹרֵחַ, וּכְעָנָן כָּלֶה, וּכְרוּחַ נוֹשָׁבֶת, וְכַחֲלוֹם יָעוּף. וְעִקַּר הַחַיִּים וְעִקַּר הַקְּבִיעוּת דִּירָה שֶׁל הָאָדָם הוּא רַק בְּעָלְמָא דְאָתֵי. חוּסָה עָלֶיךָ וּשְׁמֹר אֶת הַזְּכָרוֹן הֵיטֵב, שֶׁתִּזְכּוֹר תָּמִיד בְּכָל יוֹם בְּעָלְמָא דְאָתֵי וְלֹא תִּשְׁכַּח. וְהַדְבֵּק מַחֲשַׁבְתְּךָ בְּעָלְמָא דְאָתֵי וְאַל יָזוּז זִכְרוֹן עַלְמָא דְאָתֵי מֵרַעְיוֹנֶךָ. הִסְתַּכֵּל עַל עַצְמְךָ הֵיטֵב הֵיטֵב, וְיַשֵּׁב דַּעְתְּךָ בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, וּזְכֹר וְתֵן לִלְבְּךָ מַה תַּעֲשֶׂה בְּאַחֲרִיתֶךָ. בְּעֵת יָבֹא קִצֶּךָ כְּהֶרֶף עַיִן. צַר לִי עָלֶיךָ אָחִי, הָקִיצָה אָחִי מִשְּׁנַת פְּתַיּוּתְךָ וַחֲמֹל עַל נַפְשֶׁךָ. "וּזְכֹר אֶת בּוֹרְאֶךָ בִּימֵי בְחוּרוֹתֶיךָ".

וּבְכֵן בָּאתִי לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי, לְהַפִּיל תְּחִנָּתִי לִפְנֵי רַחֲמֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים, וְלִשָּׂא עֵינַי לַחֲסָדֶיךָ הָעֲצוּמִים, שֶׁתְּזַכֵּנִי לִשְׁמֹר אֶת הַזְּכָרוֹן הַזֶּה הֵיטֵב. שֶׁאֶזְכֹּר תָּמִיד בְּעָלְמָא דְאָתֵי. וּלְאַדְבְּקָא מַחֲשַׁבְתִּי רַק בְּעָלְמָא דְאָתֵי בִּכְלָל וּבִפְרָט. וּבְכָל יוֹם וָיוֹם בַּהֲקִיצִי מִשְּׁנָתִי תְּכַף וּמִיָּד כְּשֶׁאֶפְתַּח אֶת עֵינַי אֶזְכֶּה לִזְכֹּר מִיָּד בָּעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא עוֹלָם הָעוֹמֵד וְהַקַּיָּם לָעַד וּלְנֶצַח נְצָחִים, וְהָעוֹלָם הַזֶּה הוּא הֶבֶל וְרִיק. הֶבֶל הֲבָלִים אֵין בּוֹ מַמָּשׁ, "הֶבֶל נְדָף. הֶבֶל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל". וְאֵין שׁוּם יִתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ שֶׁיַּעֲמֹל בְּעִסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה. וְאֵין שׁוּם תַּכְלִית וְטוֹב בָּעוֹלָם. כִּי אִם לִרְדֹּף תָּמִיד לְהַשִּׂיג הָעוֹלָם הַבָּא. וּתְזַכֵּנִי שֶׁאֶזְכֹּר זֹאת הַיֵּטֵב בְּכֹחַ הַזִּכָּרוֹן דְּקְדֻשָּׁה. וְאַחַר כָּךְ אֶזְכֶּה לְקַיֵּם זֹאת בִּפְרָטִיּוּת, שֶׁאֶזְכֶּה לְהָבִין בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה וּבְכָל מָקוֹם שֶׁבָּעוֹלָם אֶת כָּל הָרְמָזִים שֶׁאַתָּה מְרַמֵּז לִי בְּכָל עֵת לְהִתְקָרֵב לַעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת. כִּי בְּחַסְדְּךָ הַגָּדוֹל אַתָּה מְצַמְצֵם אֱלֹהוּתְךָ מֵרֹאשִׁית נְקֻדַּת הַבְּרִיאָה, שֶׁהוּא תְּחִלַּת הָאֲצִילוּת עַד סוֹף נְקֻדַּת הַמֶּרְכָּז שֶׁל עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה הַנִּשְׁמֵי הַזֶּה, מֵאֵין סוֹף עַד אֵין תַּכְלִית. וְאַתָּה מְצַמְצֵם וּמְרַמֵּז רְמָזִים לְכָל אָדָם בְּכָל מָקוֹם וּבְכָל עֵת לְקָרְבוֹ לַעֲבוֹדָתֶךָ, לְפִי הַמָּקוֹם וּלְפִי הַשָּׁעָה וּלְפִי הָאָדָם. עָזְרֵנִי וְזַכֵּנִי וְתִפְתַּח אֶת דַּעְתִּי שֶׁאֶזְכֶּה לְהָבִין הֵיטֵב בֶּאֱמֶת אֶת הָרְמָזִים הָאֵלֶּה, לְמַעַן אֶזְכֶּה לָשׁוּב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת, לִהְיוֹת כִּרְצוֹנְךָ תָּמִיד מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. וְתוֹרֵנִי וּתְלַמְּדֵנִי בְּחַסְדְּךָ הַגָּדוֹל וּבְגִבּוּרָתְךָ הַנּוֹרָאָה, שֶׁאֶזְכֶּה לֵידַע וּלְהָבִין בֶּאֱמֶת אֵיךְ לְהַגְדִּיל אֶת דַּעְתִּי בְּעִנְיַן הָרְמָזִים הָאֵלֶּה. וְאֵיךְ לְצַמְצֵם אֶת דַּעְתִּי בִּקְדֻשָּׁה שֶׁלֹּא יֵצֵא חוּץ מֵהַמִּדָּה. שֶׁלֹּא אֵדַרֵשׁ בַּמַּפְלָא מִמֶּנִּי וְלֹא אֶחְקֹר בַּמְּכֻסֶּה מִמֶּנִּי. רַק בַּמֶּה שֶׁהֻרְשֵׁיתִי אֶזְכֶּה לְהִתְבּוֹנֵן וּלְהַגְדִּיל אֶת דַּעְתִּי בְּהַדְרָגָה וּבְמִדָּה כְּפִי מַדְרֵגָתִי. לְהָבִין תָּמִיד בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה אֶת כָּל הָרְמָזִים שֶׁאַתָּה מְרַמֵּז לִי תָּמִיד בְּרַחֲמֶיךָ עַל יְדֵי כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם. וְעַל יְדֵי כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת וְהַדִּבּוּרִים וְהָעֲשִׂיּוֹת שֶׁאַתָּה מְזַמֵּן לִי בְּכָל עֵת. אֲשֶׁר בְּכֻלָּם אֵין כַּוָּנָתְךָ שׁוּם דָּבָר כִּי אִם לְרַמֵּז לִי עַל יְדֵי לְהִתְקָרֵב לַעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת.

וּתְזַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לְמַדַּת הַהִסְתַּפְּקוּת, שֶׁאֶזְכֶּה לִהְיוֹת מִסְתַּפֵּק בְּמַעַט מֵהָעוֹלָם הַזֶּה. וְלֹא אֶשְׁתַּמֵּשׁ בְּעִסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה כִּי אִם מַה שֶּׁמְּכָרֵחַ לְבַד בְּתַכְלִית הַצְּמְצוּם וְהַהִסְתַּפְּקוּת, בְּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה לִשְׁמֹךָ וּלְזִכְרְךָ לְבַד. וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁתְּזַכֵּנִי לְהַגְדֵּלַת הַדַּעַת בֶּאֱמֶת, שֶׁאֶזְכֶּה לְהָבִין מִכָּל הַדְּבָרִים אֶת הָרְמָזִים דִּקְדֻשָּׁה שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם, אַף עַל פִּי כֵן, לֹא אֶהְיֶה נוֹטֶה כְּלָל לְהַרְבּוֹת חַס וְשָׁלוֹם בְּעִסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה. רַק לְהִסְתַּפֵּק בְּמוּעָט מְאֹד בְּצִמְצוּם גָּדוֹל בְּהֶכְרֵחִיּוּת לְבַד, וּבִקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה לִשְׁמֹךָ לְבַד בֶּאֱמֶת. וְעִקַּר עִסְקֵי יִהְיֶה רַק בַּעֲבוֹדַת יְיָ לַעֲסֹק כָּל יָמַי בַּתּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. וְתַעֲזְרֵנִי שֶׁאַפְלִיג מִזֶּה הַהִסְתַּפְּקוּת וְהַהֶכְרֵחִיּוּת שֶׁתַּשְׁפִּיעַ לִי אֶזְכֶּה לְהַפְרִישׁ מִמֶּנּוּ לִצְדָקָה. וְאֶזְכֶּה לְקַיֵּם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "טוֹב אִישׁ חוֹנֵן וּמַלְוֶה יְכַלְכֵּל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט". וְאֶזְכֶּה לְהַרְבּוֹת בִּצְדָקָה לַעֲנִיִּים הֲגוּנִים הַרְבֵּה. וְעַל־יְדֵי הַצְּדָקָה שֶׁלִּי אֶזְכֶּה לְיַחֵד קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ בִּיחוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם "יְיָ אֱלֹהַי גָּדַלְתָּ מְאֹד. הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ עֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה נוֹטֶה שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה". אַתָּה יָדַעְתָּ "כִּי בַעַר אֲנֹכִי מֵאִישׁ וְלֹא בִינַת אָדָם לִי", וְאֵין לִי שׁוּם שֵׂכֶל לְהַגְדִּיל דַּעְתִּי בְּכָל זֶה. עַל כֵּן בָּאתִי לִפְרֹשׂ כַּפַּי אֵלֶיךָ מַלְכִּי וֵאלֹהָי, שֶׁתְּזַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ שֶׁיִּהְיוּ נַעֲשִׂים אֶצְלֵנוּ כָּל הַתִּקּוּנִים הָאֵלֶּה מִמֵּילָא עַל־יְדֵי הָעֲסָקִים וְהַמְּצוֹת שֶׁאֲנוּ עוֹסְקִים בְּכָל יוֹם, וְתִהְיֶה בְּעֶזְרִי וּתְזַכֵּנִי לְהַמְשִׁיךְ עָלַי קְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה קֹדֶם הַשָּׁנָה. עַד שֶׁאֶזְכֶּה לִישֵׁן בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה, וּשְׁנָתִי תֶּעֱרַב לִי. עַד שֶׁאֶזְכֶּה עַל־יְדֵי הַשָּׁנָה שֶׁתַּעֲלֶה נִשְׁמָתִי וְתִתְדַּבֵּק בְּעָלְמָא דְאָתֵי, עַד שֶׁתִּהְיֶה מַחֲשַׁבְתִּי דְּבוּקָה בְּעָלְמָא דְאָתֵי תָּמִיד.

וְתַעֲזְרֵנִי וּתְזַכֵּנִי לְקַיֵּם בְּכָל יוֹם מִצְוַת צִיצִית וּתְפִלִּין וּקְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת, בְּלֵב טוֹב וּבְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וּבִמְסִירַת נֶפֶשׁ בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה, וּבְכַוָּנָה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה, עִם כָּל פְּרָטֵיהֶם וְדִקְדּוּקֵיהֶם וְכַוָּנוֹתֵיהֶם וְתַרְיַ"ג מִצְוֹת הַתְּלוּיִם בָּהֶם. וּתְזַכֵּנִי לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בְּכָל יוֹם וְיוֹם בִּקְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה וּבְשִׂמְחָה רַבָּה. וְאַחַר כַּךְ תַּנְחֵנִי בְּצִדְקָתֶךָ לַעֲסֹק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, עַד שֶׁאֶזְכֶּה לְבָרֵר בְּרוּרִים

תקון הכללי

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים

הֲרֵינִי מְקַשֵּׁר עַצְמִי בַּאֲמִירַת הָעֲשָׂרָה
מִזְמוֹרִים אֵלּוּ לְכָל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים
שֶׁבְּדוֹרֵנוּ וּלְכָל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים שׁוֹכְנֵי
עָפָר קְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה וּבִפְרָט
לְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם נַחַל נוֹבֵעַ
מְקוֹר חָכְמָה רַבֵּנוּ נַחְמָן בֶּן פֵּיגָא זְכוּתוֹ תָּגֵן
עָלֵינוּ, אָמֵן.

וַהֲרֵינִי מְזַמֵּן אֶת פִּי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ
אֶת בּוֹרְאִי לְשֵׁם יִחוּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
וּשְׁכִינְתֵּיהּ בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ עַל יְדֵי הַהוּא
טָמִיר וְנֶעֱלָם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל:

לְכוּ נְרַנְּנָה לַיהוָה. נָרִיעָה לְצוּר יִשְׁעֵנוּ:
נְקַדְּמָה פָנָיו בְּתוֹדָה בִּזְמִרוֹת נָרִיעַ לוֹ: כִּי אֵל
גָּדוֹל יְהוָה. וּמֶלֶךְ גָּדוֹל עַל־כָּל־אֱלֹהִים:

טז א מִכְתָּם לְדָוִד שָׁמְרֵנִי אֵל כִּי־
חָסִיתִי בָךְ: ב אָמַרְתְּ לַיהוָה אֲדֹנָי
אָתָּה טוֹבָתִי בַּל־עָלֶיךָ: ג לִקְדוֹשִׁים
אֲשֶׁר־בָּאָרֶץ הֵמָּה וְאַדִּירֵי כָּל־חֶפְצִי־
בָם: ד יִרְבּוּ עַצְּבוֹתָם אַחֵר מָהָרוּ בַּל־
אַסִּיךְ נִסְכֵּיהֶם מִדָּם וּבַל־אֶשָּׂא אֶת־
שְׁמוֹתָם עַל־שְׂפָתָי: ה יְהוָה מְנָת־חֶלְקִי
וְכוֹסִי אַתָּה תּוֹמִיךְ גּוֹרָלִי: ו חֲבָלִים
נָפְלוּ־לִי בַּנְּעִמִים אַף־נַחֲלָת שָׁפְרָה
עָלָי: ז אֲבָרֵךְ אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר יְעָצָנִי
אַף־לֵילוֹת יִסְּרוּנִי כִלְיוֹתָי: ח שִׁוִּיתִי
יְהוָה לְנֶגְדִּי תָמִיד כִּי מִימִינִי בַּל־
אֶמּוֹט: ט לָכֵן | שָׂמַח לִבִּי וַיָּגֶל כְּבוֹדִי
אַף־בְּשָׂרִי יִשְׁכֹּן לָבֶטַח: י כִּי | לֹא־
תַעֲזֹב נַפְשִׁי לִשְׁאוֹל לֹא־תִתֵּן חֲסִידְךָ
חֲסִידְךָ לִרְאוֹת שָׁחַת: יא תּוֹדִיעֵנִי אֹרַח
חַיִּים שֹׂבַע שְׂמָחוֹת אֶת־פָּנֶיךָ נְעִמוֹת
בִּימִינְךָ נֶצַח:

לב א לְדָוִד מַשְׂכִּיל אַשְׁרֵי נְשׂוּי־פֶשַׁע
כְּסוּי חֲטָאָה: ב אַשְׁרֵי־אָדָם לֹא
יַחְשֹׁב יְהוָה לוֹ עָוֹן וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה:
ג כִּי־הֶחֱרַשְׁתִּי בָּלוּ עֲצָמָי בְּשַׁאֲגָתִי כָּל־
הַיּוֹם: ד כִּי | יוֹמָם וָלַיְלָה תִּכְבַּד עָלַי
יָדֶךָ נֶהְפַּךְ לְשַׁדִּי בְּחַרְבֹנֵי קַיִץ סֶלָה:
ה חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ וַעֲוֹנִי לֹא־כִסִּיתִי
אָמַרְתִּי אוֹדֶה עֲלֵי פְשָׁעַי לַיהוָה וְאַתָּה
נָשָׂאתָ עֲוֹן חַטָּאתִי סֶלָה: ו עַל־זֹאת
יִתְפַּלֵּל כָּל־חָסִיד | אֵלֶיךָ לְעֵת מְצֹא רַק
לְשֵׁטֶף מַיִם רַבִּים אֵלָיו לֹא יַגִּיעוּ:
ז אַתָּה | סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצְּרֵנִי רָנֵּי פַלֵּט
תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה: ח אַשְׂכִּילְךָ | וְאוֹרְךָ
בְּדֶרֶךְ־זוּ תֵלֵךְ אִיעֲצָה עָלֶיךָ עֵינִי:
ט אַל־תִּהְיוּ | כְּסוּס כְּפֶרֶד אֵין הָבִין
בְּמֶתֶג־וָרֶסֶן עֶדְיוֹ לִבְלוֹם בַּל קְרֹב
אֵלֶיךָ: י רַבִּים מַכְאוֹבִים לָרָשָׁע
וְהַבּוֹטֵחַ בַּיהוָה חֶסֶד יְסוֹבְבֶנּוּ:
יא שִׂמְחוּ בַיהוָה וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהַרְנִינוּ
כָּל־יִשְׁרֵי־לֵב:

מא א לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: ב אַשְׁרֵי
מַשְׂכִּיל אֶל־דָּל בְּיוֹם רָעָה
יְמַלְּטֵהוּ יְהוָה: ג יְהוָה | יִשְׁמְרֵהוּ
וִיחַיֵּהוּ יְאֻשַּׁר וְאֻשַּׁר בָּאָרֶץ וְאַל־תִּתְּנֵהוּ
בְּנֶפֶשׁ אֹיְבָיו: ד יְהוָה יִסְעָדֶנּוּ עַל־עֶרֶשׂ
דְּוָי כָּל־מִשְׁכָּבוֹ הָפַכְתָּ בְחָלְיוֹ: ה אֲנִי־
אָמַרְתִּי יְהוָה חָנֵּנִי רְפָאָה נַפְשִׁי כִּי־
חָטָאתִי לָךְ: ו אוֹיְבַי יֹאמְרוּ רַע לִי מָתַי
יָמוּת וְאָבַד שְׁמוֹ: ז וְאִם־בָּא לִרְאוֹת |
שָׁוְא יְדַבֵּר לִבּוֹ יִקְבָּץ־אָוֶן לוֹ יֵצֵא
לַחוּץ יְדַבֵּר: ח יַחַד עָלַי יִתְלַחֲשׁוּ כָּל־
שֹׂנְאָי עָלַי | יַחְשְׁבוּ רָעָה לִי: ט דְּבַר־
בְּלִיַּעַל יָצוּק בּוֹ וַאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא־יוֹסִיף
לָקוּם: י גַּם־אִישׁ שְׁלוֹמִי | אֲשֶׁר־
בָּטַחְתִּי בוֹ אוֹכֵל לַחְמִי הִגְדִּיל עָלַי
עָקֵב: יא וְאַתָּה יְהוָה חָנֵּנִי וַהֲקִימֵנִי
וַאֲשַׁלְּמָה לָהֶם: יב בְּזֹאת יָדַעְתִּי כִּי־
חָפַצְתָּ בִּי כִּי לֹא־יָרִיעַ אֹיְבִי עָלָי:
יג וַאֲנִי בְּתֻמִּי תָּמַכְתָּ בִּי וַתַּצִּיבֵנִי לְפָנֶיךָ
לְעוֹלָם: יד בָּרוּךְ יְהוָה | אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
מֵהָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אָמֵן | וְאָמֵן:

מב א לַמְנַצֵּחַ מַשְׂכִּיל לִבְנֵי־קֹרַח:
ב כְּאַיָּל תַּעֲרֹג עַל־אֲפִיקֵי־מָיִם כֵּן
נַפְשִׁי תַעֲרֹג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים: ג צָמְאָה
נַפְשִׁי | לֵאלֹהִים לְאֵל חָי מָתַי אָבוֹא
וְאֵרָאֶה פְּנֵי אֱלֹהִים: ד הָיְתָה־לִּי
דִמְעָתִי לֶחֶם יוֹמָם וָלָיְלָה בֶּאֱמֹר אֵלַי
כָּל־הַיּוֹם אַיֵּה אֱלֹהֶיךָ: ה אֵלֶּה אֶזְכְּרָה |
וְאֶשְׁפְּכָה עָלַי | נַפְשִׁי כִּי אֶעֱבֹר | בַּסָּךְ
אֶדַּדֵּם עַד־בֵּית אֱלֹהִים בְּקוֹל־רִנָּה
וְתוֹדָה הָמוֹן חוֹגֵג: ו מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי |
נַפְשִׁי וַתֶּהֱמִי עָלָי הוֹחִילִי לֵאלֹהִים
כִּי־עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת פָּנָיו: ז אֱלֹהַי
עָלַי נַפְשִׁי תִשְׁתּוֹחָח עַל־כֵּן אֶזְכָּרְךָ
מֵאֶרֶץ יַרְדֵּן וְחֶרְמוֹנִים מֵהַר מִצְעָר:
ח תְּהוֹם־אֶל־תְּהוֹם קוֹרֵא לְקוֹל צִנּוֹרֶיךָ
כָּל־מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבָרוּ:
ט יוֹמָם | יְצַוֶּה יְהוָה | חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה
שִׁירֹה עִמִּי תְּפִלָּה לְאֵל חַיָּי: י אוֹמְרָה |
לְאֵל סַלְעִי לָמָּה שְׁכַחְתָּנִי לָמָּה־קֹדֵר
אֵלֵךְ בְּלַחַץ אוֹיֵב: יא בְּרֶצַח | בְּעַצְמוֹתַי
חֵרְפוּנִי צוֹרְרָי בְּאָמְרָם אֵלַי כָּל־הַיּוֹם
אַיֵּה אֱלֹהֶיךָ: יב מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי | נַפְשִׁי
וּמַה־תֶּהֱמִי עָלָי הוֹחִילִי לֵאלֹהִים כִּי־
עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעֹת פָּנַי וֵאלֹהָי:

נט א לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת לְדָוִד מִכְתָּם
בִּשְׁלֹחַ שָׁאוּל וַיִּשְׁמְרוּ אֶת־הַבַּיִת
לַהֲמִיתוֹ: ב הַצִּילֵנִי מֵאֹיְבַי | אֱלֹהָי
מִמִּתְקוֹמְמַי תְּשַׂגְּבֵנִי: ג הַצִּילֵנִי מִפֹּעֲלֵי
אָוֶן וּמֵאַנְשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי: ד כִּי הִנֵּה
אָרְבוּ לְנַפְשִׁי יָגוּרוּ עָלַי עַזִּים לֹא־
פִשְׁעִי וְלֹא־חַטָּאתִי יְהוָה: ה בְּלִי־עָוֹן
יְרֻצוּן וְיִכּוֹנָנוּ עוּרָה לִקְרָאתִי וּרְאֵה:
ו וְאַתָּה יְהוָה־אֱלֹהִים | צְבָאוֹת אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל הָקִיצָה לִפְקֹד כָּל־הַגּוֹיִם אַל־
תָּחֹן כָּל־בֹּגְדֵי אָוֶן סֶלָה: ז יָשׁוּבוּ
לָעֶרֶב יֶהֱמוּ כַכָּלֶב וִיסוֹבְבוּ עִיר:
ח הִנֵּה | יַבִּיעוּן בְּפִיהֶם חֲרָבוֹת
בְּשִׂפְתוֹתֵיהֶם כִּי־מִי שֹׁמֵעַ: ט וְאַתָּה
יְהוָה תִּשְׂחַק־לָמוֹ תִּלְעַג לְכָל־גּוֹיִם:
י עֻזּוֹ אֵלֶיךָ אֶשְׁמֹרָה כִּי־אֱלֹהִים
מִשְׂגַּבִּי: יא אֱלֹהֵי חַסְדִּי יְקַדְּמֵנִי
אֱלֹהִים יַרְאֵנִי בְשֹׁרְרָי: יב אַל־תַּהַרְגֵם |
פֶּן־יִשְׁכְּחוּ עַמִּי הֲנִיעֵמוֹ בְחֵילְךָ
וְהוֹרִידֵמוֹ מָגִנֵּנוּ אֲדֹנָי: יג חַטַּאת־פִּימוֹ
דְּבַר־שְׂפָתֵימוֹ וְיִלָּכְדוּ בִגְאוֹנָם וּמֵאָלָה
וּמִכַּחַשׁ יְסַפֵּרוּ: יד כַּלֵּה בְחֵמָה כַּלֵּה
וְאֵינֵמוֹ וְיֵדְעוּ כִּי־אֱלֹהִים מֹשֵׁל בְּיַעֲקֹב
לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סֶלָה: טו וְיָשׁוּבוּ לָעֶרֶב
יֶהֱמוּ כַכָּלֶב וִיסוֹבְבוּ עִיר: טז הֵמָּה יְנוּעוּן
יְנִיעוּן לֶאֱכֹל אִם־לֹא יִשְׂבְּעוּ וַיָּלִינוּ:
יז וַאֲנִי | אָשִׁיר עֻזֶּךָ וַאֲרַנֵּן לַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ
כִּי־הָיִיתָ מִשְׂגָּב לִי וּמָנוֹס בְּיוֹם צַר־לִי:
יח עֻזִּי אֵלֶיךָ אֲזַמֵּרָה כִּי־אֱלֹהִים מִשְׂגַּבִּי
אֱלֹהֵי חַסְדִּי:

עז א לַמְנַצֵּחַ עַל־יְדוּתוּן יְדוּתוּן לְאָסָף
מִזְמוֹר: ב קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים
וְאֶצְעָקָה קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְהַאֲזִין
אֵלָי: ג בְּיוֹם צָרָתִי אֲדֹנָי דָּרָשְׁתִּי יָדִי |
לַיְלָה נֻגְּרָה וְלֹא תָפוּג מֵאֲנָה הִנָּחֵם

נַפְשִׁי׃ ד אֱזְכְּרָה אֱלֹהִים וְאֶהֱמָיָה
אָשִׂיחָה | וְתִתְעַטֵּף רוּחִי סֶלָה׃ ה אָחַזְתָּ
שְׁמֻרוֹת עֵינָי נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר׃
ו חִשַּׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם שְׁנוֹת עוֹלָמִים׃
ז אֶזְכְּרָה נְגִינָתִי בַלַּיְלָה עִם־לְבָבִי
אָשִׂיחָה וַיְחַפֵּשׂ רוּחִי׃ ח הַלְעוֹלָמִים
יִזְנַח | אֲדֹנָי וְלֹא־יֹסִיף לִרְצוֹת עוֹד׃
ט הֶאָפֵס לָנֶצַח חַסְדּוֹ גָּמַר אֹמֶר לְדֹר
וָדֹר׃ י הֲשָׁכַח חַנּוֹת אֵל אִם־קָפַץ בְּאַף
רַחֲמָיו סֶלָה׃ יא וָאֹמַר חַלּוֹתִי הֵיא
שְׁנוֹת יְמִין עֶלְיוֹן׃ יב אזכיר אֶזְכּוֹר
מַעַלְלֵי־יָהּ כִּי־אֶזְכְּרָה מִקֶּדֶם פִּלְאֶךָ׃
יג וְהָגִיתִי בְכָל־פָּעֳלֶךָ וּבַעֲלִילוֹתֶיךָ
אָשִׂיחָה׃ יד אֱלֹהִים בַּקֹּדֶשׁ דַּרְכֶּךָ מִי־
אֵל גָּדוֹל כֵּאלֹהִים׃ טו אַתָּה הָאֵל עֹשֵׂה
פֶּלֶא הוֹדַעְתָּ בָעַמִּים עֻזֶּךָ׃ טז גָּאַלְתָּ
בִזְרוֹעַ עַמֶּךָ בְּנֵי־יַעֲקֹב וְיוֹסֵף סֶלָה׃
יז רָאֻוךָ מַיִם | אֱלֹהִים רָאוּךָ מַיִם יָחִילוּ
אַף יִרְגְּזוּ תְהֹמוֹת׃ יח זֹרְמוּ מַיִם | עָבוֹת
קוֹל נָתְנוּ שְׁחָקִים אַף־חֲצָצֶיךָ יִתְהַלָּכוּ׃
יט קוֹל רַעַמְךָ | בַּגַּלְגַּל הֵאִירוּ בְרָקִים
תֵּבֵל רָגְזָה וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ׃ כ בַּיָּם דַּרְכֶּךָ
וְשְׁבִילְךָ בְּמַיִם רַבִּים וְעִקְּבוֹתֶיךָ
לֹא נֹדָעוּ׃ כא נָחִיתָ כַצֹּאן עַמֶּךָ בְּיַד־
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן׃

צ א תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי
מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר וָדֹר׃
ב בְּטֶרֶם | הָרִים יֻלָּדוּ וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ
וְתֵבֵל וּמֵעוֹלָם עַד־עוֹלָם אַתָּה אֵל׃
ג תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד־דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ
בְנֵי־אָדָם׃ ד כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ
כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה
בַלָּיְלָה׃ ה זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ בַּבֹּקֶר
כֶּחָצִיר יַחֲלֹף׃ ו בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף
לָעֶרֶב יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ׃ ז כִּי־כָלִינוּ בְאַפֶּךָ
וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ׃ ח שַׁתָּה עֲוֹנֹתֵינוּ
לְנֶגְדֶּךָ עֲלֻמֵּנוּ לְמְאוֹר פָּנֶיךָ׃ ט כִּי כָל־
יָמֵינוּ פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ כְמוֹ־
הֶגֶה׃ י יְמֵי־שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה
וְאִם בִּגְבוּרֹת | שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָּם
עָמָל וָאָוֶן כִּי־גָז חִישׁ וַנָּעֻפָה׃ יא מִי־
יוֹדֵעַ עֹז אַפֶּךָ וּכְיִרְאָתְךָ עֶבְרָתֶךָ׃
יב לִמְנוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַע וְנָבֵא לְבַב
חָכְמָה׃ יג שׁוּבָה יְהוָה עַד־מָתָי וְהִנָּחֵם
עַל־עֲבָדֶיךָ׃ יד שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ
וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל־יָמֵינוּ׃
טו שַׂמְּחֵנוּ כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת רָאִינוּ
רָעָה׃ טז יֵרָאֶה אֶל־עֲבָדֶיךָ פָּעֳלֶךָ
וַהֲדָרְךָ עַל־בְּנֵיהֶם׃ יז וִיהִי | נֹעַם אֲדֹנָי
אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה
עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ׃

קד א הוֹדִי | לַיהוָה קִרְאוּ בִשְׁמוֹ
הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילוֹתָיו׃
ב שִׁירוּ־לוֹ זַמְּרוּ־לוֹ שִׂיחוּ בְכָל־
נִפְלְאוֹתָיו׃ ג הִתְהַלְלוּ בְשֵׁם קָדְשׁוֹ
יִשְׂמַח לֵב | מְבַקְשֵׁי יְהוָה׃ ד דִּרְשׁוּ
יְהוָה וְעֻזּוֹ בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד׃ ה זִכְרוּ
נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר־עָשָׂה מֹפְתָיו
וּמִשְׁפְּטֵי־פִיהוּ׃ ו זֶרַע אַבְרָהָם עַבְדּוֹ בְּנֵי
יַעֲקֹב בְּחִירָיו׃ ז הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
בְּכָל־הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו׃ ח זָכַר לְעוֹלָם
בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר׃ ט אֲשֶׁר
כָּרַת אֶת־אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִשְׂחָק׃
י וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית
עוֹלָם׃ יא לֵאמֹר לְךָ אֶתֵּן אֶת־אֶרֶץ־
כְּנַעַן חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם׃ יב בִּהְיוֹתָם מְתֵי
מִסְפָּר כִּמְעַט וְגָרִים בָּהּ׃ יג וַיִּתְהַלְּכוּ
מִגּוֹי אֶל־גּוֹי מִמַּמְלָכָה אֶל־עַם אַחֵר׃
יד לֹא־הִנִּיחַ אָדָם לְעָשְׁקָם וַיּוֹכַח
עֲלֵיהֶם מְלָכִים׃ טו אַל־תִּגְּעוּ בִמְשִׁיחָי
וְלִנְבִיאַי אַל־תָּרֵעוּ׃ טז וַיִּקְרָא רָעָב עַל־
הָאָרֶץ כָּל־מַטֵּה־לֶחֶם שָׁבָר׃ יז שָׁלַח
לִפְנֵיהֶם אִישׁ לְעֶבֶד נִמְכַּר יוֹסֵף׃
יח עִנּוּ בַכֶּבֶל רַגְלוֹ בַּרְזֶל בָּאָה
נַפְשׁוֹ׃ יט עַד־עֵת בֹּא־דְבָרוֹ אִמְרַת
יְהוָה צְרָפָתְהוּ׃ כ שָׁלַח מֶלֶךְ וַיַּתִּירֵהוּ
מֹשֵׁל עַמִּים וַיְפַתְּחֵהוּ׃ כא שָׂמוֹ אָדוֹן
לְבֵיתוֹ וּמֹשֵׁל בְּכָל־קִנְיָנוֹ׃ כב לֶאְסֹר
שָׂרָיו בְּנַפְשׁוֹ וּזְקֵנָיו יְחַכֵּם׃ כג וַיָּבֹא
יִשְׂרָאֵל מִצְרָיִם וְיַעֲקֹב גָּר בְּאֶרֶץ־חָם׃
כד וַיֶּפֶר אֶת־עַמּוֹ מְאֹד וַיַּעַצְמֵהוּ
מִצָּרָיו׃ כה הָפַךְ לִבָּם לִשְׂנֹא עַמּוֹ
לְהִתְנַכֵּל בַּעֲבָדָיו׃ כו שָׁלַח מֹשֶׁה עַבְדּוֹ
אַהֲרֹן אֲשֶׁר בָּחַר־בּוֹ׃ כז שָׂמוּ־בָם דִּבְרֵי
אֹתֹתָיו וּמֹפְתִים בְּאֶרֶץ חָם׃ כח שָׁלַח
חֹשֶׁךְ וַיַּחְשִׁךְ וְלֹא־מָרוּ אֶת־דְּבָרוֹ׃
כט הָפַךְ אֶת־מֵימֵיהֶם לְדָם וַיָּמֶת אֶת־
דְּגָתָם׃ ל שָׁרַץ אַרְצָם צְפַרְדְּעִים בְּחַדְרֵי
מַלְכֵיהֶם׃ לא אָמַר וַיָּבֹא עָרֹב כִּנִּים
בְּכָל־גְּבוּלָם׃ לב נָתַן גִּשְׁמֵיהֶם בָּרָד אֵשׁ
לֶהָבוֹת בְּאַרְצָם׃ לג וַיַּךְ גַּפְנָם וּתְאֵנָתָם
וַיְשַׁבֵּר עֵץ גְּבוּלָם׃ לד אָמַר וַיָּבֹא
אַרְבֶּה וְיֶלֶק וְאֵין מִסְפָּר׃ לה וַיֹּאכַל
כָּל־עֵשֶׂב בְּאַרְצָם וַיֹּאכַל פְּרִי אַדְמָתָם׃
לו וַיַּךְ כָּל־בְּכוֹר בְּאַרְצָם רֵאשִׁית לְכָל־
אוֹנָם׃ לז וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וְזָהָב וְאֵין
בְּשִׁבְטֵיהֶם כּוֹשֵׁל׃ לח שָׂמַח מִצְרַיִם
בְּצֵאתָם כִּי־נָפַל פַּחְדָּם עֲלֵיהֶם׃
לט פָּרַשׂ עָנָן לְמָסָךְ וְאֵשׁ לְהָאִיר לָיְלָה׃
מ שָׁאַל וַיָּבֵא שְׂלָו וְלֶחֶם שָׁמַיִם
יַשְׂבִּיעֵם׃ מא פָּתַח צוּר וַיָּזוּבוּ מָיִם
הָלְכוּ בַּצִּיּוֹת נָהָר׃ מב כִּי־זָכַר אֶת־דְּבַר
קָדְשׁוֹ אֶת־אַבְרָהָם עַבְדּוֹ׃ מג וַיּוֹצֵא
עַמּוֹ בְשָׂשׂוֹן בְּרִנָּה אֶת־בְּחִירָיו׃
מד וַיִּתֵּן לָהֶם אַרְצוֹת גּוֹיִם וַעֲמַל
לְאֻמִּים יִירָשׁוּ׃ מה בַּעֲבוּר | יִשְׁמְרוּ
חֻקָּיו וְתוֹרֹתָיו יִנְצֹרוּ הַלְלוּיָהּ׃

קלז א עַל נַהֲרוֹת | בָּבֶל שָׁם יָשַׁבְנוּ
גַּם־בָּכִינוּ בְּזָכְרֵנוּ אֶת־צִיּוֹן׃
ב עַל־עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ תָּלִינוּ כִּנֹּרוֹתֵינוּ׃
ג כִּי שָׁם שְׁאֵלוּנוּ שׁוֹבֵינוּ דִּבְרֵי־שִׁיר
וְתוֹלָלֵינוּ שִׂמְחָה שִׁירוּ לָנוּ מִשִּׁיר
צִיּוֹן׃ ד אֵיךְ נָשִׁיר אֶת־שִׁיר־יְהוָה עַל
אַדְמַת נֵכָר׃ ה אִם־אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלָם
תִּשְׁכַּח יְמִינִי׃ ו תִּדְבַּק־לְשׁוֹנִי | לְחִכִּי
אִם־לֹא אֶזְכְּרֵכִי אִם־לֹא אַעֲלֶה אֶת־
יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתִי׃ ז זְכֹר
יְהוָה | לִבְנֵי אֱדוֹם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלָם
הָאֹמְרִים עָרוּ | עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ׃
ח בַּת־בָּבֶל הַשְּׁדוּדָה אַשְׁרֵי שֶׁיְּשַׁלֶּם־לָךְ
אֶת־גְּמוּלֵךְ שֶׁגָּמַלְתְּ לָנוּ׃ ט אַשְׁרֵי |
שֶׁיֹּאחֵז וְנִפֵּץ אֶת־עֹלָלַיִךְ אֶל־הַסָּלַע׃

קלח א הַלְלוּיָהּ | הַלְלוּ־אֵל בְּקָדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ
בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ׃ ב הַלְלוּהוּ בִּגְבוּרֹתָיו
הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ׃ ג הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר
הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר׃ ד הַלְלוּהוּ בְּתֹף
וּמָחוֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעֻגָב׃ ה הַלְלוּהוּ
בְּצִלְצְלֵי־שָׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה׃
ו כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ׃
מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל. בְּשׁוּב יְהוָה
שְׁבוּת עַמּוֹ, יָגֵל יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל: וּתְשׁוּעַת
צַדִּיקִים מֵיְהוָה. מָעוֹזָם בְּעֵת צָרָה: וַיַּעְזְרֵם יְהוָה
וַיְפַלְּטֵם. יְפַלְּטֵם מֵרְשָׁעִים וְיוֹשִׁיעֵם כִּי חָסוּ בּוֹ׃

חזרה לתוכן העניינים

הִלְכוֹת יוֹם הַכִּפּוּרִים סִימָן תרו תרז

כה מֻתָּר ◦ לְרַחֵץ וְלִטְבֹּל בָּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר, כו דְּיוֹם כִּפּוּר מִכְּטֶל שַׁבָּעָה כו אַף עַל פִּי שֶׁנֶּהֱגוּ שֶׁלֹּא לְרַחֵץ כָּל שְׁלֹשִׁים, כו טְבִילָה מִצְוָה מֻתָּר. (דעת עצמו):

תרז סֵדֶר הַזְּהִירוּ בְּמִנְחָה בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר. וכו ו׳ סְעִיפִים:

א א צָרִיךְ ב לְהַתְוִדּוֹת בְּמִנְחָה א קֹדֶם סְעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת: הגה ג וְיָחִיד אוֹמְרוֹ אַחַר שֶׁגָּמַר תְּפִלָּתוֹ וְשׁוֹלִיחַ צִבּוּר לְגָלֵחַ הַמְפַקְּדִים כְּמוֹ אִשָּׁה לְבַעְלָהּ. כָּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם לְפִי מַשְׁמָעוּת רַמ״א מִי שֶׁלֹּא רָאָה קְרִי מִן עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה אֵין צָרִיךְ לְטָבֵל, מִכָּל מָקוֹם אָדָם בָּרִיא יְחַמִּיר עַל עַצְמוֹ לְהִטָּבֵל מִשּׁוּם תְּשׁוּבָה, וְעוֹד שֶׁמָּא רָאָה מַיִם חֲלָקִים וַעֲכוּרִים. אִשָּׁה שֶׁמְּשַׁמֶּשֶׁת תּוֹךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים צְרִיכָה לְכַבֵּד בֵּיתָהּ בְּחַמִּין שֶׁלֹּא תִפָּלֵט שִׁכְבַת זֶרַע, וְדַוְקָא שֶׁלֹּא הָיָה קְמוּץ לְטִבְלִיָּתָהּ אוֹ קְמוּץ לְוִסָּתָהּ, דְּאָז תִּרְאֶינָּה שָׁעוֹת רְגִילוֹת לְהִתְעַבֵּר רֹאשׁ לְחֹדֶשׁ שֶׁמְּשַׁמֶּשֶׁת זֶרַע וְהַהֵרָיוֹן, מַגֵּן אַבְרָהָם. עַיֵּן שָׁם: ד לְרַחֵץ. וְהֵיכָן שָׁעָה אוֹ שְׁתֵּים קֹדֶם הַלַּיְלָה וְלֹא קֹדֶם, דְּהָא בְּלֹאו הָכִי יֵשׁ נוֹהֲגִים לִטְבֹּל אַחַר סְעוּדָה מַפְסֶקֶת שֶׁיְּהֵא קְמוּץ לְיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְאִם כֵּן בְּאֵבֶל יֵשׁ לְהַחְמִיר, וְכָל שֶׁאֵר דִּינֵי אֲבֵלוּת נוֹהֵג עַד הַלַּיְלָה, מַגֵּן אַבְרָהָם. עַיֵּן שָׁם:

ה **לְהִתְוַדּוֹת**. וְיֵשׁ נוֹהֲגִים לְהִתְוַדּוֹת עַל הַמִּטָּה, הַאֲרִ״י ז״ל עַל פִּי סֹ״ד. וּבְמִדְרַשׁ קֹהֶלֶת שִׁיבָה עַל הַלֵּב. וְכָתַב שָׁלֵ״ה, רְאוּי לְהִתְוַדּוֹת אַחַר אֲכִילָה גַּם כֵּן קֹדֶם הַשְּׁכָבָה: ו **תְּרֵשׁוּת**. אֲפִלּוּ בְּקוֹל רָם. וְדַוְקָא בְּחַטָּא שֶׁהַמְּפָרְסָם אֲבָל בְּחַטָּא שֶׁאֵינוֹ מְפָרְסָם אָסוּר לְאָמְרוֹ בְּקוֹל רָם, מַגֵּן אַבְרָהָם:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

◦ **יֻתַּר**. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בְּדִבְרֵי יוֹסֵף סִימָן סא בְּאֹכֶל תּוֹךְ שִׁבְעָה בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים לְאָכֹל סְעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת בִּישִׁיבָה עַל כִּסֵּא אוֹ סַפְסָל, הַמַּקֵּל בָּזֶה לֹא הִפְסִיד, וְדַלֵּא כְּמַגֵּן אַבְרָהָם דְּמַשְׁמַע מִדְּבָרָיו סִימָן תרז שֶׁמִּתְּחִילִין אֲפִלּוּ בְּשִׁבְעָה אַכִּילָה סְעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת דְּהָא עַד שֶׁתְּחַשֵּׁךְ קָאָמַר:

◦ **הָרְשׁוּת**. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בְּפָנִים מְאִירוֹת חֵלֶק ב סִימָן קנח, מִי שֶׁרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְלִבּוֹ מִתְלַהֵב וְרוֹצֶה לְהִתְוַדּוֹת בְּרַבִּים עַל חֲטָאָיו כְּדֵי שֶׁיִּתְבַּיְּשׁוּ, וְכָתַב דְּהָא מְשַׁמַע בְּסוֹטָה דַּף לב דְּאָמַר נְסִיוֹן וְיִרּוֹשׁ כִּי הֵיכִי דְּנִבְּפֵד, הֵיכִי, דְּוַקָא בְּעֲבֵרוֹת הַשֵּׁל עַלְיָה הַכָּתוּב, וְדַוְקָא בְּעִנְיָנָא דְּקַנְּאָה, הָא לְאו הָכִי אָסוּר לְפָרְסֵם כְּדִמּוּכָח מִסּוֹטָה דָּף ז, וּמִכְּאן תְּשׁוּבָה שֶׁאָסוּר לְפָרְסֵם חֲטָאוֹ אֶלָּא יִתְוַדֶּה בֵּינוֹ לְבֵינוֹ, אֲפִלּוּ חָטָא רַאוּי לִשְׁאל לַחֲכָם מַה תְּשׁוּבָה עַל חֶטְא זֶה, וְחַדָּשִׁים מִקְרוֹב בָּאוּ וְאוֹמְרִים שֶׁצָּרִיךְ אָדָם דַּוְקָא לְפָרְסֵם חֲטָאוֹ, וְיִשְׁתַּקֵּעַ הַדְּבָרִים וְלֹא יֹאמְרוּ וּמִדְּבָרֵי חִיצוֹנִים דָּבָר זֶה, חַ״י יוֹנִי דֶּרֶךְ אָמֶת, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, וְעַיֵּן בְּיָד אֶפְרַיִם שֶׁמַּחְבְּתִי דְּמִסּוֹטָה דָּף ז מוּכָח דְּבִקְהָלוֹת שֶׁאֲחֵרִים נִתְפַּשְּׁדִים יָכוֹל לְפָרְסֵם שֶׁהוּא עָשָׂה זֶה כִּדְמוּכָח בְּסוֹטָה הָתָם דִּיהוּדָה אוֹדִי אַף עַל גַּב דְּאָמַר רַב שֵׁשֶׁת חָצִיף עָלַי מֵאן דְּמַפְרֵשׁ חֲטָאָה מִבְּלִי מָקוֹם שֶׁבַּד יְהוּדָה הָכִי כִּי הֵיכָא דְּלֹא לְחַשְּׁדוּ אַחֲרִיתִי, וְזֶהוּ הוֹלְכוֹת הַפָּנִים מְאִירוֹת דְּמוּכָח דְּבִלֹּא שָׁנָה זֶה אָסוּר, אֲבָל הֵיכָא דְּאִיכָּא הֶךְ שָׁנָה גַּם הַפָּנִים מְאִירוֹת מוֹדָה. וְעַיֵּן בְּדִבְרֵי אֲרִיאֵי זְקֵנִי בְּתְשׁוּבוֹת שֹׁר סִימָן ה וּבְכֹלּוֹ שׁוֹר בְּחֵלֶק טוֹר פֶּרֶק ב וּבְסוֹטָה שָׁם עַיֵּן שָׁם. (וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה שֶׁכָּתַב כִּי הַיְכָא דְּיֵשׁ לוֹ לְפָרֵט כִּי הֵיכִי דְּנִבְּפֵד, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּהַךְ דְּשֹׁאֵל כְּדֶרֶךְ שֶׁאָמְרוּ בְּסוֹטָה מְשַׁמַע דְּבִכְמוֹת יֵשׁ לְפָרֵט עַיֵּן שָׁם, וְלֹא קָשֶׁה מִירֵי דְּהָתָם בְּשׁוֹגֵג מִירֵי דְּלַעֲנִין קָרְבָּן, לָכֵן יֵשׁ לוֹ לְפָרֵט כִּי הֵיכִי דְּנִבְּפֵד, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּהַךְ דְּשֹׁאֵל כְּדֶרֶךְ שֶׁאָמְרוּ בְּסוֹטָה דְּמִדְּרִישׁ הָיָה וּמִשֶּׁה שָׁם:

בְּאֵר הֵיטֵב

חָצִיו תּוֹךְ הַמְּקוָה וְעַל חֲצִיו הָאַחֵר שָׁפַךְ תִּשְׁעָה קַבִּין, יָצָא, עַיֵּן מַגֵּן אַבְרָהָם. וְכָתַב שָׁלֵ״ה לְגַלַּח הַמְּפֻקָּדִים כְּמוֹ אִשָּׁה לְבַעְלָהּ. כָּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם לְפִי מַשְׁמָעוּת רַמ״א מִי שֶׁלֹּא רָאָה קְרִי מִן עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה אֵין צָרִיךְ לְטָבֵל, מִכָּל מָקוֹם אָדָם בָּרִיא יְחַמִּיר עַל עַצְמוֹ לְהִטָּבֵל מִשּׁוּם תְּשׁוּבָה, וְעוֹד שֶׁמָּא רָאָה מַיִם חֲלָקִים וַעֲכוּרִים. אִשָּׁה שֶׁמְּשַׁמֶּשֶׁת תּוֹךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים צְרִיכָה לְכַבֵּד בֵּיתָהּ בְּחַמִּין שֶׁלֹּא תִפָּלֵט שִׁכְבַת זֶרַע, וְדַוְקָא שֶׁלֹּא הָיָה קְמוּץ לְטִבְלִיָּתָהּ אוֹ קְמוּץ לְוִסָּתָהּ, דְּאָז תִּרְאֶינָּה שָׁעוֹת רְגִילוֹת לְהִתְעַבֵּר רֹאשׁ לְחֹדֶשׁ שֶׁמְּשַׁמֶּשֶׁת זֶרַע וְהַהֵרָיוֹן, מַגֵּן אַבְרָהָם. עַיֵּן שָׁם: ז לְרַחֵץ. וְהֵיכָן שָׁעָה אוֹ שְׁתֵּים קֹדֶם הַלַּיְלָה וְלֹא קֹדֶם, דְּהָא בְּלֹאו הָכִי יֵשׁ נוֹהֲגִים לִטְבֹּל אַחַר סְעוּדָה מַפְסֶקֶת שֶׁיְּהֵא קְמוּץ לְיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְאִם כֵּן בְּאֵבֶל יֵשׁ לְהַחְמִיר, וְכָל שֶׁאֵר דִּינֵי אֲבֵלוּת נוֹהֵג עַד הַלַּיְלָה, מַגֵּן אַבְרָהָם. עַיֵּן שָׁם:

ז **לְהִתְוַדּוֹת**. וְיֵשׁ נוֹהֲגִים לְהִתְוַדּוֹת עַל הַמִּטָּה, הַאֲרִ״י ז״ל עַל פִּי סֹ״ד. וּבְמִדְרַשׁ קֹהֶלֶת שִׁיבָה עַל הַלֵּב. וְכָתַב שָׁלֵ״ה, רְאוּי לְהִתְוַדּוֹת אַחַר אֲכִילָה גַּם כֵּן קֹדֶם הַשְּׁכָבָה: ח **תְּרֵשׁוּת**. אֲפִלּוּ בְּקוֹל רָם. וְדַוְקָא בְּחַטָּא שֶׁאֵינוֹ מְפָרְסָם אֲבָל בְּחַטָּא שֶׁהַמְּפָרְסָם אָסוּר לְאָמְרוֹ בְּקוֹל רָם, מַגֵּן אַבְרָהָם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

כד. **מֻתָּר יֻתַּר**. הֵינוּ כו אֲפִלּוּ בְּחַמִּין, וְכֵן הַטְּבִילָה בְּמִקְוֶה מֻתָּר אֲפִלּוּ הָיְתָה שֶׁל חַמִּין: כה. **דְּיוֹם הַכִּפּוּרִים מִכְּטֶל שִׁבְעָה**. רוֹצֶה לוֹמַר, דִּדְינוּ כְּמוֹ שֶׁאָר רֶגֶל שֶׁפָּגַע בְּאֶבְלוּת שֶׁהוּא מְכַטֵּל שִׁבְעָה, וּמֻתָּר מְחֻמַּת זֶה לְרַחֵץ אֶחָד הַמְּנֻחָּה קְמוּץ לְחֻשְּׁכָה לְדַעַת הַיֵּשׁ מְתִירִין לְעִיל בְּסִימָן תקמה סָעִיף י. וְעַיֵּן בְּמַגֵּן אַבְרָהָם, דְּגַם בְּעִנְיָנוּ אֵין לְהָקֵל רַק שָׁנָה אוֹ שְׁתַּיִם קֹדֶם הַלַּיְלָה וְלֹא קֹדֶם: כו. **אַף עַל פִּי שֶׁנֶּהֱגוּ וכו׳**. רוֹצֶה לוֹמַר, אַף דְּנִזְהֲרָה שִׁבְעָה נִתְכַּטֵּל עַל יְדֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים, הָיָה לָנוּ לֶאֱסֹר רְחִיצָה וּטְבִילָה מִשּׁוּם גְּזֵרַת שְׁלֹשִׁים, וְעַל זֶה תָּרֵץ דְּטְבִילָה זוֹ הִיא מִצְוָה, כז הַמְּחֻמֶּת זֶה מְמֵילָא מֻתָּר גַּם רְחִיצָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא חֲצִיצָה לְטְבִילָה: כז. **טְבִילַת מִצְוָה מֻתָּר**. וְאַף דְּאִינָהּ חִיּוּבָא, דְּכֵיוָן דְּלֹא מְקוֹם אִסּוּר רְחִיצָה כָּל שְׁלֹשִׁים גַּם כֵּן אֵינוּ אֶלָּא מִנְהָגָא:

א א. **קֹדֶם סְעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת**. שֶׁמָּא יֵאָרַע לוֹ דָּבָר קַלְקָלָה בִּסְעוּדָה, שֶׁיִּתְחַלֵּק אוֹ שֶׁתִּטָּרֵף ◦ דַּעְתּוֹ, וְלֹא יוּכַל לְהִתְוַדּוֹת אַחַר כָּךְ. ב **וְיֵשׁ פּוֹסְקִים שֶׁסּוֹבְרִין שֶׁצָּרִיךְ לְהִתְוַדּוֹת גַּם אַחַר אֲכִילָה קֹדֶם חֲשֵׁכָה, וְרָאוּי לְהַחְמִיר כְּדֵעָה זוֹ (של״ה), וְכֵן נָהֲגוּ בְּזִמָּנֵנוּ שֶׁאוֹמְרִים אָז תְּפִלָּה

שַׁעַר הַצִּיּוּן

כד. אֵלִיָּה רַבָּה. וְאַף דְּהִפְרִי מְגַדִּים מִסְתַּפֵּק בָּזֶה, הוּא רַק לְפִי מָה שֶׁתִּרַּץ הַמַּגֵּן אַבְרָהָם לְעִיל דְּמֻתָּר גַּם לְמִקּוֹם שֶׁלֹּא יָהֵא חֲצִיצָה, אֲבָל בְּעֵבוּרוֹת הַמְּפֻרְסָמִים שָׁרִי, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַכַּסָּף מִשְׁנֶה שָׁם. וְעַיֵּן שָׁם בְּהַגָּהַת הָרַאֲ״ד שֶׁדַּעְתּוֹ יֵשׁ לְהָקֵל אֲפִלּוּ בְּכָל עֶרֶב יוֹם טוֹב, וְעַיֵּן בְּאוֹר הַגְּרַ״א דְּמַצְדֵּד לוֹמַר דְּכָל דִּבְרֵי שְׁלֹמֵנוּ אֵין צָרִיךְ אִסְתַּנְדְּרֵי בְּלֹחֶשׁ קָא, וְסֵיפָא דְּדִבְרֵי הַמְּחַבֵּר שֶׁכָּתַב דְּאִם מְתְוַדֶּה בְּלֹחֶשׁ קָא אוֹקֵים, וְפֵרוּשׁ הוּא עַל דְּיֵשׁ דְּבָרִי דְּאִיתָּא בְּלֹחֶשׁ, וּמִדְּדַיְיק הַגְּרַ״א כָּל כָּךְ וְלֹא פֵּרֵשׁ כְּהַמַּגֵּן אַבְרָהָם, מִשְּׁמַע דְּסָבִירָא לֵהּ לְהַלָּכָה דְּאִפִלּוּ בְּחַטָּא מְפֻרְסָם אָסוּר לְאָמְרוֹ בְּקוֹל רָם, וְסָבִירָא לֵהּ דְּרַב נָתָן וּסְבִירָא לֵהּ דְּרַב נָתָן מְחַמִּיר בִּכְבֵן אָדָם לְמִקּוֹם שֶׁאֵין לְאָמְרוֹ בְּקוֹל רָם אֲפִלּוּ בְּחַטָּא מְפֻרְסָם. וְעַיֵּן שֶׁכֵּן אָדָם לְחַבְרוֹ, אִם הוּא מְפֻרְסָם לְרַבִּים, לְכָל עִלָּוָא מֻתָּר לְאָמְרוֹ בְּקוֹל רָם, וְדַוְקָא מְפֻרְסָם גַּם כֵּן שָׁרִי, וְכֵן נָהֲגוּ גַּם כֵּן לַעֲשׂוֹת כֵּן, עַיֵּן שָׁם: ד. מַגֵּן אַבְרָהָם:

לוח עמוד היומי: יום ה כח אב תשעו ◆ יום ו ה אלול תשפא ◆ שב״ק יא אב תשפו ◆ יום א טו תמוז תשצא ◆ יום ב כא סיון תשעו ◆ יום ג כז אייר תתא

לעמוד הבא

יח: **לְכוּמֵי** לְהַמְשִׁיךְ שָׁלוֹם יד **מוֹהֲרַ"ן**

וְדַלְיָנַן גְּלָא - הֵינוּ שֶׁדַּלְיָנוּ הַנְּפָשׁוֹת לְמַעְלָה, בְּבְחִינַת: עִיר גְּפוֹרִים עֲלָה חָכָם. **עַד דַּחֲזִינַן בֵּי מַרְבַּעְתָּא דְּכוֹכְבָא זוּטָא** - הֵינוּ שֶׁגָּרְמָנוּ זוּטָא עִלָּאָה. **מַרְבַּעְתָּא** זֶה בְּחִינַת זוּגִ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: אַרְחֵי וְרִבְעֵי. שֶׁכֵּינָתָא נִקְרֵאת בְּשֵׁעַת זוּגִ כּוֹכְבָא זוּטָא, כְּמוּבָא בְּזֹהַר (כלים דף קצא:): אַתְעֲבִידַת נְקֻדָּה זְעִירָא מִגּוֹ רְחִימוּתָא, בְּדֵין אִתְחַבְּרָא בְּבַעְלָהּ, עַיִן שֵׁם. **וַהֲוָה כְּמִבְּוַר אַרְבָּעִין גְּרִיוָא בְּזָרָא דְּחַרְדְּלָא** - כְּמוּבָא בַּזֹּהַר (פנחס דף רמט:): הַאי חַיְיָה, כַּד אִתְעֲבָרָא, אִסְתַּתְּמַת וְלָא יְכִילַת לְאוֹלָדָא, עַד דְּאִתְיָא נָחָשׁ וְנָשַׁךְ בְּעָרְיָתָא, בְּדֵין אִתְפַּתְּחַת וְנָפַק מִנַּהּ דָּמָא, וְהִיא שָׁתְיַת לְדָמָא. וְזֶה בְּחִינַת בּוֹרֶא דַּחַרְדְּלָא, הֵינוּ בְּחִינַת מִפֹּת דָּם כְּחַרְדָּל דְּנָפַק מִנַּהּ מַחֲמַת הַנְּשִׁיכָה בְּבֵית הַעֲרָוָה. בּוֹרֶא - פָּרַשׁ רַבֵּנוּ שְׁמוּאֵל: בֵּית זֶרַע. וְאַחַר־כָּךְ אוֹלִידַת, וְהַתּוֹלָדָה הַזֹּאת הִיא הַתּוֹרָה כְּנ"ל, וְהַתּוֹרָה הַזֹּאת הִיא הוֹלֶכֶת דֶּרֶךְ אַרְבָּעִים יוֹם, הֵינוּ בְּחִינַת שְׁאָר חַיָּוְתָא, שֶׁהֵם אַרְבָּעִים, עֶשְׂרָה לְכָל סְטַר, כְּמוּבָא שָׁם (בדף הנ"ל). וְזֶה בְּחִינַת אַרְבָּעִין גְּרִיוָא, בְּחִינַת אַרְבָּעִין חַיָּוְתָא, שֶׁהֵם אַרְבָּעִים יוֹם שֶׁל הַתּוֹרָה:

וְאִי דְּלַיְנַן טָפֵי הֲוָה מַקְלִינַן מֵהָכָא - כִּי: יֵשׁ הָבֵל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ, אֲשֶׁר יֵשׁ צַדִּיקִים אֲשֶׁר מְגִיעַ אֲלֵהֶם כְּמַעֲשֵׂה הָרְשָׁעִים וְכוּ' (קהלת ח); וְעַל־יְדֵי הַהֶבֶל הַזֶּה רַבִּים נִתְפַּקְּרוּ, שְׁרוֹאִים צַדִּיק וְרָע לוֹ, רָשָׁע וְטוֹב לוֹ. וְאִי דְּלַיְנַן הַרְבֵּה נְפָשׁוֹת, אֲזַי בְּוַדַּאי הָיָה מַקְלִינַן, לְשׁוֹן קוֹלָא; מֵהֶבֶל, מֵהֶבֶל הַזֶּה, וְלֹא הָיָה הֶבֶל הַזֶּה כְּלָל־כָּךְ קָשֶׁה עַל הָעוֹלָם. **וְרָמֵינָא גְּלָא קַלָּא לְחֶבְרָתָהּ: חֶבְרָתִי מִי שֶׁבְּקִרְבָּעְתָּא דִּילָא שְׁמַטְפִּיתָהּ. וְנֵיתֵי אֲנָא וְנַחְרְבָהּ** - הֵינוּ כְּשֶׁאַתְּ־כָּךְ, כְּשֶׁכָּל אֵלּוּ הַנְּפָשׁוֹת חוֹזְרִים מֵעֲבוּר הַנ"ל, וְעַל־יְדֵי הַכְּלָלִיּוּת נִתּוֹסֵף בָּהֶם אַהֲבָה זֶה לָזֶה, וְאָז מְעוֹרְרִין אֵלּוּ לְאֵלּוּ וְאוֹמְרִים זֶה לָזֶה וּמַזְכִּירִין זֶה אֶת זֶה: אָחִי, שָׁמָּא שְׁבָקְתָּ אֵיזֶה מִדָּה בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁעֲדַיִן הִיא מוּשְׁלֶמֶת עָלֶיךָ, וְאֵין אַתָּה יָכוֹל לְהִתְגַּבֵּר עָלֶיהָ, **וְנֵיתֵי אֲנָא וְנִתְגַּבַּרְתָּהּ** - הֵינוּ אֶסְיַע לְךָ לְכַלּוֹת אֶת הַמִּדָּה הַזֹּאת מִמְּךָ. וְהַשֵּׁשׁ לוֹ: **פּוּךְ חֲזִי גְּבוּרְתָּא דְּמָרָךְ** - שֶׁהוּא הַחָכָם הַנ"ל, רָאוּי כַּמָּה כֹּחוֹ גָּדוֹל, **דַּאֲפִלּוּ כְּמִלָּא חוּטָא דְּחִלָּא לֵית דָּעֲבַר** - פָּרַשׁ רַבֵּנוּ שְׁמוּאֵל: אֲפִלּוּ כְּמִלֹּא רֹחַב הַחוּט לֹא יְכֹלְתִּי לַצְאת חוּץ מִן הַחוֹל. פֵּרוּשׁ: אֶת שׁוֹאֶלֶת אוֹתִי, שָׁמָּא שְׁבַקְתִּי מִדָּה בָּעוֹלָם, שֶׁעֲדַיִן לֹא תִּקַּנְתִּי אוֹתָהּ, תֵּדַע חֲבֵרְתִּי, שֶׁעֲדַיִן אֲנִי מְשֻׁקָּע בְּכָל הַתַּאֲוֹת, וַעֲדַיִן לֹא יָצָאתִי מִן הַחוֹל אֶל הַקֹּדֶשׁ אֲפִלּוּ כְּמִלֹּא חוּט. וּבְוַדַּאי מִי שֶׁהוּא בְּמַדְרֵגָה כָּזֹאת, בְּוַדַּאי **לֵית דָּעֲבַר** - הֵינוּ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לָבוֹא לִבְחִינוֹת עִבּוּר הַנ"ל (ז), וְאַף־עַל־פִּי־כֵן: **פּוּךְ חֲזִי גְּבוּרְתָּא דְּמָרָךְ**, הֵינוּ כֹּחַ הַחָכְמָה, שֶׁבְּלִי־קֵץ כֹּחוֹ חָזָק, שֶׁאֲפִלּוּ נֶפֶשׁ שֶׁלִּי הָעֲלָה בְּעִבּוּר:

וְזֶה פֵּרוּשׁ: אַשְׁרֵי הָעָם - זֶה בְּחִינַת הַשִּׂמְחָה. **יְדֵעֵי תְרוּעָה** - זֶה בְּחִינַת עֵקֶב (ח), שֶׁהוּא בְּחִינַת צְדָקָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים צט): מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בְּיַעֲקֹב אַתָּה עָשִׂיתָ. **ה'** - זֶה בְּחִינַת הַיְוִיּוֹת, בְּחִינַת חֲמָרִים. **בְּאוֹר פָּנֶיךָ** - זֶה הַשֵּׂכֶל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קהלת ח): חָכְמַת אָדָם תָּאִיר פָּנָיו. **יְהַלֵּכוּן** - אֵלּוּ הַנְּפָשׁוֹת, בְּחִינַת מַהֲלָךְ נֶפֶשׁ:

(ז) עַיֵּן זוהר ויקהל דף קצ"ה ע"ב ודף רי"ב. (ח) עַיֵּן תיקון נ"ה. (ט) עַיֵּן בסוף הספר בנ"א של כתבי רבינו ז"ל בעצמו מובא כל הפסוק חוה. (א) צפנת נ.

הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת רְאִיָּה טנת"א כְּנ"ל, כָּל בְּשָׂר יַחְדָּו, זֶה בְּחִינַת לְקִיטַת הַנְּפָשׁוֹת בְּיָם, בְּבְחִינַת: לוֹקֵחַ נְפָשׁוֹת חָכָם כְּנ"ל, כִּי פִּי ד' דִּבֶּר - כָּל זֶה נַעֲשָׂה עַל־יְדֵי רוּחִי נְדִיבָה כְּנ"ל, שֶׁהוּא פִּי ה', כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: בְּפִיךָ - זוֹ צְדָקָה. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ ז"ל.

וּמִזֶּה הַדָּבָר, שֶׁמֵּבִיא הַמִּקְרָא: וְנִגְלָה כְּבוֹד ה' וְרָאוּ כָל בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִּי ה' דִּבֶּר; וּמֵבְאֵר כָּל הַמַּאֲמָר הַנ"ל, שֶׁהוּא מְפֹרָשׁ בְּפָסוּק זֶה, אַךְ בֶּעָוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים חָסֵר פֵּרוּשׁ רֵישָׁא דִּקְרָא (ט).

יד

לְשׁוֹן רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה

תִּקְעוּ כַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה וְכוּ': (תהלים פא)

א לְהַמְשִׁיךְ שָׁלוֹם בָּעוֹלָם צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת בְּבוֹד הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְשָׁרְשׁוֹ, הֵינוּ לְיִרְאָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דברים כח): לְיִרְאָה אֶת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד:

ב וְאִי אֶפְשָׁר לְהַעֲלוֹת אֶת הַכָּבוֹד אֶלָּא עַל־יְדֵי תּוֹרַת חֶסֶד, וְתוֹרַת חֶסֶד הוּא עַל־יְדֵי מַתָּנָה לְלַמְּדָהּ, כִּי זֶה עִקַּר כְּבוֹדוֹ, כְּמוּבָא בַּזֹּהַר (יתרו דף סט:): בְּשַׁעֲתָא דְּשָׁאֲרָא עִכּוּ"ם אָתְיָן וְאוֹדְנָן לְקַדְשָׁא־בְּרִיךְ־הוּא, בְּדֵין אִסְתַּלַּק וְאִתְעֵיקַר שְׁמָא דְּקַדְשָׁא־בְּרִיךְ־הוּא עִלָּאָה וְתַתָּאָה, כְּמוֹ גְּבִי יִתְרוֹ: בְּשַׁעֲתָא דַּאֲמַר יִתְרוֹ: עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי גָדוֹל ה' מִכָּל הָאֱלֹקִים, בְּדֵין אִסְתַּלַּק וְאִתְעֵיקַר שְׁמָא דְּקַדְשָׁא־בְּרִיךְ־הוּא. נִמְצָא, וְהוּ כְּבוֹדוֹ, כְּשֶׁנִּבְרָא־אָדָם שֶׁהֵם מְחִיּוֹן לְקַדְּשָׁה מְקָרְבִין אֶת עַצְמָן לְפָנִים מֵהַקְּדֻשָּׁה, הֵן גָּרִים שֶׁמְּגַיְּרִין, הֵן בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה, שֶׁגַּם הֵם הָיוּ מִבְּחוּץ, וּכְשֶׁמְּקָרְבִין וּמְכַנִּיסִים אוֹתָם לִפְנִים - וְהוּ כְּבוֹדוֹ: **וְעָבְשָׁו** הַכָּבוֹד בַּגָּלוּת, כִּי עִקַּר הַכָּבוֹד אֵצֶל הָעַכּוּ"ם, וַאֲנַחְנוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שְׁפָלִים וְנִבְזִים; וְלֶעָתִיד לָבוֹא, שֶׁיִּתְגַּלֶּה כְּבוֹדוֹ מִבֵּין הַחֹשֶׁךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ס): וְנִגְלָה כְּבוֹד ה' וְכוּ', כִּי אָז יָשׁוּבוּ כֻּלָּם לְעָבְדוֹ שֶׁכֻּלָּם אֶחָד (א), אָז יֵאמְרוּ בְּנוֹיִים לְכוּ וְנִלְכָּה בְּאוֹר ה' (שם ב). וְכָבוֹד נִקְרָא אוֹר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל מג): וְהָאָרֶץ הֵאִירָה מִכְּבוֹדוֹ:

ג וְאִי אֶפְשָׁר לְקָרֵב אֶת הַגֵּרִים עִם בַּעֲלֵי־הַתְּשׁוּבָה אֶלָּא עַל־יְדֵי תּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי ח): יְפוּצוּ מַעְיָנוֹתָיִךְ חוּצָה - שֶׁצָּרִיךְ לְהַשְׁקוֹת אוֹתָם שֶׁהֵם מִבַּחוּץ, לְהוֹדִיעַ לָהֶם הַדֶּרֶךְ יֵלְכוּ בָהּ. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (אבות פרק ו): אֵין כְּבוֹד אֶלָּא תּוֹרָה: וְזֶהוּ (ויקרא טז): אִם תּוֹצִיא יָקָר מִזּוֹלֵל; וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (ב"מ פח): אִלּוּ שְׁמָקְרְבִין בְּנֵי־אָדָם לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ; כִּי זֶהוּ נִקְרָא מוֹצִיא יָקָר, הֵינוּ כְּבוֹד, מִזּוֹלֵל - מִזִּילוּתָא דְּגַלּוּתָא. וְזֶה (תהלים קיז): רָם עַל כָּל גּוֹיִם ה'; הֵינוּ כְּשֶׁהָעַכּוּ"ם מוֹדִין וּמִשְׁבְּחִין לָהּ, אַיּוּ: עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ - אֲזַי נִתְעַלֶּה הַכָּבוֹד מֵהַחֹשֶׁךְ.

(עוד מצאתי כתב־יד רבנו ז"ל, ששייך להתורה הנ"ל, אך מצאתי רק קצה הנייר, ולא נכתב שם רק סופו של ענין, וחסר התחלת הענין. והוא:)

לעמוד הבא

שְׁתִיהֶ בבחינת הַפְרָטָה לְחֶסֶד הַפָּנִים

וְזֶהוּ: ״יָאֵר ה׳ פָּנָיו אֵלֶיךָ״, שֶׁיִּתְגַּלֶּה בְּחִינַת פָּנִים, שֶׁתִּהְיֶה הַפְרָנְסָה בְּבְחִינַת ״לֶחֶם הַפָּנִים״, עַל־יְדֵי שֶׁמִּתְגַּלֶּה פְּנֵי ה׳, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת ״וְלֹא יְכַנֵּף עוֹד מוֹרֶיךָ״ (יְשַׁעְיָה ל, כ) הַנֶּאֱמָר שָׁם בְּמַאֲמָר חַנ״ל, עַיֵּן שָׁם.

עִקַּר הִתְפִּלָּה לְהַמְשִׁיךְ רֹב טוּב וְשֶׁפַע וּבְרָכָה לְיִשְׂרָאֵל

ג. **וְעִקַּר** בִּרְכַּת כֹּהֲנִים הוּא בִּשְׁעַת הִתְפִּלָּה. כִּי הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא חֵ״י בִּרְכָאִין דְּצְלוֹתָא הִיא בְּבְחִינָה חַנ״ל, כִּי הַתְּפִלָּה הִיא בִּבְחִינַת בְּרִית, בְּחִינַת חֵ״י בִּרְכָאִין דְּצְלוֹתָא שֶׁהוּא בְּחִינַת ׳צַדִּיק חַי עָלְמִין׳, כַּיָּדוּעַ. וְעַל־כֵּן עִקַּר הַתְּפִלָּה זוֹכִין הַצַּדִּיקִים, כִּי עִקַּר הַתְּפִלָּה לְהַמְשִׁיךְ רֹב טוּב וְשֶׁפַע וּבְרָכָה לְיִשְׂרָאֵל, וּשְׁלֵמוּת הַבְּרָכוֹת הֵם עַל־יְדֵי אֱמוּנָה כַּנַּ״ל, וְזֶה בְּחִינַת תְּפִלָּה, שֶׁהִוא בְּחִינַת אֱמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת יז, יב): ״וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה״, וְתַרְגּוּמוֹ: ׳פְּרִישָׁן בִּצְלוֹ׳, כְּמוֹ שֶׁמּוּבָא זֹאת בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל כַּמָּה פְּעָמִים (עַיֵּן סִימָן ז). וְאֱמוּנָה תְּלוּיָה בְּבְחִינַת חֵ״י בִּרְכָאִין דְּצְלוֹתָא שֶׁהוּא בְּחִינַת צַדִּיק כַּנַּ״ל.

מִתְפַּלְּלִין שֶׁיַּעֲקֹר אֶת הַמִּינִים וְהַכּוֹפְרִים כְּדֵי שֶׁתִּתְגַּלֶּה הָאֱמוּנָה בָּעוֹלָם

וְזֶה בְּחִינַת חֵ״י בִּרְכָאִין חוֹגֵן בִּרְכַּת הַמִּינִים. כִּי עִקַּר בְּחִינַת אֱמוּנָה הוּא בְּחִינַת בִּרְכַּת הַמִּינִים, שֶׁמִּתְפַּלְּלִין שֶׁיַּעֲקֹר אֶת הַמִּינִים וְהַכּוֹפְרִים כְּדֵי שֶׁתִּתְגַּלֶּה הָאֱמוּנָה בָּעוֹלָם. וְעַל־כֵּן עִקַּר הִתְפִּלָּה תְּלוּיָה בִּבְרִכַּת הַמִּינִים, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (בְּרָכוֹת כט.): ׳בְּכָל הַבְּרָכוֹת אִם טָעָה הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר אֵין מְעַבִּירִין אוֹתוֹ, חוּץ מִבִּרְכַּת הַמִּינִים׳. וְזֶהוּ בְּחִינַת חֵ״י בִּרְכָאִין חוּץ בִּרְכַּת הַמִּינִים, הֵינוּ עַל־יְדֵי חֵ״י בִּרְכָאִין שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁמִירַת הַבְּרִית, בְּחִינַת צַדִּיק כַּנַּ״ל, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלֶּה וְנִתְחַזֵּק הָאֱמוּנָה, כִּי עִקַּר הָאֱמוּנָה עַל־יְדֵי שְׁמִירַת הַבְּרִית כַּנַּ״ל, וְאָז נִכְנָעִין כָּל הַמִּינִים וְהַכּוֹפְרִים, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת בִּרְכַּת הַמִּינִים כַּנַּ״ל. וְעַל־יְדֵי חֵ״י בִּרְכָאִין וּבִרְכַּת הַמִּינִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת בְּרִית וּשְׁלֵמוּת אֱמוּנָה הִתְלוּיָה בִּבְרִית כַּנַּ״ל, עַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁלָמִין כָּל הַבְּרָכוֹת כַּנַּ״ל. וְעַל־כֵּן חֵ״י בִּרְכָאִין וּבִרְכַּת הַמִּינִים הֵם תֵּשַׁע עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת, זֶהוּ בְּחִינַת שְׁלֵמוּת הַבְּרָכוֹת שֶׁהֵם כְּנֶגֶד שְׁנֵים עָשָׂר גַּלְגַּלִּים וְשִׁבְעָה כּוֹכְבֵי לֶכֶת, שֶׁשְּׁנֵיהֶם יַחַד הֵם תֵּשַׁע עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת שְׁלֵמוּת הַבְּרָכוֹת כְּשֶׁהֵם בְּחִינַת תֵּשַׁע עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת, כְּנֶגֶד כָּל הַגַּלְגַּלִּים וְשִׁבְעָה כּוֹכְבֵי לֶכֶת, כְּמוּבָן בְּמַאֲמָר חַנ״ל בְּתְחִלָּתוֹ, שֶׁכָּתַב שָׁם: ׳וּמַה שֶּׁחָסַר מֵהַבְּרָכוֹת, שֶׁאֵינָם אֶלָּא שֶׁבַע עֶשְׂרֵה וְהָיָה רָאוּי שֶׁיִּהְיֶה שֶׁבַע וּשְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה וְכוּ׳ הֵינוּ תֵּשַׁע עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת׳ וְכוּ׳, זֶה מוֹרֶה שֶׁאֵין שְׁלֵמוּת לַצַּדָּקָה כִּי אִם עַל־יְדֵי אֱמוּנָה׳ וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא בְּחִינַת אֱמוּנָה, שֶׁנִּתְגַּלֶּה עַל־יְדֵי בְּחִינַת בְּרִית כַּנַּ״ל, עַל־כֵּן עַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁלָמִין כָּל הַבְּרָכוֹת, וַאֲזַי הֵם תֵּשַׁע עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת כַּנַּ״ל, וְעַל־כֵּן הַתְּפִלָּה בִּכְלָל הִיא תֵּשַׁע עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת, כַּנַּ״ל.

אַהֲבָה וְרָצוֹן וְכִסּוּפִין דִּקְדֻשָּׁה לְחֶשְׁם־יִתְבָּרַךְ

ד. **וַאֲזַי** חֶסֶד מַתְגִּלֶּה, הֵינוּ אַהֲבָה וְרָצוֹן וְכִסּוּפִין דִּקְדֻשָּׁה לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ. וּצְרִיכִין לְהוֹצִיא הַכִּסּוּפִין בְּפֶה, וְזֶה עִקַּר בְּחִינַת הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא עֲבוֹדָה שֶׁבַּלֵּב, בְּחִינַת דִּבּוּר וְהִשְׁתּוֹקְקוּת וְכִסּוּפִין, וּצְרִיכִין לְהוֹצִיא הַתְּפִלָּה בְּפֶה, כְּדֵי לְהוֹצִיא הַכִּסּוּפִין בְּפִיו, כְּדֵי שֶׁתֵּצֵא הַנֶּפֶשׁ מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל, שֶׁעַל זֶה נִסְדַּר סֵדֶר הַתְּפִלּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ זַ״ל שָׁם. וְאִיתָא שָׁם בְּאֶמְצַע הַתּוֹרָה, שֶׁעַל־יְדֵי הִשְׁתּוֹקְקוּת וְהַכִּסּוּפִין הַנַּ״ל נַעֲשֶׂה בְּחִינַת זִוּוּגִין וְכוּ׳, כִּי מַה שֶּׁהוּא נִכְסָף לְהַדָּבָר שֶׁבְּדֻשָּׁה זֶה בְּחִינַת אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא, וְעָבִיד נַפְשָׁ נוּקְבָא. וַאֲזַי חוֹזֵר הַדָּבָר שֶׁבְּדֻשָּׁה וְנִכְסָף אֵלָיו, וְזֶה בְּחִינַת ׳אִתְעָרוּתָא דִּדְכוּרָא עָבִיד נַפְשָׁ דִּכּוּרָא׳, עַיֵּן שָׁם.

קְרִיאַת שְׁלִיחַ צִבּוּר כֹּהֲנִים וְהִסְתַּלְּקוּתוֹ לְחֶם

וְזֶה בְּחִינַת בִּרְכַּת כֹּהֲנִים בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה, **וְאֵין הַכֹּהֲנִים רַשָּׁאִים לַעֲלוֹת לַדּוּכָן עַד שֶׁיִּקְרָא אוֹתָם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר** (שֻׁלְחָן עָרוּךְ אֹרַח חַיִּים סִימָן קכח, סְעִיף ה) וְאִסְתָּכְוהָ אַקְרָא (בְּמִדְבַּר ו, כג): ״אָמוֹר לָהֶם״ (סוֹטָה לח.), שֶׁצְּרִיכִין דִּיּוּקָא לוֹמַר לָהֶם וְלִקְרֹא אוֹתָם ׳כֹּהֲנִים׳, וְאָז יַעֲלוּ לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל. וְכֵן צְרִיכִין לְהַקְרוֹת לָהֶם בִּרְכַּת כֹּהֲנִים מִלָּה בְּמִלָּה, וְנִסְמָךְ גַּם כֵּן עַל מִקְרָא הַנַּ״ל ״אָמוֹר לָהֶם״, כַּמְבֹאָר בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (שָׁם סְעִיף יג).

הִתְפִּלָּה שֶׁהִיא בְּחִינַת דְּבֵקוּת וְהִשְׁתּוֹקְקוּת וְכִסּוּפִין דִּקְדֻשָּׁה

הֵינוּ, כִּי הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא בְּחִינַת דְּבֵקוּת וְהִשְׁתּוֹקְקוּת וְכִסּוּפִין דִּקְדֻשָּׁה וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, הוּא בְּבְחִינַת אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא, כִּי הַתְּפִלָּה הִיא בְּחִינַת ׳כַּלְכוּת׳ (פְּרִי־עֵץ־חַיִּים תְּפִלָּה הַקְדָּמָה), שֶׁהוּא בְּחִינַת אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא, אִתְעָרוּתָא דִּנּוּקְבָא כַּנַּ״ל. וְאִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא צָרִיךְ לִהְיוֹת קֹדֶם אִתְעָרוּתָא דִּלְעֵלָּא, כִּי עַל־יְדֵי אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא אִתְעַר לְעֵלָּא (זֹהַר וַיֵּצֵא קסד.).

לעמוד הבא

כסוי הדם פרק ששי חולין

פו:

סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע ליה רובא. וביאמות בפ' בתרא (דף קיט:). משמע דהוה ליה פלגא ופלגא ועשה דפסק טומאה לטהר ופ"ש שבטומאה נמי אית ליה לאסור אם היה ברומה מפרש רבינו חיים משום דמיעוט הוי דבר שאין בו דעת ליעשל נמרין למיעוטא לטהר לפילו בהס"י ופ"ג לליכא חזקה כגון הכא דכי מסתיק מיעוטא לחזקה הוי פלגא ופלגא וה"מ אמאי קא"ל יומן בפרק שניים יוסקין (קדושין דף פ.) דלהנך עשו מיעוט כמו שים בו דעת ליעשל והא לכי לגבון גלאו הכי אמאי שפיר דמעטו לך מיעוטא ורובא וחזקה רובא עדיף וי"ל דרוב מיעוטים מטפחין לה הוי רוב גמור ומשום דבהאי מלילו הוא רוב עשוהו כמו שים בו דעת ליעשל ולהכי ק"ל יומן לאין שורפין עליו תרומה וקדשים ואי הוי רוב גמור אמאי אין שורפין כמו בהנהו דפרק כל שיד (מה דף יח.). ד"ל יומן דשלא דבריס הללו מכמיס אמר הריב ועשהוס כולה לברוף עליו כי' והסס נמי קאמר אי למעוטי הך דמיגו הס ק"ל יומן מלא יומן לאין שורפין עליו תרומה וקדשים והייט טעמא דהסס הוי רוב גמור וה"ק אם ליס למימר ל"ל ממון מיעוטא לחזקה גלא חזקה נמי הוא מטהר דכיון דמעטוה לך לטהר כיון דהוי פלגא ופלגא דאי מעטוה לך ליליף מלכל גילל דדרים (סוטה דף כט.). אבל יש בכל טומא ולאי טומא של קפץ יאכל ומוקי לה לאין בו דעת ליעשל וי"ל דבלא חזקה נמי חלגא דמיעוטא ולמאי הלכתא לחזקה (סוטה דף י"ט) לר"מ חלגא דמיעוטא טהור ולא נקט קמיה דמיעוטא לחזקה חלגא לומר דחזקה לא הוי כהאי רובא לאי הוי כהאי רובא דמיעוטא ולמאי הלכתא לחזקה (דף י"ט) לר"מ חלגא דמיעוטא מלרכינן לה למיעוטא דבפ"ק דמיעוטא (דף ט"ו) לר"מ חלגא דמיעוטא מלרכינן לה למיעוטא אמאי כיון דאיטפל ליה לכיסוי דחיה דמי כמי שביסהו ומפסיק הכיסוי בין ברובה לחיה בהס"י דעוף וצריך לברך נמי על העוף קודם שישחוט כדאיתנן ברב ויבא סבא:

סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע ליה רובא פ"ו אם אמרו ספק טומאה לטהר יאמרו ספק איסור להתיר הורה רבי כר"מ והורה רבי בחכמים פ"ו הי מיניהו דאחריתא תא שמע דרבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא ורבי זירא הוו קיימי בשוקא דקיסרי אפתחא דבי מדרשא נפק רבי אמי אשכחינהו אמר להו לאו אמינא לכו בעידנ בי מדרשא לא תקימו אבראי דילמא איכא אינש דמיצטרכא ליה שמעתא ואתי לאיטרודי רבי זירא על רבי אבא לא על יתבי וקא מיבעיא להו הי מיניהו אחריתא אמר להו רבי זירא לא שבקתון לי דאשיילינה לסבא דילמא שמיע ליה מאבוה ואבוה מיניה דרבי יוחנן פ"ו דרבי חייא בר אבא כל תלתין יומין קא מהדר תלמודיה קמיה דר' יוחנן מאי הוי עלה תא שמע דשלח רבי אלעזר לגולה הורה רבי כר' מאיר והא כרבנן נמי אורי אלא לאו ש"מ הא דאחריתא ש"מ: **מתני'** א שחט מאה חיות במקום אחד כסוי אחד לכולן מאה עופות במקום אחד כסוי אחד לכולן חיה ועוף במקום אחד כסוי אחד לכולן רבי יהודה אומר שחט חיה יכסנה ואח"כ ישחוט את העוף: **גמ'** ת"ר חיה כל משמע חיה בין מרובה ובין מועטת עוף כל משמע עוף בין מרובה ובין מועטת מכאן אמרו שחט מאה חיות במקום אחד כסוי אחד לכולן מאה עופות במקום אחד כסוי אחד לכולן חיה ועוף במקום אחד כסוי אחד לכולן רבי יהודה אומר שחט חיה יכסנה ואחר כך ישחוט את העוף שנאמר [1]חיה או עוף אמרו לו הרי הוא אומר [2]כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא מאי קא מהדרי ליה הכי קאמרי ליה רבנן האי או מיבעי ליה לחלק ור' יהודה לחלק מדמו נפקא ורבנן דמו טובא משמע דכתיב כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא א"ר חנינא מודה היה רבי יהודה לענין ברכה שאינו מברך אלא ברכה אחת א"ל רבינא לרב אחא בריה דרבא ואמרי לה רב אחא בריה דרבא לרב אשי מאי שנא מתלמידי דרב [3]דרב ברונא ורב חננאל תלמידי דרב הוו יתבי בסעודתא קאי עלייהו רב ייבא סבא אמרו ליה הב ליבריך הדור אמרו ליה הב לישתי אמר להו רב ייבא סבא הכי אמר רב [4]כיון דאמר הב ליבריך איתסר ליה למשתי חמרא הכא נמי כיון דאיטפל ליה לכסוי אחייביב ליה לברכה הכי

(ע"ז דף לד:) אבל ר"מ גזיונות בית מוריין ומפרס טעמא בגמ' מפני שרוב עגלים שנפותס עיר נמצאין לעבודת כוכבים ופריך מאי מיירי רוב מפיטום ומאי קושיא מ"מ אין רוב נמצאים ע"כ מיעוטא דנמצאים מיעוטא דמיעוטא דלריכא לגביהה מזקת היתר דמסייע לרוב ו) ומיהו ליכא למיפרך מאי פריכא דאע"ג דמסייע ליה מיעוטא דמיעוטא לחזקת היתר מ"מ חזקת איסור עדיפא דהא כרוב ואפילו הכי לא מהדרינן לרוב ו) ומיהו ליכא למיפרך מאי פריכא אם כן רוב נמצאים ע"כ מיעוטא דנמצאים מיעוטא דמיעוטא לחזקת היתר מ"מ חזקת איסור עדיפא דהא כרוב ואפילו הכי לא מהדרינן לרוב ו) ומיהו ליכא למיפרך מאי פריכא דאע"ג דמסייע ליה

יט. וְאָמַר: נִכְסַפְתִּי מְאֹד לְהַמְשִׁיךְ אֶת־הָעוֹלָם אֶל־עֲשִׂיָּה, שֶׁיִּהְיֶה חִיּוּב אֵצֶל כָּל־אֶחָד וְאֶחָד לִלְמֹד כַּךְ וְכָךְ בְּכָל־יוֹם וָיוֹם וְלֹא יַעֲבֹר וְכַיּוֹצֵא.

אוצרות יהודים

וְאָמַר שֶׁאֲפִלּוּ אוֹתָן הָאֲנָשִׁים הָרְחוֹקִים מִן־הַקְּדֻשָּׁה מְאֹד שֶׁנִּלְכְּדוּ בִּמְצוּדָה רָעָה עַד שֶׁרְגִילִין בַּעֲבֵרוֹת חַס וְשָׁלוֹם, רַחֲמָנָא לִצְלַן, רַחֲמָנָא לִשֵּׁזְבָן, אַף־עַל־פִּי־כֵן הַכֹּחַ שֶׁל הַתּוֹרָה גָּדוֹל כָּל־כָּךְ עַד שֶׁיְּכוֹלָה לְהוֹצִיא אוֹתָם מִן־הָעֲבֵרוֹת שֶׁרְגִילִין בָּהֶם חַס וְשָׁלוֹם,

הבטחה!

וְאִם יַעֲשׂוּ לָהֶם חֹק קָבוּעַ וְחִיּוּב חָזָק שֶׁיִּהְיֶה - בְּוַדַּאי יִזְכּוּ לָצֵאת מִמְּצוּדָתָם לִלְמֹד בְּכָל־יוֹם וָיוֹם כַּךְ וְכָךְ יִהְיֶה אֵיךְ הָרָעָה עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה;

כִּי כֹּחַ הַתּוֹרָה גָּדוֹל מְאֹד.

שיחות הר"ן שיחה י"ט

יחד, מקיימים רצון רבינו!!!